

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS

DR. SZILÁGYI GÁBOR

Debrecen

2026

DEBRECENI EGYETEM
MARTON GÉZA ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

**A BITORLÁS JOGINTÉZMÉNYÉNEK ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI
MEGÍTÉLÉSE AZ IPARJOGVÉDELEM KÖRÉBEN**

Készítette:
Dr. Szilágyi Gábor

Témavezető:
Prof. Dr. Szikora Veronika
tanszékvezető egyetemi tanár, dékán

† Prof. Dr. Csécsy György *egyetemi tanár*

A doktori program címe:
Az állam és a jog változásai Közép- és Kelet-Európában

A doktori iskola vezetője:
Prof. Dr. Szabadfalvi József
egyetemi tanár

A kézirat lezárása:
2026. április 3.

NYILATKOZAT

Alulírott, dr. Szilágyi Gábor büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy a Debreceni Egyetem Marton Géza Állam-és Jogtudományi Doktori Iskolában a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott, „A bitorlás jogintézményének elméleti és gyakorlati megítélése az iparjogvédelem körében” című értekezésem saját önálló munkám, a benne található, másoktól származó gondolatok és adatok eredeti leelőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem.

Kijelentem, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

Tudomásul veszem, hogy amennyiben részben vagy egészben sajátomként mutatom be más szellemi alkotását, vagy az értekezésben hamis, esetleg hamisított adatokat használok, és ezzel a doktori ügyben eljáró testületet vagy személyt megtévesztem vagy tévedésben tartom, a megítélt doktori fokozat visszavonható, a jogerős visszavonó határozatot az egyetem nyilvánosságra hozza.

Debrecen, 2026. április 5.

Dr. Szilágyi Gábor

Témavezetői ajánlás

Dr. Szilágyi Gábor „A bitorlás jogintézményének elméleti és gyakorlati megítélése az iparjogvédelem körében” című doktori értekezéséhez

A dolgozat szerzőjének kutatását már a kezdetektől fogva tudományos alaposág és nagy elhivatottság jellemezte. A dolgozat témaválasztása az iparjogvédelem területén megfigyelhető bitorlás jogintézményének elméleti és gyakorlati megítélése napjainkban különösen jelentős aktualitású téma, hiszen a szellemi tulajdon védelme, a technológiai fejlődés, a globalizáció és a jogalkalmazói gyakorlat változásai folyamatosan új kihívások elé állítják a jogtudomány művelőit, a jogalkotókat és a jogalkalmazókat is. A PhD értekezés a jogintézmények elméleti megalapozottságát, dogmatikai hátterét és a jogalkalmazás során felmerülő problémákat egyaránt elemzi, ezzel jelentős mértékben hozzájárul a tudományos diskurzushoz.

A kutatómunka során a jelölt széleskörű szakirodalmi áttekintést végzett, amelyben hazai és külföldi forrásokat dolgozott föl, nemzetközi összehasonlításokat végzett és a külföldi szakmai utakon gyűjtött ismeretek is megjelennek a dolgozatban. Kiemelendő a munka során alkalmazott módszertani sokszínűség: a jogdogmatikai elemzés mellett esettanulmányokat, bírói gyakorlatot, valamint jogalkalmazói interjúkat is megjelentet az írásban. A dolgozatban bemutatott eredmények nemcsak a tudományos közönség számára értékesek, hanem a jogalkotók és a gyakorlati szakemberek számára is jelentős támaszt nyújthatnak.

A jelölt a doktori képzés során aktívan részt vett tudományos konferenciákon, az azokon bemutatott kutatási eredményeit nagy érdeklődés övezte, azokra több pozitív visszajelzést kapott.

A disszertáns publikációs tevékenysége is figyelmet érdemel, folyóiratcikkeiben, tanulmányaiban közölt gondolatai a dolgozat tudományos megalapozottságát előkészítették.

A benyújtott értekezés szerkezetében, tartalmában és módszertanában is megfelel a doktori fokozat megszerzéséhez szükséges követelményeknek. Az értekezésben megfogalmazott következtetések újszerűek, a jogintézmények elméleti és gyakorlati aspektusainak együttes vizsgálata révén a dolgozat jelentős tudományos hozzáadott értéket teremt.

Összegzésképpen ajánlom a doktori értekezést a bíráló bizottság figyelmébe, és javaslom a dolgozat elfogadását, valamint a doktori cím odaítélését az arra felhatalmazott fórumoknak.

Debrecen, 2026. április 4.

Dr. Szikora Veronika
témavezető, egyetemi tanár
Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék

Tartalomjegyzék

A RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	1
BEVEZETÉS	4
1. A kutatás elhelyezése a szellemi alkotások rendszerében.....	7
1.1. A kutatás keretei, az értekezés tárgya	12
1.2. A kutatás relevanciája	15
1.3. Az értekezés felépítése	20
1.4. A kutatás kihívásai és korlátai.....	22
1.5. A kutatásban alkalmazott módszerek	24
1.6. A hipotézisek.....	26
2. Az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák kialakulása és a bitorlás jogintézményének megjelenése	29
2.1. A szabadalmi jog és a bitorlás megjelenése	31
2.2. A használatiminta-oltalom és bitorlásának jogtörténeti gyökerei	37
2.3. A formatervezésiminta-oltalom és a „dizájnbitorlás” kialakulása	42
2.4. A védjegyoltalom és a védjegybitorlás jogtörténete	46
2.5. A földrajzi árujelzők oltalma és a bitorlás jogtörténeti megjelenése	52
2.6. A jogtörténeti összefüggések szintetizálása, a bitorlás jogintézményének kibontakozása	57
3. A bitorlás általános kérdései, kockázatai, gazdasági és szociológiai jelentősége.....	59
3.1. A bitorlás jogfilozófiai alapjai és az oltalom jogelméleti igazolása.....	67
3.2. A bitorlás gazdasági hatásai	75
3.3. A technológia kettős szerepe a bitorlásban	81
4. A jogérvényesítés rendszere.....	89
4.1. A polgári jogi jogérvényesítés.....	91
4.2. A büntetőjogi jogérvényesítés	97
4.3. A közigazgatási úton történő eljárások	101
4.4. Az Egységes Szabadalmi Bíróság (UPC) hatása az európai bitorlási eljárásokra .	105
4.5. Az alternatív vitarendezés lehetőségei	110
5. A bitorlás különös kérdései és joggyakorlatának elemzése	114
5.1. A szabadalmi oltalom.....	118
5.1.1. A szabadalmi oltalom normatív keretei	118

5.1.2.	A szabadalmi oltalom nemzetközi jellege.....	134
5.1.3.	A szabadalombitorlás iparjogvédelmi elhelyezkedése és normatív keretei ...	137
5.1.4.	Bifurkáció, a szabadalmi jogérvényesítés specialitása.....	142
5.1.5.	A szabadalombitorlás megítélése a magyar jogban	146
5.1.6.	Az EUB ítélkezési gyakorlata	152
5.1.7.	Az Egységes Szabadalmi Bíróság bitorlási ítélkezési gyakorlata	159
5.2.	A használatiminta-oltalom	161
5.2.1.	A használatiminta-oltalom általános ismérvei	161
5.2.2.	A használatiminta-oltalom dogmatikai elhelyezése és sajátosságai.....	164
5.2.3.	A mintabitorlás tényállása és az oltalmi kör meghatározása.....	166
5.2.4.	Az EUB ítélkezési gyakorlata	168
5.2.5.	Az európai harmonizáció hiánya és a KKV-kra nehezedő eljárási aszimmetria	169
5.3.	A formatervezésiminta-oltalom.....	170
5.3.1.	A formatervezésiminta-oltalom jellemzői.....	170
5.3.2.	A formatervezésiminta-oltalom bitorlásának keretei	174
5.3.3.	Az újdonság és az egyéni jelleg, mint bitorlási jogi küszöbfogalmak	177
5.3.4.	A bitorlás tényállása, az eltérő összbemutató tesztje	178
5.3.5.	A lajstromozatlan közösségi mintaoltalom bitorlása.....	182
5.3.6.	A műszaki funkció doktrína és a <i>must fit</i> kivétel	182
5.3.7.	A digitális korszakváltás jogalkotói oldalon	184
5.4.	A védjegyoltalom	191
5.4.1.	A védjegybitorlás alapjellemezői.....	191
5.4.2.	A védjegybitorlás teoretikus és gyakorlati összefüggései.....	198
5.4.3.	Védjegyfunkciók doktrínája	205
5.4.4.	A jóhírű védjegyek kiterjesztett oltalma	208
5.4.5.	A digitális kereskedelem és platform-felelősség.....	211
5.4.6.	Formai és lajstromozási kérdések.....	212
5.4.7.	Eljárási és kimerülési kérdések	216
5.4.8.	Az ítélkezési gyakorlat összefoglalása	219
5.5.	A földrajzi árujelzők oltalma.....	221
5.5.1.	A <i>sui generis</i> oltalom iparjogvédelmi sajátosságai és a bitorlás fogalmi kerete..	221
5.5.2.	A bitorlás európai megfigyelései, a hírnevére vagy minőségére utaló visszaélés fogalmának értelmezése	224
5.5.3.	A földrajzi árujelző és a védjegy konfliktusa.....	227

5.5.4.	A 2023/2411 rendelet, a kézműipari és ipari földrajzi árujelző-oltalom bevezetése	228
5.5.5.	A 2024/1143 rendelet jogérvényesítési architektúrája	229
5.5.6.	A jogérvényesítés megfigyelései különös tekintettel Magyarországra	230
5.6.	A növényfajta-oltalom.....	235
5.6.1.	A növényfajta-oltalom <i>sui generis</i> jellege és elhelyezése az iparjogvédelmi rendszerben	235
5.6.2.	A bitorlási tényállás anyagi jogi elemei a Szt. és a CPVR-rendelet alapján ..	240
5.6.3.	A lényegében származtatott fajta fogalmának bitorlási jogi vetülete.....	243
5.6.4.	A nemesítői kedvezmény és a gazdálkodói mentesség határai	245
5.6.5.	Az új genomikai technikák és a bitorlási jog jövőbeli kihívásai.....	246
5.6.6.	A szabadalom és a növényfajta-oltalom határterülete, a 98/44/EK irányelv és az ekvivalencia problémája	247
6.	Összegzés és következtetések	248
6.1.	Hipotézis analízis	248
6.1.1.	A H1 hipotézis részletes vizsgálata és következtetései	249
6.1.2.	A H2 hipotézis részletes vizsgálata és következtetései	252
6.1.3.	A H3 hipotézis részletes vizsgálata és következtetései	255
6.1.4.	A hipotézisekből levezethető <i>de lege ferenda</i> javaslatok.....	258
6.2.	Konklúzió	260
6.3.	Záró gondolatok	261
7.	A FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE	262
8.	EGYÉB INTERNETES FORRÁSOK JEGYZÉKE.....	283
9.	FELHASZNÁLT JOGESETEK JEGYZÉKE.....	293

A RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

ACTA	Hamisítás Elleni Kereskedelmi Megállapodás (<i>Anti-Counterfeiting Trade Agreement</i>)
AI	Mesterséges intelligencia (<i>Artificial Intelligence</i>)
BIRPI	Szellemi Tulajdon Védelmének Egyesített Nemzetközi Irodája (<i>Bureaux internationaux réunis pour la protection de la propriété intellectuelle</i>)
Btk.	A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
BUE	Berni Uniós Egyezmény
CPVO	Közösségi Növényfajta-hivatal (<i>Community Plant Variety Office</i>)
EDV	Származtatott fajta (<i>Essentially Derived Variety</i>)
EPO	Európai Szabadalmi Hivatal-ESZH (<i>European Patent Office</i>)
ESZE	Európai Szabadalmi Egyezmény (<i>European Patent Convention</i>)
EUB	Az Európai Unió Bírósága (<i>Court of Justice of the European Union</i>)
EUIPO	Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (<i>European Union Intellectual Property Office</i>)
EUMSZ	Az Európai Unió működéséről szóló szerződés
FDI	Közvetlen külföldi tőke-beruházás (<i>foreign direct investment</i>)
Fmtv.	A formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény
Fttv.	A mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról szóló 1991. évi XXXIX. törvény
GDP	Bruttó hazai termék (<i>gross domestic product</i>)
GVH	Gazdasági Versenyhivatal
Hmtv.	A használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény
K+F	Kutatás-fejlesztés (<i>Research & Development</i>)
KVR	Közösségi Védjegyrendelet [A Tanács 207/2009/EK rendelete (2009. február 26.) a közösségi védjegyről]

Madridi Megállapodás	Madridi Megállapodás és az ahhoz kapcsolódó 1989. évi jegyzőkönyv (<i>Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks</i>)
NÉBIH	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
OECD	Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OEM	Oltalom alatt álló eredetmegjelölés
OFJ	Oltalom alatt álló földrajzi jelzés
OGYÉI	Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet
OIV	Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Szervezet
PCT	A Szabadalmi Együttműködési Szerződés (<i>Patent Cooperation Treaty</i>)
PMAC	UPC Szabadalom-közvetítési és Választottbíróági Központ (<i>UPC Patent Mediation and Arbitration Centre</i>)
Pp.	A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény
Ptk.	A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
PUE	Az ipari tulajdon oltalmáról szóló Párizsi Unió Egyezmény
rPtk.	A Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. IV. törvény
SPC	Kiegészítő oltalmi tanúsítvány (<i>Supplementary Protection Certificate</i>)
Szt.	A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény
SZTNH	Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala
Tpvt.	A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény
TRIPS megállapodás	A Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól Szóló Megállapodás (<i>WTO Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights</i>)
UDRP-ügyek	Egységes domainnév-vitarendezési (<i>Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy</i>)
UPC	Egységes Szabadalmi Bíróság (<i>Unified Patent Court</i>)
UPCA	Egységes Szabadalmi Bíróságról szóló Egyezmény (<i>Agreement on a Unified Patent Court</i>)

UPOV	Nemzetközi Új Növényfajták Oltalmára Létesült Unió (<i>Nemzetközi Új Növényfajták Oltalmára Létesült Unió</i>)
USPTO	Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegy Hivatala (<i>United States Patent and Trademark Office</i>)
Üttv.	Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény
Vt.	A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény
WIPO	Szellemi Tulajdon Világszervezete (<i>World Intellectual Property Organization</i>)
WIPO AMC	Szellemi Tulajdon Világszervezetének Választottbíróvási és Közvetítői Központja (<i>WIPO Arbitration and Mediation Center</i>)
WTO	Kereskedelmi Világszervezet (<i>World Trade Organization</i>)

BEVEZETÉS

Meglátásom szerint a szellemi alkotások megjelenése társadalmunkban az ember természetéből fakad, az idő múlása kizárólag a jogi instrumentumokat hozta létre ezen a területen, illetve finomította azokat. Az emberben ugyanis megvan az a képesség, – de mondhatnám azt is, hogy inkább vágy – hogy kreativitásának teret adva problémákat oldjon meg, új eszközöket hozzon létre, vagy akár a művészetek oltárán áldozzon. Modern világunkban a szellemi alkotásokban rejlő oltalmi formák mindenhol jelen vannak, és ha nyitott szemmel járunk, megszámlálhatatlanul sokat fedezhetünk fel belőlük. Egy kutatóprogramban vettem részt az Egyesült Államokban Albuquerque-ben az Új-mexikói Egyetemen (*University of New Mexico*), ahol ha szétnéztem az íróasztalomon, meg kellett állapítanom, hogy tényleg szorosan hozzáfonódik mindennapjainkhoz ez a terület. Találmányok, műszaki megoldások, megkülönböztető képességgel rendelkező jelzések, tudományos és kreatív emberi alkotások, ezek mind szellemi alkotások. Kinéztek az ablakon egy szép kis park fogad, és egyből egy szerzői műbe botlok, a helyi egyetemi hagyománynak megfelelően egy farkasszobor bukkan elő a fák közül, mint egy szerzői mű.¹ Közvetlen mellette végig a járdánál minden lámpaoszlopon az egyetem zászlója fogad. Elgondolkodtató belegondolni abba is, hogy egykor az egyetem 1889-es alapításakor még itt állhattak *David Melville* 1810. március 24-i első gázlámpás szabadalmi is. Visszatérve a jelenbe, a lámpaoszlopon lévő zászlón pedig az egyetem logói, mint védjegyek díszelnek.² Az egyetem egyébként harminc élő védjegy jogosultja az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegy Hivatalának (*a továbbiakban: USPTO*) védjegy adatbázisa alapján.³ Ezeket a védjegyeket az egyetem aktívan használja is, a campuson lévő könyvesboltban egy hatalmas *merch shop* is található, ahol sportruháktól az irodaszerekig, de még háztartási eszközök is megvásárolhatók az egyetem valamely védjegyével. Tökéletes példa ez egy jó hírnevű védjegy – marketing célú⁴ – kereskedelmi hasznosítására, mint védjegy-*merchandising*⁵ tevékenységre. A *merchandising* térnyerése egyre inkább meghatározó az irodalmakban klasszikusan megjelenő példákon túl, találkoztam a helyi templom ajándékboltjában, a templom *merch* részlegével is. Azt gondolom tehát, hogy bárhogy is nézzük, ez a terület mindenképp átszövi az életünket. A területtel foglalkozni mindazonáltal

¹ TATSCHI John: Lobo, amerikai szobrászművész alkotása, 1948.

² UNM ábrás védjegy (US Registration Number: 5460836).

LOBOS ábrás védjegy (US Registration Number: 3957076).

³ 2024.08.30-i USPTO Trademark Search lekérdezés.

⁴ TATTAY Levente: Lehetőség a marketingben: a merchandising. *Marketing & Menedzsment*, 33(5) (1999) p. 54.

⁵ GÖRÖG Márta: Gondolatok a merchandising jelentéstartalmához, egyes típusaihoz. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 6.évf. 3.sz., 2011. p. 28.

nem csak érdekes, hanem fontos is. Egyéni, és társadalmi igényeink kielégítéséhez szükséges a folyamatos innováció, és tudósaink, feltalálóink, alkotóink védelme. A szellemi alkotások gazdasági jelentősége a magyar tudományos irodalomban is évtizedek óta meghatározó.⁶

Az iparjogvédelmi bitorlás nem csupán jogtudományi absztrakció: a jogosult engedélye nélkül megvalósuló hasznosítás következtében az alkotókat közvetlenül éri a gazdasági kár, az innovációs befektetések megtérülése kérdőjeleződik meg, és a piac versenyegyensúlya felborul. A modern innovációalapú gazdaságban a szellemi tulajdonjogok rendszere egyúttal a kutatás-fejlesztési beruházások egyik legfőbb biztosítója: az erős és hatékonyan érvényesíthető iparjogvédelmi jogok a közvetlen befektetőkre és a tágabb gazdasági környezetre egyaránt ösztönző hatást gyakorolnak.

A globális kereskedelem és a digitalizáció terjedésével a bitorló magatartások jellege és helyszíne gyökeresen megváltozott. Az online platformokon, a *metaverzumban* és a mesterséges intelligencia által generált tartalmak körében megjelenő jogsértések olyan dogmatikai kérdéseket vetnek fel, amelyekre a tradicionális iparjogvédelmi szabályrendszer nem minden esetben ad kielégítő választ. A bitorlás fogalmának, tényállási elemeinek és

⁶Lásd: AMBRUS István, GLAVANITS Judit: A gazdasági jogalkotás aktuális kérdései. Budapest, 2019. p. 278.
ARCHIBUGI Daniele: Szabadalmi statisztikák és innovációs mutatók. In: Európa Fórum. Gazdaság - politika – jog, 1.sz. 1994. p. 29-50.
BECHTOLD Stefan: A „közgazdaságiasabb megközelítés” a szellemi tulajdonra vonatkozó európai jogban. [A Magyar Versenyjogi Egyesületben 2009. november 2-án elhangzott előadás szerkesztett változata]. In: Jogtudományi Közlöny, 65.évf. 10.sz. (2010) p. 515-520.
CSÉCSY György: A védjegy jog felértékelődése a piacgazdaságban. In: Gazdaság és Jog 1.sz. 2000. p. 14-17.
KULCSÁR Judit: Szellemi tulajdon az Európai Unió jogában. Az európai szabadalom és annak intézményei. In: Napi Jogász. A nemzetközi és hazai gazdasági jog kérdései, változásai 6.sz. 2001. p. 43-45.
LABANCS Andrea: Az innovatív gyógyszerek szabadalmának gazdaságra gyakorolt hatása. In: Forum. Publicationes discipulorum iurisprudentiae, 1. évf. 1. sz. 2018. p. 271-303.
LONTAI Endre: Az iparjogvédelem szerepe a gazdasági együttműködés (KGST) területén. In: Gazdaság- és Jogtudomány, 1-2.sz. (1979) p. 121-165.
NÁTHON Natalie: A védjegy az információs gazdaságban. 2. [r.]. In: Cég és Jog, 9.sz. 2002. p. 27-29.
OSMAN Péter: Az ipari formatervezés gazdasági szerepéről. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 5.évf. 5.sz. (2010) p. 68-91.
SÁRKÖZY Tamás et al. (közrem.): Gazdasági jogalkotásunk kérdőjelei. Budapest: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Jogi Szekció, 2008. p. 146.
SIMON Dorottya: A dizájn vs. formatervezésminta-oltalom gazdasági szerepe. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 9. évf. 6. sz. 2014. p.5-26.
TATTAY Levente: A földrajzi árujelzők és a gazdasági verseny az Európai Közösségben. In: Magyar Jog, 6.sz. 1998. p. 351-361.
TÖRÖK Áron, MARÓ Zalán Márk: A földrajzi árujelzők gazdaságtana – az empirikus bizonyítékok. In: Közgazdasági Szemle, 2020-03, Vol.67 3., p. 263-317.
VARGA Csaba Koppány: A gazdasági verseny alapvető eszközei, a nemzeti védjegyek. In: Profectus in litteris, 11. évf. 2019. p. 175-186.
VIDA Sándor: A német „Környezetbarát” címke a gazdasági versenyben. In: Gazdaság és Jog, 2. sz. 1995. p. 24-26.

jogkövetkezményeinek feltérképezése ezért nemcsak elméleti, hanem közvetlen jogalkotáspolitikai relevanciával is bír – különösen a területiség elvének átalakulása, a határon átnyúló jogsértések és az Egységes Szabadalmi Bíróság (UPC) 2023. évi beindulása következtében.

Jelen értekezés tárgya az iparjogvédelmi bitorlás jogintézményének elméleti és gyakorlati vizsgálata: milyen tényállási elemek alapozzák meg a bitorlást az egyes oltalmi formák körében, hogyan alakul a jogérvényesítés rendszere a magyar, az európai és – összehasonlító jelleggel – más kiválasztott külföldi jogrendszerekben, továbbá milyen rendszerszintű következtetések vonhatók le a jelenlegi szabályozás hatékonyságáról.

A téma iránti személyes érdeklődés egészen korai szakmai tapasztalatokra vezethető vissza. A Debreceni Egyetem Kutatáshasznosítási és Technológiatranszfer Központjában, majd az Igazságügyi Minisztérium Versenyjogi és Szellemi Tulajdonjogi Főosztályán, és a Kúrián, jogalanyként, jogalkotóként és jogalkalmazóként is lehetőség volt megismerni a területet. Közel egy évtizedes oktatói tevékenységem is olyan gyakorlati rálátást biztosít, amely a jelen kutatás empirikus megalapozottságát erősíti.

A mű megírása közben Prof. Dr. Csécsy György és Prof. Dr. Tattay Levente tanár urak útmutatása és öröksége meghatározó szerepet játszott; az ő emléküket az értekezés szerzője tisztelettel megőrzi.

1. A kutatás elhelyezése a szellemi alkotások rendszerében

Igaz nem új keletű gondolat, de talán mégsem elcsépett azt mondani, hogy a szellemi alkotások és a hozzájuk kapcsolódó oltalmi formák – mint már hivatkoztam is rá – cselekvésünk minden pillanatában körbevesznek bennünket.⁷ Úgy ahogy az oltalmak meghatározzák mindennapjainkat, a bitorló magatartásokkal is nap mint nap találkozhatunk.

Az iparjogvédelmi bitorlás – mint a jogosult kizárólagos jogát sértő magatartás – értelmezéséhez szükséges a szellemi alkotások jogának azon fogalmi és rendszertani keretét rögzíteni, amelybe a bitorlás dogmatikailag illeszkedik. Ez a fejezet nem az iparjogvédelem általános bemutatását tűzi ki célul – arra bőséges monografikus irodalom áll rendelkezésre –, hanem kifejezetten a bitorlás tényállásának megértéséhez nélkülözhetetlen rendszertani összefüggéseket tárja fel.

A szellemi alkotások joga polgári jogi megítélés alá esik, és a 2013-as új Polgári Törvénykönyv⁸ (továbbiakban: Ptk.) mögöttes szabályrendszerként funkcionál az ágazati törvények által nem rendezett kérdésekben (Ptk. 2:55. §). A bitorlás szempontjából alapvető rendszertani kiindulópont az abszolút szerkezetű jogviszony: a szellemi alkotásokon fennálló kizárólagos jog *erga omnes* hatályú, és a bitorlás éppen ennek megsértéseként definiálható – akkor, amikor valaki a jogosult engedélye nélkül vagy az engedély kereteit túllépve hasznosítja az oltalmazott alkotást. Ahol licencszerződéssel biztosított hasznosítás áll fenn, a bitorlás a relatív szerkezetű jogviszony megsértéseként is realizálódhat, például ha a licenciavevő az engedélyezett körön túlterjeszkedik.

A szellemi alkotások szélesebb körén belül az értekezés kizárólag az iparjogvédelemre koncentrálna, a szerzői jog intézményrendszerét tudatosan lehatárolja. E lehatárolás nem pusztán terjedelmi döntés, az iparjogvédelmi oltalom keletkezése állami nyilvántartásba vételhez kötött, védelme területi hatályú, oltalmi ideje oltalmi formánként eltérő és végső soron korlátozott; mindez a szerzői jogtól eltérő tényállási és jogkövetkezményi struktúrát eredményez, amely

⁷ POGÁCSÁS Anett, UJHELYI Dávid: Szellemi alkotások joga. Budapest, 2022. p. 14.

⁸ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény.

önálló dogmatikai vizsgálatot igényel. A két jogterület összehasonlítását az alábbi táblázat foglalja össze.

	Szerzői jog	Iparjogvédelem
Oltalom keletkezése	A mű megalkotásával automatikusan jön létre	Állami (hatósági) nyilvántartásba vétel (nemzeti, EU, nemzetközi)
Szabályozás jellege	Homogén jogterület	Heterogén jogterület
Védelem tárgya	Egyéni eredeti jellegű művészeti, irodalmi, tudományos alkotás	Oltalmi formánként eltér
Oltalmi idő	A szerző életében és halálától számított 70 év (PMA)	Oltalmi formánként eltér (<i>határidő nélkül; 5, 10, 20, 25, 30 év</i>)
Területi hatály	A jogvédelem szinte az összes országban létrejön a kölcsönösség elve alapján	Csak meghatározott földrajzi területen hatályos
Mi részesülhet védelemben?	Minden egyéni eredeti jellegű művészeti, irodalmi, tudományos alkotás – függetlenül annak minőségétől	Csak (oltalmi formánként) meghatározott feltételeknek megfelelő alkotás

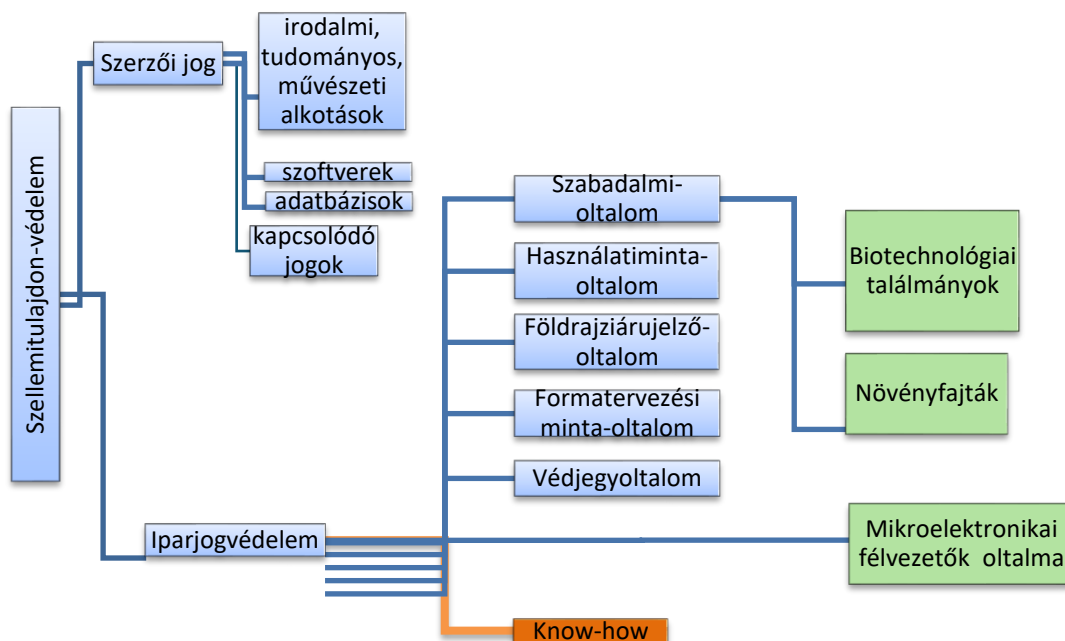
1. ábra – A szerzői jogi és az iparjogvédelem jellemzőinek összehasonlítása

forrás: a szerző saját ábrája

Általában az iparjogvédelem – és a szerzői jog – jogviszonyait az alkotáscentrikus gondolkodás jellemzi.⁹ Kivételt képez persze a védjegyjog, amely háttérben pedig az áll, hogy a védjegyek előbb a termékek – később termékek és szolgáltatások – megkülönböztetésére vonatkozóan kerültek alkalmazásra. Az ókori államokban a fegyverek, edények és más dolgokon elsősorban a gyártásuk helyét szimbolizáló jelzéseket helyeztek el, amely természetszerűen a megkülönböztetés eszköze is volt. Később, a középkorban a különböző céhjelzések kerültek a termékekre, mint a kollektív védjegyek előfutárai. Magyarországon az első ismert védjegy 1351-ből származik és ez a Szentgotthárdi Kaszagyár kígyót koronával ábrázoló – megkülönböztetésre szolgáló – védjegye.¹⁰

⁹ LONTAI Endre, FALUDI Gábor, GYERTYÁNFY Péter, VÉKÁS Gusztáv: Szerzői jog és iparjogvédelem. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2017. p.15.

¹⁰ VIDA Sándor: Védjegy és vállalat. Budapest: KJK., 1982. p. 14.

2. ábra – A szellemi tulajdon oltalmi rendszere

forrás: szerző saját ábrája

A szellemi tulajdon oltalmi rendszerét áttekintve (2. ábra) az iparjogvédelem klasszikus tárgykörét figyelhetjük meg, annyival szűkítve, hogy a Párizsi Unió Egyezmény¹¹, és a WIPO megállapodásban¹² említett tisztességtelen verseny elleni védekezés a versenyjog területén kerül szabályozásra.¹³ Az ábrát tovább vizsgálva magyarázatot érdemelnek – az általam zöld színnel kiemelt – *sui generis* alkotások, amelyeket sem a Ptk. sem a PUE, sem a WIPO megállapodás nem említenek meg. Speciális szabályozási igényükre tekintettel új fogalmak bevezetése és új összefüggések megértése miatt jelentek meg a szellemi alkotások rendszerében. Az új növényfajták oltalma a Szt. 2002. évi módosításával¹⁴ kerültek a jogszabályba. A biotechnológiai találmányok szintén a korábban említett módosításkor kaptak helyet a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló törvényben, a 98/44. számú EK irányelvnek megfelelően.¹⁵ A mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának védelmét *sui generis*

¹¹ 1970. évi 18. törvényerejű rendelet az ipari tulajdon oltalmára létesült uniós egyezmények 1967. július 14-én Stockholmban felülvizsgált, illetve létrehozott szövegének kihirdetéséről.

¹² Szellemi Tulajdon Világszervezet (WIPO) létesítő megállapodás, 1967.

¹³ BARTA Judit: Iparjogvédelem által oltalmazott és oltalom alá nem tartozó egyes szellemi tulajdonjogok bitorlása elleni fellépés a versenyjog eszközével. In: BARZÓ Tímea (szerk.): A szellemi tulajdon: az Állam-és Jogtudományi Kar által 2010. június hó 4. napján A szellemi tulajdon védelme címmel szervezett konferencián elhangzott előadások alapján készült tanulmányok gyűjteménye. Miskolc, 2011. p. 9-26.

LUSZCZ Viktor: A védjegy és a versenyjogi szabályozás összeegyeztetése az Európai Közösségben. In: Magyar Jog, 2.sz. 2001. p. 121-128.

¹⁴ 2002. évi XXXIX. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény módosításáról.

¹⁵ TATTAY Levente, PINTZ György, POGÁCSÁS Anett: Szellemi alkotások joga. Budapest, 2011. p.25-26.

jogszabály 1991-ben vezette be.¹⁶ A dolgozat tárgyára való tekintettel okainak részletes ismertetése nélkül általánosságban elmondható, hogy ezen oltalmi forma nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az SZTNH elektronikus kutatási adatbázisát használva kizárólag egy topográfia oltalmat találunk¹⁷, amelyet 1993. 09. 24-én jelentettek be és 2003. 09. 24-én szűnt meg az oltalmi idő lejáratára miatt. Az ábrán a know-how-t más színnel ábrázoltam az iparjogvédelem csoportjában. Ennek oka, hogy klasszikus értelemben szokás ebbe a csoportba besorolni. Azonban a know-how és az üzleti titok nem a szellemi alkotások joga alapján, hanem személyiségi jogként értelmezhető.¹⁸ A régi Polgári Törvénykönyv¹⁹ (a továbbiakban: rPtk.) 86. § (3) és (4) bekezdései szabályozták a szellemi alkotásokhoz fűződő jogokat. Az új Ptk. kihirdetésekor a személyiségi jogok alatt a 2:47. §-ban találhattuk meg a know-how-ra vonatkozó rendelkezéseket, amelyet az üzleti titokkal azonos védelemben részesített a jogalkotó. Később az üzleti titok védelméről szóló törvény²⁰ hatályba lépésével a Ptk.-ból kikerült és a jogi megítélése is jelentősen átalakult.

Az iparjogvédelem, mint diverzifikált jogterület a magyar jogban a polgári jog részeként értelmezhető, azonban a jogalkotó a rá vonatkozó kérdéseket nem a Ptk. keretében szabályozza, hanem külön ágazati jogszabályokban. A Ptk. második könyv negyedik részében a 2:55. § alatt rendelkezik arról, hogy a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni abban az esetben, ha az ágazati törvények valamilyen kérdést nem szabályoznak. Az ágazati törvények pedig több esetben is visszautalnak a Ptk.-ra, mint mögöttes jogszabályra. Az iparjogvédelemben az oltalom tárgya egy alkotás, amely jogi oltalmának kiépítéséhez egyéni-alkotói és társadalmi érdek is egyaránt fűződik. A létrejött alkotások oltalmának kiépítésekor egy olyan alapjogviszonyt kell megfigyelnünk, amely jogalapot biztosít az alkotáshoz fűződő érdekek érvényesítésére és a rendelkezési jog gyakorlására, erre pedig abszolút szerkezetű jogviszony kiépítésével érhetünk el kizárólagos jogosulti pozíciót. Természetesen túllépve az oltalom kialakításán, annak hasznosítása körében alapvetően szerződéses kapcsolatokra – például licencszerződés – kell gondolnunk a feltaláló (jogosult) és a hasznosító között, ahol pedig kontraktuális jellegből kifolyólag relatív szerkezetű – pozitív tartalmú – jogviszonyokat figyelhetünk meg.²¹ A bitorlás

¹⁶ 1991. évi XXXIX. törvény a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról.

¹⁷ SZTNH ügyszám: I9300001.

¹⁸ GÖRÖG Márta: A tudás hatalma vs. a jog keretrendszere (?) Gondolatok a tudás, s különösen az ötlet jogi keretrendszerbe vonhatóságáról. Debreceni Jogi Műhely, 15(1-2), 3-8. 2018. URL: <https://ojs.lib.unideb.hu/DJM/article/view/6904> Utolsó letöltés: 2024.05.20.

¹⁹ 1959. IV. törvény a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről (a továbbiakban: rPtk.).

²⁰ 2018. évi LIV. törvény az üzleti titok védelméről.

²¹ i.m.: LONTAI Endre, FALUDI Gábor, GYERTYÁNFY Péter, VÉKÁS Gusztáv. 2017. p.40-41.

esetében vagy az abszolút szerkezetű jogviszony sérül azáltal, hogy például valaki a találmányt – más oltalom alatt álló megoldást – engedély nélkül hasznosítja, vagy a relatív szerkezetű jogviszony bomlik meg, például ha az egyik fél cselekszik hasonlóan. „Magyarországon a szabadalom (és a szabadalmi oltalom jellegű használatiminta-oltalom) a szellemi tulajdon védelméhez kapcsolódó egyetlen olyan gazdasági monopólium, amely másokat a szó „legfájdalmasabb” értelmében korlátoz.”²²

Meg kell említeni azt is, hogy a szellemi termékek átruházása még megfelelő szándék esetében sem mindig könnyű feladat. Az Egyesült Államokból hoznék példát, az IBM egyszerűen nem tudta átruházni harmadik félnek a laptopjain használt *ThinkPad* védjegyet, kizárólag akkor nyílt rá lehetősége, amikor az egész személyi számítógép üzletágot eladta a Lenovonak, hogy a védjegyet is átruházza és így a védjegy már a másik vállalkozás goodwill tartalmát erősítse. Ennek háttérében az állt, hogy a védjegyhez kapcsolódó jogok nem választhatók el azoktól a termékektől és szolgáltatásoktól, amelyekre alapvetően – a vásárlók – asszociálnak.²³

Semmiképp nem mehetünk el mellett sem, hogy a szellemi tulajdonra épülő iparágak is egyre nagyobb térnyerése figyelhető meg, hacsak a klasszikus – jellemzően amerikai eredetű – gyorséttermekre gondolunk, franchise jellegű működésük központjában a szellemi tulajdon és az üzleti titok áll. Az ilyen franchise jogosultak, amennyiben jogsértést tapasztalnak jellemzően bitorlási keresetet indítanak.²⁴

²² KACSUK Zsófia: Az igénypontok szerepe a szabadalmi jogban – 4 r. A szabadalmi oltalom terjedelme, bitorlása és az ekvivalencia elve. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 5.évf. 4.sz. 2010. p. 5-20.

²³ ARENA Christopher, CARRERAS Eduardo: The business of intellectual property. New York: Oxford. 2008. p.360.

²⁴ CSÉCSY György: Adalékok a franchise fogalmának meghatározásához és a franchise szerződésekhez. In: Jogtudományi Közlöny, 50.évf. 5-6.sz. 1995. p. 228-235.

JUHÁSZ Ágnes: A szerződések tipizálásáról és a franchise szerződésről, az új Ptk. főbizottsági javaslata kapcsán. In: Pro Futuro, 2012-05, Vol.2 1., p. 68-79.

KOVÁCS László: A „franchise” jogviszony fogalmának megjelenése az új Ptk.-nak a forgalmazási és jogbérleti (franchise) szerződéstípusokat bevezető XIX. címében II., Céghírnök, 2017/11., p. 3-6.

1.1. A kutatás keretei, az értekezés tárgya

A doktori értekezésben átfogó képet szeretnék adni a szellemi alkotások egy fontos területéről az iparjogvédelemről, különös tekintettel az ott megfigyelhető jogsértő magatartásra, a bitorlásra. A dolgozat ennél fogva nem foglalkozik a szerzői jogot érintő kérdésekkel, azok ugyanis terjedelmük és gyakorlati előfordulásuk száma alapján önálló értekezések tárgya is lehetnek. Az iparjogvédelem területének teljes és minden részletre kiterő bemutatása szintén nem lehet – racionalitási és terjedelmi okokból jelen írás tárgya. Célja azonban az írásnak, hogy az iparjogvédelem területét érintő magyar és nemzetközi irodalmat minél szélesebb körben feltárva szintetizálja azokat a gondolatokat, amelyek az iparjogvédelem területén a bitorlás kontextusában már a tudományos gondolkodásban megjelentek. Valamint, hogy bemutassa azt a bírósági gyakorlatot, amely a bitorlás vonatkozásában a magyar, az európai és kitekintés jelleggel más országbeli jogalkalmazásban megjelent.

A tudományos párbeszédben megjelennek olyan nézetek is, hogy szellemi tulajdonnak kell tekinteni azokat az alkotásokat is, amelyek nem sorolhatók be egy jogintézmény alá sem, vagyis amelyekben oltalom sem áll fenn. Gondoljunk itt a köztudatban elhíresült majomselfie-ügyre²⁵, amelyben az amerikai bíróság – igaz, szerzői jogi összefüggésben – kimondta, hogy szerzői jogvédelem kizárólag emberi alkotót illethet meg. Hasonló, de már az iparjogvédelem területét közvetlenül érintő kérdéseket vetnek fel az AI által létrehozott megoldások: az USPTO, az EPO és más szabadalmi hatóságok a DABUS-ügyben²⁶ egyöntetűen elutasították az AI feltalálóként való megjelölését, kimondva, hogy feltalálói státuszra kizárólag természetes személy tarthat igényt. E jogesetek egyaránt arra mutatnak rá, hogy a szellemi tulajdon fogalma szükségszerűen valódi – emberi – jogalanyt feltételez. Meglátásom szerint azonban a szellemi tulajdon főnév etimológiai vizsgálata is rámutat, hogy ez a vélekedés nem helytálló. A kifejezés ugyanis két szó összekapcsolásából jött létre,²⁷ és ahogy arra a tulajdon kifejezés is rámutat, ennek valódi jogosultságnak kell lennie. Mindezek alapján a dolgozatban a szellemi tulajdont úgy értelmezem, hogy ide tartoznak a szerzői jog és az iparjogvédelem tárgykörébe tartozó jogi instrumentumok is. Az írásban azonban részletes vizsgálódást csak az iparjogvédelem területéhez kapcsolódó konvencionális oltalmi formák (azaz szabadalmi oltalom,

²⁵ Majomselfie ügy: *Naruto v. Slater, et al.*, no. 16-15469 (9th Cir. 23 April 2018).

²⁶ EPO Legal Board of Appeal Decision J0008/20

²⁷ Oxford English Dictionary, s.v. „intellectual property (n.),” 2024. március, <https://doi.org/10.1093/OED/2321668398> Utolsó letöltés: 2024. 08. 29.

használatiminta-oltalom, formatervezésiminta-oltalom, védjegyoltalom, földrajzi árujelzők oltalma, egyéb oltalmi formák) vonatkozásában végzek. Egyes szerzők²⁸ az iparjogvédelemnél gyakran foglalkoznak az üzleti titok (know-how) kérdésével is. Azonban jelen írás keretei között – azok specialitásaira tekintettel – nem kívánok ezzel foglalkozni.

Az értekezés tárgya és központi kérdése pedig a bitorlás jogintézményének elméleti, valamint gyakorlati feltérképezése az iparjogvédelem területén. A kutatás tárgykörének vizsgálatakor természetesen érinteni kell számos közjogi jellegű kérdést, de alapvetően az értekezés magánjogi jellegű munkaként készült el. Ebből kifolyólag a közjogi jellegű részek, csak a magánjogi jogintézmények szükséges értelmezéseként jelennek meg az írásban. Nem vitatom azonban, hogy számtalan más közjogi kérdés vizsgálata is érdekes lenne, azonban az írás jogterületi fókusza és a terjedelmi keretek betartása miatt ezektől eltekintettem.

A kutatás célja, hogy magánjogi szemüvegen keresztül vizsgálva a bitorlás jogintézményét a lehető legszélesebb körben bemutasson szempontokat, és rávilágítson a rendszer komplexitására. A célul kitűzött eredmények részletes szakirodalmi vizsgálódással és a joggyakorlat feltérképezésével kerülnek megvalósításra. Az értekezés egyoldalról egy pillanatfelvételt mutat a szellemi tulajdon – és azon belül az iparjogvédelmi instrumentumok jelenlegi helyzetéről, másrészt pedig bemutatja azok fejlődéstörténetét, és természetesen más társadalomtudományi perspektívákat is. Különös tekintettel foglalkozik a dolgozat a bitorlás jelenségével, amelyet egy összetett szempontrendszer alkalmazásával több irányból kíván megvilágítani. Mindezek alapján ok-okozati rendszerek feltérképezését és összefüggések bemutatását tűzte ki célul az értekezés.

Az innovációk és a hozzájuk kapcsolódó iparjogvédelmi megoldások hétköznapjainkban mindenhol fellelhetők. Az innovátor fáradhatatlan kreatív alkotó tevékenysége és kitartása hozza meg az átütő sikert. Ahogyan egy korai amerikai Legfelsőbb Bírósági döntésben olvashatjuk, „...a bíróságok nem vonakodtak attól, hogy szabadalmat adjanak annak az embernek, aki megtette az utolsó lépést, amely a kudarcot sikerré változtatta. A szabadalmi

²⁸BOBROVSZKY Jenő: A műszaki szellemi termékek (találmányok, újítások, ipari minták, know-how-ok) jogi védelme. Budapest, 1971. p. 70.

TATTAY Levente: A szabadalmi és know-how licenciacsoportmentesítések. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 8. évf. 5. sz., 2013., p. 5-24.

jogban az utolsó lépés az, ami győz.”²⁹ Ahogy a bíróság is rámutat a feltaláló kitartását és munkáját díjazni kell, és a feltaláló díjazása a kizárólagosság. A jogalkotónak és a jogalkalmazónak pedig célja kell, hogy legyen a feltaláló (alkotó) védelme, hogy az általa megtett utolsó lépés valóban elismert legyen. Biztosítani kell a hatékony igényérvényesítést a bitorlókkal szemben, és ezzel fokozni az innovációs hajlandóságot és segíteni a társadalmunk számára hasznos következő „utolsó lépések” megtételét, annak érdekében, hogy a „kudarcsikerré váljon”. A bitorlás jelenségének tudományos vizsgálata napjainkban különösen aktuálissá vált. A digitalizáció és a globális kereskedelem kiszélesedése az iparjogvédelmi jogsértések természetét alapvetően átalakította, a határokon átnyúló bitorló magatartások, az online platformokon megvalósuló jogsértések, valamint a mesterséges intelligencia alkalmazásával összefüggő új típusú hasznosítások egyre komolyabb kihívásokat támasztanak az érvényesítési rendszerrel szemben. A *Hermès International v. Rothschild (MetaBirkin)* ügyben a bíróság megállapította, hogy a védjegybitorlásra vonatkozó szabályok a *metaverzumban* létrehozott NFT-termékekre is alkalmazhatók, ezzel precedenst teremtve a virtuális tárgyakra kiterjedő iparjogvédelmi jogérvényesítés számára. A *Getty Images v. Stability AI* és hasonló perek rávilágítanak arra, hogy a generatív AI-rendszerek által végzett hasznosítás milyen mértékben érintheti az iparjogvédelmi – különösen a szabadalmi és védjegyoltalmi – pozíciókat. Az EU digitális szabályozási csomagjában a *DSA* és az *AI Act* számos rendelkezése érinti az iparjogvédelmi jogsértések online platformokon való kezelését, bár a hangsúly ezekben a jogszabályokban elsősorban a szerzői jogi vonatkozásokra helyeződik. Az értekezés vizsgálja, hogy az e szabályozásokban bevezetett mechanizmusok milyen mértékben terjeszthetők ki vagy adaptálhatók az iparjogvédelmi jogsértések kezelésére, és ez a közelítés milyen *de lege ferenda* következtetéseket alapoz meg. A TRIPS-megállapodás keretében a WTO jogvitarendezési eljárása 2025-ben mérföldkövet ért el a *China–Enforcement of Intellectual Property Rights* ügyben³⁰, amelyben a döntőbírói testület megállapította, hogy a TRIPS 1.1. cikke nem csupán a tagállami jogrendszeren belüli védelmet, hanem a más tagállamok által biztosított védelmi mechanizmusok tényleges érvényesülésének megőrzését is megköveteli. Ez a döntés közvetlenül érinti az értekezés H1 hipotézisének kontextusát és rávilágít arra, hogy az unifikáció nem csupán anyagi jogi, hanem kollíziós jogi és eljárásjogi dimenzióban is vizsgálendő.

²⁹ *A szögcsatorna ügy*, Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága, 143 U.S. 154, 158 (1892.).

³⁰ WT/DS611/ARB25 számú ügy.

1.2. A kutatás relevanciája

A kutatás tudományos relevanciáját a bitorlási jogsértések növekvő száma és gazdasági hatása, a digitalizációból fakadó új típusú jogsértési formák megjelenése, valamint az ezekre adott tagállami és uniós szabályozói válaszok töredezettsége és hiányosságai együttesen indokolják. Természetesen erőteljes igazolást ad a szellemitulajdon-intenzív ágazatok gazdasági hozzáadott értéke is.

Kiemelést érdemel, hogy egy meghatározó kutatás szerint³¹ az Európai Unióban 2017–2019 között, a szellemitulajdon-intenzív ágazatok 29,7% (kb. 61 millió fő) számára teremtettek munkahelyet. Ugyanezen időszakban a teljes foglalkoztatottak 39,4%-a (kb. 81 millió fő) volt szellemitulajdon-intenzív ágazatban közvetlenül, vagy közvetetten foglalkoztatott. Az Európai Unió teljes bruttó hazai termékének (*a továbbiakban: GDP*) pedig a 47%-át, azaz kb. 6,4 milliárd eurót a szellemitulajdon-intenzív ágazatok teremtettek.

A szellemi tulajdonra épülő ágazatok gazdasági szerepe rendkívül jelentős, annak ellenére, hogy a mindennapokban hajlamosak vagyunk alulértékelni. Uniós viszonylatban jelenleg 353 olyan iparág azonosítható, amelyek a szellemi tulajdonjogok intenzív használatára építenek – ez számottevően magasabb a 2016-os 342 ágazatos méréshez képest, továbbá esetük kétharmadánál egynél több tulajdonjog viszonylatában mondható intenzívnek. A 2014–2016 közötti adatok szerint ezek az ágazatok közvetlenül az uniós munkaerőpiac 29,2%-át (mintegy 63 millió állást) töltötték be, a közvetett hatásokkal együtt pedig ez az arány 38,9%-ra (körülbelül 83,8 millió foglalkoztatottra) emelkedett. Ugyanebben az időszakban az uniós GDP közel 45%-át, hozzávetőleg 6,6 billió eurót generáltak ezek a szektorok. A bérszínvonal tekintetében szintén kiemelkedtek, a szellemitulajdon-intenzív területeken dolgozók átlagkeresete 47%-kal haladta meg más ágazatokét. A részletes munkaerő-megoszlás elemzése során a védjegy-alapú iparágak 22%-os, a formatervezési mintákon alapuló szektorok 14%-os, a szabadalmakkal működő ágazatok 11%-os, míg a szerzői jogokra épülő tevékenységek 5,5%-os arányt mutattak, a földrajzi jelzésekre és növényfajta-oltalmakra specializálódott területek

³¹ EUIPO: IPR-intensive industries and economic performance in the European Union Industry-level analysis report, fourth edition October 2022. URL: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IPR-intensive_industries_and_economic_in_EU_2022/2022_IPR_Intensive_Industries_FullR_en.pdf Utolsó letöltés: 2024.08.30.

pedig kisebb mértékben járultak hozzá a foglalkoztatottsághoz.³² A fenti adatok alapján jól látható, hogy az iparjogvédelmi oltalmi formák kiemelt gazdasági szerepet mutatnak.

2019-ben az EUIPO és az Európai Szabadalmi Hivatal (*a továbbiakban: EPO*) kutatói a legújabb tanulmány módszertana szerint ismételen feldolgozták a régebbi adatokat. Az alábbi táblázatban a szerzők eredményeit az átláthatóság érdekében egymás mellé helyezve mutatom be. Ahol a 2016-os vizsgálat magasabb értéket mutatott a korábbi adatokhoz képest, ott zöld színnel, míg ahol az új számítási eljárás alacsonyabb eredményt adott, ott pirossal jelöltem. A 2019-es adatoknál szintén zölddel emeltem ki azokat az eseteket, ahol az ágazatok hozzájárulása meghaladta a 2016-os – bázisév – szintjét. Az adatokból jól látszik, hogy minden vizsgált ágazat gazdasági teljesítménye emelkedett. Amennyiben elfogadjuk azt a korábbi megállapítást, miszerint a szellemi tulajdon-intenzív szektorokban az iparjogvédelmi oltalmi formák jelentős arányban jelennek meg, kijelenthető, hogy ezeknek az ágazatoknak meghatározó gazdasági szerepük van az Európai Unióban.

A szellemi tulajdon-intenzív ágazatok hozzájárulása	2016-os tanulmány		2019-es tanulmány
	<i>eredeti</i>	<i>a nemzeti számlákra vonatkozó új számítások, új szellemi tulajdon-intenzív ágazatok</i>	
Foglalkoztatás (közvetlen)	27,8%	28,6%	29,2%
GDP	42,3%	44,0%	44,8%
Árukereskedelem összesen	89,3%	88,8%	92,5%
Áruk és szolgáltatások kereskedelme összesen	nem kalkulált	78,1%	81,0%

3. ábra – A szellemi tulajdon-intenzív ágazatok hozzájárulásának összehasonlítása 2016-2019-es tanulmányok alapján
adatok forrása: (EUIPO; EPO, 2019)

Amennyiben vizsgálódásunk tárgylemezére az iparjogvédelmet helyezzük, azt kell mondjuk, hogy egy igen sokrétű terület tárul elénk. A szakterület ugyanis szorosan kapcsolódik az innováció, a kutatás és fejlesztés, a gazdasági növekedés és a termelékenység különböző dimenzióihoz. Az egyes iparjogvédelmi instrumentumok, a korábban említett hívószavak jelentős mértékben determinálják és döntő mértékben hozzájárulnak az innováció előmozdításához, valamint a gazdasági mutatók eredményességének fokozásában. Az egyes

³² WAJSMAN Nathen, MÉNIÈRE Yann., KAZIMIERCZAK Michal, ARIAS BURGOS Carolina, DVOŘÁKOVÁ A., RUDYK Ilja, TERZIC K.: A szellemi tulajdon-intenzív ágazatok és gazdasági teljesítmény az Európai Unióban. (Európai Unió Szerveinek Fordítóközpontja, Ford.) Alicante, Spanyolország EUIPO. 2016. p.4-8.

iparjogvédelmi oltalmi formák az innovációs hajlandóság előmozdításával járulnak hozzá a reálgazdaság növekedéséhez. Gondoljunk csak példaként arra, hogy a szabadalmi oltalom egy olyan kizárólagosságot hoz létre a feltaláló – jogosult – részére, amely komoly ösztönző mechanizmusként szolgál. A makroökonómiában általában nem kívánatos a monopólium, ez esetben korlátozott ideig ugyan, de a feltalálót – jogosultat – védi, amelyből szigorú szabályok között jelentős gazdasági haszna származhat. Amely jelenség közvetlenül fokozza az innovációs iparba történő tőkeinvestíciót, közvetetten pedig az innovációs hajlandóságot. A kizárólagosság azonban mindig határozott időre szól, amely lejártát követően az oltalom megszűnik, az oltalmazott megoldás pedig – a szabadalmi bejelentés és mellékleteinek nyilvánossága okán – bárki számára megismerhető és hasznosítható közkinccsé válik. Ez a jelenség hozzájárul a technika nagyobb ütemű fejlődéséhez, és innováció fokozó hatást is indukál. Egy ilyen jellegű kizárólagosság nagymértékben növeli a kutatás-fejlesztés (*a továbbiakban: K+F*) tevékenységbe történő beruházásokat, ugyanis a vállalatok közvetlen versenytársi fenyegetés nélkül hasznosíthatják innovációikat. Különböző országok feldolgozóiparait vizsgáló tanulmány megállapította, hogy a ténylegesen érvényesülő szabadalmi jogok változásai pozitívan korreláltak a gazdasági növekedéssel, ami arra utal, hogy az erős szabadalmi rendszerek ösztönözhetik az innovációt és a termelékenységet.³³ A korábbiakban ismertetett szerzők munkáján túl más szerzők is vizsgálták különböző kontextusokban a szabadalmi jogok és a gazdasági növekedés között fennálló kapcsolatokat. 42 fejlett és fejlődő ország adatait vizsgálva megállapították, hogy az „erősebb” szabadalmi jogok hozzájárulnak az innováció és abból következőképpen a gazdasági fejlődés növekedéséhez.³⁴

A szellemi tulajdon minőségét a gyakorlatban egyre inkább a gazdasági eredményeket befolyásoló kritikus tényezőként ismerik el. A kutatók a szabadalmak minőségét több dimenzióon keresztül mérték, úgymint piaci, technológiai és jogi minőség. Ezen dimenziók vizsgálata során pedig megállapították, hogy a szabadalmak minősége jelentős hatással van a gazdasági fejlődésre. A jó minőségű szabadalmak nagyobb valószínűséggel válnak a kereskedelemben megjelenő sikeres termékké, amely révén növelik a termelékenységet és

³³ HU Albert G. Z., PNG Ivan P. L.: Patent rights and economic growth: evidence from cross-country panels of manufacturing industries, *Oxford Economic Papers* (3), 65, 2013. p. 675-698. <https://doi.org/10.1093/oep/gpt011> Utolsó letöltés: 2024.09.05.

³⁴ CONSTANTINOS Alexiou, NELLIS Joseph G., PAPAGEORGIADIS Nikolaos: The effect of patent enforcement strength and fdi on economic growth, *Multinational Business Review* (4), 24, 2014. p. 334-353. <https://doi.org/10.1108/mbr-07-2016-0024> Utolsó letöltés: 2024.09.05.

hozzájárulnak a gazdasági jóléthez. Ez a megközelítés a szabadalmak pusztán számának kvantitatív elemzése helyett, a minőségük és gazdasági hatásuk értékelésére – kvalitatív jelleggel – helyezi át a hangsúlyt, külön kiemelve a jól működő, magas színvonalú és innovációt támogató szabadalmi rendszer fontosságát.³⁵

Egy másik tanulmány kiemeli, hogy az iparjogvédelmi instrumentumok gazdasági hatását mutatja az ipari parkok és ipari övezetek létrehozása is. A kutatók az Indonéziában található *Wongsorejo* ipari park példáján keresztül is bizonyították, hogy egy ilyen beruházás számos munkalehetőséget teremt és ösztönzi a helyi gazdasági tevékenységet is. Az ilyen ipari parkok nemcsak a termelékenységet növelik a méretgazdaságosság révén, hanem hozzájárulnak új gazdasági központok kialakulásához is, ami pedig a jövedelem növekedéséhez és a közösségi jólét kialakulásához vezet.³⁶

Megfigyelhető az is, hogy az iparjogvédelmi oltalmi formák az innováció és a termelékenység előmozdítása mellett a külföldi közvetlen-tőke beruházásokat (*a továbbiakban: FDI*) is elősegítik. A témakört vizsgáló kutatás szerzői megállapították, hogy az erős szabadalmi oltalmak gyakran az FDI bevonásának kritikus tényezőinek tekintik a befektetők, mivel ezek nyújtanak biztonságos befektetési környezetet az új technológiák és termékek bevezetéséhez. A szabadalmi jogérvényesítés és az FDI mértéke közötti kölcsönhatások vizsgálatát követően megfigyelhető, hogy az erős szabadalmi oltalmi rendszerrel rendelkező országokban általában magasabb az FDI szintje is. A magas FDI szint pedig hozzájárul a gazdasági növekedéshez. Elmondható, hogy a hatékony szabadalmi jogérvényesítés fontos tényezőként jelenik meg a beruházások és a technológiai fejlődés számára kedvező környezet megteremtésében. Számtalan kihívás figyelhető meg azonban az iparjogvédelem gazdasági hatásainak vizsgálata során. A szabadalmi jogok érvényesítésének lehetőségei és keretei akadályként jelenhetnek meg az innovációs és gazdasági növekedés tekintetében. A globális kereskedelemben érintett multinacionális vállalatok gyakran találkozhatnak a jogérvényesítés okozta nehézségekkel,

³⁵ XUJIA Fan, ZHANG Tao: The impact of intellectual property quality on economic development: insights from Jiangsu province, *Asian Journal of Economics, Business and Accounting* (8), 23, 2023. p. 29-35. <https://doi.org/10.9734/ajeba/2023/v23i8951> Utolsó letöltés: 2024.09.05.

³⁶ RUSMININGSIH Diah, FINA Amaliah hidayanti, DANANG Dwi Gusti Fajar Yanto: The role of wongsorejo integrated industrial estate agglomeration in banyuwangi community welfare method of content analysis”, *Tamansiswa Accounting Journal International* (1), 5, 2022. p. 76-82. <https://doi.org/10.54204/taji/vol512022012> Utolsó letöltés: 2024.09.05.

amely a gyakorlatban a jogaikat csorbító bitorló magatartásokat indukálnak.³⁷ Az iparjogvédelemből származó előnyök maximalizálásához elengedhetetlen tehát az eltérő jogérvényesítési lehetőségekből származó akadályok leküzdése is. Az erre való igényt támasztja alá az is, hogy bár a szellemi alkotások joga az anyagi jogi minimumszabályok tekintetében az egyik leginkább unifikált jogterület, az oltalom territorális természete és a tagállami jogérvényesítési rendszerek töredezettsége e harmonizáció ellenére is komoly akadályokat teremt – különösen a határokon átnyúló bitorlási cselekmények esetén.

³⁷ i.m.:CONSTANTINOS A., NELLIS J. G., PAPAGEORGIADIS N., 2014. p. 334-353.

1.3. Az értekezés felépítése

Az értekezés felépítése az iparjogvédelmi bitorlás komplex jelenségének fokozatos, többdimenziós feltárására szolgál, egymásra épülő, hat nagy fejezetben kibomló szerkezettel. A struktúra kialakítása során alapvető szempont volt, hogy a munka a jogtudomány módszertani és tartalmi követelményeinek megfelelően, ugyanakkor a gyakorló jogász számára is koherens és áttekinthető maradjon.

Az első fejezet a szellemi alkotások rendszerében jelöli ki a kutatás helyét, bemutatva a vizsgálat tárgyát, kereteit, relevanciáját, módszertanát és hipotéziseit. E rész egyúttal elhatárolja a vizsgálat fókuszát az iparjogvédelem körére, és rögzíti azokat a fogalmi, dogmatikai és jogelméleti kiindulópontokat, amelyekre a későbbi elemzések épülnek.

A második fejezet az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák történeti geneziséjét és a bitorlás jogintézményének megjelenését tárja fel. A jogtörténeti perspektíva lehetővé teszi, hogy a hatályos szabályozás ne pusztán normatív összefüggések halmazaként jelenjen meg, hanem a technológiai fejlődésre és a gazdasági-társadalmi igényekre adott, fokozatosan kiérlelt jogpolitikai válaszok eredményeként.

A harmadik fejezet a bitorlás általános kérdéseit, kockázatait, gazdasági és szociológiai jelentőségét elemzi, különös tekintettel a jogfilozófiai és gazdaságelméleti összefüggésekre. E fejezet célja, hogy a bitorlás, mint jogsértő magatartás ne kizárólag dogmatikai konstrukcióként, hanem a szellemi tulajdonra épülő gazdaság strukturális jelenségeként legyen értelmezhető, megfelelő elméleti keretet adva a későbbi, részletes joggyakorlati vizsgálatokhoz.

A negyedik fejezet a jogérvényesítés rendszerét mutatja be, a polgári jogi, büntetőjogi és közigazgatási eljárások, továbbá az egységes szabadalmi bíróság és az alternatív vitarendezési mechanizmusok sajátos szerepére fókuszálva. A fejezet azt vizsgálja, hogy e különböző eljárási utak miként illeszkednek az iparjogvédelmi oltalmi formák anyagi jogi struktúrájába, és milyen

mértékben biztosítanak ténylegesen hatékony, arányos és visszatartó erejű védelmet a jogosultak számára.

Az ötödik fejezet az értekezés dogmatikai és empirikus súlypontját képezi, az iparjogvédelmi bitorlás speciális kérdéseit oltalmi formánként tagolt rendszerben dolgozza fel. Az egyes alfejezetek bemutatják az adott instrumentum normatív környezetét, részletesen elemzik a magyar, az uniós és a kiválasztott külföldi bírósági gyakorlatot, valamint szintetizálják a releváns tudományos álláspontokat, ezáltal feltárva a bitorlási tényállások finom dogmatikai distinkcióit és a jogalkalmazás tendenciáit.

A hatodik fejezet integráló jelleggel összegzi a kutatás eredményeit, a felállított hipotézisekhez visszacsatolva értékeli az iparjogvédelmi bitorlás jelenlegi szabályozási és jogérvényesítési architektúráját. Egyúttal megfogalmazza azokat a *de lege ferenda* javaslatokat és további kutatási irányokat, amelyek a bitorlás jogintézményének jövőbeli fejlődése, valamint az uniós és nemzetközi szintű konvergencia mélyítése szempontjából meghatározó jelentőséggel bírhatnak.

1.4. A kutatás kihívásai és korlátai

A kutatás elméleti kiindulópontját és módszertani kereteit több, a vizsgált tárgykör természetéből fakadó kihívás és korlát együttesen határozza meg. Mindenekelőtt rögzíteni szükséges, hogy az iparjogvédelmi bitorlás jogintézménye egyszerre nemzeti, uniós és nemzetközi jogi kontextusba ágyazott, miközben a jogsértések tényleges megvalósulása egyre inkább határokon átnyúló, digitális térben zajló folyamatokhoz kötődik. E több szintű normatív és gyakorlati beágyazottság szükségképpen korlátozza annak lehetőségét, hogy a disszertáció valamennyi releváns jogforrást és joggyakorlati fejleményt teljeskörűen feldolgozzon.

A kutatás egyik lényeges kihívása a vizsgálat tárgyát képező joganyag dinamikus jellege. A szellemi tulajdonra – és ezen belül az iparjogvédelemre – vonatkozó uniós és nemzetközi szabályozás, továbbá az EUB, az Egységes Szabadalmi Bíróság, valamint más bírósági fórumok ítélkezési gyakorlata folyamatosan változik; a digitális technológiákhoz, a mesterséges intelligenciához, az online platformokhoz és a *metaverzumhoz* kapcsolódó jogesetek különösen gyors ütemben bővülnek. Ennek következtében az értekezés óhatatlanul egy adott időállapot „*pillanatfelvételt*” adja, és nem vállalkozhat arra, hogy a kézirat lezárását követően bekövetkező normatív és joggyakorlati fejleményeket is integrálja.

Korlátot jelent továbbá a vizsgálat szükségszerű tematikus és terjedelmi fókuszálása. Az iparjogvédelem, mint heterogén jogterület, a szabadalmi, használatiminta-, formatervezésiminta-, védjegy- és földrajziárjelző-oltalom, valamint a növényfajta-oltalom teljes dogmatikájának részletekbe menő feltárása önmagában is meghaladná egy doktori értekezés észszerű kereteit. A disszertáció ezért tudatosan azokra az anyagi jogi és eljárásjogi kérdésekre koncentrál, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a bitorlás tényállásához, jogkövetkezményeihez és jogérvényesítési mechanizmusaihoz, miközben más, szintén releváns részterületek (például versenyjogi vagy közjogi aspektusok) csak annyiban kerülnek érintésre, amennyiben az értelmezéshez elengedhetetlenek.

A komparatív elemzés szempontjából kihívást jelent az egyes jogrendszerek közötti strukturális különbségek kezelése. A tagállami szabályozások és bírósági gyakorlatok eltérő dogmatikai kiindulópontokra épülnek, az iparjogvédelmi bitorlás fogalma, küszöbértékei és szankciórendszere számos ponton nem, vagy csak részben harmonizált. Ebből következően a vizsgálat nem törekedhet teljes körű, minden részletre kiterjedő összehasonlításra, hanem

mintaszerűen, egyes reprezentatív jogrendszerek és ítélkezési tendenciák bemutatására szorítkozik.

A forrásokhoz való hozzáférés tekintetében részben technikai, részben nyelvi korlátokkal is számolni kellett. Noha a digitális adatbázisok és elektronikus könyvtárak jelentősen kiszélesítették a felhasználható szakirodalom és esetjog körét, bizonyos – különösen nem angol vagy német nyelvű – jogrendszerek anyagai csak korlátozottan vagy közvetett források útján voltak elérhetőek. Ez indokolja, hogy a vizsgálat súlypontja elsősorban a magyar, az uniós és néhány kiemelt harmadik ország joganyagára és gyakorlatára helyeződik.

Mindezen korlátok tudatosítása nem a kutatás relevanciáját gyengíti, hanem éppen a levont következtetések érvényességi körének tisztázását szolgálja. Az értekezés célja nem a bitorlás jogintézményének „teljesség-igényű” feldolgozása, hanem azoknak a strukturális összefüggéseknek és tendenciáknak a feltárása, amelyek a vizsgált időpontban a magyar és a nemzetközi tudományos diskurzus, valamint a joggyakorlat alapján megragadhatók.

Az iparjogvédelem területén számos átfogó munka, monográfia és szakkönyv áll rendelkezésre az egyes oltalmi formák részletes ismertetésére.³⁸ Érdekesnek találtam – a gazdaságtudományok területén jellemző – kérdőív és interjú alkalmazását az adatgyűjtéshez, és ezeket a módszereket alkalmaztam is.³⁹ Azonban jelen értekezés keretei között – terjedelmi keretek és tudományterületi jellemzők miatt – nem áll módomban részletesen bemutatni. Ezek a tudományos munkának az adalékai voltak. Szándékozom majd ezeket az értekezésem kívül ismertetni.

³⁸ Lásd: FALUDI Gábor, LUKÁCSI Péter, BACHER Gusztáv: A védjegy törvény magyarázata. Budapest, 2014. p. 721. POGÁCSÁS Anett, UJHELYI Dávid: Szellemi alkotások joga. Budapest: Pázmány Press, 2022. p. 351.

LONTAI Endre, FALUDI Gábor, GYERTYÁNFY Péter, VÉKÁS Gusztáv: Szellemi alkotások joga. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2006, p. 13.

LONTAI Endre: Szerzői jog és iparjogvédelem. Budapest, 2012. p. 338.

LEGEZA Dénes: Bevezetés az iparjogvédelembe. Budapest, 2020. p. 231. URL: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/iparjogkonyv_web_0914.pdf Utolsó letöltés: 2024.03.30.

LEGEZA Dénes: Iparjogvédelem. Budapest, 2020. p. 343.

POSTEINERNÉ TOLDI Márta, BELÉNYI Andrea: Iparjogvédelem. Budapest, 2012. p. 253.

³⁹ SZILÁGYI Gábor: A Jász-Nagykun-Szolnok megyei vállalkozások iparjogvédelmi tudatossága. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle. 15 (125): 4. 2020. p. 7-16.

1.5. A kutatásban alkalmazott módszerek

Az értekezés módszertani felépítése a vizsgált tárgykör, valamint a jogtudományi diszciplína sajátosságai folytán elsődlegesen kvalitatív megközelítésre épül. A kutatás középpontjában a dogmatikai elemzés, a jogösszehasonlítás, valamint a bírósági gyakorlat szisztematikusan feldolgozása áll, amelyet kiegészít a releváns társadalomtudományi és gazdaságelméleti szakirodalom eredményeinek integrálása.

A módszertani koncepció egyik kiindulópontja a hazai szakirodalom minél teljesebb körű feltárása volt, annak érdekében, hogy az iparjogvédelmi bitorlásról folyó magyar tudományos diskurzus kontúrjai a lehető legnagyobb részletességgel rajzolódjanak ki. A századfordulótól kezdődően a magyar szerzők munkáit erőteljes külföldi kitekintés jellemzi, amely egyrészt a szellemi tulajdon nemzetközi beágyazottságából, másrészt az uniós joganyag fokozódó jelentőségéből fakad; e hagyományra építve az értekezés tudatosan törekszik arra, hogy a hazai és a külföldi szakirodalom között fennálló párhuzamokat és töréspontokat egyaránt azonosítsa. Ennek megfelelően a kutatás széles spektrumon mozog a klasszikus monográfiáktól és kommentároktól az aktuális folyóiratcikkekig, konferencia-kötetekig és a nemzetközi szervezetek (*WIPO, EUIPO, EPO, WTO*) releváns elemzéséig.

Az értekezés nagyjából öt év kutatási tevékenységét szintetizálja egységes szerkezetben, amelynek során a papíralapú és digitális források kombinációjára támaszkodik. A hazai könyvtári állomány – különösen az egyetemi és országos szakkönyvtárak – mellett a kutatás támaszkodik az Európai Unió egyes tagállamaiban, az Egyesült Államokban és Indiában tett szakmai utak során elérhetővé vált forrásokra is, amelyek több esetben olyan művekhez biztosítottak hozzáférést, amelyek Magyarországon nem vagy csak korlátozottan érhetők el. A technológiai fejlődés következtében jelentős szerepet kapnak az online adatbázisok és elektronikus könyvtárak is, amelyek a tér- és időbeli korlátoktól független, folyamatos szakirodalmi utánkövetést tettek lehetővé.

Kiemelt módszertani pillért jelent a hazai és külföldi bírósági határozatok, valamint választottbírói döntések rendszerezett feldolgozása. Az anonimizált formában elérhető ítélkezési gyakorlat lehetővé tette, hogy a bitorlási tényállások dogmatikai elemei ne csupán normatív konstrukcióként, hanem a jogalkalmazás konkrét döntési helyzeteiben jelenjenek meg, rávilágítva az esetjogban kirajzolódó értelmezési mintázatokra és esetleges

ellentmondásokra. Az ítéletek elemzése során az értekezés törekszik az egyes jogrendszerek (különösen a magyar, uniós és kiválasztott harmadik országok) közötti strukturális párhuzamok és eltérések feltárására is.

A kutatás fontos – bár formálisan nem kvantifikált – összetevőjét képezik azok az impulzusok, amelyek szakmai fórumok, konferenciák, kerekasztal-beszélgetések, valamint ügyvivőkkel, ügyvédekkel, bírakkal és más szakértőkkel folytatott eszmecserek során kristályosodtak ki. Ezek a diskurzusok a „kemény” írott források mellett a tudományos munka lágyszöveteként szolgáltak, hozzájárultak egyes kérdéskörök gyakorlati jelentőségének pontosabb megragadásához, valamint a dogmatikai következtetések realitáskontrolljához. Bár e tapasztalatok nem minden esetben jelennek meg explicit hivatkozott formában, a gondolatmenet számos pontján érezhetően befolyásolják az értelmezési kereteket és az egyes következtetések súlypontjait.

A kutatás eredményeinek feldolgozása során az egyes részterületek önálló elemzési egységként kerülnek tárgyalásra, ami lehetővé teszi, hogy a hipotézisek vizsgálata, illetve igazolásuk vagy cáfolatuk lépésről lépésre, tematikusan strukturált módon történjen. E módszertani megoldás biztosítja, hogy a bitorlás jogintézményének komplexitása – a történeti, dogmatikai, gazdasági és eljárásjogi dimenziók együttes figyelembevételével – koherens, ugyanakkor differenciált módon jelenjen meg.

1.6. A hipotézisek

A kutatáshoz alapvetően három (H1, H2, H3) hipotézist építettem fel, amelyek igazolását vagy cáfolását tűztem ki célul a tudományos munkám során.

1. **hipotézis (H1): Az iparjogvédelmi bitorlás fogalmának, jogkövetkezményeinek és jogérvényesítési mechanizmusainak tagállami szintű heterogenitása strukturális akadályt képez a hatékony fellépés előtt; az Európai Unió belüli harmonizáció mélyítése – különösen a digitális és határokon átnyúló jogsértések kezelése terén – szükséges feltétele a jogosulti védelem egyenértékű biztosításának.**

Az első hipotézis a szabályozási töredezettség és a bitorlási jogérvényesítés hatékonysága közötti összefüggést vizsgálja. A kiindulópontot az jelenti, hogy az iparjogvédelmi jogviszony abszolút szerkezetű, negatív tartalmú jogviszony, az oltalom érvényesítése értelemszerűen territoriális határokba ütközik, miközben a jogsértések egyre inkább határokon átnyúlóan valósulnak meg.

A hipotézis vizsgálata két egymással összefüggő részterületre irányul. Az első a harmonizáltság foka, milyen mértékben tér el egymástól a bitorlás fogalmának meghatározása, az ekvivalenciaelv alkalmazása és a szankcionálás rendszere az egyes tagállamokban, illetve a főbb harmadikvilágban található partnerállamokban. A második a jogérvényesítési mechanizmusok egységesítése, mennyiben csökkenthetők a párhuzamos eljárásokból, eltérő jogértelmezésekből és eltérő szankcionálási gyakorlatokból fakadó jogbizonytalanságok – különösen a digitális platformokon és globális ellátási láncokon keresztül megvalósuló jogsértések esetén, ahol az elkövető személye, székhelye és a jogsértés helye szétválik egymástól.

Az unifikáció vizsgálandó irányai konkrétan, a bitorlás törvényi fogalmának harmonizáltsága az egyes oltalmi formák között és tagállamonként; az EUB előzetes döntéshozatali ítélezési gyakorlatának egységesítő hatása a tagállami jogalkalmazásra; az Egységes Szabadalmi Bíróság (UPC) szerepe a szabadalombitorlási eljárások kereteinek megváltoztatásában; a DSA és az AI Act iparjogvédelmi bitorlásokra való alkalmazhatósága analógia útján.

A teljes körű unifikáció normatív lehetőségei kizárólag elméleti síkon vizsgálhatók, a szuverenitási korlátok és a tagállami jogrendszerek strukturális különbségei miatt. A kutatás célja ezért nem a teljes egységesítés tervének felvázolása, hanem azon konkrét területek azonosítása, ahol a jelenlegi eltérések igazolt jogsértési kockázatot generálnak, és ahol az EU-szintű beavatkozás célzottan eredményes lehet.

2. hipotézis (H2): A digitális technológiák – különösen a mesterséges intelligencia, az online platformok és a globális e-kereskedelem – a bitorlási magatartások felismerésének, bizonyításának és jogérvényesítésének hagyományos eszköztárát meghaladó kihívásokat generálnak, amelyekre az európai szabályozói válasz (*DSA, AI Act*) iparjogvédelmi szempontból részleges és kiegészítést igényel.

A második hipotézis a digitális átalakulás bitorlási jogra gyakorolt sajátos hatásait vizsgálja. A pusztá megállapítás – miszerint a digitalizáció növeli a jogsértési kockázatokat – tudományos igényű igazolásra önmagában nem szorul; a hipotézis valódi tudományos tétje az, hogy milyen konkrét szabályozási és jogérvényesítési válaszok bizonyulnak elégségesnek, és melyek nem az uniós és tagállami jog szintjén.

A vizsgálat három pillérre épül. Az első pillér a bitorlási cselekmény digitális környezetben való azonosíthatóságát elemzi, az online forgalmazás, a virtuális piacokon – *metaverzum* – és az AI-generált tartalmakban megvalósuló jogsértések⁴⁰ mennyiben illeszkednek a hagyományos fogalmi keretbe, és hol keletkeznek értelmezési hézagok. A második pillér a *DSA* és az *AI Act* iparjogvédelmi relevanciáját vizsgálja, ezek az instrumentumok elsősorban szerzői jogi jogsértésekre adnak választ, azonban megvizsgálható, hogy rendelkezéseik iparjogvédelmi oltalmak megsértése esetén milyen mértékben vagy milyen eltérésekkel alkalmazhatók – különösen ott, ahol a jogsértésben szerzői jogi és iparjogvédelmi sérelem egyszerre valósul meg. A harmadik pillér a technológia kettős szerepét – mint a jogsértés eszköze és mint a fellépés eszköze – vizsgálja, a *blockchain*-alapú eredet-igazolás, az AI-alapú bitorlásdetekció és a platformok felelősségi rezsímje (*notice-and-takedown* mechanizmusok) hogyan illeszkednek az iparjogvédelmi jogérvényesítés rendszerébe.

⁴⁰ *Hermès International v. Rothschild, Getty Images v. Stability AI, Zara v. AIDA* ügyek

3. hipotézis (H3): Az iparjogvédelmi bitorlási eljárások strukturális komplexitása és kiszámíthatatlan költségvonzata a kis- és középvállalkozások (KKV) számára aránytalanul nagy terhet jelent, amely *de facto* jogvesztést okozhat, és negatívan hat az innovációs hajlandóságra; e rendszerszintű egyenlőtlenség csökkentésére célzott jogalkotói beavatkozás – különösen az UPC és az egységes hatályú szabadalom keretein belül – indokolt.

A harmadik hipotézis a bitorlási jogérvényesítés eljárási és gazdasági struktúráját vizsgálja a piaci szereplők erőforrás-aszimmetriájának tükrében. A hipotézis tudományos tétje az, hogy az eljárási rendszer semlegesnek tűnő szabályai valójában strukturálisan hátrányos helyzetbe hozzák az erőforrás-hiányos jogosultakat, és ez az innovációra nézve externáliás veszteséget generál.

A vizsgálat a következő részterületeket fogja át. Az első az ideiglenes intézkedés kérésének feltételrendszere és határidői (a bitorlás megkezdésétől számított hat hónap, a tudomásszerzéstől számított hatvan nap), ezek egységesen érvényesülnek-e minden piaci szereplő számára, vagy a nagy szervezetek monitoring-kapacitása révén *de facto* előnybe kerülnek-e? A második a szakértői bizonyítás terhe: szabadalmak esetében a műszaki tartalom értelmezése és az ekvivalencia-elv alkalmazása milyen mértékben növeli a bizonyítási költségeket, és milyen hatással van ez a kis szereplők pervitelére? A harmadik az UPC által kínált egységesítési potenciál az egységes hatályú szabadalom és az UPC eljárásrendje csökkenti-e, vagy éppen növeli-e a kis szereplők terheit a korábbi tagállami eljárásokhoz képest? A negyedik a *de lege ferenda* megoldási irányok köré specializált jogsegélyprogramok, költségkedvezményes eljárások, egyszerűsített sommás eljárások, illetve alternatív vitarendezési mechanizmusok (mediáció, WIPO ADR) milyen mértékben képesek orvosolni a strukturális egyenlőtlenséget.

A hipotézis igazolása a hazai és európai ítélkezési gyakorlat, az EUIPO és a WIPO statisztikai adatai, valamint az UPC első évének ügyforgalmi adatai alapján végezhető el. A következtetés egyúttal közvetlen *de lege ferenda* javaslatot alapol meg a H1 hipotézis unifikációs célkitűzésével összhangban.

2. Az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák kialakulása és a bitorlás jogintézményének megjelenése

Az iparjogvédelmi oltalmi formák jogtörténeti vizsgálatának nem önmagában az egyes intézmények eredetének feltárása a célja, hanem annak megértése, hogy miért és hogyan alakult ki a jogosulatlan hasznosítással szembeni jogi fellépés igénye. A bitorlás, mint önálló jogintézmény nem keletkezhet megelőző oltalom nélkül, ahol nincs kizárólagos jog, ott nincs bitorlás sem. Az alábbiakban ezért az egyes oltalmi formák kialakulásának áttekintése kizárólag a bitorlás megjelenésének logikai előkészítése és dogmatikai megalapozása céljával történik – nem célja az oltalmi rendszerek általános bemutatása.

Napjainkban a szellemi tulajdon védelmének szerepe egyre inkább felértékelődik, kifejezetten trendszerű ez a folyamat az ipari tulajdon területén. Az államok felismerék ugyanis, hogy nem csak az alkotók védelme és az innováció közvetlen hatásai miatt előnyös ez számukra, hanem a közvetett gazdasági hatásuk is jelentős. A történelem során az egyes oltalmi formák, és az azokat megelőző védelmi mechanizmusok kialakulásai erősen kapcsolódtak a gazdasági fejlődéshez és az innovációhoz, amivel saját versenyképességüket igyekeztek megteremteni, vagy fenntartani.⁴¹ Történelmi perspektívában vizsgálva a szellemi tulajdon védelmének gondolatai már az emberiség hajdanán is megfigyelhetők voltak. Több tanulmány is bemutatta, hogy bizonyos barlangrajzok mellett az alkotók feltüntették saját „kézjelüket”, illetve az impériummal rendelkezők is több alkalommal részesítettek „alkotókat, illetve feltalálókat” kizárólagosságban – igaz diszkrecionális alapon. Az ipari tulajdon intézményesült védelmét – és így a modern értelemben vett oltalmi formák – célzó jogszabályok az ipari forradalom során alakultak ki. Itt ugyanis a rendkívüli technológiai fejlődés hatására felmerült az igény a korábbi kezdetleges szabályok modernizálására, hogy azok tényleges védelmet tudjanak biztosítani. Így a XIX. században felismerhetővé vált, hogy az ipari tulajdon védelme nem csak jogi keretrendszer kell legyen, ami az egyént (jogosultat) védi, hanem a gazdaság és a versenyképesség egy kulcsfontosságú fogalma is. Ezen szempontok vizsgálata elengedhetetlen, vizsgálnunk kell az oltalmak kialakulásának történetét, hogy lássuk milyen hatások érhetik az

⁴¹ TATTAY Levente, ASZALÓS Dániel: Versenyképesség és szellemi alkotások az Európai Unióban. Budapest, 2016. p. 483.

iparjogvédelem területét napjaink digitális forradalma idején. Amennyiben reflektálni kívánunk a jövőbeli kihívásokra, ahhoz jó inspirációt mutathatnak a történelmi aspektusok.

Az iparjogvédelem közvetett története kapcsán érdemes az egyetemes fejlődéstörténet tekintetében először a titokban tartásra gondolni, amelyet később, vagyis a XIV-XV. századtól a privilégiumok, kiváltságok adományozása váltott fel. Ezek ugyan nem tekinthetők iparjogvédelemnek, mert itt valójában csak monopóliumok biztosításáról volt szó. Általános jellemző, hogy az ókorban és a középkorban a szellemi alkotásokkal kapcsolatos társadalmi viszonyok a jog keretein kívül rekedtek.⁴² Ezeket a monopóliumokat követték a jelenlegi iparjogvédelmi rendszerek közvetlen elődjai, vagyis amikor az államok erre irányuló közvetlen törvényhozási aktusairól beszélünk, amelyben a törvényi feltételek megléte esetén bárki oltalomban részesülhet, és nem arról, amikor az uralkodó kegye a szabadalom megadása.⁴³ Az egyetemes jogfejlődést vizsgálva számos fontos eredmény lenne kiemelhető, de az írás témájára tekintettel ezek közül külön elemeket nem nevesítenék. Magyarországon az első szabadalmi törvényt⁴⁴ 130 éve 1895-ben hirdették ki, és több mint 70 évig szabályozta a szabadalmi jogot.

⁴² LONTAI Endre, FALUDI Gábor, GYERTYÁNFY Péter, VÉKÁS Gusztáv: Magyar Polgári jog, Szellemi Alkotások Joga. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2004, p. 13.

⁴³ PAPP László: A szabadalmi jogvédelem történeti perspektívái. Gondolat Kiadó, Budapest, 2015, p. 15-22.

⁴⁴ 1895. évi XXXVII. törvénycikk a találmányi szabadalmakról.

2.1. A szabadalmi jog és a bitorlás megjelenése

2.1.1. A titokban tartástól a kizárólagos jogig

A találmányok, az emberi kreatív alkotó tevékenység létrejötte összefügg az emberi mivoltunk kialakulásával. Természetesen azok jogi védelme itt talán még gondolati síkon sem merült fel, természetes emberi viselkedésünkből fakadóan az eltitkolás jelenthette a találmányi gondolat megvédésének módját. Az emberiség és a technológiai fejlődés indukálta változásokkal egyidőben a feltalálás védelmére ezen titkok szerepe felerősödhetett, azonban intézményesült jogi védelem megjelenéséről még nem beszélhettünk. A titokban tartás, mint egyetlen eszköz állt lehetőségére kezdetben a feltalálóknak.⁴⁵ A civilizációs fejlődés jelentős mérföldköveit azok a korszakalkotó találmányok képezik, amelyek időről időre új lendületet adnak a gazdasági, társadalmi és technológiai előrehaladásnak. A szellemi alkotások védelmére a XIX. századig kizárólag a titokban tartás és a privilégiumok szolgáltak. Míg Kínára elsősorban a titokban tartás volt jellemző, addig Európában egy más típusú védelmi rendszer alakult ki. Elmondható, hogy a szabadalmi jog gyökerei már az ókorig visszanyúlnak, azonban a mai értelemben vett szabadalmi jogi rendszer csak időben jóval később öltött testet. Az ókori görögök és rómaiak esetében már ismert volt az egyedi találmányok védelmének koncepciója. Példaként már Kr.e. 500 körül az ókorban, *Szübarisz* görög városállamban a szakácsok, „egyéni eredeti jellegű” ételeik készítésére kizárólagos hasznosítási jogot szerezhettek.⁴⁶ Persze ez atipikusként volt kezelendő, mert az ókor és középkor jellemzője inkább az volt, hogy a szellemi alkotásokkal kapcsolatos társadalmi viszonyok a jog kereten kívül maradtak.⁴⁷ Természetesen ez nem azt jelentette, hogy a kor feltalálóinak erkölcsi vagy anyagi elismerése hiányzott volna, csupán ez nem transzformálódott jogi keretek közé. A jogi oltalmat pedig a kor gazdasági-társadalmi viszonyai sem indokolták.⁴⁸

⁴⁵PAPP László: A találmány fogalmának értelmezési kerete a XX. század első harmadában. In: *Profectus in litteris*. [2. köt.] Előadások a 7. debreceni állam- és jogtudományi doktorandusz-konferencián. 2010. május 21. 2010. p. 261-268.

⁴⁶MALACKOWSKI James E.: Next Big Thing in Monetizing IP: A Natural Progression to Exchange-Traded Units. *Landslide*, 3. évf. 5. sz., 2011. május/június, p. 32.

SMITH Ford E.: Serendipity and Patentable Invention. *Journal of the Patent Office Society*, 42. évf. 6. sz., 1960. június, p. 431.

⁴⁷LONTAI Endre, FALUDI Gábor, GYERTYÁNFY Péter, VÉKÁS Gusztáv: *Szellemi alkotások joga*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2006, p. 13.

⁴⁸HORVÁTH Gyula: *Iparjogvédelem Magyarországon*. Az Alapítvány az Iparjogvédelmi Kultúráért kiadványa, Budapest, 1994, p. 5.

MEZEI Péter: *A fájlcsere dilemma*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012, p. 17–18.

2.1.2. A velencei dekrétum, vagyis az első jogsértési szankció megjelenése

A modern szabadalmi jog közvetlen előfutárának tekinthető az 1474-es Velencei dekrétum, amely elsőként biztosított szisztematikus védelmet a feltalálóknak. Ez a *quasi* szabadalmi törvény tíz éves kizárólagos jogot biztosított az új és hasznos eszközök feltalálóinak, ezzel ösztönözve az innovációt és a technológiai fejlődést a Velencei Köztársaságban. Azért elfogadottnak tekintjük a velencei dekrétumot a modern szabadalmi jog első közvetlen elődjeként, mert védte a feltaláló érdekeit, biztosította a találmányához való jogot és megtiltotta az engedély nélküli előállítását.⁴⁹ A velencei dekrétum több szempontból is a modern szabadalmi jog alapjának tekinthető. A dekrétum értelmében a város hivatalánál bejelentett új és leleményes találmány feltalálóját tízéves védelemben részesült, a találmányt az engedély nélkül senki sem állíthatta elő. A kezdetleges szabályozás már szankciókat is rendelt a jogsértőkkel szemben – a bitorlás fogalma tehát az oltalom születésével egyidős. Az akkori szankció azonban kizárólag a fizikai utángyártásra irányult, az engedély nélküli értékesítés vagy alkalmazás önálló tilalmaként még nem jelent meg.

A szabadalmi jog terén Európa ébredése a XVI. századtól kezdve figyelhető meg, amikor a technikai fejlődés súlypontja a mediterrán térségről az atlanti régióra tevődött át.⁵⁰ 1624-ben az angol Monopóliumok Statútuma az „igazi és első feltaláló” számára engedélyezte szabadalom megadását. Itt a kizárólagos jog már nemcsak az előállítást, hanem a forgalomba hozatalt is védte, ezzel a bitorlás fogalma a piaci hasznosítás irányába tágult. 1790-ben az Egyesült Államokban is megszületett az első szabadalmi törvény, majd egy évvel később Franciaország is követte a példát.⁵¹

A XIX. század elején jelentős változás történt a szabadalmi gondolkodásban. Az 1791. január 7-én megszületett francia szabadalmi törvény szerint minden felfedezés vagy új találmány az ipar minden ágában szerzőjének tulajdona.⁵² *Expressis verbis* kimondhatóvá vált, hogy ha a találmány tulajdon, a jogosulatlan hasznosítás nemcsak versenyjogsértés, hanem tulajdonsértés, ami a szankciók keményedését is magával hozta. Ezzel a francia jogalkotás nemcsak elmozdult

⁴⁹ CSER Melinda: Az európai szabadalmi egyezmény megszületése, Állam-és Jogtudomány, 2004/1-2.

⁵⁰ PAPP László: Mérföldkövek a szabadalmi jog egyetemes fejlődésében a XIX. század végéig. Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle. 118 (5), 2014. p. 42-59.

⁵¹ i.m.:CSER 2004.

⁵² KÓSA Zsigmond: Bevezetés a szabadalmi jog tanába. Iparjogi Szemle. 1914. 4–5. sz., p. 42.

a korábbi diszkrecionalitás álláspontjáról, hanem egyenesen szellemi tulajdonként definiálta a feltalálói igényt, ami forradalmi változást jelentett a jogi szemléletben, és ezzel a jogsértés fogalma is élesebb tartalmat kapott.

2.1.3. Monopóliumtörvények és az ipari forradalom

Az 1880-as évek elejére gyakorlatilag a legtöbb európai állam kialakította saját szabadalmi rendszerét és annak jogszabályi háttérét.⁵³ A nemzeti szabadalmi jogok létrehozása után az államok létrehozták a nemzetközi szerződéseknek egy olyan hálóját, amely a szellemi alkotásokat oltalmazza. Az ipari forradalom indukálta technológiai fejlődés az ázsiai országokban is jelentős hatással volt a szabadalmi szabályozásra. Japán például a szabadalmi törvényébe számos szempontot az európai országok bevált szabályozásaiból emelt át. 1885-ben jelent meg a felkelő nap országának Szabadalmi Monopólium Törvénye,⁵⁴ amelyet a francia szabadalmi törvény alapján alkottak meg. Megjegyzem a jelenlegi japán szabadalmi törvény egy 1959-es jelentős reformot követően, gyakorlatilag a mai napig az 1885-ös törvényen alapul, és a mai napig az európai megoldásokat alkalmazza. A japán Szabadalmi Monopóliumtörvényt megalkotásakor számos feltaláló és vállalat üdvözölte, azonban széleskörű civil felháborodás fogadta. A törvény ugyanis megszüntette a szabad másolás lehetőségét, amiben a japánok az időben kifejezetten jónak voltak mondhatók. E törvény hatálya alatt megadott első szabadalom egy korróziógátló festék oltalmára vonatkozott.⁵⁵

⁵³ i.m.:CSER 2004.

⁵⁴ Japan Patent Act, 1885 (senbai tokkyo jo-rei).

⁵⁵YAMAMOTO Kazuto: History of the Japanese patent system, IRGLOBAL, 2024. URL: <https://irglobal.com/article/history-of-the-japanese-patent-system-4591/> Utolsó letöltés: 2024.09.09.

2.1.4. A magyar jogfejlődés az 1895. évi törvénytől a hatályos szabályozásig

A magyar szabadalmi jog a XX. században is folyamatosan fejlődött. A szabadalmi törvények kapcsán már korán észlelték, hogy a munkaviszonyban létrehozott találmányok jogi helyzetét szabályozni kell, hiszen ilyenkor a feltaláló egy kötelezettség alapján dolgozza ki a találmányt, és védeni kell a munkáltató érdekeit is.⁵⁶ Már az első szabadalmi törvényben szabályozták ezt a helyzetet, sőt ott még bővebb volt az alkalmazási köre, amely nem csak a munkaviszonyra vonatkozott. Az 1895-ös magyar szabadalmi törvény már az előállítás, forgalomba hozatal és alkalmazás hármassal tiltásával határozta meg a bitorlási tényállás ma is érvényes alapszerkezetét. Ezzel párhuzamosan jelent meg az ekvivalencia-elv előképe, vagyis a bitorlás megállapításánál a bíróságok fokozatosan áttértek a szó szerinti egyezés vizsgálatáról a lényegi azonosság megítélésére. Ezzel elismerve, hogy a találmány szellemi magját nem szabad a szó szerinti igénypontra szöveggel azonosítani. Az első szabadalmi törvényünket az 1969. évi II. törvény váltotta fel, amely 1997. július 1-ig volt hatályban, s azt az EU-hoz való csatlakozásra tekintettel szövegezték, az uniós joghoz igazodó új jogszabály követte.⁵⁷ A jelenleg hatályos 1995. évi XXXIII. törvény (Szt.) már lehetővé teszi a vegyipari termékek, gyógyszerek szabadalmazását, míg az 1895-ös törvény szerint nem voltak szabadalmaztathatóak a gyógyszerek és a vegyi úton előállított termékek.⁵⁸

⁵⁶ KRATOCHWILL György: Munkaviszony és szabadalom – Az egyik leggyakrabban megreformálni kívánt terület? Arsboni, 2019.11.13., URL: <https://arsboni.hu/munkaviszony-es-szabadalom-az-egyik-leggyakrabban-megreformalni-kivant-terulet/> Utolsó letöltés: 2023.02.12.

⁵⁷ VIDA Sándor: A védjegyoltalom története Magyarországon, 1858-1969. In: JAKAB Éva (szerk.): Geistiges Eigentum und Urheberrecht aus der historischen Perspektive. Szeged, 2013. p. 133-145.

⁵⁸ i.m.:KRATOCHWILL 2019.

2.1.5. A szabadalmi jog nemzetköziesedése

Európában a szabadalmi jog egyrészt a nemzeti jogon, másrészt a nemzetközi egyezmények által alkotott jogon alapul. A nemzetközi szabadalmi jog tartópillérei a nemzeti elbánás és az elsőbbségi jog megadása, amelyek a Párizsi Uniók Egyezményen (továbbiakban: *PUE*) keresztül garantálják a szellemi tulajdon nemzetközi védelmét. Magyarország 1909-ben csatlakozott az ipari tulajdon oltalmára létesült PUE-hez és a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz. A PUE egyik legnagyobb vívmánya az elsőbbségi rendszer kialakítása, ennek eredményeképpen az adott találmányra tett első szabadalmi bejelentés megtételének időpontja képezi az elsőbbség napját, amely a technika állásának meghatározása, valamint a mások által tett bejelentésekhez képesti sorrendiség megállapítása során referencia-időpontként szolgál.⁵⁹ A Berni Uniók Egyezmény és a Párizsi Uniók Egyezmény igazgatása kezdetben két különálló nemzetközi iroda keretében folyt, amelyek 1885-től, illetve 1888-tól a svájci hatóságok felügyelete alatt működtek. 1893-ban a svájci kormány összevonta a két irodát Bernben, és felelősséget vállalt az új intézmény munkatársainak kijelöléséért. Az egyesített szervezet később a Szellemi Tulajdon Védelmének Egyesített Nemzetközi Irodája (*a továbbiakban: BIRPI*) néven vált ismertté.⁶⁰

1967-ben aláírták a Szellemi Tulajdon Világszervezetét (*a továbbiakban: WIPO*) létrehozó egyezményt, amely 1974-ben csatlakozott az ENSZ szakosított intézményeihez, amiben nagy szerepet játszott a szervezet első – magyar származású – főigazgatója, Bogsch Árpád.⁶¹ Jelenleg 193 tagállama van.

Az európai szabadalmak megadásáról szóló Müncheni Egyezményt, vagyis az Európai Szabadalmi Egyezményt (*a továbbiakban: ESZE*) 1973. október 5-én írták alá Münchenben. Az Egyezmény 1977-ben – a Benelux államok, az Egyesült Királyság, Franciaország, Németország és Svájc részvételével – lépett hatályba. Az első európai szabadalmi bejelentéseket 1978. június 1-jén fogadta az Egyezménnyel létrehozott Európai Szabadalmi Hivatal. Az Egyezmény megteremtette a szerződő államok közös, egységes – de a nemzeti

⁵⁹ JÓKÚTI András: „Európai szabadalmi oltalom” in JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYOK Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi URL: <http://ijoten.hu/szocikk/europai-szabadalmi-oltalom>* Utolsó letöltés: 2024.03.22.

⁶⁰ MUNKÁCSI Péter: „Nemzetközi szerzői és szomszédos jogi egyezmények” In: JAKAB András, KÖNCZÖL Miklós, MENYHÁRD Attila, SÜLYOK Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) 2023 URL: <http://ijoten.hu/szocikk/nemzetkozi-szerzoi-es-szomszedos-jogi-egyezmenyek>* Utolsó letöltés: 2025.01.12.

⁶¹ i.m.: MUNKÁCSI 2023.

szabadalmi joguktól elkülönülő – jogrendjét a szabadalmak megadására vonatkozóan. Ennek eredményeként lehetőség nyílik arra, hogy egyetlen bejelentéssel, egy nyelven, egységes eljárás keretében lehessen európai szabadalmat szerezni, amely az Egyezmény több, vagy akár összes tagállamára kiterjed.⁶² Magyarország 2003. január 1-je óta tagja az Egyezménynek.

A szabadalmi jog hazai és nemzetközi történelmének áttekintése rávilágít arra, hogy ez a jogterület folyamatosan fejlődik a társadalmi, gazdasági és technológiai változásokkal együtt. A kezdeti privilégiumoktól a modern jogi szabályozásig vezető út során mindvégig megmaradt az alapvető cél a feltalálók jogainak védelme és az innováció ösztönzése. A magyar szabadalmi jog fejlődése beágyazódott a nemzetközi tendenciákba, ugyanakkor mindig is tükrözte a hazai gazdasági és társadalmi viszonyokat. Az 1895-ös első magyar szabadalmi törvény meghatározó mérföldkő volt, amely megalapozta a modern szabadalmi oltalom hazai rendszerét, és évtizedekig hatékonyan védte a magyar feltalálók érdekeit. A nemzetközi szabadalmi együttműködés fejlődése során olyan rendszerek jöttek létre, – mint az Európai Szabadalmi Egyezmény vagy a Szabadalmi Együttműködési Szerződés – amelyek jelentősen megkönnyítették a feltalálók számára a találmányaik nemzetközi oltalmának megszerzését. Ezek a rendszerek tovább fejlődnek napjainkban is, reagálva a globalizáció és a technológiai forradalom kihívásaira. A jövőben várhatóan folytatódik a szabadalmi jog harmonizációja és a nemzetközi együttműködés mélyülése, miközben új kihívásokkal – mint a mesterséges intelligencia által létrehozott – vagy legalábbis a feltalálási folyamatban megjelenő – találmányok⁶³ vagy a genetikai módosítások oltalmának – kérdéseivel kell szembenéznie a jogalkotóknak. Ahogy a múltban, úgy a jövőben is a szabadalmi jog fejlődésének hajtóereje a technológiai innováció és az azt övező gazdasági érdekek maradnak.

⁶² FICSOR Mihály: Az Európai Szabadalmi Egyezmény – magyar nézőpontból. *Jogtudomány Közlöny*, 2003/4., p. 179-194.

⁶³ Lásd: SZILÁGYI Gábor, GYARMATHY Judit: Emergence of Digitalization and Artificial Intelligence in the Intellectual Property System. *INSTITUTIONES ADMINISTRACIONIS – JOURNAL OF ADMINISTRATIVE SCIENCES* 3: 2. 2023. p. 122-141. URL: <https://doi.org/10.54201/iajas.v3i2.88> Utolsó letöltés: 2024.04.05.

2.2. A használatiminta-oltalom és bitorlásának jogtörténeti gyökerei

2.2.1. A „kisszabadalom” születése: az 1891-es német modell

Általánosságban el kell mondani, hogy amennyiben a használatiminta-oltalmakat – gyakorta „kisszabadalomnak” nevezve – vizsgáljuk, egy olyan oltalmi formával találkozunk, amely számos állam szellemi tulajdonvédelmi szabályozásában nem ismert. Az oltalom az 1891-es német szabályozásból (*Gebrauchsmustergesetz*) ered. A bitorlási tényállása – bár felépítésében a szabadalombitorláshoz igazodott – egy döntő sajátosságot hordozott. Az oltalmi kör nem az elvont műszaki gondolatra, hanem a konkrét tárgy kialakítására, elrendezésére vagy összeállítására terjedt ki. Ez a szűkebb oltalmi kör kezdetben a bitorlás megállapítását egyszerűbbé tette, hiszen a jogsértő termék és az oltalom tárgya közötti összehasonlítás látszólag kézzelfoghatóbb volt. A joggyakorlat azonban hamar szembesült azzal, hogy éppen a konkrét kialakításhoz kötöttség miatt a bitorló könnyebben kijátszhatja az oltalmat apró formai módosításokkal, amelyek az elvont műszaki gondolatot nem érintik, de a lajstromozott kialakítástól már eltérnek. Az a felismerés, hogy a használatiminta-oltalom szűk oltalmi köre a bitorló számára „kiskaput” kínál a mai napig a jogintézmény strukturális feszültségeként jelenik meg, és közvetlen magyarázatot ad arra, miért nem terjedt el az oltalom az EU-n belül egységesen. A magyar jog – a német eredetre tekintettel – ismeri a jogintézményt. Annak ellenére, hogy több állam *sui generis* oltalmi formaként nem ismeri el, mégis elmondható, hogy története gazdag múltra tekint vissza, amely szorosán korrelál az innovációk kiteljesedésével, és a szellemi tulajdonjogok fejlődésével. A használatiminta-oltalom jogi keretrendszerének kialakulása a XIX. század végén Németországhoz köthető, mint az egyik első ország, amely hivatalosan a jogrendszerében létrehozta szabályozását az oltalmi rendszerben. Az 1891-es német használatiminta-oltalmi törvény⁶⁴ hozott létre jogi keretrendszert, amely lehetővé tette, hogy a feltalálók a szabadalmakhoz képest egy alacsonyabb szintű „feltalálói tevékenység” elérésével is kizárólagosságot szerezhessenek, ha a megoldásuk ezen felül új és iparilag alkalmazható. A feltalálói lépés szintjét a törvény úgy határozta meg, hogy a használatiminta tárgyának vagy azok alkatrészei kialakításának, elrendezésének vagy összeállításának a munka- vagy használati célt kell szolgálnia. Az oltalmi idő ekkoriban három év volt, amely a lejárat előtt egyszer további három évvel meghosszabbítható volt. A bejelentési díj – akkoriban nagyon

⁶⁴ *Gesetz betreffend den Schutz von Gebrauchsmustern*, 1891, Németország.

kedvezőnek mondható – tizenöt márka volt, amely kifejezetten nagy lehetőséget és segítséget jelentett a kisvállalatok innovációra ösztönzésének, szemben a már akkor is jóval magasabb díjakkal járó szabadalmi oltalomnak. A bitorlás és a szankcionálás szempontjából e törvény azért jelentős, mert az oltalomba vételhez hasonló feltételrendszert teremtett, mint amelyre a korabeli szabadalombitorlási jog támaszkodott – azzal a különbséggel, hogy az oltalmi kör szűkebb (csak az adott tárgy konkrét kialakítása, nem az elvont műszaki gondolat), az oltalom megszerzhetőség viszont könnyebb.

2.2.2. A használatiminta-oltalom elterjedése a világban

A használatiminta-oltalom elterjedése ezt követően vált trenddé Európában és Ázsiában, mivel az államok felismerték az innovációs hajlandóság ösztönzésének szükségességét. Japánban német mintára 1905-ben lépett hatályba a használatiminta-oltalmi törvény, mivel szükségesnek tartották egy olyan rendszer létrehozását, amely mint iparpolitikai eszköz védi és támogatja az úgynevezett „kisszabadalmakat”. Ezt követően 1921-ben került sor a felülvizsgálatára, majd 1959-ben átfogó módon alakították át a használatiminta-oltalmi rendszert⁶⁵, amely jelentősen hozzájárult a háború utáni időszakban a technológiai fejlődés előmozdításához.⁶⁶ Természetesen napjainkig többször módosult még a felkelő nap országának szabályozása a használatiminta-oltalom területén.⁶⁷ Japánt követve később más ázsiai országok is – úgy mint Kína és Dél-Korea – létrehozták a használatiminta-oltalmi szabályozásukat, annak érdekében, hogy támogassák a fejlődőben lévő ipart azzal is, hogy a drágább szabadalmi oltalmak mellé, egy olcsóbb és egyszerűbb oltalmi formát biztosítsanak. Ez kifejezetten előnyös a kis- és középvállalkozásoknak, hogy alternatívát kínál a költségesebb és időigényesebb szabadalmi rendszer mellé.⁶⁸

⁶⁵ Utility Model Act Act No. 123 of 1959, Japán.

⁶⁶ JAPAN PATENT OFFICE: Establishment of the Utility Model System URL: https://www.jpo.go.jp/e/resources/shingikai/sangyou_kouzou/archive/document/utilitymodel/material1.pdf Utolsó letöltés: 2023.12.10.

⁶⁷ Lásd: YAMAMOTO Shimpei: Utility Models in Japan, WIPO, 2012. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/aspac/en/wipo_ip_kul_12/wipo_ip_kul_12_ref_t3.pdf Utolsó letöltés: 2023.12.20.

⁶⁸RICHARDS John: Utility model protection throughout the world 6–7 tbl.1, 2010., p. 1-40. URL: https://ipo.org/wp-content/uploads/2013/03/Utility_Model_protection.pdf Utolsó letöltés: 2023.07.15.

2.2.3. A magyar jog fejlődése: a mintaoltalom kettéválásától az 1991. évi XXXVIII. törvényig

A magyarországi történetet vizsgálva használati minták jogvédelme összefonódott a formatervezésiminta-oltalommal. A design jogi oltalmának fogalma már az 1859. évben megjelent a jogban. A legelső jogforrás, amely rendelkezéseket tartalmazott a mintaoltalomra vonatkozóan, az 1858. évi császári királyi pátens volt a mustra- és mintaoltalomról⁶⁹, amely Magyarország területén az 1867. évi XVI. törvénycikkbe foglalt vám- és kereskedelmi szövetség alapján vált alkalmazandóvá. 1901-ben készült egy jelentős törvényjavaslat az ipari minta és a használatiminta-oltalmáról, amely 15 évben határozta volna meg az ipari minták oltalmát, és az oltalmat aszerint definiálta, hogy a minta a termék értékét az ízlés vagy használat szempontjai alapján fokozza-e. Kezdetben e két jogintézményt nem különböztették meg világosan, és gyakran azonos szabályozás alá estek „mustra- és mintaoltalom” megnevezéssel.⁷⁰ Ez a jogterület fokozatosan differenciálódott, és ma már egyértelműen elhatárolható egymástól a formatervezési (ipari) mintaoltalom, amely a termékek esztétikai kialakítását védi, illetve a használatiminta-oltalom, amely a termékek műszaki kialakítását, szerkezetét vagy részeinek elrendezését oltalmazza.

Az első valódi hazai szabályozásnak a kereskedelemügyi magyar királyi miniszter 1907. évi 107.709. számú rendelete tekinthető, amely „az ipari mustrák és minták jogi oltalmáról és azoknak lajstromozásáról” címet viselte.⁷¹ Ez a rendelet jelentette a formatervezési és használati minták jogvédelmének formális kettéválását. Az 1907-es rendelet nemcsak az oltalmi formák kettéválasztása miatt bír jogtörténeti jelentőséggel, hanem változtatott a császári pátens szemléletén, és már a mintát a termék külső alakjára alkalmazható kialakításként definiálta, elmozdult az esztétikai minősítéstől az összehasonlító vizsgálat felé: nem az számít, mennyire

⁶⁹ Lásd: KÓSA Zsigmond: A magyar védjegy-, mustra- és modell-oltalomról szóló törvények. Budapest: Toldi L., 1899. p. 300.

DEUTSCH Izidor: A használati mustrák védelméről szóló osztrák törvénytervezet. In: Ügyvédek Lapja, 11.évf. 11.sz. 1894. p. 4-5.

DEUTSCH Izidor: A használati mustrák védelméről szóló osztrák törvényjavaslat. Befejező közlemény. In: Ügyvédek Lapja, 11.évf. 13.sz. 1894. p. 3-5.

⁷⁰ GUBICZ Flóra Anna: A design oltalmának formálódása az évek során: hogyan alakult maga a design oltalom és mire is terjed ki pontosan? In: Iustum – Aequum – Salutare, 19. évf. 4. sz. 2023. p. 151-165.

vö: Rendelettervezet az ipari minták oltalmáról. Közgazdasági Értesítő, a Magyar Királyi Kereskedelemügyi Minisztérium Kereskedelmi és Ipari Közlönye, 39. évfolyam, 1934/12. 4–12.

⁷¹ MARKÓ József: Az ipari mintaoltalmi jog fejlődési irányai, 1993 URL: https://www.markopatent.hu/p/docs/AZ_IPARI_MINTAOLTALMI_JOG_FEJLODESI_IRANYAI.pdf Letöltés: 2023.03.24.

szép vagy értékes a minta, hanem hogy a jogsértő termék kialakítása az oltalmazottal azonos-e, vagy attól érzékelhetően eltérő összhatást kelt-e. A rendelet 2. §-a alapján mintának „valamely iparcikk külső alakjára vonatkozó és iparcikken alkalmazható kialakításnak, illetve ábrázolásnak példánya értendő”. A kettéválás után a mintaoltalom egyik ágát a termékek külső jegyeinek esztétikai kialakítására vonatkozó befektetések (ipari mintaoltalom), másik ágát az új funkciók megtervezésére irányuló alkotások (később használati mintaoltalom) képezték. A második világháborút követően, különösen a Rákosi-korszakban jelentős visszaesés következett be az iparjogvédelem területén. 1948 és 1952 között egyáltalán nem történt ipari minta bejelentés, és ezt követően is viszonylag alacsony számban indultak újra a bejelentések. A szocialista modellt végül az 53/1965. számú MT rendelet vezette be, szovjet mintára. Ez a rendelet a „műszakilag is korszerű” kialakításokat részesítette oltalomban, összhangban a szocreál használhatósági kritériummal. Az 1978. évi 28. törvényerejű rendelet továbbfejlesztette a szabályozást, kimondva, hogy a „minta nem részesülhet oltalomban, ha a termék rendeltetésszerű használatát befolyásolja.”⁷² A használati minták oltalmának önálló, átfogó szabályozása az 1991. évi XXXVIII. törvénnyel (Hmtv.) valósult meg, amely 1992. január 1-jén lépett hatályba. Ez a törvény immár kifejezetten a használati mintákra vonatkozott, elkülönítve azokat az ipari (formatervezési) mintáktól. Az 1992-ben hatályba lépett Hmtv. eljárásjogi rendelkezései az 1969. évi II. törvény (régii Szt.) előírásait rendelték alkalmazni háttérjogszabályként. Bár a régi Szt.-t 1996-ban felváltotta az új jogszabály (az 1995. évi XXXIII. törvény), a Hmtv. továbbra is a szabadalmi eljárás előírásait rendeli alkalmazni háttérjogszabályként.

2.2.4. Az oltalom nemzetköziesedése

A használati minták nemzetközi védelmének alapját a Párizsi Egyezmény (*Paris Convention for the Protection of Industrial Property, a továbbiakban: PUE*) teremtette meg, amelyet több mint 140 évvel ezelőtt, 1883-ban hoztak létre, és azóta többször módosítottak, utoljára 1979. szeptember 28-án. Ez volt az első jelentős nemzetközi szerződés, amely előírta az ipari tulajdon, köztük a használati minták védelmét. A PUE jelenleg több mint 170 tagországgal rendelkezik. Magyarország 1998. december 8-án csatlakozott az egyezményhez, és ezzel kötelezte magát annak rendelkezéseinek betartására. Az egyezmény fontos elve az elsőbbségi jog, amely lehetővé teszi, hogy egy korábbi bejelentés elsőbbségi napját megőrizze a PUE többi

⁷² i.m.: GUBICZ 2023.

tagállamában. Ez azt jelenti, hogy ha valaki egy tagországban használatiminta-oltalmi bejelentést tesz, akkor egy éven belül más tagországokban is bejelentést tehet ugyanarra a mintára, megőrizve az első bejelentés dátumát. Fontos megjegyezni, hogy a használati minták nemzetközi jogi kerete nem egységes, hiányzik a jelentős harmonizáció az országok között. Míg a PUE kifejezetten tartalmaz rendelkezéseket a használati mintákról, az 1994-es WTO TRIPS Egyezmény (Kereskedelmi Vonatkozású Szellemitulajdon-jogok Egyezménye) nem terjed ki a használati mintákra.⁷³ A használati mintákra vonatkozóan nincs olyan egységes nemzetközi lajstromozási rendszer, mint például a védjegyeknél a Madridi Megállapodás vagy a formatervezési mintáknál a Hágai Megállapodás. Ennek következtében a használati minták nemzetközi védelméhez általában országonként külön bejelentést kell tenni. A Szabadalmi Együttműködési Szerződés (*a továbbiakban: PCT*) keretein belül lehetőség van nemzetközi használatiminta-oltalmi bejelentés megtételére. Magyarországon érvényes használatiminta-oltalmat lehet szerezni a PCT keretein belül indított nemzetközi bejelentéssel is. A PCT rendszer lehetőséget biztosít arra, hogy egyetlen nyelven és egyetlen helyen benyújtott bejelentéssel indítsuk el a szabadalom (vagy használatiminta-oltalom) megszerzésére irányuló eljárást, akár az összes szerződő államban. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy maga az eljárás közvetlenül nem ad oltalmat; az engedélyezést minden országban külön-külön, egy meghatározott határidőn belül kell kérelmezni, és a szabadalom megadása is országonként történik.

A használatiminta-oltalmi jog fejlődéstörténete jól mutatja, hogyan alakult ki egy speciális oltalmi forma a „nagy szabadalom” és a formatervezési oltalom között. Ez a jogintézmény különösen fontos lehet a kisebb vállalkozások és egyéni feltalálók számára, akik gyorsabb és költséghatékonyabb védelmet igényelnek a műszaki megoldásaikra. A nemzetközi harmonizáció hiánya ugyanakkor jelentős kihívást jelent a használati minták globális védelme szempontjából. Míg a PCT rendszere némi segítséget nyújt a nemzetközi bejelentésekhez, a tényleges oltalom megszerzéséhez továbbra is országonként külön eljárásokra van szükség. A jövőben érdemes lenne megfontolni egy olyan nemzetközi egyezmény létrehozását, amely kifejezetten a használati minták védelmével foglalkozik, és lehetővé teszi az egységes nemzetközi lajstromozást, hasonlóan a védjegyek és formatervezési minták területén működő rendszerekhez.

⁷³ CONTRERAS Jorge L., BUGGENHAGEN Magnus: Standards Essential Utility Models, 64 JURIMETRICS J. 2023. URL: <https://www.americanbar.org/content/dam/aba/publications/Jurimetrics/fall2023/standards-essential-utility-models.pdf> Utolsó letöltés: 2024.12.31.

2.3. A formatervezésiminta-oltalom és a „dizájnbitorlás” kialakulása

2.3.1. A jogtörténeti kiindulópont, esztétikai érték vagy ipari alkalmazhatóság

A formatervezésiminta-oltalom történetének vizsgálata során már az elején le kell szögeznünk, hogy a jelen oltalmi forma története közel sem nyúlik olyan messzire vissza, mint a szabadalom története. Ebből az is következik, hogy a terület vizsgálata során fellelhető szakirodalmi források is jóval korlátozottabbak. A formatervezésiminta-oltalom megnevezés az angol nyelvű terminológiával élve talán önmaga jogi természetét jobban jellemzi (*design patent, design protection*). Története természetesen nem elhanyagolható, és a szellemi tulajdon meghatározó területének is nevezhetjük, ha jog és gazdasági kontextusban vizsgálódunk. Gondoljunk csak bele személyes tapasztalatinkba, hányszor választunk egy bizonyos terméket a külső megjelenés alapján. A formatervezésiminta-oltalom az iparjogvédelem egy alcsoportja, amely a termék egyedi megjelenését, vizuális tulajdonságait védi. A szabadalmakkal ellentétben, amelyek a funkcionális – mérnöki szintű – szempontokra terjednek ki, a formatervezésiminta-oltalom kizárólag a termék külső esztétikai megjelenésére, a formatervezésre összpontosít. Ez a különbségtétel alapvető fontosságú a formatervezésiminta-oltalmi szabályozás történelmi hátterének és fejlődésének megértéséhez. A formatervezésiminták koncepcionális szintű szabályozása a XIX. század elejére vezethető vissza. Természetesen az organikus jogfejlődés okán itt is számos közvetett és közvetlen előzményt lehetne vizsgálni. Azonban ezek közül egyet kiemelve az Egyesült Királyságban a formatervezési minták lajstromozása 1787-ben kezdődött textilminták oltalmazása céljából.⁷⁴ Az Egyesült Királyságban 1842-ben elfogadott szerzői jogi törvény lehetővé tette, hogy más anyagminták is oltalomban részesüljenek.⁷⁵ Ezt követően számos más európai ország is lehetővé tette az oltalom megszerzését. Az Egyesült Államokban 1842-ben hozták létre a formatervezésiminta-oltalmat szabályozó törvényt⁷⁶, amely lehetővé tette az alkotók számára, hogy díszítő mintáikat hároméves időtartamra oltalomban részesítsék. Ez a jogalkotás jelentős lépést jelentett a formatervezésiminta, mint

⁷⁴ Designing and Printing of Linen Act of 1787.

⁷⁵ BARRIE Trinder: *The Blackwell Encyclopedia of Industrial Archaeology*. Blackwell Publishers., 1992. p. 207–208.

⁷⁶ Patent Act of 1842, § 3, 5 Stat. 543-544. Patent protection is available for a „new, original and ornamental design for an article of manufacture.”

iparjogvédelmi instrumentum elismerésében.⁷⁷ Az ipari forradalom több szempontból is alakította a dizájnbitorlás megítélését. Egyrészt a tömegtermelés a másolást technikai akadály nélkül lehetővé tette, másrészt a divatipar kialakulásával a minta gazdasági értéke – és így a jogsértés okozta kár – látványossá vált, amely kifejezetten rávilágított a bitorlás elleni védelem szükségességére, és az önálló oltalmi forma létrehozására.⁷⁸

2.3.2. Magyar jog fejlődés 1858-tól az EU-csatlakozásig

Magyarország sem késlekedett az első szabályozásban. Az ipari mustrák és minták oltalmát az 1858. december 7-én kiadott császári nyílt parancs szabályozta. Ezt egy 1865-ös módosítást követően felváltotta a kereskedelemügyi miniszter 1907. évi 107.709. számú rendelete „az ipari mustrák és minták jogi oltalmáról és azok lajstromozásáról”.⁷⁹ Magyarországon⁸⁰ – mint ahogy azt már a használatiminták esetében kifejtettem – a formatervezésiminta-oltalom története az Osztrák-Magyar Monarchia időszakába nyúlik vissza. Az első jelentős jogforrás, amely kifejezett rendelkezéseket tartalmazott erre az oltalmi formára, az 1858. évi osztrák császári királyi pátens volt a mustra- és mintaoltalomról. Ebben az időszakban a mintaoltalmat magyarul eleinte szinonim fogalmakként alkalmazva mustra- és mintaoltalom néven használták, ami egyszerre foglalta magában a formatervezésiminta-oltalmat és a használati mintaoltalmat. Az 1858. évi pátens a mintaoltalom feltételét a minta tetszetős, ízléses kivitelezésében határozta meg, vagyis a jogsértés megállapítása az esztétikai összehasonlításon alapult. Ez a megközelítés a jogalkalmazót az ízlésítéletek terepére helyezte ami rendkívül bizonytalan mércét adott. A császári pátens az oltalom céljaként az ipartermék kelendőségének biztosítását, értékének növelését jelölte meg. Az oltalom ebben az időszakban hároméves időtartamra szólt.⁸¹ Érdekes tény, hogy míg Ausztriában már a 19. században jelentősebb figyelem fordult a mintaoltalom felé, Magyarországon ez a jogterület kezdetben kevésbé volt hangsúlyos.

⁷⁷ KEIST Carmen N., MARCKETTI Sara B.: Supporting acts: patents for undergarments for stout women, 1891–1956, *Clothing and Textiles Research Journal* (3), 37., 2019. p. 200-214. <https://doi.org/10.1177/0887302x19836513> Utolsó letöltés: 2024. 09. 06.

⁷⁸ MARCKETTI Sara B., PARSONS Jean L.: Design Piracy and Self-Regulation: The Fashion Originators' Guild of America, 1932-1941. In: *Clothing and Textiles Research Journal* Vol. 24 Iss. 3., 2006. p. 214-228.

⁷⁹ ZOMBORI Zsolt: Formatervezésiminta-oltalom Magyarországon és az Európai Közösségben. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2006. p. 55.

⁸⁰ ORBÁN Andrea: A formatervezési mintaoltalom története Magyarországon 1858-tól napjainkig. In: *Jogtudományi Közlöny*, 61.évf. 10.sz. 2006. p. 385-392.

⁸¹ i.m.: GUBICZ 2023.

A formatervezésiminta-oltalom és a használatiminta-oltalom kettéválását a kereskedelemügyi miniszter által kiadott 1907. évi 107.709. számú rendelet valósította meg, amely az „ipari mustrák és minták jogi oltalmáról és azok lajstromozásáról” címet viselte.⁸² Ez a rendelet már pontosabban definiálta a minta fogalmát „valamely iparcikk külső alakjára vonatkozó és iparcikken alkalmazható kialakításnak, illetve ábrázolásnak példánya értendő”. Fontos fejlemény volt, hogy a rendelet nem követelt meg művészi, esztétikai értéket a mintától, de az oltalmazhatóság feltételeként megjelent az ipari alkalmazhatóság, az újdonság és az egyéni jelleg, amit a „különös vagy sajátos kiképzés” megfogalmazással illettek, és amit leginkább az ornamentális kialakítás feltételeként értelmeztek. A formatervezésiminta-oltalom fejlődésének e korai szakaszában, 1901-ben készült egy törvényjavaslat az ipari minta és a használatiminta-oltalmáról, amely 15 évben szabta volna meg az ipari minták oltalmát, és az oltalmat az alapján határozta volna meg, hogy a minta olyan jellegű-e, ami a termék értékét az ízlés vagy használat szempontjai alapján fokozza-e vagy sem.⁸³

A második világháborút követő időszakban jelentős visszaesés következett be a formatervezésiminta-oltalom területén. A Szovjetunió érdekelt volt abban, hogy a magyar gazdaság korábbi kiszolgáltatott jellegét megőrizze, így nem támogatta a magyar termékkultúra fejlődését. Ennek következtében 1948 és 1952 között egyáltalán nem történt ipari minta bejelentés, és ezt követően is viszonylag alacsony számban indultak újra a bejelentések, 1954-ben mindössze 59-et jegyeztek. A szocialista modellt végül a szovjet mintára kidolgozott 53/1965. számú MT rendelet vezette be, amely a „műszakilag is korszerű” kialakításokat részesítette oltalomban, összhangban a szocreál használhatósági kritériumokkal. A következő jelentős lépés a magyar formatervezésiminta-oltalmi szabályozásban az 1978. évi 28. törvényerejű rendelet volt, amely továbbfejlesztette az 53/1965. MT számú rendelet által előírt műszaki korszerűség követelményét, és kimondta, hogy a „minta nem részesülhet oltalomban, ha a termék rendeltetésszerű használatát befolyásolja”. Ez a jogszabály egészen 2002. január 1-jéig volt hatályban.⁸⁴

A rendszerváltás utáni időszak a szellemi tulajdon-védelem területén is jelentős változásokat hozott. 1991-ben megalkották a használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvényt, amely már világosan elkülönítette a használati mintát a formatervezési mintától. A

⁸² i.m.: MARKÓ 1993.

⁸³ i.m.: GUBICZ 2023.

⁸⁴ i.m.: GUBICZ 2023.

formatervezési minta jogi oltalmának fogalmát a magyar jog egészen 1859-től 2001-ig ipari mintaoltalomként alkalmazta. A fordulópontot a 2001. évi XLVIII. törvény jelentette, amely bevezette a „formatervezési minta” fogalmát az „ipari minta” helyett. Ez a törvény 2002. január 1-jén lépett hatályba, és számos újítást vezetett be az oltalom feltételeiben és terjedelmében. A 2001. évi törvény már az Európai Unióhoz való csatlakozás jegyében született, és átültette a formatervezési minták oltalmáról szóló 98/71/EK irányelv rendelkezéseit. A jogharmonizáció 2003-ban folytatódott a 2003. évi CII. törvény elfogadásával, amely további módosításokat eszközölt a magyar formatervezésiminta-oltalmi szabályozásban.

Az Európai Unióban 2001-ben létrejött közösségi formatervezési minta rendelet⁸⁵ tovább bővítette a formatervezési mintaoltalmat, lehetővé téve a tagállamok közötti lajstromozást, és egységes rendszert biztosítva a formatervezésiminta-oltalmi jogok számára.⁸⁶ A közösségi formatervezésiminta-oltalmi rendelet 2001-es bevezetése mérföldkő volt az európai formatervezési mintaoltalom szempontjából. Ez a rendelet egységes rendszert hozott létre a formatervezési minták uniós tagállamokban történő lajstromozására, lehetővé téve a formatervezők számára, hogy akár 25 évre oltalmat szerezzenek formatervezési mintáikra. A rendelet célja a lajstromozási eljárás egyszerűsítése és a formatervezési minták oltalmának fokozása volt az EU piacán.

2026-os évben jelentős átalakulások várhatók ugyanis a 2024/2823 irányelv 2027. december 9-től hatályon kívül helyezi és felváltja a 98/71/EK irányelvet, valamint a 2026/715 rendelete az európai uniós formatervezési mintáról hatályon kívül helyezi és felváltja 6/2002/EK rendeletet.

⁸⁵ A Tanács 6/2002/EK rendelete (2001. december 12.) a közösségi formatervezési mintáról.

⁸⁶ DOGAN Stacey: Greeted with a Shrug -The Impact of the Community Design System on United States Law, In: The EU Design Approach: A Global Appraisal, 2018.

2.4. A védjegyoltalom és a védjegybitorlás jogtörténete

2.4.1. Az áru megjelölés, mint a bitorlás tárgyának előtörténete

A védjegyoltalom történelmi fejlődése tükrözi a kereskedelem, az ipar és a jogi intézményrendszer fejlődését, valamint az országok közötti gazdasági kapcsolatok bővülését. A védjegyek olyan megjelölések, amelyek áruk vagy szolgáltatások megkülönböztetésére szolgálnak, és amelyek használata kizárólagos jelleggel a védjegyoltalom jogosultját illeti meg. A védjegyek történelmét vizsgálva elmondható, hogy kialakulásukban az egyes védjegyfunkciók jelentősen determinálták történetüket. Legnagyobb mértékben azonban a történetük szorosan összefonódik a társadalmi életben a kereskedelem fejlődésével és a gazdasági élet komplexé válásával. A védjegyek kialakulásához a termékelőállítók azon szükséglete vezetett, hogy egyedivé tegyék termékeiket. Ennek érdekében elkezdtek egyszerű jeleket és szimbólumokat használni, hogy a termékük megkülönböztethető legyen mások termékeitől. A védjegyek elsődleges funkciója tehát a származás és a minőség tanúsítása volt,⁸⁷ amely a vásárlók bizalmát növelte egy adott gyártó iránt. Ezen esetekben természetesen még intézményesült védjegyoltalomról nem beszélhetünk, hanem csak „*de facto*” jelzésként kerültek alkalmazásra a megjelölések. A védjegyek története az ókori civilizációkra vezethetőek vissza. Már Kr. e. 5000-ben az indiai kézművesek különleges jelöléseket használtak a fazekaikon és szerszámaikon, hogy jelezzék azok eredetét és minőségét. Hasonlóképpen a római kovácsok is megjelölték a kardjaikat, az egyiptomi téglakészítők pedig a tégláikat.⁸⁸ Ezek az ősi jelölések a mai modern védjegyek előfutárainak tekinthetők. A középkorban a védjegyek használata tovább fejlődött, különösen a céhek rendszerén keresztül. A céhek szigorú szabályokat állapítottak meg a termékek megjelölésére vonatkozóan, beleértve a készítő jelét, ami a minőség és hitelesség szimbóluma volt. Például a vikingek olyan egyedülállóan éles és ellenálló kardokat gyártottak, amelyek mindegyike az „*Ulfberht*” védjegyet viselte, amelyet két kereszt keretezett.⁸⁹ A középkori céhek által alkalmazott gyakorlat megalapozta a modern márkaexkluzivitás és védjegyjogok koncepcióját.

⁸⁷ SZILÁGYI Gábor, FÖLDI Kata: Economic impact of intellectual property in Europe and Hungary, *Economica X.* Új évf., 2. sz., 2019., p. 83-89.

⁸⁸ SHARIFI David N.: The Fascinating History of Trademark Law, L.A: Tech & Media Law URL: <https://techandmedialaw.com/the-fascinating-history-of-trademark-law/> Utolsó letöltés: 2024.04.06.

⁸⁹ EUIPO: A védjegyek története, 2023.08.14. URL: <https://www.euipo.europa.eu/hu/news/the-history-of-trade-marks> Utolsó letöltés: 2023.09.21.

Az első formális védjegy-jogszabály Angliában jelent meg a Pékek Jelölési Törvényével (*Bakers' Marking Law*) 1266-ban. Ez a törvény megkövetelte a pékektől, hogy megkülönböztető jelet helyezzenek el az általuk eladott kenyéren, így ezek lettek az első jogilag elismert védjegyek. A cél egyértelmű volt, biztosítani a minőséget és megelőzni a csalást, lehetővé téve a fogyasztók számára, hogy azonosítsák a péket és felelősségre vonják termékeikért. Magyarországon például az első ilyen ismert védjegy a Szentgotthárdi Kaszagyár kígyót és koronát ábrázoló védjegye.⁹⁰ Jól látható, hogy a termék azonosítása céljából alkalmazott megjelölés használata jóval megelőzte az önálló oltalmi forma kialakulását, de érdekes időhorizontra mutat rá még az első 1902. augusztus 30-i cégjegyzéshez⁹¹ képest is. Ahogyan a következő ábrán is látható, ezek a kezdetleges védjegyek olyan egyértelmű megjelölések voltak, amelyek alkalmassá tették a termék megkülönböztetését mások termékeitől. Természetesen, ahogy a kereskedelem globalizálódni kezdett, úgy a védjegyek szerepe is átalakult. Egyre inkább a versenyelőny és a piaci pozicionálás eszközüvé is váltak. A szabályozott jogi környezet megjelenése pedig szintén új dimenziókat hozott létre a védjegyek alkalmazásában, és így funkcióiban is. A XIX. századra a védjegyek már nem csupán a termékek jelölésére szolgáltak, hanem létrejöttek az intézményesült jogi oltalmi formák, ezzel is támogatva a gyártókat – illetve akkor már jogosultakat. Az ipari forradalmak nyomán a védjegyek gazdasági és jogi jelentősége tovább nőtt, miközben a fogyasztói tudatosság is fokozódott.

2.4.2. Az első védjegy törvények és a bitorlás jogi szankcionálásának megjelenése

A modern védjegy jog a XIX. században kezdett formálódni, amikor az ipari forradalom fellendítette a termelést és a kereskedelmet, ami növelte az igényt a termékek eredetének és minőségének megjelölésére. Franciaország 1857-ben fogadta el az első átfogó védjegy törvényt, amelyet az Egyesült Királyság követett az 1875-ös Védjegylajstromozási Törvénnyel (*Trade Marks Registration Act*).⁹² Ez utóbbi jelentős mérföldkőnek számít a védjegy jog történetében. Az 1876. január 1-je előtti éjszakán, amikor végre be lehetett nyújtani a védjegybejelentéseket,

⁹⁰ VIDA Sándor: Védjegy és vállalat. Budapest, KJK., 1982. p. 403.

⁹¹ *Báró Wieser József által bejegyeztetett Szentgotthárdi első Magyar Kasza- és Sarlógyár*, Bejegyezte a Szombathelyi Törvényszék 1902. július 15.-én, 9136. sz. 824/1., Megjelent: Központi Értesítő, 1902 (27. évfolyam, 2. félév).

⁹² i.m.:SHARIFI.

az 1777-ben alapított Bass sörgyár egyik alkalmazottját a Szabadalmi Hivatal elé küldték várakozni, hogy másnap reggel be tudja nyújtani az első védjegybejelentést. A Bass védjegy nem csak Edouard Manet „*Un bar aux Folies Bergère*” című ikonikus festményén szerepel, hanem történelmi jelentősége miatt 2013-ban a *Bass Pale Ale*-t átnevezték „*Bass Trademark No.1*”-re.⁹³ Németország 1874. november 30-án fogadta el a Védjegyvédelmi Törvényt (*Gesetz der Markenschutz*), amely egy nem érdemi védjegy-lajstromozási és vizsgálati rendszert vezetett be. Később, 1894. május 12-én egy újabb törvényt fogadtak el (*Gesetz zum Schutz der Warenbezeichnungen*), amely már érdemi vizsgálaton alapuló rendszert vezetett be. Az Egyesült Államokban az első szövetségi védjegy törvényt (*Federal Trade Mark Act*) 1870. július 8-án fogadták el, de a Legfelsőbb Bíróság 1879-ben alkotmányellenesnek nyilvánította. Ezután 1881-ben új törvényt fogadtak el, majd 1946-ban a *Lanham Act*-et, amely a mai napig az amerikai védjegy jog alapját képezi.⁹⁴

A magyarországi védjegyoltalom történetét⁹⁵ általában 1890-től, az első magyar védjegy törvény hatálybalépésétől számítják.⁹⁶ Ez azonban csak részben helytálló, mivel már korábban is létezett védjegy jog Magyarországon az 1858. évi osztrák védjegy törvény (*Gesetz zum Schutze der gewerblichen Marken und anderen Bezeichnungen*) alapján, amely Magyarországra is kiterjedő hatállyal bírt. Az osztrák védjegy törvény preambuluma szerint a célja az ipar és a fogyasztók védelme volt a védjegyek és egyéb megjelölések visszaélészerű használatával szemben. Ez a törvény csak az ábrás védjegyek oltalmát tette lehetővé.⁹⁷ Az 1848–1849-es szabadságharc leverését követő nemzeti gyász és az abszolutizmus korszakában a védjegybejelentések száma rendkívül alacsony maradt, kezdetben évente mindössze egy-két magyar eredetű védjegyet jegyeztek be, s csak 1875-ben érte el ezek száma az évi tízet, majd ezt követően gyors növekedés indult meg, így 1878-ban már 43 magyar eredetű védjegybejelentést nyújtottak be évente. Ezzel szemben az országban benyújtott osztrák eredetű védjegybejelentések száma éves átlagban körülbelül tízszerese volt a magyar eredetűeknek, ami jól szemlélteti az osztrák gazdasági befolyás jelentőségét ebben az időszakban.⁹⁸

⁹³ i.m.:EUIPO, 2013.

⁹⁴ SHOEN Ono: Overview of Japanese Trademark Law 2nd Edition (English translation) 1999, URL: <https://www.iip.or.jp/e/translation/pdf/ono/ch2.pdf> Utolsó letöltés: 2024.08.25.

⁹⁵ Lásd: HOMOKI-NAGY Mária: A védjegy magyarországi történetéről. In: GÖRÖG Márta et al. (szerk.): A szellemi tulajdonvédelem és a szabadkereskedelem aktuális kérdései. Szeged, 2018. p. 68-77.

⁹⁶ Lásd: BECK Salamon: Magyar védjegy jog. Kertész József Könyvnyomdája. Budapest. 1934.

⁹⁷ VIDA Sándor: A magyarországi védjegyoltalom története. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 7. évf. 4. sz. 2012. p. 52-58.

⁹⁸ VIDA Sándor: A védjegyoltalom története Magyarországon, 1858-1969. In: JAKAB Éva (szerk.): Geistiges Eigentum und Urheberrecht aus der historischen Perspektive. Szeged, 2013. p. 133-145.

Az első önálló magyar védjegy törvényt, az 1890. évi II. törvényt a magyar Országgyűlés fogadta el, bár még az Osztrák-Magyar Monarchia idején. Az első hazai védjegy törvényünk alapján pedig a védjegy bitorlás vétségnek minősült. A „vétség” minősítés jelzésértékű, mivel a korabeli bitorlás-fogalom középpontjában még nem a jogosult kizárólagos vagyoni jogának megsértése, hanem a fogyasztó megtévesztése állt, mivel a védjegy bitorlás elsősorban tisztességtelen versenyselekmény volt és nem magánjogi abszolút jogsértés. Ez a törvény erősen kötődött az osztrák és a német joghoz. A védjegy fogalmát a törvény eredetileg kizárólag az ábrás jelzésekre szűkítette, majd 1895-ben ezt a meghatározást kiterjesztették a kizárólag szavakból álló megjelölésekre is. A védjegybejelentéseket a bejelentő telephelye vagy lakóhelye szerinti illetékes kereskedelmi és iparkamarához kellett benyújtani. A külföldi védjegyek lajstromozását pedig a budapesti kamara végezte. A központi védjegyhatóság és a lajstrom vezetésének feladatait kezdetben a Kereskedelmi Minisztérium látta el, de 1899-től ezt a szerepet már a Szabadalmi Hivatal töltötte be. 1900 és 1910 között évente 4.000–6.000 védjegybejelentés érkezett Magyarországon, ezek 70-90%-a külföldi, főként osztrák bejelentőktől származott, miközben a hazai bejelentések száma az évtized során megduplázódott.⁹⁹ Fontos mérföldkő volt az „1908. évi XII. törvény hatálybalépése, amely az Osztrák-Magyar Birodalmi Tanácsban képviselt királyságokkal a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozása tárgyában 1907. október 8-án kötött államszerződést iktatta törvénybe. Ez véget vetett az úgy közjogi, mint gazdasági szempontból a magyar érdekekre káros, visszas helyzetnek, azáltal, hogy védjegyügyekben a magyar törvényhozás számára visszaszerezte az önrendelkezési jogot.”¹⁰⁰

Az első világháború után további korszerűsítés történt, az 1920. évi XXII. törvény lehetővé tette az együttes védjegy (kollektív védjegy) oltalmát is. A korabeli kommentátor szerint ez a törvény az azonos tárgyú német védjegy törvénynek a szinte szó szerinti fordítása volt, ami jól mutatja Magyarország azon törekvését, hogy Ausztriától távolodjon. „Az 1920. évi XXXV. törvény – a kettős lajstromozási rendszer fenntartásával – a Szabadalmi Hivatalt Szabadalmi Bírósággá alakította át. A gazdasági válság az ezt követő időszakban érezte hatását a

99 VASTAGH Pál, SZARKA Ernő: Előterjesztés a Kormány részére a védjegy jogi szabályozás reformjának koncepciójáról és az iparjogvédelemmel kapcsolatos egyéb kérdésekről. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle. 101. ÉVFOLYAM KÜLÖNSZÁM 1996. URL: <https://www.szttnh.gov.hu/kiadv/ipsz/199603/feloterj.html> Utolsó letöltés: 2025.02.26.

¹⁰⁰ ÁRKOSY Lilla: A hatályos védjegy forgalom vizsgálata a jogtörténeti előzmények fényében, különös tekintettel a védjegy vállalatjelző szerepére. In: Profectus in Litteris, 7. évf. 2015. p. 25-31.

ÁRKOSY Lilla: A védjegyoltalom történeti aspektusai és hatályos szabályozása. In: Doktori műhelytanulmányok 2015: Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola [kiadványa]. Győr, 2015. p. 8-21.

védjegybejelentések számában is, ugyanakkor bebizonyosodott, hogy a legnagyobb recesszió idején sem válnak feleslegessé a védjegyek, a fogyasztók ekkor sem fordulnak el a legkedveltebb, legismertebb patinás márkáktól. Az 1920-as és az 1930-as években 1.000-1.500 védjegybejelentést tettek évente; máig ismert védjegyek erednek ebből az időszakból. Ezekben az években viszont visszaesett a külföldi bejelentők érdeklődése, a legmagasabb bejelentési szám az 1929. évi 570 volt.”¹⁰¹ A bitorlás megítélésének következő fejlődési lépcsője az összetéveszthetőség mércéjének finomítása volt. Az 1920-as törvénymódosítások nyomán a bírói gyakorlat fokozatosan kidolgozta, hogy az összetéveszthetőség nem csupán a jelek formai azonosságán alapulhat, hanem a fogyasztói körben kialakult képzettársításon — ezzel a bitorlás vizsgálata az összehasonlítás tárgyáról részben a fogyasztói percepcióra helyeződött át. Fontos eljárás szervezeti rendelkezést tartalmazott a védjegyügyi peres és nemperes eljárás tárgyában kiadott 19.751/1933 K.M. számú rendelet. Eszerint a kereskedelmi és iparkamarák határozatai elleni fellebbezések elbírálása – a Kereskedelemügyi Minisztériumtól – a Szabadalmi Bíróság hatáskörébe került. Az 1890. évi védjegy törvény közel nyolcvan esztendeig volt hatályban. Ez a hosszú időszak a magyar történelem teljesen eltérő korszakait is magában foglalta, 1914-ig gazdasági virágkort, 1920 után a trianoni traumát és a megcsönkített ország vergődését a talpra állás érdekében, 1945 után pedig a szovjet típusú politikai és gazdasági rendszert.¹⁰²

2.4.3. A védjegyoltalom nemzetköziesedése

A védjegyoltalom intézményesült fejlődésében elengedhetetlen szerepe volt az 1883-ban létrehozott és 1884 óta hatályban lévő, az ipari tulajdon oltalmáról szóló Párizsi Uniós Egyezménynek (*a továbbiakban: PUE*), amelynek célja a nemzetközi jogérvényesítés elősegítése volt. A védjegy jog területén azért is meghatározó a PUE szerepe, mert elismerte a védjegyek kereskedelmi jelentőségét, és létrehozta az úgynevezett „nemzeti elbánás elvét”, amely szerint a külföldi védjegy jogosultat ugyan olyan szintű védelem illeti meg egy adott ország területén, mint a belföldieket. Ezen túl létrehozta az uniós elsőbbség jogintézményét, és magas szintű jogharmonizációt eredményezett.¹⁰³ Meghatározó befolyást gyakorolt a magyar védjegy jog fejlődésére, hogy Magyarország 1909-ben csatlakozott az ipari tulajdon oltalmára létesült Párizsi Uniós Egyezményhez. A PUE a szabadalmi jog nemzetközivé válásával

¹⁰¹ i.m.: VASTAGH, SZARKA 1996.

¹⁰² i.m.: VIDA 2013.

¹⁰³ Lásd: Paris Convention for the Protection of Industrial Property, 1883., URL: https://www.unido.org/sites/default/files/2014-04/Paris_Convention_0.pdf Utolsó letöltés: 2022.03.14.

egyidejűleg meghatározta azon minimális követelményeket, amelyek betartásával a szerződésben részes egyes országok nemzeti szabályozásának közelítését tűzte ki célul. A részes országok kötelezték magukat arra, hogy „az ipari tulajdon védelmére külön hivatalt rendeznek be.” A PUE 12. cikkének értelmében ennek a hivatalnak fő funkciója az ipari tulajdonjogok védelme, tehát nem csak adminisztratív feladatok ellátására, hanem az engedély megadásával kapcsolatos kérdések elbírálására is jogosult, ezáltal pedig valódi jogvédelmet biztosít.¹⁰⁴

Szintén jelentős hatással volt a védjegy jog fejlődésére, hogy Magyarország 1909-ben csatlakozott a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz is. A Madridi védjegy lajstromozási rendszer (*röviden: madridi rendszer*) a védjegyek nemzetközi lajstromozásra vonatkozó két nemzetközi egyezményt foglalja magában, az 1891. évi április hó 14-én kelt, a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodást, valamint az ehhez a Megállapodáshoz kapcsolódó, 1989. évi június hó 27-én kelt Madridi Jegyzőkönyvet. A nemzetközi védjegybejelentéssel, mint egyetlen bejelentéssel a Madridi Megállapodás és a Madridi Jegyzőkönyv bármely tagországában igényelhető oltalom. A Megállapodás és a Jegyzőkönyv párhuzamos, de egymástól független egyezmények. A Megállapodásnak és a Jegyzőkönyvnek a bejelentők számára talán legfontosabb különbsége, hogy a Megállapodás szerint csak lajstromozott nemzeti védjegy alapján lehet nemzetközi védjegybejelentést benyújtani, míg a Jegyzőkönyv szerint a nemzetközi bejelentés már a nemzeti védjegybejelentés alapján megtehető.¹⁰⁵ A madridi rendszer napjainkban is folyamatosan bővül. Az európai integráció előrehaladtával a védjegy jog területén is jelentős harmonizáció történt. A nemzeti védjegy jogot harmonizáló első uniós irányelvet 1988-ban fogadták el, 1994-ben pedig bevezették az egész EU-ra kiterjedő védjegy rendszert. Ez az integráció lehetővé tette, hogy egyetlen bejelentéssel az EU összes tagállamában védjegy oltalmat lehessen szerezni, jelentősen egyszerűsítve és hatékonyabbá téve a vállalkozások számára a védjegy oltalom megszerzését az európai piacon, ezzel is segítve a jogosultakat és hatékonyabbá téve a fellépést a bitorlókkal szemben.

¹⁰⁴ i.m.: ÁRKOSY 2015.

¹⁰⁵ SZTNH: Egyéb országokban (nemzetközi védjegy) 2015.01.30., URL: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/vedjegy/hol-szeretne-vedjegyoltalmat-szerezni/egyeb-orszagokban-nemzetkozi-vedjegy> Utolsó letöltés: 2024.03.25.

2.5. A földrajzi árujelzők oltalma és a bitorlás jogtörténeti megjelenése

2.5.1. A földrajzi eredet a minőség garanciája

A földrajzi árujelzők olyan megjelölések, amelyek termékek földrajzi származásának feltüntetésére szolgálnak, és bizonyos feltételek mellett iparjogvédelmi oltalom alatt állnak. Történetük szorosan összefonódik a kereskedelem fejlődésével, a minőségvédelemmel és a hagyományos termelési módszerek megőrzésével. A földrajzi megjelölések története egyidős a kereskedelemmel, már Krisztus előtt a IV. évezredben kialakultak az ókori kereskedelmi útvai és létrejöttek a hagyományos árucserre lehetőségei. Az arabok, majd a föníciaiak, később pedig a görögök és rómaiak közvetítésével távoli területek áruai cseréltek gazdát, és ezekben a kereskedelmi kapcsolatokban már felismerték bizonyos régiók termékeinek különleges értékét. A földrajzi megjelölések voltak az ókor leggyakoribb „márkái”. Híres példák közé tartozott a ciprusi bor, a libanoni cédrus, a kínai tea, az egyiptomi gabona, a görög olaj, a damaszkuszi penge, a kínai porcelán, valamint az indiai fegyverek és a drágakövek. Már ekkor megjelent a földrajzi eredet védelmével kapcsolatos kezdetleges szabályozási igény, hiszen a kiemelkedő minőségű termékek magas kereskedelmi értéket képviseltek. A földrajzi származás kereskedelmi jelentőségére már az ókorban felfigyeltek, ennek következményeként már ekkortól találkozhatunk a földrajzi eredet védelmével kapcsolatos előírásokkal is. Ezek a korai védelmi formák azonban még nem voltak szisztematikus jogintézmények, inkább a kereskedelmi gyakorlat részét képezték.¹⁰⁶ A középkorban tovább erősödött a földrajzi eredet jelentősége a termékek megkülönböztetésében. Egyes középkori földrajzi megjelölések mind a mai napig jól csengenek az újkori vásárlók fülében is, például a brüsszeli csipke vagy a meißeni porcelán. A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek közül elsőként a borok és az égetett szeszes italok körében jöttek létre földrajzi megjelölések, amelyek jellemzően mind a mai napig fennmaradtak. Ezek a megjelölések nemcsak a termék eredetét jelölték, hanem bizonyos minőségi garanciát is jelentettek a vásárlók számára.¹⁰⁷

¹⁰⁶ SZILÁGYI János Ede: Földrajzi árujelzők szabályozása a multilaterális nemzetközi megállapodásokban, különös tekintettel a TRIPS Megállapodásra. In: Miskolci Jogi Szemle, 3.évf. 2.sz. 2008. p. 95-120.

SZILÁGYI János Ede: Protection of origin and wine law. A version of the abstract of the PhD Thesis 'Wine law, Particularly as to the questions of the protection of origin', provided with references, University of Miskolc, 2008. In: Agrár- és Környezetjog, 3.évf. 6.sz. 2008. p. 62-89.

¹⁰⁷ TÖRÖK Áron: Az eredetvédelem szerepe a XXI. századi mezőgazdaságban és élelmiszertermelésben – a pálinka példájának tanulságai. URL: https://phd.lib.uni-corvinus.hu/733/14/Torok_Aron_thu.pdf Letöltés dátuma: 2025.04.06.

2.5.2. A földrajzi eredet kereskedelmi értéke és az oltalom szükségessége

A modern értelemben vett eredetvédelem csak a XIX. század végére – XX. század elejére alakult ki. Ebben nagy szerepe volt az egyes országokban ebben az időszakban kialakított védjegy törvényeknek is. Az első ilyen törvények megjelenése: Franciaország 1857, Olaszország 1868, USA 1881, Magyarország 1890. Kezdetben a nemzeti szintű védelem tipikusan a védjegy törvényekben jelent meg, a földrajzi eredet védelme a földrajzi eredetet tartalmazó védjegyek révén valósult meg. Az egyes nemzeti szabályozások azonban lényegesen eltértek egymástól, és a világ különböző részein eltérő irányú fejlődés volt megfigyelhető. A földrajzi árujelzők nemzetközi oltalmának történetében az első mérföldkövet a Párizsi Unió Egyezmény jelentette, amelyet 1883. március 20-án írtak alá az ipari tulajdon oltalmára. Ezt az egyezményt a mai napig 174 ország ratifikálta, és 1979-ig hét alkalommal módosították, bővítették. Jelentősége abban rejlik, hogy az eredetmegjelöléseket és a származási jelzéseket iparjogvédelmi intézményként rendeli védeni. Az egyezmény még nem fogalmazott meg egy általános nemzetközi standardot a földrajzi árujelzők fogalmára, hanem csak az eredet megjelölésével kapcsolatban tett megállapításokat. Ezek szerint az eredetmegjelölés egyfajta szellemi tulajdonjog, az ipari tulajdon tárgyai közé tartozik, aminek védelmét elsősorban a hamis származást feltűntető termékek országhatárokon való kiszűrését jelenti.¹⁰⁸ A következő jelentős lépést a Madridi Megállapodás jelentette, amely 1891-ben jött létre. Ez tovább részletezte a földrajzi árujelzők nemzetközi oltalmának rendszerét, és lehetővé tette a hamis vagy megtévesztő származási jelzések visszaszorítását. Különös jelentőséggel bír az 1924-ben létrejött nemzetközi boreredetvédelmi egyezmény, amely a bortermelő országokban a borok jogi oltalmának és készítésének, tartósításának nemzetközi rendszerét hozta létre. Ennek eredményeképpen alakult meg a Nemzetközi Szőlő- és Boreredetvédelmi Szervezet, amely 1927 óta létezik.

Az eredetmegjelölések oltalmának történetében kiemelkedő jelentőségű a Lisszaboni Megállapodás, amely 1958-ban jött létre, és lehetővé tette az eredetmegjelölések nemzetközi védelmét és lajstromozását a tagállamokban elismert nemzeti oltalom alapján. A Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Szervezet (*a továbbiakban: OIV*) megalapítása után, 1927-től kezdve

¹⁰⁸ TÖRÖK Áron: Hungarikumok – Magyarország földrajzi árujelzői. Az eredetvédelem szerepe a XXI. századi mezőgazdaságban és élelmiszertermelésben – a pálinka példájának tanulságai. Budapesti Corvinus Egyetem. 2023.

már foglalkozott az eredetmegjelölés fogalmának meghatározásával, de a konkrét felhatalmazást csak az 1937-es Szőlészeti Konferencián és az 1947-es Közgyűlésen nyerte el a definíció kidolgozásához. Az általuk kialakított fogalmi keretek később, 1958-ban a Lisszaboni Megállapodásban is megjelentek.¹⁰⁹ A földrajzi árujelzők nemzetközi oltalmának újabb mérföldkövét a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól Szóló Megállapodás (*TRIPS*) jelentette, amelyet 1994-ben fogadtak el a Kereskedelmi Világszervezet (*WTO*) keretében. A TRIPS Megállapodás alapvetően egyfajta negatív védelmet biztosít a termékeknek, azaz a földrajzi árujelzős nevek használatának minimális szintű oltalmát írja elő a tagállamok számára. A megállapodás a földrajzi árujelzőket a valamely tag területéről, vidékéről vagy helységéből származó olyan termékre vonatkozó megjelölésként definiálja, amelynek meghatározott minőségét, hírnevét vagy egyéb jellemzőit lényegében a földrajzi eredet határozza meg.¹¹⁰

2.5.3. A magyar szabályozás és a bitorlás jogi megjelenése

Magyarországon a földrajzi eredet védelmének első formális megjelenése az 1890-es védjegy törvényhez köthető. Ez a törvény még nem tartalmazott kifejezetten a földrajzi árujelzőkre vonatkozó rendelkezéseket, hanem a védjegyoltalom keretében nyújtott bizonyos védelmet a földrajzi származásra utaló megjelöléseknek. A földrajzi árujelző, mint önálló gyűjtőfogalom a magyar jogba 1997-ben került bevezetésre az 1997. évi XI. törvénnyel (Vt.), amely 1997. július 1-jével lépett hatályba. Ez a törvény már nemcsak a védjegyek oltalmáról, hanem a földrajzi árujelzők oltalmáról is rendelkezett, egységes jogi szabályozást és eljárást teremtve a földrajzi árujelzők bejelentésére és lajstromozására. A törvény szerint földrajzi árujelzőként oltalomban részesülhet a kereskedelmi forgalomban a termék földrajzi származásának feltüntetésére használt földrajzi jelzés és az eredetmegjelölés.¹¹¹

A nemzeti oltalom a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál (*SZTNH*) benyújtott bejelentéssel szerezhető.¹¹² A nemzeti oltalom megszerzésének a lajstromozás a feltétele. Az EU-csatlakozás óta mezőgazdasági termékekre, élelmiszerekre, szőlészeti és borászati termékekre, valamint

¹⁰⁹ i.m.: SZILÁGYI 2008.

¹¹⁰ i.m.: SZILÁGYI 2008.

¹¹¹ A védjegy törvény Hetedik Része rendelkezik a földrajzi árujelzők oltalmáról. (A XVI. Fejezet az oltalom tárgyáról, tartalmáról, bitorlásáról és megszűnéséről szól.).

¹¹² lásd: 16/2004. (IV.27.) IM rendelet 4. §.

ízesített borokra nem szereshető nemzeti oltalom, ezen termékek vonatkozásában kizárólag uniós földrajzi árujelzők kerülhetnek lajstromozásra.

A bitorlás megítélése szempontjából ez az 1883-as kiindulópont meghatározó volt. A jogsértés tényállása ekkor még kizárólag a hamis eredetjelzés alkalmazásán alapult. Eszerint csak az volt bitorló, aki egyértelműen hazug földrajzi megjelölést tüntetett fel. Az 1958-as Lisszaboni Megállapodás ezzel szemben egy lényegesen tágabb védelmet honosított meg. A fogyasztóban keletkező képzettársítás még akkor is, ha a jelzés nem hamis, csak „valamit sugall” önálló jogsértéssé vált. Ez a fogalomkiterjesztés a bitorlás mércéjét a megtéveszthetőség irányába mozdította el. Mára már nem a jelzés valóság tartalma a döntő, hanem az, hogy a fogyasztó a termék eredetét illetően téves képzetet alkothat-e.

2.5.4. A szabályozás szupranacionális jellege

Az Európai Gazdasági Közösség 1992-ben, agrárpolitikai célból, elsőként vezette be a közösségi szintű iparjogvédelmi oltalmat a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek eredetmegjelölései és földrajzi jelzései – együttesen földrajzi árujelzők – számára. Az új közösségi oltalmi rendszer bevezetését az indokolta, hogy ezzel támogassák a termelői közösségek versenyképességét, valamint előmozdítsák az agrárpolitikai és vidékfejlesztési törekvéseket. A borászati termékek esetében már 1970-től, a szeszes italoknál pedig 1989-től léteztek közösségi szabályok a földrajzi árujelzők védelmére, amelyek a tagállami oltalmak közösségi szintű elismerését jelentették.¹¹³ Az egységes uniós oltalmi rendszer további fejlődése csak 2008-ban következett be a szeszes italok esetében (2008. május 20-ai hatállyal), illetve a 2008. évi borreform keretében a borászati termékek esetében (2009. augusztus 1-jei hatállyal). Az Európai Unió agrártermékekre¹¹⁴ vonatkozó földrajzi árujelzőivel kapcsolatos szabályozását jelentősen befolyásolta a 2006-os WTO Vitarendezési Testületi döntés, amely előírta az uniós szabályok felülvizsgálatát. Ennek eredményeként létrejött az új uniós rendelet, amely lehetővé tette, hogy harmadik országok – az uniós jogharmonizációs követelmények teljesítése nélkül – közvetlenül vagy nemzeti hatóságaik közvetítésével jelentsék be az

¹¹³ KÓKAI-KUNNÉ SZABÓ Ágnes: A földrajzi árujelzők uniós oltalmának tervezett új szabályozása. In: Miskolci Jogi Szemle, 17. évf. 2 1. különszám. sz. 2022. p. 218-227.

¹¹⁴ Lásd: SÁPI Edit: Agrártermékek védelme a szellemi tulajdon eszközeivel. In: Agrár- és Környezetjog, 25. sz. 2018. p. 257-269.

SÁPI Edit: Protection of agricultural products with intellectual property rights. In: Agrár- és Környezetjog, 2018, Vol.13 25., p. 244-269.

eredetországban védett termékeket az Európai Bizottsághoz. Ez a módosítás különösen a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok egyszerűsítését szolgálta.¹¹⁵ Áttérve uniós szintre a PUE rendszerezésétől egy relatíve eltérő árujelző-struktúra jött létre, kialakult – az ipari termékek kihagyásával – a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, a borok, valamint a szeszes italok földrajzi árujelzős védelmének rendszere. Az 1151/2012/EU rendeletben az eredetmegjelölés jogintézménye megmaradt, a származási jelzés megnevezést a földrajzi jelzés váltotta, továbbá bővült a rendszer a hagyományos megjelölések kategóriájával. A jelenlegi uniós oltalmi rendszer csak az agrártermékek (mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, borászati termékek, valamint szeszes italok) földrajzi árujelzőinek uniós oltalmát teszi lehetővé.¹¹⁶ Az Európai Tanács 2024-ben jóváhagyott egy új rendeletet, amely erősíti a borokra, szeszes italokra és mezőgazdasági termékekre vonatkozó földrajzi árujelzők védelmét mind online, mind offline térben, valamint egyszerűsíti ezek bejegyzési folyamatát. A szabályozás jelentős előnyöket hoz a vidéki gazdaság számára, és hozzájárul az Európai Unió gasztronómiai örökségének globális megőrzéséhez. A főbb változások között szerepel a termelői csoportok szerepének megerősítése, az „elismert termelői csoportok” minősítés lehetősége, a Bizottság szerepének megerősítése, valamint a földrajzi árujelzők online védelme is.¹¹⁷

A földrajzi árujelzők bitorlása – szemben a védjegybitorlással – nem az összetéveszthetőség, hanem a megtéveszthetőség (fogyasztói tájékozódás megzavarása) tesztje alapján vizsgálandó; a jogkövetkezmények rendszerét az értekezés 5.5. alfejezete tárgyalja részletesen.

¹¹⁵ i.m.: KÓKAI-KUNNÉ 2022.

¹¹⁶ TARJÁNYI Petra: A földrajzi árujelzők joga, különös tekintettel az Európai Bíróság gyakorlatára. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 12. évf. 2. sz. 2017. p. 7-40.

¹¹⁷ PAZAUREK Szabina: Az EU jogszabályt fogadott el az élelmiszerek és az italok földrajzi árujelzői oltalmának megerősítéséről, PBKIK, 2024.03.27., URL: <https://pbkik.hu/2024/03/27/hirek/fooldal/az-eu-jogszabalyt-fogadott-el-az-elelmiszerek-es-az-italok-foldrajzi-arujelzoi-oltalmanak-megerositeserol/> Utolsó letöltés: 2024.08.16.

2.6. A jogtörténeti összefüggések szintetizálása, a bitorlás jogintézményének kibontakozása

Az egyes oltalmi formák jogtörténeti vizsgálata egységes fejlődési ívet rajzol ki. A legkorábbi korszakban – formálisan szabályozatlan szakasznak nevezhetünk – a feltalálók és alkotók egyetlen védelmi eszköze a titoktartás volt, a tudás rejtve tartása önmagában biztosította a versenyelőnyt, jogi norma és szankció nélkül. Ezt a korszakot a XIV–XV. századtól az uralkodói privilégiumok és kiváltságok rendszere váltotta fel, amelyek azonban nem tekinthetők mai értelemben vett iparjogvédelemnek, az esetlegesen bekövetkező jogsértés nem önálló magánjogi jogsértésként, hanem az adományozó szuverén érdekének sérelmeként volt értékelhető, és a jogorvoslat is az ő diszkrecionális döntésétől függött.

A döntő fordulat az intézményesített kizárólagos jog megteremtésével következett be. Amikor az állam törvényi feltételek fennállása esetén – nem pedig az uralkodó kegyelméből – bárki számára igényelhető oltalmat biztosított, a jogosulatlan hasznosítás egyszerre vált önálló jogsértéssé, ekkor jelenik meg a bitorlás a szó mai értelmében, mint a kizárólagos jog megsértése. E jogsértés szankcionálásának kiépítése azonban fokozatos folyamat volt – a velencei dekrétum 1474-es 100 dukátos bírságától az angol *Statute of Monopolies* és a XIX. századi nemzeti kodifikációkon át a modern polgári és büntetőjogi jogkövetkezmény-rendszerig.

Az utolsó, ma is zajló fejlődési szakasz a transznacionális jogérvényesítési mechanizmusok megteremtése a Párizsi Uniós Egyezménytől a TRIPS-megállapodáson és az EUIPO-n át az Egységes Szabadalmi Bíróság (UPC) 2023-as megindulásáig, az oltalmak és velük együtt a bitorlás elleni fellépés fokozatosan szabadul ki a kizárólagos területi keretek szorításából.

A jogtörténeti rövid áttekintés dogmatikai keretként szolgál a bitorlás általános és különös kérdéseinek vizsgálatában. Ahol az oltalomsértés jogkövetkezményeinek rendszere elégtelennek bizonyult – a szankcionálás hatékonysága, a kis- és középvállalkozások hátránya, a digitalizáció okozta új kihívások –, ott az értekezés H1, H2 és H3 hipotézisének igazolása válik időszerűvé.

Oltalmi forma	Az első explicit szankció megjelenése	Magyar jogban	Megjegyzés
Szabadalom	1474, Velencei dekrétum (100 dukát)	1895. évi XXXVII. tv.	A bitorlás fogalma ekkor még nem különül el az oltalomsértéstől
Használatiminta	1891, német Gebrauchsmusterschutzgesetz	1991. évi XXXVIII. tv. (Hmtv.)	Nincs egységes nemzetközi lajstromozási rendszer
Formatervezési minta	1842, UK Designs Act; 1858, osztrák pátens	2001. évi XLVIII. tv. (Fmtv.)	Lajstromozatlan KFM-oltalom: másolás bizonyítása szükséges
Védjegy	1266, Bakers Marking Law (UK)	1890. évi II. tc. (bitorlás = vétség)	A jóhírű védjegy kiterjesztett védelme önálló kérdés
Földrajzi árujelző	1883 PUE; 1994 TRIPS	1997. évi XI. tv. (Vt.)	Megtéveszthetőség, nem összetéveszthetőség a bitorlás mércéje

4. ábra – Az egyes oltalmi formák és azok bitorlásának jogtörténeti megjelenése

forrás: a szerző saját ábrája

3. A bitorlás általános kérdései, kockázatai, gazdasági és szociológiai jelentősége

Anélkül, hogy a modern értelemben vett szellemi alkotások közvetlen és közvetett elődjait saját szemünkkel láthattuk volna, teljes bizonyossággal kijelenthető, hogy a bitorlás (*usurpatio*)¹¹⁸ is, mint jelenség az alkotó tevékenységgel együtt jelent meg.¹¹⁹ Napjaink globalizált és az internet, valamint technológiákkal átszőtt világában nem lehet kellően kiemelni a szellemi alkotások jelentőségét, ugyanis azok adják az innováció és a gazdasági növekedés alapjait. A digitális technológiák robbanásszerű fejlődése még inkább rámutatott arra, hogy mekkora jelentősége van a szellemi tulajdon hatékony védelmének, ennek elmulasztása a bitorló magatartás elterjedését, gazdasági károkat és innovációs pesszimizmust eredményez, a nemzetgazdaság teljesítményén és természetesen a jogosultak eredményeiben is kimutathatók a bitorlás káros hatásai.

Nemcsak a vállalkozások szenvednek az alkotásaik jogosulatlan felhasználása miatt, hanem a fogyasztóknak is kockázatot jelentenek a hamisított termékek és szolgáltatások, amelyek veszélyeztethetik a biztonságot és a minőséget. A szellemi tulajdonjogok védelmére létrehozott jogi keretek, bár alapvető fontosságúak, gyakran küzdenek a végrehajtás bonyolultságával a gyorsan fejlődő technológiai környezetben. Ráadásul ezek a kérdések túlmutatnak a pusztán gazdasági vonatkozásokon, és tágabb szociológiai összefüggésekbe ágyazódnak, amelyek a hatalmi dinamikát, az információhoz való hozzáférést és a kulturális következményeket vizsgálják. E sokrétű kihívások átfogó megértése elengedhetetlen ahhoz, hogy hatékony stratégiákat lehessen kidolgozni a szellemi tulajdonjogok megsértésével kapcsolatos kockázatok csökkentésére a mai társadalomban.

¹¹⁸ A bitorlás (*usurpatio*) jelentése eredetileg a másét illető jog önhatalmú, illetéktelen és ezért jogtalan gyakorlását jelenti. Lásd: Pallas Nagylexikon III. kötet, 1893. p. 332.

¹¹⁹ A szabadalombitorlásra a szabadalomsértés jelenik meg, mint korábbi kifejezés.

Lásd: MAYER Géza: A szabadalomsértés. Kereskedelmi Jog, 31.évf. 9.sz. 1934. p. 152-153.

ÖDÖNFI Miksa: Szabadalom és védjegybitorlás: büntetőeljárás: gyakorlati kézikönyv szabadalom és védjegybitorlási ügyekben a Btkv. és Bpts. rendelkezéseivel és magyarázatokkal. Budapest, 1912. p. 239

PERLMUTTER Alfréd: A szabadalom lefoglalhatóságáról. In: Jogtudományi Közöny, 61.évf. 21.sz. 1926. p. 174-175.

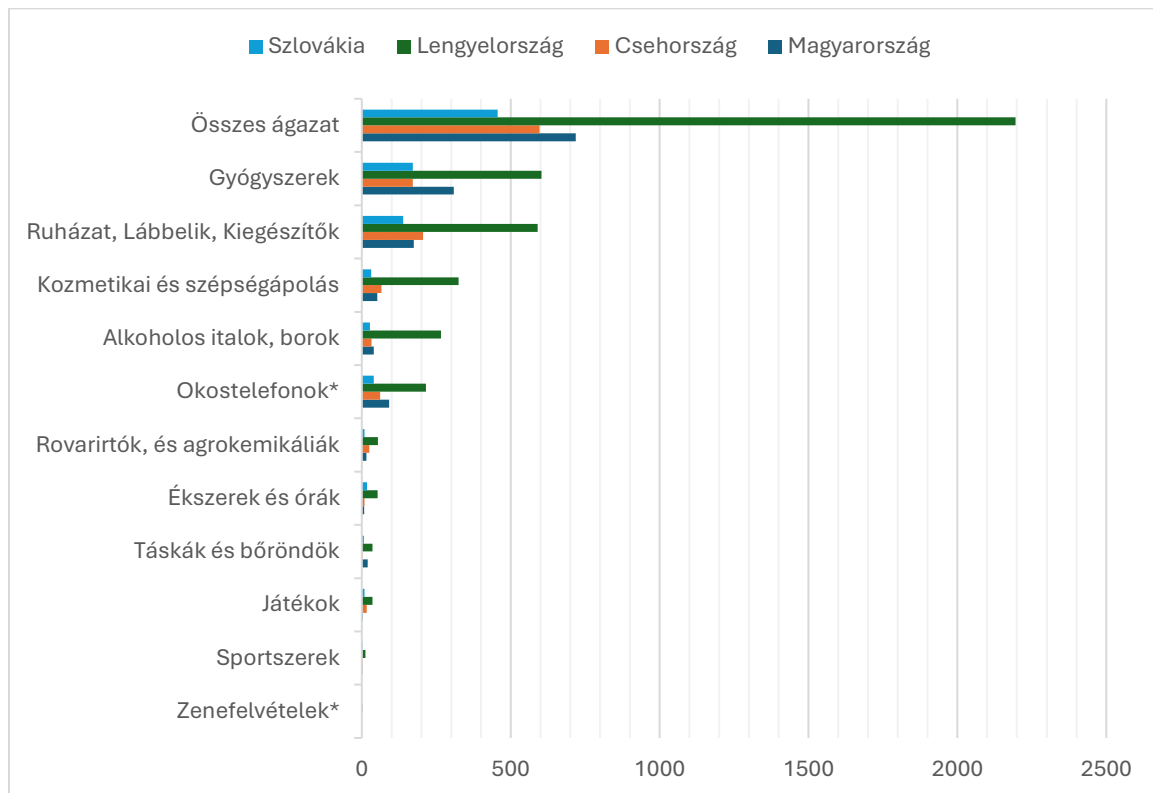
KOHNER Artúr: A kártérítési igény érvényesítése a védjegy- és szabadalombitorlási büntető eljárás során. In: Kereskedelmi Jog, 8.évf. 17.sz. 1911. p. 293-296.

A bitorló magatartás a társadalomra és a gazdaságra nézve egyaránt káros jelenség, amely okai mögött számos különböző aspektus figyelhető meg. A bitorlás jelenségének minél szélesebb szempontból történő bemutatása interdiszciplináris jelleggel sokat segíthet a jelenség hátterében megfigyelhető folyamatok megértésében. A hatékony megelőzésnek, illetve jogsértésekkel történő fellépésnek az első lépése a folyamatok megértése, és az azok mögött álló motivátorok azonosítása. Jelen fejezetben ezeket a megfigyeléseket és összefüggéseket kívánom a vizsgálódás központjába emelni.

A bitorlás – bár a szellemi alkotások védelmének központi jogi fogalma – a hamisítással szoros kapcsolatban áll, különösen az iparjogvédelmi gyakorlatban. A hamisítás gyakran a bitorlás egyik megnyilvánulási formájaként jelenik meg, elsősorban köznyelvi kontextusban, például szabadalmak (pl. hamis gyógyszerek) vagy védjegyek jogtalan felhasználása esetén (pl. eredeti márkajelzéssel ellátott hamis ruhanemű). A hamis áruk kapcsán általában olcsó, gyenge minőségű termékekre asszociálunk, de a piacon kiváló minőségű hamisítványok is előfordulnak, amelyeket a márkás termékeknél alacsonyabb áron kínálnak. Paradox módon a hamisított termékek gyakran drágábbak a márkajelzés nélküli, „unbranded” termékeknél – vagyis a vásárló valójában többet fizet egy jogtalanul megjelölt, de minőségileg alacsonyabb termékért. A kockázatok a konkrét terméktől függenek, míg egy silány minőségű ruha csupán kellemetlenséget okoz, addig egy hamis kozmetikum vagy gyógyszer egészségügyi károkat, gyerekjáték esetében akár halálos következményeket is vonhat maga után. Makrogazdasági szinten a hamisítás hatalmas anyagi károkat okoz, destabilizálja a versenyt, és közvetett módon károsítja a társadalmi fejlődést. Amennyiben az iparjogvédelem körében beszélünk a bitorlás alapvető jellemzőiről, fontos szétválasztást kell megtennünk első körben, mert generális igazságok kijelentése ezen a területen is csak korlátozottan tehető.¹²⁰ Kiemelt szerepet kap az ügy összes körülményének részletes megismerése, és az annak függvényében hozott adekvát döntés.

¹²⁰ CSÉCSY György: Az iparjogvédelem heterogenitása. In: Debreceni Jogi Műhely, 15. évf. 3-4. sz. 2018. p. 10. URL: https://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/3_4_2018/az_iparjogvedelem_heterogenitasa/ Utolsó letöltés: 2024.04.07.

Az eddigiekhez hasonlóan ismételnem szeretném hangsúlyozni a hamisítás és a bitorlás közötti kapcsolat jelentőségét. Az Európai Unióban a 11 legjelentősebb gazdasági ágazatban a hamisítás évente mintegy 18.686 milliárd forint veszteséget okoz, ami az uniós összértékesítés 7,4%-ának felel meg. Magyarországon ugyanez a veszteség éves szinten 223,6 milliárd forint, amely az érintett ágazatok teljes forgalmának 10,5%-át jelenti. A hamisítás gazdasági súlya túlmutat azon, hogy az állam adóbevételektől esik el. A gyártók a hamis termékek miatt kisebb volumenben kénytelenek termelni, mint amennyit a jogsértések nélkül tudnának, ennek következtében pedig kevesebb munkavállalót foglalkoztatnak. Bár ezen a területen pontos empirikus adatok nem állnak rendelkezésre, a becslések szerint a hamisítás az Európai Unióban közvetlenül akár 468 ezer munkahely megszűnéséhez is vezethetett.¹²¹

5. ábra – A hamisítás gazdasági költségei a V4 országokban 2012-2016 [millió €]

forrás: a szerző saját ábrája, adatok forrása: EUIPO 2019.

¹²¹ EUIPO:Annex: Direct infringement economic costs by sector and Member State. Data in million euros, as a percentage of sales and per inhabitant (2012-2016) 2019, URL: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2019_Status_Report_on_IPR_infringement/Status_report_Annex_2019_en.pdf Utolsó letöltés: 2019.12.11.

A fenti diagrammon a visegrádi négyek országaiban a hamisítás okozta gazdasági veszteségeket láthatjuk. Az adatokat millió euróban értelmezve egy rendkívül jelentős negatív gazdasági eredmény rajzolódik ki előttünk. Mint az ábrán is látható, a hamisítás okozta gazdasági veszteségek a V4-es országokban közel azonos szinten alakulnak a különböző ágazatokban, átlagos háromszoros kiugrást az összes adatsorban Lengyelország esetében figyelhetünk meg ágazattól függetlenül. A hamisított termékek közül a gyógyszerek állnak szinte a legmagasabb számban – Csehország kivételével – az összes V4-es országban, ezt pedig a ruházati termékek követik. Érdeemes megemlíteni azt is, hogy sajnos Magyarországon kb. egynegyeddel nagyobb a gyógyszerhamisításából származó gazdasági hátrány, mint Szlovákiában vagy Csehországban. A szellemi alkotások bitorlásából származó gazdasági károk jelentős mértékűek lehetnek,¹²² a feltalálók és alkotók védelme pedig a társadalom közös érdeke is.

Amennyiben általánosságban értelmezzük az iparjogvédelmi jogviszonyt, mint magánjogi jogviszonyt, a következő megállapításokat kell tegyük. Az iparjogvédelmi jogviszony egy abszolút szerkezetű negatív tartalmú jogviszony. Azaz a jog számára kizárólag egyetlen személy ismert, az a jogosult, és mindenki más köteles tiszteletben tartani a jogát, tartózkodni a jogsértő magatartástól. Amennyiben azonban a jogosult például a szabadalmas engedélye nélkül vagy azon túlterjeszkedve használja, hasznosítja a szabadalom tárgyát képző megoldást, bitorlást követ el. A bitorlás esetében a polgári jogban jól ismert szinallagmatikus jelleg megborul, vagy teljesen meg is szűnik.

A szellemi tulajdon elleni jogsértések – a bitorló magatartás magyarázata különböző okokra vezethető vissza. Gyakran gazdasági vagy társadalmi motiváció rejtőzik mögötte, de előfordulhat személyes érdek is. Annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy természetes és jogi személyek miért bitorolják más szellemi tulajdonát, segíthet intézkedéseket tenni a probléma elterjedésének csökkentésében, vagy a hatékonyabb megelőzésben, esetleg jogérvényesítésben. Talán nem túlzás azt kijelenteni, hogy a jogsértések elsődleges motivációja a gazdasági előnyök megszerzése, amely legtöbbször pénzügyi haszonszerzésként értelmezhető. A szellemi alkotásokat létrehozók (jogosultak) egyéni szellemi alkotó tevékenységükön, kreativitásukon, idejükön túl számtalan erőforrást fordítanak a szellemi tulajdon létrehozására – alkotás, K+F tevékenység. Erőforrásigényes a jogi szabályozó környezetnek való megfeleltetés úgy, mint a minőségi standardok, szabványok betartása, biztonsági és környezetvédelmi, illetve más

¹²² ARENA Christopher, CARRERAS Eduardo: The business of intellectual property. New York: Oxford. 2008.

előírások betartása. Illetve természetesen az innovációs tevékenység eredményeként létrejövő materializált alkotás (találmány), annak sikeres piaci bevezetése, vagy piaci területszerzése, amely a kereskedelem és marketing területét érinti. A szellemi alkotás létrehozása tehát innovációs teljesítmény, amíg a piacokra történő sikeres bevezetés, és piaci részesedésszerzés már gazdasági teljesítményként értelmezhető. Az igazán sikeres (valamely iparjogvédelmi tulajdon által védett) termékek tehát több személy vagy vállalat összehangolt munkájának eredményeként jönnek létre, amelyhez a jogosult többlet erőforrásokat használ fel. A jogsértések egy részében megfigyelhető, hogy a bitorlók ezeket az innovációra fordított direkt, és az innovációval létrejövő mű sikerességének indirekt többlet költségeit igyekeznek megspórolni és ezzel maga számára extra profitot realizálni. Ezekben az esetekben a jogsértő hasonló, vagy nem sokkal gyengébb minőségű, illetve műszaki jellemzőkkel rendelkező terméket igyekeznek létrehozni. Elsődleges cél ugyanis itt a költségek minimalizálása mellett a profit maximalizálása, így csak némileg olcsóbb a piacokon jogsértéssel létrejövő termék. Az ilyen esetekben a jogsértéssel előállított áruk azonosítása meglehetősen nehéz szakértői feladattá válik. A bitorlási magatartással létrehozott termékeknél nagyon sok esetben azonban az „eredeti termékek” árának töredékéért hozzák forgalomban a jogsértő vagy jogsértéssel létrejövő terméket. Itt alapvetően az alacsony árak alkalmazásával próbálnak a bitorlók forgalmat generálni. A létrehozott áruk jellemzően alacsony minőségűek, sokkal silányabb anyaghasználat jellemzi őket. Gyakran csak külsőleg hasonlítanak a jogosult termékéhez, a belső specifikációik eltérnek. Arra is látunk példát, hogy teljesen más terméken csak a jogosult védjegye az, ami azonosságot jelent. Számtalan esetet látunk, amikor bizonyos régiókban a szellemi tulajdonjogok megsértésére kvázi vállalatok szakosodnak és jövedelmező üzleti modellt építenek fel a jogsértésre – különösen igaz ez akkor, amikor azt látjuk, hogy a globális piacokon kereslet mutatkozik az olcsó alternatívák iránt.

Alapvető fogyasztói igényként szokás hivatkozni a megfizethető árú termékekre, amely igény számtalan esetben indukálja a jogsértéseket. Azokon a jellemzően fejletlen piacokon, ahol az „eredeti”, a jogsértéssel nem érintett áruk magas ára miatt a fogyasztók számára kvázi elérhetetlenek a termékek, könnyen belefuthatunk „alternatív megoldásokba”. A bitorlással érintett áruk alacsonyabb árai szélesebb közönség számára válnak elérhetővé, még akkor is, ha a minőségük általában gyengébb. Különösen nagy kockázatot jelent ez a szabadalombitorlás esetén, gondoljunk mondjuk egy műszaki berendezésre, amely sokkal gyengébb anyagminőségben készül el, vagy a hamisított (így szabadalombitorlással érintett)

gyógyszerekre, ahol pedig akár az emberi élet és egészség közvetlenül kerül kockáztatásra.¹²³ Formatervezésiminta, vagy védjegybitorlás esetében gyakran a bitorlással érintett termék iránti fogyasztói igény, mint státusszimbólum iránti vágy alakul ki. Ezekben az esetekben megfigyelhető, hogy egy kereslet vezérelt piac alakul ki, amely indukálja a bitorló magatartásokat.

Napjaink digitális korában, és a technológiák rohamos fejlődésével több területen is sokkal könnyebbé vált más szellemi tulajdonának jogosulatlan használata, hasznosítása. Csak példa jelleggel, ha a szerzői jog területére gondolunk egy több száz oldalas könyvet pillanatok alatt digitalizálhatunk modern eszközök használatával, és ezt követően már elektronikusan bárki számára hozzáférhetővé tehetjük. Megfigyelhetjük azt is, mint társadalmi jelenséget, hogy minél könnyebb a hozzáférés egy műhöz, annál inkább megnő a hajlandóság a szerzői jogi védelem alatt álló művek jogosulatlan használatára, anélkül, hogy egyáltalán dilemmaként merülne fel annak jogellenessége. Természetesen ugyanez a jelenség analógia szinten megfigyelhető az iparjogvédelem területén is, például a 3D nyomtatás és 3D szkennelés egyre olcsóbb és kompaktabb, otthon is elérhető megoldásaival. Gondoljunk csak bele a szerzői jog területén igazán a Gutenberg-féle nyomdagép feltalálása, és a tömegnyomtatás lehetősége indukálta a jogterület lényegi kialakulását. Ez a példa is rámutat arra, hogy a technológiák megjelenése és fejlődése határozott kihívást jelent a szellemi tulajdon védelmének rendszerére.

A korábbiakban ismertetett jelenség sokszor a tudatosság hiányát, vagy a jogi szabályozás nem ismeretével függ össze. Bizonyos esetekben a bitorlók a bitorlási magatartást úgy fejtik ki, hogy igazából nincsenek is tisztában az általuk elkövetett cselekmény jogi minősítésével. Az is előfordulhat, hogy például egy online környezetben történő értékesítés során nincsenek tisztában az értékesített termék hamisított voltával. Problémát jelent az is, hogy bizonyos régiókban, ahol a szellemi tulajdon védelmére szolgáló jogszabályok kevésbé fejlettek, vagy a jogalkalmazás kevésbé fordít rá hangsúlyt, ott a lakosság sem igazán érti azok ontológiai hátterét. Szinte minden országban létezik szellemi tulajdon védelmére szolgáló jogi

¹²³ Lásd: TATTAY Levente: A szellemi alkotások joga és a fogyasztóvédelem. In: KOZMA György et al. (szerk.): Ünnepi tanulmánykötet Petrik Ferenc 70. születésnapjára. Budapest, 2003. p. 245-272.

CSÉCSY György: Fogyasztóvédelem a szellemi alkotások joga területén. In: NOCHTA Tibor et al. (szerk.): Ünnepi tanulmányok KECSKÉS László professzor 60. születésnapja tiszteletére. Pécs, 2013. p. 163-170.

LONTAI Endre: Fogyasztóvédelmi aspektusok az iparjogvédelem területén. In: Állam- és Jogtudomány, 3.sz. 1979. p. 425-453.

SZILÁGYI Gábor: Fogyasztóvédelmi szempontok a szellemi alkotások területén. In: Miskolci Jogi Szemle, 16. évf. 1/1. sz. 2021. p. 149-166. URL: https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/15070/11_szil%C3%A1gyi%C3%A1bor_t%C3%B6rdelt_DOI.pdf Utolsó letöltés: 2024.04.13.

szabályozás, de nem mindenhol azonos azok érvényesítésének erőssége. Amennyiben ezeknek nincs, vagy csak minimális a kockázata, az a jogsértőknek kedvezőbb állapotot teremt, ugyanis a polgári peres eljárások elhúzódása és jogkövetkezményeinek rendszere miatt kevésbé érezhetik fenyegetve magukat. Általában ilyen országokban – régiókban – nagy mennyiségben jönnek létre a jogsértő termékek, és onnan kerülnek exportálásra más földrajzi területekre is. A globális kereskedelem révén megjelenő hatalmas mértékű áruforgalom és az állami erőforrások szűkössége pedig elősegíti az ilyen termékek terjedését.

Meghatározóak a szellemi tulajdonnal kapcsolatos kulturális attitűdök is. Bizonyára mindannyian tudnánk olyan országokra asszociálni, ahol azt gondoljuk nem érvényesülnek a szellemi tulajdonjogok annyira, másként szólva, ahol a jellemzően bitorlással érintett áruk készülnek. Ezen prekoncepcióinknak egy része valószínűleg már nem helytálló, de a történelmi tapasztalatok alapján ezeket még így gondoljuk. Mindenesetre azt érdemes kiemelni, hogy a szellemi tulajdonjogok kapcsán – csakúgy, mint sok más kérdésben is – bizonyos társadalmak alapvető gondolkodása eltérő. Bizonyos kultúrákban kevésbé tartják fontosnak az ötletek, találmányok egyéni alkotói jellemzőit, és sokkal inkább hangsúlyt fektetnek a tudás és az erőforrások közösségi megosztására. Ez pedig könnyen annak a felfogásnak a kialakulásához vezet, hogy a szellemi tulajdon a közösség javaként értelmezhető, és nem egy konkrét alkotó vagy jogosult vállalat tulajdona. Természetesen ilyen esetekben a bitorló magatartások társadalmi legitimitációval rendelkeznek, így sokkal kevésbé jelenik meg bárkiben is az igény a jogérvényesítésre.

Az is megemlítenéd, hogy sokszor a bitorlás oka a versenyelőny, de legalábbis a piaci előny megszerzésében van. Látunk olyan esetet¹²⁴ is, amikor egy versenytárs piaci részesedés megszerzése miatt vezet be – akár már a jogosulttal való sikertelen megegyezés nélkül – új innovatív megoldásokat, de ezzel megsértve más oltalmát. Ilyen esetekben a sikeres innovációt más konkurens vállalatok lemásolják. Ez a típusú bitorlás kifejezetten jellemzi a gyorsan fejlődő iparágakat, úgy mint az elektronikát, a gyógyszeripart, a járműipart. Bizonyos esetekben a jogsértők apellálnak is arra, hogy a lassú jogérvényesítési rendszerek miatt, gyorsan piaci előnyt tudnak szerezni, és az esetleges jogkövetkezményekkel csak később kell számolni. A jogsértésben rejlő hatalmas csábítás sokszor abban érhető tetten, hogy a jogsértéssel elért előny azonnal realizálódik, amíg a hátrány csak később és esetlegesen. A jogsértéssel okozott azonnali

¹²⁴ Lásd: LOSONCZI Áron: Building Block comprising lighttransmitting Fibres and Method for Producing the same. Svéd Szabadalom, Nr. SE 522171., 2002 bitorlása a Heidelbergcement AG által, 2008.

egyéni előny azonban, a társadalom és az innováció szempontjából hosszútávon fejti ki negatív hatásait az alkotóra és a gazdaságra.

Fel kell ismernünk azt is, hogy a szellemi tulajdonjogok komplexitása, folyamatosan növekedő jelentősége a mindennapokban és az üzleti életben mindenképp megalapozza azt, hogy bármely jogterülettel való összekapcsolódása hangsúlyos szerepet kapjon a XXI. században.¹²⁵ A szellemi tulajdonjogok megsértésnek tehát számos oka lehet elkezdve a kulturális attitűdöktől, a gazdasági előnyök szerzéséig, vagy a gyenge jogérvényesítési rendszer kihasználásáig. Amikor a területet vizsgáljuk azonban sokoldalú, multidiszciplináris vizsgálatokat¹²⁶ kell végezzünk, amelyek rendszerszinten elemzik a területet.

¹²⁵ ÁDÁM Flóra Julianna: A szabadalmak és a védjegyek joghatósági és alkalmazandó jogi kérdései az Európai Unió szabályozási rendszerében. 1.r. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 13. évf. 1. sz. 2018. p. 7-43.

¹²⁶ Lásd: BACHER Vilmos, VIDA Sándor: A védjegy pszichológiai és jogi megközelítésben. In: Magyar Iparjogvédelmi Egyesület közleményei. 28. 1986. p. 90-96.

3.1. A bitorlás jogfilozófiai alapjai és az oltalom jogelméleti igazolása

Jelen alfejezetben a bitorlást, mint társadalmi jelenséget igyekszem ismertetni. Ennek eszközéül a magánjogra reflektáló jogelméleti kérdéseket szeretnék felvetni. Az iparjogvédelmi tulajdonjogok megsértésének jogfilozófiai elméletei az innovációk és a feltaláló (alkotó) jogainak védelmének etikai, gazdasági és jogi következményei körül forognak. E tudományos diskurzus középpontjában maga az ipari tulajdon fogalma áll, amelybe beleértjük az összes megoldást, amelyet jogi oltalom védhet. Az iparjogvédelmi jogok védelme elengedhetetlen az innováció és a gazdasági növekedés előmozdítása szempontjából. Azonban a technológiai fejlődés olyan egyedi kihívásokat is indukál, amelyeket a szellemi tulajdonjogok rendszerében kezelni szükséges. Talán nem túlzás azt mondani, hogy a mesterséges intelligencia (*a továbbiakban: AI*) a napi és a tudományos közbeszédben is számtalan kérdést felvetett már a szellemi alkotások vonatkozásában. Viszont érdemes belegondolni, hogy más a technika fejlődésével kapcsolatos jogsértő magatartás is kialakulhat, például a 3D nyomtatás esetében. Vagy akár ezt továbbgondolva a 3D bionyomtatás vonatkozásában, ahol már biológiai anyagok replikálására kerülhet sor, amely szorosan korrelálhat iparjogvédelmi jogsértésekkel.¹²⁷

Kérdésként merül fel a bitorlás jelenségének értelmezésekor, hogy egyáltalán tulajdonjog-e a szellemi tulajdon, illetve ennek megfelelően miképp kell tekintenünk rá. Mi a jogi természete, és értelmezhető-e rajta a klasszikus dologi jogban ismert tulajdonosi triász. Ahhoz, hogy erre a kérdésre válaszolhassunk, mindenképp szükséges a jogterület jogelméleti alapjait megvizsgálni.¹²⁸

Az iparjogvédelem területén a bitorlás fogalma a szellemi alkotásokhoz fűződő kizárólagos jogok megsértésének egyik legsúlyosabb esetkörét jelöli. Példaként vizsgálva a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (Szt.) 35. §-a értelmében szabadalombitorlást követ el, aki a szabadalmi oltalom alatt álló találmányt jogosulatlanul hasznosítja; a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (Vt.) 27. §-a hasonlóan definiálja a védjegybitorlást. Mindkét esetben a jogsértés lényege az, hogy a jogosult engedélye nélkül kerül sor egy kizárólagos jog tárgyának felhasználására. E tiltás jogi

¹²⁷ RAZAK Abd, SURAYA Siti: Intellectual property rights for 3d bioprinting in malaysia, UUM Journal of Legal Studies 2.14., 2023. p. 709-733. <https://doi.org/10.32890/uumjls2023.14.2.12> Utolsó letöltés: 2024.09.06.

¹²⁸ TOMASOVSKY Edit: Szellemi tulajdon – vagy mégsem? JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY 71 évf. 10 szám. 2016. p. 519-526.

alapja azonban a pozitív jogon túl mélyebb kérdéseket vet fel. Miért részesül kizárólagos, a többiekkel szemben is érvényesíthető védelemben a találmány vagy a védjegy jogosultja? Miért jelent jogellenességet mások részéről az oltalom tárgyának engedély nélküli hasznosítása? Ezek nem pusztán jogdogmatikai, hanem jogfilozófiai kérdések, amelyek megválaszolása nélkül a bitorlási tilalom csupán pozitivisták normaként, nem pedig igazolt erkölcsi elvek kifejeződéseként jelenik meg. Ahogy William Fisher rámutat, a szellemi tulajdon elméletei alapvetően négy megközelítés körül csoportosulnak jogelméleti alapon az utilitarista, a munkaelmélet, a személyiségi és a társadalomtervezési elmélet.¹²⁹

A jelen fejezet célja, hogy a jogfilozófiai irányzatok tükrében vizsgálja a bitorlás tilalmának normatív igazolhatóságát, különös tekintettel az iparjogvédelem magyarországi és európai uniós kontextusára. A kutatás jelentőségét az adja, hogy a szellemi tulajdon jogi védelmének dogmatikai megalapozása – amint azt Bakos-Kovács Kitti megállapítja – egyszerre támaszkodik a magánjog tradicionális elvrendszerére és a TRIPS-egyezmény által globálisan elfogadott keretrendszerre, amelynek középpontjában az alkotótevékenység mint védett jogi tárgy áll.¹³⁰

A szellemi tulajdon(jog) filozófiai alapjai gyakran a természetjogi elméletre építenek. Ezen elméletek szerint az egyéneknek az alkotásaikhoz eredendő jogaik vannak annak révén, hogy saját személyes munkájuk és szellemi tevékenységük eredményeként hozták létre alkotásaikat. A természetjogra alapított elméletek a szellemi tulajdonjogok erkölcsi és etikai vonatkozásait hangsúlyozzák, azt állítva, hogy az alkotók (feltalálók) munkájuk gyümölcésére védelmet érdemelnek, ugyanis ezzel ismerik el alkotó tevékenységük társadalomhoz való hozzájárulását. Kijelenthető tehát, hogy a természetjogi megközelítés alapján a szellemi alkotások jogai nem pusztán jogi konstrukció – fikció, hanem az igazságosság és a méltányosság elveiből gyökerező jogterület.¹³¹ A természetjogi megközelítés főként John Locke munkásságából ered, aki szerint az embereknek természetesen joguk van munkájuk gyümölcéséhez.¹³² Bár Locke maga nem alkalmazta explicit módon elméletét a szellemi tulajdonra, sok tudós kiterjesztette gondolatait

¹²⁹ FISHER William W.: *Theories of Intellectual Property*. In *New Essays in the Legal and Political Theory of Property*, ed. Stephen Munzer. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2001.

¹³⁰ BAKOS-KOVÁCS Kitti: A szellemi tulajdonvédelem újkori dogmatikai alapjai. In: *Forum: Acta Juridica Et Politica* 13 : 2. 2023. p. 5-12.

¹³¹ PRASETYO HADI Purwandoko, IMANULLAH Moch Najib: Application of natural law theory (the natural right) to protect the intellectual property, *Yustisia Jurnal Hukum* (1) 6., 2017. <https://doi.org/10.20961/yustisia.v6i1.11516> Utolsó letöltés: 2024.01.04.

¹³² Lásd: KESERŐ Barna Arnold: John Locke tulajdonelmélete a szellemi tulajdonjogok nézőpontjából. In: KESERŐ Barna Arnold, KÖHIDI Ákos (szerk.): *Tanulmányok a 65 éves LENKOVICS Barnabás tiszteletére*. Budapest, Eötvös, 2015. p. 206–223.

a kreatív és feltaláló tevékenységekre. Locke elmélete szerint, amikor valaki munkát fektet egy közös erőforrásba – jelen esetben az emberi alkotó tevékenység, feltalálói tevékenység –, természetes tulajdonjoga keletkezik a munka eredményére. Ez a megközelítés nem csupán társadalmi hasznosságként, hanem erkölcsi jogosultságként tekint a szellemi tulajdonjogokra, amelyek függetlenek az állami elismeréstől. Locke elmélete két fontos korlátozást is tartalmaz. Az egyik, hogy a tulajdonszerzésnek „elégnek és ugyanolyan jónak” kell maradnia mások számára, a másik, hogy a tulajdont nem szabad elpazarolni. A szellemi tulajdonjognál ezek a korlátozások azt sugallják, hogy a kizárólagos jogokat korlátozni kell, hogy a „szellemi közjavak” hozzáférhetőek maradjanak a későbbi alkotók számára, és hogy a védett műveket ténylegesen hasznosítsák. Ezt azonosíthatjuk például a szabadalmak lejárata követő közkinccsé válását előíró jogi normaszöveg mögöttes tartalmaként is. Bár a Locke-i elvek alkalmazása a szellemi tulajdonra értelmezést igényel, ez az elmélet erős erkölcsi alapot ad a jognak, túlmutatva a pusztán gazdasági ösztönzőkön. Elismeri a szerzők személyes befektetését műveikbe, és elutasítja azt a nézetet, hogy a szellemi tulajdonjogok csupán államilag létrehozott ösztönzők.¹³³ Boytha György megállapításai szerint, hogy már Hobbes-nál és Locke-nál csirázik az a gondolat, amely a szellemi alkotásokhoz fűződő jogokat a személyiség kibontakozásának és a piaci viszonyok rendezésének szükségességéből eredezteti.¹³⁴ A 17–18. századi természetjogi fordulat – amelynek feltételezi az ember veleszületett alapvető jogainak létezését – döntő szerepet játszott abban, hogy a szellemi alkotások kizárólagos felhasználási jogát a közjogi privilégiumok helyébe lépő alanyi joggá ismerjék el. A természetjogi gyökerű védelmi igény abból indul ki, hogy a szellemi alkotás létrehozása az alkotó személyiségének szabad kibontakoztatása. Ebből következik, hogy az alkotótevékenység eredménye – a találmány, a védjegy vagy az egyéb iparjogvédelmi oltalom tárgya – olyan kapcsolatban áll jogosultjával, amely normatív igényt támaszt mások kizárására. A bitorlás e megközelítésben nem egyszerűen szerződésszegés vagy gazdasági kár, hanem alapvetően a jogosult autonómiájának és szerzett jogainak megsértése.

A szellemi tulajdon természetjogi igazolásában a legelterjedtebb megközelítés John Locke munkaalapú tulajdonelméletéből indul ki. Locke szerint az, aki természetes erőforrásokba beleviszi a saját munkáját, természetes tulajdonjogot szerez az eredményen – feltéve, hogy a premissza teljesül „elegendő és ugyanolyan jó” marad másoknak is. E gondolat

¹³³ MOORE D. Adam: A Lockean Theory of Intellectual Property Revisited, 49 San Diego L. Rev. 1069. 2012.
URL: <https://digital.sandiego.edu/sdlr/vol49/iss4/6> Utolsó letöltés: 2025.04.23.

¹³⁴ BOYTHA György: A szellemi alkotások joga és az új Ptk. In: PJK, 2000/2., p. 46-56.

alkalmazhatósága a szellemi alkotásokra különösen plasztikus, a találmányok és védjegyek esetében a „nyersanyag” (az általánosan ismert ismeretek, a közkinccsé vált megoldások) valóban közös, amelybe az alkotó szellemi munkájával hoz létre új értéket. A Locke-i elmélet alapján a bitorlás tilalmának igazolása a következőképpen rekonstruálható az alkotó, aki szellemi munkájával valami újat hoz létre (új találmányt, megkülönböztető képességgel rendelkező védjegyet), természetes igényt támaszt az eredmény hasznosítására. Ha mások e munkateljesítmény gyümölcsét engedély nélkül sajátítják el – a bitorló hasznosítja a szabadalmazott találmányt, felhasználja a lajstromozott védjegyet –, akkor megfosztják az alkotót attól, ami munkájának jogos gyümölcse. A Locke-i munkaelmélet helyesen értelmezve nem egyszerűen fizikai munka és gazdasági érték kapcsolatát írja le, hanem az ember racionális termelőtevékenységét általában, amely egyaránt lehet szellemi és fizikai. Locke maga is elismerte az alkotók (szerzők, feltalálók) tulajdonjogi igényét, amelynek megsértése – mai szóhasználattal a bitorlás – jogellenes elvonásnak minősül.¹³⁵ A Locke-i megközelítés azonban nem igazolja a korlátlan bitorlási tilalmat. A bitorlásra vonatkozó tilalom csak addig igazolt, amíg az oltalom nem hagy „rosszabb helyzetben” másokat, mint amilyenben lennének az oltalom nélkül. Ez magyarázza az iparjogvédelmi oltalom időbeli korlátait (a szabadalom 20 éves élettartamát), a kényszerengedélyek intézményét, valamint a szabadalom tárgyával kapcsolatos kísérleti célú cselekmények kivételét.¹³⁶

Immanuel Kant az iparjogvédelmi szempontból releváns jogfilozófiájában az alkotó autonómiájából indul ki. Az 1785-ös, a könyvek jogosulatlan kiadásának jogellenességéről szóló esszéjében Kant amellett érvelt, hogy a szerző műve nem egyszerűen tárgy, hanem a szerző gondolatainak közvetítője a világgal.¹³⁷ Ha valaki engedély nélkül tesz közzé vagy hasznosít egy szellemi alkotást, nem csupán vagyoni sérelmet okoz, hanem az alkotót arra kényszeríti, hogy olyan kontextusban „nyilatkozzon”, amelybe soha nem egyezett bele – ezáltal az alkotó autonómiáját, önrendelkezési jogát sérti. E kanti gondolat az iparjogvédelemre transzponálva azt jelenti, hogy a bitorlás azért tilos, mert megsérti a találmány, a formatervezési minta vagy a védjegy mögött álló alkotó személyes önrendelkezési jogát. A kizárólagos jog ebből a perspektívából nem pusztán gazdasági monopólium, hanem az alkotó személyiségének

¹³⁵ FROMER C. Jeanne: Expressive Incentives in Intellectual Property. Virginia Law Review, 98(8). 2012. URL: <https://virginialawreview.org/wp-content/uploads/2020/12/1745.pdf> Utolsó letöltés: 2026.03.20.

¹³⁶ LEMLEY A. Mark, MCKENNA P. Mark: Scope. William & Mary Law Review, 57(6) 2016. URL: <https://scholarship.law.wm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3659&context=wmlr> Utolsó letöltés: 2026.03.20.

¹³⁷ KANT Immanuel: Von der Unrechtmäßigkeit des Büchernachdrucks, 1785.

és autonómiájának jogi kifejeződése. Ez az elmélet az európai jogi tradícióban – különösen a személyhez fűződő jogok védelme körében – máig meghatározó maradt.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel a *Jogfilozófia alapvonalai* című munkájában azt fejtette ki, hogy a tulajdon az egyén szabad akaratának objektivizálása az ember az általa alkotott dolgokba beleviszi akaratát, ezáltal azok személyisége részévé válnak. Mindenki jogosult akaratát „egy dologba belevinni”, és a dolgot sajátjaként újraalkotni. E logika alapján a szellemi alkotás – a találmány, a megjelölés, a minta – az alkotó személyiségének megtestesülése, amelytől való megfosztás az alkotó személyiségének megsértése.¹³⁸ Ugyanakkor Hegel elméletének korlátait is rögzíteni kell. Hegel maga hangsúlyozta, hogy az alkotónak az „intellektuális termékek” feletti joga nem korlátlan, hanem csupán bizonyos, specifikus felhasználásokra vonatkozó tökéletlen jogosultság. Ez megfelel annak a jogdogmatikai elvnek, amelyet a magyar jogban a Szt. 19. § (6) bekezdés *expressis verbis* rögzít, az oltalom nem terjed ki a magánhasználatra, a kísérleti célú cselekményekre, illetve a kimerülés elvére épülő esetekre.

Megemlíthető a személyiségelmélet is, amely főként Immanuel Kant és Hegel filozófiájából ered, a szellemi tulajdonjogokat a kreatív önkifejezés és a személyes identitás kapcsolatán keresztül indokolja. E nézet szerint az alkotások a szerzők személyiségének kiterjesztései, ezért szorosan kapcsolódnak önazonosságukhoz. Hegel különösen úgy vélte, hogy a tulajdon elengedhetetlen a személyiség fejlődéséhez és a szabadsághoz. A szellemi tulajdonjogokra alkalmazva ez azt jelenti, hogy a jogi védelemnek lehetővé kellene tennie a szerzők számára, hogy kontrollálják, hogyan használják, módosítják vagy mutatják be műveiket a nyilvánosságnak. Ez az elmélet különösen a művészeti és irodalmi alkotásoknál hangsúlyos, ahol a szerző egyedi látásmódja jelenik meg. Ez a megközelítés magyarázza a szerzői jog területén megfigyelhető személyhez fűződő jogokat is – pl. névjog, integritás joga –, amelyek a legtöbb jogrendszerben léteznek, és a szerzők személyes kapcsolatát védik műveikkel, még gazdasági jogaik átruházása után is. A személyiségelmélet szerint a kifejezőbb művek erősebb védelmet érdemelnek, mint a funkcionálisabb innovációk.¹³⁹

¹³⁸ YUAN Lily: *Personality Theory and Intellectual Property*. URL: <https://personality-psychology.com/personality-theory-intellectual-property/> Utolsó letöltés: 2026.03.20.

¹³⁹ JANKOWSKA-AUGUSTYN Marlena, MIROSLAW Pawełczyk: “Intellectual Property Law: Philosophical Foundations, Theoretical Frameworks, and Cross-Pollination.” *Prawo I Więż*, 4. 2023. p. 549-587., URL: <https://doi.org/10.36128/PRIW.VI47.823>. Utolsó letöltés: 2025.04.24.

Az utilitarista megközelítés, amely a társadalmi jólét maximalizálását célozza, a szellemi tulajdonjog legelfogadottabb elméleti háttérét jelenti az angolszász jogrendszerekben. Jeremy Bentham és John Stuart Mill filozófiai hagyományából ered, és a szellemi tulajdonjog védelmét annak társadalmi hasznosságával igazolja. A haszonelvű filozófia alapján a szellemi tulajdonjogok elsősorban arra szolgálnak, hogy ösztönözzék az innovációt és a kreatív alkotást. Azáltal, hogy a szerzőknek, feltalálóknak ideiglenes monopóliumot biztosítanak műveik felett, a társadalom elősegíti az új ötletek, technológiák és művészi alkotások létrejöttét, amelyek végső soron a köz javát szolgálják. Ez a szemlélet kifejezetten megjelenik az Egyesült Államok Alkotmányának szellemi tulajdonjogi klauzulájában is, amely felhatalmazza a Kongresszust, hogy „előmozdítsa a tudomány és a hasznos művészetek fejlődését”. A haszonelvű jogfilozófiában hangsúlyozzák, hogy a kizárólagos jogokat mind időben, mind terjedelemben korlátozni kell. Ezek a korlátok arra szolgálnak, hogy egyensúlyt teremtsenek a monopólium okozta társadalmi veszteség és az innováció ösztönzésének haszna között. Bentham maga is úgy érvelt, hogy a szerzőknek csak korlátozott ideig kell kizárólagos jogokat biztosítani, hogy megfelelő díjazásban részesüljenek, miközben műveik végül a köz javát szolgálják.¹⁴⁰ A haszonelvűség gazdasági megközelítése szilárd elemzési keretet ad a szellemi tulajdonjogok szabályozásához. Elismeri, hogy megfelelő védelem hiányában az alkotók innovációs hajlandósága csökken az „elsajátítási probléma” miatt – vagyis, hogy mások könnyen lemásolhatják és olcsóbban árulhatják a műveket, miután azok nyilvánossá váltak. Ugyanakkor azt is felismeri, hogy a túlzott védelem akadályozhatja a további innovációt azáltal, hogy korlátozza az alapvető ötletekhez és technológiákhoz való hozzáférést.¹⁴¹

Megemlíteném még a társadalomtervezési (*social planning*) elméletet, amely az utilitarista elvekhez hasonlóan a társadalmi jólétet tartja szem előtt, de kifejezetten a gazdag, sokszínű kulturális környezet kialakítására fókuszál. E megközelítés hívei szerint a szellemi tulajdonjogokat úgy kell kialakítani, hogy elősegítsék a kultúra, a tudás és a művészi kifejezés fejlődését. Ez az elmélet túlmutat a pusztán gazdasági eredményeken, és figyelembe veszi, hogy a szellemi tulajdonjogok hogyan befolyásolják a demokratikus részvételt, a kulturális sokszínűséget és a tudáshoz való hozzáférést. Az elméletet elfogadó szerzők, mint Neil Netanel vagy Keith Aoki, Rosemary Coombe, Niva Elkin-Koren, William Fisher, illetve Michael

¹⁴⁰ RITU Paul: Intellectual Property Rights: A Utilitarian Perspective. 2021. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3842429> Utolsó letöltés: 2025.04.23.

¹⁴¹ MENELL S. Peter: Intellectual Property: General Theories. Levine's Working Paper. 2003. URL: <https://dlc.dlib.indiana.edu/dlcrest/api/core/bitstreams/444f314a-71bd-46c8-98a4-2cd0ac70d980/content> Utolsó letöltés: 2025.04.24.

Madow hangsúlyozzák, hogy a szellemi tulajdonjogoknak egyensúlyt kell teremteniük a magánösztönzők és a közérdek között.¹⁴² A szellemi tulajdon védelmének jogi kereteit az Egyesült Államok úgy alakította ki, hogy az egyensúlyt teremtsen az alkotók és a társadalom érdekei között. A szellemi tulajdon egyes instrumentumain keresztül az Egyesült Államok kizárólagos jogokat biztosítanak az alkotóknak (feltaláló), amely révén ösztönzik az alkotói (feltalálói) tevékenységet és a kreativitást, ugyanis a gazdasági előny így őket illeti majd meg.¹⁴³ Azt is látni kell azonban, hogy a közérdek megköveteli, hogy a szellemi tulajdonjogok ne legyenek abszolút jogok, a szabályozásukba olyan korlátozásokat és kivételeket kell beépíteni az Egyesült Államoknak, hogy abból a társadalom is tudjon profitálni. Az alkotók (feltalálók) individuális jogainak védelme, valamint az alkotásokhoz való nyilvános hozzáférés előmozdítása közötti feszültség a szellemi tulajdonról szóló diskurzus egyik központi témája.¹⁴⁴ Itt fontos kiemelni, hogy amikor érdemrögzítést végzünk, a szellemi alkotások joga bőven túlmutat az egyéni alkotók (feltalálók) gazdasági érdekein, ugyanis az alkotások az Egyesült Államok iparának és nemzetgazdaságának egészére is kihatással vannak.

A globalizációval összefüggésben is számos új kihívás jelent meg, amelyek révén a szellemi tulajdonjogok védelme egyre összetettebbé vált. Az internet térhódítása és a digitális technológiák beépülése a mindennapjainkba átalakította a szellemi tulajdon létrehozásának, megosztásának és védelmének a módját is, valamint új kihívásokat hozott létre a jogérvényesítés területén is.¹⁴⁵ Ahhoz, hogy az egyes országok hatékony válaszokat adhassanak ezekre a kihívásokra, további igény mutatkozik a szabályozó környezet nemzetközi harmonizációjára, olyan multilaterális egyezmények létrehozására, mint a TRIPS-megállapodás¹⁴⁶, amelynek célja az volt, hogy globálisan minimumszabályokat állapítson meg a szellemi tulajdon védelmére.

¹⁴² IP Matters: Theories of Intellectual Property Rights. 2021. URL: <https://www.theipmatters.com/post/theories-of-intellectual-property-rights> Utolsó letöltés: 2025.04.24.

¹⁴³ ALEKSANDR Suglobov, SERGEEVNA Orlova Katerina, KONSTANTINOVICH Kalliopin Alexander, KATYS Petr, NOVIKOV Aleksey Valeryevich: Intellectual property policy of universities: specific regulation, Revista Tempos E Espaços Em Educação(33), 14:e16155, 2021. <https://doi.org/10.20952/revtee.v14i33.16155> Utolsó letöltés: 2024.08.13.

KASMAWATI, WIRANATA I Gede AB: Urgency of protection of intellectual property rights in the era of economic globalization, International Journal of Social Science and Human Research (01) 06., 2023. <https://doi.org/10.47191/ijsshr/v6-i1-14> Utolsó letöltés: 2024.08.13.

¹⁴⁴ FRENCH Robert: A public law perspective on intellectual property, The Journal of World Intellectual Property (3-4), 17. 2014. p. 61-80. <https://doi.org/10.1002/jwip.12024> Utolsó letöltés: 2024.08.13.

¹⁴⁵ SHEN Zhongyang: The conflict and coordination between data sharing and intellectual property protection in the era of big data, Lecture Notes in Education Psychology and Public Media (1), 24., 2023. p.102-107. <https://doi.org/10.54254/2753-7048/24/20230634> Utolsó letöltés: 2024.08.13.

¹⁴⁶ A Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól Szóló Megállapodás.

El kell mondani azt is, hogy a gyakorlatban a világ szellemi tulajdonjogi szabályozásai ritkán követnek kizárólag egyetlen elméleti alapot. Ehelyett a különböző értékek és igazolások kompromisszumát tükrözik. Ahogy egy IP portálon megjelent szócikk is fogalmaz, az utilitarista és természetjogi megközelítések nem kizárják, hanem kiegészítik egymást, és más-más szempontokat hangsúlyoznak a védelem és a korlátozások meghatározásakor.¹⁴⁷ A választott elméleti hangsúly jelentősen befolyásolja a gyakorlati szabályozási döntéseket. Például egy természetjogi alapú rendszer erősebb morális jogokat és hosszabb védelmi időt biztosíthat, míg egy utilitarista rendszer szélesebb kivételeket vezethet be a társadalmi jólét maximalizálása érdekében. Ezek az elméleti alapok alakítják a technológiai és a társadalmi változásokra adott jogi válaszokat is. Összefoglalva, a szellemi tulajdon jog elméleti alapjai mélyebb filozófiai nézeteket tükröznek a jogról, a tulajdonról, a kreativitásról és a társadalmi jólétről. Ezek az elméletek nem merev dogmák, hanem keretek a szellemi tulajdonjogi rendszerek megértéséhez és értékeléséhez. Az utilitarista elmélet a társadalmi jólét maximalizálására, a természetjogi elmélet a munka gyümölcséhez fűződő erkölcsi jogokra, a személyiségelmélet a személyes identitás kifejezésére, a munkaelmélet az igazságos jutalomra, a társadalomtervezési elmélet pedig a kulturális fejlődésre helyezi a hangsúlyt. Ahogy a szellemi tulajdon folyamatosan fejlődik, ezek az elméleti alapok továbbra is nélkülözhetetlen referenciapontok maradnak a tudósok, jogalkotók és bíróságok számára. Ezek sokszínű filozófiai alapjainak megértésével jobban eligazodhatunk a szellemi tulajdonjogok kialakításának összetett kihívásaiban, hogy azok egyensúlyt teremtsenek az alkotók, a fogyasztók és a társadalom érdekei között. A bitorlás – amely a szellemi alkotáshoz fűződő kizárólagos jog jogosulatlan sérelme – nem pusztán technikai jogi fogalom, hanem mélyebb normatív igazolást igényel, miért illessen meg valakit kizárólagos jog egy szellemi alkotás felett, és miért tilos másoknak azt engedély nélkül használni? A négy meghatározó jogfilozófiai irányzat – a természetjogi-munkaalapú elmélet (*Locke*), a személyiségelmélet (*Kant, Hegel*), az utilitarista megalapozás és a társadalomtervezési elmélet – szemszögéből elemzi a bitorlási tilalom igazolhatóságát. Az analízis rámutat, hogy a mai iparjogvédelmi szabályozás – köztük a magyar jog – különböző intenzitással épít e teóriákra, és a bitorlás szankciójának legitimitása éppen ezek komplex, egymást kiegészítő alkalmazásán alapul.

¹⁴⁷ IP-Portál: The legal foundation of intellectual property rights. URL: <https://www.ippt.eu/legal-texts/fundamentals-eu-ip-law/fundamentals-eu-ip-law-2> Utolsó letöltés: 2025.04.24.

3.2. A bitorlás gazdasági hatásai

Általánosságban elmondható, hogy egy társadalomban megfigyelhető innovációs hajlandóság és a makrogazdasági mutatók növekedési dinamikája szoros kapcsolatban áll a szellemi tulajdon védelmének lehetőségeivel, valamint a jogérvényesítés hatékonyságával. Amennyiben egy állam nem ad lehetőséget hatékony fellépésre a bitorlókkal – jogsértőkkel szemben, vagy nem biztosít megfelelő védelmi szintet az alkotásoknak, találmányoknak, más megoldásoknak, az aláássa az emberi kreatív tevékenységet, valamint a beruházás ösztönzőket, továbbá így hat a gazdaság egészére. Az Egyesült Államok szellemi tulajdonért felelős – jellemzően közigazgatási – szervei nagy erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a természetes és jogi személyek minél jobban megismerjék a szellemi tulajdon rendszerét, és az esetleges jogsértés esetén felmerülő következményeket. Az értekezés jelen fejezetében a bitorlás gazdasági jelentőségét igyekszem bemutatni mind az iparági szereplők, mind pedig a gazdaság egészére gyakorolt közvetlen és közvetett hatások ismertetésével.

A szellemi tulajdonjogok összetett rendszere az innováció ösztönzésével, és az innovátorok (feltaláló, alkotó stb.) jogi és gazdasági érdekének védelmével jelentősen előmozdítja a gazdaság dinamikus fejlődését. A szellemi tulajdonjogok elismerését és érvényesítését biztosító jogi környezet döntő szerepet játszik a K+F tevékenységet elősegítő gazdasági környezet kialakításában. A gazdasági növekedés pedig úgy valósul meg, hogy ez a környezet serkenti a versenyt, és ösztönzi az új piacra lépéseket a vállalatok, és egyéni feltalálók oldaláról. Tanulmányokból kiderül azonban, hogy a témakör helyes gazdasági hatásainak értelmezéshez elengedhetetlen a mérések átláthatóságának és a módszertanok szigorú betartásának biztosítása.¹⁴⁸ A tudományos diskurzusban találkozunk azzal az elmélettel, hogy a gyengébb jogérvényesítési lehetőségek javítják a technológiához való hozzáférést és serkentik a versenyt, az erősebb jogérvényesítés viszont a különböző felhasználók közötti előnyös koordinációt, ami pedig végső soron szilárdabb piaci környezetet eredményez.¹⁴⁹

Mindenképp látnunk kell, hogy a szellemi tulajdonjogok megsértése messzemenő gazdasági következményekkel jár, amelyek bőven túlmutatnak a közvetlen pénzügyi veszteségeken.

¹⁴⁸ BASTIAN Vanessa, COLLOPY Dennis, DRYE Tim, JENNER Peter, KOEMPEL Florian, LEWIS David: Measuring Infringement of Intellectual Property Rights. UK Intellectual Property Office, 2014.

¹⁴⁹ KIEFF F. Scott: Coordination, Property & Intellectual Property: An Unconventional Approach to Anticompetitive Effects & Downstream Access., GW LAW Scholarly Commons, 2006.

Számos iparágban jelent napi szintű problémát a hamisított termékek megjelenése, amelyek aláássák a piaci integritást, és csökkentik a jogosultak bevételeit – amivel pedig közvetetten az innovációra vannak negatív hatással. A vállalatok K+F tevékenységre befektetett pénzeszközei gyakran kirívóan magas szintet ütnek meg, és természetesen céljuk az innovációval létrehozott megoldásokból (pl. szabadalomtól) származó versenyelőny elérése. A jogsértő magatartás azonban megnövelheti a befektetések megtérülési idejét, vagy akár nem megtérülő beruházásokhoz vezethetnek, ennek révén pedig csökkentik a további kutatásokra szánt tőke mértékét, így pedig az innovációs hajlandóságot. Nem beszélve a nem gazdasági jellegű kockázatokról úgy, mint egy hamisított gyógyszer esetleges egészségügyi kockázatai a fogyasztók számára. A bitorlás gazdasági hatásainak elemzése során jelentőséggel bír az is, hogy ne csak relatív irányú megközelítéseket alkalmazzunk – amelyek csupán pillanatfelvételeket készítenek – egy adott időállapotról, hanem a jogsértés hatásának tartós vizsgálatát végezzük el.¹⁵⁰ A hosszabb időhorizontból származó úgynevezett longitudinális adatok hiánya ugyanis korlátozza a politikai döntéshozók azon képességét, hogy hatékony kereteket és stratégiákat hozzanak létre a negatív gazdasági hatások elkerülésére. A jogsértések gazdasági hatásának következtelen mérésére és a módszertanok átláthatatlansága akadályozza a rendszerszintű értékelést.¹⁵¹

Az EUIPO 2024 januárjában közzétett, a ruházati, kozmetikai és játékszektorra kiterjedő tanulmánya az EU-ban a három vizsgált szektorban évente összesített 16 milliárd eurós értékesítési veszteséget állapított meg. Az adatok szerint a ruházati ipar szenvedte el a legnagyobb abszolút veszteséget – évi mintegy 12 milliárd eurót, az ágazati összforgalom 5,2%-át –, a játékipar viszont relatív arányban a legsúlyosabban érintett, ahol a hamisítás az ágazati forgalom 8,7%-ának megfelelő bevétel-kiesést okoz. Mindhárom vizsgált szektorban a bitorlás közvetlen következménye közel 200 000 munkahely megszűnése az EU-ban éves szinten. Tagállami bontásban a veszteség koncentrált, Németország évente mintegy 40 000, Olaszország 24 000, Franciaország és Spanyolország egyenként 15 000 munkahelyet veszít a hamisítás miatt.¹⁵²

¹⁵⁰ i.m.: BASTIAN V. és társai 2014.

¹⁵¹ CESAREO Ludovica, PASTORE Alberto, WILLIAMS Patti: Social Media's impact on Intellectual Property Rights. Edward Elgar Publishing, 2017. p. 276-321. URL: <https://doi.org/10.4337/9781785366451.00022> Utolsó letöltés: 2024.09.11.

¹⁵² EUIPO: Economic impact of counterfeiting in the clothing, cosmetics, and toy sectors in the EU. 2024. január URL: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2024_Clothing_Cosmetics_Toys/2024_Economic_Impact_of_counterfeiting_in_clothing_cosmetics_toys_FullR_en.pdf Utolsó letöltés: 2026.01.20.

Szektor	EU-szintű éves veszteség	Ágazati forgalom %-a	Elveszett munkahelyek (EU)
Ruházat	~12 milliárd EUR	5,2%	~100 000
Kozmetikumok	~3 milliárd EUR	4,8%	~50 000
Játékok	~1 milliárd EUR	8,7%	~50 000
Összesen	~16 milliárd EUR	—	~200 000

6. ábra – A hamisítás gazdasági hatásai

forrás: a szerző saját ábrája, adatok forrása: EUIPO 2024.

Globális szinten az OECD és az EUIPO 2025-ben közzétett negyedik közös tanulmány a legátfogóbb aktuális mérési alap. A rendelkezésre álló legfrissebb adatok szerint a hamisított termékek globális kereskedelme 2021-ben elérte a 467 milliárd USD-t, ami a teljes globális kereskedelem 2,3%-át tette ki. Az Európai Unión belül a hamisított importárúk értéke ugyanebben az évben elérte a 117 milliárd USD-t, ami az összes EU-import 4,7%-ának felel meg. A hamisítványkereskedelem legnagyobb kibocsátói közül Kína 2021-ben az összes foglalat 45%-áért volt felelős, miközben az ázsiai, közel-keleti és latin-amerikai országok együttes részesedése tovább emelkedett. A tanulmány egy strukturálisan új jelenséget is azonosít, a hamisítók egyre inkább lokalizációs stratégiát alkalmaznak, amelynek keretében az összeszerelésen, csomagoláson átesett alkatrészeket szállítják a célpiac közelébe, ahol a kész terméket helyben állítják elő – ez a módszer nagymértékben megnehezíti az ellenőrzést és a lefoglalást, különösen a szabad kereskedelmi zónákban.¹⁵³

A visegrádi négyek (V4) viszonylatában – ahogyan azt korábban is láthattuk – az adatok arra utalnak, hogy Lengyelország abszolút értékben körülbelül háromszoros veszteséget szenved a többi V4-tagállamhoz képest, míg Magyarország különösen a gyógyszerhamisítás okozta veszteség tekintetében rosszabb pozícióban van, mint Csehország vagy Szlovákia. Ez az adat

¹⁵³ EUIPO: Mapping Global Trade in Fakes 2025. URL: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2025_Global_Trade_in_Fakes/2025_Global_Trade_in_Fakes_FullR_en.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.30.

jól mutatja, hogy a kár földrajzilag sem egyenletes eloszlású, ami az egységes uniós harmonizáció melletti egyik legkonkrétabb érv.

Látható tehát, hogy a szellemi tulajdonjogok és az innováció közötti kapcsolat összetettsége jelentősen befolyásolja a K+F beruházásokat is. A következetesen működő és stabil szellemi tulajdon védelmi rendszer ösztönzi a vállalatokat, hogy nagyobb erőforrásokat fordítsanak az innovációra, mert a monopóliumok segítségével biztosítja az eredményekből származó pénzügyi megtérülés elvi lehetőségét. Kifejezetten erősen megfigyelhető ez a technológiai alapú ipari ágazatokban, ahol jelentősen könnyebbé válik a technológia hasznosítása a védett piaci környezetben, ez segítheti a piaci növekedést, és serkentheti a vállalatok közötti versenyt. Kutatási megfigyelés szerint a szellemi tulajdonjogok túlzott széttagoaltsága azonban akadályozhatja az innovációt és gátolhatja az együttműködést a vállalatok között, ugyanis az azonos területen működő innovátorok egymást átfedő szabadalmak révén akadályokba ütközhetnek. Ilyen esetben a függő és a gátló szabadalmak viszonya a versenyt is korlátozhatja és visszafoghatja a K+F beruházásokat, mivel a vállalatok az erőforrásaikat az innováció helyett a perlekedésre fordítják.¹⁵⁴

A bitorlás jelensége a piaci versenyt más aspektusokban is jelentősen megzavarhatja. Befolyásolhatja ugyanis a fogyasztók választási lehetőségeit azzal, hogy torzítja a döntésüket megalapozó információs környezetet.¹⁵⁵ Hacsak a védjegyek funkcióira gondolunk, számos gazdasági funkciót azonosíthatunk közöttük a tisztán árujelző funkción túl (amely a termék azonosításában segít) ismert még a minőségjelző és az eredetjelző funkció, amely természetesen befolyásolja a vásárlói döntéseinket. Hozzáteszem, ez a megfigyelés a védjegybitorlás természetéből fakad, és közel sem újkeletű.¹⁵⁶ A hamis vagy hamisított termékek megjelenése a piacokon jelentősen aláássa a védjegy információs funkcióit és olyan kedvezőtlen eredményre vezethet, hogy a fogyasztók már nem feltétlenül tudják majd megállapítani a termék minőségét. A fogyasztók szemében a márka integritásának a felhígulása csökkentheti a belé vetett bizalmat,

¹⁵⁴ CESARONI Fabrizio, GIURI Paola: Intellectual Property Rights and Market Dynamics, LEM Working Papers, Sant'Anna School of Advanced Studies, University of Lecce, 2005., p. 1-22.

¹⁵⁵ RAMELLO B. Giovanni, SILVA Francesco: Appropriating signs and meaning: The elusive economics of trademark, *Industrial and Corporate Change*, Vol. 15, Issue 6, 2006., p. 937-963 URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.936653> Utolsó letöltés: 2022.02.14.

¹⁵⁶ Lásd: BAKOS Gábor: A márka és a védjegy jelentősége. In: *Külkereskedelem*, 11.évf. 1967. p. 241-242.

BÁNYÁSZ Jenő: A védjegy és védjegyes vállalat jogviszonyai. In: *Kereskedelmi Jog*, 15.évf. 15-16.sz. 1918. p. 160-161.

BÁNDY Tamásné: Új védjegy törvénnyel a bitorlások és termékhamisítások ellen. In: *Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület közleményei*. 38. 1997. p. 32-40.

CSÉCSY György: Hatályos védjegy jogunk a fogyasztóvédelem tükrében. In: *Magyar Jog*, 9.sz. 1995. p. 523-527.

és egyenlőtlen versenyfeltételeket teremt. Hátrányos helyzetbe hozza a márkaépítésbe (többek között védjegy) és minőségbe beruházó vállalatokat. A piaci verseny tehát két irányba is torzul. Egyrészt csökkenti az eladásait a jogosultnak. Másrészt a bitorló vállalatokat előnybe hozza, ugyanis csökkentett működési költségeik ellenére, eladásai növekednek, így még alacsonyabb áron kínálhatják termékeiket, így pedig tovább súlyosbítja a jogosultakat érő gazdasági kihívásokat, csökkentve az általános piaci jólétet.¹⁵⁷ A divatiparban erős kritikák jelennek meg, ahol bizonyos minták védelme nem biztosítható a szellemi tulajdonvédelem eszközeivel, és ez a trend pedig az innovációs hajlandóság helyett, az utánzás kultúráját serkenti.¹⁵⁸ Tovább nehezíti a kérdést, hogy egyes iparágakban a jogsértés mértékének feltérképezésére használt módszerek gyakran nem átláthatók, ami pedig tovább nehezíti a hamisítás elleni hatékony politika kialakítását.¹⁵⁹

Az állami direkt és indirekt beavatkozások is hatással vannak a hatékony innovációt elősegítő környezet működésére. Többek között ez indokolhatja azt is, hogy még az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélezési gyakorlata is hangsúlyozza a tulajdonjogok, köztük a szellemi tulajdon védelmének fontosságát az önkényes kormányzati intézkedésekkel szemben.¹⁶⁰ A bonyolult jogi környezet a feltalálókra (innovátorokra) túlzott terheket ró, amely pedig szintén káros innovációs környezethez vezet.¹⁶¹ Az állami szabályozás és beavatkozások tehát mind hatás-kölcsönhatás viszonyban állnak a gazdasági eredmények és az innováció kérdésével.

A mikrogazdasági szintű kár három egymással összefüggő mechanizmuson keresztül realizálódik. Az első mechanizmus az elveszett bevétel (*lost revenue*) a bitorló termék piaci jelenléte csökkenti a jogosult értékesítési volumenét, s ezzel arányosan elmarad az oltalomba fektetett kutatás-fejlesztési ráfordítás megtérülése. Ez az összefüggés különösen élesen jelentkezik a gyógyszeriparban és a *high-tech* szektorban, ahol az oltalom megszerzéséig felmerülő K+F költségek jellemzően egy-másfél évtizednyi fejlesztési munkát reprezentálnak. A második mechanizmus az árnyomás (*price erosion*) a bitorló termék alacsonyabb ára –

¹⁵⁷ CHAMBERS William, LANGLEY V. Suchada, MILLER D. Andrew: Current issues affecting trade and trade policy: an annotated literature review, International Agricultural Trade Research Consortium, 2003.

¹⁵⁸ EVANS Lewis, HEMPHILL C. Scott: The Law, Culture, and Economics of Fashion, Stanford Law Review, Volume 61, Issue 5, 2009. p. 1148-1176. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1323487 Utolsó letöltés: 2022.08.03.

¹⁵⁹ i.m.: BASTIAN V. és társai 2014. p. 1-2.

¹⁶⁰ HELFER Laurence R.: The New Innovation Frontier? Intellectual Property and the European Court of Human Rights., Harvard International Law Journal, Vol. 49, 2008. p. 1 – 52.

¹⁶¹ NICHOLAS Short: The Political Economy of the Research Exemption in American Patent Law, 26 Fordham Intell. Prop. Media &Ent. L.J., 2016., URL: <https://ir.lawnet.fordham.edu/iplj/vol26/iss3/2> Utolsó letöltés: 2024.01.06.

amelyet pontosan a K+F, megfelelőségi és minőségbiztosítási ráfordítások megtakarítása tesz lehetővé – a piac egy szegmensében tartósan csökkenti azt az árat, amelyet a jogosult realiztikusan kérhet. A harmadik a márkasérelem (*brand dilution*) a gyengébb minőségű bitorló termék fogyasztói élménye a jogosult megkülönböztető jelzéséhez kötődve negatív asszociációkat generál, amelyek hosszú távon az eredeti termék goodwill-értékét erodálják. Ez utóbbi hatás védjegybitorlás esetén a legközvetlenebb, de szabadalombitorlásnál is megjelenik, ha a bitorló termék biztonsági hiányossága a nyilvánosság számára az eredeti technológiával kapcsolja össze.

Összegzésül elmondható, hogy a szellemi tulajdonjogok megsértése – a bitorlás – a gazdaságra mélyreható és sokrétű kárt okozhat. Az iparjogvédelem az üzleti jog lényeges területe.¹⁶² Mikro- és makrogazdasági hatások egyaránt megfigyelhetők a területet vizsgálva, a jogosultakat ért közvetlen és közvetett pénzügyi veszteségek, az innovációs hajlandóság csökkenése, és egyenlőtlen versenyfeltételek létrejötte jellemzi a jogsértő magatartást. Nem lehet kizárólag mennyiségi adatok vizsgálatával tisztán materializált módon vizsgálni a kérdést. Számos közvetett hatás is kapcsolódik a bitorláshoz, úgymint az innovációs hajlandóság csökkentése vagy elfojtása. A bitorlás gazdasági hatásait vizsgálva, el kell mondjuk azt is, hogy hatással van még a fogyasztók választására is és ezzel tisztességtelen piaci környezetet teremt. Ki kell emelni azt is, hogy amikor a jogosult (innovátor) igényérvényesítési helyzetbe kerül a bitorló magatartások miatt, az az erőforrásait dekoncentrálja, és így további hátrányokat eredményez. Nem túlzás a szellemi tulajdonra tudatosan figyelő, a hozzáállást fenntartható innovációs ökoszisztémának nevezni.

¹⁶² PÁZMÁNDI Kinga, VEREBICS János (szerk.): *E-jog*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012.

3.3. A technológia kettős szerepe a bitorlásban

A digitális technológiák az iparjogvédelmi bitorlás kontextusában egyidejűleg töltik be a jogsértés elkövetési eszközének és a jogérvényesítés instrumentumának szerepét. Ez a kettősség alapvetően meghatározza a bitorlás elleni fellépés jelenlegi szabályozási és technikai kereteit. Az egyre kifinomultabb hamisítási és jogsértési technikák megjelenése kikényszeríti az ezekkel szimmetrikus – vagy azokat meghaladó – technológiai válaszok kidolgozását. Ahogy arra már korábban utaltam az Európai Bizottság és az EUIPO 2024. évi közös jelentése szerint az EU területén 2024-ben 112 millió hamisított terméket foglaltak le, amelyek becsült kiskereskedelmi értéke elérte a 3,8 milliárd eurót – ez az értékben mért legmagasabb érték az adatsorok kezdete óta.¹⁶³ Ez az adat egyszerre jelzi a bitorlás, mint gazdasági jelenség tartósan magas intenzitását, és azt, hogy a hagyományos, vámhatósági jelenlétű ellenőrzés önmagában nem képes átfogó választ adni a jogsértések volumenére. A digitalizáció, az online platformgazdaság és az olyan feltörekvő technológiák, mint a mesterséges intelligencia (AI) és a *metaverzum* pedig strukturálisan átalakították a bitorlási cselekmények megvalósulásának módjait.

Az iparjogvédelmi jogérvényesítés tradicionális modelljét a territoriális és a reaktív logika határozta meg. A jogsértő cselekmény bekövetkezik egy adott joghatóságon belül, a jogosult azonosítja a jogsértőt és megindítja az eljárást. Ez a modell a fizikai gazdaságra épült, ahol a gyártás, a forgalmazás és a fogyasztás ugyanazon a területen zajlott, a jogsértő személy pedig azonosítható volt. A digitális átalakulás ezt a struktúrát alapjaiban rendezte át. Az online platformok, a globális e-kereskedelem és a generatív mesterséges intelligencia megjelenésével a jogsértő cselekmény elveszítette egyértelmű térbeli és személyi kötődését. A példa kedvéért naponta látunk olyan eseteket amikor a gyártás Kelet-Ázsiában, a forgalmazás egy ír székhelyű platformon, a fogyasztás pedig a teljes Európai Unió területén egyidejűleg valósulhat meg. A jogsértő személye sokszor nem azonosítható közvetlenül, mert az algoritmusok, a dezinformációs hálózatok és a mesterséges intelligencia által generált hamis tartalmak elfedik a valódi üzemeltetőt. Ez a változás nem pusztán mennyiségi – nem csupán arról van szó, hogy több jogsértés történik –, hanem minőségi és dogmatikai is. A bitorlás hagyományos tényállási elemei (az oltalom tárgya, a jogsértő cselekmény, az okozati összefüggés, a jogsértő személye)

¹⁶³ EUIPO: EU Enforcement of Intellectual Property Rights_Results 2024. 2025. szeptember 18. URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2025_EU_Enforcement_report/EU_enforcement_of_IPRs_results_at_EU_border_&_EU_internal_market_2024_en.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.

digitális környezetben értelmezési hézagokat tárnak fel, amelyekre a hatályos uniós és tagállami jog nem ad egyértelmű választ.

A generatív mesterséges intelligencia – különösen a nagy nyelvi modellek (LLM) és a diffúziós képgenerátorok – az iparjogvédelem területén a bitorlás egy új és dogmatikailag rendkívül problematikus formáját hozza létre. Az AI-rendszerek képesek meglévő védjegyhez megtévesztő mértékben hasonló logókat, csomagolásokat, formatervezési mintákat generálni és ezzel olyan jogsértési helyzetet teremteni, amelyre a hagyományos fogalmi keret nehezen alkalmazható. A gépi tanulás bitorlásdetekciós alkalmazhatóságát vizsgálta – kimutatta, hogy az AI-generált hamisítások tipikus vonása a *generative adversarial mimicry* azaz, hogy az AI rendszer megtanulja, hogy a jogérvényesítő eszközök mire figyelnek, és olyan tartalmakat állít elő, amelyek éppen a detektálhatóság határán mozognak. Ez az „*algoritmikus hidegháború*” a védjegyjogi szakirodalomban már önálló kutatási területté vált az *enforcement AI* és az *evasion AI* kölcsönhatása strukturálisan destabilizálja a hagyományos védjegyérvényesítési modellt.¹⁶⁴

A dogmatikai kérdés éles, ha az AI-rendszer – nem pedig közvetlen emberi döntéssel – állít elő védjegybitorló tartalmat, ki a bitorló? A hatályos iparjogvédelmi szabályozás a jogsértő személyének természetes vagy jogi személy mivoltát feltételezi. Az AI-generált bitorlás esetén az AI üzemeltetőjének, a tanuló adatbázist összeállítónak és a végfelhasználónak a felelőssége hármass metszéspontban jelenik meg. Különös fontosságot kapnak ebben az összefüggésben a *deepfake* technológiák kereskedelmi célú alkalmazásai. A 2025-ös márkavédelmi trendeket áttekintő elemzés szerint az AI-generált termékfotó hamisítások és a *deepfake* videók (amelyek valós márkanagyköveteket imitálnak) már a hagyományos detektálási módszerek számára sem megkülönböztethetők az eredeti tartalomtól. Az Amazon Marketplace 2024-es adatai szerint az automatizált rendszerek a gyanús listázások több mint 99%-át még előre kerülésük előtt szűrik ki¹⁶⁵, ami paradox módon éppen azt mutatja, hogy az AI-alapú félretájékoztatás milyen volumenben van jelen.

¹⁶⁴ PASSADOR Maria Lucia: Algorithmic Couture: Trademark Protection in the AI Era. In: Bocconi Legal Studies Research Paper No. 5311228. 2025. június 1. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5311228> Utolsó letöltés: 2025.11.12.

¹⁶⁵ Amazon: 2024 Brand Protection Report. 2025. március 25. URL: <https://trustworthyshopping.aboutamazon.com/2024-brand-protection-report> Utolsó letöltés: 2025.11.23.

Meg kell említeni a NFT kapcsán felmerülő kérdéseket is. A nem helyettesíthető tokenek (NFT) és a *metaverzum*-platformok a védjegyjogi territorialitás elvét egy addig ismeretlen kihívás elé állítják. A védjegy klasszikusan egy adott árukategóriára és egy adott területre vonatkozóan biztosít oltalmat; az NFT-platformok azonban egy decentralizált, nem állami infrastruktúrán alapuló, jogalkotástól független módon teszik lehetővé az ütköző megjelölések használatát.

7. ábra A MetaBirkins ügyben érintett NFT bemutatása

forrás: *dww.com*

A joggyakorlat mérföldkövét a *Hermès International v. Rothschild (MetaBirkins)* ügy¹⁶⁶ jelenti. *Mason Rothschild* 2021-ben 100 darab NFT-t értékesített, amelyek a *Hermès Birkin*-táskát imitáló digitális „prémszörme” tárgyakat ábrázoltak, és a „*MetaBirkins*” megnevezést viselték. A New York-i bíróság 2023 februárjában egyhangúan bitorlást állapított meg, 133.000 USD kártérítést ítélt meg, illetve később 2023 júniusában végleges eltiltó határozatot bocsátott ki.¹⁶⁷ „A Rothschild a virtuális, szőrmével díszített *Birkin* táskák képeit NFT-khez kötve olyan terméket hozott létre, amely egyszerre szolgált digitális gyűjteményként és potenciálisan művészi állásfoglalásként. Ez a bizonytalanság alapvető kérdéseket vet fel a szellemi tulajdon jogában – például, hogy mikor válik egy NFT kereskedelmi termékké, amely megsérti egy bejegyzett védjegy jogait, és mikor tekinthető védett műalkotásnak.”¹⁶⁸ Az NFT-jogesetek dogmatikai tanulsága kettős. Egyrészt a digitális tárgy *in rem* megvásárlása és az alapul fekvő szellemi alkotás felhasználási jogosultsága élesen elvált egymástól – az NFT-tulajdonos az NFT-t „bírja”, de az ábrázolt mű szerzői vagy iparjogvédelmi jogaival nem rendelkezik.

¹⁶⁶ United States District Court of the Southern District of New York [2023]: *Hermes Int'l v. Rothschild*, No. 22-CV-384-JSR, 2023 WL 1458126 (S.D.N.Y. Feb. 2, 2023)

¹⁶⁷ MENKES Jonathan, ROSENBERG J. Oren: AI, Gaming, and the Metaverse Collide: The Next Wave of Trademark Infringement in Virtual Worlds. *Knobbe Martens IP + Technology Law*. 2025. október 24. URL: <https://www.knobbe.com/updates/ai-gaming-and-the-metaverse-collide-the-next-wave-of-trademark-infringement-in-virtual-worlds/> Utolsó letöltés: 2026.03.12.

¹⁶⁸ BOHADANA T. Martins: Beyond the Bag: MetaBirkins, Hermès, and the Legal Frontier of NFTs in Trademark Law. *University of Bologna Law Review*, 10(1), 2025. p. 121–176. URL: <https://doi.org/10.6092/issn.2531-6133/20653> Utolsó letöltés: 2026.03.12.

Másrészt a *metaverzum*-platformok olyan párhuzamos „piacot” teremtenek, amelyen a fogyasztói összetéveszthetőség vizsgálata a hagyományos versenytárs-elemzésnél jóval komplexebb – virtuális árukra (*gaming, skin, NPC*, digitális ruházat) vonatkozó kereskedelmi ügyletek esetén a fogyasztók elvárásai gyökeresen eltérnek a fizikai árukétól.¹⁶⁹

A globális e-kereskedelmi platformokon megvalósuló bitorlás legfontosabb jellemzője az elkövető személyének elfedése. Ez a jelenség nem pusztán kriminalisztikai probléma. Dogmatikailag azt jelenti, hogy a bitorlási per alperese sokszor sem a gyártás, sem a forgalmazás, sem a gazdasági hasznot realizáló személy szintjén nem lesz azonosítható magabiztosan. Az OECD és az EUIPO közös, 2025-ös *Mapping Global Trade in Fakes* elemzése¹⁷⁰ szerint a platformok egyre inkább *de facto* „kapusokká” válnak, vagyis ha rendelkeznek az AI-alapú detektálás technológiájával, akkor a passzivitásuk tudatos kötelességzegésként is értékelhető. Ez a megközelítés közvetlen előzménye a *DSA*-ban intézményesített aktív platformfelelősség koncepciónak.

Az online platformok felelőssége a bitorló tartalmakért az elmúlt évtized egyik legintenzívebben vitatott iparjogvédelmi kérdése. A 2000-es elektronikus kereskedelmi irányelv¹⁷¹ 14. cikke által bevezetett *safe harbour* elv – amely szerint a tárhelyszolgáltató nem felel az általa tárolt jogsértő tartalomért, ha nem bírt tényleges tudomással és azt eltávolította, amint értesítést kapott – az e-kereskedelem robbanásszerű növekedésével szignifikáns szabályozási rést hagyott nyitva.¹⁷² A 2023-ban hatályossá vált *DSA* rendelet¹⁷³ alapjaiban reformálta a felelősségi rezsím struktúráját, anélkül, hogy az iparjogvédelmi specifikus kérdésekről explicit módon rendelkezett volna. Az amerikai DMCA¹⁷⁴ és az európai *DSA* összehasonlító vizsgálata rámutat, hogy míg a DMCA kifejezetten szerzői jogi jogsértésekre vonatkozik és formalizált eljárást ír elő, addig a *DSA* az „illegális tartalom” tágabb kategóriájára épít, amelynek iparjogvédelmi értelmezése tagállami jogtól függ. Ez a különbség a H1

¹⁶⁹ ÖZTÜRK Özgün: Intellectual Property in NFTs and Legal Challenges. 2023. január 11.. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4322697> Utolsó letöltés: 2025.11.10.

¹⁷⁰ EUIPO: Mapping Global Trade in Fakes 2025. URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2025_Global_Trade_in_Fakes/2025_Global_Trade_in_Fakes_FullR_en.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.30.

¹⁷¹ 2000/31/EK irányelv (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól.

¹⁷² MORENO Juan Benjumea: Publisher or technical provider? monitoring as editorial control and the safe harbour of art. 14 e-commerce directive. Jura Falconis, 2012.

¹⁷³ 2022/2065/EU rendelet a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet).

¹⁷⁴ Digital Millennium Copyright Act.

fragmentáltsági tézis közvetlen bizonyítéka az azonos EU-szintű rendelet alkalmazása eltérő tagállami bitorlás értelmezéssel egyenlőtlen védelmi szintet eredményez. A *notice-and-takedown* és a *notice-and-stay-down* rezsimek közötti választás az iparjogvédelmi jogérvényesítés egyik központi normatív kérdése. A szerzői jogi irányelv¹⁷⁵ 17. cikke az online tartalmegosztó platformokra bevezette a *notice-and-stay-down* kötelezettséget a jogsértő tartalom eltávolítása után a platformnak meg kell akadályoznia annak újrafeltöltését. Ez az elv azonban iparjogvédelmi jogsértések esetén nem alkalmazható, közvetlenül az iparjogvédelmi bitorlás fogalmi meghatározása nem szerepel a *DSA*-ban, és az automatikus szűrési kötelezettség iparjogvédelmi kiterjesztéséhez tagállami vagy uniós jogalkotói aktus lenne szükséges.¹⁷⁶ A *DSA trusted flagger* rendszere – amely egyes platformon az aktív IP-érdekérvényesítőknél kiemelt státuszt biztosít – iparjogvédelmi alkalmazásban potenciálisan értékes lehet, ám ennek módszertana és jogkövetkezményei tisztázatlanok. A *DSA* a felhasználói jogorvoslatot formálisan garantálja (fellebbezési kötelezettség), ám az eljárás gyorsasága és a *counter-notice* igényének kezelése a platformok diszkrecionális döntésén múlik – ami a KKV jogosultaknak, akiknek sem monitoring-kapacitásuk, sem jogi képviselőjük nincs, strukturális hátrányt okoz.

¹⁷⁵ 2019/790/EU irányelv a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról

¹⁷⁶ BLACKWELL Joshua: The Death of Article 17: How the CJEU in *Poland v. Parliament and Council* Resurrected the E-Commerce Directive. *Southwestern Law Review*, 2024. URL: <https://www.swlaw.edu/sites/default/files/2024-06/9%20-%20Blackwell.pdf> Utolsó letöltés: 2025.11.23.

Érdeemes megemlíteni még a DABUS-ügyet, amely a mesterséges intelligencia és a szabadalmi jog metszéspontjának emblematikus esete, amely alapvetően azt a kérdést vetette fel, hogy a hatályos jogi keretek között minősülhet-e egy mesterséges intelligencia rendszer „feltalálónak”, és ennek alapján megalapozható-e emberi jogszerzés a szabadalmi oltalomra. A vita középpontjában több különböző jogrendszerben – így az Európai Szabadalmi Hivatalnál és az Egyesült Királyságban, valamint az Egyesült Államokban – benyújtott szabadalmi bejelentések álltak, amelyekben a DABUS (*Device for the Autonomous Bootstrapping of Unified Science*) nevű mesterséges intelligencia rendszert jelölte meg egyedüli feltalálónak két találmány vonatkozásában. A felperes jogi érvelése alapján a kérdéses megoldásokat DABUS autonóm módon generálta, míg ő – mint a rendszer tulajdonosa, fejlesztője és üzemeltetője – a gép feletti rendelkezési jogára tekintettel szeretné meg a szabadalmi oltalomhoz fűződő jogokat. A felmerülő jogkérdés kettős szerkezetű. Egyfelől arra irányult, hogy a szabadalmi jogban használt „feltaláló” fogalom kiterjeszhető-e nem természetes személyekre, különösen autonóm mesterséges intelligencia rendszerekre, vagy a fogalom szükségképpen emberi személyt feltételez. Másfelől, ha a feltalálói minőséget elvben elismernénk egy MI számára, felmerül, hogy a gép tulajdonjoga, üzemeltetése vagy fejlesztése elegendő-e a szabadalmi jogosultság igazolására az emberi bejelentő részéről, vagy szükség van-e valamilyen jogcímmel (munkaviszony, megbízás, átruházás) alátámasztott „jogutódlásra”. E kérdések dogmatikai háttérében a jogalanyiség problémája húzódik meg, a legtöbb szabadalmi jogi rezsím kifejezetten vagy hallgatólagosan természetes személyben gondolja el a feltalálót, ami a személyhez fűződő erkölcsi jogok és a vagyoni jogok átruházhatóságának hagyományos konstrukcióira épül. Az EPO jogorvoslati tanácsa megerősítette, hogy az Európai Szabadalmi Egyezmény alapján a feltalálót természetes személyként kell megjelölni, és egy jogi személyiséggel nem rendelkező MI rendszer – így DABUS – feltalálónak való feltüntetése nem felel meg az Egyezmény 60. cikkében és 81. cikkében foglalt követelményeknek. A testület ugyanakkor jelezte, hogy az MI által generált találmányok technikai jellegük és újdonságuk alapján elvileg alkalmasak lehetnek oltalomra, feltéve, hogy a feltalálói státuszt egy azonosítható természetes személyhez kötik. Az Egyesült Királyság Legfelsőbb Bírósága a *Thaler v Comptroller-General of Patents, Designs and Trade Marks* ügyben hasonló következtetésre jutott a *Patents Act 1977* értelmezése alapján „*inventor*” alatt csak természetes személy érthető, ezért egy mesterséges intelligencia gép nem nevezhető meg feltalálónak, és nem is képes olyan jogokat szerezni, amelyeket a bejelentőre ruházhatna. Az Egyesült Államokban a *Federal Circuit a Thaler v Vidal*, 43 F.4th 1207 (Fed. Cir. 2022) ügyben erősítette meg az USPTO gyakorlatát, amely szerint a *Patent Act* „*individual*” fogalma kizárólag

természetes személyre vonatkozik, így egy MI rendszer önálló feltalálóként való megjelölése a bejelentés érvénytelenségéhez vezet.¹⁷⁷ A DABUS-ügy elsősorban a szabadalmi jogosultság és a feltalálói minőség kérdését feszegeti, azonban bitorlási jogi relevanciája is kimutatható. A szabadalombitorlás megállapításának és szankcionálásának feltétele, hogy a sérelmet szenvedett fél jogosultként azonosítható legyen, azaz érvényes szabadalommal rendelkezzen, amelyből kizárólagos joga ered. Amennyiben a mesterséges intelligencia által önállóan generált találmány nem kaphat szabadalmi oltalmat akkor ezen találmányok hasznosítása harmadik személyek által bitorlási igényt sem alapoz meg. Az oltalom hiánya nem csupán a jogosult igényérvényesítési lehetőségét zárja el, hanem a bitorlás tényállásának egyik alapelemét, az érvényes oltalmi jogviszonyt is hiányossá teszi. Ez a dogmatikai összefüggés különös relevanciával bír a HI hipotézis vizsgálata szempontjából: a tagállami és uniós bírósági gyakorlat egységesülésének elmaradása, illetve az MI által generált találmányok körüli jogbizonytalanság az oltalmi, és ezzel együtt a bitorlási igények érvényesítési rendszerét egyaránt töredezetté teheti, miközben a versenytársak az oltalommal nem rendelkező találmányokat szabadon alkalmazhatják jogkövetkezmények nélkül.

A mesterséges intelligencia jogérvényesítési alkalmazásai az elmúlt öt évben a kísérleti státuszról az ipari méretű üzemeltetésbe léptek át. Példaként az *Indian School of Business* IDS TILISM-modellje (*Trademark Infringement Lookout, Identification and Stoppage Automation using Machine Learning*) egy-stoppos rendszert épített fel a szóvédjegy-, logóvédjegy- és e-kereskedelmi bitorlásdetekció integrálására, az SBERT-modell szemantikus keresőjét, a mélytanulás-alapú logóhasonlóság-vizsgálatot és az inverz rangpozíciós módszert kombinálja.¹⁷⁸ Beszélni kell azonban arról is, hogy az AI-alapú jogérvényesítő eszközök hatékonysága elválaszthatatlanul összefügg az adott védett védjegy minőségével és olvashatóságával. A rosszul dokumentált, gyenge megkülönböztető képességű, vagy határterületi védjegyek esetén az AI-detekció megbízhatatlan eredményeket ad.

¹⁷⁷ JEHAN Robert, POWELL Williams: EPO Legal Board of Appeal Decision J0008/20 Application No 18275163.6 (Publication EP-A-3,564,244) Stephen L Thaler (The DABUS case) COMMENTARY ON THE POINTS MADE BY THE LEGAL BOARD OF APPEAL. 2022. URL: https://www.williamspowell.com/images/easyblog_articles/63/Commentary-on-EPO-Appeal-Decision-J0008-2_20220727-133638_1.pdf Utolsó letöltés: 2026.01.14.

¹⁷⁸ Indian School of Business: Trademark Infringement Lookout, Identification and Stoppage Automation Using Machine Learning (Tilism) 2025. URL: <https://www.isb.edu/faculty-and-research/isb-institute-of-data-science/research/trademark-infringement-lookout-identification-and-stoppage-automation-using-machine-learning-tilism> Utolsó letöltés: 2026.03.12.

A *blockchain*-technológia az iparjogvédelmi jogérvényesítésben elsősorban két irányban alkalmazható az oltalmazott tárgy *provenance* (eredet- és tulajdonosi lánc) dokumentálásában, illetve a licenchasználat automatikus nyomon követésében. Az IP-nyilvántartások *blockchain*-alapú átalakításának potenciálját és korlátait egyszerre tárják fel.¹⁷⁹ A módosíthatatlanság (*immutabilitás*) és az átláthatóság valóban csökkenti az utólagos hamisítás kockázatát; ugyanakkor a *blockchain* alapvető korlátja, hogy az *off-chain* tárolt adatok – így az NFT-k esetén az ábrázolt mű maga – sebezhetőek maradnak, az IPFS-en tárolt fájlok megváltoztathatók, ha a hivatkozások nincsenek megfelelően rögzítve.¹⁸⁰

Az intelligens szerződések (*smart contracts*) a licenchasználat automatizált érvényesítésében és a jogdíjelszámolásban már most érdemi szerepet játszanak, különösen a szoftver- és digitális tartalomágazatban.¹⁸¹ A jogi kötőerejük azonban tagállamonként eltér, van ahol formailag is elismert szerződésként kezelik, míg több uniós tagállamban tisztázatlan a jogi helyzetük. Ez a jogi bizonytalanság – különösen a KKV-k számára – közvetlen akadálya a technológia széleskörű jogérvényesítési alkalmazásának.

¹⁷⁹ ROSE Anna: Blockchain: Transforming the registration of IP rights and strengthening the protection of unregistered IP rights. In: WIPO magazine. 2020 július 2. URL: <https://www.wipo.int/en/web/wipo-magazine/articles/blockchain-transforming-the-registration-of-ip-rights-and-strengthening-the-protection-of-unregistered-ip-rights-55817> Utolsó letöltés: 2026.01.14.

¹⁸⁰ KUMAR Sana: Blockchain and Intellectual Property Governance in the Digital Economy: Innovation, Smart Licensing, and Structural Challenges. In: European Economic Letters, Vol. 15, Issue 3. 2025. URL: <https://www.eeet.org.uk/index.php/journal/article/download/3761/3368/4263> Utolsó letöltés: 2025.12.23.

¹⁸¹ GOYAL Daksh, CHITRA B. T., VARSHA Praveen Hegde, SITHIJ Shetty, ADVITH R. Padyana: Blockchain Technologies and Intellectual Property Rights: Implications for Entrepreneurs. In: International Journal of Innovative Research In Technology, Volume 12, Issue 2. 2025. URL: https://ijirt.org/publishedpaper/IJIRT181849_PAPER.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.

4. A jogérvényesítés rendszere

A jogérvényesítési rendszereket feldolgozó íráások nagy része a jogérvényesítés fogalmát szűk értelemben értelmezi és a peres jogérvényesítésre fókuszál. Ahogy 1850-ben Abraham Lincoln az Amerikai Egyesült Államok elnöke mondta „*Ne bátorítsátok a pereskedést!*”¹⁸² Fontos rávilágítani, hogy a jogérvényesítésnek a per az nem a kizárólagos eszköze. Ahogyan számos esetben a jogsértést elkövető nem rosszhiszemű és csak pusztán bizonyos ismeretek hiánya miatt okoz jogsértést, úgy elmondható az a megállapítás is, hogy bizonyos esetekben a peren kívüli jogérvényesítés a sérelmezett jogi magatartás feloldásának a gyorsabb, olcsóbb és hatékonyabb módja. Az első lépés lehet a jogsértés abbahagyására történő felszólító levél kézbesítése, amely a lehető leggyorsabb módon rendezheti a vitás kérdést. A felszólító levelek hatására abbahagyott jogsértések számára vonatkozó adat nem áll rendelkezésünkre, de vélelmezhető annak sikeres megjelenése. Bizonyos esetekben előírás a peres eljárás megindítása előtt, hogy a felek próbálják meg peren kívül felszólítani egymást és úgy rendezni a vitás kérdést.

Napjainkban egyre inkább növekvő szerepet kap a peren kívüli jogérvényesítési lehetőségek közül a mediáció. Sok más ügghöz hasonlóan a szellemi tulajdon tárgyú ügyekben is megjelent a mediációs eljárás. Magyarországon a jogszabály lehetőséget ad¹⁸³, hogy mediátorként az Igazságügyi Minisztérium névjegyzékében szereplő személyekhez forduljanak a felek. Az alternatív vitarendezésre a WIPO előtti eljárásokban 1994-óta van lehetősége a feleknek. Ez ügyekben a WIPO *Arbitration and Mediation Center*¹⁸⁴ munkája ismeretes. Hasonlóan a nemzeti mediációs eljárásokhoz olcsóbb és gyorsabb, mint a peres eljárás. Az eljárás szerződésében kiköthetik a felek, megállapodásuk szerint a pert megelőzően kérhetik, vagy abban az esetben, ha az egyik fél kérelmezi és ha a másik fél hozzájárul. Évről évre nő a WIPO előtti alternatív vitarendezési eljárások száma. Az eljárás számos országban és nyelven folytatható le. A WIPO alternatív vitarendezési ügyben 2014-ben 71, amíg 2023-ban már 679 esetben járt el.¹⁸⁵ Az EUIPO előtti eljárásokban szintén lehetőség van alternatív vitarendezésre.

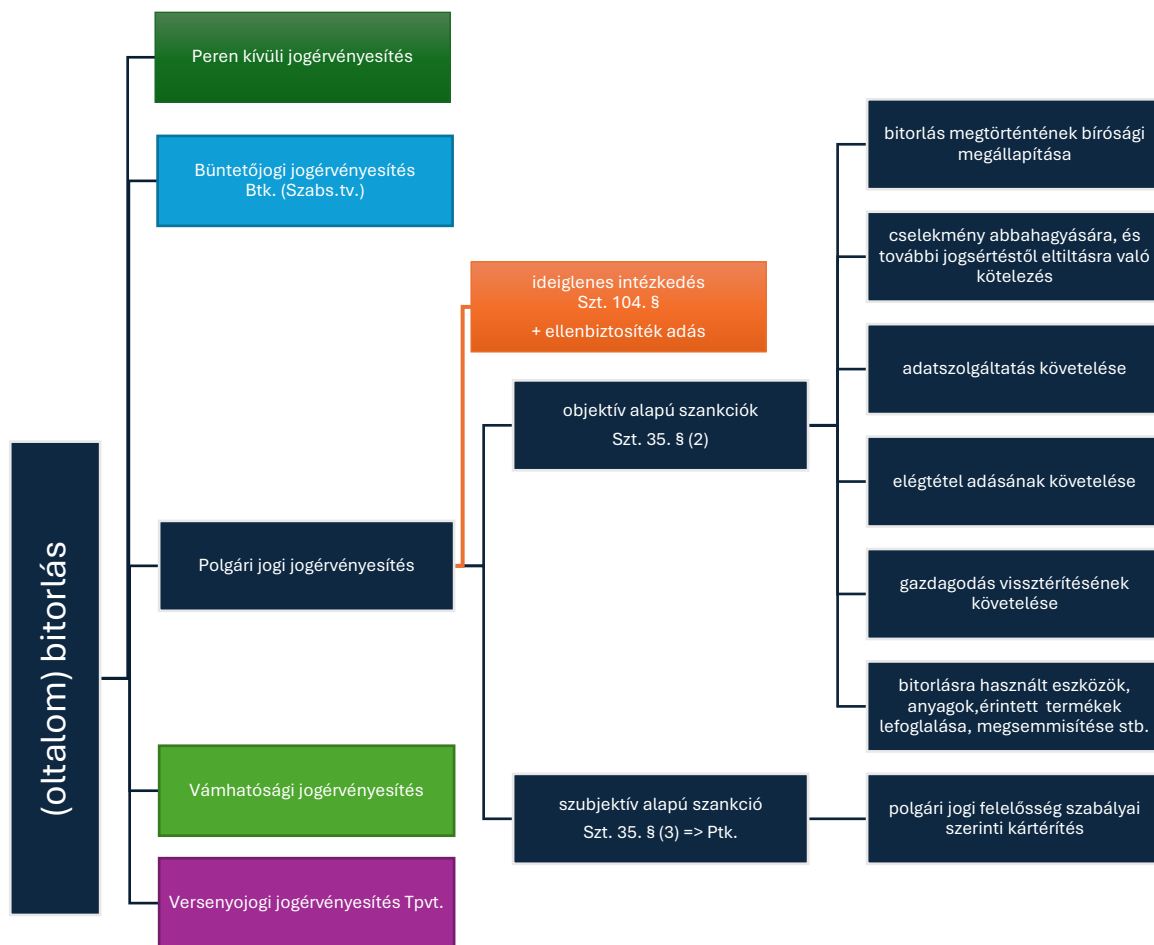
¹⁸² LANTOS Judit: Mediáci(j)ó: miért jó a mediáció? – avagy a WIPO és az EUIPO előtti iparjogvédelmi közvetítói eljárások a jogi képviselők/szabadalmi ügyvivők szemében. Mezőkövesd, 2019. URL.: https://www.mie.org.hu/2019_osz/Mediacio_MIE_2019NovemberFINAL.pdf Utolsó letöltés: 2022.10.26.

¹⁸³ A közvetítói tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény.

¹⁸⁴ Választottbírói és Mediációs Központ.

¹⁸⁵ WIPO: Caseload Summary, Mediation, Arbitration, Expert Determination Cases and Good Offices Requests, 2018. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/center/caseload.html> Utolsó letöltés: 2024.09.11.

A bitorlás esetén a jogérvényesítés rendszere a (lenti sematikus ábrán látható) következő lehetőségekre osztható fel. Az ábrát alapvetően alkalmazhatjuk analógia szinten az összes iparjogvédelmi oltalmi formára. Az ábrát ugyan a Szt.¹⁸⁶ alapján készítettem el, de a Vt.¹⁸⁷ is hasonlóan rendelkezik, vagy a formatervezési mintaoltalom¹⁸⁸, használatiminta-oltalom¹⁸⁹ esetében, ahol a jogszabályok a polgári jogi jogérvényesítés lehetőségeit kifejezetten a Szt. rendelkezéseinek megfelelően írják elő. Mint már korábban kifejtettem, meg kell különböztetni a szabadalom- és a találmánybitorlást. A polgári jogi jogérvényesítés körében a felróhatóság vizsgálata szempontjából megkülönböztethetünk objektív (felróhatóságtól nem függő) és szubjektív (felróhatóságtól függő) szankciókat.

8. ábra – Az iparjogvédelmi jogérvényesítés rendszere

forrás: a szerző saját ábrája

¹⁸⁶ 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról.

¹⁸⁷ 1997. évi XI. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról.

¹⁸⁸ 2001. évi XLVIII. törvény a formatervezési minták oltalmáról.

¹⁸⁹ 1991. évi XXXVIII. törvény a használati minták oltalmáról.

4.1. A polgári jogi jogérvényesítés

Az iparjogvédelmi bitorlással szemben a jogosult számára a polgári jogi igényérvényesítés az elsőrendű – és tipikusan a leghatékonyabb – védelmi pályát jelenti. Ennek normatív alapja az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről, amely minimum-harmonizációs követelményrendszert állít fel a tagállamok számára a polgári eljárási és szankciós szabályok vonatkozásában. Az irányelv preambuluma hangsúlyozza, hogy a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének nem csupán reaktív – jogsértés utáni –, hanem megelőző funkcióval is kell bírnia, és e kettős célnak megfelelően alakítja a rendelkezésre álló jogvédelmi eszköztárat.

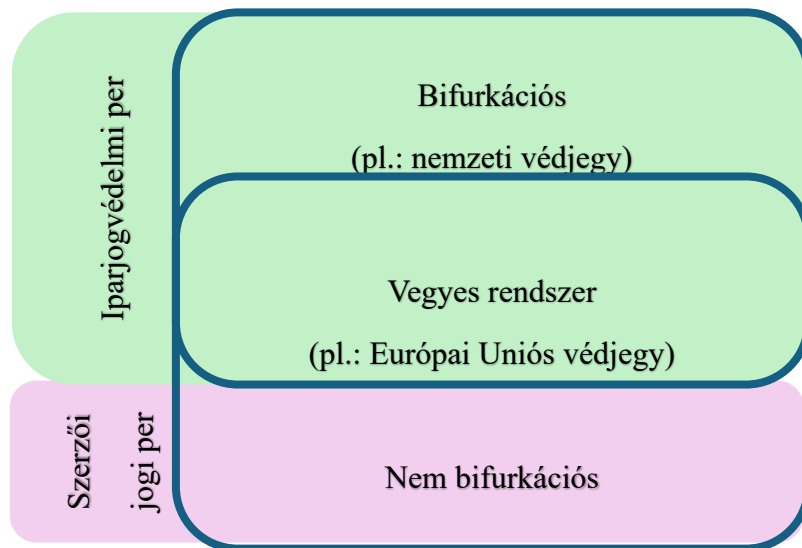
Az *EUB Nokia Corp. v. Joacim Wärdell* ügye¹⁹⁰ alapvető tételt rögzített, a Közösségi Védjegyrendelet 98. cikk (1) bekezdése értelmében a jogsértés megállapítása esetén a közösségi védjegy bíróság köteles eltiltó határozatot hozni, kivéve ha különleges okok ezt kizárják. Az EUB hangsúlyozta, hogy az eltiltási kötelezettség a közösségi védjegyoltalom hatékony érvényesítésének nélkülözhetetlen feltétele, és azt az a körülmény sem zárja ki, hogy az alperes az összetévesztésre csupán gondatlanságból adott okot. Ez az ítélet – legalábbis az EU-védjegyek tekintetében – egységesítő hatást fejtett ki a tagállami jogalkalmazásra, de hasonló kötelező erővel bíró döntés szabadalmak vonatkozásában az EUB részéről mindeddig nem született.

A szellemi tulajdonnal kapcsolatos polgári peres eljárások esetén további csoportosításra van lehetőségünk. Figyelembe véve a szerzői jog és az iparjogvédelem sajátosságait, kapcsolatokat fedezhetünk fel annak jellemzői és a hozzájuk kapcsolódó peres eljárások között. Mint már arra korábban utaltam, a két kategória között több különbség is van, jelen esetben koncentráljunk az oltalom keletkezésére. Amíg a szerzői jogi oltalom a mű keletkezésével¹⁹¹ automatikusan *ex lege* jön létre, vagyis nem függ semmilyen állami – hatósági – elismerő döntéstől vagy nyilvántartásba vételtől, addig az iparjogvédelmi oltalmi formák hatósági döntéssel – az oltalmazhatósági feltételeknek történő megfelelés esetén – keletkeznek. Ezekből kifolyólag a hozzájuk kapcsolódó perek jellemezhetők többek között azzal, hogy amíg a szerzői jogi per esetén a jogosultság nehezen igazolható – többnyire okirati bizonyítás nem lehetséges – és

¹⁹⁰ C-316/05. számú ügy (Nokia Corp. v. Joacim Wärdell).

¹⁹¹ Szt. 9. § (1) bekezdés.

könnyen lehetőség van megkérdőjelezni a szerzői jogosultságot vagy magát a szerzőséget, addig az iparjogvédelmi eljárásokban a jogosultság igazolható lajstromkivonattal, annak mind ténye és tartalma tekintetében. Jellemzik továbbá a szerzői jogi pereket, hogy azokat a törvényszék tárgyalja az általános illetékességi szabályok szerint, és nincs bírói specializálódás. A védjegybitorlási ügyekben kizárólagos illetékességgel a Fővárosi Törvényszék rendelkezik, és a perben három hivatásos bíróból álló szaktanács jár el. Ezek alapján pedig elmondható, hogy általában a szerzői jogi igények érvényesítése nehezebb feladatot jelent, mint az iparjogvédelmi jogoké.¹⁹² A következő ábrán egy speciális rendszerezését szeretném bemutatni a szellemi tulajdonnal kapcsolatos polgári peres eljárásoknak.

9. ábra – IP polgári peres eljárások csoportosítása

forrás: a szerző saját ábrája

A fenti ábrán is látható, hogy a szerzői jog per minden esetben nem bifurkációs eljárás, azaz a jog érvényességéről és a jog érvényesítéséről ugyanaz a szervezet – bíróság – dönt. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a bíróság megítéli azt is, hogy a szerzői jog alapján marasztalható-e az alperes és azt is – az alperes védekezése szerint –, hogy az adott (szerzői) jog fennáll-e, és a felperest illeti-e. Az iparjogvédelmi perek ezzel szemben lehetnek bifurkációs vagy vegyes rendszerűek is, függően annak típusától. Bifurkációs rendszer alatt azt értjük,

¹⁹² CSÓTI Tamás: Bírósági eljárások iparjogvédelmi ügyekben – Polgári peres eljárások II., SZTNH, 2018.

amikor a jog érvényességéről és a jog érvényesítéséről különböző szervezet dönt.¹⁹³ Vagyis ez azt jelenti, hogy a bíróság csak arról dönthet, hogy a (pl. szabadalom) jog alapján az alperes marasztalható-e, de arról nem dönthet, hogy a jog a felperest valóban megilleti-e. A jog érvényességével kapcsolatban az iparjogvédelmi hatóság – Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala – dönthet, ha azt vitatják. A hivatal eljárása a per előkérdéseként értékelendő, vagyis a bitorlási perben a bíróság az előkérdés (pl. védjegytorlási eljárás) eldöntéséig felfüggeszti az eljárást. Bifurkációs rendszerbe tartozik a szabadalom, a nemzeti védjegy, a nemzetközi védjegy, a nemzeti formatervezési mintaoltalom. Vegyes rendszer esetén az alperes választásától függ, hogy azt az iparjogvédelmi jogot, amely alapján őt a felperes támadja a szakhatóság előtt teszi vitássá (ez esetben a bírósági pert a szakhatósági döntés, mint előkérdés meghozataláig felfüggeszti a bíróság), vagy viszontkeresetet ad be, amely alapján vitatja a jog érvényességét, amely esetben pedig a bíróság dönt arról. A vegyes rendszerbe tartozik az Európai Unió védjegy, a közösségi formatervezési mintaoltalom, a használati mintaoltalom, és tervi szinten ide tartozna az egységes hatályú európai szabadalom is. Az iparjogvédelem területén az utóbbi két – bifurkációs, vegyes – rendszer érvényesül.¹⁹⁴

Természetesen a szerzői jogi és az iparjogvédelmi perek is tagozódhatnak bitorlási perekre és kötelmi perekre, de a téma révén az írásban a kötelmi perekkel nem foglalkozom. A bitorlási perek esetében a felperes (jogosult) és az alperes (bitorló) közötti jogviszony a jogsértéssel keletkezik, tekintettel az abszolút szerkezetű negatív tartalmú jogviszonyra. A szabadalom kizárólagos hasznosítási jogának megsértése esetén szabadalombitorlási per, a védjegyoltalmi megjelölésből származó kizárólagos használat jogának megsértése esetén védjegybitorlási per, míg a szerzői jogi alkotások védelméből származó kizárólagos felhasználási jog megsértése esetén szerzői jogi per indítható. A többi nem részletezett iparjogvédelmi oltalmi formából származó kizárólagosság megsértése esetén analógia szintjén a fentiek alkalmazhatók és úgyszintén bitorlási per indítható.

Az iparjogvédelmi bitorlási perek esetén a Fővárosi Törvényszék jár el kizárólagos illetékességgel, a kógenia szabályainak megfelelően kikötni más bíróság illetékességét

¹⁹³ Lásd: SZILÁGYI Gábor: A bifurkáció jogintézménye, a magyar szabadalmi jog rendszerében. In: MARGITTAY-MÉSZÁROS Árpád (szerk.) Ünnepi Tanulmányok Siska Katalin 60. Születésnapjának Tiszteletére – Viginti Quinque Anni In Ministerio Universitatis Et Iurisprudentiae. Debrecen, Magyarország: Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 2021. p. 262-268.

¹⁹⁴ i.m.:CSÓTI 2018.

diszpozitív módon nem lehet.¹⁹⁵ Szerzői jogi bitorlási perek esetében a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény¹⁹⁶ (a továbbiakban: Pp.) alapján nem a járásbíróság, hanem a törvényszék (alperes lakóhelye, székhelye szerint) illetékes.

Bitorlás esetén a jogszabályok¹⁹⁷ taxatívén sorolják fel a bitorlóval szemben követelhető polgári jogi igényeket. Sematikusan az „iparjogvédelmi jogérvényesítés rendszere” c. ábrában került részletesen kategorizálva és bemutatva. Ezek alapján a jogosult követelheti, hogy;

- a. a bíróság állapítsa meg a bitorlás megtörténtét;
- b. a bíróság kötelezze a bitorlót a bitorlás abbahagyására és tiltsa el a további jogsértéstől;
- c. a bitorló szolgáltatson adatot a bitorlással érintett áruk, illetve szolgáltatások előállításában, forgalmazásában, illetve teljesítésében résztvevőkről, valamint az ilyen áruk terjesztésére kialakított üzleti kapcsolatokról;
- d. a bitorló nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt;
- e. kötelezze a bitorlót a védjegybitorlással elért gazdagodás visszatérítésére;
- f. rendelje el a bitorlásra használt eszközök és anyagok, valamint a védjegybitorlással érintett áruk, illetve csomagolóanyagok lefoglalását, meghatározott személynek történő átadását, kereskedelmi forgalomból való visszahívását, onnan való végleges kivonását, jogsértő jellegűktől valló megfosztását, vagy ha ez nem lehetséges, azok megsemmisítését.
- g. Továbbá a jogosult követelheti azt is, hogy a polgári jog szabályai szerint kötelezze a bitorlót a bitorlással okozott kár megtérítésére.

Jellegzetessége az iparjogvédelmi ügyekben történő polgári jogi jogérvényesítésnek, hogy a jogosult több szankció érvényesítését párhuzamosan is követelheti egy eljárásban.

A bitorlás egyetlen szubjektív alapú – azaz felróhatóságtól függő szankciója¹⁹⁸ – általános polgári jogi felelősség szabályai szerinti kártérítés követelése. A felróhatóság követelményének vizsgálatához a feltételezett bitorló tudatállapotát kell górcső alá venni. Vizsgálni kell, hogy ismerte, vagy ismerhette a feltételezhetően bitorolt európai szabadalom magyar nyelvű leírását.¹⁹⁹ A kártérítési kötelezettség megállapításának feltétele a jogellenesség (bitorlás tényének fennállása), a felróhatóság (szándék vagy gondatlanság), a kár bekövetkezése és az okozati összefüggés. Mivel az iparjogvédelmi bitorlás esetén a kár összegszerű bizonyítása

¹⁹⁵ Szt. 104. §, Vt. 95. §.

¹⁹⁶ Pp. 20. § (3) aa) bekezdés.

¹⁹⁷ Lásd például: Szt. 35. §, Vt. 27. §.

¹⁹⁸ Szt. 35. § (3) bekezdés.

¹⁹⁹ BACHER Gusztáv, FALUDI Gábor: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. VARGA István (szerk.) Budapest: HVG-ORAC. 2018. p. 2147-2209.

rendkívül nehéz – különösen az elmaradt haszon és a piaci pozícióvesztés vonatkozásában –, a jogrendszerek e nehézség kezelésére különböző módszertani megközelítéseket alakítottak ki. A legkiterjedtebben alkalmazott kárszámítási módszer a licencanalógia (fiktív licencdíj módszer), amely szerint a kártérítés összegét azon a hipotetikus licencdíjon kell meghatározni, amelyet a felek piaci alkuhelyzetben, a jogsértés körülményeit ismerve megállapítottak volna. A licencanalógia alkalmazása védjegybitorlás esetén különösen elterjedt, de szabadalom- és formatervezési mintaoltalombitorlás esetén is rendszeresen alkalmazott módszer. A licencanalógia alkalmazása azonban módszertani korlátokba ütközik ott, ahol a felek között valódi licencpiac nem létezik (pl. *start-up*), és ahol a jogsértő terméket a jogosult nem maga gyártja. Ez utóbbi esetben az elmaradt árrés számítása nem alkalmazható, és a licencanalógikus módszer elmaradt licencdíjra korlátozódik. A 2004/48/EK irányelv 13. cikke lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy törvényi vélelem útján engedélyezzék a jogsértő árbevételéhez kötött, ún. *disgorgement-típusú* kártérítési igényt is, amelyet a magyar Szt. 35. §-a a gazdagodás visszatérítése körében – objektív szankcióként – szabályoz. Az elmaradt haszon (*lost profit*) számítása az iparjogvédelmi perekben az egyik legterjedelmesebb bizonyítási kérdés. A jogosult számára az elmaradt árrés megtérítésének előfeltétele annak bizonyítása, hogy a jogsértő értékesítések mekkora hányadát lett volna képes saját maga megvalósítani; az e küszöböt meghaladó részre licencdíj-analógia alapján jogosult. Az Európai Számvevőszék 2022-es különjelentése – amely az uniós szellemitulajdon-jogok egységes piaci védelmét értékelte – rögzíti, hogy a kártérítési összegek tagállamonkénti eltérése és a bizonyítás terhének egyenetlen elosztása a belső piac fragmentáltságának egyik legkézzelfoghatóbb jele.²⁰⁰

Az ideiglenes intézkedés az iparjogvédelmi polgári jogérvényesítés egyik legfontosabb, ugyanakkor legkritikusabb intézménye. A 2004/48/EK irányelv 9. cikkének (1) bekezdése kötelezi a tagállamokat arra, hogy hatékony és gyors ideiglenes intézkedések meghozatalát tegyék lehetővé a bitorlás megakadályozására, illetve a bitorlással kapcsolatos bizonyítékok megőrzésére. Bitorlás esetében, tekintettel a jogsértés jellegére a Szt. 104. § (2) bekezdés – hasonlóan a védjegyek²⁰¹, használati minták²⁰², és formatervezési minták²⁰³ esetén – lehetőséget ad a (szabadalom) bitorlás miatt indított eljárásokban az eljáró bíróságtól ideiglenes

²⁰⁰ Európai Számvevőszék: Különjelentés: Uniós szellemitulajdon-jogok. 2022. URL: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/intellectual-property-rights-06-2022/hu/> Utolsó letöltés: 2025.08.12.

²⁰¹ 1997. évi XI. tv. (Vt.) 95. §.

²⁰² 1991. évi XXXVIII. tv. (Hmtv.) 38. § (2) bek. a Szt.-re történő hivatkozással.

²⁰³ 2001. évi XLVIII. tv. (Fmtv.) 63. § (2) bek. a Szt.-re történő hivatkozással.

intézkedés kérésére, a Pp. 103. § szerint. Az ideiglenes intézkedés lényege abból áll, hogy – hasonlóan más eljárásokban – azonnali jogvédelmet biztosít a jogosultnak olyan jogsérelem megelőzésére, amely később már az idő múlása miatt nem lenne biztosítható. Mivel az ideiglenes intézkedést a bíróság még a per érdemi eldöntése előtt rendeli el, így csak olyan magatartásra kötelezést tartalmazhat, amely követelésére a kérelmező jogosult lenne²⁰⁴ a perben érvényesített joga alapján. Az intézkedés kérelmét megalapozó tényeket elegendő valószínűsíteni, és ellenbizonyításig állnak fenn. A védelem elrendelésének konjunktív feltételrendszere van, amely a szükségesség és arányosság követelményén alapszik, továbbá a bírósági gyakorlat megköveteli az anyagi jogsértés – valószínűsítését – is. A védelem időben korlátozott, ugyanis a jogszabály²⁰⁵ szerint nem alkalmazható, ha a bitorlás megkezdése óta eltelt hat hónap, vagy a tudomásszerzés óta hatvan nap, azonban ez nem zárja ki a különös méltánylást igénylő jogvédelem szükségességének vizsgálhatóságát és valószínűsíthetőségét. A bírósági gyakorlat szerint az ideiglenes intézkedésből – átmeneti jellegéből fakadóan – csak visszafordítható jogkövetkezmények származhatnak és olyanok, amelyek nem igényelnek bizonyítást. Ezekből kifolyólag a leggyakoribb jogkövetkezmények az alábbiak a jogsértő magatartás abbahagyására kötelezés, eltiltás, lefoglalás, kereskedelmi forgalomból visszahívás. Nem rendelhető el ideiglenes intézkedéssel a bitorlás tényének megállapítása, elégtételadás, megsemmisítés, gazdagodás megtérítése, kártérítés, adatszolgáltatás.²⁰⁶ A gyakorlatban ideiglenes intézkedési eljárások túlnyomó része gyógyszerekkel, illetve információtechnológiával és zöld technológiákkal kapcsolatos.²⁰⁷ A bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelését ellenbiztosíték adáshoz kötheti²⁰⁸, amely az azzal okozott hátrány fedezetét biztosíthatja, ha annak alaptalanságára derülne fény. A *Mylan AB kontra Gilead* ügyben²⁰⁹ az EUB megerősítette, hogy az ideiglenes intézkedés alapján okozott kárért felelősséget kell vállalni, ha a szabadalmat utóbb érvénytelenítik – a 2004/48/EK irányelv 9. cikk (7) bekezdésével összhangban. Ez a felelősségi szabály önálló visszatartó erővel bír a jogosult az ideiglenes intézkedés kérelmezésekor nemcsak a pernyertesség, hanem a potenciális kárfelelősség kockázatát is mérlegeli, ami különösen a KKV-k eljárásvitelét nehezíti.

²⁰⁴ A kötelezés terjedelme tehát a Szt. 35. §, vagy Vt. 27. § szerint alakulhat.

²⁰⁵ Szt. 104. § (3), Vt. 95. § (3).

²⁰⁶ CSÓTI Tamás: Bírósági eljárások iparjogvédelmi ügyekben – Különleges jogérvényesítési eszközök az iparjogvédelmi perekben. Budapest. 2018.

²⁰⁷ OBH: A szabadalom a találmányt védi – interjú a Magyar feltalálók napja alkalmából. 2018. június 13. URL: <https://birosag.hu/hirek/kategoria/magazin/szabadalom-talalmanyt-vedi-interju-magyar-feltalalok-napja-alkalmabol> Utolsó letöltés: 2019.12.25.

²⁰⁸ Szt. 104. § (5) bek., Vt. 95. § (5) bek., Szt. 94/A. § (4) bek.

²⁰⁹ C-473/22. számú ügy.

4.2. A büntetőjogi jogérvényesítés

Az iparjogvédelmi bitorlás elleni fellépés jogérvényesítési rendszere hierarchikus szerkezetű, a polgári jogi igényérvényesítés képezi az alapréteget, amelyet közigazgatási eljárások egészítenek ki, és amelyre – *ultima ratio* jelleggel – a büntetőjogi szankcionálás épül. Az *ultima ratio* elvének büntetőjogi érvényesülése nem pusztán jogfilozófiai tézis, a törvény miniszteri indokolása maga is rögzíti, hogy a büntetőjogi felelősség alapjául szolgáló cselekmény szűkebb kategória, mint a polgári jogi bitorlás, mivel a magánjogi jogsértés szándékossággal és vagyoni hátrány előidézésére irányuló céllal együtt tölti ki a törvényi tényállást.

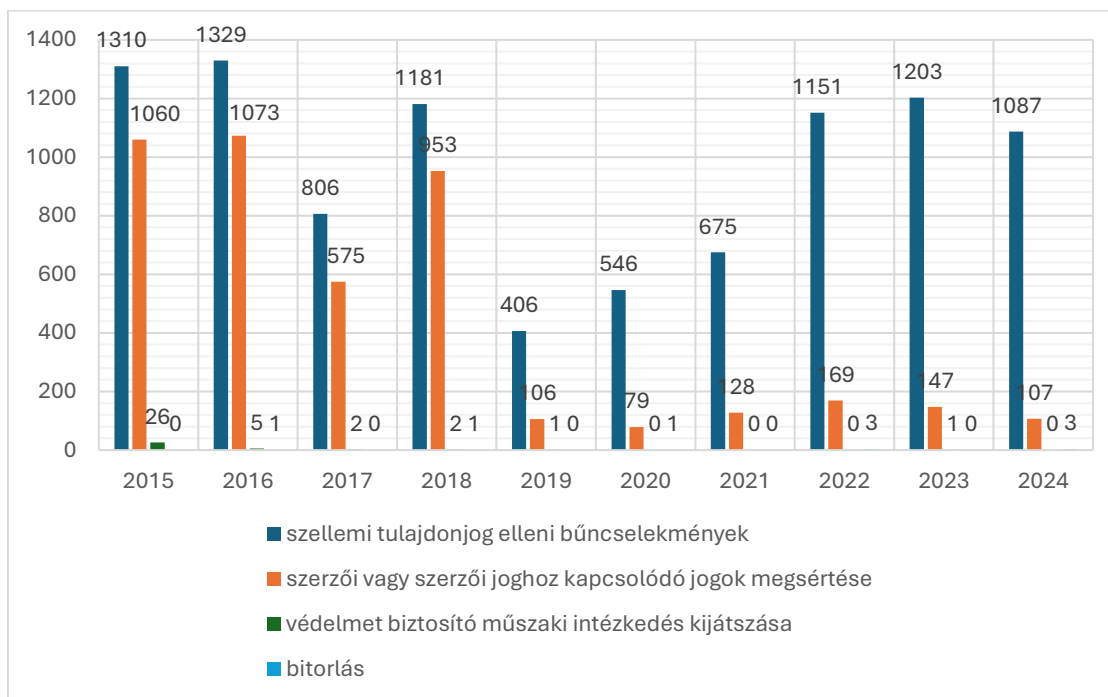
A büntetőjogi jogérvényesítés lehetősége kapcsolódik a jogsértés tárgyi súlyához. Az önálló büntetőjogi védelem megléte rávilágít arra, hogy milyen súlyos következményei – társadalomra veszélyesség – lehetnek a jogsértésnek, amelyet a jogalkotó szankcionál. Az új Büntető Törvénykönyv²¹⁰ (a továbbiakban: Btk.) XXXVII. fejezete foglalkozik a szellemi tulajdon elleni bűncselekményekkel, amelyek a következők: Bitorlás (Btk. 384. §), Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (Btk. 385. §), Védelmet biztosító műszaki intézkedés kijátszása (Btk. 386. §), Jogkezelési adat meghamisítása (Btk. 387. §), Iparjogvédelmi jogok megsértése (Btk. 388. §).

A büntetőjogi védelem normatív keretét – nemzetközi szinten – a TRIPS-megállapodás 61. cikke alapozza meg, amely kötelező minimumként írja elő a tagállamok számára, hogy legalább a szándékos védjegyhamisítás és szerzői jogi kalózkodás tekintetében biztosítsanak büntetőeljárást és -szankciókat. A szabadalmakra, használati mintákra és formatervezési mintákra vonatkozó bitorlás büntetőjogi üldözése nem kötelező a TRIPS-rendszer alatt, és a tagállamok e tekintetben eltérő megoldásokat alkalmaznak. Az Európai Unió szintjén a 2004/48/EK irányelv hatálya kifejezetten nem terjed ki a büntetőjogi jogérvényesítésre, az irányelv 2. cikk (3) bekezdésének c) pontja fenntartja a tagállamok büntetőjogi autonómiáját. Ebből következik, hogy a büntető jogérvényesítés a szellemi tulajdon EU-s szabályozásának legkevésbé harmonizált területe.

A fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények című fejezetben pedig a Versenytárs utánzásával (Btk. 419. §) foglalkozik. Önálló deliktumként a

²¹⁰ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

jogi tárgy kiemelt fontosságára, az egészséget veszélyeztető bűncselekmények fejezetben pedig az Egészségügyi termék hamisítása (Btk. 186. §) jelenik meg. Anélkül, hogy e bűntettek részletes ismertetésébe kezdenénk, fontos elmondani, hogy a Btk. szóhasználata némileg eltér a szakági törvényektől, bár a jogszabály koherens módon hivatkozik azokra. A lenti táblázatban bemutatom a szellemi tulajdon elleni bűncselekmények számának változását 2015 és 2024 között.

10. ábra – A szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények eloszlása 2015-2024²¹¹

forrás: a szerző saját ábrája, adatok forrása: Legfőbb Ügyészség 2025.

A jogszabály (Btk. 384. §) szerint szellemi alkotásnak minősül a szerzői jogi védelem alá tartozó irodalmi, tudományos vagy művészeti alkotás, a szabadalmazható találmány, az oltalmazható növényfajta, az oltalmazható használati minta, az oltalmazható formatervezési minta, a mikroelektronikai félvezető termék oltalmazható topográfija.

Ha a büntetendő cselekménnyel okozott vagyoni hátrány nem lépi túl a szabálysértési értékhatárt (100.000 Ft), akkor nem bűncselekmény, hanem szabálysértés valósul meg. A

²¹¹ Legfőbb Ügyészség: Tájékoztató a bűnözésről. Budapest 2024. URL: <https://ugyeszseg.hu/az-ugyeszsegrol/statisztikai-adatok/tajekoztato-a-bunozesrol/> Utolsó letöltés: 2026.03.24.

szellemi tulajdonjogok esetében a következő szabálysértésekről rendelkezik a jogszabály²¹² Versenytárs utánzása (Szabs. tv. 231. §), Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (Szabs. tv. 238/A. §), Iparjogvédelmi jogok megsértése (Szabs. tv. 238/B. §). Ezen ügyekben szabálysértési hatóságként a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jár el. A hivatalos 2024-es adatok szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal rendészeti tevékenységének keretében gyakran – 688 eset – került sor az iparjogvédelmi jogok megsértésének megállapítására, amelyek elkövetési értéke 6.488.068.689 Ft volt, azaz átlagosan esetenként közel 9,5 millió forintos elkövetési értékről beszélhetünk. Itt érdemes megjegyezni, hogy ugyan ez az adat 2023-ban 858 eset elkövetési értéke 6.735.357.150 Ft volt – az átlagos egy ügyre vetített elkövetési érték nem érte el a 8 millió forintot. 2024-ben második leggyakoribb bűncselekmény az iparjogvédelmi jogok megsértése (21,7%) volt.²¹³ A jogsértő termékek vonatkozásában pedig leggyakrabban ruházati, vegyipari, műszaki termékek és játékok voltak az iparjogvédelmi jogsértések esetén, míg a szerzői jogi jogsértések esetében pedig a számítástechnikai eszközök voltak többségben.

Az iparjogvédelmi bitorlást büntetőjogilag üldöző eljárások egyik legérzékenyebb és a joggyakorlatban legtöbb vitát kiváltó kérdése a vagyoni hátrány kiszámítása. A TRIPS 61. cikkére visszavezethető és a Btk. 388. §-ában is megjelenő minősítési határ megállapítása – különösen a „jelentős vagyoni hátrány” és a „különösen nagy vagyoni hátrány” kategóriák – normatív és empirikus szempontból egyaránt nehézségekkel terhes. A büntetőeljárás keretei között a vagyoni hátrány igazságügyi szakértő útján kerül megállapításra. Különös problémát jelent, hogy a szakértő voltaképpen jogkérdésben is nyilatkozni kénytelen, amikor az iparjogvédelmi jogsértés fennállásáról ad véleményt – holott ez utóbbi a kerettényállás értelmében a büntetőbíró kizárólagos hatáskörébe tartozó minősítési kérdés. Az ezzel kapcsolatos bizonytalanság, és a párhuzamos polgári jogi és büntetőeljárások összeütközési pontjai (különösen a szabadalomtalanom érvénytelensége iránti per és a büntető eljárás viszonylatában) kiemelt kodifikációs problémát képeznek.

²¹² 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.

²¹³ Nemzeti Adó- és Vámhivatal. NAV évkönyv 2023. Budapest. 2024. URL: <https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/kiadvanyok/evkonyvek/nav-evkonyv-2023> Utolsó letöltés: 2024.08.02.
Nemzeti Adó- és Vámhivatal. NAV évkönyv 2024. Budapest. 2025. URL: <https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/kiadvanyok/evkonyvek/nav-evkonyv-2024> Utolsó letöltés: 2026.04.03.

A büntetőjogi és polgári jogi jogérvényesítés határainak kérdésében meghatározó iránymutatást nyújtott az Európai Unió Bíróságának 2023. október 19-én hozott ítélete a C-655/21. számú ügyben.²¹⁴ Az előzetes döntéshozatali eljárást a bolgár *Nesebari Járásbíróság* kezdeményezte védjegyhamisítás miatti büntetőügyben, elsősorban azzal összefüggésben, hogy a 2004/48/EK irányelv 13. cikke szerinti kártérítési számítási metodika alkalmazható-e büntetőeljárásban. Az EUB megerősítette, hogy a 2004/48/EK irányelv hatálya – annak 2. cikk (3) bekezdése alapján – nem terjed ki a büntetőeljárásokra és -szankciókra, azaz a tagállamok büntetőjogi kártérítési mechanizmusait nem köti az irányelv 13. cikke szerinti „tényleges kár” vagy „elmaradt haszon” módszertana. Az ítélet emellett vizsgálta az Alapjogi Charta 49. cikke (1) és (3) bekezdéseinek érvényesülését a büntetőjogi szankciók arányossága szempontjából a Bíróság megállapította, hogy az uniós jog nem zárja ki a kiskereskedelmi ár alapú vagyoni hátrány-számítást, de a szankció egészének arányosnak kell lennie. A döntés azért bír különleges relevanciával az értekezés témája szempontjából, mert egyértelműen exponálja azt a szabályozási hézagot, amelyet a polgári jogi harmonizáció és a büntetőjogi autonómia között fennálló törésvonalon. A jogbiztonság romlik, hiszen a tagállamok eltérő büntetőjogi kártérítési módszertant alkalmazhatnak azonos tényállás esetén is.

²¹⁴ C-655/21. számú ügy (*G. ST. T. kontra Rayonna prokuratura Burgas*).

4.3. A közigazgatási úton történő eljárások

Az írásban alapvetően polgári jogi kérdéseket szándékozom feldolgozni, de nem kerülhető meg más jogterületekkel történő relációk vizsgálata sem. Tekintettel azonban az értekezés céljára, az érintőleges jogterületek feldolgozását csak lényegében kiemelve és az elkülönítés kérdéseire fókuszálva dolgoztam fel.

A versenyjog is lehetőségeket biztosít bizonyos körben fellépni a bitorlóval szemben, ez esetben a jellegbitorlásra kell gondolnunk. A Tpv. ²¹⁵ 6. § a jellegbitorlás ²¹⁶ lényegét a korábban felépített goodwill fogalmára alapozza, ezzel kívánva elérni, hogy a versenytársnak hátrány ne legyen okozható. A kérdést vizsgálva két Bírósági Határozatra szeretném felhívni a figyelmet. Az első esetben a bíróság kimondta, hogy a jellegbitorlás feltételei fennállásának körében vizsgálendő szempontok. Az összetéveszthetőség megállapítása során nem az áruk egyes jellemzőit kell külön-külön összevetni, hanem a termékek külső megjelenésének a fogyasztóra gyakorolt összbenyomását kell vizsgálni. Ez az értékelés általában nem igényel különleges szakértelmet. ²¹⁷ Ez esetben a bírósági eljárás tárgya matracok csomagolásának külső megjelenésével kapcsolatban vizsgálta, hogy az az átlagos fogyasztók számára összetéveszthető-e. A másik határozat esetében pedig deklarálták, hogy a Tpv. 6. §-ának helyes értelmezése szerint a jellegbitorlás megvalósul azzal is, ha a versenytárs terméke a másik versenytárs ismert termékének jellegzetességeire való utalással azt a képzetet képes teremteni, hogy a két termék kapcsolatban áll egymással. Az eljárás repce betakarító adapterek külső megjelenésével kapcsolatban indult. ²¹⁸ A bíróság érvelése szerint a termék külső megjelenésébe benne foglalt az arra jellemző szín, méret, felületi kialakítás és forma. Amennyiben pedig ezek összehasonlításban olyan jellegzetes külsőt eredményeznek, amelyek megtévesztően a piacon korábban megjelenő árura, vagy a versenytárstól való származásra utalnak, vagy fennáll az áruk összetéveszthetőségének reális veszélye, az a jellegbitorlás (Tpv. 6. §) magatartását valósítja meg. Mint látható a jogszabály nem csak a terméket, hanem a versenytársat is védeni kívánja, ezzel biztosítva a korábban már hivatkozott *goodwill*-ben rejlő lehetőségeket. Az elhatárolási kérdésekre külön kitérve a védjegyoltalom és a jellegbitorlás közötti látszólagos kollíziót

²¹⁵ 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról.

²¹⁶ „Tilos valamely forgalomképes ingó dolgot (a továbbiakban: termék) vagy szolgáltatást a versenytárs hozzájárulása nélkül olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel – ideértve az eredetmegjelölést is – vagy elnevezéssel előállítani, forgalmazni vagy reklámozni, továbbá olyan nevet, árujelzőt vagy egyéb megjelölést használni, amelyről a versenytársat, illetve annak termékét, szolgáltatását szokták felismerni.”

²¹⁷ Kúria Gfv. VII. 30.419/2014. számú ügy (BH+ 2015.9.396).

²¹⁸ BH 2015.2.42 (2014. november 18.).

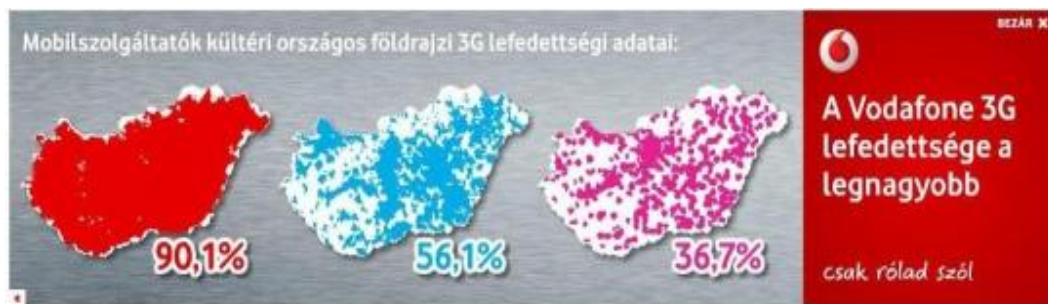
szeretném egy ízben ismertetni. A védjegybitorlás a jellegbitorlás speciális esete, amely bizonyos értelemben tágabb, bizonyos értelemben pedig szűkebb a jellegbitorlásnál. Tágabbnak mondható, mivel a védjegybitorlás nem kizárólag a versenytárs védjegyével kapcsolatban követhető el – nem úgy, mint a jellegbitorlás. Szűkebbnek pedig azért, mert a védjegybitorlás védjegyhez kötött, amíg a jellegbitorlás a jellegzetes külsőhöz kapcsolódik. A védjegyoltalom fennállása a szak-jogszabály (Vt.) feltételrendszere szerint ítéltető meg, amíg a jellegbitorlás megvalósulása sokkal inkább mérlegelés kérdése. El kell mondani azonban, hogy amennyiben a jellegzetes külső megjelenés védjegyoltalom alatt is áll, párhuzamosan lehet fellépni védjegybitorlás és jellegbitorlás alapján is, akár egy vagy két egymástól független eljárásban.²¹⁹ A párhuzamos igényérvényesítés lehetősége ugyanakkor egyben a védjegybitorlás dogmatikai önállóságát is megerősíti. Míg a jellegbitorlás versenyjogi értékelése a piaci hatás teljességét vizsgálja, addig a védjegybitorlási tényállás megvalósulásához elegendő az oltalmi kör jogosulatlan átlépése – a jogosult kizárólagos joga megsértésének megállapításához nem szükséges bizonyítani a tényleges versenyhátrány bekövetkezését.

Ezen a ponton érdemes megemlíteni a Tpv. 6/A. § (1) bekezdés szerinti összehasonlító reklámról szóló rendelkezést. Az összehasonlító reklám szabályozása az Európai Unióban 1997-ben jelent meg, Magyarországon a versenytörvény 2014. július 1-jén történő módosításával. Ezen jogszabály rendelkezik róla, míg korábban a reklámtörvény szabályozta. Érzékelhetjük a jogalkotó szándékát ezen módosítással, ugyanis sokkal inkább a verseny tisztaságát és a fogyasztók védelmét érezte elsődleges feladatának a Tpv.-be való implementációval. A bitorlás kérdéskörét vizsgálva azért kell foglalkozni az összehasonlító reklámmal, mert az összehasonlításhoz szükséges lehet a versenytárs megjelölésének használata. Ez a megjelölés használata pedig a jogosult engedélye nélkül – erre felhatalmazó más jogi norma hiányában – tisztán védjegyjogi szempontból bitorlásként lenne értékelendő. Az összehasonlító reklám szükségképpen magába foglalja a versenytárs, és annak árujára történő utalást, amely során a reklámban a versenytársak azonosítása szempontjából felhasználja annak vagy azoknak a védjegyét, kereskedelmi nevét. Az összehasonlító reklám lényege tehát abban áll, hogy a versenytársak termékeit, szolgáltatásait veti össze és ezzel a fogyasztóknak vagy potenciális fogyasztóknak könnyíti meg – jogszerű esetben objektív módon – a döntését.²²⁰ Az összehasonlító reklámok kapcsán érzékelhetjük, hogy nem minden

²¹⁹ DARÁZS Lénárd: „Jellegbitorlás” a tisztességtelen verseny elleni jogban. *Gazdaság és Jog*. 2007. p. 21-23.

²²⁰ MISKOLCZI-STEURER Annamária: A „jellegbitorlás” komplex megítélése a magyar jogban. *Themis*. 2017. p.130.

esetben kerül direkt megjelölésre a versenytárs. Ez esetben a közelmúltból gondoljunk a Telekom reklámjára, amelyben a „*legnagyobb 4G hálózat*” büszke tulajdonosaként próbált meg új ügyfeleket szerezni a szolgáltató. Azonban e marketing stratégia a Gazdasági Versenyhivatal eljárásában 600 millió Ft bírság megfizetését eredményezte a szolgáltatónak, ugyanis nem tudta bizonyítani a reklám tárgyilagosságát és ellenőrizhetőségét. A másik nagy csoport a fogyasztói szempontokat és a verseny tisztaságát vizsgálva hasonlónak, vagy akár még kicsit kritikusabbnak is mondható, ahol a versenytárs direktben jeleníti meg más versenytárs megjelölését, ahogy történt ez a Pepsi reklámban, amikor a kisfiú csak azért vett két Coca-Cola üdítőt az automatából, hogy azokra ráállva elérhesse a Pepsi gombot, ez pedig már nyilvánvalóan sértette a Coca-Cola jó hírnevét.²²¹

11. ábra – Telekommunikációs példa az összehasonlító reklámra

forrás: Store Insider, 2012.

A vámhatósági jogérvényesítés meghatározó szerepet tölt be a jogérvényesítés rendszerében, bitorlás esetén. Ez esetben alapvetően – az egységes uniós piac révén – az Európai Unió területére kívülről érkező – bitorlásban érintett – áruk vámeljárása esetén léphet fel a jogosult vámhatósági intézkedés kérésével. A jogosult vámhatósági intézkedés kérésének alapfeltétele az a mozzanat lehet, hogy valaki az ő árujához hasonló, hamisított terméket importált az Európai Unió területére. Az Európai Unió jogegységesítés és az eljárások egységes menetére való törekvés révén, a jogosult az unió bármely tagállamában azonos formanyomtatványon keresztül nyújthatja be a vámhatósági intézkedés iránti kérelmét. Az adó- és vámügyekkel kapcsolatos szakpolitikáért az Európai Bizottság Adóügyi és Vámuniós Főigazgatósága felel. Az oltalmi formákra tekintet nélkül Magyarországon a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Észak-budapesti Adó- és Vámigazgatóság Szellemi Tulajdonjog Védelmi Osztályára kell a kérelmet benyújtani. A közösségi oltalmi formák (közösségi védjegy és közösségi formatervezési mintaoltalom) esetében bármely tagállamban előterjeszhető a kérelem a kérelmezett tagállam

²²¹ INCZE Johanna: Gigászok csatája: létezik-e jogszerű összehasonlító reklám? 2019. URL: <https://arsboni.hu/gigaszkok-csataja-letezik-e-jogszeru-osszehasonlito-reklam/> Utolsó letöltés: 2020.01.03.

megjelölésével. A kérelemben a jogosultnak meg kell adni a – hamisított – áruk pontos leírását, kapcsolattartási adatokat – eredménytelen eljárás esetére – a költségviselői nyilatkozatot, valamint nyilatkoznia kell arról, hogy az érvényesíteni kívánt jogoknak – milyen alapon – a jogosultja. A kérelem alapján a jogosult legfeljebb egy évig kérheti, hogy amennyiben a vámhatóság az ellenőrzései során a szellemi tulajdon jog megsértésének – bitorlás – gyanúját érzékeli, kapjon erről értesítést. A vámhatóság értesítése nyomán a jogosult bírósági eljárást kezdeményezhet és egyszerűsített eljárására is sor kerülhet. A vámhatóság a jogosult értesítése mellett az árukat közvetlen vámfelügyelet alá helyezi, és az erről szóló vámhatósági határozatot megküldi a vámkezelést kérőnek. Ezen túl a vámhatóság a korábbiakkal egyidőben tájékoztatja a feleket (jogosult és az áruk bejelentője) az egyszerűsített eljárás lehetőségére, továbbá felhívást intéz a jogosult felé miszerint, ha tíz napon belül nem indít – a vélelmezhető bitorlóval szemben – bírósági eljárást, – a vámkezelést kérőnek – az árut ki fogja adni. A vámhatósági eljárás jogalapja korábban a Tanács 1383/2003/EK rendelete, majd 2014. január 1-jétől az Európai Parlament és a Tanács 608/2013/EU rendelete a szellemi tulajdonjogok vámhatósági érvényesítéséről. Továbbá a Bizottság 1891/2004/EK rendelete az egyes szellemi tulajdonjogokat feltehetően sértő áruk elleni vámhatósági rendelkezésekre és az ilyen jogokat ténylegesen sértő áruk ellen hozandó intézkedésekről szóló 1383/2003/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról.²²² A magyarországi jogforrások közül megemlítendő még, az 556/2013. (XII. 31.) Korm. rendelet az egyes szellemi tulajdonjogokat sértő áruk elleni vámhatósági intézkedésekről.

²²² Hamisítás Elleni Nemzeti Testület: Milyen jogi lépéseket tehet a hamisítóval szemben. URL: <http://www.hamisitasellen.hu/vallalkozasoknak/milyen-jogi-lepeseket-tehet-a-hamisitoval-szemben/> Utolsó letöltés: 2019.11.10.

4.4. Az Egységes Szabadalmi Bíróság (UPC) hatása az európai bitorlási eljárásokra

Az Egységes Szabadalmi Bíróság (*Unified Patent Court*) 2023. június 1-jei indulása az európai iparjogvédelmi jogérvényesítés egyik legjelentősebb intézményi reformja a Párizsi Uniók Egyezmény 1883-as elfogadása óta. A reform közvetlen tétje a szabadalombitorlási eljárások területén a legelősebb a korábban tagállami bíróságok előtt párhuzamosan futó, egymásnak ellentmondó döntéseket eredményező jogvitákat egyetlen, 17 tagállam területére kiterjedő hatályú ítélettel lehet lezárni.²²³ Ennek a fejezetnek a vizsgálati tárgya az, hogy az UPC két és fél éves működése mennyiben váltotta be a jogi harmonizáció ígértét, milyen strukturális korlátok maradtak fenn, és e tapasztalatok hogyan hasznosíthatók.

Az UPC kétszintű bírósági rendszerben működik, az Első Fokú Bíróság helyi divíziókból (*Local Divisions*), regionális divíziókból (*Regional Divisions*) és a Központi Divízióból (*Central Division*) áll, a Fellebbezési Bíróság (*Court of Appeal, CoA*) Luxemburgban működik. A hatáskörök megosztása tárgyi alapú, bitorlási perek a helyi és regionális divíziók előtt indíthatók, míg a kizárólagos érvénytelenítési keresetek és a nemleges megállapítási keresetek a Központi Divízió előtt folynak, amelynek fő székhelye Párizs, második telephelye München (gépészet, fizika, elektrotechnika), harmadik telephelye Milano (biotechnológia, vegyészet, gyógyászat) a londoni székhely kiesése után. Németország négy helyi divízióval rendelkezik (*Düsseldorf, Hamburg, Mannheim, München*), amelyek közül a müncheni a forgalomban messze vezet. Ez a koncentráció nem véletlen, az UPC megindulása előtt évente 600–800 szabadalmi bitorlási ügyet tárgyaltak Németországban, ami négyszeres–ötszörös arányban haladta meg Franciaország, Olaszország és Hollandia ügyérkezési számait. Mindez azt eredményezi, hogy az UPC joggyakorlata a korai szakaszban *de facto* erős német jogértelmezési hatás alatt áll – ami a harmonizáció szempontjából nem tekinthető semleges kiindulópontnak.

²²³ Lásd: TATTAY Levente: Az egységes hatályú európai szabadalom. In: *Gazdaság és Jog*, 26. évf. 3. sz. 2018. PALÁGYI Tivadar: Az egységes európai szabadalom és az Egységes Európai Szabadalmi Bíróság. In: *Európai Jog*, 14. évf. 1. sz. 2014. p. 20-28.

Szakmai szervezetek a 2026 március végén közreadott nyílt levelükben formálisan is felhívják erre az egyenlőtlenségre a figyelmet, kérve az ügyterhelés kiegyensúlyozottabb elosztását.²²⁴ Az UPC működése kapcsán meg kell említeni – az intézményi hatáskör egyik legfőbb korlátját – az ún. *opt-out mechanizmust*, amelynek keretében a hagyományos európai szabadalmak jogosultjai az Egységes Szabadalmi Bíróságról szóló Egyezmény (*a továbbiakban: UPCA*) 83. cikke alapján a bíróság kizárólagos hatásköre alól az átmeneti időszakban (2023–2030) kivonhatják szabadalmukat. Az UPC indulásától számított első hónap végén 535.152 szabadalom és bejelentés lett *opt-out* tárgyává; ez azóta is folytatódik, bár mértéke mérséklődött. Ahol az *opt-out* fennáll, az UPC-határozat nem érvényesíthető; ott az ügyet a nemzeti bírósághoz kell vinni, megőrizve a korábban kritizált töredezettséget.²²⁵

	2023 (tört év)	2024	2025	Összesen
Bitorlási keresetek	67	155	239	471
Előzetes intézkedés kérelmek	~12	32	36	80
Érvénytelenítési keresetek	14	31	27	79
Fellebbezések	-	116	158 (kum.)	158

12. ábra – Az UPC ügyforgalmi statisztikája

forrás: a szerző saját ábrája, adatok forrása: AL-KHALILI 2025, KLOS 2026.

Az UPC 2025 végéig összesen 471 db bitorlási keresetet fogadott be, ebből 239-et 2025-ben – ez 54,2%-os növekedés a 2024-es 155-höz képest. Az előzetes intézkedés iránti kérelmek száma (*preliminary injunction*) 2025-ben 36 db volt, összesen 80 db ilyen kérelem érkezett az indulás óta. Az érvénytelenítési keresetek ezzel szemben visszaestek, 2025-ben 27 új érvénytelenítési kereset érkezett, a viszontkeresetként benyújtott érvénytelenítési igények száma is csökkent 118-ról 83-ra. Ez az arányeltolódás értelmezési szempontból fontos, az alperesek egyre inkább a fennálló ügyek természetes lefolyásában bíznak, nem pedig egy külön érvénytelenítési eljárásban. 2025 végéig az UPC összesen 796 db ügyet rögzített, amelyből 158 db

²²⁴ MÜLLER-STOY Tilman: Open Letter: Uneven distribution of UPC cases between the different Local/Regional/Central Divisions of the Court of First Instance. 2026. március 25. URL: <https://www.bardehle.com/en/ip-news-knowledge/ip-news/news-detail/open-letter-uneven-distribution-of-upc-cases-between-the-different-local-regional-central-divisions-of-the-court-of-first-instance-by-bardehle-pagenberg> Utolsó letöltés: 2026.03.30.

²²⁵ LAI Laurence: UPC opt-outs: statistics and trends one month in. In: Kluwer Patent Blog., 2023. július 2., URL: <https://legalblogs.wolterskluwer.com/patent-blog/upc-opt-outs-statistics-and-trends-one-month-in/> Utolsó letöltés: 2026.01.12.

fellebbezés.²²⁶ Az egységes hatályú szabadalom (*Unitary Patent*) iránti kereslet párhuzamosan bővült. A 2025-ben megadott európai szabadalmak 28,7%-ára kértek egységes hatályt, az EU-ban székhellyel rendelkező jogosultak körében az arány 40,0%-ra emelkedett. Különösen figyelemre méltó, hogy az európai KKV-k, egyetemek és köztestületi kutatóintézetek körében az egységes hatályú szabadalmak aránya 2025-ben 48,4%-ra nőtt.²²⁷

Az UPC egyik leghangsúlyosabb intézményi ígérete a gyors eljárás volt, az UPCA által szándékolt 12 hónapos tárgyalási határidőt az első érdemi ítéletek tapasztalatai szerint az UPC 13–16 hónapon belül teljesíti, ami a korábbi tagállami eljárások (Németországban jellemzően 18–24 hónap, Olaszországban 3–5 év) összehasonlításában valós előrelépést jelent.²²⁸ Az előzetes intézkedés iránti kérelmek megítélésének feltételrendszere az UPC eljárásrendjének legneuralgikusabb pontja, különösen a KKV-k számára. Az UPCA 62. cikke és az eljárási szabályzat 206–213. szabályai alapján az előzetes intézkedés megítéléséhez az igénylőnek igazolnia kell a szükségszerűséget, a jogsértés valószínűségét és az észszerű sürgősséget. A sürgősség értékelésének középpontjában az áll, hogy az igénylő a jogsértésről szerzett tudomástól számítva észszerű időn belül cselekedett-e. A divíziók között jelentős értelmezési különbségek alakultak ki, egyes döntések 6–8 hetes intervallumot fogadnak el²²⁹, mások egy hónapnál is rövidebb cselekvési ablakot alkalmaznak.²³⁰ A *Clarivate* 2026 januárjában közzétett összesítése szerint²³¹ az UPC első két éve alatt 59 db előzetes intézkedés iránti kérelmet nyújtottak be; az eldöntött 41 db közül a kérelmek 39%-ánál az előzetes intézkedés teljes egészében megítélésre került, 14,6%-ánál részben, 46,3%-ánál elutasításra. Az éves bontás kedvező trendet mutat, az első évben az engedélyezési arány 35%, a második évben 42,9% volt. A jogtudományi irodalom ebből arra következtet, hogy a bíróság egyre inkább felperes-barát megközelítést alkalmaz, de a tényleges jogbiztonság – az elutasítást megalapozó tényezőket

²²⁶ AL-KHALILI David: UP & UPC statistics and trends: a two-year check in., 2025. június 12., URL: <https://www.dyoung.com/en/knowledgebank/articles/up-upc-statistics-jun2025> Utolsó letöltés: 2026.03.30.

KLOS Mathieu: UPC received 50% more infringement cases in 2025., 2026. február 17. URL: <https://www.juve-patent.com/legal-commentary/upc-received-50-more-infringement-cases-in-2025/> Utolsó letöltés: 2026.03.30.

²²⁷ EUIPO: Statistics & Trends Centre. URL: <https://www.epo.org/en/about-us/statistics/statistics-centre#/unitary-patent> Utolsó letöltés: 2026.03.30.

²²⁸ Herbert Smith Freehills Kramer: The UPC at 18 months., 2025. január 30., URL: <https://www.hsfkramer.com/notes/ip/2025-01/The-UPC-at-18-months> Utolsó letöltés: 2026.01.30.

²²⁹ Lásd: UPC_CFI_213/2025, UPC_CFI_449/2025, UPC_CFI_624/2025

²³⁰ Lásd: UPC_CFI_347/2024

LAWRENCE Rebecca: UPC Legal Compass: Ready, Set, Stop – Preliminary Injunctions. 2026. január 14. URL: <https://www.dlapiper.com/en-sk/insights/publications/2026/01/upc-legal-compass-ready-set-stop> Utolsó letöltés: 2026.03.30.

²³¹ SERGHERAERT Eric: Preliminary injunctions at the UPC: Speed, success and strategy. Clarivate. 2026. január 27. URL: <https://clarivate.com/intellectual-property/blog/preliminary-injunctions-at-the-upc/> Utolsó letöltés: 2026.03.16.

illetően – még nem konszolidálódott teljesen. Ugyancsak kiemelt jelentőségű a *Cilag/Ethicon v. RiVOLUTION* ügy²³², amelyben a hágai divízió az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasította arra hivatkozva, hogy a felperes 2024. november 11-én tudomást szerzett a jogsértésről, és az ezt követő cselekvés nem minősült kellő sietsége alapján jogszerűnek. Ez az ítélet rámutat arra, hogy az „észszerű sürgősség” értelmezése a bíróság belső normarendszeréből fakad, és a KKV-knak – akiknek monitoring-kapacitása korlátozott – különös figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy a jogsértés észlelésétől számított cselekvési időablak meghatározása nem egységes.²³³

Az UPC érdemi joggyakorlatának két területe a legfontosabb a bitorlás dogmatikájának fejlődése szempontjából, az ekvivalenciaelv alkalmazása, valamint a szabványmegfeleléségi szempontból elengedhetetlen szabadalom (*Standard Essential Patents/SEP*) kezelése. A Hágai Helyi Divízió 2024. november 22-i döntése²³⁴ az UPC első érdemi ítélete az ekvivalenciaelv alkalmazásáról. A döntés hozza létre azt a négy lépcsős tesztet, amelyet a bíróság a szó szerinti bitorlás hiánya esetén alkalmaz. Egyrészt a variáció azonos problémát old meg és azonos funkciót tölt be; másrészt a kiterjesztett oltalom arányos a feltalálói hozzájárulással; harmadrészt a szaktudással rendelkező személy az igénypontból következethet a tágabb oltalmi körre; negyedrészt a bitorlóként minősített megoldás nem tekinthető önállóan újnak és feltalálói lépésen alapulónak a korábbi technika állapotához képest. A döntés különösen figyelemre méltó, mert a felperes (*Plant-e*) KKV-nak minősülő holland innovatív startup, az alperes (*Arkyne*) spanyol startup volt – mindkettő erőforrás-korlátozott szereplő. A hágai divízió a tárgyalás előkészítő szakaszában elutasított egy, a *Arkyne* által kért biztosítékot a perköltség fedezetéül, mivel a bíróság megállapította, hogy ez a KKV-nak minősülő felperest aránytalanul nagy pénzügyi teherrel sújtaná. Ez a döntési elem közvetlenül releváns a H3 hipotézis szempontjából, az UPC-eljárás legalább ebben az ügyben aktívan alkalmazta az egyenlő esélyű eljárás elvét.

Az UPC Igazgatótanácsa 2025 novemberében elfogadta, és 2026. január 1-jével hatályba léptette az eljárási díjak átfogó reformját. A változások mértéke eljárástípusonként eltérő, de a növekedés általánosan 30–1300% között mozog. A bitorlási kereset eljárásdíja az addigi fix 11

²³² Lásd: UPC_CFI_374/2025.

²³³ Verenigde Octrooibureaux: Urgency and standing in UPC preliminary injunction proceedings: UPC_CFI_374/2025., 2026. február 3. URL: https://www.vo.eu/news/urgency-and-standing-in-upc-preliminary-injunction-proceedings-upc_cfi_374-2025-local-division-the-hague/ Utolsó letöltés: 2026.02.18.

²³⁴ UPC_CFI_239/2023. (*Plant-e Knowledge B.V. és Plant-e B.V. v. Arkyne Technologies S.L.*).

000 EUR és értékalapú díj helyett fix 14 600 EUR + emelt értékalapú díjra módosult; az 5 millió EUR alatti perértékű ügyekben az összes eljárásdíj összege 32 000 EUR-ról 44 600 EUR-ra nőtt. A 2 millió EUR perértékű, átlagosnak tekinthető bitorlási ügyek esetén az eljárásdíj 24 000 EUR-ról 31 800 EUR-ra emelkedett.²³⁵A reform a KKV-k számára formálisan mérsékelte a terhet, az Igazgatótanács az általános KKV-díjengedményt 40%-ról 50%-ra emelte. Ugyanakkor a díjreform előtti rendszerhez képest a KKV-kra eső abszolút díjteher is nőtt az 50%-os engedménnyel számolva, a fenti 44 600 EUR-os teljes költségből a KKV 22 300 EUR-t fizet – szemben a korábbi 50%-os engedmény nélküli 16 000 EUR-os terhével. Az ügyvédi, szabadalmi ügyvivői eljárási díjakat és szakértői költségeket is figyelembe véve pedig jelentős eljárási költségekkel kell számolni. A díjreform a H3 hipotézis közvetlen empirikus bizonyítékeként értelmezhető, miközben az UPC formálisan KKV-barát kivételszabályokat alkalmaz, a tényleges perlési kockázat és a perköltség-kockázat abszolút értéken emelkedett. Egy KKV-nak – amely monitoring-kapacitása révén esetleg késve észleli a jogsértést, majd a sürgősségi ablak szűk értelmezése miatt elveszíti az előzetes intézkedés lehetőségét – az 50%-os kedvezményes díjak mellett is rendkívül körültekintően kell mérlegelnie a peresítési döntést. Az UPC tapasztalatai kettős képet mutatnak a KKV-k számára, a *Plant-e v. Arkyne* eljárásban az UPC aktív védelmet nyújtott a KKV-felperessel szemben alkalmazott perköltség-nyomással szemben, az egységes hatályú szabadalom alacsonyabb megújítási díjai valós előnyt kínálnak a korábbi tagállami validációs rendszerénél. Ugyanakkor a 2026. január 1-jei díjemelés, a sürgősségi feltételek szigorú és nem egységes értelmezése, valamint a gyakorlatban megjelenő²³⁶ szigorú határidő-rendszer összességében egy olyan struktúrát rajzol ki, amelyben a hatékonyan perléshez szükséges erőforrások – monitoring, gyors cselekvési kapacitás, szakértői bizonyítékok összeállítása – továbbra is a nagyobb szervezetek természetes előnyét képezik. A H3 hipotézis ezért az UPC-adatok alapján nem cáfolható meg, az eljárási rendszer nem semleges, hanem – bár enyhébb formában, mint a korábbi tagállami rendszerek – még mindig strukturálisan kedvezőbb a nagy szervezetek számára.

²³⁵ Lásd: UPC: Table of Court Fees 2022.09.01. URL: https://www.unifiedpatentcourt.org/sites/default/files/upc_documents/ac_05_08072022_table_of_court_fees_en_final_for_publication_clean.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.22.

UPC: Table of Court Fees 2026.01.01. URL: https://www.unifiedpatentcourt.org/sites/default/files/upc_documents/Consolidated%20Table%20of%20Court%20fees_EN.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.22.

²³⁶ UPC_CoA_796/2025.

4.5. Az alternatív vitarendezés lehetőségei

Az iparjogvédelmi jogérvényesítés hagyományos modellje bírósági alapú, a jogosult bitorlási pert indít, amelynek eredménye egy kötelező erejű ítélet. Ez a modell számos előnnyel rendelkezik – a jogerős ítélet végrehajtható, az alperes akkor is kötve van, ha az eljárást annak végéig ellenzi –, ugyanakkor súlyos strukturális hátrányai is vannak, a bírósági eljárás hosszú, drága, erőforrás-igényes, és kimenetele kiszámíthatatlan. Az alternatív vitarendezés (*Alternative Dispute Resolution, ADR*) mechanizmusai – a megelőző és a reaktív jog határán elhelyezkedő eszközök – ezért nem pusztán a bírósági eljárás olcsóbb helyettesítőiként, hanem az iparjogvédelmi rendszer strukturális egyensúlyának önálló elemeiként értelmezendők. Ez a fejezet az ADR-mechanizmusok négy nagy csoportját elemzi, a WIPO Választottbírósági és Közvetítői Központján (*a továbbiakban: WIPO AMC*) keresztül elérhető eljárásokat, az EUIPO Közvetítői Központ (*Mediation Centre*) intézményi kereteit és 2025-ös kibővítését, az EPO-ellenzéki eljárást mint *quasi-ADR* mechanizmust, valamint az UPC Szabadalom-közvetítési és Választottbírósági Központját (*Patent Mediation and Arbitration Centre, PMAC*), amely 2026. június 2-án nyílik meg. Az elemzés kizárólag ezen intézmények saját adataira és kiadványaira, az EU irányadó jogforrásaira, illetve a WIPO, az EUIPO és az EPO hivatalos statisztikáira támaszkodik.

Az alternatív vitarendezés fogalmi keretét az EU-ban a 2008/52/EK irányelv²³⁷ teremti meg. Az irányelv célja az alternatív vitarendezés igénybevételének előmozdítása és a közvetítés, valamint a bírósági eljárások közötti kiegyensúlyozott viszony biztosítása. Az irányelv hatálya határokon átnyúló polgári és kereskedelmi jogvitákra terjed ki, ahol legalább az egyik fél más tagállamban rendelkezik lakóhellyel; a tagállamok döntő többsége azonban a belső jogba ültetéskor a hatályt belföldi jogvitákra is kiterjesztette, csupán három tagállam korlátozta azt a kifejezetten határokon átnyúló ügyekre. Az Európai Parlament 2018-as értékelése²³⁸ rámutatott, hogy az irányelv „messze elmarad a kitűzött céloktól”, a bírósági közvetítési kultúra számos tagállamban nem gyökeresedett meg, és a bírói meghívás a közvetítésre általánosan megfigyelhető eszköz maradt, de szankció nélküli ajánlásként nem érvényesül következetesen.

²³⁷ 2008/52/EK irányelv (Az Európai Parlament és a Tanács 2008. május 21-i irányelve a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól).

²³⁸ Európai Parlament: Mediation Directive 2008/52/EC. AT A GLANCE Implementation in action. 2018. november 27. URL: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/226405/EPRS_ATAG_627135_Mediation_Directive-FINAL.pdf
Utolsó letöltés: 2026.03.30.

Iparjogvédelmi ügyekben ez különösen azért jelent problémát, mert a bitorlási jogviták technikailag komplex tárgyuknál fogva speciális mediátori szakértelmet igényelnek, amellyel az általános polgári közvetítői regiszterek jellemzően nem rendelkeznek.

A WIPO Választottbíróági és Közvetítői Központja (WIPO AMC) 1994-ben jött létre azzal a kifejezett céllal, hogy szellemi tulajdoni jogviták rendezéséhez neutrális, specializált intézményi keretet biztosítson. A Központ négy eljárástípust kínál, közvetítés (*mediation*), választottbíráskodás (*arbitration*), gyorsított választottbíráskodás (*expedited arbitration*) és szakértői meghatározás (*expert determination*). A WIPO AMC 2024-ben 858 szellemi tulajdoni jogvitát kezelt, amely 25%-os növekedést jelent 2023-hoz képest. 2025-ben ez a szám 1 461-re emelkedett, amely 70%-os éves növekedést jelent. A WIPO közigazgatási szervekkel közösen folytatott program (*Co-Administration Program with IP and Copyright Offices*) keretében indított ügyek száma 2025-ben 87%-kal nőtt az előző évhez képest, a WIPO Közvetítési és Választottbíróági Szabályok alapján folytatott ügyek száma 42%-kal. Az ügytípusok megoszlása 2025-ben, szerzői jog és digitális tartalom 71%, védjegy 23%, szabadalom és egyéb kereskedelmi ügyek a maradék részarányon osztoznak. A WIPO AMC 2025-ben több mint 1 500 KKV-val, startuppal, alkotóval és innovátorokkal volt érintkezésben – ez a KKV-jelenlét az intézményi igénybevétel szempontjából kiemelkedő adat.²³⁹ A UDRP-ügyek (*Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*) tekintetében 2024-ben 133 ország védjegyjogosultjai 6 168 ügyet nyújtottak be – ez az 1999-es rendszer bevezetése óta a második legforgalmasabb év. 2025-ben ez a szám rekordszintre, 6 282-re emelkedett. A UDRP-eljárás különösen a kibertér-megszállás (*cybersquatting*) esetén bizonyult hatékonynak, és közvetlen relevanciája van a védjegybitorlás határokön átnyúló online dimenzióiban.²⁴⁰ A WIPO AMC kumulált statisztikái szerint a WIPO közvetítési eljárásainak 70%-a egyezséggel végződik; a választottbíróági eljárások esetében ez az arány 33%.²⁴¹ Szabadalmi ügyekben a közvetítés sikerességi aránya 50% és 80% között mozog, az eljárás kontextusától függően (bírói közreműködéssel lefolytatott vs. önálló eljárás). A WIPO AMC becslése szerint a közvetítés

²³⁹ WIPO: ADR Highlights 2025. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/center/summary2025.html> Utolsó letöltés: 2026.01.14.

WIPO: ADR Highlights 2024. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/center/summary2024.html> Utolsó letöltés: 2026.01.14.

WIPO: ADR Highlights 2023. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/center/summary2023.html> Utolsó letöltés: 2026.01.14.

²⁴⁰ WIPO: 2025 Marks Record-Breaking Year for WIPO Domain Name Disputes. URL: https://www.wipo.int/amc/en/domains/news/2026/news_0001.html Utolsó letöltés: 2026.01.14.

²⁴¹ WIPO: WIPO Caseload Summary. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/center/caseload.html> Utolsó letöltés: 2026.01.14.

díja a peres eljárás díjának mindössze 3–5%-a; a legjobb esetben ez az arány 1% alá is süllyedhet.²⁴²

Az EUIPO Közvetítói Központja (*Mediation Centre*) 2023. november 22-én nyílt meg, az EUTM-rendelet (2017/1001/EU) 165. cikke felhatalmazása alapján. Induláskor a Közvetítói Központ hatásköre kizárólag az EUIPO Fellebbezési Tanácsa előtt folyó másodfokon lévő eljárásokra terjedt ki; ezt követte a 2024 júliusi kiterjesztés a törlési eljárásokra, majd a 2025. június 2-i legteljesebb kibővítés, amely valamennyi *inter partes* eljárásra – beleértve az elsőfokú ellenkezési, törlési és design-érvénytelenítési eljárásokat is – kiterjesztette a közvetítés igénybevételének lehetőségét. A 2025. július 14-én hatályba lépett új EUIPO Közvetítési Szabályzat értelmében a közvetítés – a felek kölcsönös hozzájárulásával – az összes *inter partes* uniós védjegy- és formatervezési minta-eljárásban kezdeményezhető, és a folyamatban lévő eljárás automatikusan felfüggesztésre kerül. Az eljárás online vagy személyesen az EUIPO székhelyén (Alicante, Spanyolország), vagy Brüsszelben zajlik. Az online eljárás és az *alicantei* személyes eljárás díjmentes, a brüsszeli irodában tartott ülés adminisztratív díjköteles. A mediátor kiválasztása a felek által közösen történik az EUIPO hivatalos mediátorlistájáról; amennyiben a felek nem jutnak megállapodásra, a Közvetítói Központ ajánlást tesz, figyelembe véve a szükséges nyelvi kompetenciát, szaktudást és elérhetőséget.²⁴³

Az Európai Szabadalmi Hivatal (EPO) *opposition* eljárása nem tekinthető klasszikus ADR-mechanizmusnak, hiszen annak eredménye kötelező, quasi-bíróági döntés. Ugyanakkor a szabadalombitorlási peres eljárás szempontjából bitorlást megelőző funkciót tölt be, az ellenzéki eljárásban megtámadott és – teljes mértékben vagy módosított formában – fenntartott szabadalom egy bitorlási ítéletben vitathatatlanabb alapot ad, mint egy meg nem vitatott jogcím. Ezért az iparjogvédelem területén az EPO-*opposition* eljárást rendszeresen a „quasi-ADR” kategóriában mutatják be.

Az Egységes Szabadalmi Bíróságról szóló Egyezmény (*UPCA*) 35. cikke létrehozza a Szabadalom-közvetítési és Választottbíróági Központot (*a továbbiakban: PMAC*), amelynek

²⁴² MICHAELSON L. Peter: WIPO Arbitration and Mediation Center: Mediation of IP Disputes The WIPO Experience. 2024. november 12. URL: [https://www.mandw.com/PRESENTATIONS/WIPO-Mediation_presentation\(111214\).pdf](https://www.mandw.com/PRESENTATIONS/WIPO-Mediation_presentation(111214).pdf) Utolsó letöltés: 2026.01.20.

²⁴³ EUIPO: ED Decision Rules on Mediation. 2025. július 14. URL: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/law_and_practice/decisions_president/EX-25-09_en.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.

székhelyei Ljubljana és Lisszabon. A PMAC az UPC tárgyi hatályába tartozó szabadalmi jogviták közvetítéséhez és választottbíráskodásához biztosít intézményi keretet. Tekintettel arra, hogy az egyezmény 82. cikke alapján a PMAC útján létrejött egyezség az UPC minden tagállamában közvetlenül végrehajtható, a PMAC jogérvényesítési ereje elvben eléri a bírósági ítélet szintjét – különösen más tagállamban történő végrehajtás szempontjából. Fontos korlát azonban, hogy a PMAC közvetítési és választottbírói eljárásában a szabadalom nem vonható vissza és nem szűkíthető, ez a hatáskör kizárólag az UPC és az EPO hatáskörébe tartozik.²⁴⁴ A PMAC intézményi felállítása 2024–2025-ben zajlott le. 2024 szeptemberében *Aleš Zalar* volt bírót neveztek ki a PMAC elnökévé. A PMAC formálisan 2026. június 2-án nyílik meg. Az UPCA eljárási szabályzatának 11(1). szabálya alapján az UPC *judge-rapporteur*-ja az eljárás bármely szakaszában – különösen a közbülső eljárásban tartott *interim* konferencián – az ügy PMAC-hoz utalásának lehetőségét köteles megvizsgálni, amennyiben a felek közötti egyezséget lehetségesnek ítéli.²⁴⁵ Ez az intézményi keret az ADR-t nem csupán peres eljárást megelőző, hanem párhuzamosan futó alternatívaként pozicionálja az UPC-rendszerben. Az UPCA 35. cikk (2) bekezdése alapján a PMAC keretében létrejött egyezség az UPCA 82. cikke értelmében közvetlenül végrehajtható – ez a jellege megkülönbözteti mind a WIPO AMC, mind az EUIPO *Mediation Centre* eljárásától, ahol a végrehajthatóság tagállami eljárásjogi lépéstől függ.

Szempont	Bírósági eljárás	WIPO AMC közvetítés	EUIPO Mediation Centre	EPO <i>opposition</i> eljárás	PMAC
Kötelező erejű döntés	Igen	Csak egyezség esetén	Csak egyezség esetén	Igen (quasi-bírósági)	Egyezség végrehajtható
Szabadalom visszavonható	Igen (UPC)	Nem	Nem	Igen	Nem
Területi hatály	Tagállami/UPC	Globális	EU	44 EPC-tagállam	17 UPCA-tagállam
Átlagos időtartam	13–16 hónap (UPC)	Hetektől hónapokig	3 hónapon belül	20,5 hónap	nincs még adat (2026 után)
KKV-specifikus kedvezmény	50% díjengedmény	Nincs általános	Ingyenes (online)	Alacsony díjak	nincs adat
Titoktartás	Nyilvános eljárás	Teljes körű	Teljes körű	Nyilvános	Teljes körű
Üzleti kapcsolat megóvása	Nem célkitűzés	Igen	Igen	Nem célkitűzés	Igen

13. ábra – ADR eljárások összehasonlítása

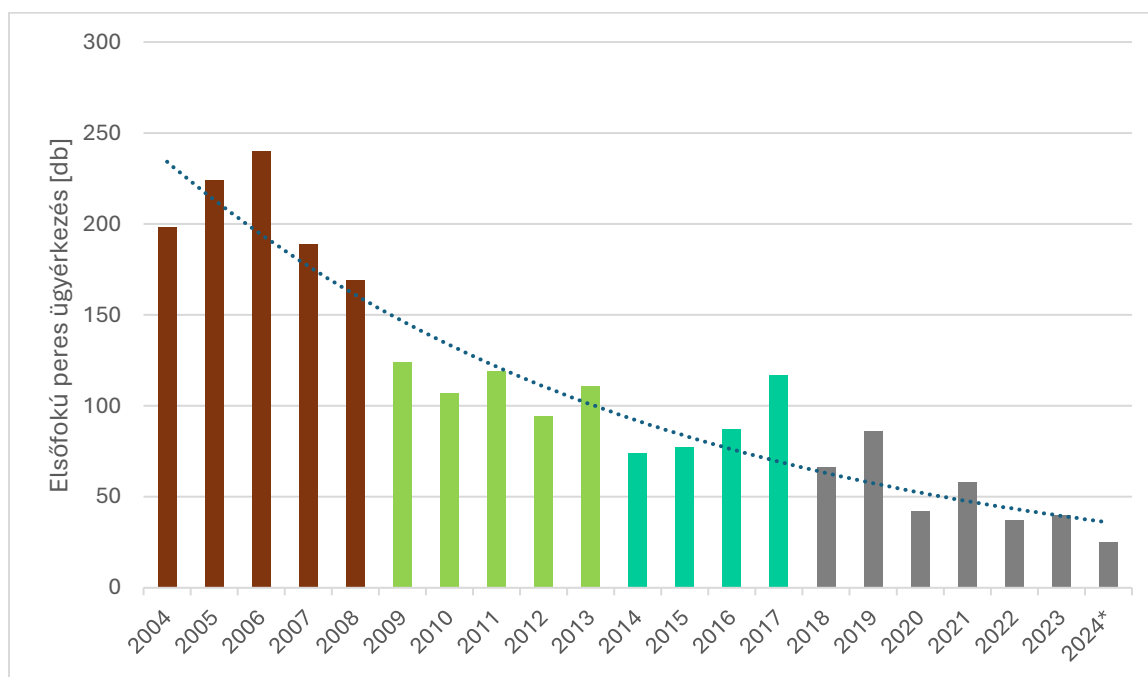
forrás: a szerző saját ábrája

²⁴⁴ EPO: Agreement on a Unified Patent Court. <https://www.epo.org/en/legal/up-upc/2022/upca.html> Utolsó letöltés: 2026.03.30.

²⁴⁵ UPC: Patent Mediation and Arbitration Centre of the Unified Patent Court. URL: <https://www.unifiedpatentcourt.org/en/court/patent-mediation-and-arbitration-centre> Utolsó letöltés: 2026.03.30.

5. A bitorlás különös kérdései és joggyakorlatának elemzése

Amikor a bitorlás joggyakorlatáról beszélünk, célszerű az oltalmi formákat külön-külön vizsgálni az egyes sarokpontok kellő kiemelése okán. A bitorlás vizsgálata során mindenképp meg kell említenünk a büntetőjogi jogkövetkezmények rendszerét is.²⁴⁶ Azonban a büntetőjogi rendelkezések az alkotók jogait védik az alkotások jogosulatlan elsajátítása ellen, és nem az alkotáshoz fűződő, és azzal összefüggő jogok sérelmére vonatkoznak²⁴⁷ – így azokkal jelen fejezetben nem kívánok foglalkozni. Jelen szerkezeti egységben a polgári bíróságok előtt megjelenő – releváns – iparjogvédelmi pereket és szakjogszabályi összefüggéseket fogom bemutatni.

14. ábra – Iparjogvédelmi perek – elsőfokú peres ügyérkezés – 2004-2024²⁴⁸

forrás: a szerző saját ábrája – adatok forrása: 2004-2014 OSAP, 2014-2024 nyilvántartási adatbázis

A fenti ábrán az iparjogvédelmi bitorlási perek számának alakulását figyelhetjük meg a magyar bírósági rendszerben. A diagramra felrajzoltam az adatok exponenciális trendvonalát piros

²⁴⁶ Lásd: A szellemi tulajdon elleni bűncselekmények alcím. Btk. 384. § – 388/B. §

²⁴⁷ BACHER Vilmos: A szellemi tulajdon büntetőjogi védelme, figyelemmel a jogsértő magatartások polgári jogi összefüggéseire. In: Gazdaság és Jog, 12.sz. 2002. p. 3-11.

²⁴⁸ 2024.08.31-ig érkezett ügyekre vonatkozó adatok, forrás: Országos Bírósági Hivatal.

színnel. Mint láthatjuk a trendvonalon egy csökkenő eljárásszámot figyelhetünk meg, ennek magyarázata azonban kiegészítésre szolgál. Amennyiben klasztereket képzünk,²⁴⁹ a diagramon barna színnel jelöltet a „Hőskorszak” csoportjának nevezhetjük, amely 2004-2008 között zajlott és a következők jellemzik. Az évi átlagos ügyérkezés 150-200 db között mozog, a bitorlási perek száma pedig évente átlagosan 180 db. A jogrendszerben megjelenik a közösségi védjegyjog és az ehhez kapcsolódó peres eljárások is. A bírósági ügyekben az ún. áruhamisítási eljárások dominálnak. Szintén magas számban figyelhetők meg a volt szocialista állami vállalatok privatizációja révén kialakult védjegyviták. A második csoportot (zöld színnel jelölve) „A gazdasági válság korszakának” nevezhetjük, amely 2009-2014 között zajlott. Jellemzője az ügyérkezés körülbelüli felére csökkenése a korábbiakhoz képest. Átlagosan évi 107 bitorlási eljárás zajlott. Továbbá szintén megfigyelhető az internet és az ehhez kapcsolódó jogi kérdések megjelenése is. A harmadik csoportot (türkizzel jelölve) nevezhetjük a „Válság utáni korszaknak”, amely időben 2015-2017 között zajlott. Az évi átlagos bitorlási perek száma 81 volt. A korszakot pedig a domain névvel²⁵⁰ és az internetes használattal kapcsolatos jogviták dominanciája jellemezte. Az utolsó csoportot pedig (szürke színnel jelölve) „Az új Pp.²⁵¹ hatálybalépésének korszakaként” nevezhetjük, amely 2018. január 1-jétől napjainkig látszólag átrajzolta a bitorlási peres eljárások mintázatát – megjegyzem a polgári peres ügyekben az új Pp. hatálybalépése óta generálisan csökkent az eljárások száma, nem kizárólag csak az iparjogvédelmi ügyekben. Elmondható azonban, hogy az új polgári perrendtartási törvény hatálybalépése óta bizonyos új trendek figyelhetők meg a bitorlási perekben; a hatályosított európai szabadalmak előtérbe kerültek, és a szerzői jog mintegy iparjogvédelmi jogi alternatíva kezdett el funkcionálni, továbbá pedig szintén figyelmet kapott az üzleti titok és know-how²⁵² szerepe is.

Általánosságban említést érdemel még annak a jelentősége is, hogy az ügyteher csökkenésével nem feltétlenül arányosan csökken a bíróságok munkája jelen ügyekben, ugyanis a korábbi nagymennyiségű egyszerűen megítélhető ügyeket napjainkra bonyolultabb ügyek váltják fel. Több olyan határeset szituációt peresítenek a felek, amelyek megítélése csak rendkívüli

²⁴⁹ CSÓTI Tamás: Az új Pp. alkalmazásának tapasztalatai a szellemi alkotásokkal kapcsolatos perekben és nemperes eljárásokban. Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület, Szellemi Tulajdoni Konferencia 2019 ősz, Mezőkövesd. 2019. nov. 21.

²⁵⁰ SZAMOSI Katalin: A domain név és a védjegyek ütközésének problémája. In: Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület közleményei. 41. 2000. p. 161-166.

VIDA Sándor: Trademark infringement by domain name registrars. In: Acta Juridica Academiae Scientiarum Hungaricae, 52.évf. 4.sz. 2011. p. 341-347.

²⁵¹ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról – hatályos: 2018. január 1-jétől.

²⁵² 2018. évi LIV. törvény az üzleti titok védelméről.

körültekintés mellett lehetséges. A perek kimenetele a korábban ismertetett okok miatt egyre kiszámíthatatlanabbá válik, fogalmazhatunk úgy is, hogy a volatilitás folyamatosan nő.

Megfigyelhető a gyakorlatban – egyre szofisztikáltabb módokon – az oltalmi formák keveredése, amikor egy-egy jogosult valamilyen más szellemi tulajdonra hivatkozva igyekszik meghosszabbítani az oltalmi időt, vagy tágabban értelmezni a kizárólagosságot. Példaként láthatjuk a szerzői jogot, mint alternatíva az iparjogvédelemre az *SI és Brompton Bicycle Ltd kontra Chedech/Get2Get* ügyben.²⁵³ Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben megjelenő BROMPTON nevű angol vállalkozás szabadalommal rendelkezett 1979-től a kerékpár összecukási mechanizmusára vonatkozóan,²⁵⁴ amely azóta már közkinccsé vált. A szerzői jogok tekintetében a korábban említett angol vállalkozás az összecukható kerékpár külső megjelenése alapján a vagyoni jogok, míg a perben szereplő SI természetes személy a személyhez fűződő jogok jogosultja. Az eljárásban ellenérdekű félként pedig a *GET2GET* dél-koreai sportszergyártó vállalkozás jelenik meg, amely szintén gyárt három különböző helyzetben is összehajtható kerékpárt – *CHEDECH* – néven. Köztük soha nem történt felhasználási engedélyadás. A dél-koreai cég a kerékpárokat az interneten is értékesíti és azok Belgiumban is megvásárolhatók. A *BROMPTON* sérelmezte, hogy a *CHEDECH* kerékpár külső megjelenése közel azonos a saját termékükkel és ezért szerzői jogukat sérti. Az ügyben a kérdés igencsak megosztó lehet, a szerzői jog fennállásának feltételeiről a Berni Unió Egyezmény²⁵⁵ (a továbbiakban: *BUE*) rendelkezik. A *BUE* az irodalmi és művészeti művek kifejezést használja, a kérdés mibenléte leegyszerűsítve pedig abban áll, hogy egy kerékpárra tekinthetünk-e úgy, mint egy művészeti alkotásra. Van-e relevanciája annak, hogy a kerékpár (mű) formája szükségképpen az elérni kívánt műszaki hatást határozza meg. Álláspontom szerint az eljárásban felmerülő kérdéseket megfogalmazhatjuk leegyszerűsítve úgy is, hogy amennyiben egyfajta kollízió jelenik meg a szerzői jogi alkotás és egy korábban fennálló szabadalom – releváns műszaki megoldás – között, a szerzői jogra hivatkozva megállapítható-e kizárólagosság. A korábban feltett kérdésre pedig tekinthetünk úgy is, hogy amennyiben a műszaki megoldás – funkcionális mű esetén – rendelkezik egyfajta művészeti tulajdonsággal az *de facto* értelmezhető-e úgy, hogy a közkinccsé vált szabadalmi oltalmat *quasi* „újra hatályba

²⁵³ C-833/18. számú ügy.

²⁵⁴ EP0026800 számú európai szabadalom (1979. október 3.).

²⁵⁵ Magyarországon kihirdette: 1975. évi 4. törvényerejű rendelet az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről.

helyezze” és ezzel kizárólagosságot biztosítson. Az EUB ítéletében²⁵⁶ kimondta, hogy a szerzői jogi oltalom – az *InfoSoc*-irányelv alapján – elvileg alkalmazható olyan termék formájára is, amelynek kialakítása legalább részben szükséges egy műszaki hatás eléréséhez, feltéve hogy a termék a szerző saját szellemi alkotásaként minősíthető. Az originalitás megítélésekor a döntő szempont az, hogy a forma kialakításában szabad, kreatív döntéshozatalra nyílt-e lehetőség. Ha a műszaki funkció a forma minden elemét kizárólagos módon meghatározza, úgy az originalitás – és ezzel a szerzői jogi oltalom – kizárt. Ha azonban a formán belül szabad alkotói tér is fennállt, a műszaki kényszer pusztán ténye nem akadályozza az oltalmat. A Bíróság ezzel elhatárolta magát a „szorzat-formák kizárásának” elvétől, és megerősítette a *Cofemel*-ítéletben²⁵⁷ kimunkált originalitás-tesztet a használati tárgyakra vonatkozóan is. Az ítélet dogmatikai üzenete töbrétegu. Egyrészt a szerzői jog és az iparjogvédelem – különösen a szabadalom és a közösségi formatervezésiminta-oltalom – határvonalát újrarajzolja. A funkcionális tárgyak terén a lejárt szabadalom nem zárja ki automatikusan a párhuzamos szerzői jogi oltalmat, ha az alkotónak a forma kialakításában ténylegesen szabad döntési tere volt. Másrészt az ítélet egy addig vitatott dogmatikai kérdést is rendez, miszerint ha más piaci szereplők szintén hasonló formát választottak, nem érv az originalitás ellen, hanem az értékelés egyik releváns tényezője lehet. Amennyiben a kérdés a közösségi formatervezésiminta-oltalom oldaláról közelítendő meg, a *Doceram*-ítélet²⁵⁸ óta egyértelmű, hogy ha a termék jellegzetességeit kizárólag a műszaki rendeltetés határozza meg, az nem részesülhet közösségi formatervezésiminta-oltalomban.²⁵⁶ A *Brompton*-ítélet ehhez képest a szerzői jogi rezsime nézve ennél rugalmasabb mércét rögzít, miszerint a műszaki kötöttség nem abszolút jellegű, hanem csak akkor kizáró, ha az alkotói szabadságot teljes mértékben felszámolja. Az ítélet a H2 hipotézis szempontjából is figyelemre méltó összefüggést tár fel. Az oltalmi formák közötti dogmatikai határvonalak bizonytalansága – azaz, hogy mikor alkalmazható párhuzamosan a szerzői jogi és az iparjogvédelmi rezsime – a digitális és globális kereskedelemben fokozottan érvényesül, hiszen a határokon átnyúló termékforgalom éppen azokon a területeken generál értelmezési hézagokat, ahol az oltalom terjedelme jogrendszerenként eltér. A H1 hipotézis szempontjából pedig az ítélet az EUB azon egységesítő funkcióját illusztrálja, amely az előzetes döntéshozatali mechanizmuson keresztül – eseti alapon – harmonizálja a tagállami bíróságok eltérő megközelítéseit, ugyanakkor nem pótolhatja a szerzői jog és az iparjogvédelmi jog határterületét érintő kodifikált jogalkotást.

²⁵⁶ C-833/18. számú ügy.

²⁵⁷ C-683/17. számú ügy.

²⁵⁸ C-395/16. számú ügy.

5.1. A szabadalmi oltalom

5.1.1. A szabadalmi oltalom normatív keretei

Már a fejezet elején fontosnak tartom tisztázni az innováció (régiesebben használva újítás) és a szabadalom fogalmainak elválasztását. Köznyelvi értelemben sokszor nem teljesen helyesen kerül a két kifejezés alkalmazásra, és gyakran egymás szinonimájaként is tévesen használják. A mai napig találkozhatunk a világszabadalom kifejezéssel is bizonyos termékek reklámozása során, amelyről a szellemi alkotásokhoz értő szakemberként a szabadalmi oltalmak territoriális jellege miatt fogalmi nonszenszként vélekedhetünk. Itt sok esetben inkább a világszintű innováció kifejezés lenne helytálló. A lenti ábrán is erre láthatunk példát az 1900-as évekből.

15. ábra – SCHI-KER MOTOR „világ szabadalom”

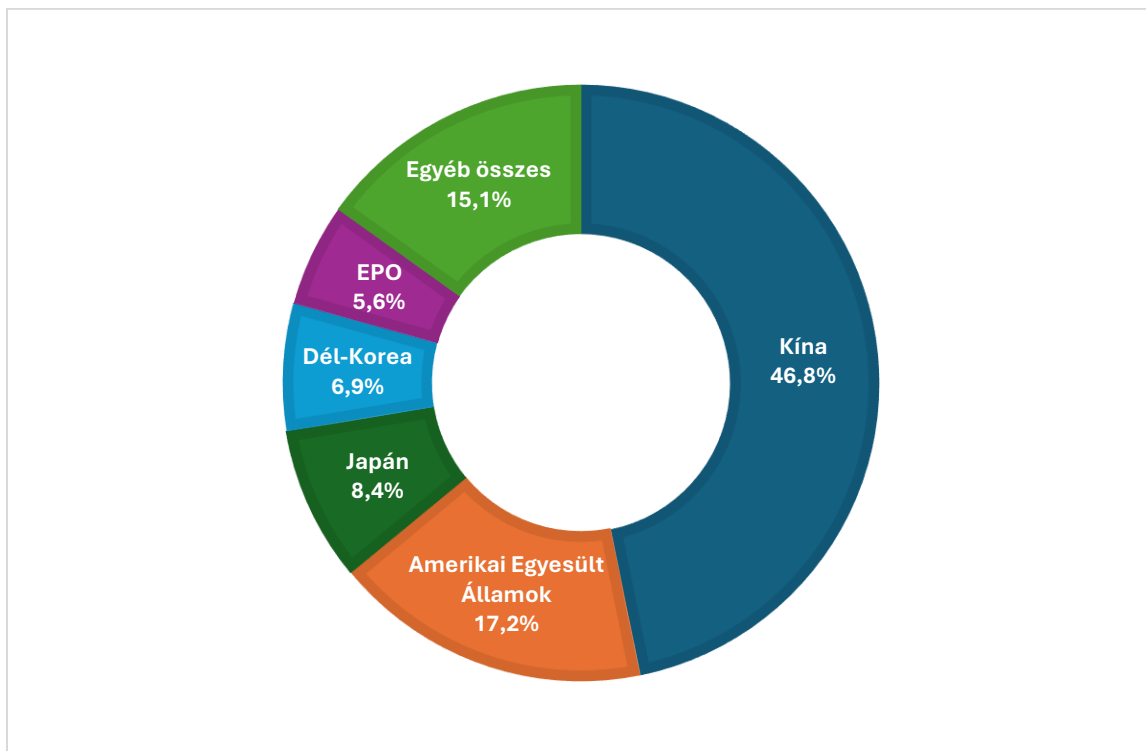
forrás: Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, 2023.

Az innováció és újítás sokkal inkább mondható általános köznyelvi jellegű kifejezésnek napjainkban. A Magyar Innovációs Szövetség az OSLO kézikönyv fogalmi rendszerét használva az innovációt a következőképpen definiálja, „Az innováció új, vagy jelentősen javított termék (áru vagy szolgáltatás) vagy eljárás, új marketing-módszer, vagy új szervezési-szervezeti módszer bevezetése”.²⁵⁹ A szabadalmaknak azonban jellemzője az újdonság (újdonság kritériuma), a jelentősen javított termék (szakember számára nem nyilvánvalóság kritériuma), és a bevezetett, azaz alkalmazott (ipari alkalmazhatóság kritériuma). A fogalmak nem azonosak. Az innovációnak nem fogalmi eleme például a kizárólagosság, és nem is jogi kategória önmagában az innováció. A jellemzők közötti hasonlóságok azonban okot adhatnak a köznyelvben azok keveredésére. A szabadalmak alapvetően védik a feltalálók jogait, megakadályozva ezzel másokat abban, hogy jogtalanul használják fel az innovációikat. A

²⁵⁹ MAGYAR INNOVÁCIÓS SZÖVETSÉG: Innováció értelmezése. 2022. URL: https://www.innovacio.hu/1g_hu.php
Utolsó letöltés: 2024.09.27.

szabadalom, mint jogi eszköz szerepe az innováció ösztönzésében kiemelkedő, hiszen a szabadalmi oltalom lehetőséget biztosít a feltalálóknek és a jogosultaknak (kutatóknak és vállalatoknak), hogy tőkét vonjanak be innovatív ötleteik megvalósításába – sikeres fejlesztés esetén – a kizárólagossággal biztosítva a megtérülést.

Az Amerikai Egyesült Államok a szabadalmi rendszereiket egyre inkább versenyképességi stratégiai kérdésként kezelik, amely jelenség az Európai Bizottság által végzett kutatások szerint sok új kérdést vet fel már versenyjogi szempontból vizsgálva.²⁶⁰ A jogosultak (feltalálók) szempontjából vizsgálódva pedig szintén elmondható, hogy a szabadalmak a vállalatok életében nemcsak pusztán jogi instrumentumok, hanem sok esetben stratégiai eszközök a piaci részesedés megőrzésében – jól mutatja ezt a postaiparban jól ismert német vállalat *Francotyp-Postalia AG* példája is.²⁶¹

16. ábra – A legtöbb szabadalmi bejelentést fogadó hivatalok országoként [2022]

forrás: a szerző saját ábrája – WIPO Statistics Database 2024. márciusi lekérdezés alapján

²⁶⁰ HARHOFF Dietmar, HOISL Hall Bronwyn, VON GRAEVENITZ Georg, WAGNER Stefan: The strategic use of patents and its implications for enterprise and competition policies. European Commission, 2007
URL: https://madoc.bib.uni-mannhei.m.de/47310/1/study-202852-2008_en_2475.pdf Utolsó letöltés: 2023.08.02.

²⁶¹ WAGNER Stefan: Business Method Patents in Europe and their Strategic Use – Evidence from Franking Device Manufacturers. University of Munich Discussion paper 2006-15. 2006. p. 173-194. URL: <https://doi.org/10.1080/10438590600984042> Utolsó letöltés: 2023.08.19.

Malcolm Gladwell angol származású kanadai újságíró és szociológus a következőképpen vélekedik a kérdésben. „*A feltaláló a kezdeti időszakban azért kap monopóliumot alkotására, mert a társadalom, az állam, a szakma anyagi ösztönzőket akar biztosítani olyanoknak, akik hasznos dolgokat – például rák-gyógyszert – találnak fel. De a megszabott idő elteltével jobb is, ha mindenki úgymond "lopni" kezdi az addig szabadalommal védett emlőrák-gyógymódot, mert az is a társadalom érdeke, hogy a lehető legtöbb ember lemásolhassa a hasznos találmányt, hiszen csak így lehet igazán birtokba venni, illetve tanulni belőle másoknak, csak így lehet rá építeni, és jobb, olcsóbb stb. alternatívákkal előállni.*”²⁶²

A szabadalmi oltalom egy legitimált monopol helyzetet hoz létre a piacokon – meghatározott ideig és terjedelemben – annak érdekében, hogy biztosítsa a feltalálónak, és az innovációba investálóknak a befektetett erőforrásaik megtérülését, és a gazdasági haszonszerzést. Ezen túl a szabadalmak segítik a technológia és a tudományos fejlődés növekedését, mivel a szabadalmaztatási eljárás során a szabadalmi leírás és rajzok nyilvánosságra hozatala megtörténik és bárki számára elérhetővé válik. A nyilvánosan közzétett adatokból találmány reprodukálható, amelynek célja, hogy mindenki számára egyértelmű legyen – az oltalom fennállása alatt – mitől kell tartózkodjon. Az oltalom megszűnését követően viszont a találmány közkinccsé válik, azt bárki szabadon felhasználhatja, hasznosíthatja, továbbfejlesztheti. A szabadalmi oltalom megszűnhet még az oltalmi idő lejáratán kívül úgy is, ha a jogosult aktív (joglemondó nyilatkozattal), vagy passzív magatartásával (éves fenntartási díj türelmi időn belül történő meg nem fizetésével) kifejezi a további fenntartás szükségtelenségére vonatkozó szándékát. Érdemes megemlíteni, hogy 1958. augusztus 29-én a Volvo Svédországban szabadalmi bejelentést tett egy kiváló mérnöke *Nils Bohlin* hárompontos biztonsági öv találmányára²⁶³. 1959-től a *Volvo PV544* modellekben már a korábban említett találmány sorozatgyártással került beépítésre. A *Volvo Cars* menedzsment döntése alapján a nevezett szabadalmat nem tartották fent az oltalmi idő maximumáig, hanem az emberiség érdekében lemondtak arról, e döntésükkel pedig becslések szerint több mint egymillió emberéletet mentettek meg.²⁶⁴ Tekintettel arra, hogy a szabadalmi oltalom abszolút szerkezetű, negatív tartalmú jogviszonyként teremt kizárólagosságot, így ha a szabadalmas – *Volvo Cars* – szuverén

²⁶² MALCOLM Gladwell: Rights to Life: Are Scientists Wrong to Patent Genes?, THE NEW YORKER, Nov. 13, 1995.

²⁶³ DE1101987B számú találmány, jogosult: Volvo Cars.

²⁶⁴ VOLVO CAR: *A heritage of safety innovations*, Volvo Car Corporation, 2020. URL: <https://www.volvocars.com/en-th/why-volvo/human-innovation/future-of-driving/safety/safety-heritage> Utolsó letöltés: 2022. február 20.

döntésén múlt, hogy lehetőséget teremtett más jogalanyok számára is, hogy engedélyezés és díjfizetés nélkül hasznosítsák a találmány tárgyát képző megoldást.

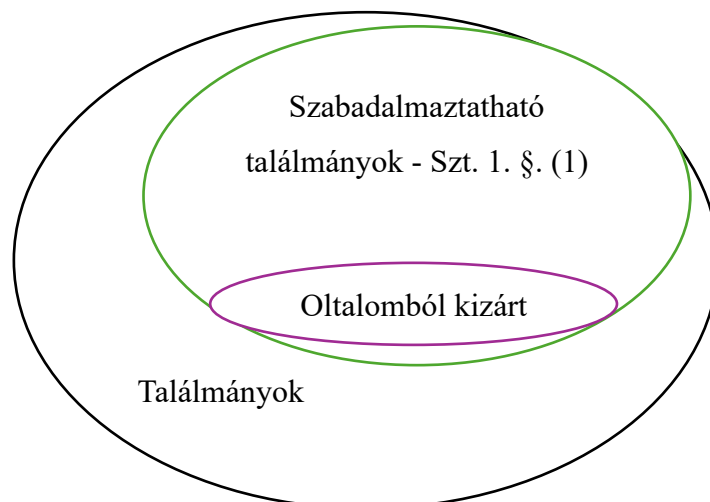
A szabadalmi jog jogszabályi keretrendszere tehát az egyén és a társadalom gazdasági érdekeinek védelmén túl serkentik a tudomány és a technológia fejlődését, így egy komplex ökoszisztémát alkotnak az egyes területek között. A szabadalmi jog tehát kulcsszerepet játszik a társadalmi jólét és a gazdasági fejlődés előmozdításában is. Közgazdász szemüvegen keresztül nézve a dolgokat elmondható, hogy a monopóliumok alapvetően károsak a piaci folyamatokra nézve. A szabadalmi jog tekintetében azonban ez a legmegfelelőbb módja annak, hogy elismerjük a feltaláló (jogosult) munkáját. Egyensúlyt kell teremteni, amikor az állam piaci folyamatokba avatkozik be, akár egy mesterséges monopólium megalkotásával. Meg kell találni az egyensúlyt tehát például abban, hogy milyen terjedelmű a kizárólagosság – ezt mutatják meg a szabadalmi jog korlátjai. Vizsgálni kell azt is, hogy hol van a határ a feltalálók (jogosultak) – egyéni érdeke – és a társadalom érdekei között. Különösen fontos ez például az egészségügy területén, ahol a gyógyszerek, a gyógyhatású készítmények hozzáférhetősége és a gyártók érdekeinek védelme közötti egyensúlyt kell megtalálni.²⁶⁵

A magyar szabadalmi törvény preambulumbekézése is kifejezetten utal a szabadalmi oltalom céljára. A következőképpen fogalmaz, „A magyar nemzetgazdaság műszaki fejlődésének, a korszerű technika meghonosításának, valamint a feltalálók erkölcsi és anyagi elismerésének előmozdítása érdekében, összhangban Magyarország szellemi tulajdon védelme terén fennálló nemzetközi kötelezettségeivel, az Országgyűlés a találmányok szabadalmi oltalmáról a következő törvényt alkotja.”²⁶⁶ Ezzel a megfogalmazással gyakorlatilag a jogalkotó is elismeri a korábban kifejtett társadalmi és gazdasági célokat, és azon túl utal még a nemzetközi kötelezettségek teljesítésére is, ami célja a jogalkotásnak.

²⁶⁵ BRADLY Condon, TAPEN Sinha: Global Diseases, Global Patents and Differential Treatment in WTO Law Criteria for Suspending Patent Obligations in Developing Countries. *Northwestern Journal of International Law and Business*. vol. 26. issue 1. 2005. p. 1-41. URL: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/njilb/vol26/iss1/6> Utolsó letöltés: 2020.12.10.

²⁶⁶ Szt. preambulumbekézés.

Az oltalom tárgyát vizsgálva, a szabadalmi törvény leszűkíti a találmányok halmazát, amikor a következőképpen határozza meg a szabadalmazható találmány fogalmát, minden új, feltalálói tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható találmány a technika bármely területén.²⁶⁷ Ezen követelményeken túl a szabadalmi törvény példálózó jelleggel meghatározza azokat az eseteket, amelyek *ex lege* nem minősülnek találmánynak.²⁶⁸ Meg kell jegyezni azonban, hogy ezek szabadalmaztathatósága csak annyiban kizárt, amennyiben a szabadalmat rájuk kizárólag e minőségükben igényelték.²⁶⁹ Nemzetközi kitekintés jelleggel jegyezném meg, hogy az Egyesült Államokban a szoftverek szabadalmazhatósága engedélyezett, de a szabadalmi törvények korlátozzák a szoftverek és a matematikai módszerek szabadalmazását, ha azok nem fejtenek ki technikai hatást. Kínában szintén engedélyezik a szoftverek szabadalmazását, de a szabadalmi törvények szigorúbbak az újdonság és a feltalálói tevékenység tekintetében.

17. ábra – Találmányok rendszere

forrás: a szerző saját ábrája

A szabadalmaztathatóság szempontjából fontos szempont az újdonság követelménye. A szabadalmi oltalom megszerzéséhez elengedhetetlen, hogy a bejelentett találmány ne tartozzon a technika állásához, vagyis ne váljon hozzáférhetővé bárki számára a bejelentés – elsőbbség – időpontjában írásbeli közlés, szóbeli ismertetés, gyakorlatbavétel útján vagy bármilyen más

²⁶⁷ Szt. 1. § (1) bekezdés.

²⁶⁸ Szt. 2. §. (2) bekezdés szerint Nem minősül az (1) bekezdés szerinti találmánynak különösen a) a felfedezés, a tudományos elmélet és a matematikai módszer; b) az esztétikai alkotás; c) a szellemi tevékenységre, játéokra, üzletvitelre vonatkozó terv, szabály vagy eljárás, valamint a számítógépi program; d) az információk megjelenítése.

²⁶⁹ Szt. 1. § (3) bekezdés.

módon.²⁷⁰ Hazánkban az abszolút újdonság elvének érvényesülése miatt – követve a nemzetközi gyakorlatot – az 1960-1970-es évektől a technika állásához való tartozás értelmezése során nem az anterioritások egyes eseteire, hanem azok hatására, azaz a nyilvánosságra kerülésre helyeződött a hangsúly, amely értelmezésben a nyilvános gyakorlatba vétel csak egy, és csak példálózó anterioritásként értelmezhető.²⁷¹ Ezen újdonság meghatározása azonban olyan – abszolút – újdonsági követelményként értelmezhető, amely szerint még a feltaláló magára nézve is létrehozhat újdonságrontó körülményt. Az újdonság követelménye a szabadalmi jogban azért kiemelt fontosságú, mert a már létező – technika állásához tartozó – megoldásokra való oltalom szerzés gyakorlatilag a szabadalmi oltalom célját lehetetlenítené el, valamint aggályok merülhetnének fel a feltaláló megítélése szempontjából is.

A feltalálói tevékenység vizsgálata szempontjából azt kell megtekinteni, hogy a találmány a technika állásához képest szakember számára nyilvánvaló-e.²⁷² Ahogyan a Kúria megállapította, „a szakember az elérendő cél érdekében kitűzött feladatot általában a technika állásához tartozó ismeretekkel kívánja megoldani. Amennyiben egy anterioritásban az igénypont összes jellemzője megvalósul, a találmány nem új, ebben az esetben a feltalálói tevékenység vizsgálata fel sem merül. Az adott esetben a találmány újdonsága megállapításra került, ezért a feltalálói tevékenység megítéléséhez három, az elsőbbség időpontjában a technika állásához tartozó anterioritás vizsgálatának szükségessége merült fel. A Kúria megítélése szerint a technika állásához tartozó azon dokumentumoknak, amelyek vizsgálata a feltalálói tevékenység megítélése szempontjából releváns, nem kell feltétlenül a találmány szerinti megoldással kitűzött célt vagy feladatot kijelölni. A találmánnyal megoldandó feladatot, az elérni kívánt célt, az adott műszaki szakterületen felmerülő probléma vagy hiányosság kiküszöbölése iránti igény veti fel. Ezért nem szükségszerű, hogy az anterioritások utalást tartalmazzanak a találmánnyal megoldandó feladatra vagy az elérendő célra. A fiktív szakember a feltételezett kötelező tudásra és a technikai aktuális állapothoz kapcsolódó ismeretek feltárására támaszkodva kezdi el a célkitűzés megvalósítását. Ennek során, amennyiben a feladat megoldásához több dokumentumból megismerhető információk kombinálása szükséges, a rendelkezésre álló műszaki dokumentumokban ismertett egyes megoldásokból bizonyos ismérveket elhagy, másokat kiemel, ilyen módon a dokumentumokból kinyerhető és

²⁷⁰ Szt. 2. § (1) – (2) bekezdés.

²⁷¹ PAPP László: A nyilvános gyakorlatba vétel, mint újdonságromboló körülmény eredete a magyar szabadalmi jogban. In: Jogtörténeti Szemle, 3-4. sz. 2013. p .55-61.

²⁷² Szt. 4. § (1) bekezdés.

a megoldani kívánt feladat szempontjából releváns ismereteket kombinálja. A dokumentumok, illetve a bennük lévő ismeretek kombinációjának nyilvánvalóságát nagymértékben befolyásolja, hogy ha azok azonos műszaki területről származnak, nem szükségszerű azonban, hogy a dokumentumok utaljanak a korábban nyilvánosságra jutott megoldások kombinálhatóságára.”²⁷³

Az iparilag alkalmazhatóság követelménye pedig az, hogy a találmány, az ipar vagy a mezőgazdaság valamely ágában előállítható, illetve használható legyen.²⁷⁴ Míg korábban a Szt. 5. §-ának (2) bekezdése – figyelemmel az ESZE 52. cikkének (4) bekezdésére – tartalmazott egy olyan fikciót, hogy az emberi vagy állati test kezelésére szolgáló gyógyászati vagy sebészeti eljárások, valamint az emberi vagy állati testen végezhető diagnosztikai eljárások nem tekinthetők iparilag alkalmazhatónak. Így ezeket az eljárásokat az oltalomból *ex lege* kizárta úgy, hogy valójában azt közegészségügyi megfontolások indokolták és nem az ipari alkalmazhatóságuk vélelmezett vagy valós hiánya.²⁷⁵ Később pontosításra került a kérdés, a Szt. 6. § (10) beiktatásával rendezték a kérdést, miszerint szabadalmi oltalomban nem részesülhet. Igaz más országok jogrendszerében is megjelenik ez a követelmény, azonban tartalmuk némileg eltér úgy, mint az amerikai szabályozásban a hasznosíthatóság (*utility*) követelménye.²⁷⁶

Ahogy a szabadalmi jog jogfejlődésében is láthattuk, a modern szabályozás egyik kulcseleme a szabadalomhoz való jog – vagyis, hogy az oltalom nem diszkrecionális –, miszerint a szabadalmi bejelentés megfelel az előírt anyagi és eljárásjogi feltételeknek, a találmányra szabadalmi oltalmat kell adni.²⁷⁷ Rögzít a jogszabály a szabadalmi oltalomból való általános kizáró okot a közrendbe és közérkölsbe ütközés kapcsán,²⁷⁸ valamint erre hivatkozással és ezen túl más kizárásokat is.²⁷⁹

²⁷³ Kúria Pfv.IV.20.033/2017/6. számú határozata.

²⁷⁴ Szt. 5. § (1) bekezdés.

²⁷⁵ Az egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról szóló T/4180. számú törvényjavaslat indokolása.

²⁷⁶ ERSTLING Jay, SALMELA Amy M., WOO Justin N.: Usefulness Varies by Country: The Utility Requirement of Patent Law in the United States, Europe and Canada, 2011, URL: <http://open.mitchellhamline.edu/facsch/242>
Utolsó letöltés: 2024.03.22.

²⁷⁷ Szt. 6. § (1) bekezdés.

²⁷⁸ Szt. 6. § (2) bekezdés: A találmány nem részesülhet szabadalmi oltalomban, ha gazdasági tevékenység körében történő hasznosítása a közrendbe vagy a közérkölsbe ütközne; az ilyen hasznosítás nem tekinthető a közrendbe ütközőnek pusztán azért, mert valamely jogszabállyal ellentétben áll.

²⁷⁹ Szt. 6. § (3) – (10) bekezdés.

Feltaláló az, aki a találmányt megalkotta.²⁸⁰ A szabadalom feltalálójának – *fictio* alapján – kell tekinteni, akit az elismert elsőbbségi napon benyújtott bejelentésben feltalálónak tüntettek fel.²⁸¹ A bírósági gyakorlat rámutat azonban arra, hogy nem tekinthető feltalálónak vagy feltalálótársnak az, aki a találmány létrehozatala során nem fejtett ki alkotó tevékenységet. Önmagában valamely ötlet megfogalmazása, feladat kitűzése, illetve bizonyos technikai, képviselői vagy menedzseri feladatok ellátása alapján nem lehet feltalálói minőségre igényt tartani.²⁸² A Kúria megállapítása szerint pedig, a feltalálói minőséget megalapozó közreműködés vizsgálata során azt kell megítélni, hogy a találmány lényegét alkotó műszaki megoldásnak az oltalomhoz szükséges tartalmi feltételei kidolgozásában alkotó módon vett-e részt az érintett személy.²⁸³ Önmagában egy befektető anyagi hozzájárulása a találmány megvalósításához nem elegendő a feltalálói minőség megszerzéséhez, ugyanis az annak megalkotására vonatkozó aktív közreműködés is szükséges.²⁸⁴ Az ötlet, elgondolás, játékszabály, versenyszabály jogi védelme időről időre felmerülő kérdés, azonban az még know-how esetében is problémás lehet.²⁸⁵

Külön foglalkozik a törvény a szabadalmi igény kérdésével, miszerint a szabadalom a feltalálót vagy jogutódját illeti meg.²⁸⁶ Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy a Szt. 34. §-ában foglalt „a szabadalom őt illeti meg” szófordulat – a Szt. 8. §-ával együtt értelmezve – a szabadalmi bejelentésekre és a megadott szabadalmakra egyaránt vonatkozik. Vagyis az Alkotmánybíróság értelmezésében is kikristályosodik, hogy a feltalálói minőség szabadalmi oltalom nélkül is törvényi védelem alatt áll, a találmányt szabadalmi oltalom nélkül is lehet hasznosítani.²⁸⁷

A szolgálati és alkalmazotti találmányok elkülönítésével is foglalkozik a törvény.²⁸⁸ Fontos különbséget tenni a két terület között, és a szabályozás a szabadalmi jog szenzitív területe, amelyet számos jogeset érintett már. Ugyanis a szolgálati találmányra a szabadalom a feltaláló

²⁸⁰ Szt. 7. § (1) bekezdés.

²⁸¹ Szt. 7. § (2) bekezdés.

²⁸² Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.318/2022/4. számú határozata.

²⁸³ Kúria Pfv.21738/2018/17. számú határozata.

²⁸⁴ Fővárosi Ítéltábla Pf.20126/2018/9. számú határozata.

²⁸⁵ ISZT-3/2013. számú szakvéleménye.

²⁸⁶ Szt. 8. § (1) bekezdés.

²⁸⁷ 452/B/2003. AB határozat.

²⁸⁸ Szt. 9. § (1) Szolgálati találmány annak a találmánya, akinek munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki.

(2) Alkalmazotti találmány annak a találmánya, aki, anélkül, hogy ez munkaviszonyból eredő kötelessége lenne, olyan találmányt dolgoz ki, amelynek hasznosítása munkáltatója tevékenységi körébe tartozik.

jogutódként a munkáltatót illeti meg. Amíg az alkalmazotti találmányra a szabadalom a feltalálót illeti meg, a munkáltató azonban jogosult a találmány hasznosítására. A munkáltató hasznosítási joga nem kizárólagos; a munkáltató hasznosítási engedélyt nem adhat. A hasznosítási jog a munkáltató megszűnése vagy szervezeti egységének kiválása esetén a jogutódra száll át; egyébként másra nem szállhat, illetve nem ruházható át.²⁸⁹ A jogutódlás, azaz a szabadalmi igény „automatikus” átszállása figyelhető meg ez esetekben a feltalálóról a munkáltatóra.²⁹⁰ A Legfelsőbb Bíróság is értelmezte már a munkaviszonyból folyó kötelezettség fogalmát. Azt állapította meg, hogy a munkaviszonyból folyó kötelezettség körébe tartozik a megoldás kidolgozása, ha az általában és konkrét vezetői feladat kiosztás eredményeként is a munkavállaló munkakörébe tartozott. A magasan kvalifikált műszaki szakember a munkaköri kötelezettségének tesz eleget akkor is, ha a feladatát az átlagosat meghaladó színvonalon teljesíti. Az ennek eredményeként kidolgozott műszaki megoldásra tett szabadalmi bejelentés alapját képező találmány szolgálati találmánynak minősül.²⁹¹ A szabadalmi igény kérdéskörében is szükséges volt iránymutatást kidolgozni a joggyakorlatnak, amely tekintetében a Kúria precedensképes határozatában kimondta, hogy az újítás munkáltató részére történő átadása nem teremt szabadalmi igényjogosultságot az újítási javaslatban foglalt műszaki megoldás tekintetében. Amennyiben a korábban újításként átadott megoldás műszaki tartalma a találmányi szintű megoldásnak is megfelel, a feltalálók utóbb nyilatkozhatnak úgy, hogy az újítási javaslatot a szolgálati, illetve alkalmazotti találmány munkáltatóval történő ismertetésének tekintik. A munkáltató pedig ennek megfelelően köteles eljárni.²⁹² A törvény a szolgálati találmány értékesítése esetén a feltalálónak találmányi díj megfizetését rendeli.²⁹³ A szabadalmi törvény azonban az érintett feltalálók javára egyoldalú kógenciát vezetett be, miszerint a számukra kedvező jogszabályi rendelkezésükkel szerződésben sem lehet hátrányukra eltérni. Ezáltal pedig semmisnek minősülnek a munkaszerződések vagy más jognyilatkozatok olyan rendelkezései, melyekben a munkavállaló előre lemond találmányi díj iránti igényéről.²⁹⁴ Egyértelműsítette a joggyakorlatban a Kúria, hogy a szolgálati találmány feltalálóját csak a szabadalom oltalmi körébe tartozó hasznosítás után illeti meg a találmányi

²⁸⁹ Szt. 10. § (1) – (2) bekezdés.

²⁹⁰ JÓKÚTI András: Európai szabadalmi oltalom. In: JAKAB András, KÖNCZÖL Miklós, MENYHÁRD Attila, SÜLYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) 2020. URL: <http://ijoten.hu/szocikk/europai-szabadalmi-oltalom> Utolsó letöltés: 2022.02.01.

²⁹¹ Legfelsőbb Bíróság Pf. IV. 25.869/2001. határozat (EH 2003.948).

²⁹² Kúria Pfv.20369/2012/7. számú határozata.

²⁹³ Szt. 13. § (1) bekezdés.

²⁹⁴ PETKÓ Mihály: A szolgálati és az alkalmazotti találmány szabályainak értékelése a hatályos szabályozás alapján. Gazdaság és Jog, 2004/3. p. 20-24.

díj.²⁹⁵ Fontos megemlíteni, hogy nem csak azok a találmányok minősülnek így szolgálati találmánynak, ahol a munka jellegéből (K+F tevékenység) adódik ez, hanem következhet a munkaszerződésből, vagy a munkavégzés keretében kiadott feladatmeghatározásból – így pedig ezt is munkaviszonyból származó kötelességnek kell tekinteni.²⁹⁶ A találmány hasznosítása ellenében járó díj mértékének meghatározása mindig az irányadó jogszabályi keretek között, a joggyakorlat mentén, a bizonyítékok és az eset összes körülményeinek mérlegelésével történik. Fontos bírósági megállapítás az is, hogy a találmányi díj mértékének megállapításához figyelembe vehető szempontok egyike a fedési hányad, amelynek meghatározása minden esetben az adott iparág, adott műszaki terület, valamint a gazdasági környezet sajátosságait is figyelembe véve a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.²⁹⁷ Az alkalmazotti találmány hasznosításáért a hasznosító munkáltató a munkavállalónak – feltaláló – díjat köteles fizetni.²⁹⁸ A szabadalmi oltalom a bejelentés közzétételével jön létre, az oltalom hatálya azonban visszahat a bejelentés napjára, amely konstrukcióban a bejelentéssel egy ideiglenes oltalom jön létre, amely véglegessé a szabadalom megadásakor válik.²⁹⁹ A szabadalmi oltalom tartalma alapján a szabadalom jogosultjának – a szabadalmasnak – kizárólagos joga van a találmány hasznosítására. A törvény utal a jogviszony abszolút szerkezetére és negatív tartalmára, amikor rögzíti, hogy „a szabadalmas bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül” hasznosítja a találmányt. Arra vonatkozóan, hogy mik azok a cselekmények, amivel a szabadalom hasznosítás megvalósítható, azt a jogszabály taxatíve sorolja fel.³⁰⁰ A Kúria rámutat arra, hogy elvileg nem zárható ki, hogy a közigazgatási szerv – akár hatósági jogkörében kifejtett – tevékenysége szabadalombitorlást valósítson meg.³⁰¹ Ez a megállapítás is igazolja a szabadalmi oltalom abszolút jellegét. Tekintettel arra, hogy a szabadalmi oltalom tartalma, és terjedelme³⁰² determinálja a bitorlás jelenségét – és ez az értekezés központi témája –, ezzel külön alfejezetben foglalkozom részletesen.

²⁹⁵ Kúria Pfv.22.020/2012/8. számú határozata.

²⁹⁶ BACHER Vilmos: A feltalálói jogok védelmében. Gazdaság és Jog. 2001/6. p. 3-8.

²⁹⁷ Kúria Pfv.20.530/2023/2. számú precedensképes határozata.

²⁹⁸ Szt. 14. § (1) – (3) bekezdés.

²⁹⁹ Szt. 18. § (1) – (2) bekezdés.

³⁰⁰ Szt. 19. § (1) – (2) bekezdés.

³⁰¹ Kúria Pfv. IV. 20.866/2013. számú határozata (BH 2014.5.141).

³⁰² Szt. 24. § (1) – (4) bekezdés.

Érdemes megemlíteni a jogkimerülés jelenségét a szabadalmi oltalomból eredő kizárólagos hasznosítási jog kapcsán.³⁰³ A jogkimerülés esetünkben az iparjogvédelmi oltalom alatt álló termék terjesztését teszi lehetővé külön engedély kérése és díjfizetés nélkül. Ezenfelül azonban a jogkimerülés nem terjed ki más vagyoni jogokra vagy a személyhez fűződő jogokra.³⁰⁴ A törvény speciális szabályokat állapít meg a biotechnológiai találmányok szabadalmi oltalmának tartalmára és kimerülésére vonatkozóan.³⁰⁵

A szabadalmi oltalom korlátaiként kezelendő a magánhasználati jog, a találmány tárgyával kapcsolatos kísérleti célú cselekmények, a gyógyszer Európai Gazdasági Térség területén vagy harmadik országban történő forgalomba hozatalának engedélyezéséhez szükséges cselekmények, orvos által rendelt gyógyszernek gyógyszertárban vény alapján történő alkalmi elkészítésére és az így elkészített gyógyszerrel kapcsolatos további cselekmények is.³⁰⁶ Valamint korlátként említhető meg az előhasználati jog és a továbbhasználati jog is.³⁰⁷ Amely jogok – korlátok – lényegében az oltalom abszolút jellegét érintik részben. A szabadalmi oltalom időtartalma a bejelentés napjától számított húsz év.³⁰⁸ Az oltalom megszűnését követően a találmány közkinccsé válik, vagyis bárki szabadon hasznosíthatja a találmány tárgyát képző megoldást. A gyógyszeriparban az ilyen közkinccsé vált szabadalmakon alapuló gyógyszerek bioekvivalens másolatait nevezzük generikus gyógyszereknek. Ki kell emelni azonban, hogy ez esetekben a gyakorlatban a szabad hasznosítás a – korábbi szabadalom tárgyát képző – hatóanyagra vonatkozik, a gyártástechnológia általában titokban marad, a generikumokat gyártó vállalatok különböző technológiával gyártják ugyanazt a gyógyszert.³⁰⁹ A kereskedelmi fogalomban történő megjelölésük ezeknek a generikus gyógyszereknek különbözik az originálistól – általában védjegyoltalmi szempontok miatt. Természetesen a korábbi állítás minden iparágnak a jellemzője.

³⁰³ Szt. 20. § „A szabadalmi oltalomból eredő kizárólagos hasznosítási jog nem terjed ki a szabadalmas által vagy az ő kifejezett hozzájárulásával az Európai Gazdasági Térségben forgalomba hozott termékkel kapcsolatos további cselekményekre, kivéve, ha a szabadalmasnak jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy a termék további forgalmazását ellenezze.”

³⁰⁴ MEZEI Péter: Jogkimerülés a szerzői jogban és az iparjogvédelemben (Mezei Péter, IJOTEN/Szerzői jog és iparjogvédelem in JAKAB András, KÖNCZÖL Miklós, MENYHÁRD Attila, SÜLYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) 2020. URL: <http://ijoten.hu/szocikk/jogkimerules-a-szerzoi-jogban-es-az-iparjogvedelemben> Utolsó letöltés: 2024.05.12.

³⁰⁵ Szt. 20/A. § (1) – (7) bekezdés.

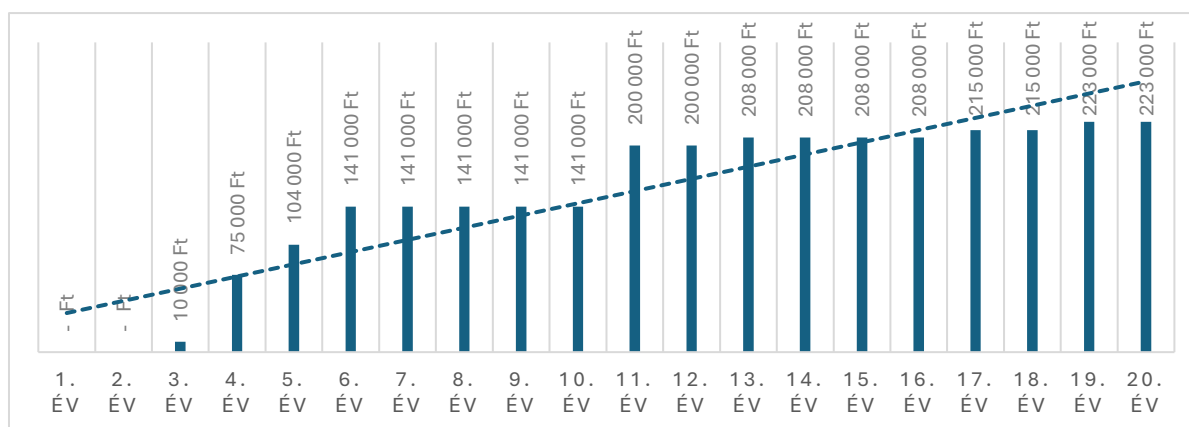
³⁰⁶ Szt. 19. § (6) bekezdés.

³⁰⁷ Szt. 21. § (1) – (5) bekezdés.

³⁰⁸ Szt. 22. § (1) – (2) bekezdés.

³⁰⁹ Gazdasági Versenyhivatal 172/2002/14 számú határozata fogyasztómegettevesztés tárgyában. Eljárás alá vont: Pharmacia Italia S.p.a.

A szabadalmi oltalomnak a megadását követő első három évben nem kell fenntartási díjat fizetni, ezt követően azonban a negyedik évtől a díjrendeletben³¹⁰ meghatározott éves fenntartási díj fizetendő.³¹¹ Hasonlóan más országok jogszabályi rendelkezéséhez az éves fenntartási díj időről időre növekszik – az ábrán felrajzoltam a lineáris trendvonalat is. Meg kell jegyezni, más országokban ennek a díjnak a növekedése sokkal inkább exponenciális. A díjfizetésnek és a díjnövekedésnek a célja, hogy ha egy szabadalom valóban „jó”, azaz piacképes, akkor a jogosult úgyszintén tudja fizetni a fenntartás költségét és így a kizárólagosság fennmarad. Ha azonban nem hozza azokat a sikereket, amelyet várnak tőle, akkor inkább nem fizeti meg a jogosult a díjat, így pedig díjfizetés hiányában az oltalom megszűnik és a megoldás közkinccsé válik, ezzel szolgálva a technika további fejlődését. Meg kell jegyezni, hogy a hatályos díjrendeletben szereplő tételek gyakorlatilag tizenhárom éve, 2012 óta ezeket az összegeket várják el, miközben az árszínvonal jelentősen változott, így elgondolkodtató lehet, hogy képes-e ugyanazt a joghatást kifejezni, mint korábban.

18. ábra A szabadalom éves fenntartási díjának változása a díjrendelet alapján

forrás: a szerző saját ábrája – adatok 19/2005. (IV. 12.) GKM rendelet alapján (2025.04.13-tól hatályos változat)

A szabadalmi jog rendszere, felismerve a gyógyszerek és növényvédőszeres engedélyezésében rejlő nehézségeket, lehetőséget enged ezen speciális esetekben az oltalmi idő „meghosszabbítására” különálló oltalmi forma keretén belül, amelyet Kiegészítő Oltalmi Tanúsítványnak (a továbbiakban: SPC) nevezünk.³¹² Az SPC részletszabályait külön jogszabály állapítja meg, időbeli hatályát vizsgálva az alapszabadalom a 20 éves lejárat

³¹⁰ 19/2005. (IV. 12.) GKM rendelet a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti iparjogvédelmi eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól.

³¹¹ Szt. 23. § (1) – (2) bekezdés.

³¹² Szt. 22/A. §.

idejekor kezdi meg hatályát, és maximum öt évig tart.³¹³ Európán kívül is ismert hasonló, az „oltalmi idő kiterjesztésére szolgáló” megoldás például az Egyesült Államokban és Kínában is ismert az úgynevezett *Patent Term Extension* (PTE) és a *Patent Term Adjustment* (PTA) jogintézmény, amely lehetővé teszi a védelmi idő meghosszabbítását, ha a szabadalmi eljárásban vagy a termék engedélyeztetésében késedelem történt.

A törvény rögzíti a szabadalmi jogutódlás lehetőségét a szabadalomból eredő vagyoni jogok vonatkozásában, azonban a feltaláló személyhez fűződő jogai tekintetében kizárja azt.³¹⁴ A Fővárosi Ítéltábla megállapítása szerint a törvény tehát a szabadalmas és a hasznosító személyében határozza meg azoknak a körét, akik a bitorlással szemben felléphetnek. Emellett nincs akadálya annak, hogy a szabadalmas másnak is engedményezze a bitorlásból fakadó követeléseit, mivel a szabadalmi oltalomból fakadó jogok átruházhatók.³¹⁵ A bírósági gyakorlat egyértelműsítette azt is, hogy a vagyoni jogok átruházhatósága jelenti akár a találmányi díj igény átszállását örökléssel.³¹⁶ A jogok hasznosíthatóságából és átruházhatóságából pedig az következik, hogy ezen jogok közvetlen piaci értékkel bírnak.³¹⁷

A feltalálói tevékenységet a feltaláló más feltalálóval, feltalálókkel is végezheti. Ilyen esetben azonban a feltalálók szerzőségi arányát a szabadalmi bejelentésben meg kell jelölni – ennek elmulasztása esetén egyenlő arányúnak kell tekinteni azokat.³¹⁸ Közös szabadalmi igény és közös szabadalom esetén³¹⁹ a bírósági gyakorlat tisztázta azt is, hogy ilyen esetekben a szellemi alkotásra vonatkozó közös jog jön létre, amely bár a közös tulajdonhoz hasonló helyzetet szül, szabályait elsősorban nem a Ptk. hanem a Szt. 26. §-a határozza meg.³²⁰ Szubszidiárius jelleggel azonban háttérjogszabályként a Ptk. alkalmazandó ez esetekben is, ahogy erre már a Legfelsőbb Bíróság is utalt.³²¹ A közös jog azonban a jogosultak között közös kötelezettségeket is teremt, amelyet a törvény részletez. A bíróság pedig rámutat, hogy a szabadalmastársaknak különös

³¹³ Lásd: BARKAI Léda: A kiegészítő oltalmi tanúsítvány és a feltételhez kötött forgalomba hozatali engedély: az AstraZeneca kontra Comptroller General of Patents, Designs and Trade Marks-ügy. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 13. évf. 4. sz. 2018. p. 30-38.

FICSOR Mihály: A gyógyszertermékek kiegészítő oltalmi tanúsítványa az Európai Közösségben. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 4.sz. 1994. p. 38-51.

³¹⁴ Szt. 25. § (1) bekezdés: A találmányból és a szabadalmi oltalomból eredő jogok – a feltaláló személyhez fűződő jogai kivételével – átszállhatnak, átruházhatók és megterhelhetők.

³¹⁵ Fővárosi Ítéltábla Pf.20214/2019/7. számú határozata.

³¹⁶ Fővárosi Ítéltábla Pf.20640/2015/6. számú határozata.

³¹⁷ Fővárosi Ítéltábla Pf.21865/2010/7. számú határozat.

³¹⁸ Szt. 7. § (3) bekezdés.

³¹⁹ Szt. 26. § (1) – (8) bekezdés.

³²⁰ Fővárosi Törvényszék P.23145/2012/15. számú határozata.

³²¹ Legfelsőbb Bíróság Pfv.20448/2007/9. számú határozata.

gondossággal kell eljárniuk a szabadalmi bejelentéssel kapcsolatos kötelezettségeik teljesítése során, még akkor is, ha egyébként a szabadalom fenntartása és védelme érdekében bármelyik szabadalmastárs önállóan is felléphet [Szt. 26. § (5) bek.], a szabadalmastársak bármelyikének mulasztása ugyanis a többi szabadalmas jogait is érinti, a jogosulti közösség természetéből eredően. Világossá teszi tovább a Szt. azt is, hogy amennyiben a szabadalmastársak egyike a rá eső költségeket felhívás ellenére sem fizeti meg, a költségeket viselő szabadalmastárs a mulasztó hányadának átruházását igényelheti [Szt. 26. § (7) bek.]. Vita esetén tehát a jogosulti közösségből ez a törvényes menekülési lehetősége annak a szabadalmasnak, akinek a szabadalom megadásához fűződő érdeke változatlanul fennáll.³²²

Természetesen ha a szabadalmasnak nem áll fenn az a kötelezettsége, hogy a találmányt saját maga hasznosítsa, erre vonatkozóan hasznosítási szerződést köthet. Ezt a szerződést gyakran szabadalmi licencszerződésnek nevezzük. E szerződés alapján a szabadalmas engedélyt ad a találmány hasznosítására, a hasznosító pedig köteles ennek fejében díjat fizetni.³²³ A törvény kétszer is utal a Ptk.-ra. Egyrészt erre hivatkozással kiköti a szabadalmas jogszavatossági helytállási kötelezettségét, miszerint a hasznosítási szerződés tartalma alatt más harmadik személynek ne legyen olyan fennálló joga, amely a hasznosítást akadályozza, vagy korlátozza. Másrészt pedig a találmány műszaki megvalósíthatósága kapcsán kellékszavatossági kötelezettséget rögzít a szabadalmas részére.

A szabadalmak korlátai között meg kell említenünk a kényszerengedélyek rendszerét. Meg kell jegyezni általánosságban, hogy a kényszerengedélyek esetében is a szabadalmat megfelelő díjazás illeti meg. A díjazás mértékét a bíróság állapítja meg, figyelemmel a kényszerengedély gazdasági értékére, valamint a bíróság mérlegeli, hogy ha a szabadalmas a kényszerengedéllyel szabadalom hasznosítási licencszerződést kötne, akkor őt milyen díjazás illetné meg. A TRIPS egyezményhez kapcsolódó 2001-ben aláírt Doha Kiáltvány³²⁴ kimondja, hogy a kényszerengedély megadásának lehetősége nem kötött szükség- vagy veszélyhelyzethez. Ezen túl az aláírók deklarálták azt a szándékot is, hogy az elmaradottabb országok számára könnyebben elérhetővé kell tenni a népbetegségeknek számító megbetegedések kezelését vagy megelőzését hivatott készítményeket. A kényszerengedélyek a

³²² Legfelsőbb Bíróság Pfv.20448/2007/9. számú határozata.

³²³ Szt. 28. § (1) bekezdés.

³²⁴ Declaration on the TRIPS agreement and public health, WT/MIN(01)/DEC/2.

joggal való visszaélés ellen közérdekű korlátozásként használhatók,³²⁵ a történelmi fejlődést is vizsgálva kifejezetten igaz ez a hasznosítás elmulasztása miatt megszerezhető kényszerengedélyre. A jogintézmény alapvetően azt a követelményt támasztja a szabadalmassal szemben, hogy főszabály szerint a szabadalmi bejelentés napjától számított négy éven belül, a szabadalom megadásától számított három éven belül a találmányt a belföldi kereslet kielégítése érdekében hasznosítsa, vagy arra komoly előkészületet tegyen, vagy másnak adjon hasznosítási engedélyt.³²⁶ Kényszerengedély kérelmezhető a szabadalmak függősége miatt is.³²⁷ Ez esetben kérelemre akkor kell kényszerengedélyt adni, ha a találmány egy másik szabadalom, az úgynevezett gátló szabadalom nélkül nem hasznosítható. A kényszerengedélyt a hasznosításhoz szükséges terjedelemben kell megadni, feltéve, hogy a gátló szabadalom szerinti találmányhoz viszonyítva a függő szabadalom szerinti találmány számottevő gazdasági jelentőségű műszaki előrelépést jelent.³²⁸ A szabadalmi törvényből korábban ismert 816/2006/EK rendelet hatálya alá tartozó kényszerengedélyek arra szolgálnak, hogy gyógyszeripari termékeket lehessen közegészségügyi problémákkal küzdő országokba exportálni, így ez nem volt alkalmas a pandémiás helyzet hazai kezelésére. Szükségessé vált a magyar jogalkotó részéről a helyzetre adható adekvát válasz megalkotása.³²⁹ A közegészségügyi kényszerengedély³³⁰ kapcsán általánosságban elmondható, hogy ez a magyar szabadalmi jog viszonylag új jogintézménye, amelyet a vészhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 295. §-a iktatott be a szabadalmi törvénybe 2020. június 18-i hatállyal. Sajátossága a közegészségügyi kényszerengedélynek, hogy szabadalmi vagy kiegészítő oltalom alatt álló (SPC) egészségügyi termékek vagy azok előállításához szükséges, szabadalmi oltalom alatt álló eljárás, berendezés vagy eszköz tekintetében kérhetők. Jellemzi továbbá, hogy kizárólag egészségügyi válsághelyzettel összefüggő szükségletek kielégítése céljából lehet szigorú törvényi feltételek fennállása esetén kérni, és export célú hasznosításra is adható. Az erre irányuló kérelem alapján az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (*a továbbiakban: OGYÉI*) igazolását figyelembe véve – az SZTNH dönt ezen kényszerengedély megadásáról is. A hatálybalépést követően a jogalanyok viszonylag hamar meg is indították az első eljárásokat. A Szellemi Tulajdon Nemzeti

³²⁵ BOBROVSZY Jenő: Az enyém, a tied és a miénk a szellemi tulajdonban – Áttekintés a közkinccs és a szellemi magántulajdon egyes összefüggéseiről az Internet tükrében, Budapest, 2008, p. 19.

³²⁶ Szt. 31. §.

³²⁷ Szt. 32. § (1) – (3) bekezdés.

³²⁸ GYÖRGY Ádám, KISS Dóra: A szabadalmi oltalom korlátozásának lehetőségei a koronavírus idején, SBGK, Budapest, 2020. URL: <https://sbgk.hu/hu/hirek/2020/a-szabadalmi-oltalom-korlatozasanak-lehetosegei-a-koronavirus-idejen> Utolsó letöltés: 2022.02.10.

³²⁹ Szt. 33/A. § (1) – (3) bekezdés.

³³⁰ Szt. 33/B. § (1) – (3) bekezdés.

Hivatalához 2020. december 31-ig három közegészségügyi kényszerengedély iránti kérelem érkezett, amelyekben ugyanarra az egészségügyi termékre, egy meghatározott gyógyszer hatóanyagára kérték a kényszerengedélyek megadását – az azt oltalmazó három szabadalom tekintetében.³³¹ Ezt követően napjainkig nem ismert az SZTNH-hoz érkezett újabb kérelem. A kérelmekre a hivatal mindhárom esetben megadta a törvényi feltételek fennállása miatt a kényszerengedélyeket. Ezt később a szabadalmas az SZTNH közegészségügyi kényszerengedélyt megadó határozatának megváltoztatása iránt indított nemperes bírósági eljárásban támadta meg. Az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a megváltoztatási kérelmeket elutasította.³³² A kérelmező ezt követően fellebbezést nyújtott be az elsőfokú elutasító döntésekkel szemben. Az elsőfokú döntéseket a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla helybenhagyta.³³³ Itt érdemes megemlíteni, hogy az alapeljárás kérelmezője a Fővárosi Ítéltábla határozatainak jogerőre emelkedését követően felülvizsgálati kérelmeket nyújtott be. A Kúria a jogerős végzéseket részben az azokban írtaktól eltérő indokok alapján hatályában fenntartotta.³³⁴ Érdemes kiemelni a másodfokon eljáró bíróság végzésiből két pontot is, amely predestinálhatja a közegészségügyi kényszerengedély kérelmek jövőbeli sorsát is. „A közjót fenyegető helyzetben, mint ami a szabadalmi kényszerengedély megadására okot adott, igazolható az eljárásnak a lehető leggyorsabb menetet biztosító *ex parte* keretben való lefolytatása, akár annak árán is, hogy a szabadalmas magánérdekei ezzel sérülhetnek. A vészhelyzet elhárítása iránti törekvés során nem jön számításba annak vizsgálata, hogy egyébként a szabadalmas piaci alapokon biztosítani tudná és kívánja-e a felmerült belföldi szükségleteket. A kényszerengedély megadásának tehát nem előfeltétele az, hogy a szabadalmas képes-e a belföldi szükségleteket saját maga megfelelően kielégíteni, ezért sem a Hivatalnak, sem az ügyben eljáró bíróságoknak nem kell vizsgálniuk, hogy a szabadalmas milyen gyártási kapacitással rendelkezik.” Mindezekből azt a következtetést is levonhatjuk, hogy a közegészségügyi kényszerengedély olyan korlátja a szabadalmi oltalomnak, amely egészségügyi válsághelyzet esetén jelentős mértékben korlátozza a szabadalmi oltalom terjedelmét – nyilvánvalóan a közérdekre történő igazolható hivatkozással. Ahogyan pedig a

³³¹ SZTNH: Tények és adatok 2020 BOTOS-PENYIGÉY Krisztina (szerk.), Budapest, 2021, p. 25.

³³² Fővárosi Törvényszék Pk.20.225/2021/18. számú határozata.

Fővárosi Törvényszék Pk.20.224/2021/17. számú határozata.

Fővárosi Törvényszék Pk.20.219/2021/16. számú határozata.

³³³ A Fővárosi Ítéltábla Pkf.25.538/2021/6. számú határozata.

Fővárosi Ítéltábla Pkf.25.537/2021/6. számú határozata.

Fővárosi Ítéltábla Pkf.25.536/2021/6. számú határozata.

³³⁴ Kúria Pfv.21.466/2021/11. számú határozata.

Kúria Pfv.21.465/2021/10. számú határozata.

Kúria Pfv.21.464/2021/9. számú határozata.

koronavírus járvány alatt igazolhatóan láttuk, a közegészségügyi kényszerengedély megfelelő válaszokat adott a felmerülő egészségügyi válsághelyzetre.³³⁵ A felperes jogi képviselője azonban az Alkotmánybíróságnál alkotmányjogi panaszt nyújtott be. Amely alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság a korábban hivatkozott bírói döntéseket megsemmisítette határozatában. Az Alkotmánybíróság határozatában jelezte, hogy a közegészségügyi kényszerengedélyezési eljárásban kiemelt jelentősége van az OGYÉI igazolásának. Azonban valamely hatósági eljárás kimenetét érdemben befolyásoló okirat megalapozottságának ellenérdekű fél általi vitathatósága és annak az eljáró szervek általi vizsgálhatósága a tisztességes eljáráshoz való jog garanciáinak érvényesülése tekintetében is fokozott figyelmet érdemel.³³⁶ Mindezekre tekintettel elmondható, hogy még egy járványhelyzet okozta „gyorsított” jogalkotás, és jogalkalmazás sem sértheti a tisztességes eljáráshoz fűződő jogokat.³³⁷

5.1.2. A szabadalmi oltalom nemzetközi jellege

Az oltalom nemzetközi jellegével kapcsolatos kérdések vizsgálata kapcsán meg kell említeni a Szabadalmi Együtműködési Szerződés (*Patent Cooperation Treaty, PCT*) a külföldi jogszerzést hivatott elősegíteni azáltal, hogy egyetlen nyelven, egyetlen helyen benyújtott bejelentéssel megindítható a szabadalom megadására irányuló eljárás, akár valamennyi szerződő államban. A nemzetközi szabadalmi bejelentést a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) felé kell benyújtani. Jelenleg 158 tagállama van az egyezménynek, ami globális lefedettséget biztosít. A PCT rendszerében az eljárás közvetlenül oltalmat nem eredményez – az engedélyezést egy jogszabályban meghatározott időpontig országoként kell kérni, és az engedélyezés is országoként történik. Az eljárás közös nemzetközi szakaszból és országokénti nemzeti fázisból áll. A PCT rendszer egyik fő előnye, hogy a bejelentőnek 2,5 év áll rendelkezésére ahhoz, hogy kiválassza azokat az országokat, amelyekben ténylegesen

³³⁵ SZUPERA Blanka: A szabadalmi jog kihívásai járványhelyzetben – A szabadalmi kényszerengedély. MISKOLCZI-BODNÁR Péter (szerk.), Jog és Állam 34. szám, KRE, Budapest, 2021, p. 330.

³³⁶ 3434/2023. (X. 25.) AB határozat.

³³⁷ SZILÁGYI Gábor: Adok is kizárólagosságot, meg nem is, avagy a pandémia kezelésének lehetőségei a szabadalmi jog rendszerében, különös tekintettel a közegészségügyi kényszerengedély, valamint a Bolar-kivétel hazai implementációjára. (hatályosított tanulmányrészlet) In: Kúriai Döntések. Bírói Határozatok 70. évf. 4. sz. 2022. p. 626-631.

SZILÁGYI Gábor, CSÉCSY György: A generikus gyógyszergyárak fejlesztései mint a szabadalmi jog korlátja, avagy a Bolar-kivétel kapcsán felmerülő egyes értelmezési kérdések. GAZDASÁG ÉS JOG 11-12 p. 29-31. 2021.

oltalmat kíván szerezni, így elég idő jut a piaci visszajelzések értékelésére, és a magas díjakkal járó nemzeti bejelentések időben kitolhatók.

A regionális együttműködések vonatkozásában meg kell említeni az Európai Szabadalmi Egyezményt (ESZE), az európai szabadalmak engedélyezéséről szóló, 1973. október 5-én aláírt Müncheneri Egyezményt, amely regionális szabadalmi rendszert hozott létre Európában. Az egyezmény 1977-ben lépett hatályba, és az első európai szabadalmi bejelentéseket 1978. június 1-jén fogadta az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH). Az ESZE egységesíti a szabadalmazhatósági feltételekre vonatkozó anyagi jogi szabályokat, és lehetővé teszi, hogy egyetlen hivatal – az Európai Szabadalmi Hivatal – döntsön a szabadalom engedélyezéséről. Magyarország 2003. január 1-je óta tagja az egyezménynek. Az ESZE különlegessége, hogy megteremtette a szerződő államok közös, egységes – de a nemzeti szabadalmi joguktól elkülönülő – jogrendjét a szabadalmak megadására vonatkozóan. Az európai szabadalmi rendszer így párhuzamosan él a nemzetivel, nem váltja fel, nem teszi fölöslegessé azt.

Az európai regionális iparjogvédelmi együttműködés jegyében létrejött Európai Szabadalmi Egyezmény alapján szerezhető olyan európai szabadalmi oltalom, amelyet az Európai Szabadalmi Hivatal központosított eljárásban ad meg, de az egyes célzott országokban – az előírt fordítások benyújtásával végzett hatályosításukat követően – a nemzeti szabadalmakkal azonos hatályú szabadalmak „kötegeként” él tovább (*bundle patent*).³³⁸

Az európai szabadalmak az Európai Szabadalmi Egyezmény alapján kerülnek megadásra, központosított eljárásban az Európai Szabadalmi Hivatal által. Az európai szabadalom azonban nem egy egységes, az egész EU területére kiterjedő oltalom, hanem valójában nemzeti szabadalmak „kötege”, amelyek az egyes megjelölt országokban hatályosulnak a megfelelő fordítások benyújtása és a díjak megfizetése után. Az európai szabadalmakra a megadást és hatályosítást követő időszakban mind az oltalom tartalma, terjedelme és korlátai, mind pedig a jogérvényesítés kapcsán – az Európai Szabadalmi Egyezmény korlátozott számú anyagi jogi rendelkezése mellett – a nemzeti szabadalmakra vonatkozó belső jogi rendelkezéseket kell alkalmazni. Az ESZE 64. cikke rögzíti, hogy az európai szabadalom bitorlása esetén a nemzeti jog szerint kell eljárni. Ez azt jelenti, hogy minden Magyarországon érvényes szabadalomra

³³⁸ JÓKÚTI András: „Európai szabadalmi oltalom” In: JAKAB András, KÖNCZÖL Miklós, MENYHÁRD Attila, SÜLYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi URL: <http://ijoten.hu/szocikk/eurpai-szabadalmi-oltalom>
Utolsó letöltés: 2025.04.06.

nézve a szabadalomhoz fűződő jogok és a szabadalmi oltalom megsértésének kérdésében egységesen a magyar Szt. rendelkezései alkalmazandóak.

Az európai szabadalmak érvényességének megkérdőjelezése miatt indított megsemmisítési eljárások fórumrendszere is megegyezik a nemzeti szabadalmak kapcsán ugyanilyen hatáskörrel rendelkező intézményekével. Az európai szabadalmak megadását követően, azokkal összefüggésben az Európai Szabadalmi Hivatal előtt csak felszólalási eljárásokat lehet indítani (a megadástól számított kilenc hónap elteltéig), a szabadalmas pedig (időkorlát nélkül) kezdeményezheti az európai szabadalom korlátozását vagy megvonását.³³⁹

³³⁹ JÓKÚTI András: „Európai szabadalmi oltalom” In: JAKAB András, KÖNCZÖL Miklós, MENYHÁRD Attila, SÜLYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi URL: <http://ijoten.hu/szocikk/europai-szabadalmi-oltalom>
Utolsó letöltés: 2024.03.22.

5.1.3. A szabadalombitorlás iparjogvédelmi elhelyezkedése és normatív keretei

Ahogy az a korábbiakban is jeleztem már, a szabadalmi oltalom körében a magyar szabályozás szerint megkülönböztetjük a találmánybitorlást és a szabadalombitorlást. Történelmileg az 1895. évi XXXVII. törvénycikk³⁴⁰ a német szabadalmi törvény rendszerét követve szabályozta azt, amit ma találmánybitorlásnak nevezünk, bár akkor még „jogosulatlan elsajátítás” (*Widerrechtliche Entnahme*) néven. A törvény lehetővé tette, hogy a vita tárgyát képező bejelentés közzététele után két hónapon belül fel lehessen szólalni, ha a találmány lényeges elemeit a felszólaló találmányából vették át.³⁴¹ A találmánybitorlás, mint önálló jogintézmény először az 1969. évi II. törvényben³⁴² jelent meg Magyarországon.³⁴³ A – jelenleg is hatályos – 1995. évi XXXIII. törvény³⁴⁴, amely 1996. január 1-jén lépett hatályba, kis módosításokkal fenntartotta ezt a jogintézményt. Az Országgyűlés tavaszi ülészakájának 10. ülésén 1995. március 6-án a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló törvényjavaslat vitája során az előterjesztő Igazságügyi-minisztériumi államtitkár parlamenti felszólalásában a következők szerint különböztette meg ezeket. „A találmánybitorlás lényegében a találmányi gondolat eltulajdonítása, a szabadalombitorlás pedig a kizárólagos hasznosítási jog megsértése.”³⁴⁵ A találmánybitorlás tehát ahogyan Bobrovszky Jenő fogalmaz az alkotók erkölcsi jogát, különösen pedig a szerzőséget védi.³⁴⁶

A találmánybitorlás a szellemi tulajdonjogok egyik sajátos megsértési formája, amely megkülönböztetendő az egyéb bitorlási formáktól. A találmánybitorlás lényegében a feltaláló, a szabadalmas vagy a védjegyjogosult jogainak megsértése, miszerint – a hatályos jogszabály megfogalmazása alapján – a bitorló a szabadalmi bejelentésének vagy a szabadalomnak a

³⁴⁰ 1895. évi XXXVII. törvénycikk a találmányi szabadalmakról (Szentelése: 1895. VII. 7., Kihirdetve: 1895. VII. 14.).

³⁴¹ GEDEON Sándor: Néhány gondolat a találmánybitorlásról: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle. SZTNH, Budapest. 2010. augusztus, 5. (115.) évfolyam 4. szám. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201008-pdf/03.pdf> Utolsó letöltés: 2025.04.15.

³⁴² 1969. évi II. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról.

³⁴³ A törvény 25. §-a kimondta: „Amennyiben a szabadalmi bejelentésnek vagy a szabadalomnak a tárgyát jogosulatlanul másnak a találmányából vették át, a sértett vagy jogutódja kérheti annak megállapítását, hogy a szabadalmat egészben vagy részben őt illeti meg...”.

³⁴⁴ 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról.

³⁴⁵ Lásd: Parlamenti Napló 61. ülésnap, 1995.03.06. URL: <https://www.parlament.hu/naplo35/061/0610032.htm> Utolsó letöltés: 2023.05.08.

³⁴⁶ BOBROVSZKY Jenő: Az enyém, a tied és a miénk a szellemi tulajdonban. Áttekintés a közkinccs és a szellemi magántulajdon egyes összefüggéseiről az Internet tükrében. In: FALUDI Gábor szerk.: Liber amicorum. Ünnepi dolgozatok GYERTYÁNFY Péter tiszteletére. Budapest, 2008. p. 7-97.

tárgyát jogosulatlanul másnak a találmányából vette át.³⁴⁷ Vagyis a találmánybitorlás lényegében a találmányi gondolat eltulajdonítását jelenti. Ez azt jelenti, hogy valaki jogosulatlanul felhasználja, vagyis bejelenti más találmányát a sajátjaként. Ahogyan a korai bírósági gyakorlat is rámutatott a találmánybitorlás megállapításához nem feltétel, hogy a találmányi gondolatot a bitorló bejelentésre szánt találmányból vegye át.³⁴⁸ A találmánybitorlás – bírósági – megállapításának feltételeként pedig azt kell vizsgálni, hogy a szabadalma főigénypontjának a jellemzőit a felperes megoldásából vette-e át vagy önállóan alkotta. A találmánybitorlás szigorúan megkülönböztetendő a szabadalombitorlástól, amely a kizárólagos hasznosítási jog megsértését jelenti.

Gedeon Sándor megfogalmazása szerint: „A találmánybitorlás megállapításának előfeltétele, hogy a sértett korábban nem tett szabadalmi bejelentést, illetve nem szerzett szabadalmat a tőle származó megoldásra. Ebben az esetben ugyanis a sértő már nem kaphatott, illetve nem kaphat szabadalmat, mert ugyanarra a megoldásra két szabadalom nem adható.

Ennek megfelelően találmánybitorlás esete akkor forog fenn, ha a sértett ismertet egy általa kidolgozott új műszaki megoldást a sértővel, amelyre

1. a sértett nem tesz szabadalmi bejelentést, de a sértő a közlést követően igen, vagy
2. a sértett szabadalmi bejelentést tesz, de a sértő ugyanarra előbb tesz bejelentést, vagy
3. a sértett szabadalmi bejelentést tesz, azonban azon túlmenő ismereteket közöl a sértővel, és a sértő ezt jelenti be.

Ezzel szemben nem találmánybitorlás, ha

1. a sértő sem tesz bejelentést, hanem hasznosítja a sértettől közvetlenül vagy közvetve szerzett ismereteket (szellemi alkotásra vonatkozó szerzőségi vita a polgári jog szabályai szerint);
2. a sértett találmányi bejelentést tesz, és utána ismerteti a sértővel a találmányát (a sértő mint későbbi bejelentő nem kaphat szabadalmat, és hasznosítás esetén szabadalombitorlást követ el);
3. a sértett találmányi bejelentést tesz, és ismerteti a sértővel a találmányát, majd a sértő – későbbi elsőbbséggel – szabadalmaztatásra alkalmas továbbfejlesztett megoldást jelent be

³⁴⁷ Szt. 34. § *Ha a szabadalmi bejelentésnek vagy a szabadalomnak a tárgyát jogosulatlanul másnak a találmányából vették át, a sértett vagy jogutódja követelheti annak megállapítását, hogy a szabadalom egészben vagy részben őt illeti meg, valamint kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.*

³⁴⁸ Legfelsőbb Bíróság Pf.IV.20.838/1977. számú határozata (BH 1978/7/279.)

(a sértő elhatárolt szabadalmat kaphat, és vita afelett lehet, hogy a sértett társfeltaláló-e valamilyen mértékben).”³⁴⁹

A feltaláló személyére vonatkozó, korábban említett vélelmet van lehetőség tehát megdönteni, amennyiben az ellenérdekű fél találmánybitorlási pert indít. Amennyiben a találmánybitorlási pert a szabadalom megadás előtt indítják meg, a szabadalom megadásra vonatkozó eljárást – az abban felmerülő előkérdésre tekintettel – fel kell függeszteni.³⁵⁰ Amennyiben azonban a találmánybitorlási eljárást a szabadalom megadását követően indítják meg, a bíróság döntésében azt állapíthatja meg, hogy a bejegyzett szabadalom részben vagy egészben az eljárást megindító ügyfelet illeti meg feltalálóként – a szabadalom megadásának napjára visszaható hatállyal. Ahogy a bírósági gyakorlat is következetesen rámutat, találmánybitorlás esetén a bíróság kizárólag azt állapíthatja meg, hogy a szabadalom a felperest illeti, kártérítésről rendelkezhet³⁵¹ – más jogkövetkezmények alkalmazására nincs lehetőség.

Az elkülönítés kérdésével foglalkozott az Alkotmánybíróság is, amely szerint míg szabadalombitorlási eljárás esetén a pert fel kell függeszteni mindaddig, amíg a szabadalom megadásáról a Hivatal jogerősen nem döntött, addig – a *contrario* – találmánybitorlási eljárás esetén nem. A találmánybitorlás megállapítása ugyanis nem függ attól, hogy a szabadalmi bejelentés tárgyát képező találmányra adtak-e szabadalmat vagy sem. A szabadalom megadása a találmánybitorlási pernek nem előzetes kérdése. A találmánybitorlásnak továbbá nem tényállási eleme, hogy azt olyan találmányra kövessék el, amelyre már jogerősen szabadalmat adtak. A hatályos jogszabályok alapján nem állhat elő olyan helyzet, amikor különböző személyek volnának jogosultak a szabadalmi bejelentésre, illetve a szabadalomra.³⁵²

A találmánybitorlási eljárás kezdeményezése és lefolytatása Magyarországon több lépcsőből áll. Az eljárás a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál (SZTNH) kezdeményezhető. Az eljárás során vizsgálják, hogy valóban megtörtént-e a találmány jogosulatlan átvétele. Ha a vita tárgyát képező találmány még nem kapott szabadalmat, akkor a tényállás lényegében nem különbözik a feltalálók közötti szerzőségi perektől.

A találmánybitorlás jelenségét korábban a Legfelsőbb Bíróság – Elvi Határozatként is megjelent formában – értelmezte és kimondta, hogy találmánybitorlás miatt a sértett akkor is indíthat keresetet annak megállapítására, hogy a szabadalom őt illette, ha időközben a

³⁴⁹ i.m.:GEDEON 2010., p. 33.

³⁵⁰ Szt. 50. §-(1) bekezdés.

³⁵¹ Fővárosi Törvényszék P.24614/2010/12. számú határozata.

³⁵² 452/B/2003. AB határozat.

szabadalmi oltalom lemondás folytán keletkezésére visszamenő hatállyal megszűnt. Ha a bejelentők a nemzetközi szabadalmi bejelentésüket Magyarországon tették, a sértett a magyar bíróság előtt kérheti a találmánybitorlásra alapított igénye alapján annak megállapítását, hogy a szabadalom őt illeti, azaz a nemzetközi szabadalmi bejelentés esetén a magyar bíróságnak a találmánybitorlási per elbírálására van joghatósága.³⁵³

A találmánybitorlás jelentős gazdasági károkat okozhat a valós feltalálónak, vagyis a „jogszerű szabadalmasnak”. Ennek orvoslására általában a jogalkotók jogkövetkezményként objektív módon annak a megállapítását rendelik, hogy a szabadalom a találmánybitorlási per felperesét illeti, szubjektív módon pedig kártérítést rendelnek. A feltaláló érdekeinek védelmében tehát megállapított találmánybitorlás esetében a megadott szabadalom (szabadalmi bejelentés) vonatkozásában egy bírósági határozaton alapuló alanyváltozás jön létre pernyertesség esetén. Ezt a megállapítást már a korai magyar bírósági gyakorlat is erősíti.³⁵⁴

A találmánybitorlás a gyakorlatban megvalósulhat úgy, hogy például a gyógyszeriparban egy kutató egy új hatóanyagot fejleszt ki, de mielőtt szabadalmi bejelentést tehetne, egy kollégája, aki megismerte a találmányi gondolatot és eredményeket, arra vonatkozóan bejelentést tesz. Példa lehet az is, amikor egy startup cég innovatív technológiát fejleszt ki, de egy befektető, akivel tárgyalásokat folytatnak, a megszerzett információk alapján arra vonatkozóan saját szabadalmi bejelentést tesz.

A találmánybitorlás komoly probléma a szabadalmi jogban, amely jelentős gazdasági és jogi következményekkel járhat. A hatékony védelem érdekében fontos, hogy a feltalálók tisztában legyenek jogaikkal és kötelezettségeikkel, valamint időben tegyék meg a szükséges lépéseket találmányaik védelmére.

A magyar bírósági gyakorlatban megállapításra került, hogy a találmány feltalálója attól függetlenül jogosult találmánybitorlás miatt pert indítani és kérheti a szabadalom részben, vagy egészben történő átruházását, hogy a találmánya szabadalmi oltalomban részesült.³⁵⁵ A találmánybitorlás miatti igényérvényesítés esetére időbeli korlát nincs megállapítva.³⁵⁶ A találmánybitorlás megállapításához szükséges, hogy a bitorló legalább szabadalmi bejelentést tegyen a bitorolt találmányi gondolatra, esetleg a szabadalmat arra vonatkozóan már meg is kapta.³⁵⁷ Találmánybitorlás esetén tehát a jogosult „felperes” a bejelentésre és a szabadalomra

³⁵³ Legfelsőbb Bíróság Pfv. IV. 21.797/2004. (EH 2006.1514).

³⁵⁴ Legfelsőbb Bíróság Pf.IV.20.123/2004/4. számú határozata.

³⁵⁵ Legfelsőbb Bíróság Pf.IV.22.261/1997/9. számú határozata.

³⁵⁶ Legfelsőbb Bíróság Pf.IV.21.797/2004/5. számú határozata.

³⁵⁷ Fővárosi Ítéltábla Pf.IV.20.123/2004/4. számú határozata.

is igényt tarthat a perben. Sikeresen nem indítható meg azonban a per, amennyiben a találmányi gondolatot jogosulatlanul átvevő „bitorló” mégcsak bejelentést sem tett.

A találmánybitorlás vonatkozásában fontos elvi megállapítást tett a Kúria, amikor kimondta, hogy amennyiben a felperes szabadalmának főigényponti jellemzői nem valósulnak meg maradéktalanul az alperesek szabadalmi oltalom alatt álló műszaki megoldásában, a találmánybitorlás nem állapítható meg. Ezért pedig szükségtelen annak a további vizsgálata, hogy az összevetett megoldások mely elemeiben mutatnak esetleges hasonlóságot.³⁵⁸

Fontos leszögezni azt is, hogy a találmánybitorlás akkor valósulhat meg, ha a szabadalomnak a tárgyát jogosulatlanul másnak a találmányából vették át, vagyis a jogintézmény nem a találmányi ötletet védi, önmagában rajzok, skiccek, elgondolások, amennyiben azok nem öltenek testi formát, nem alkalmasak arra, hogy találmányként hivatkozzanak rá. Ezt az elméleti megállapítást erősíti a Fővárosi Ítéltábla gyakorlata is. Az ötletek viszonylagos műszaki tartalma ellenére is koncepciók maradnak, ha további pontosabb és mélyebb műszaki instrukciók nélkül kerülnek kidolgozásra. Vagyis alkalmatlanok arra, hogy pusztán az alapján, feltalálói tevékenység nélkül alkossa meg szakember a szabadalmi bejelentés tárgyát képező találmányt.³⁵⁹

A magyar és az európai joggyakorlat számos ponton mutat hasonlóságot a találmánybitorlás kezelésében. Mindkét rendszer elismeri a találmányi gondolat jogosulatlan átvételének tényállását, és lehetőséget biztosít a sérelmet szenvedett fél számára jogai érvényesítésére. A különbségek között meg kell említeni, hogy míg a magyar jogban a találmánybitorlás önálló jogintézményként jelenik meg, addig az európai rendszerben a jogosulatlan elsajátítás és a bejelentési jog bitorlása fogalmak használatosak. Az eljárási rendszerben is vannak eltérések, Magyarországon a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala és a bíróságok járnak el, míg az európai rendszerben többszintű eljárás lehetséges. A jogkövetkezmények terén pedig a magyar jog részletesebben szabályozza a találmánybitorlás szankcióit, beleértve a büntetőjogi következményeket is. Kitekintés jelleggel említem meg, hogy a Btk. 306. § alapján a szellemi alkotások, ezen belül a találmányok saját alkotásként való feltüntetése szabadságvesztéssel büntethető. Ez a rendelkezés kiegészíti a polgári jogi felelősséget, és súlyosabb esetekben lehetővé teszi a büntetőjogi szankciók alkalmazását – bár ezek vizsgálatára az írás polgári jogi fókuszára tekintettel nem térek ki.

³⁵⁸ Kúria Pfv.IV.20.429/2015/3 számú határozata.

³⁵⁹ Fővárosi Ítéltábla Pf. 8. 20.318/2022/04 számú határozata.

5.1.4. Bifurkáció, a szabadalmi jogérvényesítés specialitása

A magyar szabadalmi jog rendszerében már régóta ismert kifejezés a bifurkáció. Ez az elsöre sokak számára ismeretlennek tűnő fogalom jelentősen határozza meg a jogterületet. Az értekezés keretei között külön alfejezetben foglalkozom a kérdéssel, mert a bitorlásra vonatkozóan is összefüggéseket tár fel a bemutatása.³⁶⁰ Amennyiben a bifurkációs rendszer fogalmát szeretnénk meghatározni, azt mondhatjuk, hogy a jog érvényességéről és a jog érvényesíthetőségéről döntő szervezet nem azonos. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy valamely iparjogvédelmi oltalom megsértése esetén a bitorlás iránt indult perben eljáró bíróság kizárólag arról dönthet, hogy a jog (oltalom) – pl. szabadalom, védjegy, használati minta – alapján marasztalható-e az alperes. Nincs azonban a bíróságnak döntési kompetenciája abban, hogy ez a hivatkozott jog, érvényesen illeti-e meg a felperest. A jog érvényessége tekintetében a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, mint közigazgatási hatóság jár el, előtte lehet a megadott oltalom érvényességét vitássá tenni. Amennyiben a bitorlás iránt indult pernek előkérdése a jog érvényessége, mert a perbevitt oltalom érvénytelenítése iránt eljárás indult, az iparjogvédelmi hatóság eljárásának befejezéséig a bíróság a pert felfüggeszti a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (*a továbbiakban Pp.*) 123. § (1) bekezdése alapján. Az előkérdés eldöntése körében a jog érvényességét az alperes a perben tehát nem vitathatja, hanem az SZTNH előtt kell megindítani az adott oltalom státuszát érintő – törlési vagy megsemmisítési – eljárást. Bifurkációs rendszerben zajlanak a szabadalmi, nemzeti védjegy, nemzetközi védjegy és nemzeti formatervezésiminta-oltalmi perek.³⁶¹ Nem mondható el azonban a bifurkációs rendszer kizárólagossága valamennyi iparjogvédelmi (bitorlási) pernél. Említést érdemel az úgynevezett vegyes rendszer is, az európai uniós védjegy, a közösségi formatervezésiminta-oltalmi, és a használatiminta-oltalmi perek esetében. A vegyes rendszerben az alperes választása szerint alakul a per menete. Az iparjogvédelmi jogot, amelyre hivatkozással a felperes az alperes ellen indított pert, egyrészt vitássá teheti a szakhatóság előtt, ekkor a Pp. 123. § (1) bekezdése szerint a per felfüggesztésre kerül. Lehetősége van az alperesnek azonban arra is, hogy az irányadó uniós jogszabályi rendelkezés alapján³⁶² [a Pp. 204. § (1) bekezdésének megfelelően] a perben viszontkeresettel éljen, amelyben a bíróság előtt vitathatja a jog érvényességét, ez esetben erről az eljáró bíróság dönt.

³⁶⁰ Eredeti megjelent: SZILÁGYI Gábor: Megfigyelések a magyar szabadalmi jog bifurkációs jellegében. In: Kúriai Döntések. Bírósági Határozatok, 69. évf. 12. sz. 2021. p. 1884-1886.

³⁶¹ CSÓTI Tamás: Bírósági eljárások iparjogvédelmi ügyekben – Polgári peres eljárások II., SZTNH, 2018.

³⁶² Az Európai Parlament és Tanács 2017/1001 rendelete 58. cikk (1) bekezdés. 6/2002/EK rendelet 5. szakasz 24. cikk (1) bekezdés.

Természetesen megkülönböztethető még a nem bifurkációs rendszerű egységes eljárás is, ahol a jog érvényessége és érvényesíthetősége tárgyában is egy fórum, vagyis a bíróság dönt. Erre példaként a szellemi alkotások jogának területéről Magyarországon a szerzői jog említhető meg.³⁶³ A magyar szabadalmi jogban alapvetően a bifurkációs rendszer érvényesül.³⁶⁴ Amennyiben szabadalom megsemmisítése iránti igény merül fel, az erre irányuló kérelmet az SZTNH bírálja el első fokon.³⁶⁵ Amennyiben a szabadalmat a hatóság megsemmisíti, az oltalom a keletkezésre visszaható hatállyal *ex tunc* szűnik meg. A szabadalombitorlás iránti perre a Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel jár el.³⁶⁶ A szabadalombitorlási perben azonban – mint arra már utaltam a bevezetőben – a bíróság nem dönthet a szabadalom érvényességéről. Amennyiben a per alapjául szolgáló szabadalom érvényességét az alperes vitatja, a bíróság a pert felfüggeszti, az SZTNH előtt indult eljárás jogerős befejezéséig.³⁶⁷ Ez esetben bármely fél kérelmére lehetőség van a megsemmisítési eljárás gyorsított lefolytatására.³⁶⁸ Itt érdemes megjegyezni, hogy ugyan a magyar bifurkációs rendszer Németországból ered³⁶⁹ és azzal a mai napig sok hasonlóságot mutat, azonban mégsem szükséges Magyarországon a bitorlási per felfüggesztése esetén a bíróságnak mérlegelni a megsemmisítés esélyeit.³⁷⁰ 2016 óta az SZTNH előtt indult és már lezárult megsemmisítési eljárások átlagos időtartama 17 hónap³⁷¹, amely iparági szereplők véleménye szerint túl hosszúnak tekinthető. Az első fokon eljáró közigazgatási szerv (SZTNH) határozatának megváltoztatását a Fővárosi Törvényszéknél lehet kérni (második szint), majd a harmadik szinten a Fővárosi Ítéltőábra, mint másodfokú bíróság jár el, végül pedig rendkívüli jogorvoslati fórumként a Kúriára kerülhetnek az ügyek (negyedik szint). Mint az a fentiekből is látható, az SZTNH előtt induló és az oltalom létevel kapcsolatos ún. státusz eljárások közül kiemelt szabadalom megsemmisítési eljárás, a jogorvoslatok igénybevitelével olyan négyszintű eljárás, amely az igényérvényesítés és a végső döntés meghozatalának időtartamát jelentősen megnöveli.

³⁶³ A szerzői jog megsértése iránt indult perben ugyanis, ha az alperes vitatja, a bíróság ítéli meg, hogy a perbeli alkotást megilleti-e a szerzői jogi védelem.

³⁶⁴ PAPP László: Új tendencia vagy múló szeszély? A szellemi tulajdon-védelmi bíráskodás áttekintése. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2017/4. p. 23.

³⁶⁵ Szt. 44. § (1) bekezdés c) pont.

³⁶⁶ Szt. 104. § (1) bekezdés c) pont.

³⁶⁷ Pp. 123. § (1) szerint.

³⁶⁸ Szt. 81/A. § (1) bekezdés.

³⁶⁹ PAPP 2017. 23.

³⁷⁰ SZAKÁCS Eszter: Párban vagy szingliként: Bifurkáció, avagy a szabadalombitorlási és megsemmisítési kérelmek szét(nem) választása itthon, külföldön és az Egységes Szabadalmi bíróságra vonatkozó tervekben. *MIE Konferencia*, Szeged, 2012. május 10-11.

³⁷¹ Az Igazságügyi Minisztérium Vitaanyaga a szabadalmi jogérvényesítés terén fennálló bifurkációs rendszer felülvizsgálatának lehetőségeiről 2020. december 1. (a továbbiakban: Vitaanyag) 3.

A szabadalmi oltalommal kapcsolatos ügyekben nélkülözhetetlen a speciális, adott műszaki szakterületnek megfelelő műszaki szakismeret, amit a felsőfokú műszaki szakképesítés garantál. Az SZTNH előtti eljárásban ennek feltételei adottak, mert az érdemi vizsgálatot végző elbírálók műszaki szaktudása teljes szakterületi lefedettséget biztosít. Az SZTNH határozatának megváltoztatása iránti kérelem tárgyában első fokon a Fővárosi Törvényszék három hivatásos bíróból álló, speciális összetételű tanácsban jár el, akik közül két tag felsőfokú műszaki, vagy ezzel egyenértékű szakképesítéssel rendelkezik.³⁷² A Fővárosi Törvényszék határozata ellen benyújtott fellebbezést, akárcsak a másodfokú (jogerős) határozat ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmet – az eljáró tanács műszaki szakértelmet biztosító speciális összetételére vonatkozó szabály hiányában – három jogi végzettségű hivatásos bíróból álló tanács bírálja el. Általános gyakorlat a műszaki tárgyú ügyekben a kettős képviselő, a feleket az iparjogvédelemre szakosodott ügyvédi irodák mellett az adott műszaki területen szakképesítéssel rendelkező szabadalmi ügyvivők is képviselik. Itt jegyzendő meg, hogy az iparjogvédelmi ügyekre szakosodott jogi végzettségű bírák részéről a speciális jogterület alapos ismerete és e jogterületen való jártasság mellett is, minden egyes szabadalmi ügyben rendkívüli erőfeszítést, kitartást, energiát és időt igényel a műszaki tartalom megtanulása, a felek érvelésére való reflektálás – a tisztességes eljárás elvének érvényesülése érdekében. A bíróság előtti rendes és rendkívüli jogorvoslati szakokban a hiányzó szakértelem pótlása a Pp. rendszerében biztosított szakértő kirendelésével nem feltétlenül garantálható. Rámutatnak erre a korábban hivatkozott Igazságügyi Minisztérium vitaanyagában felvázolt problémakörök is (igazságügyi szakértői névjegyzékben a választék hiánya, Iparjogvédelmi Szakértői Testület szakértőként való igénybevétele korlátozott eljárásjogi lehetőségei, a felek által választott szakértő függetlenségének vitathatósága, különösen egyes tudományterületeken, pl. gyógyszer szabadalmi ügyekben). Másrésztől nem tehető automatizmussá a másodfokú eljárásban – a hiányzó szakértelem pótlására – a szakértő kirendelése, amellyel a bíróság lényegében az ügy érdemében való döntést a szakértőre delegálná és az eljárás további elhúzódsához is vezetne. A nemperes eljárásban magánszakértő alkalmazásának nincs helye, a Kúria előtt pedig bármilyen szakértő igénybevétele a bizonyítás kizártsága miatt egyáltalán nem lehetséges. Ezzel szemben újabban egyre gyakrabban fordul elő a felülvizsgálati szakban a felek részéről a hatályon kívül helyezésre irányuló indítvány indokaként az anyagi pervezetés körében olyan eljárási szabálysértésre hivatkozás, hogy a jogi végzettségű bírásokból álló másodfokon eljáró tanács műszaki szaktudás hiányában, szakértő kirendelését mellőzve bírálta

³⁷² Szt. 87. §.

el érdemben a jogvitát. A nemzetközi gyakorlatot áttekintve megosztott jelleggel találhatunk egységes eljárási elvet alkalmazó államokat, és a bifurkációs rendszert alkalmazó államokat is. Amennyiben a bifurkációs rendszert alkalmazó európai államokból szeretnénk néhányat kiemelni, érdemes megemlíteni Németországot, Ausztriát, Csehországot, Lengyelországot és Szlovákiát. Az egységes eljárás elvét követi azonban Franciaország, Hollandia, Belgium, Olaszország, Svédország és Finnország is. Mint a lenti ábrán is látható, a világ főbb szabadalmi perrendszerének összehasonlításában, a bifurkációs rendszer alkalmazása és az eljárások tartama között lehet kapcsolat, azonban számos más tényezőt is szükséges figyelembe venni az ilyen jellegű állítások megalapozott tételére. Napjainkban számos iparági szereplő megkérdőjelezi a bifurkációs rendszer szükségességét, és gátját érzi a gyors és hatékony jogérvényesítésnek. Álláspontom szerint azonban sokkal inkább lehet célravezető a hatályos rendszerek finomhangolása, mint a radikális váltás azok között.

	Kína	Franciaország	Németország	Japán	Hollandia	Dél-Korea	Egyesült Királyság	Egyesült Államok
Bifurkációs rendszerű	igen	nem	igen	igen	nem	igen	nem	nem
Engedélyezés utáni felülvizsgálat	nem	igen (EPO)	igen (EPO, DPMA)	igen	igen (EPO)	igen	igen (EPO)	igen
Esküdtszéki tárgyalás	igen	nem	nem	nem	nem	nem	nem	igen
Előzetes végzés	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Büntetőjogi felelősség	nem	igen	igen	igen	igen	igen	igen	nem
Átlagos időtartam elsőfokon [hónap]	6-18	18-24	14	12-15	12	10-18	24-36	18-42
Büntető célú kártérítés	nem	nem	nem	nem	nem	nem	nem	igen
Átlagos költségek első fokon [e USD]	20-150	60-250	90-250	300-5000	70-250	150-400	1000-2000	1000-6000
Az elsőfokú bíróságok száma	18 szakosított + rendes bíróság	1	12+1	2	1	5	2	94
Speciális bírósági bírák első fokon	részben	igen	igen	igen	igen	részben	igen	nem
Speciális fellebbviteli bíróság	igen	nem	nem	igen	nem	igen	nem	igen
Használati mintaoltalom	igen	nem	igen	igen	nem	igen	nem	nem
Formatervezésiminta-oltalom	igen	nem	nem	nem	nem	nem	nem	igen

19. ábra – A főbb szabadalmi perrendszerek főbb jellemzőinek áttekintése

forrás: World Intellectual Property Indicators 2018, WIPO, Genf 2018. (saját fordítás)

Meg kell jegyezni azonban, hogy a Szt. 2022-es módosítása részben áttörte a szabadalmi jog „tisztán” bifurkációs jellegét azzal, hogy az alperes diszkrecionális jogkörébe utalta a kérdést, hogy a bitorlási per felfüggesztését eredményező közigazgatási eljárás megindításával, vagy viszont-kereset benyújtásával – bírósági eljárásban – kezdeményezi a szabadalom érvényességének felülvizsgálatára vonatkozó úgynevezett státuszeljárást. A jogalkotó szándék a módosításra, amely a paradigmaváltás lehetőségét nyitotta meg, meglátásom szerint kevésbé volt indokolt, illetve a gyakorlat is azt mutatja, hogy a bitorlók – pertaktikai okokból – továbbra is inkább az SZTNH előtt indítják a szabadalomra vonatkozó státuszeljárást.

5.1.5. A szabadalombitorlás megítélése a magyar jogban

Szabadalombitorlást az valósít meg, aki a szabadalmi oltalom alatt álló találmányt jogosulatlanul hasznosítja.³⁷³ Könnyen megvalósulhat a tényállásszerű magatartás a technika fejlődése okán, például a 3D nyomtatás megjelenése, otthoni felhasználásának lehetősége könnyítheti a jogsértéseket – meg kell jegyezni itt már a 3D tervrajz engedély nélküli hasznosítása is kérdéseket vethet fel.³⁷⁴ Ahogyan a 3D nyomtatás, úgy más technológiai innovációk robbanásszerű fejlődése is új kihívások elé állítja a szabadalmak világát. A szabadalmi oltalom – mint már jeleztem – abszolút szerkezetű negatív tartalmú jogviszony. Ebből kifolyólag a jogosulatlanul hasznosítóval (bitorlóval) szemben csak a nyilvántartásba bejegyzett jogosult léphet fel. Ha a jogszerző lép fel, az eljárást mindaddig fel kell függeszteni, amíg a jogszerző a jogának a bejegyzését nem igazolja.³⁷⁵

A szabadalombitorlás jelenségét vizsgálva a szabadalmi oltalom tartalmából érdemes elindulni. Ugyanis a szabadalmi oltalom alapján a szabadalom jogosultjának – a szabadalmasnak – kizárólagos joga van a találmány hasznosítására.³⁷⁶ Azon cselekményeket, amelyekkel a szabadalom hasznosítása megvalósítható a törvény taxatívén sorolja fel,³⁷⁷ továbbá értelmezi a hasznosítási jog kereteit.³⁷⁸ A szabadalombitorlás pedig akkor állapítható meg, ha a szabadalom a sérelmezett termékre kiterjed, vagyis az igénypont összes jellemzője megvalósul,³⁷⁹ vagyis hacsak egyetlen főigényponti jellemző megvalósulása is hiányzik a kifogásolt megoldásból, az kizárja a bitorlás megállapíthatóságát.³⁸⁰ Ahogyan a Kúria is rámutat, nem kizárt azonban, hogy akár közigazgatási szerv – akár hatósági jogkörében kifejtett – tevékenysége szabadalombitorlást valósítson meg.³⁸¹ A hasznosítási cselekményeket több ízben értelmezte a bírósági gyakorlat is. A termékek értékesítése kapcsán bitorló cselekmény lehet a pusztán nagykereskedői tevékenység, és a beszerzett termékek viszonteladóknak történő értékesítése is. Ugyanis ha értékesítés, azaz forgalomba hozatal történik, úgy az szabadalomhasznosítási

³⁷³ Szt. 35. § (1) bekezdés szerint *Szabadalombitorlást követ el, aki a szabadalmi oltalom alatt álló találmányt jogosulatlanul hasznosítja.*

³⁷⁴ NAGY Zoltán András: A 3D nyomtatás, mint a jogrendszeret érintő új kihívás. In: Magyar Jog, 64. évf. 10. sz. 2017. p. 613-621.

³⁷⁵ FALUDI Gábor: A szerzői jogi és iparjogvédelmi jogátruházás a Ptk. háttere előtt. In: Jogtudományi Közlöny, 68. évf. 12.sz. 2013. p. 581-592.

³⁷⁶ Szt. 19. § (1) bekezdés.

³⁷⁷ Szt. 19. § (2) bekezdés.

³⁷⁸ Szt. 19. § (3) – (7) bekezdés.

³⁷⁹ Fővárosi Ítéletábla Pf.20.535/2022/42. számú határozata.

³⁸⁰ Kúria Pfv.22.372/2016/6. számú határozata.

³⁸¹ Kúria Pfv. IV. 20.866/2013. számú ügy (BH 2014.5.141).

magatartásnak minősül. A nagykereskedelmi tevékenység nem mentesít a bitorlás alól és az azt végző személyt nem lehet közreműködőnek sem tekinteni.³⁸² A raktáron tartás, mint a kizárólagos hasznosítási jogot érintő cselekmény vonatkozásában pedig annak a vizsgálata is szükséges lehet, hogy a találmány tárgyát képező termék használat céljából történő raktáron tartása vagy adott esetben nem a hasznosítás céljából történő raktározása valósul meg.³⁸³ A raktáron tartás valamely termék forgalomba hozatal céljából történő átmeneti tárolását jelenti.³⁸⁴ Eljárási szabadalom esetén a bírósági gyakorlat rögzíti, hogy a találmány tárgyát képező eljárás használata vagy másnak az eljárás használatra való ajánlása merítheti ki a szabadalom hasznosítását.³⁸⁵ A szabadalmi jogban ismert az ún. közvetett bitorlás³⁸⁶ intézménye is, azaz a követelés érvényesíthető – a fentebb már említett közvetett bitorlás szabálya alapján a bitorlótól különböző – közvetett személlyel szemben is.³⁸⁷ Büntető ügyben a Fővárosi Törvényszék kimondta azt is, hogy ez a törvényhely is erősíti az előkészülettel kapcsolatos álláspontot is, hiszen ez alapján polgári ügyben ideiglenes intézkedés is kérhető a Szt. 104. § szerint. Valamint alapot szolgáltat arra, hogy a keretjogszabály hogyan is fogalmazza meg a szabadalommal védett termék előállításának egyes fázisait.³⁸⁸

A törvény rögzíti azokat a magatartásokat is, amelyekre a kizárólagos hasznosítási jog nem terjed ki.³⁸⁹ A kivételek közé tartozik a magánhasználat, amely tekintetében egyértelműsíti azt is a törvény, hogy a bitorló hasznosítási cselekményeknek a gazdasági tevékenység keretében kell megvalósulnia. Magánhasználatnak minősülhet tehát, ha valaki egy oltalom alatt álló megoldást – minden igénypontra kiterjedő módon, a jogosult engedélye nélkül – hasznosít otthoni saját felhasználása körében. Kivételt képeznek még a találmány tárgyával kapcsolatos kísérleti célú cselekmények is, ezen túl a gyógyszer Európai Gazdasági Térség területén, vagy harmadik országban történő forgalomba hozatalának engedélyezéséhez szükséges kísérletek és vizsgálatok is. Ahogyan a Legfelsőbb Bíróság is rámutatott a Szt. 19. § (2) bekezdés nem példálózóan, hanem taxatívén határozza meg azokat a gazdasági tevékenység keretében végzett hasznosítási cselekményeket, amelyek a szabadalmas engedélye hiányában szabadalombitorlásnak minősülnek. A gazdasági tevékenység végzésére vonatkozó előkészületi

³⁸² Fővárosi Ítéltábla Pf.20.214/2019/7. számú határozata.

³⁸³ Fővárosi Ítéltábla Pf.20255/2016/6. számú határozata.

³⁸⁴ Fővárosi Törvényszék P.21.444/2013/62. számú határozata.

³⁸⁵ Kúria Pfv. IV. 20.866/2013. számú határozata (BH 2014.5.141).

³⁸⁶ Szt. 19. § (3) – (4) bekezdés.

³⁸⁷ BACHER Vilmos, FALUDI Gábor: Jogérvényesítés a szellemi tulajdonjogok területén. Jogtudományi Közlöny, 2005/9., p. 372-387.

³⁸⁸ Fővárosi Törvényszék B.529/2010/40. számú határozata.

³⁸⁹ Szt. 19. § (6) bekezdés.

cselekmények a jogszabály rendelkezésének hiányában bitorlást nem valósítanak meg. Ezért az állatgyógyászati készítménnyel folytatandó gazdasági tevékenység végzésének jogi előfeltételül szolgáló hatósági törzskönyvezés és forgalmazási engedély beszerzése sem minősül bitorló cselekménynek.³⁹⁰

Érdemes megemlíteni a megsemmisítési eljárást³⁹¹ is a téma vizsgálata során, ugyanis látható, hogy ez sokszor a bitorlási magatartások elhárításában játszhat szerepet. A szabadalmi megsemmisítési eljárás egy fontos jogi eszköz, amely lehetővé teszi a már megadott szabadalmak érvényességének megkérdőjelezését. A szabadalom megsemmisítését főszabály szerint bárki kérheti. Ez pedig azért jelentős, mert nemcsak a közvetlen versenytársak, hanem bármely érdekelt fél kezdeményezheti az eljárást. A megsemmisítési kérelmet írásban kell benyújtani az SZTNH felé, megfelelően indokolva és alátámasztva a megsemmisítés okait. Fontos megjegyezni, hogy a megsemmisítési eljárás a szabadalmi oltalom fennállása alatt, sőt még a megszűnése után is megindítható, ami lehetővé teszi, hogy akár évekkel a szabadalom megadása után is felülvizsgálják annak érvényességét és így az abból származott jogokat. A szabadalmi megsemmisítési eljárás restaurációs célokra alkalmas, és visszaható hatállyal szünteti meg a kizárólagosságot. Így alkalmas arra, hogy biztosítsa a szabadalmi rendszer integritását és lehetőséget adjon az esetleges hibák vagy visszaélések korrigálására. Ez az eljárás kulcsfontosságú szerepet játszik a szabadalmi rendszer egyensúlyának fenntartásában, védve mind a feltalálók, mind a társadalom érdekeit.

A téma vizsgálata során nem elhagyható a nemleges megállapítási eljárás megemlítése sem. A szabadalmi nemleges megállapítási eljárás egy olyan jogi eszköz, amely lehetővé teszi egy személy számára, hogy bíróság előtt kérje annak megállapítását, hogy tevékenysége nem sért egy adott szabadalmat. Aki attól tart, hogy ellene szabadalombitorlás miatt eljárást indítanak, az eljárás megindításáig kérheti annak megállapítását, hogy az általa hasznosított vagy hasznosítani kívánt termék vagy eljárás nem ütközik valamely, általa megjelölt szabadalomba.³⁹² A kérelmet a bírósághoz kell benyújtani. Ha pedig a bíróság jogerősen megállapítja, hogy a kérelmező által hasznosított vagy hasznosítani kívánt megoldás nem ütközik a megjelölt szabadalomba, akkor ez kizárja, hogy ugyanarra a megoldásra vonatkozóan ugyanannak a szabadalomnak az alapján szabadalombitorlás miatt eljárást indítsanak. A

³⁹⁰ Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.20.473/2007. számú határozata (BH+ 2007.12.544).

³⁹¹ Szt. 80. § (1) – (7) bekezdés.

³⁹² Szt. 80. § (1) – (5) bekezdés.

nemleges megállapítási eljárás fontos eszköz lehet azon vállalkozások számára, amelyek bizonytalanok abban, hogy tevékenységük esetleg sérthet-e egy létező szabadalmat. Az eljárás lehetőséget ad a jogi helyzet tisztázására, még mielőtt esetleges szabadalombitorlási per indulna ellenük. Fontos megemlíteni, hogy amennyiben a nemleges megállapítási kérelmet a bitorlási per megindítását megelőzően terjesztették elő, a Hivatal köteles az eljárást lefolytatni, még abban az esetben is, ha később a törvényszék előtt a szabadalmas ugyanazon megoldásra hivatkozással bitorlási pert indít. Érdekességként jegyzem meg, hogy a nemleges megállapítási eljárást már az 1895-ös szabadalmi törvény is tartalmazta Magyarországon, ami azt mutatja, hogy a jogbiztonságra törekvés már akkor is sarkalatos pontja volt a szabadalmi jognak.³⁹³ A nemzetközi gyakorlatban is megtalálható a nemleges megállapítási eljárás intézménye, bár országonként eltérő szabályozással és eljárásrenddel. A magyar szabályozás sajátossága, hogy a nemleges megállapítási eljárás eredménye közvetlenül kihat a bitorlási perek lehetőségére. Itt említeném meg a *Mylan AB kontra Gilead* ügyet³⁹⁴, amelyben az EUB tisztázta, hogy egy ideiglenes intézkedés alapján okozott kárért felelősséget kell vállalni, ha a szabadalmat később érvénytelenítik. A bíróság kimondta, hogy a szigorú felelősségi rendszer összhangban van az EU joggal [IPRED irányelv 9. cikk (7) bekezdés].

A bitorlási perekben az igénypontok értelmezése kulcsfontosságú a bitorlás megállapítása szempontjából. Az ESZE 69. cikkének értelmezéséről szóló jegyzőkönyv szerint az igénypontokat sem szűken, szó szerinti értelmezésben, sem pedig csupán iránymutatásként nem szabad tekinteni. Az értelmezésnek olyan védelmet kell biztosítania a szabadalmas számára, amely megfelelő egyensúlyt teremt a jogosult érdekeinek védelme és a harmadik felek számára szükséges jogbiztonság között. A magyar és az európai bírósági gyakorlat az igénypontok értelmezése során figyelembe veszi a leírást és a rajzokat, valamint alkalmazza az ekvivalencia elvét. A bíróságoknak minden esetben gondosan mérlegelniük kell, hogy a feltételezett bitorló termék vagy eljárás az igénypontok hatálya alá esik-e, akár szó szerinti értelmezés, akár az ekvivalencia elv alkalmazása révén. A szabadalom terjedelme tehát az igénypontok alapján kerül meghatározásra, ahhoz, hogy bitorlás esetén a rendszer „kijátszhatatlanul” képes legyen a jogosultat megvédeni, meg kell említeni az ekvivalencia elvének elméletét és gyakorlati alkalmazását. A szabadalombitorlás szempontjából ugyanis a szabadalmi igénypontok értelmezésének kritériuma kiegészül az ekvivalencia elvével, mint szubszidiárius szabállyal.

³⁹³ KÖVECSES Bettina: A nemleges megállapítási eljárás és összefüggései a bitorlási perrel. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 13. évf. 3. sz. 2018. p. 7-29.

³⁹⁴ C-473/22. számú ügy.

Az ekvivalencia elv tulajdonképpen egy jogi fikció,³⁹⁵ amelynek révén olyan megoldásokat is a szabadalmi oltalom körébe lehet vonni, amelyek szó szerinti – *textuális* – értelmezés alapján egyébként nem esnének az oltalmi körbe. Tehát az ekvivalencia elve lehetővé teszi, hogy a szabadalom oltalmi köre ne csupán az igénypontokban szó szerint leírt megoldásokra korlátozódjon, hanem kiterjedjen az azokkal műszakilag egyenértékű megoldásokra is. Ez a rugalmas értelmezés biztosítja a szabadalmas hatékony védelmét, miközben a tisztességes egyensúly megteremtésére törekszik a jogosult és a harmadik felek érdekei között. Mind a magyar szabadalmi törvény³⁹⁶, mind az ESZE 69.³⁹⁷ cikkének értelmezésére született jegyzőkönyv tartalmazza az ekvivalencia elvét. Az ekvivalencia elv alkalmazása a gyakorlatban gyakran komplex műszaki és jogi értékelést igényel. A bíróságoknak esetről esetre kell meghatározniuk, hogy egy adott műszaki megoldás az igénypontban foglaltakkal egyenértékűnek tekinthető-e. Az európai joggyakorlatban többféle teszt is kialakult az ekvivalencia megítélésére, az első az amerikai gyökerű – de Magyarországon is alkalmazott – hármas teszt (*triple identity test*), amely szerint egy elem akkor ekvivalens, ha az adott jellemző lényegében ugyanazt a funkciót, ugyanolyan módon látja el, és ugyanazt az eredményt éri el. A második a nyilvánvalóság teszt, amely szerint az ekvivalens változtatás a szakember számára nyilvánvalónak kell lennie. A helyettesíthetőség teszt, amely azt vizsgálja, hogy a szakember az igénypontban szereplő elemet tudatosan helyettesítené-e a kérdéses elemmel. A magyar bírósági gyakorlat az ekvivalencia elv alkalmazásakor figyelembe veszi az európai megközelítéseket, de jellemzően a nemzeti jogértelmezési hagyományokat követi egy konkrét bitorlási ügyben. Ez a megközelítés összhangban van az ESZE rendszerével, amely a bitorlás kérdését a nemzeti jog hatáskörébe utalja.

A szabadalombitorlási ügyek Magyarországon speciális eljárásrend szerint zajlanak. A Szt. 104. §-a értelmében a szabadalombitorlási ügyek elbírálása a Fővárosi Törvényszék kizárólagos hatáskörébe és illetékessége alá tartozik. Ez a centralizáció biztosítja az iparjogvédelmi ügyek egységes kezelését és a jogértelmezés egységességének kialakítását. A műszaki szakértelem megfelelő biztosítása érdekében a bíróság olyan, három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el,

³⁹⁵ KACSUK Zsófia: Az igénypontok szerepe a szabadalmi jogban – 4 r. A szabadalmi oltalom terjedelme, bitorlása és az ekvivalencia elve. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 5.évf. 4.sz. 2010. p. 5-20.

³⁹⁶ Szt. 24. § (4): Annak megállapításakor, hogy a szabadalmi oltalom kiterjed-e valamely termékre vagy eljárásra, megfelelően figyelembe kell venni a terméknek vagy az eljárásnak az igénypontban foglaltakkal egyenértékű jellemzőit is.

³⁹⁷ ESZE Jegyzőkönyv 2. cikk: Az európai szabadalom oltalmi körének meghatározásához az olyan elemet is figyelembe kell venni, amely ekvivalens valamely igénypont által meghatározott elemmel.

akik közül két tag felsőfokú műszaki vagy ezzel egyenértékű szakképesítéssel rendelkezik.³⁹⁸ Ez a speciális összetételű tanács garantálja, hogy a gyakran komplex műszaki kérdéseket felvető szabadalombitorlási ügyekben megfelelő szakértelem álljon rendelkezésre.

A magyar szabadalmi törvény széles körű jogvédelmi eszköztárat biztosít a szabadalmas számára.³⁹⁹ A jogkövető jogalany lehetőségei kiterjedtek a bitorlási perek elkerülése érdekében.⁴⁰⁰ A bíróság elrendelheti, hogy a lefoglalt eszközöket és termékeket fosszák meg jogsértő mivoltuktól, vagy – ha az nem lehetséges – semmisítsék meg. A bíróság a megsemmisítés helyett elrendelheti a lefoglalt eszközöknek és termékeknek a bírósági végrehajtás szabályai szerint történő értékesítését is. Szabadalombitorlás – egyedüli szubjektív jogkövetkezményként – esetén a szabadalmas a polgári jogi felelősség szabályai szerint kártérítést is követelhet. Ez különösen jelentős, mivel a jogsértéssel okozott károk gyakran jelentős mértékűek lehetnek, különösen a piaci pozíció elvesztése vagy az elmaradt haszon tekintetében.

³⁹⁸ A bíróság összetételéről Szt. 87. §.

³⁹⁹ Szt. 35. § (2) bekezdés.

⁴⁰⁰ HERGÁR Jenő: Módszerek a találmányok oltalmába ütköző termékek gyártása és forgalmazása miatt indított bitorlási perek elkerülésére, a lehetséges ellenlépések. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 4.sz. 2009. p. 104-109.

5.1.6. Az EUB ítélkezési gyakorlata

A *Roche Nederland BV és társai kontra Primus és Goldenberg*⁴⁰¹ ügy a határon átnyúló szabadalombitorlási jogviták nemzetközi joghatósági rendjének egyik kulcsfontosságú mérföldköve, amelyben az EUB a Brüsszeli Egyezmény 6. cikk (1) pontja szerinti többes alperesi joghatóság (*forum connexitatis*) alkalmazhatóságát vizsgálta európai szabadalmak bitorlása körében. A Bíróság kimondta, hogy európai szabadalom bitorlása esetén nem lehet egyetlen tagállami bíróság előtt, a Brüsszeli Egyezmény 6. cikk (1) pontjára hivatkozva, „összefogni” több, különböző államban letelepedett cég ellen indított pereket csak azért, mert ugyanazon európai szabadalomról és hasonló magatartásról van szó. A Bíróság dogmatikailag abból indult ki, hogy az európai szabadalom a megadást követően párhuzamos nemzeti rész-szabadalmakra oszlik szét, amelyek bitorlását mindig az adott állam önálló nemzeti joga rendezi; ezért az egyes államokban tanúsított bitorlási cselekmények nem egy egységes jogviszonyt, hanem több, jogilag elkülönülő jogviszonyt alkotnak. Így a „szoros összefüggés” hiányában a többes alperesi joghatóság nem alapozható meg, a szabadalombitorlási igények érvényesítésének főszabály szerint nemzeti szinten, külön-külön eljárásokban kell megtörténnie.

A *GAT kontra LuK ügyben*⁴⁰² az Európai Bíróság azt mondta ki, hogy a Brüsszeli Egyezmény 16. cikk (4) pontjában rögzített kizárólagos joghatóság minden olyan eljárásra kiterjed, amely egy szabadalom bejegyzésének vagy érvényességének kérdését érinti, függetlenül attól, hogy ez főkeresetként vagy csak kifogásként, védekezésként merül fel. Ezért ha egy szabadalombitorlási perben az alperes a szabadalom érvénytelenségére hivatkozik, úgy a nemzeti bíróság – akár közvetve is – nem dönthet a külföldi szabadalom érvénytelenségéről, hanem e kérdésben kizárólag annak az államnak a bíróságai illetékesek, ahol a szabadalmat lajstromozták. A döntés dogmatikailag megerősítette, hogy a szabadalom érvényességének megítélése szigorúan területhez kötött, és nem „kerülhető meg” pusztán azzal, hogy a felek a vitát bitorlási keresetként vagy a nem bitorlás megállapítása iránti keresetként fogalmazzák meg.

⁴⁰¹ C-539/03. számú ügy.

⁴⁰² C-4/03. számú ügy.

Az *AstraZeneca AB kontra Európai Bizottság* ügyben⁴⁰³ az EUB helybenhagyta az elsőfokú bíróság döntését, amely szerint az *AstraZeneca* visszaélt erőfölényével, helyzetével a *protonpumpa-gátlók (Losec/omeprazol)* piacán. Az első visszaélés az volt, hogy az *AstraZeneca* tudatosan félrevezető adatokkal élt a nemzeti szabadalmi hivatalok előtt, hogy jogalap nélkül szerezzen, illetve hosszabbítson meg kiegészítő oltalmi tanúsítványokat (SPC), ezzel mesterségesen kitolva szabadalmi kizárólagosságát és késleltetve a generikus gyártók belépést. A második visszaélésként a Bíróság azt értékelte jogsértőnek, hogy a vállalat több északi államban kezdeményezte a *Losec* kapszulás gyógyszer forgalombahozatali engedélyeinek visszavonását, hogy ezzel megnehezítse a generikus készítmények engedélyezését és a párhuzamos importot, noha formálisan e lépésekre az ágazati szabályok lehetőséget adtak. Dogmatikailag az ítélet megerősítette, hogy az EUMSZ 102. cikkébe ütközhet a szellemi tulajdonjogokhoz és gyógyszerhatósági eljárásokhoz kapcsolódó eljárási jogok „közjogi” térben történő, megtévesztésen vagy visszaélésszerű célzaton alapuló gyakorlása, ha annak célja a versenytársak kizárása és a piaci kizárólagosság indokolatlan meghosszabbítása.

Ezen túl érdemes még megemlíteni a *Generics (UK) Ltd és társai kontra Competition and Markets Authority* ügyet⁴⁰⁴, ahol a bíróság hangsúlyozta, a szabadalmi jogvitákat rendező megállapodások nem sérthetik a versenyjogot. Különösen a gyógyszeriparban tiltottnak minősülnek azok a megállapodások, amelyek célja a generikus gyógyszerek piacra lépésének késleltetése. Ezek az elvek közvetlenül befolyásolják az európai szabadalmi stratégiákat.

Az *Actavis Group PTC EHF és Actavis UK Ltd kontra Sanofi* ügyben⁴⁰⁵ az EUB azt vizsgálta, hogy ugyanazon alapszabadalom alapján kiadható-e több kiegészítő oltalmi tanúsítvány (SPC) egymást követően forgalomba hozott gyógyszerekre, ha azok részben azonos hatóanyagot tartalmaznak. *Sanofi* az *irbezartán* hatóanyagra már kapott egy SPC-t, majd ugyanarra a szabadalomra hivatkozva második SPC-t is szerzett az *irbezartán* és a *hidroklorotiazid* kombinációjára, amit az *Actavis* az SPC-rendelet⁴⁰⁶ 3. cikk (c) pontjába ütközőnek tartott. A Bíróság kimondta, hogy ilyen helyzetben az SPC-rendelet nem teszi lehetővé több tanúsítvány kiadását ugyanazon szabadalomra, ha a második SPC olyan kombinációs készítményre vonatkozik, amelynek „magja” az a hatóanyag, amely a szabadalom érdemi, feltalálói

⁴⁰³ C-457/10. számú ügy.

⁴⁰⁴ C-307/18. számú ügy.

⁴⁰⁵ C-443/12. számú ügy.

⁴⁰⁶ 469/2009/EK rendelet a gyógyszerek kiegészítő oltalmi tanúsítványáról.

teljesítményét adja, és amely már egy korábbi SPC tárgya volt. Dogmatikailag az ítélet megerősíti, hogy az SPC-rendszer célja az eredeti találmány piaci késedelmének egyszeri kompenzálása, nem pedig az, hogy ugyanazon alapvető hatóanyag körül, különböző kombinációs készítmények révén sorozatos oltalomhosszabbításokat lehessen elérni.

A Huawei Technologies Co. Ltd kontra ZTE Corp. és ZTE Deutschland GmbH ügyben⁴⁰⁷ az Európai Bíróság azt vizsgálta, mikor minősül az EUMSZ 102. cikk szerinti erőfölénnyel való visszaélésnek, ha egy szabványmegfelelőségi szempontból elengedhetetlen szabadalom (SEP) jogosultja – aki FRAND-licenccnyilatkozatot⁴⁰⁸ tett a standardizációs eljárásban – szabadalombitorlás miatt bírósághoz fordul és tiltó rendelkezést, illetve termékvisszahívást kér. A Bíróság kiindulópontja az volt, hogy a FRAND-nyilatkozat jogos elvárást kelt a potenciális licence-igénylőkben a licenc tényleges megadása iránt, ezért a SEP-tulajdonos csak akkor kerülheti el a visszaélés megállapítását, ha egy „lépcsőzetes” magatartási mintát követ. Időben, részletesen tájékoztat a feltételezett jogsértésről, konkrét FRAND-ajánlatot tesz, teret ad a tárgyalásoknak, és csak akkor kér szankciót, ha a másik fél nem reagál vagy nem viselkedik „kellően együttműködő”, jóhiszemű módon. Dogmatikailag az ítélet egy viselkedési kódexet rögzít a SEP-jogosult és a megvalósító számára, miközben nem üresíti ki a szabadalmi jogosult kizárólagos jogát és a keresetindítás lehetőségét. Azt a versenyjogi lojalitás és a jóhiszemű FRAND-tárgyalási kötelezettség feltételeihez köti, és kimondja, hogy egy „leendő licencvevővel” szembeni azonnali, kellően előkészítetlen tiltókereset elvileg visszaélésnek minősülhet.

A Phoenix Contact GmbH & Co. KG kontra HARTING Deutschland GmbH & Co. KG ügyben⁴⁰⁹ az EUB e döntése – amely az UPC előkészítése idején született – a FRAND-feltételek körüli szabadalombitorlási eljárásokban az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltételrendszerét értelmezte. A Bíróság kimondta, hogy szabványmegfelelőségi szempontból elengedhetetlen szabadalom (SEP) jogosultja nem kérhet eltiltó végzést a FRAND-feltételek melletti tárgyalást jóhiszeműen folytató bitorlótól mindaddig, amíg a licencfeltételek nem kerültek véglegesen meghatározásra.

⁴⁰⁷ C-170/13 számú ügy.

⁴⁰⁸ A FRAND-licenccnyilatkozat (*FRAND licensing declaration*) az a vállalás, amelyet egy szabadalomtulajdonos tesz egy szabványügyi szervezet felé, hogy a szabványmegfelelőségi szempontból elengedhetetlen szabadalom (SEP – *standard essential patent*) szabadalmait „*fair, reasonable and non-discriminatory*” – azaz méltányos, észszerű és nem diszkriminatív – feltételekkel fogja engedélyezni a szabványt alkalmazó szervezeteknek

⁴⁰⁹ C-44/21. számú ügy.

A már korábban is említett *Mylan AB kontra Gilead Sciences Finland Oy* ügyben⁴¹⁰ az EUB azt vizsgálta, hogy az iparjogvédelmi jogokra (az ügyben konkrétan egy később érvénytelennek nyilvánított SPC-re) alapított ideiglenes intézkedések esetén összeegyeztethető-e az uniós joggal az a nemzeti szabályozás, amely a jogosult kártérítési felelősségét objektív, „*strict liability*” alapon állapítja meg, ha az intézkedést utóbb hatályon kívül helyezik vagy az oltalom érvénytelennek bizonyul. A finn gyakorlat szerint az ideiglenes intézkedést kérő fél főszabály szerint vétkességtől függetlenül felel a másik félnek okozott kárért, ha az intézkedés alapjául szolgáló szellemi tulajdon-jogot utóbb megsemmisítik. A *Mylan* éppen ezen az alapon követelt kártérítést a *Gileadtól* az SPC-re hivatkozó, majd visszavont előzetes intézkedés miatt. A Bíróság kimondta, hogy az irányelv 2004/48/EK 9. cikk (7) bekezdése nem zárja ki az ilyen szigorú, objektív felelősségi rendszert, feltéve hogy a nemzeti bíróságoknak módjukban áll az ügy összes körülményét (pl. a jogosult magatartását, az alperes kárenyhítési kötelezettségét, a visszaélés esetleges hiányát) mérlegelni a kártérítés összegének megállapításakor, vagyis a „*strict liability*” nem vezet automatikus, aránytalan szankcióhoz. Dogmatikailag az ítélet megerősíti, hogy a szellemi tulajdon-jogok érvényesítéséről szóló irányelv minimumharmonizációt valósít meg, teret enged a tagállami jogalkotónak az ideiglenes intézkedésekhez kapcsolódó kártérítési felelősség szigorú – akár objektív – alakítására, amennyiben a rendszer egészében biztosított marad az arányosság és a szellemi tulajdon-jogok hatékony, de nem korlátlan érvényesíthetősége.

Az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata jelentősen átalakította a határokon átnyúló szabadalmi jogérvényesítés lehetőségeit. A nemrégiben, 2025. február 25-én a *BSH Hausgeräte GmbH kontra Electrolux AB* ügyben az ítélet⁴¹¹ forradalmi változást jelentett az európai szabadalmak érvényesítése terén. Az EUB megerősítette, hogy az európai szabadalmak jogosultjai egyetlen bíróság előtt összevonhatják több EU-tagállamra és nem EU-tagállamra vonatkozó szabadalombitorlási igényeiket. Ez a döntés azt jelenti, hogy lehetséges az ún. „hosszúkarú” (*long-arm*) jogérvényesítés az európai szabadalmak esetében több EU-tagállamban és nem EU-államban egyetlen EU-tagállami bíróságról, az alperes lakóhelye szerinti államban. Az ítélet tisztázta azt is, hogy ez a konszolidált jogérvényesítés akkor is lehetséges, ha a szabadalmak érvényességét vitatják, hiszen a szabadalmak érvényességének megállapítása továbbra is az egyes államok hatáskörébe tartozik. Ez az elv jelentős hatással van

⁴¹⁰ C-473/22. számú ügy.

⁴¹¹ C-339/22. számú ügy.

a nemzeti bíróságok előtti szabadalmi perekre, egyúttal megerősíti az Egységes Szabadalmi Bíróság (UPC) korábbi, *Fujifilm vs. Kodak* ügyben hozott döntésének indokolását is. Az ügy fontos megállapítása, hogy a bitorlási perben benyújtott érvényességi kifogások nem zárják ki a bíróság joghatóságát. Még akkor is, ha a szabadalom érvényességét más joghatóságok vizsgálják, a bitorlási eljárás folytatható. Ez az elv megkönnyíti a jogosultak számára a hatékony jogérvényesítést, ugyanakkor növeli a kockázatot az alperesek számára, akiknek párhuzamosan kell védekezniük több fórumon. A *Fujifilm vs. Kodak* ügyben⁴¹² a UPC Düsseldorf helyi osztálya kimondta, a UPC jogosultsággal rendelkezik az Egyesült Királyságban érvényes európai szabadalmak bitorlási ügyeinek elbírálására, ha az alperes német székhellyel rendelkezik. A döntés szerint a bíróság nem vonhatja vissza a nem EU-tagállamokban érvényes szabadalmak részeit, de a bitorlási követeléseket elutasíthatja, ha a szabadalom érvénytelenségét más joghatóságokban már megállapították. Ez a gyakorlat kiemeli a nemzetközi jogegységesség szükségességét és a párhuzamos eljárások kockázatait.

Az EUB szabadalmi joggyakorlatáról kirajzolódó kép folyamatként is leírható, amely három egymásra épülő szinten szervezi a döntéseket. Először a joghatóság és a szabadalmak területi kötöttsége adja a keretet, erre épül a szellemi tulajdon és a versenyjog metszéspontja, végül pedig a jogérvényesítés eljárásjogi garanciarendszere. A klasszikus döntések – így a *Roche/Primus* és a *GAT/LuK* – abból indulnak ki, hogy az európai szabadalom a megadás után nemzeti rész-szabadalmakra bomlik, a bitorlás és különösen az érvényesség megítélése ezért szigorúan területhez kötött, és jellemzően tagállami szinten, párhuzamos, egymástól elkülönült eljárásokban zajlik. Ezt a logikát a legújabb ítélezés nem feloldja, hanem fölé épít, a *BSH* ítélet és a *UPC Fujifilm/Kodak* ügyben hozott döntése már lehetővé teszi, hogy egyetlen bíróság előtt, „hosszúkarú” módon több tagállamra (és bizonyos nem EU-államokra) kiterjedő bitorlási igényeket vonjanak össze, miközben az érvényesség vizsgálata továbbra is a megfelelő nemzeti fórumoknál marad. A szerkezet tehát kettős, a területi érvényességi monopólium megmarad, de a bitorlási jogviták „perkoncentrációja” erősödik, ami a jogosultaknak hatékonyabb jogérvényesítést, az alpereseknek viszont fokozott, több jogrendszerben párhuzamosan jelentkező kockázatot eredményez.

Erre a joghatósági és területi alaprétgre épül rá az a dogmatikai szint, ahol a szellemi tulajdon és a versenyjog metszéspontja válik kulcskérdéssé. Az *AstraZeneca*, az *Actavis/Sanofi* és a

⁴¹² UPC Düsseldorf, 2025. január 28.

Generics (UK) ügyek közös üzenete, hogy a szabadalmi és SPC-stratégiák nem „semleges” jogtechnikai eszközök: ha a jogosult félrevezető módon lép fel a hivatalok előtt, mesterségesen próbálja meghosszabbítani az oltalmat, vagy olyan megállapodásokat köt, amelyek tényleges célja a generikus gyártók piacra lépésének késleltetése, akkor az EUMSZ 102. cikk szerinti visszaélés valósulhat meg. Hasonlóképpen, a *Huawei/ZTE* és a *Phoenix Contact* ügyek a szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalmak (SEP) esetében egy magatartási kódexet állítanak fel, aki FRAND-nyilatkozatot tett, attól elvárható, hogy előbb egyértelműen azonosítsa a kifogásolt jogsértést, fair licenccajánlatot tegyen, teret adjon az érdemi tárgyalásnak, és csak akkor forduljon tiltó keresettel vagy kérjen ideiglenes intézkedést, ha a másik fél nem működik kellően együtt. E döntésekben közös, hogy a Bíróság a formálisan jogszerű eljárési lépéseket is versenyjogi mérlegelés alá vonja, ha azok tényleges gazdasági funkciója a piac lezárása vagy a kizárólagosság indokolatlan meghosszabbítása.

A harmadik szint a jogérvényesítés technikájára és a joggal való visszaélés eljárásjogi korlátaira vonatkozik. A SEP-perekben a *Huawei/ZTE* és a *Phoenix Contact* ítéletek lépcsőzetes modellt vázolnak fel: a tilalmi kereset és az ideiglenes intézkedés nem első, hanem utolsó eszköz lehet, amelyet csak akkor tekint a Bíróság összeegyeztethetőnek az erőfölényes jogosult helyzetével, ha a korábbi kommunikációs és tárgyalási lépések jóhiszeműen lezajlottak. A *Mylan/Gilead* ügy ehhez képest az ideiglenes intézkedésekhez kapcsolódó kártérítési felelősséget finomhangolja, az uniós jog nem zárja ki az objektív, vétkességtől független felelősség bevezetését arra az esetre, ha az intézkedés alapjául szolgáló szellemi tulajdonjog utóbb érvénytelennek bizonyul, de megköveteli, hogy a nemzeti bíróság mérlegelje az ügy összes körülményét, és így biztosítsa az arányosságot. Ezzel párhuzamosan a *BSH* ítélet kimondja, hogy a bitorlási perbíróság joghatósága önmagában nem omlik össze attól, hogy máshol érvényességi eljárás folyik, a bíróság folytathatja a bitorlási eljárást, miközben a más fórumokon meghozott érvénytelenségi döntéseket figyelembe veszi.

Mindezekből az következtetés vonható le, hogy az EUB nem a szellemi tulajdonjogok visszaszorításával, hanem azok funkcionális „átprogramozásával” igazítja a szabadalmi rendszert az egységes piac és a versenyjog céljaihoz. A dogmatikai magja – vagyis a területileg széttagolt érvényesség – változatlan marad, de köré egyre komplexebb, versenyjogi és eljárásjogi szűrők épülnek, amelyek a jogosulti jogérvényesítést egyszerre teszik hatékonyabbá és felelősségteljesebbé. A rendszer így lényegében egy kettős üzenetet hordoz, a szabadalom továbbra is erős, de nem „korlátlan” kizárólagos jog, és minél inkább támaszkodik a jogosult

az eljárási eszközökre (SPC, ideiglenes intézkedés, tilalmi kereset, hatósági nyilatkozatok), annál inkább számolnia kell azzal, hogy e lépések versenyjogi és kártérítési kontroll alá kerülnek.

A magyar és az európai szabadalombitorlást érintő joggyakorlatok vizsgálata alapján megállapítható, hogy a szabadalmi oltalom hatékony védelme érdekében komplex jogi eszközrendszer áll rendelkezésre. A szabadalmi igénypontok értelmezése, az ekvivalencia elv alkalmazása és a különböző eljárási mechanizmusok (bitorlási per, nemleges megállapítási eljárás) együttesen biztosítják a szabadalmasok jogainak védelmét, miközben a jogbiztonságot is szolgálják.

Az Egységes Szabadalmi Bíróság működésének megkezdésével új fejezet nyílik az európai szabadalombitorlási ügyek kezelésében. Az egységes hatályú európai szabadalmak és a központosított jogérvényesítési rendszer várhatóan hatékonyabbá és kiszámíthatóbbá teszi a szabadalmi jogok védelmét Európában – bár kétségtelenül még rengeteg kérdés nyitva áll azzal szemben.⁴¹³ A magyar joggyakorlatnak is alkalmazkodnia kellene majd ehhez az új rendszerhez, miközben megőrzi sajátos nemzeti vonásait.

Összességében elmondható, hogy a szabadalombitorlással kapcsolatos joggyakorlat dinamikusan fejlődő terület, amely folyamatosan reagál a technológiai fejlődésre és a nemzetközi trendekre, miközben egyensúlyt keres a szabadalmasok jogainak védelme és a társadalom innovációhoz fűződő érdekei között.

⁴¹³ Lásd: 9/2018. (VII. 9.) AB határozat.

FICSOR Mihály: Az Egységes Szabadalmi Bíróságról szóló megállapodás: alkotmányossági nézetben. In: Jogtudományi Közlöny, 72. évf. 1. sz. 2017. p. 1-15.

5.1.7. Az Egységes Szabadalmi Bíróság bitorlási ítélkezési gyakorlata

A 2023. június 1-jei indulás óta 2026. február 28-ig összesen 1130 ügyet nyújtottak be az UPC elsőfokú bíróságához, ebből 2026-ban eddig 72 ügy érkezett. Az elsőfokú ügyforgalomban továbbra is a klasszikus, bitorlással kapcsolatos keresetek és az ezekhez kapcsolódó megsemmisítési viszontkeresetek viszik a prímet. 2026. január 1. és február 28. között 30 bitorlási kereset és 39 megsemmisítési viszontkereset került benyújtásra, míg önálló megsemmisítési keresetre eddig csupán egyetlen példa van (a milánói központi divízió előtt). A bitorlási ügyek földrajzi eloszlása erősen koncentrált a német helyi divíziókra (különösen Düsseldorf, Mannheim, München), amelyek a teljes UPC-ügyforgalom jelentős részét adják, de számottevő aktivitás látszik Hamburgban és a Hágai helyi divízióban is. Az eljárások túlnyomó részét angolul, kisebb, de markáns hányadát németül, elenyésző részét pedig franciául folytatják, ami azt jelzi, hogy a bitorlási perek nyelvi gyakorlata is egyértelműen az angol dominanciája felé tolódik. A fellebbviteli bíróság előtt 2023 júniusa óta 321 ügy indult, 2026-ban eddig 34, amelyek nagy része az elsőfokú bitorlási és megsemmisítési döntéseket érintő, a UPC Eljárási Szabályzatának 220.1 bekezdése szerinti fellebbezés, tehát a bitorlási perek „másodfokú” forgalma is érdemben megjelent.⁴¹⁴

Az UPC első érdemi ítéletei közé tartozó döntésben⁴¹⁵ a Münchener Helyi Osztály eltiltó intézkedést és előzetes intézkedést rendelt el genomikai szekvenálási technológiára vonatkozó szabadalom bitorlása ügyében. Az ítélet az UPC ideiglenes intézkedési standardját is rögzítette, a nyilvánvaló „*prima facie*” bitorlás és a sürgősség egyidejű fennállása esetén az intézkedés a másik fél meghallgatása nélkül is elrendelhető (*ex parte*). Ez az eljárási standard a H3 hipotézis szempontjából kedvező fejlemény a KKV-k számára, az *ex parte* intézkedés lehetővé teszi az azonnali fellépést akkor is, ha a jogosult nem rendelkezik a tárgyalásos eljárás fenntartásához szükséges erőforrással.

⁴¹⁴ Unified Patent Court: Statistics & Trends of the Unified Patent Court – 2026. február 26. URL: https://www.unifiedpatentcourt.org/sites/default/files/upc_documents/202603%20-%20UPC%20Statistics%20-%20end%20feb%20-%20published_1.pdf Utolsó letöltés: 2026. április 3.

⁴¹⁵ UPC CFI 1/2023 – Nanostring Technologies kontra 10x Genomics (Münchener Helyi Osztály, 2023).

Egy másik döntés⁴¹⁶ azért bír kiemelkedő jelentőséggel a H3 hipotézis szempontjából, mert a jogosult KKV volt. A holland biotechnológiai startup sikeresen érvényesítette szabadalmát egy spanyol versenytárral szemben az UPC keretein belül anélkül, hogy párhuzamos tagállami eljárásokat kellett volna indítania. Az ítélet az UPC „egyablakos” eljárási rendszerének KKV-barát oldalát illusztrálja, ugyanakkor az eljárás teljes peresítési költsége (~180 000 EUR) jelezte, hogy az UPC alapidíjai és az ügyvédi költségek kombinációja még mindig komoly terhet jelent a kis jogosultak számára.

Az UPC Milánói Helyi Osztálya egy másik döntésben⁴¹⁷ az ekvivalencia-elvnek az UPC Megállapodás 2. cikke szerinti értelmezésével foglalkozott, és kijelentette, hogy az UPC egységes ekvivalencia-tesztet alkalmaz az ESZE 69. cikke és az Értelmezési Jegyzőkönyv alapján – szemben a tagállami bíróságok eltérő megközelítéseivel. Ez az ítélet a H1 hipotézis egyik legkonkrétabb igazolása, az UPC kifejezetten azzal az ambícióval jár el, hogy az ekvivalencia-elv területi fragmentáltságát felszámolja. Az UPC ugyanis nemcsak eljárásjogi szempontból von össze korábban párhuzamos tagállami pereket, hanem anyagi jogi szinten is egységes értelmezési standardot kíván felállítani az ekvivalencia-elv alkalmazásában, ezzel strukturálisan csökkentve azt a szabályozási fragmentáltságot, amelyet a H1 hipotézis azonosít. A H1 hipotézis megállapítása e körben azonban árnyalendő, mivel az UPC kizárólag az európai szabadalmakra terjed ki, a többi oltalmi forma – különösen a nem harmonizált használatiminta-oltalom – az egységesítési potenciálból kimarad.

⁴¹⁶ UPC CFI 2/2023 – Plant-e Technologies kontra Arkyne Technologies (Hágai Helyi Osztály, 2023).

⁴¹⁷ UPC CFI 15/2023 – Meril Life Sciences kontra Edwards Lifesciences (Milánói Helyi Osztály, 2024).

5.2. A használatiminta-oltalom

5.2.1. A használatiminta-oltalom általános ismérvei

A használatiminta-oltalmat gyakran csak kisszabadalomnak nevezzük a jellegére való tekintettel. Az oltalmi forma a szabadalmak tárgyához hasonló megoldások védelmére szolgál, azonban ez esetekben a megoldás műszaki színvonala alacsonyabb, mint a szabadalmaknál. Az ott ismert feltalálói tevékenységén alapuló, szakember számára nem nyilvánvaló a követelménye – mérnöki szintű ismeret –, ugyanis itt egy alacsonyabb szinten kerül determinációra és a feltalálói lépésen alapul, mesterségben járatos szakember számára nem lesz nyilvánvaló a követelmény. Fontos jellemző az is, hogy a használatiminta-oltalom esetében nem bármilyen találmány, hanem csak az a megoldás részesülhet oltalomban, ahol a tárgy kialakítása, szerkezete vagy részeinek elrendezése lesz új, feltalálói lépésen alapuló és iparilag alkalmazható. Az oltalom megszerzésére irányuló eljárás gyorsabb és költséghatékonyabb, azonban az oltalmi idő is rövidebb, mint a szabadalmak esetében. Alapvetően elmondható, hogy jelen oltalmi forma kevésbé népszerű nemzetközi szinten és számos állam területén ilyen jellegű oltalom nem szereszhető. A teljesség igénye nélkül szeretném bemutatni, mely országokban találkozhatunk a használatiminta-oltalommal, vagy azzal ekvivalens jogintézménnyel.⁴¹⁸

A következő országokban ismert a használatiminta-oltalom.

- Ázsia: Kína, Japán, Dél-Korea, Thaiföld, Indonézia, Malajzia (Utility Innovation néven), Fülöp-szigetek.
- Európa: Németország, Franciaország, Olaszország, Spanyolország, Ausztria, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Görögország, Magyarország, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovákia, Szlovénia, Törökország, Ukrajna.
- Dél-Amerika: Brazília, Chile, Kolumbia, Peru.
- Afrika: Egyes afrikai országok, mint például Kenya, Ghána, Dél-Afrika (funkcionális dizájn néven).
- Közép-Amerika és Karibi térség: Costa Rica, Guatemala, Honduras, Panama.

⁴¹⁸ JORGE L. Contreras, HUSOVEC Martin, RIMMER Matthew: Utility Models and Other Forms of Sub-Patent Protection. In Sub-Patent Innovation Rights: Utility Models, Petty Patents and Innovation Patents Around the World, ed. Jorge L. Contreras. Cambridge: Cambridge University Press. chapter, 1–18. 2025.

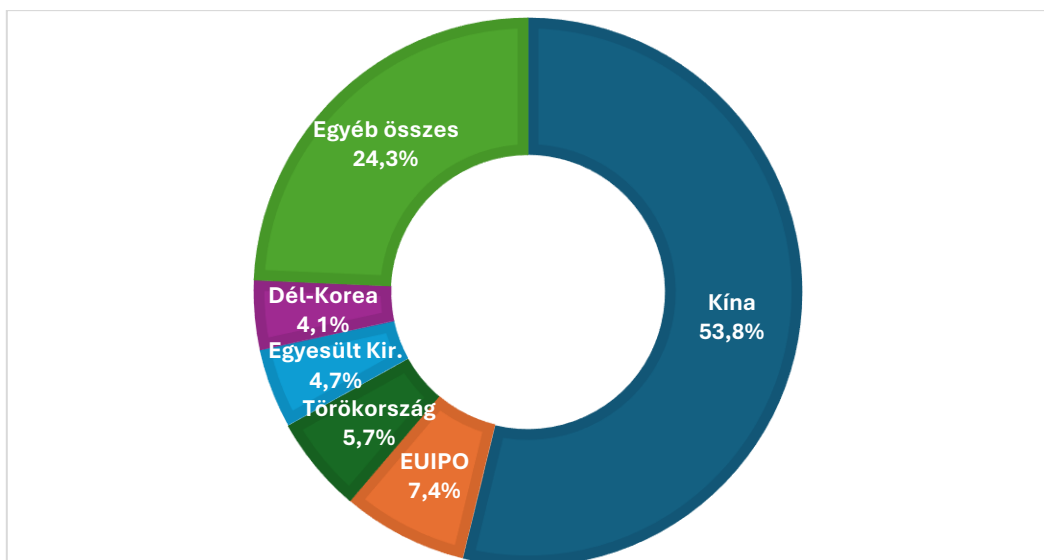
A következő országok jogrendszere által nem ismert a használatiminta-oltalom.

- Egyesült Államok: Nem rendelkezik használatiminta-oltalommal, bár meg kell jegyezni időről időre felmerül a bevezetésének ötlete.
- Egyesült Királyság: Nem ismeri el a használatiminta-oltalmat.
- Kanada: Nem rendelkezik használatiminta-oltalommal.
- India: Nem ismeri el a használatiminta-oltalmat, bár van egy hasonló jogintézmény, amelyet nem pontosan ezen a néven neveznek.
- Pakisztán: Nem ismeri el a használatiminta-oltalmat, de tervezik bevezetni.

Vannak bizonyos országok, ahol pedig ismert volt, de megszűnt a használatiminta-oltalom, mint önálló jogintézmény.

- Hollandia: Megszüntette a rövid távú szabadalmat 2008-ban.
- Belgium: Megszüntette a kisszabadalmat 2009-ben.
- Ausztrália: Megszüntette az innovációs szabadalmat 2021-ben.

Az oltalmi idő jellemzően maximum 10 év, azonban láthatunk olyan országokat, ahol kevesebb mint 6-8 év⁴¹⁹, és bizonyos országok esetében 12-15 év is lehet.⁴²⁰ Ezen túlmenően a PCT rendszerén keresztüli oltalomszerzés sem garantált minden országban.⁴²¹ Népszerűségét azonban az adja, hogy számos KKV esetében, ahol alacsonyabb szintű K+F tevékenység zajlik, ez ad lehetőséget az innováció ösztönzésére.

20. ábra – A legtöbb használatiminta-oltalmi bejelentést fogadó hivatalok országoként [2022]

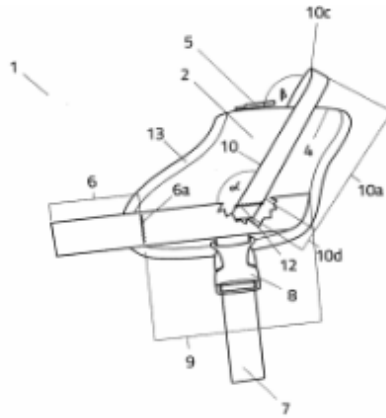
forrás: a szerző saját ábrája – WIPO Statistics Database 2024. márciusi lekérdezés alapján

⁴¹⁹ Franciaország, Hollandia, Ausztrália, Görögország, Vietnám.

⁴²⁰ Brazília, Honduras, Malajzia.

⁴²¹ Görögország, Olaszország, Franciaország, Dél-Afrika.

Fontos különbség a szabadalmakhoz képest, hogy használatiminta, csak tárgyakkak minősülő termékekre szerezhető, vagyis szükséges a térbeli dimenziókkal rendelkeznie. Így tehát a különböző vegyületek, kémiai, biológiai anyagok oltalmazhatósága kizárt.

21. ábra – Városi kutyahám használati minta rajza

forrás: SZTNH E-kutatás⁴²²

A használatimintákat jellemzi az is, hogy kevésbé tarthatók titokban – szemben mondjuk egy termelési eljárással –, így célszerű oltalmat igényelni rájuk.⁴²³ Az oltalom természetéből fakadóan sokkal könnyebb a mérnöki visszafejtése egy forgalomban megjelenő minta szerinti terméknek. Piaci sikerességük nem megkérdőjelezhető azonban – jól mutatja a példát a *JULIUS-K9* Zrt. jogosult, aki piacvezető megoldásokkal rendelkezik. A feltalálók védelmét a használatiminta-oltalom tudja garantálni, ugyanis ez esetekben a szabadalmakhoz szükséges követelményeket a megoldások nem teljesítik. A kizárólagosság megadása itt is serkenti az innovációt és a gazdaságra is kedvező hatással van.

⁴²² Városi kutyahám (lajstromszám: 5349) jogosult: JULIUS-K9 Zrt. feltaláló: Sebő Gyula.

⁴²³ LEGEZA Dénes (szerk.): Iparjogvédelem, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest 2020. p. 129. URL: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/kozepfoku_tankonyv_2020_e-verzio.pdf Utolsó letöltés: 2024.10.25.

5.2.2. A használatiminta-oltalom dogmatikai elhelyezése és sajátosságai

A használatiminta-oltalom az iparjogvédelem rendszerében sajátos közbülső helyet foglal el, a szabadalmi oltalomhoz hasonló kizárólagos hasznosítási jogot biztosít, ám annak megszerzési feltételei engedékenyebbek, eljárása gyorsabb és olcsóbb, oltalmi ideje rövidebb. A jogintézmény eredete az 1891-es német *Gebrauchsmustergesetz*-re vezethető vissza, amellyel a német jogalkotó egy differenciált, a kis- és középvállalkozások igényeihez igazított oltalmi eszközt teremtett meg a szabadalmi rendszer kiegészítéseként.

Magyarországon az 1991. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Hmtv.) szabályozza a használati minták oltalmát. A törvény háttérjogszabályként rendeli alkalmazni az 1995. évi XXXIII. törvényt (Szt.), a szabadalmi eljárás és jogérvényesítés számos kérdésében tehát a szabadalmi jog analógiája érvényesül. Az oltalmazható megoldások köre célirányosan korlátozott, kizárólag tárgy kialakítására, szerkezetére vagy részeinek elrendezésére vonatkozó megoldás részesülhet mintaoltalomban. Ebből következik, hogy eljárások, anyagok, biológiai anyagok, vegyi termékek és keverékek nem oltalmazhatók a Hmtv. alapján. A minta fogalmát a törvény kibővíti a berendezésre és a több, egymással kapcsolatban lévő eszközből álló rendszerre, ám kizárja a termék esztétikai kialakítását. Ez a tárgyi lehatárolás az egyik legmarkánsabb különbség a szabadalmi oltalomhoz képest, amellyel a jogalkotó megakadályozza a két oltalmi forma átfedéséből fakadó jogbizonytalanságot. A törvény megfogalmazása szerint használatiminta-oltalomban részesülhet valamely tárgy kialakítása, szerkezete vagy részeinek elrendezése, ha új, feltalálói lépésen alapul és iparilag alkalmazható.⁴²⁴ Jól látható módon a jogalkotó le is szűkíti ezzel az oltalmazható megoldások körét kizárólag tárgyakra, és bevezeti a feltalálói lépés⁴²⁵ fogalmát is – amely a feltalálói tevékenységnél alacsonyabb szintet jelent.⁴²⁶ Az újdonság követelményeként a jogalkotó a szabadalmi jogból ismert abszolút újdonsági szintet várja el, illetve az ipari alkalmazhatóság vonatkozásában is azonos követelményeket támaszt. Már a Legfelsőbb Bíróság is rámutatott a használatiminta fogalmának értelmezésére, miszerint egy konkrét feladat ellátására szolgáló

⁴²⁴ Hmtv. 1. § (1) – (2) bekezdés.

⁴²⁵ MARKÓ József: A feltalálói lépés követelménye a használatiminta-oltalmi jogban. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 4.sz. 2007. p. 12-42.

⁴²⁶ Hmtv. 3. § (1) *Feltalálói lépésen alapul a minta, ha a technika állásához képest a mesterségben járatos személy számára nem nyilvánvaló. A feltalálói lépés meglétét nem alapozza meg önmagában az a körülmény, hogy a technika állását több forrás együttesen határozza meg, vagy az, hogy a technika állását részben vagy egészben idegen nyelvű források határozzák meg.*

tárgy, amely a kialakítására, szerkezetére vagy a részeinek elrendezésére vonatkozó megoldás tekintetében minősül újnak, illetve feltalálói lépésen alapuló és iparilag alkalmazható megoldásnak. A törvény a minta fogalmát egyrészt kibővíti – azzal a fordulattal, hogy mintának minősíti a berendezést, és a több egymással kapcsolatban álló rendszert is. Ezen túlmenően azonban szűkíti is a fogalmat, amikor rögzíti, hogy nem tekinthető mintának a termék esztétikai kialakítása, a növényfajta, a vegyi termék és a keverék sem.⁴²⁷ Az újdonság követelménye meghatározó szerepet játszik a mintaoltalomban – ahogy a szabadalmak esetében is, úgy a használatiminták is csak abban az esetben kapnak védelmet, ha tényleg valami újra épülnek. Ennek a lényegét úgy is meg lehet fogalmazni, hogy a benne rejlő ötleteknek nemcsak újnak kell lenniük (abszolút újdonság), hanem korábban nem kerülhettek nyilvánosságra (relatív újdonság), ami egyaránt tükrözi a feltalálók kreativitását és a társadalmi értékek növelésére irányuló törekvéseket is. Ha ezt az újdonsági kritériumot mellőznénk, végül komoly gondokhoz vezethetne, például a versenyképesség romlásához és a fogyasztói választék beszűküléséhez. Az újdonság követelménye tehát nem csupán egy alapeszme a jogban, hanem nélkülözhetetlen tényező az innováció ösztönzésében.⁴²⁸ A használatiminta megalkotója szintén a feltaláló lesz, akivel szemben a minta megalkotása a jogalkotó kritériuma. A mintaoltalom pedig a feltalálót vagy annak jogutódját illetheti meg.⁴²⁹ Az oltalmi idő maximum 10 év és éves fenntartási díj fizetendő.⁴³⁰ Magyarországon az oltalmat a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál (SZTNH) lehet igényelni, amely alaki és érdemi vizsgálatot is végez. A bejelentéstől az oltalom megadásáig általában 6-10 hónap telik el, ami lényegesen gyorsabb a szabadalmi eljárásnál. Az oltalom nemzetközi jellegét vizsgálva elmondható, hogy bár a használatiminta-oltalomnak nincs egységes nemzetközi egyezményi háttere, mégis több jelentős piacon ismert oltalmi forma van. Magyarországon érvényes használatiminta-oltalmat lehet szerezni a Szabadalmi Együttműködési Szerződés (PCT) keretein belül indított nemzetközi bejelentéssel is. A magyar bejelentésen alapuló elsőbbség kiterjeszhető, így a hazai vállalkozások a magyar bejelentésre alapozva külföldi piacokon is szerezhetnek oltalmat. A Párizsi Uniós Egyezmény szerinti elsőbbségi rendszer alapján egy év áll rendelkezésre, hogy a korábbi bejelentés elsőbbségi napjára hivatkozva más országokban is bejelentést tegyenek.

⁴²⁷ Legfelsőbb Bíróság Pfv.20.520/2009/7. számú határozata.

⁴²⁸ BIDDINGER P. Brian: Limiting the Business Method Patent: A Comparison and Proposed Alignment of European, Japanese and United States Patent Law, 69 Fordham L. Rev. 2523 (2001). URL: <https://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol69/iss6/8> Utolsó letöltés: 2025.02.10.

⁴²⁹ Hmtv. 6. § – 9. §.

⁴³⁰ Hmtv. 11. §.

5.2.3. A mintabitorlás tényállása és az oltalmi kör meghatározása

A Hmtv. 17. § (1) bekezdése értelmében „a mintaoltalom bitorlását követi el, aki az oltalom alatt álló mintát jogosulatlanul hasznosítja. A bitorlás polgári jogi értelemben objektív alapú jogsértés, a szándékosság és a felróhatóság vizsgálata nem előfeltétele a bitorlás megállapításának, azok csupán a kártérítési igény elbírálásánál relevánsak. Az eljárási cselekmények – amelyek engedély nélküli megvalósulása esetén a bitorlás megtörténik – a következők lehetnek. A védett minta engedély nélküli gyártása, vagy a védett minta engedély nélküli használatával, a védett mintával ellátott termék engedély nélküli forgalomba hozatala, a védett minta engedély nélküli importja, illetve a védett minta engedély nélküli raktározása.”⁴³¹

A bitorlás megállapíthatóságához a cselekmény gazdasági tevékenység körében kell megvalósuljon, mivel a magánhasználat – a szabadalmi joggal egyezően – a kizárólagos jog hatálya alól ki van véve. A mintaoltalom terjedelmét – a szabadalmi oltalomhoz hasonlóan – az igénypontok határozzák meg, amelyeket a minta leírása és a mellékelt rajzok alapján kell értelmezni. A Kúria joggyakorlata alapján a mintaoltalom hasznosítása akkor állapítható meg, ha a kifogásolt termékre az igénypont összes jellemzője ráolvasható. Az igénypont formailag két részből, tárgyi körből és jellemző részből áll. A tárgyi kört és a jellemző részt az „*azzal jellemezve, hogy*” szavak kötik össze.⁴³² Ha akárcsak egyetlen igényponti jellemző sem valósul meg, és azt egyenértékű jellemzővel sem helyettesítették, a mintaoltalom bitorlása nem áll fenn.

A használatiminta-oltalom bitorlása csak akkor állapítható meg, ha az bitorlással perbehívott megoldásban az igénypont összes, így a minta fő funkcióját meghatározó, a tárgyi körben meghatározott jellemző is megvalósul. Ha csak egyes jellemzők ismerhetők fel az ellentartott megoldásban, az nem eredményezi a mintaoltalom bitorlását. Ezen túlmenően a jellemző részben meghatározott igényponti jellemző ekvivalenciájának megállapítása az igénypont egészéhez viszonyított műszaki mérlegelés eredményeként állapítható meg. E mérlegelés jogszabálysértő jellege azon az alapon, hogy a minta jogosultja azzal nem ért egyet, nem állapítható meg.⁴³³ Az ekvivalencia megállapítása tehát az egyes jellemzők műszaki funkciójának és az azok által elért hatásnak az összehasonlítása alapján történik – ez a módszertan lényegében megegyezik a szabadalmi bitorlási eljárásban alkalmazott teszttel, ám a mesterségben járatos személy alacsonyabb ismeretszintjéhez igazodó mérce szerint. A

⁴³¹ ISZT-6/2014/2. számú szakvéleménye.

⁴³² Kúria Pfv. IV. 20.728/2016/6. számú határozata.

⁴³³ Legfelsőbb Bíróság Pfv. IV. 20.520/2009/7. számú határozata.

joggyakorlat egyértelművé tette, hogy a használatiminta esetében a minta megalkotójától, mint mesterségében járatos személytől elvárható, hogy a minta tárgykörébe tartozó korábbi elsőbbségű szabadalmi bejelentések tartalmát ismerje. Amennyiben a mintajogosult engedélyt adott a minta hasznosítására, de a licenszbevevő az engedéllyel meghatározott keretek között marad, bitorlás nem valósul meg. Ha azonban a hasznosítás az engedélyezett határokat túllépi – például az engedélyezettnél nagyobb mennyiségben gyárt, más területen értékesít, vagy az igénypontban meg nem engedett módosítást alkalmaz –, a relatív szerkezetű jogviszony megsértéseként a bitorlás tényállása megvalósul. A szabadalmaknál leírtakhoz hasonlóan lehetőség van ideiglenes intézkedést kérni. Az ide mutató bírósági gyakorlat alapján elmondható, hogy az ideiglenes intézkedést a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelméhez szükségesnek kell tekinteni, ha igazolja, hogy a használati mintának ő a jogosultja; és azt, hogy a minta oltalom alatt áll, valamint a jogosulatlan használatot valószínűsíti.⁴³⁴ A jogkimerülés elvét (Hmtv. 21. §) a magyar jog a szabadalmi oltalomhoz igazodóan rendezi, ha a mintajogosult vagy az ő hozzájárulásával más személy hozta forgalomba az EGT területén az adott terméket, a mintajogosult a termék e területen belüli további forgalmát nem akadályozhatja meg. A párhuzamos import jogi kezelése ennél fogva a forgalomba hozatal helyéhez kötött, a jogosult hozzájárulása nélküli, EGT-n kívüli forrásból érkező termékek importja bitorlást valósíthat meg. Az európai országokban a használatiminta-oltalom bitorlása esetén alkalmazható jogérvényesítési eszközök hasonlóak a szabadalmi oltalom esetében rendelkezésre álló lehetőségekhez, de a nemzeti jogszabályok eltérései miatt jelentős különbségek lehetnek. A formatervezésiminta-oltalom példáján keresztül látható, hogy a lajstromozás nélkül oltalomban⁴³⁵ részesülő minta, valamint az olyan lajstromozott minta esetében, amelyre a közzététel elhalasztását kérték, a jogosult csak akkor léphet fel az engedély nélküli hasznosítókkal szemben, ha az ilyen hasznosítás a minta utánzásának a következménye. A közösségi rendelet az utánzás körében vélelmet állít fel, nem tekinthető utánzásból fakadó hasznosításnak, ha az engedély nélküli hasznosítás olyan szerző önálló alkotómunkájának eredménye, akiről észszerűen feltételezhető, hogy nem ismerte a jogosult által nyilvánosságra hozott mintát. Ez a megközelítés eltér a hagyományos szabadalmi és használatiminta-oltalmi rendszerektől, ahol az oltalom objektív jellegű, és a bitorlás megállapításához nem szükséges bizonyítani a szándékosságot vagy a másolás tényét.

⁴³⁴ Legfelsőbb Bíróság Pf. IV. 25.551/2001/5. számú határozata.

⁴³⁵ RADNAI Anna: A lajstromozás nélküli formatervezésiminta-oltalom. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 11. évf. 3. sz. 2016. p. 46-70.

5.2.4. Az EUB ítélkezési gyakorlata

A *Bericap*-ítélet⁴³⁶ középpontjában az a kérdés állt, hogy a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv 14. cikkében szereplő „eljárások szellemi tulajdonjogok megsértése miatt” fordulat kizárólag klasszikus jogsértési pereket foglal-e magában, vagy kiterjed az iparjogvédelmi oltalmak érvényességét vitató – például használati minták megsemmisítésére irányuló – eljárásokra is. A magyar alapügyben a *Bericap* egy, a *Plastinnova* által megszerzett használatiminta megsemmisítését kérte, majd a hosszan elhúzódó hatósági és bírósági eljárások végül a minta fennmaradásához vezettek, miközben a felek költségviselésének kérdése, és ezzel összefüggésben az irányelv 14. cikkének értelmezése vált döntővé. Az uniós bíróság teleologikus megközelítést alkalmazott, és kimondta, hogy az irányelv célja – a hatékony és visszatartó erejű, ugyanakkor arányos jogérvényesítés – nem teszi lehetővé a rendelkezés szűk, csak jogsértési perekre korlátozó értelmezését, mert a szellemi tulajdonjogok rendszeréhez szorosan hozzátartoznak az érvénytelenségi és megsemmisítési eljárások is. Az ítélet jelentősége abban áll, hogy megerősítette, hogy a jogérvényesítési irányelv nem pusztán szűken vett bitorlási perekre vonatkozó technikai eszköztár, hanem a szellemi tulajdon egészét érintő, szélesebb értelemben vett eljárásjogi minimumszint, amely a költségviselésen keresztül a bírósághoz fordulás realitását, a jogérvényesítés tényleges hozzáférhetőségét is alakítja.

A másik használatimintát érintő EUB döntés az ún. *Kai Kai*-ügy⁴³⁷, ahol a Bíróság azt tisztázta, hogy közösségi formatervezési mintánál nem lehet „áttérni” a szabadalmi logikára, a 6/2002/EK rendelet 41. cikke taxatíve szabályozza az elsőbbséget. Községi minta csak formatervezési vagy használatiminta-bejelentésre alapíthat elsőbbséget, és minden esetben legfeljebb 6 hónapon belül – még akkor is, ha az alapul szolgáló bejelentés PCT-szabadalmi bejelentés. A Bíróság a korábbi, a Párizsi Unió Egyezményre hivatkozó, 12 hónapos „*cross-IP*” elsőbbséget megengedő értelmezését megsemmisítette, és kimondta, az Egyezmény nem használható arra, hogy a formatervezési minták uniós elsőbbségi rendszerét „meghosszabbítsa”. Az ítélet üzenete, hogy a design-jogosultaknak a 6 hónapos időintervallumhoz kell igazítaniuk stratégiájukat, a szabadalmi (12 hónapos) elsőbbségi logika nem vihető át automatikusan a formatervezési mintákra.

⁴³⁶ C-180/11. számú ügy.

⁴³⁷ C-382/21. számú ügy.

5.2.5. Az európai harmonizáció hiánya és a KKV-kra nehezedő eljárási aszimmetria

Az Európai Unión belül a használatiminta-oltalom egységes uniós szintű szabályozása máig hiányzik. Az Európai Bizottság 1995-ös Zöld Könyve⁴³⁸ négy lehetséges megközelítést vázolt fel, köztük egységes közösségi oltalmi forma létrehozását, de a tárgyalások nem vezettek eredményre. A hatályos helyzetben a tagállamok rendszerei egymástól eltérő feltételekkel (pl. a feltalálói lépés mértéke, a technika állásának fogalma, az oltalmi idő hossza) biztosítják az oltalmat, ami a határokon átnyúló bitorlási ügyekben komoly jogbizonytalanságot teremt. A harmonizáció hiánya különösen a kis- és középvállalkozásokat (KKV) érinti hátrányosan, nekik ugyanis az egységes EU-szabadalmakhoz vagy formatervezésiminta-oltalomhoz hasonló „egyablakos” eljárás nem áll rendelkezésükre, párhuzamos bitorlási keresetek esetén tagállamonként külön eljárást kell indítaniuk, ami jelentős eljárási költségeket okozhat. Egy az EU és Kína iparjogvédelmi harmonizáció kapcsán készült tanulmány⁴³⁹ rámutatott, hogy a használatiminta-oltalom KKV-barát jellege csak akkor bontakozhat ki teljes egészében, ha az oltalomszerzési és bitorlási jogérvényesítési eljárások egyszerűek, gyorsak és finanszírozható áron elérhetők. A Szabadalmi Együttműködési Szerződés (PCT) keretein belüli nemzetközi bejelentési lehetőség némi könnyítést nyújt a határon átnyúló védelemhez, ám az egyes tagállamokban az oltalom megadása ebben a keretben is külön-külön, nemzeti eljárásban történik. A PUE elsőbbségi rendszere lehetővé teszi, hogy a belföldi bejelentés elsőbbségi napjára hivatkozva a jogosult 12 hónapon belül más államokban is bejelentést tegyen, ami a stratégiai terjeszkedés alapja lehet. Ez az összefüggés közvetlen kapcsolatban áll a H3 hipotézissel. Az eljárási rendszer látszólag semleges szabályai, és az egységes hatályú oltalmi forma hiánya miatt a KKV-k számára aránytalanul magas perkockázatot és párhuzamos eljárási kötelezettséget teremtenek. Egy kisebb vállalkozás, amelynek használatiminta-oltalmát több tagállamban sértik meg, kénytelen azokban külön-külön eljárást indítani, ami a jogvédelem *de facto* feladásához vezethet. A H3 hipotézis aszimmetria-tézise szempontjából tehát a harmonizáció hiánya nem pusztán szabályozástechnikai kérdés, hanem az innovációs befektetések megtérülésének strukturális akadály.

⁴³⁸ European Commission: GREEN PAPER – The Protection of Utility Models in the Single Market. 1995. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51995DC0370> Utolsó letöltés: 2025.07.14.

⁴³⁹ PRUD'HOMME Dan: Creating a „model” utility model patent system: A comparative analysis of the utility model patent systems in Europe and China, IP Key Project Working Paper, 2014. URL: https://ipkey.eu/sites/default/files/legacy-ipkey-docs/ip-key_comparative_analysis_ums_europe_china_en_cl.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.02.

5.3. A formatervezésiminta-oltalom

5.3.1. A formatervezésiminta-oltalom jellemzői

A formatervezésiminta-oltalom az iparjogvédelmi rendszeren belül az esztétikai jellegű ipari alkotások védelmét biztosítja, és dogmatikailag éles határvonallal különül el mind a szabadalmi oltalomtól, mind a védjegyjogtól. Az oltalom tárgya a termék egészének vagy részének külső megjelenése – így a vonalak, körvonalak, színek, alak, felület és anyagminőség, illetőleg díszítőelemek összessége –, amely az újdonság és az egyéni jelleg együttes fennállása esetén részesülhet védelemben. E meghatározás az uniós szinten az ipari minták oltalmáról szóló 6/2002/EK rendeletből⁴⁴⁰ (a továbbiakban: *Formatervezési Minta Rendelet*), tagállami szinten érvényesülő 98/71/EK irányelvből⁴⁴¹ és Magyarországon a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvényből (a továbbiakban: *Fmtv.*) következik. A formatervezésiminta-oltalmak vonatkozásában a jogrendszer többretű megoldást biztosít a minták megalkotójának. Az oltalmak territoriális jellegének megfelelően rendelkezésre állnak nemzeti oltalmak, ismert azonban a közösségi lajstromozott oltalom, és – unikális jelleggel – bizonyos védelemben részesül a nem lajstromozott közösségi minta is. A legfontosabb különbség a védelem erősségében és időtartamában rejlik, a lajstromozott európai oltalom hosszú távú monopóliumjogot biztosít, míg a lajstromozatlan változat időkorlátos és csak másolás ellen véd. A magyar rendszer 2024-es reformja után közelebb került az EU-s gyakorlathoz az eljárás gyorsaság terén, de területileg továbbra is korlátozott.

	Magyar nemzeti	Lajstromozott EU	Lajstromozás nélküli EU
Területi hatály	Magyarországon	EU területén	EU területén
Oltalmi idő	maximum 25 év (5+ 4x5 év)	maximum 25 év (5+ 4x5 év)	3 év
Eljáró hivatal	SZTNH	EUIPO	Nem értelmezhető
Eljárási költség	Alacsonyabb	Magasabb	Nem értelmezhető
Védelem típusa	Kizárólagosság	Kizárólagosság	Utánzás védelme
Anyagi vizsgálat	Nincs	Nincs	Nem értelmezhető

22. ábra – A formatervezésiminta-oltalom típusainak összehasonlítása – forrás: a szerző saját ábrája

⁴⁴⁰ Az új 2026/715 rendelet az európai uniós formatervezési mintáról 2026. július 1-től alkalmazandó, a 6/2002/EK rendeletet 2026. június 30. napján hatályon kívül helyezi.

⁴⁴¹ A 98/71/EK irányelvet a 024/2823 irányelv 2027. december 9-től hatályon kívül helyezi és felváltja.

A formatervezésiminta-oltalom vagy másképp mondva design oltalom célja, hogy a termék külső megjelenését megvédje, ezzel pedig az alkotót kizárólagosságban részesítse.⁴⁴² Ez az oltalmi forma azonban nem a „feltalálói” műszakias tevékenységet, hanem a kvázi tervezői kreatív alkotótevékenységet védi. Jelen oltalommal védett megoldások lehetnek bármely ipari termékek, de ide tartozhat a csomagolás, a kikészítés, a grafikai jelzések és a nyomdai betűformák, vagy azok részei, amelyet az összetett termékbe szántak. A mai modern piacgazdaságban a termékek megjelenése ugyanis a fogyasztó nézőpontjából sokszor ugyanolyan fontos – de talán néha még fontosabb is –, mint a belső tartalom, vagyis a termék hasznossága, műszaki értéke és színvonala. Egyes becslések szerint a piacra újonnan bevezetett termékek 85%-a esetében a piaci kudarc és a hiányos vagy nem megfelelő formatervezés között kapcsolat figyelhető meg. Magyarországon is megfigyelhető a trend, hogy sok vállalkozás hangsúlyt fektet a termékei színvonalas megjelenésére, illetve esztétikus csomagolására, hogy kihasználja az abban rejlő piaci előnyöket. Megfigyelték ugyanis, hogy a formatervezésbe befektetett szellemi tőke piaci értékteremtő képessége kisebb ráfordítás mellett is – sok esetben – meghaladhatja a műszaki fejlesztéssel elérhető eredményeket.⁴⁴³ A formatervezés a köznyelvben a termék külső megjelenését, formavilágát és funkcióját fémjelzi – alapvetően az oltalom nélkül is jelentős hatással van a termékek értékesíthetőségére. Az egyéni ízlés és stílusvilágunk, illetve ennek megfelelően, hogy mely termékek nyerik el objektíve tetszésünket, meghatározzák ugyanis fogyasztói döntésünket. Elég, ha csak arra gondolunk, hogy biztosan mi is vásároltunk már olyan terméket, ahol a különleges csomagolás miatt döntöttünk mellette. A formatervezésben persze megjelennek még más szempontok is, például egy autó formája meghatározza a légellenállását, amely pedig a fogyasztásra lesz hatással. Eszünkbe juthatnak az okostelefonok dobozai, amelyek évről évre kisebbek így az egységgravitáció képzéskor több termék fér el egységnyi helyen, így pedig a szállítási egységköltség csökken, vagyis mind a két esetben nő a hatékonyság. A formatervezés szó köznapi használata félrevezető lehet az oltalom értelmezésekor. A formatervezésiminta-oltalom esetében azonban a célzott műszaki hatásnak nincs jelentősége, itt kizárólag a termék, illetve annak külső megjelenésére vonatkozik a kizárólagosság. Gyakran persze maga a termék a külső megjelenésén túl tartalmaz inherens műszaki innovációkat is, ilyen esetben azonban az oltalmi formák összekapcsolódására fogunk példát látni szabadalmakkal vagy használatiminta-oltalmakkal. Példaként gondolhatunk egy

⁴⁴² POGÁCSÁS Anett: Új dizájn? – A formatervezési mintaoltalom keletkezése és 'ereje'. In: Iustum – Aequum – Salutare, 19. évf. 4. sz. 2023. p. 167-182.

⁴⁴³ LEGEZA Dénes (szerk.): Iparjogvédelem, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest 2020. URL: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/kozepfoku_tankonyv_2020_e-verzio.pdf Utolsó letöltés: 2024.10.25. p. 229-231.

különleges megjelenésű bútorra, ha innovatív mechanikai megoldásokat tartalmaz működésében, ott ezen megoldásokra szabadalom is szerzhető. A használatiminták természetüknél fogva más oltalmi formákkal is kapcsolatban állhatnak. Egy italos doboz, amely külső megjelenése formatervezésiminta-oltalom alatt áll, magán tartalmazhatja a vállalat védjegyeit is. Arra is láthatunk példát, hogy egy szobrászművész elkészít egy művet, amelyet alapvetően a megalkotás pillanatától a szerzői jog oltalmaz, de alkalmas jellemzőinél fogva a formatervezésiminta-oltalom megszerzésére is. Az oltalom kapcsán a versenyjoggal való kapcsolódás is megfigyelhető az Fmtv. által meghatározott jellegbitorlás kapcsán. A formatervezésiminta-oltalmak a gazdaságban aktívan megjelennek sok területen, és komoly versenyképességi kérdést jelentenek. Érdekességképpen jogosultjai között megtaláljuk például az Országos Rendőr-főkapitányságot is.

23. ábra – Példák a formatervezésiminta-oltalomra⁴⁴⁴

forrás: DESIGN View,2024

Nemzetközi szinten is tetten érhető a formatervezésiminta-oltalom létjogosultsága. A Berni Uniós Egyezmény 2. cikk (7) bekezdése⁴⁴⁵ lehetővé teszi a Berni Unió tagállamainak, hogy maguk döntsék el, milyen védelmet kívánnak biztosítani az alkalmazott művészet termékeire, a műszaki rajzokra és az ipari mintákra. Bizonyos országokban – például az Egyesült Királyság – az ipari minták és az iparművészeti alkotások nem állnak szerzői jogi oltalom alatt, így az „alkotó” művének védelmére a formatervezésiminta-oltalom a nyitva álló megoldás.⁴⁴⁶ A szerzői jogban a műnek egyéni, és eredeti jellegűnek kell lennie, vagyis az ezen

⁴⁴⁴ Italos dobozok (lajstromszám: 92809) jogosult: MAD WINE Kft.

Ívelt fémszerkezetű asztallá nyitható pad (lajstromszám: 92837) jogosult: Hersényi Dániel.

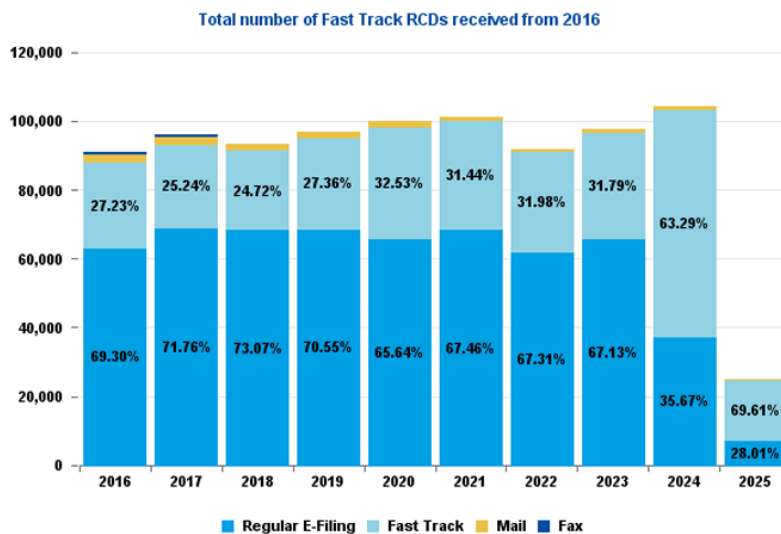
Jó láthatóságú rendőrségi mellény (lajstromszám: 91422) jogosult: Országos Rendőr-Főkapitányság.

Kerámiaszobor (lajstromszám: 92803) jogosult: Theobald Krisztián.

⁴⁴⁵ 1975. évi 4. törvényerejű rendelet az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről (BUE) 2. cikk (7) bekezdése.

⁴⁴⁶ LEGEZA Dénes (szerk.): Iparjogvédelem, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest 2020. URL: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/kozepfoku_tankonyv_2020_e-verzio.pdf Utolsó letöltés: 2024.10.25. p. 237.

követelményeknek nem megfelelő alkotásoknak még a formatervezésiminta-oltalom megszerzésének lehetősége nyitva állhat. Illetve azt is meg kell említeni, hogy mivel a szerzői jog a mű jogosulatlan „másolása” ellen véd, így az a bitorló, aki a művet többszörözi vagy engedély nélkül „átalakítja”. Nem alkalmas arra a szerzői jog azonban, hogy az „ihlet” vagy a megvalósítás/kivitelezés ötletének jogosulatlan átvétele ellen védje meg az alkotót, azonban a formatervezésiminta-oltalom viszont védelmet biztosít a hasonló minták ellen.⁴⁴⁷

24. ábra – Az európai formatervezésiminta-oltalmi bejelentések megoszlása⁴⁴⁸

Forrás: EUIPO, 2025

Bendzel Miklós szavaival élve: „A modern piacgazdaságban a termék megjelenése, a „kulcsín” a fogyasztó nézőpontjából gyakran éppen olyan fontos – ha nem fontosabb –, mint a „belbecs”, azaz a termék hasznossága, értéke, műszaki színvonala. Becslések szerint napjainkban a sikertelen új termékek 85%-a esetében a kudarc összefüggésbe hozható a szegényes vagy hiányzó formatervezéssel.”⁴⁴⁹

⁴⁴⁷ GRAD-GYENGE Anikó, BAKSAY-NAGY György, GYÖRGY Ádám, MUNKÁCSI Péter: Használati dísz tárgyak keresik helyüket – néhány gondolat a Cofemel-döntés kapcsán a szerzői jog és a formatervezési mintajog viszonyáról. MIE konferencia, Mezőkövesd, 2019. november 21. URL: http://mie.org.hu/2019_osz/MIE_Cofemel_kozos_20191121_v2.pdf Utolsó letöltés: 2023.02.12.

⁴⁴⁸ EUIPO: Statistics for Community Designs 2003-01 to 2025-03 Evolution, 2025 URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_euipo/the_office/statistics-of-community-designs_en.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.14.

⁴⁴⁹ BENDZSEL Miklós: A Magyar Formatervezési Tanács megalakítása In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 106. évf. 6. sz. 2001.

5.3.2. A formatervezésiminta-oltalom bitorlásának keretei

A formatervezésiminta-oltalom bitorlásáról beszélünk akkor, ha bárki – tipikusan persze konkurens piaci szereplő –, az oltalom jogosultjának engedélye és hozzájárulása nélkül hasznosítja az oltalom tárgyát. Az oltalom jogosultja a mintaoltalom biztosította kizárólagos hasznosítási jog alapján bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül előállítja, használja, forgalomba hozza, illetve forgalomba hozatalra ajánlja a minta szerinti terméket, vagy e terméket az országba behozza, illetve kiviszi. Bitorlást követ el az is, aki a minta szerinti terméket a felsorolt cselekmények céljából raktáron tartja. A Fmtv. 22. §-a szerint mintaoltalmi bitorlás esetén a mintaoltalmi bejelentésnek vagy a mintaoltalomnak a tárgyát jogosulatlanul másnak a mintájából vették át. Ez a meghatározás a bitorlás egyik speciális esetére vonatkozik, amikor a mintaoltalom megszerzője tulajdonképpen nem jogosult az oltalomra, mert a mintát mástól vette át.

A bitorlási jogi megközelítés szempontjából a formatervezésiminta-oltalom két, egymástól eltérő struktúrájú alrendszerre tagolódik, a lajstromozott mintaoltalomra, amelynek keletkezéséhez konstitutív hatályú bejegyzés szükséges, valamint a nem lajstromozott közösségi mintaoltalomra (*Unregistered Community Design, UCD*), amely automatikusan keletkezik. E kettős szerkezet a bitorlási jog alkalmazhatósága szempontjából lényeges különbséget eredményez. A lajstromozott mintaoltalommal szemben a bizonyítási teher teljes egészében a jogsértőre hárul, míg az UCD esetén a jogosultnak kell igazolnia mind az oltalom fennálltát, mind azt, hogy a jogsértő a formát másolta, nem önállóan alkotta.

A formatervezésiminta-oltalom bitorlása esetén – hasonlóan más oltalmi formákhoz – a jogosultnak megfelelő bizonyítékokat kell beszereznie arra vonatkozóan, hogy hasznosítási engedéllyel nem rendelkező személy a lajstromozott minta szerinti terméket jogosulatlanul hasznosítja. A lajstromozás nélküli közösségi formatervezésiminta-oltalom jogosultjának bizonyítani kell a bíróság előtt bitorlási perben vagy a jogainak védelme érdekében, hogy mikor történt a minta első nyilvánosságra jutása, a nyilvánosságra jutott minta azonos az eljárás tárgyát képező mintával, a nyilvánosságra jutás ténye az Európai Közösségben működő szakmai körök számára ismertté vált, a bitorló az oltalmazott mintát lemásolta.⁴⁵⁰ A lajstromozás nélküli mintaoltalom versenyjogi természetet ölt, mivel a minta birtokosa jogi

⁴⁵⁰ SZTNH: Közösségi formatervezésiminta-oltalom. 2013. URL: https://www.sztnh.gov.hu/hu/kiadv/ingy_magy/RCD_kerdesfelelet_web_s.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.18.

keresetet indíthat olyan cselekmények ellen, amelyek a dizájn engedély nélküli használatának minősülnek, amennyiben a cselekményeket a dizájn lemásolásával követték el, vagyis ez a kategória csak a nemzetközi másolással szemben nyújt védelmet.⁴⁵¹

A bitorlás jogkövetkezményei mind a magyar, mind az EU-s szabályozásban hasonlóak. A magyar szabályozás szerint az oltalom jogosultja a bitorlóval szemben több igényt is érvényesíthet.⁴⁵² A 6/2002/EK rendelet meghatározza az oltalom bitorlásának megállapításakor alkalmazható intézkedéseket. Ezek közé tartozik egyebek mellett a bitorlással előállított termékek gyártásának megtiltása vagy azok lefoglalása. Az uniós országok bíróságai egyéb szankciókat is kiszabhatnak. Magyarországon közösségi mintaoltalmi bíróságként első fokon a Fővárosi Törvényszék, másodfokon pedig a Fővárosi Ítéltábla jár el. A magyar mintaoltalmi bitorlási ügyekben is ezek a bíróságok rendelkeznek hatáskörrel és illetékességgel. A közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróságoknak kizárólagos joghatósága van a bitorlással és a megsemmisítéssel összefüggő ügyekben. A 81. cikk szabályozza a joghatósági kérdéseket. Ez alapján a közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróságoknak kizárólagos joghatósága van a bitorlási perekben és a megsemmisítés iránti viszontkeresetekben.⁴⁵³ Az Európai Unió Bírósága, valamint a Törvényszék is foglalkozik a formatervezési mintákkal kapcsolatos jogvitákkal. A Törvényszék határoz az EUIPO határozataival szembeni fellebbezési tanácsok határozatainak hatályon kívül helyezésére irányuló keresetekről. A Törvényszék határozataival szemben a Bírósághoz lehet fellebbezést benyújtani, amelyet befogadhatósági eljárásban kell megvizsgálni.⁴⁵⁴ A formatervezési minták bitorlása kapcsán érdekes kérdésekkel

⁴⁵¹ SIMON Dorottya: A dizájn vs. formatervezésiminta-oltalom gazdasági szerepe. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 9. évf. 6. sz. 2014. p. 5-26.

⁴⁵² Fmtv. 23. § (2) bekezdés.

⁴⁵³ VADÁSZ Vanda: Joghatóság az európai design jogban. In: Iustum – Aequum – Salutare, 19. évf. 4. sz. 2023. p. 229-250.

⁴⁵⁴ Az Európai Unió Bírósága: Közösségi formatervezési minták (tematikus tájékoztató) 2023. URL: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2023-10/tra-doc-hu-div-c-0000-2023-202302952-05_00.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.18.

találkozhatunk a különböző gépek és berendezések – például gépjárművek – pótalkatrészei kapcsán is,⁴⁵⁵ valamint a harmonizált jog is számos megoldandó problémát vet fel.⁴⁵⁶

A formatervezésiminta-oltalom bitorlás – jellegénél fogva – összekapcsolódhat szerzői jogi kérdésekkel is.⁴⁵⁷ A formatervezésiminta-oltalom és a szerzői jogi oltalom közötti kumuláció kérdése az egyik legvitatottabb területe a szellemi tulajdon-jogi rendszernek.⁴⁵⁸ Az EUB a *Flos kontra Semeraro* ügyben⁴⁵⁹ megerősítette, hogy a tagállamok nem zárhatják ki kategorikusan a formatervezési minta és a szerzői jogi oltalom párhuzamos fennállását, ami a bitorlási igények kumulatív érvényesíthetőségét elvben megnyitja – ez a párhuzamosság azonban a jogbiztonság rovására megy, és a H1 hipotézis szempontjából a szabályozási heterogenitás egyik forrása.

⁴⁵⁵ BAKSAY-NAGY György: A pótalkatrészek formatervezésiminta-oltalmának jelene és jövője Európában. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 14. évf. 6. sz. 2019. p. 72-99.

BAKSAY-NAGY György: Dizájnvédelem az autóiiparban. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 12. évf. 3. sz. 2017. p. 24-44. URL: <https://infojog.hu/baksay-nagy-gyorgy-modernkori-problema-dizajnvedelem-a-kepernyoinknek-20182-71-78-85-o/> Utolsó letöltés: 2024.03.30.

BAKSAY-NAGY György: Modernkori problémák: dizájnvédelem a képernyőinknek. In: Infokommunikáció és Jog, 15. évf. 2. sz. 2018. p. 78-85.

KISS Marietta: Viták az alkatrészekkel kapcsolatos formatervezési minta-oltalom szabályozását módosító közösségi irányelvjavaslatról. In: BACHER Vilmos et al. (szerk.): Fehér könyv a szellemi tulajdon védelméről, 2005. Budapest, 2006. p.145-151.

⁴⁵⁶ BEZEGH Tibor: A harmonizált formatervezési jog problémái. In: Doktoranduszok fóruma: Miskolc, 2002. november 6. In: [Miskolc]: Miskolc, 2003. p. 45-49.

⁴⁵⁷ SÁPI Edit: Ítéljünk a külső alapján?: a formatervezési minta-oltalom tárgya iparjogvédelmi és szerzői jogi oldalról. In: Aktuális kérdések és európai válaszok a jog és igazságszolgáltatás területén Romániában és Magyarországon. Miskolc, 2015. p. 234-244.

⁴⁵⁸ KUR Annette, DREIER Thomas: European Intellectual Property Law. Text, Cases and Materials. Cheltenham–Northampton: Edward Elgar, 2013.

⁴⁵⁹ C-168/09. számú ügy.

5.3.3. Az újdonság és az egyéni jelleg, mint bitorlási jogi küszöbfogalmak

A formatervezésiminta-bitorlás megállapíthatóságának előkérdése az oltalom érvényessége, amely az újdonság és az egyéni jelleg kritériumainak teljesülésétől függ. Az újdonság negatív feltétel, vagyis az oltalom kizárt, ha az oltalom kérelmezése vagy a nyilvánosságra hozatal előtt azonos minta már hozzáférhető volt a nyilvánosság számára. Az egyéni jelleg pozitív feltétel, tehát a minta összbenyomásának különböznie kell a tájékozott felhasználóra tett összhatast illetően az összes korábban nyilvánosságra hozott mintától.

A tájékozott használó fogalma is kulcsfontosságú a bitorlás megítélésében. Ez nem egy átlagos fogyasztó, de nem is szakember, hanem olyan személy, aki érdeklődik az adott termék iránt, és bizonyos ismeretekkel rendelkezik az adott területen elterjedt mintákról. „A bitorlás vizsgálata során a minta és a sérelmezett termék összbenyomás alapján történő egybevetését a tájékozott használó szempontjából és az alkotói szabadságfokot befolyásoló műszaki, illetve a termék rendeltetésével összefüggő tényezők alapján kell elvégezni.”⁴⁶⁰ Az egyéni jelleg és így a bitorlás megítélésében jelentős szerepet játszik az alkotói szabadságfok. Az egyéni jelleg megítélésekor figyelembe kell venni, hogy a szerző – különösen a termék természetére és az ipari, illetve kézműipari ágazat sajátosságaira tekintettel – milyen alkotói szabadságfokkal alakíthatta ki a mintát. Az alkotói szabadságfok korlátozottsága – például funkcionális kötöttségek miatt – azt jelenti, hogy kisebb eltérések is elegendőek lehetnek az eltérő összbenyomás keltéséhez, míg tág alkotói szabadság esetén nagyobb eltérések szükségesek. Az Európai Törvényszék *H&M Hennes&Mauritz kontra OHIM – Yves Saint Laurent* ítéletében⁴⁶¹ kimondta, hogy az alkotói szabadsággal kapcsolatos tényező önmagában nem határozhatja meg valamely minta egyéni jellegének értékelését, hanem olyan elemet képez, amelyet ezen értékelésnél figyelembe kell venni. A Törvényszék szerint az említett tényező inkább olyan tényező, amely lehetővé teszi a vitatott minta egyéni jellege értékelésének árnyalását, nem pedig önálló tényező. A tájékozott felhasználó fogalmát az EUB a *PepsiCo Inc. kontra Grupo Promer Mon Graphic SA* ügyben⁴⁶² pontosította, e személy nem azonos sem az átlagfogyasztóval, sem a szakértővel, hanem olyan személy, aki az adott termékszektorral

⁴⁶⁰ FEJES Fruzsina: A formatervezési mintaoltalom jelentősége felfújható labdajátékpálya tekintetében.

In: Sportjog, 1. szám., 2021. p. 35-37.

⁴⁶¹ H&M Hennes & Mauritz kontra OHIM – Yves Saint Laurent ügy (T-525/13).

⁴⁶² C-281/10 számú ügy.

kapcsolatban különös figyelmet tanúsít, ismeri a meglévő kínálatot, de nem rendelkezik a tervező elemző kompetenciájával. Az EUB e döntésben egyúttal rögzítette, hogy a tájékozott felhasználó által kialakított összbnyomás vizsgálatok a mintaoltalom alatt álló alkotóelemek összességét kell figyelembe venni, nem csupán az egyes részjegyeket – ez az ún. holisztikus összehasonlítás elve, amely meghatározó szerepet tölt be a bitorlási eljárásokban. A tervezési szabadság mértéke szintén alapvetően befolyásolja az egyéni jelleg megítélését, ahol az adott termékszektorban a tervező mozgásterre korlátozott, – például a műszaki tervezés kötöttségei, a biztonsági standard előírások, a szabványok okán – ott kisebb mértékű eltérés is elegendő az egyéni jelleg megállapításához.

Ez az elv a H1 hipotézis szempontjából is releváns. Az alkotói szabadságfok megítélése – azaz annak meghatározása, hogy egy adott termékszektorban a tervező milyen mozgástérrel bír – tagállamonként eltérő iparági standardokon alapulhat, ami a bitorlási küszöb mértékének tagállamok közötti divergenciáját eredményezi. A H1 hipotézis megállapítása e körben az, hogy az alkotói szabadságfok normatív értékelési szempontjainak EUB-szintű pontosítása nélkül a lajstromozatlan közösségi minták bitorlási megítélése különösen kiszámíthatatlan marad a határon átnyúló ügyekben.

5.3.4. A bitorlás tényállása, az eltérő összbnyomás tesztje

A formatervezésiminta-bitorlás megállapításának kulcsfogalma az eltérő összbnyomás (különböző összhatas). A jogsértés hiányára akkor hivatkozhat az alperes, ha a vitatott termék a tájékozott felhasználóban eltérő összbnyomást kelt, mint az oltalom alatt álló minta. Ez a negatív meghatározás – amelyet a 6/2002/EK rendelet 10. cikke és a 98/71/EK irányelv 9. cikke rögzít – dogmatikailag inverz szerkezetű, nem a jogsértés pozitív ismérveit sorolja fel, hanem a jogsértés alóli mentesülés feltételét határozza meg.

A már korábban is megjelent *PepsiCo* ügy⁴⁶³ mérföldkő az EUB gyakorlatában, ahol a bíróság rögzítette a tájékozott felhasználó fogalmát és az összbnyomás vizsgálatának módszertanát. A Bíróság megállapította, hogy az összbnyomás vizsgálatánál a mintaoltalom egészét – beleértve az összetevők egymáshoz való viszonyát és a termék rendeltetéséből következő észlelési

⁴⁶³ C-281/10 számú ügy.

körülményeket – kell figyelembe venni. Az ítélet alapján a holisztikus összehasonlítás elvét kell alkalmazni, és tilos az egyes jellemzők izolált vizsgálata. Dogmatikai szempontból az ítélet azért különösen jelentős, hogy a Bíróság az alkotói szabadság fokának normatív szerepét hangsúlyozza, vagyis minél inkább korlátozott a tervező mozgástere az adott termék kategóriában, annál kisebb formai eltérés is elegendő lehet ahhoz, hogy a későbbi minta önálló egyéni jelleget nyerjen; ezzel szemben széles alkotói szabadság mellett magasabb differenciáltsági szintet vár el a joggyakorlat. Az ítélet emellett a felülvizsgálati eljárás kereteit is kirajzolja, a felsőbb bíróság elsősorban a jogkérdésekre és a nyilvánvaló ténybeli tévedésekre koncentrálnak, míg a vizuális összehasonlítás részletei tekintetében széles mérlegelési mozgásteret hagy az alsóbb fokú fórumoknak.

Az EUB a *Herbert Neumann és Andoni Galdeano del Sel kontra OHIM* ügyekben⁴⁶⁴ pontosította, hogy a tájékozott felhasználó fogalmát termékspecifikusan kell értelmezni, az adott szektorban szokásos vásárlási és felhasználási szokások meghatározóak az összehasonlítás megítélésénél. Az ítélet megerősítette, hogy a minta közzétételének módja (katalógus, online felület, kiállítás) befolyásolhatja a tájékozott felhasználó által észlelt összehasonlítást, és ezt a bitorlási eljárásban bizonyítékként lehet felhasználni. Meg kell jegyezni, hogy az ítélet dogmatikai szempontból azért is fontos, mert a védjegy és a formatervezési minta közti kapcsolatot determinálja. Egyrészt tisztázza, hogy a korábbi védjegyhez való hasonlóság mikor eredményezheti a közösségi formatervezési minta megsemmisítését, másrészt megerősíti, hogy az uniós bíróságok csak korlátozottan bírálhatják felül az alsóbb fokú fórumok vizuális benyomáson alapuló ténymegállapításait (elsősorban nyilvánvaló tévedés esetén). Ez az ítéletgyakorlat a későbbi ügyekben is hivatkozási alap lett a védjegy-minta kollíziók és a „tájékozott felhasználó” vizuális észlelésének értékelésénél.

Az *Easy Sanitary Solutions és EUIPO kontra Group Nivelles* ügyben⁴⁶⁵ a Bíróság e döntésben az összehasonlítás tárgyát pontosította. A vita középpontjában az állt, hogy az *Easy Sanitary Solutions* által bejelentett, „zuhanyfolyóka” közösségi formatervezési minta újnak és egyéni jellegűnek minősül-e az iparágban már korábban ismert megoldásokhoz, különösen a *Group Nivelles* által hivatkozott korábbi mintához képest. A Bíróság megállapítása szerint, ha a

⁴⁶⁴ C-101/11. sz. ügy, és C-102/11 számú ügy.

⁴⁶⁵ C-361/15 számú ügy.

mintaoltalom egy összetettebb termék részére vonatkozik (*component part*), az összehasonlítást kizárólag az oltalmazott részre kell elvégezni, nem a teljes végtermékre. Ez az elv különösen az alkatrész- és félkész-termék szektort érinti, ahol az oltalmazott rész a végfelhasználó számára látható, de a termék egészébe integrált. Eljárási szempontból az ügynek fontos megállítása volt még az is, hogy korábbi mintára hivatkozni csak „teljes képpel, pontosan megjelölve” lehet. A hiányos, mozaikszerű bizonyítékot az EUIPO nem pótolhatja saját rekonstrukcióval.

Az Acacia-ügyek⁴⁶⁶ – *Acacia Srl kontra Pneusgarda és Audi AG* – az összetett termékek javítási ciklusára vonatkozó kivétel (*repair clause*, 6/2002/EK rendelet 110. cikke) értelmezését tisztázták. Az EUB megállapította, hogy az utángyártott alkatrész kizárólag akkor élvezi a javítási klauzula nyújtotta mentességet, ha az alkatrész megjelenése az eredeti összetett termék megjelenésétől függ (*must match*), az alkatrész az összetett termék eredeti megjelenésének visszaállítására szolgál, és a fogyasztót tájékoztatják arról, hogy nem eredeti alkatrészről van szó. E három konjunktív feltétel teljesítésének bizonyítása a bitorlási alperes terhén van, ami a H3 hipotézis szempontjából – az eljárási teher KKV-kra nehezedő aszimmetriája – releváns, a kis alkatrészgyártóknak összetett tényállást kell igazolniuk az egyébként törvényi kivételt alkotó magatartás vonatkozásában. Az *Acacia*-döntés tehát nemcsak az összbenyomás-teszt alkalmazásához ad iránymutatást, hanem a H3 hipotézis szempontjából is szemléletes illusztrációt nyújt. Az alperest terhelő hármas konjunktív feltétel igazolása szakértői bizonyítást, tárgyiasított fogyasztói tájékoztatási dokumentációt és alapos jogi előkészítést igényel, amelyet egy erőforrás-hiányos KKV aligha tud ugyanolyan hatékonysággal teljesíteni, mint egy intézményesített jogi osztállyal rendelkező nagyvállalat. A H3 hipotézis megállapítása e körben az, hogy a kivételi jogok eljárási érvényesítésének terhes volta a kisebb piaci szereplők számára *de facto* joghátrányt jelent.

Egy 2023-as döntésében a *Monz Handelsgesellschaft kontra Büchel* ügyben⁴⁶⁷ az EUB továbblépett az alkatrész-oltalom terén és megállapította, hogy az összetett termék olyan alkotóelemei, amelyek a rendeltetésszerű használat során nem láthatóak (pl. kerékpárnyereg rögzítőeleme alulnézetből), nem részesülhetnek formatervezésminta-oltalomban, ezért az ilyen elemekre vonatkozó bitorlási igény sem alapítható. Az ítélet a láthatósági teszt alkalmazási

⁴⁶⁶ C-397/16 és C-435/16 számú ügyek.

⁴⁶⁷ C-686/21 számú ügy.

körét kibővítette, és közvetlen irányt mutat a H1 hipotézis szempontjából, a tagállami jogalkalmazás egységesítéséhez az EUB-szintű láthatósági standardok meghatározó szerepet töltenek be. A *Monz kontra Büchel*-ítélet tehát a H1 hipotézis szempontjából kettős funkciót tölt be. Egyrészt igazolja, hogy az EUB láthatósági tesztje képes egységesíteni a tagállami jogalkalmazást a korábban divergens nemzeti megközelítésekkel szemben. Másrészt rámutat arra, hogy az ilyen egységesítés csak eseti, előzetes döntéshozatali mechanizmuson keresztül valósul meg, nem pedig kodifikált jogalkotással. Ez a H1 hipotézis azon megállapítását erősíti, hogy a jelenlegi harmonizációs minimum strukturálisan elégtelennek bizonyul a határon átnyúló esetekben.

Az EUB e legfrissebb *Antrax It Srl kontra EUIPO* ügyben⁴⁶⁸, a sorozatban legjelentősebbnek tekintett döntésében tisztázta a mintacsalád (*design family*) fogalmát és bitorlási jogi következményeit. A Bíróság megállapította, hogy ha a jogosult mintacsaládot tart fenn, az egyes mintaelemek önálló bitorlási igény alapját képezhetik, és a mintacsalád tagjait az eljáró fórumnak összességükben kell vizsgálni a bitorló összbnyomásának megítélésekor. Ez az ítélet különösen fontos a nagy gyártók – autóiipar, bútór-, elektronikaipar – számára, akik tudatos mintacsalád-stratégiát folytatnak, és egyúttal illusztrálja a H3 hipotézis aszimmetria-tézisét, miszerint a termék mintacsalád fenntartásának és érvényesítésének erőforrásigénye a KKV-k számára aránytalanul terhes lehet. A nagyvállalatok tudatosan építenek mintacsaládokat és fenntartják a kapcsolódó bitorlási igények infrastruktúráját, addig a KKV-k számára a mintacsalád-menedzsment erőforrásigénye reális belépési korlátot jelent a formatervezési oltalom hatékony érvényesítésében. A H3 hipotézis megállapítása e körben, hogy a mintacsalád-alapú igényérvényesítés strukturálisan kedvez a nagyvállalati jogosultaknak, és ez az egyenlőtlenség *de lege ferenda* szinten indokolja az egyszerűsített, csökkentett díjú formatervezésiminta-bitorlási eljárások bevezetését KKV-k számára.

⁴⁶⁸ C-419/22 számú ügy.

5.3.5. A lajstromozatlan közösségi mintaoltalom bitorlása

A lajstromozatlan közösségi mintaoltalom bitorlási eljárásában a jogosultnak kell bizonyítania a minta nyilvánosságra hozatalát, az oltalom fennállásának időpontját, valamint azt, hogy a jogsértő a formát másolta, nem önállóan dolgozta ki. E hármas bizonyítási kötelesség a lajstromozatlan közösségi mintaoltalomra épülő bitorlási igényt lényegesen nehezebbé teszi a lajstromozott mintaoltalomhoz képest, ahol az érvényes lajstromból következő vélelmet az alperesnek kell megdöntenie. A lajstromozatlan közösségi mintaoltalom bitorlási eljárásokban a bizonyítási nehézség főként a közvetett bizonyítékok (kommunikációs anyagok, tervezési folyamatok, piaci megjelenés kronológiája) hitelességének megítélésénél mutatkozik meg, és ez az olyan jogosultak számára jelenthet nehézséget, akiknek nincs kapacitásuk a széleskörű bizonyítékgyűjtésre. A lajstromozatlan közösségi mintaoltalom kapcsán az igényérvényesítési költségeinek eloszlásában érdemes azt megjegyezni, hogy a lajstromozatlan oltalom a kis- és középvállalkozások számára látszólagos előnyöket kínál (nincs lajstromozási díj), de a bitorlási igény érvényesítésének költségei elérik vagy meghaladják a lajstromozás alternatív-költségét.

5.3.6. A műszaki funkció doktrína és a *must fit* kivétel

A formatervezésiminta-oltalom nem terjed ki az olyan jellemzőkre, amelyek kizárólag a termék műszaki funkciójától vannak meghatározva (*technical function exclusion*, 6/2002/EK rendelet 8. cikk). E kizárás dogmatikai alapja a szellemitulajdon-jog rendszertani koherenciájának védelme, a kizárólag funkcionális elemek szabadalmi, és nem mintaoltalmi oltalom tárgyai lehetnek.

Az EUB a *DOCERAM GmbH kontra CeramTec GmbH* ügyben⁴⁶⁹ pontosította a funkcionális kizárás alkalmazásának módszerét. A tényállás középpontjában hegesztésnél használt kerámia tájolócsapok különböző alakváltozatai álltak, a *DOCERAM* több, eltérő formájú csapra szerzett közösségi formatervezésiminta-oltalmat, a *CeramTec* pedig azt állította, hogy ezek alakját valójában a műszaki funkció (a hegesztési folyamatban betöltött szerep) határozza meg, ezért a minták oltalma a 6/2002/EK rendelet 8. cikk (1) bekezdése alapján kizárt. A Bíróság döntése szerint a releváns kérdés tehát nem az, hogy a forma funkcionálisan indokolt-e, hanem az, hogy alternatív formák léteznek-e, amelyek ugyanolyan funkciót látnak el. Ha alternatív formák

⁴⁶⁹ C-395/16. számú ügy.

léteznek, az oltalom fennáll; ha a forma az egyetlen műszakilag lehetséges megoldás, az oltalom kizárt. Ez az ún. alternatív formák tesztje (*Gestaltungsfreiheit-Prüfung*) a bitorlási eljárásban is alkalmazandó, az alperes azzal védekezhet, hogy az oltalom tárgyát kizárólag funkcionális elemek alkotják, és ezért érvénytelen. Ezen túl a döntésben rögzítésre került, hogy a bíróságnak nem a tervező szubjektív szándékát kell vizsgálnia, hanem azt, hogy a funkció teljesítése szempontjából a formai választás ténylegesen szabad volt-e, van-e érdemi „alkotói tér” esztétikai megoldásokra.

A *must fit* kivétel (6/2002/EK rendelet 8. cikk (2) bekezdés) kizárja az oltalomból azokat a jellemzőket, amelyeknek szükségszerűen ilyen alakúaknak kell lenniük ahhoz, hogy a terméket egy másik termékhez mechanikusan kapcsolhassák. A – korábban már bemutatott – *Acacia*-ügyekben vizsgált javítási klauzulával szoros összefüggésben álló e kivétel az összetett termékek alkatrészeire vonatkozó bitorlási ügyek szinte mindegyikében felmerül, és értelmezése tagállamonként eltérő – ez a H1 hipotézis szabályozási fragmentáltságának egyik legplasztikusabb illusztrációja. A *must fit* kivétel tagállamonként eltérő értelmezése azt eredményezi, hogy azonos bitorlási magatartás – például egy alkatrész párhuzamos importja – az egyik tagállamban mentesül, a másikban viszont bitorlásnak minősül. A H1 hipotézis megállapítása e körben a kivétel alkalmazási körének kodifikált egységesítése az irányelvi minimum fölé emelkedő harmonizáció révén, különösen az összetett termékek alkatrészipiacán, a jogosulti védelem egyenértékű biztosításának szükséges feltétele.

5.3.7. A digitális korszakváltás jogalkotói oldalon

A 2026/715/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet a formatervezésiminta-oltalmi rendszer kodifikált és korszerűsített szabályozását valósítja meg, amely a 6/2002/EK tanácsi rendelet alapján kialakult konstrukciót veszi át, de annak számos elemét átalakítja, pontosítja és kifejezetten a technológiai, intézményi és jogpolitikai fejleményekhez igazítja. A normatív kiindulópont változatlan, az uniós formatervezésiminta-oltalom egységes jellegű, a belső piac egészére kiterjedő, a tagállami rendszerekhez képest alternatív vagy azokat kiegészítő, autonóm jogintézmény marad, amely két oltalmi formát – a lajstromozott és a lajstromozás nélküli mintát – különböztet meg, azonos oltalmazhatósági feltételekkel, de eltérő oltalmi időtartammal és joghatásokkal. A lényegi újítások abban ragadhatók meg, hogy az új rendelet a fogalomrendszer és az oltalom tárgyának meghatározása, a javítási záradék, a technológiai fejlődésből – különösen a 3D-nyomtatásból és a digitális terjesztésből – fakadó kihívások, a határvédelem és jogérvényesítés, valamint az uniós szellemi tulajdoni hivatal eljárásai tekintetében érdemi módosításokat vezet be.

A terminológiai és szerkezeti átalakítások már szimbolikusan is elhatárolják az új szabályozást a közösségi korszak örökségétől. A „közösségi formatervezési minta” fogalmát mindenütt felváltja az „európai uniós formatervezési minta”, a jogalap pedig a korábbi EK-Szerződés 308. cikkéről az EUM-Szerződés 118. cikkére kerül át, amely az egységes szellemi tulajdoni jogcímelek létrehozásának kifejezett alapja. Hasonló tendencia figyelhető meg az intézményi hivatkozásokban, a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalra és a közösségi védjegyről szóló rendeletre utaló szabályokat a rendelet következetesen az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala és az (EU) 2017/1001 védjegyrendelet terminológiájára és struktúrájára cseréli. A 2026/715/EU rendelet szerkezete ezen túlmenően jóval részletesebb, a preambulum és a normatív rész egyaránt számos olyan új címet, fejezetet és cikket tartalmaz, amely a felhatalmazáson alapuló jogi aktusok, végrehajtási aktusok, eljárásjogi részletszabályok, díjszabás és adatkezelés uniós szintű, tételes rendezésére törekszik.

Az anyagi jogi szabályozás egyik központi módosulása a „termék” és a „formatervezési minta” fogalmának kiterjesztése és technológiasegélyezése. A 6/2002/EK rendelet még döntően fizikai ipari és kézműipari termékekben megtestesülő formavilágra épített, jóllehet már

magában foglalta a csomagolásokat, készleteket, grafikai jelzéseket és nyomdai betűformákat, a számítógépi programokat kifejezetten kizárva. A 2026/715/EU rendelet ezzel szemben a termékfogalmat kifejezetten kiterjeszti a fizikai tárgyban, grafikai ábrázolásban vagy a belső-külső környezet térbeli elrendezésében megjelenő objektumokra, és külön nevesíti a grafikai alkotásokat, szimbólumokat, logókat, felületi mintákat, betűtípusokat és grafikus felhasználói felületeket, miközben továbbra is kizárja a számítógépi programot mint olyat. Újdonság, hogy a formatervezési minta fogalmi tartalmába kifejezetten bekerülnek az „animációs” elemek – a külső jellegzetességek mozgása, átmenete, más dinamikus megjelenési formája –, ami a digitális, interaktív és nem fizikai termékek oltalmazhatóságát dogmatikailag is megalapozza. Az oltalom terjedelmét az új rendelet szorosabban köti a bejelentésben „jól láthatóan bemutatott” jellegzetességekhez, hangsúlyozva, hogy az oltalom ténylegesen azokra a külső jegyekre terjed ki, amelyek a lajstromozás alapjául szolgáló ábrázolásban a nyilvánosság számára hozzáférhetővé válnak.

Az összetett termékek és alkotóelemeik oltalmazhatóságára vonatkozó szabályok lényegüket tekintve már a 6/2002/EK rendeletben is jelen voltak, ám a 2026/715/EU rendelet finomítja a láthatóság és a rendeltetésszerű használat fogalmát, valamint ezek következményeit. Az alapelv változatlan, az olyan alkotóelem, amely a termék rendeltetésszerű használata során nem látható, illetve amelynek látható jellegzetességei önmagukban nem felelnek meg az újdonság és az egyéni jelleg kritériumainak, nem részesülhet uniós mintaoltalomban; az ilyen, oltalmazhatósági körből kizárt jegyeket az egyéb külső jellegzetességek vizsgálatakor figyelmen kívül kell hagyni. A javítási záradék területén viszont radikális elmozdulás történik. A 6/2002/EK rendelet ideiglenes, átmeneti jellegű kivételt fogalmazott meg a járműipari és más, javítási célú alkatrészpiacok tekintetében, a Bizottság jövőbeni politikai javaslataihoz kötve a végleges megoldást. A 2026/715/EU rendelet már az (EU) 2024/2823 irányelvvel összhangban állandó jelleggel integrálja a javítási záradékot az uniós mintaoltalmi rendszerbe, egyúttal részletes fogyasztóvédelmi és gondossági követelményeket támaszt az alkatrész-gyártókkal és forgalmazókkal szemben. A javítási záradék alkalmazhatóságát a rendelet kifejezetten azokra az összetett termékek alkotóelemeire korlátozza, amelyek megjelenésétől az oltalom alatt álló formatervezési minta függ, és előírja, hogy a javítási célból forgalomba hozott termékeken, azok csomagolásán vagy kísérő dokumentumaiban egyértelműen és jól láthatóan fel kell tüntetni a kereskedelmi eredetre és a gyártó személyére vonatkozó információkat (legalább a használatos védjegyet és a gyártó nevét). Emellett gondossági kötelezettséget ró az

alkatrész-gyártóra, megfelelő – különösen szerződéses – eszközökkel kell biztosítani, hogy az alkotóelemeket a tovább értékesítők ne használják fel más célokra, mint az összetett termék eredeti megjelenésének helyreállítását szolgáló javítás.

Az oltalmazhatósági kritériumok – újdonság és egyéni jelleg – dogmatikai magja mindkét rendeletben azonos, ugyanakkor az új szabályozás a preambulumban és a tételes rendelkezésekben is részletesebb iránymutatást ad a „tájékozott használó”, az iparági sajátosságok és az alkotói szabadság fokának értelmezéséhez. A 12 hónapos türelmi idő – amely szerint a szerző vagy jogutódja által az uniós bejelentést (illetve elsőbbségigénylést) megelőző egy évben eszközölt nyilvánosságra hozatal nem esik a korábbi közzétételként értékelendő nyilvánosságra jutás körébe – mindkét rendeletben megtalálható, azonban a 2026/715/EU szabályozás explicitebb módon terjeszti ki ezt a védelmet azokra az esetekre is, amikor a közzététel jogellenes cselekmény eredménye, és a jogsértés a szerzővel vagy jogutódjával szemben valósul meg. A műszaki rendeltetés által meghatározott és az ún. „*must-fit*” jellegzetességekre vonatkozó kizáró szabályok alapvetően változatlanok, nem részesülhet oltalomban az a külső jegy, amely kizárólag a termék műszaki rendeltetésének következménye, illetve amelyet szükségképpen pontosan meghatározott formában és méretben kell kialakítani ahhoz, hogy a termék szerkezetiileg kapcsolódni tudjon egy másik termékhez. Az új rendelet azonban a preambulumban jóval explicitebbé teszi, hogy e jellemzők az oltalmazhatósági vizsgálat során figyelmen kívül hagyandók, és elismeri, hogy az ipari fejlődés nem akadályozható olyan külső jegyek oltalomban részesítésével, amelyek kizárólag a műszaki rendeltetés diktátumai.

A jogok tartalma és korlátozásai körében a 2026/715/EU rendelet egyszerre őrzi a kontinuitást és vezet be lényeges újdonságokat. A lajstromozott uniós mintaoltalom továbbra is kizárólagos jogot biztosít a jogosult számára a termék előállítására, forgalomba hozatalára, kínálására, behozatalára, kivitelére, használatára és e célokra való raktáron tartására, illetve mindazon formatervezési minták elleni fellépésre, amelyek a tájékozott használóra nem gyakorolnak eltérő összbnyomást. A nem lajstromozott minták esetén a védelem mindkét rendeletben az utánzás elleni erősen korlátozott oltalomra szorítkozik, a jogosult csak akkor léphet fel, ha a harmadik személy engedély nélküli hasznosítása az oltalom alatt álló minta utánzásából ered, és nem tekinthető az első szerzőtől független, önálló alkotás eredményének. E konstrukciót a

2026/715/EU rendelet kiterjeszti a halasztott közzététel időszakára is, amikor a lajstromozott mintát a közzétételig bizonyos értelemben a nem lajstromozott oltalom logikája szerint védi. Az új szabályozás egyik innovatív eleme, hogy a hasznosítás fogalmát kifejezetten kiterjeszti a formatervezési mintát rögzítő adathordozókra és szoftverekre is. A rendelet értelmében a minta hasznosításának minősül a mintát rögzítő bármely adathordozó vagy szoftver létrehozása, letöltése, másolása és hozzáférhetővé tétele, amennyiben ez az oltalom alatt álló minta szerinti termék többszörözésének céljából történik; az ilyen tevékenység a jogosult engedélyéhez kötött. Ez a megoldás kifejezetten reagál a 3D-nyomtatási technológiák és a mesterséges intelligencia által generált, könnyen terjeszthető digitális modellek jelentette kihívásokra, amelyek a 6/2002/EK elfogadásakor még nem voltak szabályozási fókuszban.

Az oltalom tárgyát képező jogok korlátainak rendszere mindkét rendeletben többszintű. Megmaradnak a formatervezési minta magáncélú és gazdasági tevékenységen kívüli felhasználására, a kísérleti célokra, az ideiglenesen az uniós területen tartózkodó járművek felszerelésére és javítására, valamint bizonyos oktatási, időzítési célokra vonatkozó kivételek. A 2026/715/EU rendelet ugyanakkor szélesíti és pontosítja e korlátozásokat, kifejezetten nevesíti az időzítési és oktatási célú többszörözést, az összehasonlító reklám keretében történő hivatkozást, valamint a véleménynyilvánítás, kritika, paródia és művészi kifejezés célú felhasználást, feltéve, hogy ezek összhangban állnak a tisztességes kereskedelmi gyakorlattal és nem akadályozzák indokolatlanul a minta rendeltetészerű hasznosítását. A rendelet kimondja, hogy a formatervezési minta művészi kifejezés célú felhasználása főszabály szerint tisztességesnek tekintendő, amíg összhangban van az ipari és kereskedelmi gyakorlat általános normáival, és egyúttal hangsúlyosan utal az alapvető jogok – elsősorban a véleményszabadság – tiszteletben tartásának követelményére. A jogkimerülés elve – vagyis hogy a jogosult által vagy hozzájárulásával az EGT-ben forgalomba hozott termék tekintetében a további forgalmazási cselekményekkel szembeni fellépés lehetősége kimerül – mindkét rendeletben azonos módon jelenik meg, bár az új szöveg az EGT-n belüli piaci integrációra és a WTO-kötelezettségekre való hivatkozással indokolja részletesebben az elv alkalmazását.

A jogérvényesítés és határvédelem területén a 2026/715/EU rendelet jelentősen fejlettebb, részleteiben kidolgozottabb rendszert hoz létre, amely a TRIPS-megállapodás, a GATT V. cikke és különösen a 608/2013/EU vámrendelet szabályaival kerül összhangba. Míg a 6/2002/EK

rendelet alapvetően a tagállami polgári jogi szankciókra és eljárásokra utalta a jogérvényesítést, csupán általános követelményként rögzítve a hatékony, visszatartó erejű szankciók meglétét, addig az új rendelet kifejezetten számol a jogsértő termékek uniós határokon történő mozgásával, beleértve az olyan eseteket is, amikor a terméket nem az uniós piacon való forgalomba hozatalra szánják. A lajstromozott uniós minta jogosultja jogosulttá válik arra, hogy megakadályozza az olyan termékek Unió területére történő behozatalát, amelyek a lajstromozott mintával azonos vagy ahhoz lényegében hasonló formatervezési mintát testesítenek meg, még akkor is, ha a termékeket nem a szabad forgalomba kívánják bocsátani. A vámhatóságoknak a kockázatelemzési kritériumok alapján kell ellenőrzést végezniük, és a jogsértő gyanú alá eső árukat a 608/2013/EU rendelet szerinti eljárásban kell kezelniük. Ugyanakkor a jogérvényesítés és az áruk szabad kereskedelme közötti egyensúly biztosítása érdekében az új rendelet úgy rendelkezik, hogy a jogosult határvédelmi fellépéshez fűződő jogosultsága megszűnik, ha az uniós formatervezésiminta-bírószék érdemi határozata alapján megállapítást nyer, hogy a jogosult nem jogosult megtiltani a termék forgalomba hozatalát a végső rendeltetési országban.

Eljárásjogi és intézményi szempontból a 2026/715/EU rendelet az EUIPO-központú, részleteiben kidolgozott mintaoltalmi eljárás kereteit adja meg. A 6/2002/EK rendelet már akkor is egységes eljárást írt elő a közösségi minták bejelentésére és lajstromozására, a Hivatal elsősorban alaki vizsgálatot végzett, érdemi újdonság- és egyéni jellegvizsgálat nélkül, ami az eljárás költség- és időigényét minimalizálta. Az új rendelet fenntartja ezt az alapelvet, ugyanakkor a Hivatal eljárásait illetően részletekbe menő szabályokat vezet be, a bejelentések, kérelmek, igazolások, nyilatkozatok formájára, a hivatal és felek közötti kommunikációra, az elektronikus eszközök kizárólagos jellegére, a határidők kiszámítására és meghosszabbítására, a határozatok visszavonására, az eljárások újraindítására és a képviselő szabályaira vonatkozóan. A rendelet nagy hangsúlyt fektet az elektronikus eljárásra, előírva, hogy az értesítések és kommunikáció elsődleges eszköze az elektronikus út, ugyanakkor a Hivatal köteles megfelelő technikai iránymutatást és segítséget biztosítani – online és offline egyaránt – a felhasználók számára, a digitális szakadék megelőzése érdekében. A többes bejelentésekre vonatkozó szabályozás is rugalmasabbá válik, a 6/2002/EK által megkövetelt Locarnói osztály-azonosság helyett a 2026/715/EU rendelet lehetővé teszi, hogy több, eltérő termékhez kapcsolódó mintát is egyetlen többes bejelentésben terjesszenek elő, a termékek számának felső korlátja mellett, ugyanakkor egyértelművé teszi, hogy a többes bejelentésben szereplő mintákat

jogérvényesítés, engedélyezés, dologi jogok, végrehajtás, fizetéseképtelenség, lemondás, megújítás, átruházás, halasztott közzététel és megsemmisítés szempontjából egymástól független jogi egységként kell kezelni.

A közzététel halasztásának intézménye formálisan mindkét rendeletben jelen van – legfeljebb 30 hónapos időtartamba ágyazva –, azonban a 2026/715/EU rendelet részletesebben szabályozza a halasztás és a jogérvényesítés viszonyát. A lajstromozott minta közzétételének elhalasztása idején a design tényleges tartalma nem válik nyilvános irattá, a bitorlási perek megindításának feltétele pedig az, hogy a jogosult a mintát ténylegesen feltárja az alperes számára; a rendelet egyúttal a bizonyítás és a felek eljárási jogainak részletes garanciarendszerét is kiépíti. A megsemmisítési eljárás az EUIPO előtt a korábbi, keretszabályokat tartalmazó rendszerhez képest szintén jóval kidolgozottabb formában jelenik meg. A rendelet rögzíti a megsemmisítési kérelem befogadásának feltételeit, a vizsgálat menetét, a felek nyilatkozattételi körét és határidőit, a bizonyítékok kezelését, valamint azt, hogy egyes megsemmisítési okokra – például korábbi lajstromozott minta, szerzői jog, megkülönböztető megjelölés vagy közérdekű jelképek jogosulatlan használata – csak meghatározott jogosultak (korábbi jog jogosultja, szerzői jog jogosultja, érintett természetes vagy jogi személy, illetékes hatóság) hivatkozhatnak.

Végül a díjstruktúra és a tagállami joghoz való viszony is új szintre lép. A 6/2002/EK rendelet a díjak konkrét meghatározását önálló díjrendeletekre bízta, a mintaoltalmi rendszer finanszírozási logikáját csak vázlatosan tárta fel. A 2026/715/EU rendelet ezzel szemben mellékletben rögzíti az egyes eljárási díjak (bejelentési díj, többes bejelentés többletdíjai, közzététel halasztási díja, megújítási díjak, megsemmisítési kérelem díja, eljárás folytatásának díja, *restitutio* díja stb.) konkrét összegét, és kifejezetten olyan szintet céloz, amely egyrészt biztosítja a Hivatal kiegyensúlyozott költségvetését, másrészt nem szorítja háttérbe a nemzeti mintaoltalmi rendszereket, figyelemmel a kis- és középvállalkozások igényeire is. A tagállami jog alkalmazhatóságát a rendelet továbbra is fenntartja a nem lajstromozott és nemzeti mintaoltalmakra, szabadalmakra, használati mintákra, tisztességtelen versenyre és polgári jogi felelősségre vonatkozó szabályok tekintetében, ugyanakkor a szerzői jogi környezet jelentős uniós szintű harmonizációjára tekintettel egyértelműen rögzíti a formatervezésiminta-oltalom és a szerzői jogi védelem halmozásának elvét, lehetővé téve, hogy az uniós minta oltalma alatt

álló alkotások egyúttal szerzői jogi védelemben is részesüljenek, amennyiben teljesítik a védelemhez szükséges feltételeket.

A 2026/715/EU rendelet összességében a 6/2002/EK rendeletre épülő, de annál lényegesen részletesebb, korszerűbb és a technológiai fejlődés, valamint a jogharmonizáció újabb hullámai által meghatározott elvárásokhoz igazodó formatervezésiminta-oltalmi rezsimet hoz létre. E rendszer egyszerre törekszik az uniós belső piac integritásának biztosítására, a jogbiztonság és kiszámíthatóság erősítésére, a felhasználók – különösen a kis- és középvállalkozások és egyéni alkotók – adminisztratív terheinek észszerű szinten tartására, továbbá a szellemi tulajdoni jogok hatékony, de az alapvető jogokkal és a verseny szabadságával összehangolt érvényesítésére.

5.4. A védjegyoltalom

5.4.1. A védjegybitorlás alapjellemezői

A védjegyek a napjainkban iparjogvédelmi megoldásokként ismert oltalmi formák közül talán történelmileg közvetett módon legtávolabbra vezethetők vissza. Az egyes védjegyfunkciók sokszínűsége áthatja mindennapjainkat és meghatározza a gazdasági életet is. A védjegyek ugyanis bizonyos áruk és szolgáltatások eredetének azonosíthatóságára szolgálnak, funkcióikat tekintve azonban sokkal többreütiek. A védjegy, márkanév, logó köznapi értelemben sokszor szinonim fogalomként kerül említésre, azonban szellemi tulajdonjogi értelmében egyedül a védjegy értelmezhető, amelybe belefoglalható a márkanév és a logó bizonyos esetekben.⁴⁷⁰ A köznyelvi szóhasználat pontatlansága azzal indokolható, hogy ezen kifejezések célja a megkülönböztetés – hasonlóan – a védjegy megkülönböztető funkciójához. Ezzel az áruknak és szolgáltatásoknak, egy olyan saját megjelenést biztosítva, amellyel a vásárlók (fogyasztók) egyértelműen képessé válnak azonosítására az összetévesztés lehetősége nélkül, ezzel megkülönböztetve mások áruitól vagy szolgáltatásaitól. A kereskedelmi név – márkanév – és a vállalat logója vagy jelmondata is állhat védjegyoltalom alatt, azonban ez nem automatikus, és nem is természetszerű még akkor sem, ha a legnagyobb márkák esetében ez talán mára evidens. A fogalmak közötti különbségtétel szakirodalmi vizsgálata nem újkeletű.⁴⁷¹ A védjegy oltalomra vonatkozóan szigorú jogi szabályozási rendszert látunk, és a védjegyfunkciók is szélesebbek ennél. Számptalan kérdés vizsgálata jelenik meg a védjegyjogban, amelyek eredete régre – akár már az ókorra mutat vissza⁴⁷², míg bizonyos kérdések a technológia fejlődésével napjainkban váltak aktualitássá.

Napjaink globális kereskedelmében a védjegyek meghatározó szerepűek. Az egyes termékek és szolgáltatások a határokon átívelő módon jelennek meg gazdaságainkban, gondoljunk csak a nagy gyorsétterem láncokra, vagy üzleti tanácsadást nyújtó szervezeteknél az úgynevezett „*Big Four*”-ként ismert cégekre. A márkaépítés és a vállalati védjegyek menedzsmentje napjainkban

⁴⁷⁰ Lásd: BAKOS Gábor: A márka és a védjegy jelentősége. In: Külkereskedelem, 11.évf. 1967. p. 241-242.

BÁNYÁSZ Jenő: A védjegy és védjegyes vállalat jogviszonyai. In: Kereskedelmi Jog, 15.évf. 15-16.sz. 1918. p. 160-161.

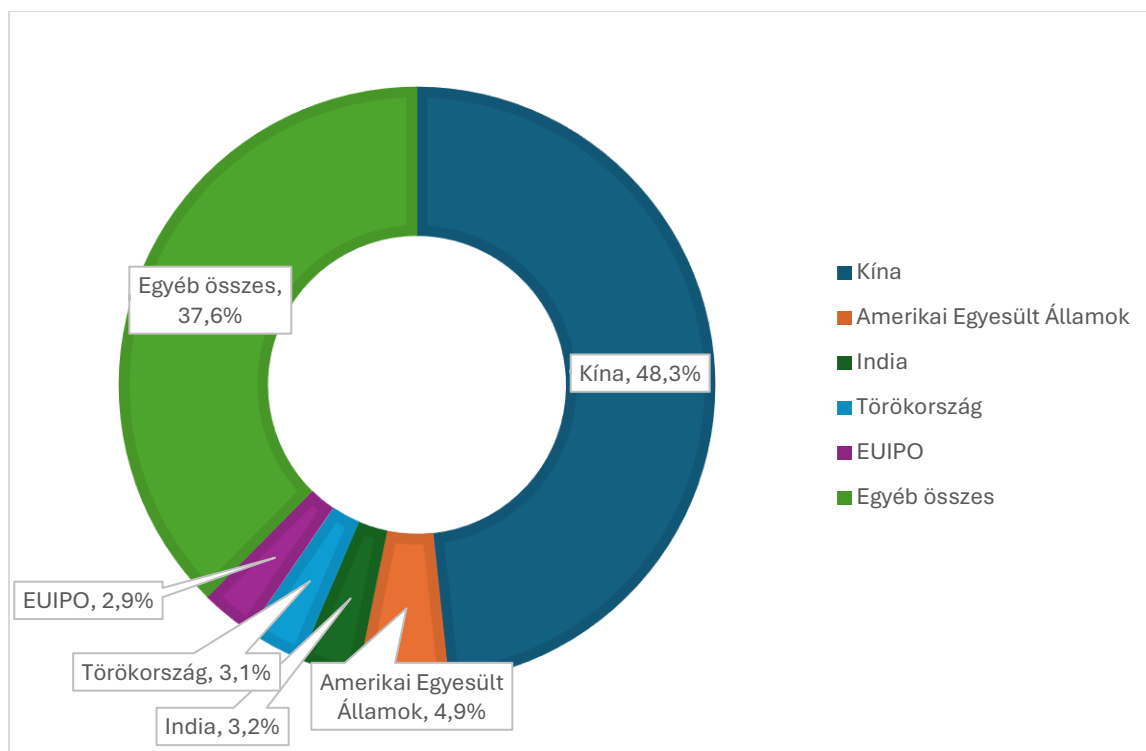
BOGNÁR Istvánné: A márka és a védjegy fogalma. In: Külkereskedelem, 11.évf. 1967. p. 239-240.

⁴⁷¹ SCHUSTER Rudolf: A név, cég, védjegy és vállalati ismertetőjel oltalma. In: Jogállam, 23.évf. 9-10.sz. 1924. p. 428-439.

NITSCHÉ Győző: A cég és védjegy viszonya. In: Jogtudományi Közlöny, 47.évf. 51.sz. 1912. p. 448-450.

⁴⁷² Lásd: ÁRKOSY Lilla: Leíró jellegű megjelölések az ókori kereskedelmi forgalomban és napjainkban. In: BOÓC Ádám et al. (szerk.): 65: studia in honorem Éva Jakab. Budapest, 2023. p. 23-30.

szorosan összekapcsolódott fogalmakká váltak. Kifejezetten megfigyelhető ez a trend a multinacionális vállalatok esetében, valamint a globális kereskedelmi láncok egyes beszállítóinál. A lenti ábrán is látható módon a legtöbb védjegybejelentést fogadó ország szellemi tulajdon hivatala Kína volt szignifikáns mértékben, azonban ebben a világkereskedelemben nagyban érintett országok szorosan követik. Természetesen azonban nem csak a termékek, hanem a szolgáltatások is meghatározók a kérdésben. A védjegyek funkciói alapján pedig a piaci versenyben, a fogyasztásban és a marketingben is meghatározó szerepet vállalnak fel.

25. ábra – A legtöbb védjegyoltalmi bejelentést fogadó hivatalok országoként [2022]

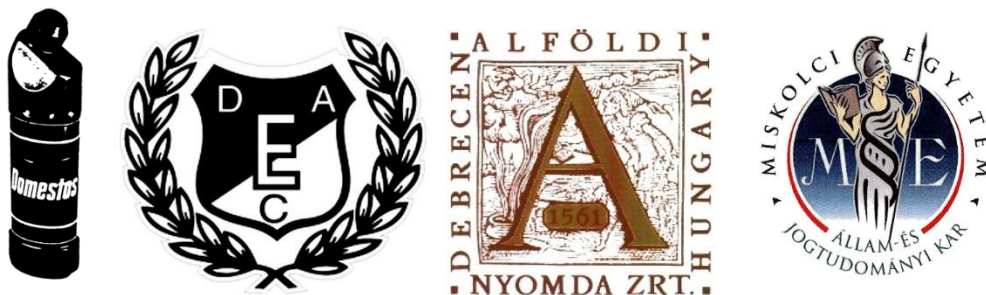
forrás: a szerző saját ábrája – WIPO Statistics Database 2024. márciusi lekérdezés alapján

A védjegyoltalom megszerzésére – az oltalom természetéből fakadóan – nemcsak a nemzeti út, hanem más lehetőségek is nyitva állnak. A nemzetközi védjegyoltalom megszerzése érdekében a bejelentők (vállalatok) a Madridi Megállapodás⁴⁷³ és a Madridi Jegyzőkönyv⁴⁷⁴ keretében egyszerűsíthetik a több országban történő védjegybejelentést. Az Európai Unióban pedig az EUIPO által biztosított Európai Unió védjegybejelentéssel az összes tagállamban érvényes

⁴⁷³ A gyári vagy kereskedelmi védjegyek nemzetközi lajstromozására vonatkozó 1891. évi Madridi Megállapodás (a továbbiakban: Madridi Megállapodás).

⁴⁷⁴ A védjegyek nemzetközi lajstromozására vonatkozó Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó 1989. évi Madridi Jegyzőkönyv, (a továbbiakban: Madridi Jegyzőkönyv).

oltalmat meg lehet szerezni. A védjegyeknek számos fajtája ismert, példálózó jelleggel a védjegyek lehetnek betűk, úgy mint a *BBC*, *CNN*. Legtöbbször szavak vagy szóösszetételek úgy, mint a *McDonald's*, *Tungstram*, *Algopyrin*, *I'm Lovin' It*. Lehetnek számok is, mint az 501, a *Levi's* farmernadrágok között. Természetesen nagyon sok esetben ábrásvédjegyeket látunk, de lehetnek képek is. Ezen túl – érdekes összefüggéseket megnyitva más oltalmi formákkal – sík vagy térbeli alakzatok is a védjegyek, mint egy áru vagy csomagolás formája. Találkozhatunk színvédjegyekkel is, mint a Milka csokoládé lila színe, vagy bármely telekommunikációs vállalat által használt tipikus színek.⁴⁷⁵ Hangok is lehetnek védjegyek, mint a korábban már említett *I'm Lovin' It* szlogen sokak fülébe csengő dallama. Ezen túl hologramok, vagy akár pozíciómegjelölések vagy több megjelölés összetétele is védjegyoltalomban részesülhet.

26. ábra – Példák a védjegyoltalomra

*forrás: SZTNH E-Kutatás, 2024*⁴⁷⁶

A védjegyek tehát nemcsak jogi védelmet nyújtanak, hanem hozzájárulnak a vállalkozások nemzetközi sikeréhez is, mivel segítenek a márka ismertségének növelésében és a fogyasztói bizalom kiépítésében. Ugyanez elmondható persze az alapvetően nem profitorientált intézményekről is, mint például egy egyetem. Jól mutatja ezt is, hogy csak az SZTNH adatbázisában 384 db egyetemi bejelentőhöz köthető aktív fennálló státuszú védjegy szerepel az adatbázisban.⁴⁷⁷ A védjegyjogi szabályozásra vonatkozóan az írásban csak a téma

⁴⁷⁵ BORONKAY Miklós, WELLMANN György: A színvédjegyek oltalmáról. In: *Gazdaság és Jog* 18.évf. 2.sz. 2010. p. 9-14.

SAKÁCS Lilla Fanni: Új típusú védjegyek: középpontban a színvédjegyek. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 8. évf. 6. sz. 2013. p. 40-68.

⁴⁷⁶ Domestos védjegy (lajstromszám: 147586) jogosult: Unilever IP Holdings B.V.

DEAC védjegy (lajstromszám: 222292) jogosult: Debreceni Egyetem.

Alföldi nyomda védjegy (lajstromszám: 215894) jogosult: Alföldi Nyomda Zrt.

Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar védjegy (lajstromszám: 240995) jogosult: Miskolci Egyetem.

⁴⁷⁷ SZTNH E-kutatás adatbázis lekérdezési időpont: 2024.11.20.

szempontjából legfontosabb jellemzők kerülnek ismertetésre, azonban ismert számos átfogó irodalom is.⁴⁷⁸

A védjegyjog területét vizsgálva meg kell említeni a tanúsító védjegyek kérdését is.⁴⁷⁹ A tanúsító védjegyek fontos szerepet töltenek be a hazai gazdaságban, biztosítva a termékek és szolgáltatások minőségének, származásának vagy egyéb jellemzőinek hiteles tanúsítását. Magyarország részletes szabályozással rendelkezik e területen, amely összhangban áll az európai uniós joggyakorlattal és a nemzetközi standardokkal is. A tanúsító védjegyek fontos szerepet töltenek be a piacgazdaságban, hiszen megbízható információt nyújtanak a fogyasztóknak a termékek vagy szolgáltatások bizonyos tulajdonságairól, segítve ezzel a tudatos fogyasztói döntéseket. Elősegítik a minőségi termékek és szolgáltatások elterjedését, ösztönzik a vállalkozásokat a magas minőségi követelmények teljesítésére, és hozzájárulnak a tisztességes verseny feltételeinek javításához. A tanúsító védjegyek használata előnyös mind a jogosult, mind a használók, mind pedig a fogyasztók számára. A jogosult számára bevételi forrást jelenthet a védjegyhasználat engedélyezése, a használók számára piaci előnyt biztosíthat a tanúsítás ténye, a fogyasztók pedig megbízható információhoz jutnak a termékek vagy szolgáltatások tulajdonságairól.

A védjegyoltalom az iparjogvédelem területén a „leginkább sokrétű” célrendszerrel determinálható kizárólagosságot biztosító oltalmi forma. Alapvető célja természetesen a kizárólagosság biztosítása a jogosult számára meghatározott időre. A védjegyek esetében a szellemi tulajdon meghatározott időn belül történő közkinccsé válásához jelentős társadalmi érdek nem fűződik, így a védjegyoltalom ugyan határozott ideig – tíz év – tart, azonban korlátlan alkalommal megújítható. A védjegyek esetében széles célrendszer azonosítható, ezeket védjegyfunkcióknak nevezzük. A védjegyfunkciók megnevezése tekintetében a szakirodalmi források némileg eltérnek. A lényegi tartalmukat tekintve a következőket tartom érdemesnek kiemelni.

⁴⁷⁸ FALUDI Gábor, LUKÁCSI Péter, BACHER Gusztáv: A védjegy törvény magyarázata. Budapest, 2014. 721 p. PINTZ György, BENCZE Krisztina, BEDE Máté: Védjeggyel a csúcsra!: névadás, európai védjegy, domain. Budapest: Pintz és Társai, 2010. 246 p.

⁴⁷⁹ Lásd: CSÉCSY György: A tanúsító védjegyek jelentősége a fogyasztók tájékoztatásában. In: FODOR László (szerk.): A gazdasági szabályozóeszközök szerepe a környezetvédelemben, különös tekintettel a termékjelölésre, valamint az egységes környezethasználati engedély IPPC. a gyakorlatban című debreceni konferenciák előadásai. Debrecen, 2003. p. 91-98.

A védjegyek egyik legfontosabb funkciója a megkülönböztető funkció, amely alapján a védjegyek segítenek megkülönböztetni egy adott árut, vagy szolgáltatást mások árujától vagy szolgáltatásától. A védjegyeket általában a hatékonyabb megkülönböztetés érdekében kombinálva alkalmazzák a jogosultak a forgalomba hozott termékeiken. Ahogy a lenti ábrán is láthatjuk, a bemutatott kóla ízű szénsavas üdítőitalok azonosítása a logó, elnevezés, színvilágbeli különbségek miatt egyszerű feladat. Érdekesség ugyan, hogy a két termék gyártója és védjegyeinek jogosultja azonos, ez a világ minden táján ismert *The Coca-Cola Company*-hez kapcsolódik. A kép Indiában készült és az ottani piacokon megjelennek a *PEPSICO* érdekkörébe tartozó Pepsi kóla üdítőitalai is, amelyekkel szemben a *Thums Up* megjelöléssel bíró termékek már nagyobb fokú hasonlóságot mutatnak.

27. ábra – Példa a védjegyek megkülönböztető képességére

forrás: a szerző saját alkotása

A védjegyek második nagy funkciója a minőségjelző funkció. A fogyasztók a termékek minőségét sok esetben a védjegyekkel azonosítják. Gondoljunk csak a köznyelvi gondolkodásra. Az autóipari gyártók esetén például a Volvo védjegyhez kapcsolódik asszociáció minőséghez és magasfokú biztonsághoz. A harmadik védjegyfunkció a reklámfunkció, amelyet nevezhetünk marketing funkciónak is.⁴⁸⁰ A védjegyek ugyanis fontos szerepet játszanak a reklámban, és a márka ismertségének növelésében, valamint a fogyasztók figyelmének felkeltésében is. A kapcsolatteremtő funkció a negyedik védjegyfunkció. A gyártó

⁴⁸⁰ Lásd: NAGY Péter: A marketing, a reklám és a márka egymásrautaltsága. In: Magyar Iparjogvédelmi Egyesület közleményei. 37. 1995. p. 58-61.

TATTAY Levente: Lehetőség a marketingben: a merchandising. *Marketing & Menedzsment*, 335., p. 54–58. 2019. URL: <https://journals.lib.pte.hu/index.php/mm/article/view/1895> Utolsó letöltés: 2024.08.30.

és a termék között, illetve a szolgáltató és a szolgáltatást nyújtó közötti kapcsolat megteremtése és fenntartása sokszor a védjegy meghatározó feladata.

A védjegyek tehát nem csupán jogi instrumentumok, hanem a vállalatok – és termékeik – identitásának alapvető elemei is. Ezek a megkülönböztető képességük révén segítenek a fogyasztóknak azonosítani a termékeket és szolgáltatásokat, ezzel finom hangolva a márkákkal kapcsolatos elvárásaikat és hiedelmeiket. A védjegyek képesek megkülönböztetni egy vállalat termékeit, vagy szolgáltatásait versenytársaitól, ami elengedhetetlen a piaci sikerhez. Amikor a fogyasztók azonosulnak a márkákkal, bizalommal közelítenek a jól ismert védjegyekhez, mert ezek a minőség és megbízhatóság ígérletét hordozzák. A védjegyek jogi védelemben részesítése azonban a vállalat érdekein túl a fogyasztók érdekeit is szolgálja, ugyanis csökkenti a – sokszor kétes minőségű – hamisítványok piaci kereskedelmi kockázatát.⁴⁸¹ Az ötödik funkciója a védjegynek pedig a gazdasági funkció. Ezen funkció révén a védjegyek gazdasági értéket képviselnek – akár mint immateriális eszköz – és növelhetik a vállalat piaci értékét. Ezen túlmenően pedig a licencia forgalomban meghatározó szerepet képviselnek, és a know-how, valamint a technológiai átadásban is szerepet vállalnak. A védjegyek funkciói azonban nem állandóak, hanem változva alkalmazkodnak a gazdasági és kulturális környezethez, ezt magyarázza az is, hogy a szakirodalmi nevesítésük is differenciált.

A védjegyek és márkák ugyan nem azonos fogalmak, közöttük mégis szoros kapcsolat figyelhető meg. Az elterjedt márkák (védjegyek) nemcsak megkülönböztetik a termékeket a versenytársaktól, hanem fontos szerepet játszanak a fogyasztói hűség és elismerés kialakításában is. A fogyasztók egy márkában – vagyis egy adott termék védjegyében – nemcsak egy termék megkülönböztetést látnak, hanem a minőségre és megbízhatóságra vonatkozó ígérletet is. Ahogy a márkák erősítik az identitásukat, úgy a vásárlók érzelmi kötődése is nő a márkához, így a cégeknek elengedhetetlen a márka értékének kiépítése és fenntartása. A vállalatok sok esetben több márkát – védjegyet – birtokolnak, és gazdasági tevékenységük során gyakran ezeket önálló adásvételek tárgyává teszik.

⁴⁸¹ KISER M. Jessica: Brandright, Arkansas Law Review, Vol. 70 No: 3. (2017). p. 489 – 552. URL: <http://scholarworks.uark.edu/alr/vol70/iss3/1> Utolsó letöltés: 2024.11.25.

28. ábra – Példa a sajátmárkás termék védjegyekre⁴⁸²

forrás: EUIPO, TMview, 2024.

Ezen a ponton érdemes megemlíteni egy – márka építés és védjegy területet érintő – trendet, amely a kereskedelemben a saját márkás termékként ismert. Minden jelentős üzletlánc napjainkra már rendelkezik saját termék – esetenként szolgáltatás – kínálatával, amelyet általában valamilyen „gyűjtőnéven” saját márkás termékként, saját védjegyével lát el. Ezek a termékek jellemzően nem a forgalmazó által kerülnek közvetlen előállításra, hanem valamely szerződött partnert gyártja le, és csomagolja a megrendelő arculata szerint. A saját márkás termékek jellemzően alacsonyabb fogyasztói áron érhetőek el, a jól ismert márkák termékeitől. A piacokon korábban megjelenő ilyen megjelölések például az *S-Budget* felvágott, vagy a *CBA piros*, *Chef & Go Coop*, ahol a megjelölés egyértelműen a forgalmazó vállalkozásra utal. Az ilyen termékek esetében egyszerűbb védjegyfunkciók azonosíthatók, ahol a termék kedvező árát kívánják a megjelöléssel az üzletláncához kötni a fogyasztó számára. Újszerű trend, de a kereskedelmi láncok saját márkás termékeiket az üzlet nevétől független megjelöléssel hozzák forgalomba, például az *F&F*, *Isana*, *Balea*, *Pilos*. Ez esetben már a védjegyoltalomban részesült megjelölésekkel találkozunk, és azon keresztül az üzletláncok agresszív márkaépítő stratégiájával. Itt a megjelölés direkt módon nem utal a forgalmazó vállalkozásra, azonban a kedvező ár-érték aránnyal inkább a kereskedelmi márka építését célozzák meg az üzletek – természetesen a felépített kereskedelmi márkát a fogyasztók csak az adott üzletláncban érheti el –, így pedig összetettebb védjegyfunkciók alkalmazását láthatjuk.

⁴⁸² S-BUDGET védjegy (lajstromszám: 196097) jogosult: Aspiag Management AG.
CBA piros védjegy (lajstromszám: 227041) jogosult: CBA Kereskedelmi Kft.
ISANA védjegy (lajstromszám: 006394126) jogosult: Dirk Rossmann GmbH.
Pilos védjegy (lajstromszám: 016797235) jogosult: Lidl Stiftung & Co. KG.

5.4.2. A védjegybitorlás teoretikus és gyakorlati összefüggései

A védjegybitorlás a modern üzleti környezet egyik legjelentősebb iparjogvédelmi jogsérelme, amely komoly gazdasági és jogi következményekkel jár mind a jogsértő, mind a védjegyjogosult számára. A védjegybitorlás elkövetésének számos motivációja lehet.⁴⁸³ A védjegyek gazdasági jelentősége az elmúlt évtizedekben folyamatosan növekedett, így a jogosultak védelme, valamint a fogyasztók megtévesztésének megakadályozása kiemelt fontosságú jogpolitikai cél. Ebben a fejezetben igyekszem részletesen áttekinteni a védjegybitorlás elméleti háttérét, jogi szabályozását és gyakorlati megvalósulását mind a magyar, mind az európai uniós kontextusban. A védjegybitorlás más védjegyének jogosulatlan használatát jelenti.⁴⁸⁴ A jogsértés kapcsán polgári jogi, büntetőjogi, valamint vámjogi jogkövetkezmények is alkalmazhatók. Az írás jellegét tekintve azonban jelentősen a polgári jogi jogviszonyhoz kapcsolódó jogkövetkezmények bemutatását, elhatárolását és gyakorlatát kívánom ismertetni.

A védjegybitorlás akkor valósul meg, amikor valaki gazdasági tevékenysége körében a védjegyet jogosulatlanul használja. Fontos kiemelni, hogy nemcsak a védjeggyel teljesen azonos megjelölés jogosulatlan használata minősül védjegybitorlásnak⁴⁸⁵, hanem az olyan megjelölés használata is, amelyet a fogyasztók összetéveszhetnek a védjeggyel a megjelölés és a védjegy azonossága vagy hasonlósága, illetve az érintett áruk és szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt. A védjegybitorlás tényállása akkor is megvalósul, ha a védjeggyel azonos vagy hasonló megjelölést a bitorló nem a védjegy árujegyzékében felsorolt (vagy hasonló) árukkal vagy szolgáltatásokkal összefüggésben használja, de a megjelölés alapos ok nélküli használata a védjegy megkülönböztető képességét vagy hírnevét sértené vagy tisztességtelenül kihasználná. Ez a jogi védelem különösen fontos a jó hírű védjegyek esetében, amelyek ugyanis szélesebb körű védelmet élveznek.⁴⁸⁶ A bitorlás tényállási elemeinek meghatározásakor döntő jelentőségű, hogy a jogsértő cselekmény a kereskedelmi forgalomban – nem csupán a fogyasztókkal szemben, hanem gazdasági tevékenység körében – valósul meg.

⁴⁸³ VIDA Sándor: A védjegybitorlás elkövetésének motivációja. In: Magyar Jog, 5.sz. 1994. p. 266-272.

⁴⁸⁴ Vt. 27. § (1) bekezdés.

⁴⁸⁵ Lásd: NYIRI István: Közreműködés a védjegybitorlásnál. In: Ügyvédek Lapja, 14.évf. 9.sz. 1897. p. 5.

⁴⁸⁶ Lásd: VIDA Sándor: Más jó hírű védjegyének a használata – alapos ok fennforgása esetén: RED BULL. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 9. évf. 4. sz. 2014. p. 73-92.

VIDA Sándor: Ismét a jó hírű védjegyről. Az Európai Bíróság ítélete az Intel-ügyben. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 3.sz. 2009. p. 75-95.

GÖDÖLLE István: A jó hírű védjegy mint kizáró ok a védjegyjogban. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 8. évf. 6. sz. 2013. p. 148-169.

Ezt a feltételt az EUB a C-206/01. sz. *Arsenal Football Club*-ügyben a védjegyfunkciók sérelmére alapozva tette egyértelművé, és ez a küszöbkövetelmény a bitorlás valamennyi törvényi esetkörét áthatja.

Fontos a Vt. szerinti védjegybitorlást elkülöníteni a Tpvt. szerinti jellegbitorlástól. A magyar jogrendszerben a védjegybitorlás mellett létezik egy hasonló, ám mégis különböző jogintézmény, a jellegbitorlás. Míg a védjegybitorlás a védjegy törvény hatálya alá tartozik, addig a jellegbitorlás a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló törvényben szabályozott versenyjogi jogsértés. A védjegybitorlás a védjegyoltalomból fakadó kizárólagos használati jog megsértése. A védjegyoltalom alapján a védjegy jogosultnak kizárólagos joga van a védjegy használatára, és ez alapján felléphet bárkivel szemben, aki engedélye nélkül gazdasági tevékenység körében olyan megjelölést használ, amelyet a fogyasztók a védjeggyel összetéveszhetnek. Ezzel szemben a jellegbitorlás tényállása szerint tilos valamely terméket vagy szolgáltatást a versenytárs hozzájárulása nélkül olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel előállítani, forgalmazni vagy reklámozni, amelyről a versenytársat, illetve annak termékét, szolgáltatását szokták felismerni. A jellegbitorlás tehát a tisztességtelen piaci magatartás egyik formája. A két jogintézmény közötti hasonlóság az összetéveszthetőség vonatkozásában szembeötlő, azonban jelentős különbségek mutatkoznak a joggyakorlatban. A védjegy jogi összetéveszthetőség joggyakorlata 1890 óta alakul Magyarországon, míg a versenyjogi összetéveszthetőség joggyakorlata 1923 óta fejlődik. A védjegy jogi ügyekben hivatali oldalon az SZTNH és bírósági oldalon a Fővárosi Törvényszék – első fokon – háromtagú tanácsban jár el, gazdag európai esetjoggal a hátuk mögött. Ezzel szemben a jellegbitorlási ügyekben első fokon egyesbíró dönt, kevesebb a jogeset, és csak a Kúriánál ér össze a joggyakorlat. Itt jegyezném meg, hogy egy érdekes jogi anomália, hogy a bírósági gyakorlatban előfordulhat olyan eset is, amikor „nem áll fenn összetéveszthetőség, de jellegbitorlás igen”. Ez azért lehetséges, mert a Tpvt. 6. § rendelkezése szerint nem az összetéveszthetőség vagy annak veszélye a szükségszerűen megállapítandó tényállási elem, hanem az a hatás, hogy az adott termék jellegzetes külsejéről a versenytárs termékére szoktak ráismerni.⁴⁸⁷

⁴⁸⁷ KERESZTY Marcell: Jellegbitorlás vs. védjegybitorlás, avagy hogyan „szokták felismerni” az „összetéveszthetőséget”. Gödölle, Kékes, Mészáros & Szabó Szabadalmi és Védjegy Iroda. 2018. URL: https://www.les-hungary.hu/wp-content/uploads/2020/11/SZTV_20180425_KeresztyMarcell_letltshez.pdf
Utolsó letöltés: 2024.11.20.

A védjegybitorlás jogkövetkezményei sokrétűek lehetnek és több jogterületet is érinthetnek. A védjegybitorlás anyagi jogi tényállásának vizsgálatakor nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a bitorlás objektív felelősségi alakzatként értelmezendő – ahogy azt a Kúria a *CASTRUM*-ügyben is megerősítette. A jogsértés megállapíthatóságához nem szükséges a bitorló szándék bizonyítása, elegendő ha a jogosulatlan megjelölés használat gazdasági tevékenység körében ténylegesen megtörtént. A védjegyjogosult a bitorlóval szemben különböző polgári jogi igényeket támaszthat. A korábban hatályos védjegy törvény⁴⁸⁸ már részletesen felsorolta ezeket az igényeket. A védjegyjogosult követelheti a védjegybitorlás megtörténtének bírósági megállapítását, a védjegybitorlás abbahagyását és a bitorló eltiltását a további jogsértéstől. Emellett kérhette, hogy a bitorló nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és követelheti a védjegybitorlással elért gazdagodás visszatérítését. A védjegyjogosult kérhette azt is, hogy a bíróság rendelje el a védjegybitorlásra használt eszközök és a védjeggyel ellátott termékek lefoglalását. A hatályos magyar védjegy törvény a korábbi törvényhez hasonlóan, de részletesebben szabályozza a védjegybitorlást.⁴⁸⁹ Valamint a jogérvényesítés⁴⁹⁰ hatékonyságának növelése érdekében a jogalkotó létrehozta a lehetőséget annak, hogy a védjegybitorlás bűncselekménynek is minősülhet, vagyis az oltalom jogosultja a nyomozhatóságnál feljelentést is tehet iparjogvédelmi jogok megsértése miatt. A büntetőjogi szankció mellett a vámjogi jogkövetkezmények is fontos szerepet játszanak, különösen a hamisított termékek határon történő lefoglalása esetén. A vámhatósági eljárás különös relevanciával bír a védjegybitorlás esetén. A hamisított termékek az EU-s védjegyoltalom területi hatályú, *erga omnes* érvényű jellegéből következően az Unió teljes területén lefoglalhatók, és az eljárás sikeressége szempontjából a 608/2013/EU rendelet értelmében a jogosultnak pusztán valószínűsíteni kell a jogsértést – a vámhatóság a tényleges bitorlás megállapítása nélkül is foganatosíthat ideiglenes intézkedést. A védjegybitorlás jogkövetkezményeinek célja nemcsak a jogsértés megszüntetése, hanem a további jogsértésektől való elrettentés is. Emellett a jogkövetkezmények biztosítják a védjegyjogosult számára a jogsértéssel okozott károk megtérítését és a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését. Általánosságban elmondható, hogy a jogalkotó által leginkább kiművelt iparjogvédelmi jogterület a bitorlás vonatkozásában a védjegy jog – köszönhetően az oltalmak szignifikáns számának más oltalmi formákhoz képest. Jól látható az is, hogy a legtöbb jogeset

⁴⁸⁸ 1969. évi IX. törvény a védjegyről (Védjegybitorlás 13. §.).

⁴⁸⁹ Vt. 27. § (1) – (11) bekezdés.

⁴⁹⁰ Lásd: MIKÓFALVI Gábor: A védjegybitorlási perek elbírálásának kérdései. In: Magyar Jog, 7.sz. 1993. p. 412-418.

és tudományos munka is ezzel a jogterülettel foglalkozik. Mindezen túl számtalan egyéb forrás, és Iparjogvédelmi Szakértői Testületi szakvélemény⁴⁹¹ is megismerhető a területen. Ez a jogterületi érettség egyúttal azt is tükrözi, hogy a védjegybitorlás dogmatikája a leginkább kidolgozott az iparjogvédelmen belül. Az összetéveszthetőség, a védjegyfunkciók sérelme és az objektivizált felelősség hármas rendszere egy olyan koherens tényállási struktúrát alkot, amely a joggyakorlatban mércéül szolgálhat a többi oltalmi forma bitorlási tényállásának értelmezésekor is.

Példaként említenék meg egy magyar ügyet, a *CASTRUM* szóvédjegy és ábrás védjegy kapcsán merült fel a felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás. Az alapeljárásban a felperes azt sérelmezte, hogy az alperes megvásárolt egy ingatlant (kemping és panzió), amely megjelölésére – korábban egy franchise szerződés alapján a felperes védjegyeit jogszerűen használták – a felperes védjegyét jogalap nélkül használja. Az alperes felújítási munkálatokat hajtott végre az ingatlanon, amelyet követően Sopron-Balf Kemping néven üzemeltette tovább, de nem gondoskodott a felújítás alatt arról, hogy a kempinghez vezető közutakon, illetve a különböző internetes portálokon, illetve az épület homlokzatáról a korábbi védjegyet eltávolítsák. Az első és másodfokú bíróság különbözően ítélte meg az alperes azon viselkedését, miszerint a felújítási munkálatok alatt nem távolította el a védjegyet, – és meg sem kezdte azt – ezzel pedig gazdasági tevékenysége körében járt-e el. A Kúria az ügy kapcsán elvi döntésben megállapította⁴⁹², hogy:

- „A védjegybitorlás objektív felelősségen alapuló jogintézmény, amely azt jelenti, hogy valamely gazdasági tevékenység körébe eső védjegyhasználati cselekmény megvalósulása esetén a védjegybitorlás megtörténte attól függetlenül megállapítható, hogy a bitorló szándéka a védjegy kifejezett használatára, illetve annak jogszerűségére kiterjedt-e.”
- „A reklámcélú védjegyhasználat, – függetlenül attól, hogy a kínált szolgáltatás igénybe vehető-e – a gazdasági tevékenység körébe eső használatnak minősül, mert annak a fogyasztókra és más piaci szereplőkre is hatása van.”
- A továbbiakban rendelkezett arról is, hogy az eljárási illetéket ilyen esetben, hogyan kell meghatározni, de erre most részletesen nem térnek ki.

Mint a fenti példában is látható, nagyon szűk az a mozgástér, amely elválasztja a jogszerű és jogszerűtlen magatartásokat egymástól és a bírósági joggyakorlat vizsgálatát áttekintve

⁴⁹¹ Lásd: ISZT-3/2017., ISZT-7/2014.

⁴⁹² Kúria Pfv. IV. 21.578/2016/4. számú határozata (BH 2017.6.190).

elmondhatjuk, hogy a jogkövető magatartást megvalósító természetes és jogi személyeknek kellő körültekintéssel kell eljárni, hogy véletlenül se bitorolják más védjegyt.

Az Európai Unió védjegyjogában különös jelentőséggel bír a közösségi védjegybírók hatásköre és az EU-szintű jogérvényesítés lehetősége. A Közösségi Védjegyrendelet (*a továbbiakban: KVR*) 98. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy amennyiben a közösségi védjegybíró megállapította a védjegybitorlást, határozatával el kell tiltania a jogsértőt a közösségi védjegy bitorlásával vagy annak kísérletével összefüggő cselekmények folytatásától. A KVR hatékonysága a közösségi védjegyekre vonatkozó ügyekben abban rejlik, hogy a közösségi védjegy jogosultja számára elegendő csak egyetlen bírósághoz fordulni, és nem kell több bíróságot megkeresnie a több tagállamot érintő védjegybitorlás esetén. Következésképpen, ha a közösségi védjegybíró rendelkezik joghatósággal, a bitorlás megállapítását követően, bárhol is követték azt el, intézkedhet az eltiltásról és az annak biztosítását szolgáló további lépésekről. Az alanyi jogot érintő bírói döntés főszabályként az EU egész területére kiterjedő joghatással rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy ha egy közösségi védjegybíró megállapítja a védjegybitorlást, akkor az eltiltó határozat az EU minden tagállamában érvényes lesz.⁴⁹³ Ez a perösszefoglaló hatás jelentősen megkönnyíti a védjegyjogosultak jogérvényesítését a határokon átnyúló jogsértések esetén. A közösségi védjegybírók rendszere lehetővé teszi a védjegyjogosultak számára, hogy hatékonyan fellépjenek a védjegybitorlással szemben az egész Európai Unió területén. Ez különösen fontos a digitális gazdaság korában, amikor a jogsértések gyakran nem korlátozódnak egy tagállam területére.

A védjegybitorlási perek elkerülése érdekében rendkívül fontos a megfelelő védjegykutatás elvégzése még a védjegy használatának megkezdése vagy bejelentése előtt. Az SZTNH az e-kutatás⁴⁹⁴ rendszert biztosítja, amelyben az illetékességbe tartozó bejelentések találhatóak meg, míg az EUIPO a *TMview*⁴⁹⁵ rendszerben egy nemzeteken átnyúló adatbázist hozott létre. 2012. június 25-én Magyarország csatlakozott az EU legtöbb adatot tartalmazó védjegyadatbázisához, a *TMview* védjegykutatási rendszerhez, amelyben a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala elérhetővé tette a magyar védjegyek és védjegybejelentések adatait is. Az EUIPO által működtetett *TMview* adatbázis egy olyan védjegykereső eszköz, amely a résztvevő

⁴⁹³ VIDA Sándor: A közösségi védjegybírók hatásköre – A Webshipping-ügy. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 7.évf. 1.sz. 2012. p. 94-113.

⁴⁹⁴ SZTNH e-kutatás: <http://epub.hpo.hu/e-kutatas/?lang=HU>

⁴⁹⁵ EUIPO *TMview*: <https://www.tmdn.org/tmview/#/tmview>

EU tagállamok védjegy hivatalainak adatait térítésmentesen lefedi, és ezzel segíti a védjegybejelentőket, illetve a védjegyekkel dolgozó szakemberek munkáját. Az ingyenes online kereső segítségével könnyen és gyorsan végezhető védjegy kutatás, ami különösen az EU (közösségi) védjegybejelentések előtt rendkívül hasznos. A 2010. április 13-án indult *TMview* rendszert már 2012-ben 178 különböző országból több mint 700 ezer felhasználó használta, az adatbázisban 7,2 millió védjegy között lehetett kutatni. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala csatlakozásával több mint 117 000 nemzeti védjegy, illetve védjegybejelentés került a magyar adatbázisból a *TMview* védjegy kutatási rendszerbe.⁴⁹⁶ Napjainkban, 2025-ben a *TMview* rendszerben közel 130 millió védjegy ingyenesen kutatható, a rendszer csatlakozó védjegy hivatalok lajstromadatait a rendszer folyamatosan automatikusan frissíti. Ezek az előnyök különösen fontosak a kis- és középvállalkozások számára, amelyek így költséghatékonyan végezhetik védjegy kutatást, minimalizálva a későbbi jogi viták kockázatát.

Összefoglalva tehát a digitális gazdaság térhódításával új kihívások jelentek meg a védjegy bitorlás területén is. Az online kereskedelmi platformokon, a közösségi médiában, a keresőmotorokban és a domain nevekben is megvalósulhat védjegy bitorlás. Az online védjegy bitorlás elleni küzdelem különösen nehéz, mivel a jogsértők gyakran nehezen azonosíthatók, a jogsértés hatása határon átnyúló jellegű lehet, és a technológiai fejlődés folyamatosan új lehetőségeket teremt a jogsértők számára. A közösségi védjegy bíróságok szerepe ezért is fontos, mivel az EU egész területére kiterjedő joghatással rendelkező döntéseket hozhatnak. A védjegy jogosultaknak érdemes folyamatosan figyelemmel kísérniük védjegyeik használatát az online térben, és szükség esetén gyorsan reagálniuk a jogsértésekre. Az online platformok többsége ma már rendelkezik olyan mechanizmusokkal, amelyek lehetővé teszik a védjegy jogosultak számára, hogy bejelentsék a jogsértéseket és kérjék azok eltávolítását.

A védjegy bitorlás jelentős gazdasági károkat okozhat a védjegy jogosultaknak. A jogosulatlan védjegy használat nemcsak a védjegy jogosult árbevételét csökkentheti, hanem a védjegy értékét, megkülönböztető képességét és hírnevét is károsíthatja. A védjegy bitorlás elleni küzdelem költségei szintén jelentősek lehetnek. A jogérvényesítési eljárások, a jogsértő termékek felkutatása és a védjegy kutatások komoly anyagi terhet róhatnak a

⁴⁹⁶ Jogifórum: A magyar védjegyek megérkeztek Európába – védjegy kutatás online. 2012.06.26. URL: <https://www.jogiforum.hu/blog-ip-it-vedjegy-domain-internet-jogi-blog-2/2012/06/25/a-magyar-vedjegyek-megerkeztek-europaba-vedjegy-kutatas-online/> Utolsó letöltés: 2025.04.20.

védjegyjogosultakra. Ugyanakkor a védjegybitorlás elleni hatékony fellépés hosszú távon megtérülő befektetés lehet, mivel megvédi a védjegy értékét és a védjegyjogosult piaci pozícióját. A védjegyjogosultak számára ezért fontos, hogy megfontolt védjegystratégiát alakítsanak ki, amely magában foglalja a védjegyoltalom megszerzését, a védjegy használatának folyamatos ellenőrzését és a jogsértésekkel szembeni gyors és hatékony fellépést.

A védjegybitorlás a védjegyoltalom egyik legsúlyosabb megsértésének számít, amely ellen mind a magyar, mind az európai uniós jog hatékony eszközöket biztosít a jogosultak számára. A védjegybitorlás fogalma az idők során finomodott, a joggyakorlat pedig folyamatosan fejlődik, különösen az Európai Unió Bíróságának döntései nyomán. A védjegybitorlás és a jellegbitorlás közötti különbségek megértése, a lajstromozott védjeggyel történő bitorlás problematikájának ismerete, valamint a magyar és EU-s védjegyoltalom közötti különbségek felismerése elengedhetetlen a jogszerű védjegyhasználathoz és a hatékony jogvédelemhez. A közösségi védjegy bíróságok hatékony eszközt jelentenek a több tagállamot érintő védjegybitorlás elleni küzdelemben, míg a védjegy kutatási rendszerek, mint például a *TMview*, segítenek megelőzni a védjegybitorlási eseteket. Számtalan fejlett – bizonyos esetekben mesterséges intelligencián alapuló – megoldás áll nyitva a jogsértések felderítésére is. A védjegybitorlás elleni fellépés során a jogosultaknak érdemes figyelembe venniük a rendelkezésre álló jogi eszközök teljes tárházát, beleértve a polgári jogi, büntetőjogi és vámjogi jogkövetkezményeket is.

A digitális gazdaság térhódítása új kihívásokat hozott a védjegybitorlás területén – úgy, mint a védjegyek *metaverzumban* történő megjelenése⁴⁹⁷ –, amelyek megkövetelik a jogrendszerek folyamatos alkalmazkodását és a védjegyjogosultak proaktív fellépését. A védjegyek értéke a modern gazdaságban folyamatosan növekszik, így a védjegybitorlás elleni hatékony fellépés a vállalkozások versenyképességének⁴⁹⁸ egyik kulcsfontosságú tényezője a jövőben is.

⁴⁹⁷ SZÉP Erika: Védjegyek a metaverzumban. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 18. évf. 1. sz. 2023. p. 17-22.

⁴⁹⁸ Lásd: BENDZSEL Miklós: A védjegy és versenyképesség. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 4.sz. 2007. p. 5-11.

5.4.3. Védjegyfunkciók doktrínája

Az EUB az *Arsenal Football Club plc v Matthew Reed* ügyben⁴⁹⁹ alapvető iránymutatást adott a védjegyoltalom terjedelmére vonatkozóan. Az ügyben *Matthew Reed* évtizedek óta forgalmazott az Arsenal labdarúgó klub logóját viselő, nem hivatalos szurkolói termékeket, és árusításkor jól látható módon jelezte az áruk nem hiteles, „*unofficial*” jellegét. Az angol bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatali kérdés arra vonatkozott, hogy a 89/104/EGK irányelv 5. cikk (1) bekezdése alapján a védjegyjogosult kizárhat-e minden kereskedelmi célú, engedély nélküli védjegyhasználatot – tehát az oltalom abszolút jellegű-e, vagy az csak az eredet-jelző funkciót sértő használattal szemben érvényesíthető. Az EUB kimondta, hogy az irányelv a védjegyet, mint az áruk kereskedelmi eredetének jelzőjét védi, és a bitorlás akkor valósul meg, ha a jogosulatlan használat sérti vagy alkalmas a védjegy valamely funkciójának – mindenekelőtt az eredet-jelző funkciónak – sérelmére. A „*kettős azonosság*” esetén az oltalom azért erős, mert a fogyasztók a védjeggyel azonos megjelölést viselő azonos árukön könnyen feltételezhetik a jogosulthoz való kapcsolatot. Az ítélet ezzel megalapozta azt az értelmezést, hogy a védjegyoltalom célja nem pusztán az üzleti ráfordítások védelme, hanem a fogyasztók tájékoztatáshoz fűződő érdeke is. Az *Arsenal*-ítéletet máig a védjegyfunkciók kiindulópontjaként tartják számon a tudományos irodalomban. Ugyanakkor az *Arsenal*-doktrína bitorlási jogi következményei a funkciótan szempontjából nyitott kérdést is felvetnek. Amennyiben a jogosulatlan használat az eredetjelző funkciót nem sérti – mert a fogyasztók a körülmények alapján egyértelműen felismerik, hogy a termék nem a jogosulttól származik – az oltalom megtagadása a jogosult gazdasági érdekeit mégis csorbítja. Ennek magyarázata, hogy a védjegyhez kapcsolódó goodwill és marketingérték hasznosítása harmadik személynek is hasznot hajt. Ez az összefüggés az *L'Oréal/Bellure*-ügyben explicit formában jelenik meg, ahol az EUB a reklámfunkció sérelmét önálló bitorlási jogalapként ismerte el, elkülönítve azt az eredetjelző funkció megsérthetetlenségétől.

A szakirodalmat több ízben felkavaró *L'Oréal SA és társai v Bellure NV és társai* ítélet⁵⁰⁰ a védjegyfunkciók kiterjesztésének mérföldkövévé vált. A *Bellure a L'Oréal* parfümjének „összehasonlító listája” (*comparative smell-alike lists*) sorolta fel a *L'Oréal* védjegyeket, amelyekre termékeit hasonlónak mutatták be – anélkül, hogy maga a *Bellure* termék

⁴⁹⁹ C-206/01. számú ügy.

⁵⁰⁰ C-487/07. számú ügy (a szakmában jellemzően első *L'Oréal* döntésként hivatkoznak rá).

megetévesztő lett volna. Az EUB kimondta, hogy a védjegyhasználat jogsértő lehet, ha az a védjegy reklámfunkcióját sérti, akkor is, ha az eredet-jelző funkciót nem érinti. A „potyázás” (*unfair advantage*) megvalósul, ha egy harmadik fél a jóhírű védjegyen kihasználja a védjegy vonzerejét, reputációját és presztízsét anélkül, hogy megfelelő ellentételezést nyújtana a védjegyjogosultnak. Az ítélet különös visszhangot váltott ki a tudományos irodalomban, egyes szerzők szerint a döntés az összehasonlító reklám határát visszamélyítette, és a verseny szabadságát korlátozza ott, ahol a fogyasztók tájékoztatásához fűzött érdek éppen az összehasonlíthatóságot igényelné.⁵⁰¹ Ez a tudományos vita rámutat arra a dogmatikai feszültségre, amely a védjegyfunkciók kiterjesztésének és a bitorlás tényállásának összefüggésében keletkezik. Ha minden védjegyfunkció sérelme önálló bitorlási jogalapot keletkeztet, akkor a védjegyoltalom *de facto* abszolút monopoljoghoz közelít, ami a H1 hipotézis szempontjából tagállami szintű jogalkalmazási divergenciát generál, hiszen egyes tagállami bíróságok az *L'Oréal/Bellure*-doktrínát megszorítóan értelmezik és az összehasonlító reklám megengedtségét a fogyasztók tájékoztatásához fűzött alapjogi érdekekkel egyensúlyozzák, míg más bíróságok automatikusan alkalmazzák a reklámfunkció sérelmét mint bitorlási alapot.

Az Interflora Inc. és Interflora British Unit v Marks & Spencer plc és Flowers Direct Online Limited ügyben⁵⁰² a jóhírű védjegyek és a kulcsszó-reklámozás kapcsolatát tisztázta. A *Marks & Spencer* az *Interflora* virágküldő hálózat nevét és variánsait *AdWords* kulcsszóként vásárolta meg, ezért a *Google* keresési eredményeiben az *M&S* virágküldő hirdetései is megjelentek az „*Interflora*” szó begépelésekor. Az EUB összefoglalta és alkalmazta a *Google France* ügyben kidolgozott elveket, és hangsúlyozta, hogy a jóhírű védjegy befektetési funkciója is sérülhet, ha az *AdWords*-használat az adott védjegy ismertségének romlásához vezet, vagy azt tisztességtelenül kihasználja, jogsértés állapítható meg. Az ítélet kimondta, hogy a jóhírű védjeggyel azonos kulcsszó megvásárlása önmagában nem jogsértő, ám bitorlást jelent, ha ennek következtében az átlagos fogyasztó nem tudja megállapítani, hogy a reklámban megjelenő versenytárs a védjegyjogosulttól független-e, vagy ha a versenytárs tisztességtelenül hasznosítja a védjegy marketingértékét. Az *Interflora*-ítélet emellett egy negyedik

⁵⁰¹ GOMMERS Carina, DE PAUW Eva: Liability for trade mark infringement of online marketplaces in Europe: are they ‘caught in the middle’?, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Volume 15, Issue 4, April 2020.

TSOUTSANIS Alexander: *Front Matter for: Trade Mark Registrations in Bad Faith*. Oxford University Press: 2010, URL.: <https://ssrn.com/abstract=2406696> Utolsó letöltés: 2025.10.14.

⁵⁰² C-323/09. számú ügy.

védjegyfunkciót – a befektetési funkciót (*investment function*) – is önálló bitorlási jogalapként kodifikálta az EUB ítélezési gyakorlatában. A funkció sérelme akkor állapítható meg, ha a jogosulatlan kulcsszó-használat a védjegy ismeretség fenntartó és goodwill megőrző gazdasági funkcióját zavarja, még akkor is, ha az összetéveszthetőség kizárt. Ez a megközelítés a védjegyfunkciók leginkább vitatott pontja, mivel a befektetési funkció fogalmi köre a tudományos irodalomban máig nem konszenzusos, és tagállami szintű egységes alkalmazása – a H1 hipotézisben azonosított harmonizációs deficittel összhangban – nem igazolható.

A védjegyfunkciók doktrínája tehát e körben nem csupán elméleti konstrukció, hanem a bitorlás tényállásának anyagi jogi mozgatórugója. A H2 hipotézis szempontjából különösen figyelemre méltó, hogy a digitális platformokon megvalósuló védjegyhasználat – keresőmotorokban, közösségi médiában, algoritmus vezérelt hirdetési rendszerekben – jellemzően a reklám és befektetési funkció sérelmét okozza, miközben az összetéveszthetőség hagyományos tesztje ezeket a jogsértési formákat nem minden esetben fedi le. A H2 hipotézis megállapítása e körben, hogy a védjegyfunkciók doktrínájának tudatos alkalmazása a digitális bitorlások joggyakorlatában pótolhatja azt az értelmezési hézagot, amelyet a *DSA* és az *AI Act* iparjogvédelmi szempontból nyitva hagy.

A védjegyfunkciók doktrínájának áttekintése alapján megállapítható, hogy az EUB ítélezési gyakorlata a védjegy funkciókat fokozatosan bővítette. Az eredetjelző funkcióból kiindulva a reklámfunkció, a minőségjelző funkció, a kommunikációs funkció és legújabban a befektetési funkció önálló sérelmét is a bitorlás megállapíthatóságának alapjává tette. Ez a fejlődés a jogosulti védelem erősítése irányában mutat, ugyanakkor a tagállami bíróságok az egyes funkciók határait eltérően vonják meg, ami a H1 hipotézis keretében értékelhető harmonizációs hiányosságot keletkeztet; a funkciótan következetes, egységes alkalmazásának hiánya egyrészt jogbizonytalanságot generál a bitorlási tényállás megítélésében, másrészt – a H3 hipotézis perspektívájából – aránytalanul érinti a kis- és középvállalkozásokat, amelyek számára a funkcióalapú bitorlási igények párhuzamos érvényesítése eljárásjogi és bizonyítási szempontból fokozott terhet jelent.

5.4.4. A jóhírű védjegyek kiterjesztett oltalma

Az ún. *Chevy*-ügyben⁵⁰³ (*General Motors v Yplon*) a Bíróság először adott elvi iránymutatást a 89/104/EGK irányelv 5. cikk (2) bekezdésében szereplő „jóhírű védjegy” fogalmának értelmezéséhez, és ahhoz, hogy milyen feltételek mellett illeti meg az ilyen védjegyet kiterjesztett oltalom nem hasonló árukra is. A jogvita alapját az képezte, hogy a *General Motors* a „*Chevy*” megjelölés jogosultja gépjárművekre, míg a belga *Yplon* ugyanezt a megjelölést mosó- és tisztítószerre használta, amellyel a GM szerint erodálta a megjelölés megkülönböztető képességét és kihasználta annak vonzerejét. Az EUB a jóhírűség megállapításához egy rugalmas, piaci adatokon nyugvó tesztet alakított ki, elegendő, ha a védjegyet a releváns közönség „jelentős része” ismeri, és a reputáció fennállását a nemzeti bíróságnak az összes releváns körülmény – így a piaci részesedés, a használat földrajzi kiterjedése, intenzitása és időtartama, valamint a reklámra fordított ráfordítások – mérlegelésével kell bizonyítottnak tekintenie. A Bíróság azt is kimondta, hogy nem szükséges az egész Benelux-terület lefedése, vagyis elegendő, ha valamelyik állam területének jelentős részén fennáll a kellő ismertség. A *Chevy*-ítélet ezzel a jóhírű védjegyek kiterjesztett oltalmának „belépési küszöbét” rögzítette, és a későbbi ítélkezési gyakorlat számára alapvető referenciaponttá vált a reputáció bizonyítási követelményei és tartalma tekintetében. A jóhírű védjegyek fokozott oltalmának feltételeit tisztázta az EUB az *Adidas-Salomon AG és Adidas Benelux BV v Fitnessworld Trading Ltd* ügyben.⁵⁰⁴ Az ügy tárgyát az Adidas emblematikus háromcsíkos megjelölése és a *Fitnessworld* által forgalmazott, kétsíkos sportöltözetek képezték. A holland legfelsőbb bíróság (*Hoge Raad*) a 89/104/EGK irányelv 5. cikk (2) bekezdésének értelmezéséről kért iránymutatást. Az EUB kimondta, hogy a jóhírű védjeggyel szembeni fokozott oltalom nem követeli meg az összetéveszthetőség valószínűségét. Elegendő, ha a közönség a megjelölés és a jóhírű védjegy között kapcsolatot létesít. Az ítélet meghatározta a jogsértés három önálló ágát, a jóhírű védjegy megkülönböztető képességének sérelme (*blurring*); a védjegy jóhírnevének sérelme (*tarnishment*); és a védjegy megkülönböztető képességének vagy jóhírnevének tisztességtelen kihasználása (*free-riding/parasitism*). Az ítélet különösen fontos megállapítása, hogy az a megjelölés, amelyet a fogyasztók díszítőelemként észlelnek, nem feltétlenül jelent bitorlást, ha nem kelti bennük azt a benyomást, hogy az áru az Adidas csoporttól vagy vele gazdaságilag kapcsolatban álló vállalkozástól származik – ám ez nem zárja ki a jóhírű védjegy elleni jogsérelem megállapítását.

⁵⁰³ C-375/97. számú ügy.

⁵⁰⁴ C-408/01. számú ügy.

Az *Adidas v Marca Mode* ügyben⁵⁰⁵ pedig az EUB azt vizsgálta, hogy az Adidas háromcsíkos ábrás védjegye mellett a versenytársak kétcsíkos, ruházaton elhelyezett motívumai sértik-e a 89/104/EGK irányelv 5. cikk (1) és (2) bekezdése szerinti oltalmat. A Bíróság kimondta, hogy a lajstromozott védjegy terjedelmét nem lehet általános „szabadon tartási szükségletre” hivatkozva leszűkíteni. A vizsgálandó kérdés mindig az, hogy a vitatott használat a konkrét körülmények között alkalmas-e összetévesztésre, illetve – jóhírű védjegy esetén – a megkülönböztető képesség vagy jó hírnév sérelmére, illetve tisztességtelen haszonszerzésre. A pusztán „díszítő jellegre” való hivatkozás önmagában nem zárja ki, de nem is alapozza meg automatikusan a jogsértést, a nemzeti bíróságnak esetről esetre, a fogyasztói benyomások és piaci viszonyok részletes mérlegelésével kell döntenie. Ez az esetről esetre való mérlegelési kötelezettség a bitorlási eljárásban is közvetlenül érvényesül. Az összetéveszthetőség lajstromozáskori megítélése és a védjegybitorlás megállapítása során alkalmazott teszt – az átlagos fogyasztó szempontjából értékelt összehasonlító vizsgálata – lényegében azonos, ami azt jelenti, hogy a felszólalási eljárásban kialakított érvelés a bitorlási perben „forrásértékű precedensként” hivatkozható, és fordítva.

Az *Intel Corporation Inc. v CPM United Kingdom Ltd.* ügy⁵⁰⁶ kapcsán a jogvita tárgya az volt, hogy az INTEL szóvédjegy – amely számítástechnikai termékekre lajstromozott, széles körben ismert védjegy – elegendő alapot adhat-e az *INTELMARK* megjelölés lajstromozásának megakadályozásához marketing és telekommunikációs szolgáltatások vonatkozásában. Az EUB meghatározta az elhomályosítás (*dilution/blurring*) fogalmát, a megkülönböztető képesség sérelme akkor következik be, ha az adott védjegy már nem képes azonnali asszociációt kelteni azzal az áruval vagy szolgáltatással, amelyre lajstromozták. Az ítélet a bizonyítás tekintetében is alapvető iránymutatást adott, miszerint a jóhírű védjegy jogosultjának nem kell tényleges és jelenlegi sérelmet igazolnia, elegendő komoly jövőbeli kockázat fennállásának bemutatása. Ugyanakkor a Bíróság megerősítette, hogy a korábbi jóhírű védjegy jogosultjának ki kell mutatnia a fogyasztók gazdasági magatartásában bekövetkező változást vagy ennek komoly valószínűségét – pusztán az asszociáció ténye a jogsértés megállapításához nem elegendő. A jóhírű védjegy és az általános bitorlási tényállás elhatárolása ebből a szempontból alapvető dogmatikai kérdés. Amíg a klasszikus védjegybitorlás az összetéveszthetőség valószínűségén alapul, addig a jóhírű védjegy sérelme bitorlásként akkor is megállapítható, ha

⁵⁰⁵ C-102/07. számú ügy.

⁵⁰⁶ C-252/07. számú ügy.

az összetéveszthetőség fogalmilag kizárt. A két esetkör párhuzamos fennállása ugyanakkor lehetséges, és a jogosultnak érdekében áll mindkét jogalapot előterjeszteni, hogy a bitorlás megállapíthatóságát a lehető legszélesebb tényállási alapon megalapozza.

Az ÖKO-TEST ügyben⁵⁰⁷ az alapeljárás az *Öko-Test Verlag GmbH* (felperes) és *Dr. Rudolf Liebe Nachf. GmbH & Co. KG* (alperes) között indult védjegybitorlás tárgyában a német düsseldorfi regionális bíróság előtt – *Landgericht Düsseldorf* – az *ÖKO-TEST* védjegy jogellenes használata miatt. Az eljárás tárgyát képező védjegyről tudni kell, hogy egyfajta tanúsító védjegyként értékelhető, ahol a védjegyjogosult kérelemre – és díjfizetés ellenében – elvégez bizonyos laboratóriumi vizsgálatokat a kérelmező termékén és amennyiben az az adott előírásoknak megfelel, a védjegy használatát engedélyezi az adott terméken és annak csomagolásán egy használati szerződés keretében. Az alperes cég *Aminomed* nevű fogkrémét 2005-ben minősítette a felperes, ahol nagyon jó (*sehr gut*) minősítést szerzett. Ezt követően a felek megkötötték a védjegy felhasználási szerződést és az alperes innentől kezdve a fogkrém csomagolásán használta a felperes megjelölését. A szerződés keretében a felhasználás tartalmát úgy jelölték meg, hogy a következő teszt elvégzéséig nyílik a felhasználásra lehetőség, amely pedig 2008-ban zajlott le, azonban itt már a fogkrém nem felelt meg a minőségi teszten. A fentiek ellenére az alperes a 2014-es évben is használta még a felperes megjelölését a fogkrém csomagolásán. Fontos tudni, hogy az *ÖKO-TEST* védjegy európai uniós és német nemzeti védjegyként is lajstromozva volt, nyomdaipari termékek és tesztek elvégzéséből, valamint a fogyasztók részére nyújtott tájékoztatási és tanácsadási szolgáltatások tekintetében. Az alperes vitatta, hogy védjegybitorlást követne el, ugyanis a fogkrém a felperesi megjelölés áruosztályában nem szerepel. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy mivel a német piacon az *ÖKO-TEST* védjegy jól ismert – jó hírű védjegy –, amelyet a vásárlóközönség jelentős része ismeri, ugyan nem azonos áruosztályban oltalmazott, mint az alperesi termék, azonban a jogosult – *Öko-Test Verlag* – mégis felléphet annak bitorlása esetén, amennyiben bizonyítani tudja, hogy a bitorló – *Dr. Rudolf Liebe* – a megjelölés használatával sérti vagy tisztességtelenül használja a jogosult – *ÖKO-TEST* – védjegy megkülönböztető képességét, vagy jó hírnevét akkor, ha a bitorló nem tudja azt bizonyítani, hogy erre alapos oka van.⁵⁰⁸

⁵⁰⁷ C-690/17. számú ügy (2019. április 11.).

⁵⁰⁸ SMARTLEGAL Schmidt & Partners: Miért erősebb a jóhírű védjegy? Az EU Bíróság döntése az ÖKO-TEST ügyben. 2019.05.02. URL: <https://smartlegal.hu/hu/publikaciok/miert-erosebb-a-johiru-vedjegy-az-eu-birosag-dontese-az-oko-test-ugyben> Utolsó letöltés: 2020.01.02.

5.4.5. A digitális kereskedelem és platform-felelősség

Az EUB a *Google France SARL and Google Inc. v Louis Vuitton Malletier SA* és egyéb csatolt ügyekben⁵⁰⁹ alapvető iránymutatást adott a keresőmotor-szolgáltatók védjegyjogi felelősségéről. A *Louis Vuitton* 2003-ban észlelte, hogy ha a fogyasztók az ő védjegyeit írják be a Google keresőjébe, szponzorált hirdetések formájában hamisított termékekre mutató weboldalakra jutnak. Az ügyben a Bíróság kimondta, hogy a keresőmotor-szolgáltató (Google) maga nem „használja” a védjegyet az irányelv értelmében, hiszen nem a kereskedelmi forgalom saját áruí és szolgáltatásai jelölésére szolgál. Bitorlás ugyanakkor megállapítható azzal a hirdetővel (a kulcsszót megvásárló versenytárral) szemben, ha a megjelenő hirdetés alapján az észszerűen tájékozott és kellő gondossággal eljáró internetes fogyasztó számára nem, vagy csak nehézséggel állapítható meg, hogy az áruk a védjegyjogosulttól vagy egy azzal gazdaságilag kapcsolatban álló vállalkozástól, illetve éppen egy harmadik féltől származnak-e. A Bíróság ezzel elutasította a korábbi francia ítéleti irányban megjelenő abszolút felelősségi megközelítést, és egyensúlyt teremtett az online platformokon zajló innováció szabadsága és a védjegyjogosultak érdekei között.⁵¹⁰

A *L'Oréal SA és társai v eBay International AG és társai* ügyben⁵¹¹ a L'Oréal perelte az eBay-t hamis termékek értékesítése miatt, amely döntés később az online piactér-üzemeltetők védjegyjogi felelősségének „alapokmányává” vált. A *L'Oréal* azt kifogásolta, hogy az *eBay*-en jogosulatlan felhasználók a *L'Oréal* védjegyeit viselő hamis termékeket értékesítenek, és maga az *eBay* szponzorált hirdetési programjában is védjegyekkel azonos kulcsszavakat vásárolt. Az EUB elvi élel kimondta, hogy a védjegyjogosult az online piactér üzemeltetőjével szemben akkor léphet fel, ha az üzemeltető aktív szerepet játszott az adott termékek bemutatásában vagy promóciójában, azaz nem volt semleges tartalomközvetítő. A bíróság szerint elvárható az online piactér-üzemeltetőkkel szemben, hogy tegyenek meg minden szükséges intézkedést a védjegybitorlások megelőzése érdekében – nem csupán az egyedi jogsértések megszüntetésére kötelesek, vagyis az EUB szerint az online platformoknak aktívan ellenőrizniük kell a tartalmakat, és el kell távolítaniuk a jogsértő termékeket, ha tudomásukra jut a probléma. Ez a döntés alapvető precedenst szolgáltatott az e-kereskedelem területén.⁵¹²

⁵⁰⁹ C-236/08, C-237/08, C-238/08. számú ügyek.

⁵¹⁰ Lásd: LÁSZLÓ Áron Márk: Szellemi tulajdon az Európai Unió jogrendjében. In: SZABÓ Marcel et al. (szerk.): Uniós szakpolitikák. Budapest, 2014. p. 122-143.

⁵¹¹ C-324/09 számú ügy (második L'Oréal döntés).

⁵¹² i.m.: LÁSZLÓ 2024.

5.4.6. Formai és lajstromozási kérdések

Említést érdemel a *Simba Toys GmbH & Co. KG v EUIPO* ügy⁵¹³ is, amely a funkcionális formák védjegyoltalmával foglalkozott. Az eljárásban a *Simba Toys GmbH* perelte az EUIPO-t, amiért az engedélyezte a Rubik-kocka formájának védjegybejegyzését. Az EUB a 40/94/EK rendelet 7. cikk (1) bekezdés e) pont (ii) alpontja alapján kimondta, a kizárási feltétel vizsgálatánál nem elegendő a lajstromozási ábrázolásból kiindulni, hanem figyelembe kell venni az érintett áruk tényleges technikai funkcióját is. A rácsszerkezet és a kocka formája a forgó mechanizmus megvalósításához szükséges technikai megoldást testesít meg, ezért az oltalom fenntartása a 3D formákra vonatkozó versenykorlátozó hatás miatt jogellenes. A Bíróság szerint a forma olyan műszaki megoldást testesít meg, amely nem lehet megkülönböztető jellegű, így nem lajstromozható védjegyként. Ez az ítélet szigorúbb kritériumokat állított fel a háromdimenziós védjegyeknél, kiemelve a műszaki funkciók és a megkülönböztető képesség összeférhetlenségét.⁵¹⁴ A döntés bitorlási jogi szempontból is meghatározó. Ha egy háromdimenziós forma érvényes védjegyoltalom hiányában – az oltalom kizártságának megállapítása okán – nem részesülhet védelemben, a jogosulatlan utánozóval szemben sem indítható védjegybitorlási igény, a jogosult csupán a formatervezésiminta-oltalom vagy a tisztességtelen verseny általános tilalma alapján léphet fel. Ez a dogmatikai kapcsolat rámutat arra, hogy a lajstromozási feltételek és a bitorlás megállapíthatóságának feltételei szorosan összefüggnek egymással.

A védjegylajstromozási eljárás és a bitorlás jogintézménye szorosan összefügg. Az összetéveszthetőség vizsgálatának metodikája a felszólalási eljárásban és a bitorlási perben azonos elveken nyugszik, így a lajstromozás körüli viták voltaképpen megelőzik, illetve anticipálják a jogérvényesítési szakasz kérdésfelvetéseit. Erre különösen szemléletes példát⁵¹⁵ nyújtanak az összetéveszthető figuratív megjelölések körüli ügyek, amelyekből az alábbi eset⁵¹⁶ is merít. Az ügyben a német Bayer AG támadta az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatalának (*továbbiakban: EUIPO*) döntését a felszólalási eljárásban. Az EUIPO előtti eljárásban a másik

⁵¹³ C-30/15. számú ügy.

⁵¹⁴ Lásd: MILLISITS Endre: Térbeli védjegy megkülönböztető képességének feltételei: az Európai Bíróság ítélete a Rubik-kocka-ügyben. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 12. évf. 1. sz. 2017. p. 34-39.

⁵¹⁵ Megjelent: SZILÁGYI Gábor: A bitorlás jogintézményének megjelenése és jelentősége az iparjogvédelem körében I. In: Fontes Iuris. Évf. 8 szám 4., 2022.

SZILÁGYI Gábor: A bitorlás jogintézményének megjelenése és jelentősége az iparjogvédelem körében II. In: Fontes Iuris. 9 szám 1., 2023.

⁵¹⁶ T-261/17 számú ügy (2018. október 24.)

fél a görög *Uni-Pharma Kleon Tsetis, Farmakeutika Ergastiria* AVEE vállalkozás volt, amely a bírósági eljárásban beavatkozóként vett részt. A jogesetben a görög vállalkozás 2013-ban az EUIPO előtt kérelmezte a „*Salospir*” szóelemet és az ahhoz kapcsolódó (következő ábrán látható) ábrás megjelölés lajstromozását védjegyként, a Nizzai osztályozás⁵¹⁷ szerinti 5. (Gyógyszerek) áruosztályba. Az EUIPO közzétette a védjegybejelentést 2014. január 9-én az Európai Unió Védjegyértesítőjében. A *Bayer AG* (felperes) 2014. április 9-én felszólalást nyújtott be. A felszólalás alapja elsősorban két korábbi német védjegy volt,⁵¹⁸ másodsorban pedig hat korábbi ábrás EU-s védjegy (következő ábrán láthatók), harmadsorban pedig egy nem lajstromozott megjelölésen – *Aspirin* doboza – alapult. 2015. október 9-én a felszólalást teljes egészében elutasították, amelyet követően a felperes 2015. december 9-én fellebbezést nyújtott be. Az EUIPO negyedik fellebbezési tanácsa 2017. február 17-én elutasította a fellebbezést azzal az indokolással, hogy a bejelentett védjegy eltér a korábbi német és uniós védjegyeiktől. A fellebbezési tanács ezen túlmenően arra is rávilágított, hogy a felperes nem bizonyította, hogy a nem lajstromozott megjelölés (*Aspirines* doboz) oltalmát biztosítja. A határozatot ezt követően a felperes a Törvényszéknél támadta meg. A jogeset aprólékos elemzésétől eltekintve pár fontos részletre hívnám fel a figyelmet; a felperes az eljárásban az *Aspirin* egy semlegesített csomagolására fókuszált a bizonyításban, ahol a gyógyszer dobozán a jól ismert zöld-fehér színek kombinációja jelenik meg, erre vonatkozóan felméréseket is készített. A bíróság meglátása szerint a kérelmezett védjegyet egy szóbeli megjelölés dominálja, amely pedig a korábbi bejelentett (7007008. sz.) védjegyről hiányzik, a felperes ezen védjegyének nincs szóeleme. Az, hogy a vitatott védjegy vízszintes elrendezésű és ugyanolyan fehér-zöld színekkel rendelkezik nem elég jelentős tulajdonság, a védjegyek közötti vizuális különbség kiegyenlítésére. A többi korábban bejelentett védjegy (lenti ábrán), pedig azok színe miatt még csak további eltéréseket mutat a fogyasztók számára, ugyanis e színeknek a kérelmezett megjelöléssel nincs ekvivalenciája.

⁵¹⁷ 1957. június 15-én kötött, Stockholmban 1967. július 14-én és Genfben 1977. május 13-án felülvizsgált, és Genfben 1979. szeptember 28-án módosított Nizzai Megállapodás.

⁵¹⁸ DD 618 274 számú, és 36433 számú védjegy.

Kérelmezett megjelölés

Korábbi EU-s figuratív védjegy

No 7007008:

No 1814383:

No 7007801:

No 7017049:

No 7007792:

No 7017015:

29. ábra – A Salospir és az Aspirin (figuratív) megjelöléseinek összehasonlítása

forrás: Bayer v EUIPO – Uni-Pharma (SALOSPIR), 2018.

Elmondható, hogy a fent bemutatott jogesetben a vita még a lajstromozási eljárásban alakult ki, így ténylegesen bitorlásról ugyan nem beszélhetünk, de a példa jól rávilágít arra, hogy a védjegyjog területén is mennyire indokolt a körültekintő ügyvitel. Jelen esetben, ha a görög vállalkozás nem kérte volna a megjelölés lajstromozását, könnyen egy védjegybitorlási eljárás alperese lehetett volna. Ez a felvetés rámutat a lajstromozási eljárás preventív funkciójára a bitorlás megelőzésében. A védjegy lajstromozása nemcsak az oltalom keletkezésének eszköze, hanem egyúttal a jogbiztonság előfeltétele is – a be nem jelentett, de ténylegesen használt megjelölés az összetéveszthetőség kockázatát fennállóvá teszi anélkül, hogy a bitorlási eljárás automatikusan megindulhatna, mivel a védjegyjogosulti pozíció hiányában a kizárólagos hasznosítási jog sérelme sem állapítható meg. Az összefüggés közvetlenül kapcsolódik az értekezés H1 hipotéziséhez is. Jól illusztrálja, hogy a tagállami szintű lajstromozási rendszerek eltérő védelmi küszöbei és eltérő felszólalási eljárásai önmagában jogbizonytalanságot generálnak, amennyiben ugyanaz a megjelölés egyes tagállamokban védjegyoltalom alatt állhat, más tagállamokban viszont nem. Ez a határokon átnyúló védjegybitorlás megállapíthatóságában és az azzal szembeni fellépés sikerességében érdemben eltérő eredményre vezet – ami az értekezésben azonosított harmonizációs deficit egyik védjegyjogi vetülete.

5.4.7. Eljárási és kimerülési kérdések

Az eljárási és kimerülési kérdések körében megkerülhetetlen a kimerülési elv területi korlátainak tisztázása, amelyre az EUB a *Silhouette International Schmied GmbH & Co. KG kontra Hartlauer Handelsgesellschaft mbH* ügyben⁵¹⁹ adott alapvető iránymutatást. A *Hartlauer* egy harmadik országból, Bulgáriából importálta a *Silhouette* védjegyével ellátott szemüvegkereteket, és az osztrák jog által akkor még megengedett nemzetközi kimerülési elvben bízott. Az EUB azonban kimondta, hogy a 89/104/EGK irányelv 5. és 7. cikke teljes harmonizációt valósít meg a kimerülés tekintetében. A tagállamok nem írhatnak elő a nemzeti jogban olyan szabályt, amely szerint a védjegyhez fűződő jog kimerül olyan áruk vonatkozásában is, amelyeket az EGT-n kívül hoztak forgalomba a jogosult hozzájárulásával. E döntés dogmatikai jelentősége abban ragadható meg, hogy lezárja a tagállami szintű párhuzamos importengedélyezés útját, és az EGT-n belüli forgalomba hozatalt teszi a kimerülés egyetlen jogilag releváns feltételévé. Ezzel pedig a bitorlási igény érvényesíthetőségét a területiség elvéhez köti, és strukturálisan erősíti a jogosult helyzetét a harmadik országból érkező párhuzamos importtal szemben.

Az eljárási kérdések különleges aspektusát jelenti az a helyzet, amikor nem a jogosult, hanem a licenciavevő hozza forgalomba a védjegyzett árut – és azt a szerződéses tilalmat megsértve teszi. A *Copad SA kontra Christian Dior couture SA* ügyben⁵²⁰ az EUB azt vizsgálta, hogy a Dior engedélyese által diszkont forgalmazók részére, a licencszerződés kifejezett tilalmával ellentétesen értékesített luxustermékek vonatkozásában bekövetkezik-e a jogosult hozzájárulásán alapuló kimerülés. Az EUB megállapította, hogy amennyiben a licenciavevő az irányelv 8. cikk (2) bekezdése szerinti, a presztízsimázst védő szerződéses kikötést megsérti, a jogosult a védjegyből eredő jogaira hivatkozhat e forgalomba hozatallal szemben, vagyis a kimerülés nem következik be – a szerződéshez forgalomba hozatalhoz nem fűződik a jogosult tényleges hozzájárulása. Ez az összefüggés a bitorlási dogmatika szempontjából kulcsfontosságú. A licenciavevő szerződésen túlterjeszkedő, a védjegy jóhírnevét sértő piaci magatartása nem csupán szerződési jogviszony megsértéseként értékelhető, hanem a védjegyjogosult kizárólagos jogát sértő bitorlási tényállást is megalapozhat, amennyiben a forgalomba hozatal az engedélyezett kereten kívül esik.

⁵¹⁹ C-355/96. számú ügy.

⁵²⁰ C-59/08. számú ügy.

A kimerülési elv alkalmazásának egy további, a bitorlási igény megítélése szempontjából is releváns vetülete a „forgalomba hozatal” fogalmának értelmezése. A *Coty Prestige Lancaster Group GmbH kontra Simex Trading AG* ügyben⁵²¹ az EUB azt vizsgálta, hogy a szelektív forgalmazási hálózatba tartozó viszonteladók részére teszterként, „nem eladásra” felirattal rendelkezésre bocsátott parfümös üvegek vonatkozásában bekövetkezik-e a kimerülés, ha azokat egy viszonteladó a viszonteladói szerződés egy kikötését megszegve hozza forgalomba. Az EUB kimondta, hogy a kimerülés kizárólag akkor következik be, ha a védjegyjogosult kifejezett vagy hallgatólagos hozzájárulást adott a Közösség vagy az EGT területén történő forgalomba hozatalhoz. A szelektív terjesztési szerződés kikötésének megsértésével történő forgalomba hozatal e hozzájárulást csak akkor alapozza meg, ha a nemzeti bíróság az összes körülmény mérlegelése alapján megállapítja a hallgatólagos beleegyezés tényét. A *Coty Prestige-döntés* a *Harman*-ítélethez hasonló bizonyítási terhet épít fel. Az importőrre, illetve a kimerülésre hivatkozó félre hárul annak igazolása, hogy a forgalomba hozatal a jogosult tényleges hozzájárulásával, az EGT területén belül történt, és e teher nem hárítható át pusztán a viszonteladói nyilatkozatokra vagy az EGT-n kívüli forgalmazói lánc szereplőinek magatartására.

Egy másik fontos EUB döntés,⁵²² amely előzményeként a *Fédération Cynologique Internationale* (a továbbiakban: *FCI*) perelte a *Federación Canina Internacional de Perros de Pura Raza* szervezetet, amiért az *FCI* közösségi védjegyéhez hasonló megjelöléseket használt. Az EUB kimondta, hogy egy később lajstromozott védjegy is bitorló lehet, ha összetéveszhető egy korábbi védjeggyel, és ehhez nem szükséges a későbbi védjegy törlése. Ez a döntés megsemmisítette a „lajstromozási immunitás” elvét, hangsúlyozva, hogy a védjegybejegyzés nem biztosít abszolút védelmet. A magyar gyakorlatban a Fővárosi Törvényszék már alkalmazta ezt az elvet nemzeti védjegyek esetén is.⁵²³ Az EUB a 207/2009/EK rendelet 9. cikk (1) bekezdéséből kiindulva kimondta, hogy a közösségi védjegy jogosultja bármely harmadik féllel szemben érvényesítheti kizárólagos jogát – beleértve azt is, aki maga is lajstromozott közösségi vagy nemzeti védjegy jogosultja. A korábbi védjegy érvénytelenítése nem előfeltétele a bitorlási eljárás megindításának. Az ítélet a prioritás elvére hivatkozott, a korábbi védjegy

⁵²¹ C-127/09. számú ügy.

⁵²² C-561/11 számú ügy.

⁵²³ Lásd: VIDA Sándor: A bitorlási eljárás egyszerűsítése: közösségi védjegy. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 8. évf. 5. sz. 2013. p. 29-41.

KOVÁTS Borbála Lili: Már a magyar bírósági gyakorlat szerint is lehet bitorolni lajstromozott védjeggyel. 2018.07.15. URL: <https://komorhennel.hu/mar-a-magyar-birosagi-gyakorlat-szerint-is-lehet-bitorolni-lajstromozott-vedjeggyel/> Utolsó letöltés: 2023.04.20.

jogosultjának védelme „lényegesen gyengülne”, ha a bitorlói lajstromozás ténye önmagában akadályozná az igényérvényesítést.

Harman International Industries v AB SA ügy⁵²⁴, a védjegyoltalom kimerülésének bizonyítását és az eljárási jogvédelem hatékonyságát érintette. A lengyel bíróság előtt folyó perben a *Harman HP*-márkájú számítástechnikai termékeket importáló *AB SA* cég hivatkozott a kimerülési elvre. Az EUB megerősítette a korábbi esetjog alapelvét. Főszabályként tehát az importőrre hárul annak bizonyítása, hogy a termékeket az EGT-n belül hozták először forgalomba a védjegyjogosult hozzájárulásával, és ez a kötelezettség nem kerülhető meg azzal, hogy az eladó csupán deklarációban nyilatkozott a törvényes forgalmazhatóságról. Az ítélet ugyanakkor elismerte, hogy kivételes esetekben – különösen ha a bizonyítási teher hiányossága oda vezet, hogy a párhuzamos import *de facto* ellehetetlenül – a 34. cikk és az EUMSZ 36. cikk alapján az arányosság elvének érvényesítése érdekében módosítható a bizonyítási teher.

A *Silhouette*-, *Copad*- és *Coty Prestige*-ügyekből kirajzolódó esetjogi ív – amelyet a *Harman*-döntés tovább pontosított – közös dogmatikai üzenetet hordoz a bitorlási igény megítélése szempontjából. A kimerülési elv nem automatizmus, hanem feltételrendszerhez kötött jogintézmény, amelynek kulcseleme a jogosult EGT-n belüli hozzájárulása. Ahol ez a hozzájárulás hiányzik, vagy bizonyítottan nem terjedt ki az adott forgalmazási csatornára vagy értékesítési módra, a bitorlási igény fennáll, és az arra hivatkozó félnek kell igazolnia a kimerülés feltételeit, amely esetében a pusztá deklaráció vagy a viszonteladói nyilatkozat nem meríti ki. Mindez különös jelentőséggel bír a határokon átnyúló párhuzamos import és a szelektív forgalmazási hálózatokon kívüli értékesítés esetén, ahol a bitorlási kockázat nem mindig nyilvánvaló a forgalmazási lánc valamennyi szereplője számára.

⁵²⁴ C-175/21. számú ügy.

5.4.8. Az ítélkezési gyakorlat összefoglalása

Az EUB ítélkezési gyakorlatának összefoglalása alapján megállapítható, hogy a védjegyoltalom európai uniós rendszere egy funkcionalista, fogyasztóközpontú és piaci realitásokhoz igazodó keretrendszerre fejlődött. Az *Arsenal*-ítélettől az *eBay*-ítéletig húzódó jogfejlődési ív több alapvető tételt szilárdít meg.

A védjegyoltalom célja nemcsak az oltalmazott megjelölés pusztá exkluzivitásának biztosítása, hanem a fogyasztók tájékoztatáshoz fűzött érdekének védelme és a védjegyjogosult reputációs befektetéseinek megóvása is. A bitorlás megállapíthatóságának feltétele, hogy a jogosulatlan használat valamely védjegyfunkciót – az eredet-jelző, a reklám- vagy a befektetési funkciót – sértse vagy fenyegetse.

A jóhírű védjegyek kiterjesztett oltalmának rendszere a *Chevy*-ítélettől az *Intel*-ítéletig egy rugalmas, de bizonyítás-intenzív rendszert hozott létre. A jóhírűség fennállásához elegendő, ha a releváns közönség „jelentős része” ismeri a védjegyet, nem szükséges az egész tagállami területre kiterjedő ismertség. A jogsérelem három önálló formája – az elhomályosítás, a beszennyezés és a potyázás – egymástól független jogcímeket jelent, amelyek bármelyikének fennállása elegendő a jogosult fellépéséhez, feltéve, hogy az összetéveszthetőség helyett csupán a kapcsolat fennállása igazolható a fogyasztói körben. Fontos hangsúlyozni, hogy az *Intel*-ítélet értelmében az asszociáció pusztá ténye önmagában nem elegendő, a fogyasztók gazdasági magatartásában bekövetkező változás komoly valószínűségét is ki kell mutatni. A jóhírű védjegy háttérét vizsgálva az európai uniós irányelv⁵²⁵ szerint a védjegyjogosult felléphet a(z) – állítólagos – bitorlóval szemben, amennyiben a bitorló ugyanolyan árukon használja a védjeggyel azonos megjelölést, amely vonatkozásában a védjegyet lajstromozták. Példaként gondolhatunk arra, ha valaki a *Jägermeister* szóvédjegyet használná az általa készített és kereskedelmi forgalomba hozott likőr megjelölésére, amennyiben a bitorló olyan megjelölést használ, amelyet a fogyasztók a védjeggyel összetéveszthetnek a megjelölés azonossága, vagy hasonlósága miatt. A fiktív példánk ez esetben lehetne, amikor a *Jägermeister* megjelölést valaki a saját maga által készített bor palackján helyezné el. Amennyiben a védjeggyel azonos vagy hasonló megjelölést használ eltérő árukon, feltéve, hogy a védjegy jóhírűvet élvez és a megjelölés alapos ok nélkül történő használata sértene vagy tisztességtelenül kihasználná a

⁵²⁵ 2008/95 irányelv – 4. Az 5. cikk (1) – (3) alapján.

védjegy megkülönböztető képességét, vagy jóhírnevét. Ez esetben pedig példaként gondolhatunk arra a megtörtént magyar jogesetre, amikor egy vállalkozás a *www.jaegermeister.hu* domain nevet saját magának regisztrálta és a weboldalon repülőjegyeket árusított.⁵²⁶

A jóhírű védjegy oltalma nemcsak a szorosan vett szektorális konkurenciával, hanem az eltérő áruosztályokban tevékenykedő bitorlókkal szemben is érvényesíthető, amint azt az *ÖKO-TEST*-ügy és a *Chevy*-ítélet egyaránt megerősít. A tanúsítói védjegyek esetében a jóhírűség különös legitimációs erőt nyer, hiszen a fogyasztók számára a védjegy minőségi garanciát is jelent, amelynek jogosulatlan fenntartása – különösen lejárt felhasználási szerződés esetén – fokozottan sértheti a piaci tájékozódás megbízhatóságát.

A digitális kereskedelem területén az EUB egy differenciált felelősségi rendszert épített fel, amelynek központi eleme a semleges és az aktív platform megkülönböztetése. A Google France-ügyek tanúsága szerint a keresőmotor-üzemeltető passzív közvetítőként általában nem felelős a védjeggyel azonos kulcsszó értékesítéséért, ám az aktívan közreműködő online piactér – különösen, ha tudomást szerzett a jogsértő tartalomról – köteles megelőzni és megszüntetni a bitorlást. Ez az elvrendszer ma az EU Digitális Szolgáltatásokról Szóló Rendelete (*DSA*) kontextusában is alapvető hivatkozási pontot jelent.

A lajstromozási immunitás elvének elutasítása (*FCI-ügy*) és a funkcionális formák oltalmának korlátozása (*Simba Toys*) a védjegyrendszer belső koherenciáját erősítik, a lajstromozás csupán feltételes oltalmat biztosít, amely nem véd a korábbi jogokon alapuló igényérvényesítéssel szemben, és nem terjed ki technikai jellegű, a versenyt korlátozó formaelemekre.

Az EUB vizsgált döntéseinek összessége egy olyan védjegyjogi paradigmát körvonalaz, amelyben az oltalom hatálya dinamikus és kontextusfüggő, a piaci körülmények, a fogyasztói percepciók és a védjegybirtokos befektetéseinek egyensúlyán alapul.

⁵²⁶ SMARTLEGAL Schmidt & Partners: Miért erősebb a jóhírű védjegy? Az EU Bíróság döntése az *ÖKO-TEST* ügyben. 2019.05.02. URL: <https://smartlegal.hu/hu/publikaciok/miert-erosebb-a-johiru-vedjegy-az-eu-birosag-dontese-az-oko-test-ugyben> Utolsó letöltés: 2020.01.02.

5.5. A földrajzi árujelzők oltalma

5.5.1. A *sui generis* oltalom iparjogvédelmi sajátosságai és a bitorlás fogalmi kerete

A földrajzi árujelzők az iparjogvédelmi rendszeren belül sajátos, *sui generis* kategóriát alkotnak, oltalmi tárgyuk nem valamely egyén szellemi alkotóteljesítményéhez, hanem egy meghatározott terület termelői közösségének kollektív gazdasági és kulturális örökségéhez kötődik. A földrajzi árujelző-oltalom jogelméleti alapja ezért eltér a szabadalmi vagy védjegyjogi paradigmáktól – nem az alkotó személyéhez fűződő kizárólagos jog védi, hanem a termék és a földrajzi eredet között fennálló, igazolható minőségi kapcsolat. A földrajzi árujelzők oltalma fontos szerepet tölt be a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségének és eredetének védelmében, valamint a helyi gazdaságok és kultúrák megőrzésében. A földrajzi árujelzők olyan szellemi tulajdonjogok, amelyek egy adott földrajzi területhez kötődő termékek eredetét és minőségét védik. Ezek az árujelzők garantálják, hogy az adott termék valóban az adott régióból származik, és megfelel bizonyos minőségi követelményeknek. A földrajzi árujelzők szerepe – a védjegyekhez hasonlóan – a marketingben⁵²⁷ is megkérdőjelezhetetlen. A bitorlást elkerülendő emelnék ki egy esetet, amelyben az 1908 óta híres *Toblerone* csokoládé kerül górcső alá, gyártója a *Mondelēz* úgy döntött, hogy a csokoládék csomagolásáról eltünteti az ikonikus *Matterhorn* hegycsúcs ábrázolásokat. Az ügy háttérében az áll, hogy a jogosult Svájcban Szlovákiába helyezi át a gyártást, és így már nem felel meg a Svájci földrajzi árujelző használati követelményeinek. Az eset arra is rámutat, hogy egy földrajzi árujelző értéke mennyit jelent, becslések szerint a Svájci árujelzők használata az átlagos termék esetében 20%-al, míg a luxustermékek esetében akár 50%-al magasabb eladási árakat is biztosít a piacokon.⁵²⁸ A földrajzi árujelzők egyik legfontosabb feladata a származási hely – és a hozzá kapcsolt – minőség azonosítása ennek megfelelően egy rövidítés nem feltétlenül lehet alkalmas ilyen célok betöltésére. Például a bírósági gyakorlat is rámutat, hogy önmagában a BUD megjelölés nem alkalmas a földrajzi név (*Budajovice* vagy *Budweis*) rövidítéseként az áru származási helyének beazonosítására.⁵²⁹ A földrajzi árujelzők rendszere a szellemi tulajdonjogok védelmének egy

⁵²⁷ Lásd: BLAKENEY Michael: Geographical indications and the marketing of agricultural products: Mauritius – a case study. In: *International Trade Law and Regulation*, 17.évf. 2.sz. 2011. p. 58-69.

⁵²⁸ OLTERMANN Philip: Matterhorn no more: Toblerone to change design under 'Swissness' rules. 2023.03.04. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/mar/05/matterhorn-mountain-toblerone-packaging-design-switzerland> Utolsó letöltés: 2025.04.20.

⁵²⁹ Kúria Pfv. IV. 20.167/2014/4. számú határozata.

különleges területe, amely jelentős gazdasági értéket képvisel. Egy 2020-as felmérés szerint a földrajzi árujelzővel ellátott termékek eladási értéke átlagosan több mint kétszerese a hasonló, de ilyen jelzéssel nem rendelkező termékekének.⁵³⁰ Ez a rendszer kiemelten fontos szerepet játszik a kulturális, gasztronómiai örökség megőrzésében és a lokális termelői közösségek támogatásában, miközben a fogyasztók számára is garanciát jelent a termékek eredetét és minőségét illetően.⁵³¹ A földrajzi árujelzők oltalmának célja összetett és sokrétű, amely egyaránt szolgálja a termelők, a fogyasztók és a helyi közösségek érdekeit. A földrajzi árujelzők rendszere így fontos eszköze a minőségi élelmiszertermelésnek, a vidékfejlesztésnek és a kulturális sokszínűség megőrzésének Európában és világszerte.⁵³²

A földrajzi árujelzőknek két fő típusa létezik, az oltalom alatt álló eredetmegjelölés és az oltalom alatt álló földrajzi jelzés. Az eredetmegjelölés szigorúbb kategória, amely megköveteli, hogy a termék előállításának minden lépése az adott földrajzi területen történjen, és a termék minősége vagy jellemzői kizárólag vagy lényegében az adott földrajzi környezetnek és az ahhoz kapcsolódó természeti és emberi tényezőknek köszönhető. Példa erre a Tokaji aszú vagy a Kalocsai fűszerpaprika-őrlemény. Ezzel szemben a földrajzi jelzés valamivel rugalmasabb, és csak azt követeli meg, hogy a termék legalább egy előállítási fázisa az adott területhez kötődjön, illetve hogy a termék minősége, hírneve vagy más jellemzője lényegében a földrajzi eredetnek legyen tulajdonítható. Ilyen például a Makói hagyma vagy a Szegedi szalámi. Magyarország földrajzi árujelző-oltalmi rendszere – az uniós csatlakozás következtében – háromszintű, nemzeti oltalom az SZTNH-nál való lajstromozással, uniós oltalom az EUIPO koordinációjával és nemzetközi oltalom a Lisszaboni Megállapodás alapján. A Vt. – amelynek WIPO-szövegbe foglalt változata a hatályos hazai jogi keretet adja – a földrajzi árujelző-oltalom és a védjegyoltalom viszonyát a 114–116. §-okban szabályozza, kimondva, hogy meghatározott termékek (borvidéki borok, oltalom alatt álló eredetmegjelölések) esetén kizárólag uniós oltalom szerzhető, nemzeti lajstromozás nem lehetséges. A földrajzi árujelzők jogi

⁵³⁰ Agrárágazat: Agrár-eredetvédelem: egységesülő hazai szabályozás. 2023.04.14. URL: <https://agraragazat.hu/hir/agrar-oltalom-arujelzo-foldrajzi-eredetvedelem-mezogazdasag/> Utolsó letöltés: 2025.04.14.

⁵³¹ Lásd: BRAZSIL David, SIDLOVITS Diana: Az eredetmegjelölés koncepcionális kérdései a Balatoni Borrégióban. In: Gazdálkodás, 53. évf. 4. 2019. p. 376-384.

BUKODI Blanka: A Tokaji termékleírás mint az eredetvédelem egyik eszköze. In: KÉKESI Tamás et al. (szerk.): In: Diáktudomány: a Miskolci Egyetem Tudományos Diákköri munkáiból. Miskolc, [2016]. p. 121-127.

ADDOR Felix, GRAZIOLI Alexandra: Geographical indications beyond wines and spirits. A roadmap for a better protection for geographical indications in the WTO/TRIPS Agreement. In: The Journal of World Intellectual Property 5.évf. 6.sz. 2002. p. 865-897.

⁵³²vö.: KÓKAI-KUNNÉ SZABÓ Ágnes: A földrajzi árujelzők uniós oltalmának tervezett új szabályozása. In: Miskolci Jogi Szemle, 17. évf. 2 1. különszám. sz. 2022. p. 218-227.

szabályozása nemzetközi és európai uniós szinten is kialakult. A WTO TRIPS Egyezménye⁵³³ 1994-ben fektette le a földrajzi árujelzők védelmének alapjait. Az Európai Unióban 1992-ben vezették be az első átfogó szabályozást a földrajzi árujelzők védelmére vonatkozóan. Azóta több rendelet és irányelv is született a témában, amelyek folyamatosan finomítják és erősítik a védelmi rendszert. Fel kell hívni a figyelmet azonban arra is, hogy az EU-ban a földrajzi árujelző-rendszer jogtörténetileg fragmentált maradt, az 1151/2012/EU rendelet egységesítette az élelmiszer-ipari oltalmat, az 1308/2013/EU rendelet a borokat, az (EU) 2019/787 rendelet a szeszesitalokat szabályozta, miközben a kézműipari és ipari termékekre semmilyen uniós szintű *sui generis* védelem nem létezett. E fragmentáltság önmagában a H1 hipotézis egyik legerősebb empirikus alátámasztása, az eltérő ágazati rendeletekből fakadó jogértelmezési eltérések és a tagállami végrehajtás különbözősége strukturális egyenlőtlenséget hoztak létre a földrajzi árujelző-jogosultak védelme között. A 2024. április 11-én elfogadott (EU) 2024/1143 rendelet – amely 2024. május 13-án lépett hatályba és hatályon kívül helyezte az 1151/2012/EU rendeletet – ezért a földrajzi árujelző-bitorlási jog szempontjából korszakhatárnak tekinthető. Az új szabályozás egységes jogi keretet ad a borok,⁵³⁴ szeszes italok és mezőgazdasági termékek földrajzi jelzéseinek szabályozásához, ezzel is hozzájárulva az EU magas szintű élelmiszer-minőségre vonatkozó normáinak javításához.⁵³⁵ A földrajzi árujelző-bitorlás fogalmi keretét tehát a hatályos uniós jogban az (EU) 2024/1143 rendelet 26. cikke adja meg, amelynek négy magatartástípusa az 1151/2012/EU rendelet 13. cikkének szerkezetét örökíti meg. Egyrészt a közvetlen vagy közvetett kereskedelmi használat; másrészt a védett megjelölés minőségére vagy hírnevére utaló visszaélés (*misuse, az angolszász terminológiában evocation*); harmadrészt bármely hamis vagy félrevezető jelzés; negyedrészről pedig bármely más, a fogyasztót megtévesztő magatartás. E taxatív felsorolás azonban – amint azt az EUB ítélkezési gyakorlata folyamatosan bővíti – korántsem jelent zárt rendszert, a védett megjelölés minőségét vagy hírnevét felidéző visszaélés fogalma különösen dinamikus jogértelmezési anyagot halmozott fel.

⁵³³ Kereskedelmi Világszervezet Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól szóló megállapodása.

⁵³⁴ Lásd: HOLCZAPFEL Katalin: A magyar borok eredetvédelme. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 18. évf. 2. sz. 2023. p. 7-43. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2023-2/01-holczapfelkatalin.pdf> Utolsó letöltés: 2024.04.13.

TATTAY Levente: A bor és az agrártermékek eredetvédelme. Budapest: Mezőgazda, 2001. p. 225.

TATTAY Levente: A boreredet-megjelölések és borvédjegyek. In: Magyar Jog, 10.sz. 2002. p. 604-609.

⁵³⁵ Nemzeti Agrárgazdasági Kamara: Megjelent a földrajzi árujelzőkről szóló új horizontális EU rendelet. 2024.05.02. URL: <https://nak.hu/tajekoztatasi-szolgaltatas/elelmiszer-feldolgozas/107139-megjelent-a-foldrajzi-arujelzokrol-szolo-uj-horizontalis-eu-rendelet> Utolsó letöltés: 2024.09.16.

5.5.2. A bitorlás európai megfigyelései, a hírnevére vagy minőségére utaló visszaélés fogalmának értelmezése

A védett megjelölés minőségét vagy hírnevét visszaidéző (*evokatív*) használat tilalma a földrajzi árujelző-oltalom legkiterjedtebb és legvitatottabb eszköze. A fogalom lényege, hogy egy termék neve, csomagolása, vizuális eleme vagy más jellemzője – anélkül, hogy a védett megjelölést közvetlenül utánozná – olyan képzettársítást vált ki az átlagos fogyasztóban, amely a védett termék minőségére vagy hírnevére utal. Az EUB ítélkezési gyakorlatának fejlődése jól tükrözi, hogy ez a látszólag egyszerű kritérium milyen mélyen strukturálja a bitorlás joganyagát.

Az EUB joggyakorlatának alapkövülete a híres 1999-es Gorgonzola ügy.⁵³⁶ A bitorlási tilalom értelmezésének kiindulópontját a *Conorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola* kontra *Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG* ügyben hozott ítélet képezi. A Bíróság ebben az ügyben az olasz *Gorgonzola* OEM-megjelölés és az osztrák *Cambozola* megjelölés viszonyát vizsgálva megállapította, hogy a jogsértés megállapításához elegendő annak igazolása, hogy a vitatott megjelölés a fogyasztó tudatában képes felidézni az oltalom alatt álló megjelölést – akár hangtani, akár vizuális, akár fogalmi hasonlóság alapján. Az ítélet két alapvető tételt rögzített, egyrészt a fogyasztói asszociáció objektív mércéjét (nem szükséges bizonyítani az összetéveszthetőséget, elegendő a felidézhetőség), másrészt a jóhírnév kihasználásának tilalmát, amely akkor is megvalósul, ha a jogsértő termék minősége egyébként magas. E két tétel az ezt követő valamennyi EUB-döntés kiindulóbázisát alkotja.

A megjelölések különböző nyelvi változatai kapcsán a 2008-as *Parmesan* döntést⁵³⁷ illik említeni. A név fordításon alapuló felhasználás kérdését a Bizottság kontra Németország ügyben az EUB azzal a tétellel zárta le, hogy a „*Parmigiano Reggiano*” OEM oltalma kiterjed a „*Parmesan*” megjelölés kereskedelmi alkalmazására is, tekintettel arra, hogy a közepes ismeretekkel bíró és észszerű mértékben tájékozott európai fogyasztó számára a két alak között közvetlen fogalmi megfeleltetés áll fenn. Az ítélet egyúttal megerősítette, hogy a devalválódás megállapíthatatlan abban az esetben, ha az OEM megjelölés a tagállami piacon még aktívan védelemben részesül, és a termék fizikailag is kötött az oltalom alá eső földrajzi területhez. A

⁵³⁶ C-87/97. számú ügy.

⁵³⁷ C-132/05 számú ügy.

Parmesan-döntés azért bír különleges dogmatikai súllyal, mert egyértelműen elválasztja a minőségi specifikáció-konformitás és a megjelölés-kihasználás kérdését, a fordított névhasználat önmagában jogsértő, az oltalom alatt álló termékkel való valódi minőségazonosság fennállásától függetlenül.

A minőségi lényegi jellemző tesztjét a „Champagner Sorbet” ügy⁵³⁸ vezette be a gyakorlatba. Ez az EUB-joggyakorlat egyetlen olyan pontja, ahol a Bíróság nem állapított meg jogsértést az összetevőként felhasznált OEM-termék tekintetében – ez az ítélet dogmatikai súlyát paradox módon épp azzal adja meg, hogy kimunkálja a jogsértés hiányának feltételrendszerét. Az ítélet szerint a megjelölés összetevőként való kereskedelmi feltüntetése jogszerű, ha az OEM-oltalom alá eső termék a végtermék lényegi jellemzőjét adja, és a gyártó betartja az adott OEM termékspecifikációját. A lényegi jellemző tesztet az EUB ízprofilra alkalmazta a *sorbetban* felhasznált *Champagne* (12 tömegszázalék) meghatározó ízjegyként volt azonosítható, és ez kizárta a hírnév kihasználás megállapíthatóságát. E teszt közvetlenül visszakapcsol a *Parmesan*-ítélet elválasztási elvéhez, és pontosítja azt, hogy az összetevő-felhasználás nem generálja automatikusan a jogsértést, amennyiben az érzékszervileg igazolható minőségi hozzájárulás fennáll.

A Scotch Whisky Association ügyben⁵³⁹ az EUB megállapította, hogy a minőségi vagy hírnévbeli képzettársítás vizsgálatának középpontjában az átlagos fogyasztó mentális képe áll, azt kell meghatározni, hogy a vitatott megjelöléssel találkozáskor a fogyasztó gondolatában a védett termék hírnevére vagy jellegzetes minőségére vonatkozó kép idéződik-e fel. A Bíróság megállapította, hogy a „*Glen*” szó önmagában – hangtani hasonlóság nélkül, kizárólag fogalmi-konnotatív közelség alapján – elegendő a „*Scotch Whisky*” eredetmegjelölés visszaélési tilalmának megsértéséhez, mivel az európai átlagfogyasztóban a skót whiskyhez kötött képzettársítást vált ki. Az ítélet egyúttal kimondta, hogy a jogsértés megállapításakor irreleváns a csomagoláson megjelenő, helyreigazító természetű nyilatkozat („*German Whisky*” felirat), amennyiben maga a megjelölés alkalmas a felidézésre. Ez a szubjektív, fogyasztói percepción alapuló teszt szükségképpen rugalmas és tényállásspecifikus – ami egyszerre erénye és gyengesége, magas oltalmi szintet biztosít, de kiszámíthatatlanságot is szül a jogalkalmazásban.

⁵³⁸ C-393/16 számú ügy.

⁵³⁹ C-44/17. számú ügy.

A *Queso Manchego* ügyben⁵⁴⁰ az EUB kiterjesztette a hírnév-felidezés fogalmát a figuratív jelekre is, megállapította, hogy egy összetett, vizuális elemekből álló csomagolás a védett termék hírnévére és jellegzetes minőségére utaló képzettársítást válthat ki még akkor is, ha a szószerinti megjelölést nem tartalmazza. Az ügyben az *Industrial Quesera Cuquerella* nevű spanyol sajt készítő három sajtkészítőt (Adarga de Oro, Super Rocinante, Rocinante) olyan címkékkel forgalmazott, amelyeken *Don Quijote*-ra emlékeztető lovas alak, soványlovak, szélmalomok és juhok láthatók, a termékek neve pedig a *Cervantes-regényre* utal – miközben ezek a sajtok nem álltak a „*Queso Manchego*” OEM oltalom alatt. Különösen fontos, hogy az EUB azt is kimondta, a vetélkedő termék ugyanabból a földrajzi területről való származása sem zárja ki a hírnév-felidezés megállapítását, ha a termék nem felel meg a földrajzi árujelző-specifikációnak. Ez az értelmezés az oltalom valódi kollektív természetét erősíti, a védett megjelölés nem az egyén védjegye, hanem a területi specifikációnak megfelelő közösség kizárólagos eszköze.

A legtöbb szakmai vitát a *Champanillo*-ügy⁵⁴¹ váltotta ki. Az EUB itt olyan kérdésre adott választ, hogy vajon a hírnév és minőség felidezésének tilalma kizárólag árukra vonatkozik-e, vagy szolgáltatások esetén is alkalmazható? Az EUB egyértelműen kimondta, a földrajzi árujelző-oltalom nem korlátozódik az áruforgalomra, hanem kiterjed a szolgáltatásokra is, amennyiben a szolgáltatás neve vagy tartalma a védett termék minőségére vagy hírnévére utaló képzettársítást válthat ki. A spanyol tapasztalás bár „*Champanillo*” neve – az EUB álláspontja szerint – alkalmas a „*Champagne*” eredetmegjelölés hírnévének felidezésére még akkor is, ha a bárban egyetlen pohár pezsgőt sem szolgálnak fel. Ez az ítélet alapvetően megváltoztatta a földrajzi árujelző-oltalom funkcióját, az oltalom most már a védjegyjogban ismert jóhírű védjegy kiterjesztett oltalmához hasonló védelmet biztosít. A *Champanillo*-ítélettel a hírnév és minőség felidezésén alapuló visszaélés fogalma olyan terjedelmet öltött, amely komoly párhuzamot mutat az EUTMR 8(5). cikke szerinti jóhírű védjegyoltalommal. Ez a konvergencia elméleti szinten is mélyreható kérdéseket vet fel, ha a földrajzi árujelző-oltalom és a jóhírű védjegy oltalma funkcionálisan közelítenek egymáshoz, indokolt-e a két rezsím fenntartása, és milyen elvi alapon különböztethető meg a kettő a bitorlási jog szempontjából?⁵⁴²

⁵⁴⁰ C-614/17. számú ügy.

⁵⁴¹ C-783/19. számú ügy.

⁵⁴² DETRY Arnaud: GI Protection against Evocation in the EU – Assessment of the CJEU’s Interpretation and Comparison with Reputed European Trademark Protection. 2022. november 2. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4266440 Utolsó letöltés: 2025.10.23.

5.5.3. A földrajzi árujelző és a védjegy konfliktusa

A földrajzi árujelző-oltalom és a védjegy jog közötti rendszertani viszony az iparjogvédelmi jogtudomány egyik legkevésbé rendezett területe. A TRIPS-megállapodás 22–23. cikke az általános földrajzi árujelző-védelemben az áruk fogyasztói megtévesztésének tilalmából indul ki, a bor- és szeszesital-oltalmak esetén azonban – a 23. cikkben – messzemenőbb védelmet ír elő, amely a megtévesztés bizonyítása nélkül is érvényesíthető. Ez a kétszintű szerkezet önmagában normatív inkonzisztenciát teremt, amelyet az EU belső jogában az ágazati rendeletek csak részben oldanak fel.

A 2024/1143 rendelet 31. cikke kodifikálta a földrajzi árujelző és a védjegy koegzisztenciájának szabályait. A rendelet szerint egy korábban lajstromozott, jóhiszeműen megszerzett védjegy tovább használható abban az esetben is, ha a földrajzi árujelző-oltalom megadása után elvben ütközne azzal. Ugyanakkor az EUB a *Bavaria NV* ügyben⁵⁴³ már korábban kimondta, hogy ha egy védjegy devalválódott, az nem akadályozza az azt átfedő földrajzi árujelző-bejegyzést, mert a devalválódás a védjegy lajstromozhatóságát már eleve kizárná. A két rezsím konfliktusát a jogirodalomban *Gangjee* dolgozta fel a legátfogóbban, rámutatva arra, hogy a védjegy és a földrajzi árujelző különböző gazdasági funkciókat tölt be, míg a védjegy egy vállalkozás megkülönböztető képességét oltalmazta, a földrajzi árujelző egy termelői kollektíva területi kötöttségű minőségi standardját védi. E funkcionális különbség azonban a jogérvényesítési praxisban rendszeresen elhalványul, különösen akkor, amikor egy tanúsítási kollektív védjegy és egy földrajzi árujelző-regisztráció azonos termékkörre tart igényt.⁵⁴⁴

Pilström 2024-es tanulmánya arra a következtetésre jutott, hogy a védjegy–földrajzi árujelző koegzisztencia szabályai a legkevésbé sem egyértelműek a határokon átnyúló használat esetén, ha egy védjegy az EU területén lajstromozott, de egy harmadik országban lajstromba vett földrajzi árujelzővel ütközik, a prioritási szabályok alkalmazása joghézagot teremt, amelyet sem a TRIPS, sem a 2024/1143 rendelet nem tölt ki maradéktalanul.⁵⁴⁵ Ez a megfigyelés a H1 hipotézis harmonizációs célkitűzéseinek egyik legérzékenyebb pontja.

⁵⁴³ C-343/07. számú ügy.

⁵⁴⁴ GANGJEE Dev Saif: *Overlaps Between Trademarks and Geographical Indications*. In: *Overlapping Intellectual Property Rights*. 2. kiadás. Oxford University Press, Oxford, 2023. URL: <https://academic.oup.com/book/46118/chapter/404672631> Utolsó letöltés: 2025.09.23.

⁵⁴⁵ PILSTRÖM Love: *Geographical Indications and Trademarks in Conflict: Development and the Role of Regulation*. Lunds universitet, Juridiska institutionen. 2025. URL: <https://lup.lub.lu.se/student-papers/record/9189366/file/9199538.pdf> Utolsó letöltés: 2025.11.23.

5.5.4. A 2023/2411 rendelet, a kézműipari és ipari földrajzi árujelző-oltalom bevezetése

Az iparjogvédelem földrajzi árujelző-dimenzióját 2025. december 1-jétől gyökeresen átalakítja a 2023/2411 rendelet, amely az EU-szintű oltalmat kiterjeszti a kézműipari és ipari termékekre. A rendelet 2025. december 1-jén történő hatálybalépésével, egységes, a tagállami töredezett védelmet felváltó keretrendszert hoz létre olyan termékkategóriákban, mint a textíliák, ékszerek, kerámiák, üvegárúk és kovácsoltvas termékek.

A rendelet bitorlási jogi újdonsága szempontjából kiemelendő az online felületeken való jogsértés kifejezett kezelése – az agrár-rendszerhez hasonlóan – ugyanis kötelezi a tagállamokat arra, hogy *ex officio* intézkedési lehetőséget biztosítsanak a hatóságoknak mind az offline, mind az online felületeken zajló jogsértésekkel szemben. Ez a rendelkezés normatív választ ad arra a kihívásra, amelyet e-kereskedelmi jogsértések jelentenek. Az online platformokon megjelenő, a védett termék minőségét vagy hírnevét jogosulatlanul felhasználó termékek esetén a *DSA notice-and-action* mechanizmusa és a földrajzi árujelző-oltalom érvényesítése között összhangot kell teremteni, amelyre a 2023/2411 rendelet hatálya alatti termékeknél részleges jogszabályi alap keletkezett.

Meg kell említeni ugyan a rendelet novumai mellett, hogy az EUIPO 2024-es tagállami felmérése rámutat arra, hogy a tagállamok igen eltérő *ex officio* végrehajtási kapacitással rendelkeznek a kézműipari földrajzi árujelzők megsértése esetén, és a szükséges hatósági akkreditáció megszerzése több tagállamban még folyamatban van.⁵⁴⁶ Az újonnan uniós védelmi szintre emelt termékkörök védelme szükséges és hasznos, azonban bizonyos szerzők kritikát fogalmaznak meg vele szemben, miszerint koncepcionálisan szerencsésebb lett volna egységes, minden termékkategóriára kiterjedő földrajzi árujelző rendeletet alkotni, amelyben csak a terméktípusok sajátosságai térnek el, az eljárási szabályok és határidők pedig egységesek.⁵⁴⁷

⁵⁴⁶ EUIPO: Study on EU Member States' Potential for Protecting Craft and Industrial Geographical Indications. 2024. december 3. URL: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2024_Protection_of_craft_and_industrial_GIs/Study_on_EU_Member_States_potential_for_protecting_craft_and_industrial_GIs_en.pdf f Utolsó letöltés: 2025.08.11.

⁵⁴⁷ BUDILEANU Cristiana: European Union Geographical Indications for Craft and Industrial Products. A Comparative Look at Geographical Indications for Other Types of Products. In: Lex et Scientia International Journal (LESIJ), No. XXXI, Vol. 1/2024. URL: http://lexetscientia.univnt.ro/wp-content/uploads/arhive/fulltext/2024_LESIJ_XXXI_1.pdf Utolsó letöltés: 2025.08.11.

5.5.5. A 2024/1143 rendelet jogérvényesítési architektúrája

A 2024/1143 rendelet az érvényesítési rendszert két pillérre helyezi. Az első pillér a termelői csoportok megerősített jogállása, a rendelet 31(1). cikke alapján a termelői csoportok aktív perlési legitimációval bírnak és a tagállamok dönthetnek arról, hogy az élelmiszer-ellátási lánc többi szereplője (kereskedők, feldolgozók) szintén tagjai lehetnek-e e csoportoknak. Ez a rendelkezés a H3 hipotézis szempontjából is lényeges, a termelői csoportok perlési kapacitása csökkentheti az egyéni KKV-termelők eljárási terheit, amennyiben a csoport kollektívan viseli az érvényesítési költségeket.

A második pillér a hatósági *ex officio* eljárás, miszerint a rendelet kötelezi a tagállamokat arra, hogy kompetens hatóságot jelöljenek ki, amely mind a termelési szinten (specifikációnak való megfelelés ellenőrzése), mind a piacon – beleértve az online felületeket is – végez ellenőrzést. A rendelet végrehajtási keretrendszere ugyan egységesebb, mint az 1151/2012 rendelet nyomán kialakult tagállami gyakorlat, azonban a tagállami hatóságok tényleges kapacitása – személyi állomány, technológiai eszközök, online monitorozási infrastruktúra – továbbra is jelentős eltéréseket mutat.⁵⁴⁸ Ez a megfigyelés a H1 hipotézis igazolásának egyik legkézzelfoghatóbb empirikus bizonyítéka. A földrajzi árujelző-bitorlással szembeni hatékony fellépés lehetősége az EU-n belül nem egységes, és az eltérés nem pusztán a jogszabályi keret, hanem a végrehajtási kapacitás szintjén is megjelenik.

Ezzel szemben rámutatnék, hogy a földrajzi árujelző ágazatban érintett szereplőkkel végzett kutatások szemléltetik a jogérvényesítési problémák valóságos dimenzióit. A 28 vizsgált csoport összesített forgalma 79 milliárd eurót tett ki és 58 milliárd eurós exportot generált. Ugyanakkor a termelői csoportok egybehangzóan jelezték, hogy a minőségre vagy hírnévre utaló visszaélés „szürke zónái” (összetevőként való jogosulatlan hivatkozás, *gTLD*-védelmi hiányok, *metaverzum*-jelenlétek), a szűkös *ex officio* érvényesítési kapacitások és a vitarendezési mechanizmusok fragmentáltsága a legégetőbb megoldatlan problémák.⁵⁴⁹

⁵⁴⁸ KIRÁLY Tamás: Geographical Indications Craft and Industrial Products Scheme in the EU. 2024. szeptember 30. URL: https://ipkey.eu/sites/default/files/ipkey-docs/2024/IPKEY_SEA_act13_Session_2_Protecting_Craft_and_Industrial_Products_in_the_EU.pdf Utolsó letöltés: 2025.10.23.

⁵⁴⁹ oriGIn: Activities' Report 2024–2025. Organization for an International Geographical Indications Network. 2025. URL: https://www.origin-gi.com/wp-content/uploads/2025/10/Activities_Report_ENG_2024_2025.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.

5.5.6. A jogérvényesítés megfigyelései különös tekintettel Magyarországra

A hazai jogérvényesítési megfigyelések a földrajzi árujelző-bitorlás területén számosságukat tekintve nem jelentősek, így a hazai szakirodalmi feldolgozásuk hiányos. Elmondható azonban, hogy a magyar gazdaságában a mezőgazdaság és az élelmiszeripar különleges jelentőséggel bír. Ugyanez jellemzi a bortermelést is, és az ország számos egyéb, hagyományosan kiváló minőségű termékkel büszkélkedhet. Az olyan nemzetközileg is elismert megjelölések, mint a szegedi paprika, a gyulai kolbász, a makói hagyma, a tokaji bor vagy az egri bikavér nem csupán a Magyarországról kialakított képet gazdagítják, hanem komoly hozzáadott piaci értéket is jelentenek a kollektív jogosultság formájában megjelenő oltalom révén. A földrajzi árujelzők jogintézménye kiemelt szerepet játszik e termékek védelmében, ugyanakkor a bitorlással szembeni hatékony fellépés komoly kihívást jelent mind a hazai, mind az európai jogalkalmazás számára. Ez a fejezet részletesen bemutatja a földrajzi árujelzők bitorlásának elméleti hátterét és a kapcsolódó joggyakorlatot, megvilágítva a magyar és az európai uniós aspektusokat egyaránt.

A Vt. definíciója szerint a bitorlást azt követi el, aki a 109. § megsértésével az oltalom alatt álló földrajzi árujelzőt jogosulatlanul használja.⁵⁵⁰ A 109. § az oltalom tartalmát és időtartamát határozza meg, így a bitorlás lényegében az oltalom által biztosított kizárólagos használati jog megsértésével valósul meg. A földrajzi árujelzők oltalma alapján a jogosultnak fellépési lehetőséget biztosítanak mindazokkal szemben, akik az adott megjelölést jogosulatlanul használják. A bitorlás legtöbbször úgy valósul meg, hogy a termék nem a megjelölt földrajzi területről származik, mégis az oltalom alatt álló megjelölést használják rajta. Előfordulhat az is, hogy a termék a megjelölt területről származik, de nem felel meg a termékleírásban rögzített minőségi vagy előállítási követelményeknek. Látható példa arra is, hogy az oltalom alatt álló megjelölést fordítással vagy olyan kifejezésekkel együtt használják, mint „típusú”, „fajtájú”, „eljárással készült”, „féle”, „utánzat” vagy hasonló kifejezések.⁵⁵¹ Illetve az is megvalósíthatja a bitorlást, ha a termék csomagolásán, reklámanyagában vagy egyéb dokumentumain olyan

⁵⁵⁰ Vt. 110. § (1) – (3) bekezdés.

⁵⁵¹ KESERŰ Barna Arnold: A fenntartható fejlődés hatása a szellemi tulajdon-védelem rendszerére. Budapest: Dialóg Campus kiadó, 2019. p. 310. URL: https://nke.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/14748/Web_PDF_A_fenntarthato_fejlodes_hatasa.pdf?sequence=1
Utolsó letöltés: 2024.05.31.

jelzéseket vagy szimbólumokat használnak, amelyek hamis benyomást keltenek a termék eredetét illetően.

A földrajzi árujelzők bitorlása gyakran összekapcsolódik a tisztességtelen verseny fogalmával is, hiszen a jogosulatlan használat nemcsak a jogosultak érdekeit sérti, hanem a fogyasztókat is megtéveszti a termék származásával, minőségével kapcsolatban. A védjegyjogi szabályozáson túl tehát a tisztességtelen piaci magatartás tilalmára vonatkozó szabályok is alkalmazhatók az ilyen esetekben. A földrajzi származásra utaló jelzések védjegyjogi megítélése szempontjából alapvetően kétféle megítélés alá eshetnek, ha a feltüntetett származás megfelel a valóságnak, a megjelölés leíró jellegű, deskriptív, és emiatt kétségesé válhat arra való alkalmassága, hogy az árut megkülönböztesse mások áruitól; ha pedig a megjelölés a valóságtól eltérően utal a földrajzi származásra, annak vizsgálata válik szükségessé, hogy a megjelölés nem tévesztheti-e meg a fogyasztókat.⁵⁵²

Fontos megjegyezni, hogy míg a kereskedelmi forgalomban a termék szokásos elnevezésévé vált jelölés nem részesülhet oltalomban, addig a már lajstromozott földrajzi árujelző sem válhat a termék kereskedelmi forgalomban szokásos elnevezésévé, ezzel elveszítve oltalmi jellegét. Ez a rendelkezés is a bitorlások elleni hatékony védelmet szolgálja.

Földrajzi árujelző bitorlása miatt a földrajzi árujelző jogosultja, illetve jogos használója pert indíthat a bíróság előtt és a törvényben meghatározott igényekkel léphet fel. A termékleírást is igénylő földrajzi árujelzők jogosulatlan használata ellen nem csupán a jogosultak léphetnek fel, hanem azok a hatóságok is, amelyek a jogszabály alapján a termékleírásnak való megfelelést ellenőrzik. Bitorlás miatt az a kérelmező is felléphet, akinek földrajzi árujelzője átmeneti oltalomban részesül, de az eljárást fel kell függeszteni mindaddig, amíg a földrajzi árujelző lajstromozása tárgyában jogerős döntést nem hoznak.

A joggyakorlat szempontjából említést érdemel az Iparjogvédelmi Szakértő Testület döntése⁵⁵³, amelyben a „Szegedi Paprika” megjelöléssel foglalkozott. Az ügy háttéréhez tartozik, hogy Szeged, mint eredetmegjelölés áll oltalom alatt.⁵⁵⁴ Az alapügyben egy gazdasági társaság

⁵⁵² Cégvezetés: A földrajzi származásra utaló jelzések és jogi védelmük. Cégvezetés 97. szám. 2006. május 1. URL: <https://cegvezetes.hu/2006/05/a-foldrajzi-szarmazasra-utalo-jelzesek-es-jogi-vedelmuk/> Utolsó letöltés: 2024.06.14.

⁵⁵³ ISZT-23/2011. számú szakvéleménye.

⁵⁵⁴ „A „Szeged”, „Szegedi” és „Szegediner” elnevezések 502 nemzetközi lajstromszámon, a Nizzai Megállapodás 30. osztályába tartozó „fűszerpaprika őrlemény” termékek vonatkozásában a Lisszaboni Megállapodás alapján.

fűszerpaprika-őrleményeket hozott forgalomba és azok csomagolásán a „Szegedi Paprika” megjelölést használta, az őrleményekben azonban importból származó paprika került felhasználásra. A szakvélemény megjegyzi, hogy a földrajzi árujelzők – függetlenül attól, hogy azok eredetmegjelölések vagy földrajzi jelzések – az árujelzők között a legértékesebbek. Nem ritkán több évtized, de akár több évszázados használat és az annak következtében a fogyasztók körében kialakuló jó hírnév is szükséges ahhoz, hogy egy árujelző egyáltalán alkalmas legyen arra, hogy földrajzi árujelzőként oltalmat kapjon. Fontos megállapítás az is, hogy gazdasági társaság kizárólag abban az esetben volt jogosult a „Szeged” feliratot elhelyezni a paprikaőrlemény termék csomagolásán, ha a termék tartalma az eredetmegjelölés termékelírásának megfelelő lett volna. Ki kell emelni azt is, hogy eredetmegjelölés bitorlása valósul meg abban az esetben is, ha az úgy szerepel a csomagoláson, hogy közben csupán egy gyártási folyamat zajlik le az eredetmegjelölés területén. Az oltalom megsértése szempontjából az sem lett volna elegendő, ha az összes gyártási folyamat a területen zajlik, miközben az alapanyagok nem a termőterületről származnak. A „Szeged” jelzés használata olyan fűszerpaprika-őrlemény termék csomagolásán, amely nem a termőterületről származó alapanyagot is tartalmazott, az eredetmegjelölés bitorlását jelenti.⁵⁵⁵ Az eset arra is rámutat, hogy amennyiben egy terméken a jogosan használt védjegyben jelenik meg az árujelző – amely azonban már nem felel meg az eredetmegjelölés termékleírásában szereplő kritériumoknak – akkor a jogszerű védjegyhasználat mellett, az eredetmegjelölés bitorlása valósulhat meg. Ezen túlmenően pedig még akár a jogi személy a nevének kialakítása, valamint annak használata révén is megvalósíthat védjegy- vagy földrajziárujelző-bitorlást.

A földrajzi árujelzők oltalmával kapcsolatos bírósági eljárásban a Vt. XI. és XII. fejezetében foglalt rendelkezések megfelelően irányadók. Ez azt jelenti, hogy a védjegyekre vonatkozó eljárási szabályok – a szükséges eltérésekkel – alkalmazandók a földrajzi árujelzőkkel kapcsolatos perekben is. A bírósági eljárás során kiemelt jelentősége van a bizonyításnak, különösen annak megállapítása, hogy a kérdéses termék valóban nem felel meg a földrajzi árujelző használatához szükséges feltételeknek. Ebben az illetékes szakhatóságok szakvéleménye is fontos szerepet játszhat.

Nemzetközi eredetmegjelölés-oltalom alatt állnak a szerződő államok területén. A „Szeged” elnevezés G9700003 ügyszámom, 3 lajstromszámon (eredetmegjelölésként) hazai földrajzi árujelző oltalom alatt is állt. Az Európai Bizottság 2011. november 3-án kelt döntésével, HU/PDO/0005/0395 számon közösségi földrajzi árujelzőként (eredetmegjelölésként) lajstromozta a „Szeged” megjelölést „a Szerződés I. mellékletében felsorolt egyéb termékek (fűszerek stb.) vonatkozásában. A közösségi földrajzi árujelző a korábbi nemzeti eredetmegjelölés helyébe lépett.”

⁵⁵⁵ ISZT-23/2011. számú szakvéleménye.

A digitalizáció és az új technológiák, mint például a blokklánc, új lehetőségeket kínálhatnak a földrajzi árujelzők nyomonkövethetőségének és hitelességének biztosítására. Emellett a fenntarthatóság és a környezetvédelem várhatóan egyre fontosabb szerepet kap a földrajzi árujelzők rendszerében, összhangban a globális trendekkel és fogyasztói elvárásokkal.⁵⁵⁶ A földrajzi árujelzők jelentős potenciállal rendelkeznek a helyi gazdaságok támogatására, a kulturális örökség megőrzésére és a minőségi termékek népszerűsítésére. A jövőbeli sikerük nagyban függ attól, hogy mennyire tudnak alkalmazkodni a változó piaci körülményekhez és fogyasztói igényekhez, miközben megőrzik alapvető értékeiket és hitelességüket. Gondoljunk csak a Hungarikumokra⁵⁵⁷ és az általuk bennünk, mint fogyasztóban keltett benyomásra.⁵⁵⁸ A földrajzi árujelzők rendszere folyamatosan fejlődik, és várhatóan továbbra is fontos szerepet játszik majd a mezőgazdasági és élelmiszeripari politikában, valamint a vidékfejlesztési stratégiákban világszerte. A földrajzi árujelzők oltalmának rendszere mind magyar, mind európai szinten komplex, többretegű szabályozást mutat.⁵⁵⁹ Míg az ipari és kézműipari termékek esetén a nemzeti oltalom érvényesül, addig a mezőgazdasági termékek, élelmiszerek, borok és szeszes italok esetében az európai uniós oltalom a meghatározó. Hazánk az uniós tagállamok közül a hetedik helyen áll az oltalomban részesülő földrajzi árujelzők számát tekintve. A földrajzi árujelzők oltalma nemcsak jogi, hanem gazdasági szempontból is rendkívül fontos, hiszen a földrajzi árujelzővel ellátott termékek jelentősen magasabb értéket képviselnek a piacon. A földrajzi árujelzők rendszere emellett hozzájárul a vidéki gazdaságok fejlődéséhez,

⁵⁵⁶ Jó példa lehet a környezetvédelmi szempontok jelzéséhez használt termékjelölések, vagy tanúsító védjegyek alkalmazása.

Lásd: BÁNYAI Orsolya; FODOR László: Zöld jelzést kapott?: termékjelölések a fogyasztó- és a környezetvédelemben. In: SZIKORA Veronika et al. (szerk.): A fogyasztók védelmének új irányai és kihívásai a XXI. században. Debrecen, 2018. p. 275-294.

BARANYI Tamás: A termékjelölések és a környezetvédelem kapcsolata. In: Doktoranduszok fóruma: Miskolc, 2002. november 6. Miskolc, 2003. p. 32-39.

⁵⁵⁷ Lásd: BELCSÁK Péter: A hungarikumok jogi védelmének essenciája, avagy értékeink felsőfokon. In: DEÁK Beáta et al. (szerk.): Acta iuvenum Caroliensia III. [Budapest], 2012. p. 323-345.

CSÉCSY György: A Hungarian speciality in protection of origin: the designation Hungarikum. In: SZIKORA Veronika (szerk.): Civil law issues in intellectual property rights and consumer protection. Debrecen, 2014. p. 51-55.

LANDI Balázs: Szellemi értékek nemzeti mértéke, avagy nemzeti értékek szellemi mértéke: a hungarikum. In: POGÁCSÁS Anett (szerk.): Szellemi alkotások az ember szolgálatában. Budapest, 2022. p. [45]-55.

⁵⁵⁸ KÓKAI-KUNNÉ SZABÓ Ágnes: Hungarikumok, avagy a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek oltalmának lehetőségei. In: Miskolci doktoranduszok jogtudományi tanulmányai. 11. köt. Miskolc, 2012. p. 331-344.

⁵⁵⁹ Lásd: ECHOLS Marsha A.: Geographical indications for food products: international legal and regulatory perspectives. Alphen aan den Rijn, 2008. X, p. 315.

a hagyományos termelési módszerek megőrzéséhez és a fogyasztók minőségi termékekhez való hozzáféréséhez is.⁵⁶⁰

A földrajzi árujelzők hazai és közösségi szabályozása önmagában számos kérdést hordoz.⁵⁶¹ A bitorlása pedig olyan komplex probléma, amely mind elméleti, mind gyakorlati szempontból jelentős kihívásokat tartogat. Az oltalom alatt álló földrajzi árujelzők jogosulatlan használata nemcsak a jogosultak gazdasági érdekeit sérti, hanem a fogyasztókat is megtéveszti, és hosszú távon a termékek hírnevét, minőségét is veszélyeztetheti. Az Európai Unióban a 2024-es reform egységes jogi keretet biztosít a borok, szeszes italok és mezőgazdasági termékek földrajzi jelzéseinek szabályozásához, ami várhatóan hozzájárul a hatékonyabb védelemhez. A jövőben a szabályozás mellett kiemelt szerepe lesz a fogyasztói tájékozottság növelésének, a hatékony ellenőrzési és jogérvényesítési rendszerek kialakításának, valamint a digitális kihívásokra adott megfelelő válaszoknak. A földrajzi árujelzők bitorlása elleni eredményes fellépés csak a jogosultak, a hatóságok és a fogyasztók együttes erőfeszítésével valósulhat meg. A földrajzi árujelzők megfelelő védelme nemcsak a jogosultak számára jelent gazdasági előnyt, hanem hozzájárul a kulturális örökség megőrzéséhez, a vidéki térségek fejlődéséhez és a fogyasztók minőségi termékekhez való hozzáféréséhez is. Ezért a bitorlással szembeni hatékony fellépés közös érdek, amely komplex megközelítést és folyamatos jogfejlesztést igényel.

⁵⁶⁰ KÓKAI-KUNNÉ SZABÓ Ágnes: Az agrártermékek eredetmegjelöléseinek és földrajzi jelzéseinek oltalma, a hagyományos értékek megőrzése. In: MENYHÁRD Attila et al. (szerk.): 350 éves az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, 1. kötet. Budapest, 2018. p. 303-314.

⁵⁶¹ Lásd: JÓKÚTI András, KÓKAI-KUNNÉ SZABÓ Ágnes: A földrajzi árujelzők közösségi és hazai szabályozása. In: BACHER Vilmos et al. (szerk.): Fehér könyv a szellemi tulajdon védelméről. 2005. Budapest, 2006. p. 85-103.

5.6. A növényfajta-oltalom

5.6.1. A növényfajta-oltalom *sui generis* jellege és elhelyezése az iparjogvédelmi rendszerben

A növényfajta-oltalom a nemesített növényfajták jogi védelmét biztosító *sui generis* iparjogvédelmi oltalmi forma. Ez az oltalom a növénynemesítés eredményeként létrejövő új növényfajták biológiai sajátosságaihoz igazodik, és lehetővé teszi a nemesítők számára, hogy kizárólagos jogokat szerezzenek az általuk kifejlesztett új fajtákra vonatkozóan. A növényfajta-oltalom Magyarországon ismert oltalmi forma, de az Európai Unióban létezik egységes, minden tagállamra kiterjedő közösségi növényfajta-oltalom, amely gyakorlatilag átvette a hazai rendszer feladatait.

A növényfajta-oltalom rendszere nemzetközi, nemzeti és uniós szinten is szabályozott. Nemzetközi szinten a növényfajták oltalmára létesült nemzetközi egyezmény, az ún. UPOV⁵⁶² Egyezmény hozta létre ezt az önálló iparjogvédelmi oltalmi formát. Az UPOV Egyezmény meghatározta a növényfajta-oltalom anyagi jogi szabályait és kialakította a fajtavizsgálat irányelveit. Magyarország 1983 óta tagja az UPOV Egyezménynek, és 2002-ben csatlakozott az egyezmény 1991. évi szövegéhez. Nemzeti szinten Magyarországon a növényfajta-oltalom lajstromozása a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának hatáskörébe tartozik. A magyar szabadalmi jog már 1969-ben szabályozta az UPOV rendszerű növényfajta szabadalmat, amelyet 2003-ban felváltott az önálló növényfajta-oltalom. Az Európai Unióban létezik egy egységes, minden tagállamra kiterjedő oltalom is, a közösségi növényfajta-oltalom. Ezt a franciaországi székhelyű Közösségi Növényfajta-hivatal (*a továbbiakban: CPVO*) kezeli.⁵⁶³ A közösségi növényfajta-oltalom 1994. évi szabályozása az UPOV Egyezmény 1991. évi szövegén alapul.

A növényfajta-oltalom rendszere azonban nem mentes a kihívásoktól. A biotechnológia robbanásszerű fejlődése új kérdéseket vet fel az oltalom tárgyát és terjedelmét illetően. A DNS-

⁵⁶² Nemzetközi Új Növényfajták Oltalmára Létesült Unió.

⁵⁶³ Nébih: Jogszerű fajtahasználat a fajtaoltalommal védett gyümölcsfajták esetében. 2020.04.28. URL: <https://portal.nebih.gov.hu/-/jogszeru-fajtahasznalat-a-fajtaoltalommal-vedett-gyumolcsfajtak-eseteben> Utolsó letöltés: 2024.05.20.

szekvenálás és más modern technikák lehetővé teszik a gének pontosabb azonosítását és módosítását, ami új szempontokat hoz be a növényfajta jogi védelmének kérdéskörébe. A növényfajta-oltalom rendszere két fontos kivételt is tartalmaz. Az egyik a nemesítői kedvezmény, amely lehetővé teszi az oltalom alatt álló növényfajta nemesítési kiinduló anyagként való egyszeri felhasználását. A másik a mezőgazdasági mentesség, amely a gazdáknak biztosítja a termés visszavetéséhez való jogot.

Az uniós szintű oltalom egységes keretét a közösségi növényfajta-oltalmi jogokról szóló 2100/94/EK tanácsi rendelet (*a továbbiakban: CPVR-rendelet*) teremti meg. E rendelet alapján a Közösségi Növényfajta-Hivatal (CPVO) – egyetlen bejelentéssel az Európai Unió teljes területére kiterjedő hatályú oltalmi jogot ad. A közösségi rendszer sikere számokban is mérhetőnek bizonyul, 1995-től napjainkig több mint 80 000 oltalom iránti kérelmet nyújtottak be a CPVO-hoz, és több mint 60 000 közösségi növényfajta-oltalmi jogcímet adtak ki. A WIPO 2024. évi Szellemitulajdon-indikátor-jelentése alapján 2023-ban a CPVO 2866 bejelentést kapott, a globális bejelentések 9,9%-át képviselve – a világ második legfontosabb növényfajta-oltalmi regisztrátora.⁵⁶⁴

A TRIPS-megállapodás 27. cikke (3) bekezdésének b) pontja értelmében az Európai Unió az ún. *sui generis* védelmi modellt valósítja meg, a növényfajta-oltalom sem a szabadalmi, sem az egyéb szellemi tulajdonjogi kategóriákba nem sorolható be maradéktalanul, hanem a biológiai sajátosságokra szabott önálló oltalmi rendszert alkot. E *sui generis* jelleg a bitorlási tényállás megítélésére is közvetlen kihatással van, az oltalom nem egy elvont szellemi teljesítményre, hanem élő, reprodukálható biológiai entitásra irányul, amelynek természetes sokszorozhatósága egyúttal a legfőbb bitorlási kockázatot is jelenti.

A bitorlás vonatkozásában az oltalom korlátai között meg kell említeni a kivételeket. Ugyanis a növényfajta-oltalom egyik fontos sajátossága, hogy bizonyos esetekben nem minősül bitorlásnak az oltalom alatt álló növényfajta felhasználása. Ezek a kivételek a szabadalmi jogtól eltérő, sajátos jelleggel kölcsönöznek a növényfajta-oltalomnak. Az egyik ilyen kivétel a

⁵⁶⁴ KÓKAI-KUNNÉ SZABÓ Ágnes: A növényfajta-oltalom, a közösségi növényfajta-oltalom. In: Internetes Jogtudományi Enciklopédia. ORAC Kiadó. Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Budapest. 2024. p. 1-19.

nemesítői kedvezmény, amely szerint nem minősül bitorlásnak az oltalom alatt álló növényfajta felhasználása további fajták nemesítése céljából. Ez a kivétel alapvető jelentőségű a növénynemesítés folyamatossága és fejlődése szempontjából, hiszen lehetővé teszi a már meglévő fajták felhasználását új fajták létrehozására. A nemesítői kedvezmény lényege, hogy a jogosult engedélye nélkül kutatási célra, illetve kiinduló anyagként felhasználható az oltalom alatt álló növényfajta.

A másik kivétel a mezőgazdasági mentesség⁵⁶⁵ vagy gazdálkodói privilégium, amely ugyancsak jelentős kivétel a növényfajta-oltalom bitorlása alól. Eszerint az a gazdálkodó, aki az oltalom alatt álló növényfajta megvásárolt szaporítóanyagát saját gazdaságában elveti, és a fenntartható termesztés érdekében a kapott terményt korlátozott mennyiségben és értékben, saját gazdaságában ismét elveti, nem követ el bitorlást. Ez a kivétel különösen fontos a kisgazdálkodók számára, mivel lehetővé teszi a saját termény vetőmagként való újrafelhasználását anélkül, hogy minden alkalommal engedélyt kellene kérniük vagy díjat fizetnének a jogosultnak. Fontos azonban, hogy a gazdálkodói privilégium gyakorlása a jogosult felé díjfizetési kötelezettséget eredményezhet, de ez nem növényfajta-oltalom bitorlási eljárást, hanem csupán méltányos díj megfizetését vonja maga után.⁵⁶⁶

⁵⁶⁵ 2100/94/EK rendelet szerint.

⁵⁶⁶ KURUCZ Mihály: A szellemi tulajdon védelme az agrárjogban – a növényfajta oltalom agrárjogi specifikumai. In: SZALMA József (szerk.) A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2015. Újvidék, Szerbia: Vajdasági Magyar Tudományos Társaság. 2016. p. 152-191. URL: https://www.vmtt.org.rs/mtn2015/152_191_Kurucz.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.18.

Összességében a növényfajta-oltalom egy komplex és folyamatosan fejlődő terület, amely igyekszik egyensúlyt teremteni a nemesítők jogainak védelme és a mezőgazdaság, valamint a tudományos kutatás igényei között. Az oltalom célja, hogy ösztönözze az innovációt a növénynemesítés területén, ugyanakkor biztosítsa a genetikai sokféleség megőrzését és a mezőgazdasági termelés fenntarthatóságát. A növényfajta-oltalom tulajdonosa felléphet bárkivel szemben, aki engedélye nélkül hasznosítja a fajtát, ami biztosítja számára az innovációba fektetett munka és beruházás védelmét.⁵⁶⁷ A növényfajta-oltalom jelentősége a jövőben várhatóan tovább növekszik, különösen a klímaváltozás és az élelmezésbiztonság kihívásainak fényében. Az új, ellenállóbb és termelékenyebb növényfajták nemesítése kulcsfontosságú lehet ezeknek a globális kihívásoknak a kezelésében. Ugyanakkor a rendszernek rugalmasnak kell maradnia, hogy alkalmazkodni tudjon a gyorsan változó technológiai és társadalmi környezethez. A növényfajta-oltalom területén a jövőben várhatóan további fejlődés és finomhangolás várható, különösen az új nemesítési technikák, például a génszerkesztés jogi szabályozása terén. Emellett a rendszernek meg kell találnia az egyensúlyt a nemesítők jogainak védelme és a genetikai erőforrásokhoz való hozzáférés biztosítása között, különös tekintettel a fejlődő országok érdekeire. Végül, de nem utolsósorban, a növényfajta-oltalom rendszerének továbbra is biztosítani kell a transzparenciát és a jogbiztonságot, hogy mind a nemesítők, mind a gazdálkodók és a fogyasztók számára kiszámítható és megbízható keretet nyújtson. Ez elengedhetetlen a növénynemesítés területén történő további innovációk és befektetések ösztönzéséhez, amelyek végső soron hozzájárulnak a fenntartható mezőgazdaság és az élelmezésbiztonság globális céljainak eléréséhez.

A növényfajta-oltalom bitorlásának bizonyítása gyakran összetett feladat, ami különleges szakértelmet igényel. A bizonyítás során olyan kérdéseket kell tisztázni, mint a fajták azonossága vagy lényegi hasonlósága, a jogosult engedélyének hiánya, valamint a bitorlással okozott kár mértéke. A magyar és az uniós joggyakorlatban egyaránt kihívást jelent az, hogy a növényfajták esetében a jogsértés gyakran nehezen felderíthető. A jogosultak számára problémát okozhat annak nyomon követése, hogy termékeiket hol és hogyan használják fel jogosulatlanul. További nehézséget jelent, hogy a növényfajták szaporítóanyaga természetes módon is terjedhet, ami megnehezíti a szándékos jogsértések bizonyítását. A jogérvényesítési folyamat részeként a jogosultak ideiglenes intézkedéseket is kérhetnek, amelyek célja a további

⁵⁶⁷ SZTNH: Növényfajta oltalom. 2020.04.21. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/novenyfajta-oltalom> Utolsó letöltés: 2023.04.10.

jogsértések megakadályozása az eljárás ideje alatt. Ezek az intézkedések különösen fontosak lehetnek a mezőgazdasági szezonális miatt, hiszen egy vegetációs időszak alatt bekövetkező jogsértés helyrehozhatatlan károkat okozhat a jogosultnak. A bizonyítás során különösen problematikus lehet a fajták morfológiai és genetikai tulajdonságainak összehasonlítása. A modern biotechnológiai módszerek, különösen a DNS-elemzés, segítséget nyújthatnak a fajták azonosításában és összehasonlításában, de ezek alkalmazása további jogi és szakmai kérdéseket vet fel. További nehézséget jelent a gazdasági kár bizonyítása és mértékének meghatározása. A növényfajta-oltalom bitorlása esetén a kár több formában jelentkezhethet, elmaradt licencdíj, piaci részesedés csökkenése, árcsökkenés, vagy a fajta reputációjának sérelme. Ezek számszerűsítése gyakran komoly kihívást jelent a jogosult számára.

Magyarországon a növényfajta-oltalom bitorlásával kapcsolatos jogviták a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala és a bíróságok hatáskörébe tartoznak. Az SZTNH lajstromozza a magyar növényfajta-oltalmakat, míg a bíróságok járnak el a bitorlási perekben. A magyar joggyakorlatban a növényfajta-oltalom bitorlásának esetei viszonylag ritkák – Kúriai, korábban Legfelsőbb Bírósági joggyakorlat nem is ismert – a szabadalmi vagy védjegybitorlási ügyekhez képest. Ennek egyik oka lehet, hogy a növényfajta-oltalom speciális szakterületi ismereteket igényel, ami megnehezíti mind a jogsértések felismerését, mind pedig azok jogi úton történő érvényesítését, valamint a számosságból adódó különbségek is hatással vannak az oltalmak mennyiségére.

A magyar bírósági gyakorlat a növényfajta-oltalom bitorlása esetén elsősorban a kár megtérítésére és a jogsértés abbahagyására helyezi a hangsúlyt. A károk számítása során figyelembe veszik a jogosult elmaradt hasznát, a jogsértő által elért gazdagodást, valamint az esetleges licencdíjat, amelyet a jogsértőnek meg kellett volna fizetnie, ha jogszerűen járt volna el. A magyarországi jogesetek jelentős részében a bitorlás a szaporítóanyag (pl. lemetszett vesszők, vetőmag) értékesítésével valósult meg.⁵⁶⁸

⁵⁶⁸ Fővárosi Ítéltábla 8.Pf. 21.425/2006/3. számú határozata,
Fővárosi Ítéltábla 8.Pkf. 26.549/2006/3. számú határozata,
Fővárosi Ítéltábla 8. Pf. 21.269/2012/4. számú határozata,
Fővárosi Ítéltábla 8. Pf. 20.913/2013/4. számú határozata.

5.6.2. A bitorlási tényállás anyagi jogi elemei a Szt. és a CPVR-rendelet alapján

A növényfajta-oltalom bitorlása a növényfajta-oltalomból eredő kizárólagos jog megsértése. Bitorlást követ el az, aki a növényfajta-oltalom alatt álló fajtát a jogosult engedélye nélkül hasznosítja. Ezt a magyar jogszabály (Szt.) *expressis verbis* rögzíti, és kimondja, hogy a növényfajta és a növényfajta-oltalom bitorlására egyebekben a találmány és szabadalombitorlásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.⁵⁶⁹ A bitorlási cselekmények pontos meghatározása azért kulcsfontosságú, mert ez alapozza meg a jogosult igényérvényesítési lehetőségeit. A bitorlás megállapításához nem szükséges a szándékosság vagy a gondatlanság bizonyítása, mivel a növényfajta-oltalom megsértése objektív alapú. A jogsértés ténye elegendő a polgári jogi igények érvényesítéséhez. A magyar bírósági gyakorlat pedig rámutat arra is, hogy más körülmények mérlegelése nem szükséges. A Fővárosi Ítéltábla megállapítása szerint, a növényfajta szaporítóanyagának a szabadalmas engedélye nélkül történő kereskedelmi forgalomba hozatala önmagában megvalósítja a bitorlást, ezért nincs relevanciája annak, hogy az értékesített szaporítóanyag kiültetéséből mekkora megeredési aránnyal lehet számolni.⁵⁷⁰

A már korábban is említett módon a magyar rendszer egyik sajátossága a növényfajta-oltalom és az állami elismerés közötti különbségtétel. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által kiadott növényfajta-oltalom – amely a tulajdonosnak kizárólagos hasznosítási jogot garantál – elkülöníthető a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal által nyújtott állami elismeréstől, hiszen az utóbbi a köztermesztésbe történő felvétel előfeltétele és a Nemzeti Fajtalistára kerülés lehetőségét biztosítja. Ez a kettősség jelentős hatással van a bitorlási esetekre is, mivel egy fajta köztermesztésbe vétele nem jelenti automatikusan, hogy az bárki által szabadon hasznosítható lenne. A nemesítői díj csak a növényfajta-oltalom esetén érvényesíthető, nem pedig az állami elismerés alapján. Ez a különbségtétel számos félreértésre adhat okot, és befolyásolhatja a bitorlási ügyek kimenetelét is.⁵⁷¹

⁵⁶⁹ Szt. 114/C. § * (1) – (2) bekezdése.

⁵⁷⁰ Fővárosi Ítéltábla 8. Pf. 21.425/2006/3. számú határozata.

⁵⁷¹ SZTNH: Növényfajta oltalom. 2020. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/novenyfajta-oltalom>
Utolsó letöltés: 2025.04.18.

A CPVR-rendelet 13. cikke határozza meg a nemesítő kizárólagos jogának tartalmát, a jogosult engedélye szükséges az oltalom alatt álló fajta szaporítóanyagával összefüggő valamennyi kereskedelmi célú cselekményhez, beleértve az előállítás, a szaporítás céljára való előkészítést, az értékesítést és az exportot-importot. A CPVR-rendelet 94. cikke rendelkezik a bitorlásról, amely alapján az oltalomra vonatkozó jogok megsértése esetén közvetlen polgári jogi igényt biztosít; eltiltást, méltányos díjazást, szándékos vagy gondatlan bitorlás esetén pedig teljes kártérítést követelhet. Hasonlóképpen a magyar szabályozás is meghatározza a növényfajta-oltalom jogosultját megillető kizárólagos hasznosítási jog tartalmát és a jogsértő magatartások körét.⁵⁷²

Az EUB 2016. június 9-én hozta meg ítéletét a *Hansson v. Jungpflanzen Grünewald GmbH* ügyben⁵⁷³, amellyel az európai növényfajta-oltalmi bitorlási jog mérföldkőhöz érkezett. A *Düsseldorfi Oberlandesgericht* által felterjesztett előzetes döntéshozatali kérdésre adott válaszában az EUB egyértelműen kimondta, a CPVR-rendelet 94. cikke alapján fizetendő méltányos díjazás kizárólag a jogosult által elszenvedett tényleges és biztos kárt köteles fedezni, nem pedig büntető jellegű „jogsértői felár” (*infringer supplement*) kiszabását teszi lehetővé. Az ítélet bekezdései hangsúlyozzák, hogy a kárszámítás objektív alapon nyugszik, és annak összege pontosan kell, hogy tükrözze a jogsértésből eredő veszteséget. Ezzel az EUB elzárta a *flat-rate* büntető kártérítés útját a növényfajta-oltalmi eljárásokban, ami a 2004/48/EK irányelv 13. cikke alapján esetleg lehetséges lenne más szellemi tulajdonjogi területeken.

Fontos fejleményt jelent a Velencei Bíróság 2025-ös ítélete⁵⁷⁴ a *Limagrain Europe* ügyében, amelyben a bíróság az alperes forgalmazó szakmai gondatlanságát állapította meg annak ellenére, hogy az az eredeti értékesítőtől nem kapott tájékoztatást az oltalom fennállásáról. A döntés két szempontból is precedensértékű. Egyrészt megerősítette, hogy a gondatlanság megállapítása a 94. cikk (2) bekezdése szerinti – magasabb összegű – kártérítési rezsimbe vonja az ügyet; másrészt rögzítette, hogy a 97. cikk értelmében a kárszámítást a nemzeti jog szabályai vezérelhetik, ami Olaszországban az Ipari Tulajdonjogi Kódex⁵⁷⁵ szerint a bitorló profit teljes

⁵⁷² Szt. 109. (2) bekezdés.

⁵⁷³ C-481/14. számú ügy.

⁵⁷⁴ *Tribunale di Venezia, Sezione specializzata in materia di impresa*, 2025. november 12-i ítélete, n. 2380/2025.

⁵⁷⁵ Lásd: *Codice della proprietà industriale*

visszatérítését is magában foglalja.⁵⁷⁶ Ez az ítélet illeszkedik a H1 hipotézis szabályozási heterogenitásának keretébe, ugyanaz az uniós rendelet tagállamonként eltérő kártérítési összegeket generál.

A bitorlási tényállás elhatárolásában különösen nehéz értelmezési kérdés merül fel a szaporítóanyag és a betakarított termék határán. Az UPOV 1991. évi szövegének 14. cikke a betakarított termékre kiterjedő oltalmat csak akkor ismeri el, ha a jogosult érdekkörében nem állt fenn „*reasonable opportunity*” a jogai érvényesítésére a szaporítóanyag szintjén. Erre mutatnak rá a Nadorcott ügyek. Az EUB *Club de Variedades Vegetales Protegidas v Martínez Sanchis* ügyben⁵⁷⁷ vizsgálta, hogy a *Nadorcott* mandarin fajtatulajdonosa a gyümölcsre is kiterjesztheti-e a jogait, ha a fák engedély nélküli telepítésével szemben korábban nem lépett fel. A Bíróság azt a kompromisszumos tételt fogalmazta meg, hogy a betakarított anyagra csak akkor terjed ki a védelem, ha a jogosultnak „nem volt észszerű lehetősége” jogait már a szaporítóanyag szintjén gyakorolni. Dogmatikailag ez a megoldás a jogosult aktív magatartását – bizonyos fokig – feltétellel emeli, ugyanakkor meghagyja a mozgásteret ott, ahol az engedély nélküli hasznosítás rejtett vagy későn felismerhető. Az angol *Nador Cott Protection SAS v Asda Stores Ltd & Anor*⁵⁷⁸ ügyben a bíróság pedig azt vizsgálta, hogy a *Nadorcott* fajta jogosultja felléphet-e az *Asda* által forgalmazott *Tang Gold* mandarin ellen, mint feltételezetten függő (*essentially derived*) fajta, illetve mint a fajtaoltalommal ütköző betakarított termék. Az ítélet két szempontból is jelentős ugyanis egyrészt a bíróság végül elutasította, hogy a *Tang Gold* „*essentially derived*” lenne, másrészt a „*reasonable opportunity to exercise his rights*” fordulatot szűken, tényleges jogérvényesítési lépésekhez köti. A bíróság álláspontja szerint a jogosult nem hivatkozhat utólag a betakarított anyag védelmére pusztán arra alapozva, hogy elvileg lehetősége lett volna fellépni – konkrét, aktív védelmi lépések (például perindítás, határozott jogérvényesítési kísérlet) hiányában a betakarított terményre vonatkozó igény elvész. Az angol bíróság szerint a jog érvényesítése tényleges jogi lépéssel kell, hogy megtörténjen, míg a kontinentális megközelítés lazábban kezeli ezt a követelményt. Ez az értelmezési divergencia az egyébként egységesnek tekintett közösségi jog tagállami szintű eróziójának szemléletes példája.

⁵⁷⁶ ANACLETO Domenico: Plant variety infringement: Court of Venice Rules Professional Negligence Trumps ‘Good Faith’ Defence. 2025. december 19. URL: <https://www.trevisancuonzo.com/en/2025/12/plant-variety-infringement-court-of-venice-rules-professional-negligence-trumps-good-faith-defence/> Utolsó letöltés: 2026.01.02.

⁵⁷⁷ C-176/18. számú ügy.

⁵⁷⁸ EWHC 941 (Pat) ügy.

5.6.3. A lényegében származtatott fajta fogalmának bitorlási jogi vetülete

Különös elméleti és gyakorlati problémákat vet fel a lényegében származtatott fajták kérdése. Az UPOV Egyezmény 1991. évi szövege vezette be ezt a fogalmat, amely szerint egy fajta akkor tekinthető lényegében származtatottnak, ha alapvetően a közösségi növényfajta-oltalom alatt álló fajtából származtatott, és az oltalom alatt álló fajta maga nem származtatott fajta, az oltalom alatt álló fajtától nem megkülönböztethető, vagy a fajta előállításához az oltalom alatt álló fajta ismételt felhasználására van szükség.⁵⁷⁹

A lényegében származtatott fajták esetében az eredeti fajta jogosultjának hozzájárulása szükséges a hasznosításhoz, ami több bitorlási per alapját képezte már az Európai Unióban.⁵⁸⁰ Deklarálható tehát, hogy a növényfajta-oltalmi bitorlás egyik leginkább vitatott részterülete a lényegében származtatott fajta (*essentially derived variety, EDV*) koncepciója, amelyet az UPOV 1991. évi Egyezmény 14. cikkének (5) bekezdése és a CPVR-rendelet 13. cikkének (6) bekezdése vezet be. Az EDV-fogalom lényege, ha egy fajta genetikai tartalmában alapvetően az eredeti (*initial variety*) fajtától ered, miközben annak lényegi jellemzőit megtartja, a nemesítői kiváltság (*breeder's exemption*) nem oldja fel a kizárólagos jogosulti engedély szükségességét.⁵⁸¹ A biotechnológia fejlődésével ez a terület egyre komplexebbé válik, mivel az új nemesítési módszerek alkalmazásával egyre nehezebb meghatározni, mi tekinthető lényegében származtatott fajtának. Az EDV-fogalom alkalmazási korlátai az új nemesítési technikák korában is kérdéseket vet fel. Az EDV-szabályozás jogalkotói célja azonban egyértelműen az volt, hogy megakadályozza az ún. „technológiai potyázás” – vagyis azt az esetet, amikor valaki csekély innovatív hozzájárulással az eredeti nemesítő befektetésének gyümölcseit aratja le.⁵⁸² Ugyanakkor a genetikai konformitás önmagában nem elegendő az

⁵⁷⁹ KÓKAI-KUNNÉ SZABÓ Ágnes: A növényfajta-oltalom, a közösségi növényfajta-oltalom. In JAKAB András, KÖNCZÖL Miklós, MENYHÁRD Attila, SULYOK Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi URL: <https://real.mtak.hu/188073/1/a-novenyfajta-oltalom-a-kozossegi-novenyfajta-oltalom.pdf>* Utolsó letöltés: 2025.03.22.

⁵⁸⁰ Lásd: *Jørn Hansson vs. Jungpflanzen Grünewald GmbH ügy (C-481/14)*,

Club de Variedades Vegetales Protegidas vs. Adolfo Juan Martínez Sanchís ügy (C-176/18).

⁵⁸¹ KRIEGER Edgar, DE KEYSER Ellen, DE RIEK Jan: *Do New Breeding Techniques in Ornamentals and Fruits Lead to Essentially Derived Varieties?* In: *Frontiers in Plant Science*, Volume 10. 2020. március 4. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpls.2019.01612> Utolsó letöltés: 2025.11.23.

⁵⁸² LAWSON Charles: *Plant Breeder's Rights and Essentially Derived Varieties: Still Searching for Workable Solutions*. Griffith Law School 1. 2016.

EDV-státus megállapításához – a derivált fajtának meg kell tartania az eredeti fajta lényegi jellemzőit, és a különbség nem lehet „nyilvánvaló” mértékű, sem „jelentős műszaki haladás”.⁵⁸³

Az új nemesítési technikák alkalmazásával előállított fajták esetében arra a kérdésre, hogy azok mikor minősülnek EDV-nek a válasz az, hogy „attól függ”. Az UPOV 2017. évi magyarázó megjegyzések szűkítő értelmezést adtak az EDV-körnek, de a jövőbeli új nemesítési technikák kapcsán felmerülő esetek ítélezési kimenetele nagymértékben függ az egyes tagállami bíróságok által alkalmazott azonosítási küszöbértékektől.⁵⁸⁴ A genetikai molekuláris markerek egyre szélesebb körű alkalmazása az EDV-azonosításban – és tágabban a bitorlás bizonyításában – fontos módszertani fejlemény. A holland Növényfajta-regisztrációs Hivatal által kifejlesztett „*Variety Tracer*” rendszer DNS-profil alapján képes „*Sherlock Holmesként*” az azonos fajta megállapítására.⁵⁸⁵

⁵⁸³ KOCK Michael A.: Essentially Derived Varieties in View of New Breeding Technologies – Plant Breeders’ Rights at a Crossroads. In: GRUR International, Volume 70, Issue 1, January 2021. URL: <https://academic.oup.com/grurint/article/70/1/11/6030001> Utolsó letöltés: 2025.10.23.

⁵⁸⁴ KRIEGER Edgar, DE KEYSER Ellen, DE RIEK Jan: Do New Breeding Techniques in Ornamentals and Fruits Lead to Essentially Derived Varieties? In: Frontiers in Plant Science, Volume 10. 2020. március 3. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpls.2019.01612> Utolsó letöltés: 2025.10.20.

⁵⁸⁵ UPOV: Working group on biochemical and molecular techniques, and DNA-profiling in particular 2011. URL: https://www.upov.int/edocs/mdocs/upov/en/bmt_13/bmt_13_32.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.

5.6.4. A nemesítői kedvezmény és a gazdálkodói mentesség határai

A bitorlási tényállás megítélésénél kulcsfontosságú az oltalom terjedelme alóli kivételek pontos körülhatárolása. Az UPOV-rendszer – és tükörképeként a CPVR-rendelet – két alapvető kivételt ismer, a nemesítői kedvezmény (*breeder's exemption*) és a gazdálkodói mentességet (*farmer's privilege*), ahogyan pedig azt már említettem ehhez igazodik a magyar jogszabály is.

A nemesítői kedvezmény értelmében a jogosult hozzájárulása nélkül is felhasználható az oltalom alatt álló fajta nemesítési kiindulóanyagként, a keletkező új fajta ezt követő kereskedelmi hasznosításával együtt – kivéve, ha az új fajta lényegében származtatott fajtának minősül. E kivétel léte az a dogmatikai alap, amely a növényfajta-oltalmat a szabadalomtól leginkább megkülönbözteti, a szabadalom ugyanis alapesetben nem ismer ilyen széleskörű kutatási és fejlesztési kivételt.⁵⁸⁶

A gazdálkodói mentesség esetén (CPVR-rendelet 14. cikk) bizonyos növényfajok esetén lehetővé teszi, hogy a gazda a saját gazdaságában betakarított termést vetőmagként felhasználja a következő termesztési szezonban, anélkül hogy a jogosultnak jogdíjat kellene fizetnie. E mentességre azonban adatszolgáltatási kötelezettség vonatkozik, a gazda köteles a jogosult kérésére tájékoztatást adni e felhasználásról. Az adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása önálló bitorlási alapot teremthet, a kötelezettséget a magyar jogban a Szt. 109/C. §-a fejez ki. A határvonal a mentesség keretében végzett jogszerű vetőmaghasználat és a bitorlást megvalósító engedély nélküli szaporítás között a joggyakorlatban folyamatosan bizonytalanságot generál. A kérdéskörben felmerülő bizonyítási probléma elementáris, a szaporítóanyag ugyanis természeténél fogva könnyen és gyorsan reprodukálható, az illegitim és a legitim szaporítóanyag között morfológiai módszerekkel sokszor nem lehetséges különbséget tenni, és a jogsértési bizonyítékok megszerzése rendkívüli nehézségbe ütközik.⁵⁸⁷

⁵⁸⁶ BOSSE Jocelyn: Strengthening the Role of the Breeder's Exemption in Patent Law. Queen's University Belfast, School of Law, Working Paper. 2025. november 9. URL: https://pureadmin.qub.ac.uk/ws/portalfiles/portal/661955343/2025_Bosse_-_Strengthening_the_role_of_the_breeder_s_exemption_in_patent_law.pdf Utolsó letöltés: 2025.12.18.

⁵⁸⁷ MATTINA Francesco: Enforcement and dealing with infringement cases. IPKey SEA – Support to Accession of SEA Countries to UPOV 1991, 2022. január 18. URL: https://ipkey.eu/sites/default/files/ipkey-docs/2022/IPKeySEA_jan2022_Francesco-Mattina_Enforcement-and-Dealing-with-Infringemen....pdf Utolsó letöltés: 2025.08.12.

5.6.5. Az új genomikai technikák és a bitorlási jog jövőbeli kihívásai

A növényfajta-oltalom bitorlási jogának egyik legsürgetőbb nyitott kérdése az új genomikai technikák (*new genomic techniques, NGT*) szabályozási elhelyezése. Az Európai Bizottság 2023-ban terjesztette elő azt a rendeletjavaslatot, amely az NGT-növényeket két kategóriába osztja, az NGT1-növények (legfeljebb 20 géncserével előállítottak) a hagyományos nemesítéssel egyenértékűnek minősülnek, míg az NGT2-növények a GMO-szabályozás hatálya alá esnek. A Tanács és az Európai Parlament 2025. december 3-án trilógus megállapodást kötött, amelyet 2026. január 28-án az Európai Parlament Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsága is jóváhagyott.⁵⁸⁸ Az NGT-rendelet az iparjogvédelem területén azért bír különleges relevanciával, mert – szemben az Európai Parlament korábbi, a szabadalmak teljes tilalmát célzó módosítási javaslatával – a végleges megállapodás fenntartja az NGT-növények szabadalmazhatóságát, miközben a CPVO részvételével szakértői csoportot rendel el a szabadalom-növényfajta-oltalom átfedési kérdések vizsgálatára.⁵⁸⁹ Ez az átfedési kérdés a bitorlás szempontjából akut problémát jelent, amennyiben ugyanaz az NGT-növény egyszerre esik szabadalmi oltalom és növényfajta-oltalom alá, a nemesítői mentesség – amely a CPVR-rendelet rendszerében teljes körű, de a szabadalmi rendszerben csak korlátozott – párhuzamos védelmi rezsimet hoz létre, amelyek kollíziója kiszámíthatatlan bitorlási kockázatot jelent. Problémát jelenthet még, hogy a másod- és további generációs termény egyszerre mag és betakarított termék.⁵⁹⁰ *Cultivaust v. Grain Pool*⁵⁹¹ ausztrál és a *Club de Variedades Vegetales Protegidas*⁵⁹² európai ügyek arra mutatnak rá, hogy a szaporítóanyag–betakarított termék kettős státusú esetek megítélése jelenleg még az azonos UPOV-keretrendszeren belül sem egységes a különböző joghatóságokban.

⁵⁸⁸ European Parliament: Plants produced by certain new genomic techniques – Legislative train. 2026. január 27. URL: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-sustaining-our-quality-of-life-food-security-water-and-nature/file-plants-produced-by-certain-new-genomic-techniques> Utolsó letöltés: 2026.03.22.

⁵⁸⁹ METZGER Axel: Legal options for changing the patent protection of plants in Germany, Europe and in international law. Legal study commissioned by the parliamentary group of Bündnis 90 / Die Grünen in the German Bundestag. 2024. december 4. URL: https://www.martin-haeusling.eu/images/Legal_study_possibilities_for_a_bio_patent_reform_parliamentary_Group_B%C3%BCndnis90DieGrünen_in_the_German_Bundestag_EN.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.13.

⁵⁹⁰ LAWSON Charles: Propagating Materials and Harvested Materials: Clarifying the Scope of Plant Variety or Breeder's Rights. In: Journal of Intellectual Property Law & Practice, Volume 18, Issue 9, 2023. URL: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpad065> Utolsó letöltés: 2026.01.23.

⁵⁹¹ *Cultivaust Pty Ltd v Grain Pool Pty Ltd* – FCA 1366.

⁵⁹² C-176/18. számú ügy.

5.6.6. A szabadalom és a növényfajta-oltalom határterülete, a 98/44/EK irányelv és az ekvivalencia problémája

A növényfajta-oltalmi bitorlás tényállásának megítélésakor nem kerülhető meg a szabadalmakkal való határterületi kérdés. A biotechnológiai találmányok jogi oltalmáról szóló 98/44/EK irányelv 4. cikke alapján növényfajta és lényegében biológiai eljárások nem részesülhetnek szabadalmi oltalomban, míg növények előállítására irányuló mikrobiológiai eljárások és az azok révén előállított termékek szabadalmazhatók. Az 1999-es Novartis-ügyben az EPO Kiterjesztett Fellebbezési Tanácsa azt az értelmezést adta, hogy az egyes növényfajtákra vonatkozó igénypontok kizártak, de a több fajtát magában foglaló igénypontok nem⁵⁹³ – ez a doktrína a mai napig vita tárgya.

A hatályos jog szerinti bitorlási vizsgálatnál tehát azt kell meghatározni, hogy az adott növényi innováció szabadalom vagy növényfajta-oltalom tárgya-e. Amennyiben egyidejűleg mindkettő fennáll – ami az NGT-rendelet nyomán lehetővé válik –, a bitorlási igény alapja is kettős lehet, a CPVR-rendelet 94. cikke és a szabadalomsértési igény párhuzamosan érvényesíthető. A South Centre 2021-es elemzése azonban rámutat, hogy e kumuláció a nemesítői kiváltság eróziójához vezet, hiszen a szabadalomsértési rezsimben a nemesítési célú felhasználás rendszerint engedélyköteles marad.⁵⁹⁴

⁵⁹³ G 0001/98 (Transgenic plant/NOVARTIS II) of 20.12.1999.

⁵⁹⁴ ROMERO Thamara, CORREA M. Carlos.: Patenting of Plants and Exceptions to Exclusive Rights: Lessons from European Law. South Centre Study. 2021. URL: https://www.southcentre.int/wp-content/uploads/2021/09/PATENTING-OF-PLANTS-AND-EXCEPTIONS-TO-EXCLUSIVE-RIGHTS-Lessons-from-European-Law_EN.pdf Utolsó letöltés: 2025.09.23.

6. Összegzés és következtetések

6.1. Hipotézis analízis

A lenti ábrán egy összehasonlító táblázatot mutatok be, amely a három hipotézis közötti legfontosabb strukturális összefüggéseket és a *de lege ferenda* irányokat foglalja össze.

Dimenzió	H1 hipotézis	H2 hipotézis	H3 hipotézis
Fő probléma	Szabályozási fragmentáció	Digitális eszköztárhiány	Eljárási erőforrás-aszimmetria
Károsult	Valamennyi jogosult, külön határokon átnyúló esetben	Valamennyi jogosult, digitális piacon	KKV-k és egyéni feltalálók
Mechanizmus	Eltérő fogalmak + szankciók	Fogalmi hézag + szabályozói részlegesség	Perköltség + időkorlátok + monitoring-kapacitás
EU-szintű válasz	Részleges (2004/48/EK min-harmonizáció)	Részleges (DSA, AI Act)	Részleges (UPC, 40% kedv., de emelt díjak)
<i>De lege ferenda</i> irányvonal	Fogalmi harmonizáció, UPC-hatáskör bővítés	DSA/AI Act iparjogvédelmi kiegészítés	KKV-jogsegély, sommás eljárás, ADR

30. ábra – Hipotézis analízis mátrix

forrás: a szerző saját ábrája

A hipotézisek részletes vizsgálatánál felállítottam azok analitikai kereteit, elvégeztem azok tételes bizonyítását vagy cáfolását, és az ebből származó legfontosabb következtetéseket is kidolgoztam. Ezek részletes bemutatását pedig a következőkben hipotézisenként ismertetem, a végén pedig azokból levezethető *de lege ferenda* javaslatokat mutatom be.

6.1.1. A H1 hipotézis részletes vizsgálata és következtetései

Az iparjogvédelmi bitorlás fogalmának, jogkövetkezményeinek és jogérvényesítési mechanizmusainak tagállami szintű heterogenitása strukturális akadályt képez a hatékony fellépés előtt; az Európai Unió belüli harmonizáció mélyítése – különösen a digitális és határokon átnyúló jogsértések kezelése terén – szükséges feltétele a jogosulti védelem egyenértékű biztosításának.

A H1 hipotézis igazolás analitikai kerete

A H1 hipotézis igazolása két egymással összefüggő részterületen végezhető el, a harmonizáltság tényleges fokának feltérképezésén, azaz azon, hogy a bitorlás fogalmi elemei, az ekvivalencia-elv alkalmazása és a szankcionálás rendszere milyen mértékben térnek el egymástól az EU tagállamaiban, illetve a főbb harmadik-ország partnerállamokban; a jogérvényesítési mechanizmusok fragmentációjának hatásvizsgálatán, azaz annak megállapításán, hogy ez a szétagoltság igazolható jogsértési kockázatot generál-e, és pontosan hol keletkeznek azok a rések, ahol a jogosult oltalma érdemben sérül.

A H1 hipotézis tételes bizonyítása

A bitorlás törvényi fogalmának heterogenitása. A 2004/48/EK irányelv csupán minimumszabályokat állapít meg a polgári jogi jogérvényesítési eszközök terén; kizárólag azt rögzíti, hogy a tagállamoknak hatékony, arányos és visszatartó erejű intézkedéseket kell biztosítaniuk. Az irányelv nem harmonizálja az anyagi jogi fogalmakat, nem határozza meg, mi minősül „bitorlásnak” az egyes oltalmi formák vonatkozásában, mi a pontos terjedelme a kizárólagos jog megsértésének, és milyen feltételek esetén alkalmazható az ekvivalencia-elv. E harmonizációs minimum következtében a tagállami szabályozásban valóban tapasztalható szignifikáns eltérések maradnak fenn. Az EU jogalkotási folyamatai során 2024-ben újból megvizsgálta a Tanácsnál az irányelv és a 2014/26/EU mellékegyezmény által lefedett területeket, különösen az AI-generált tartalmak szerzői jogi és iparjogvédelmi szempontból problematikus kezelése kapcsán.⁵⁹⁵

⁵⁹⁵ lásd: Concil of the European Union: Policy questionnaire on the relationship between generative Artificial Intelligence and copyright and related rights – Revised Presidency summary of the Member States contributions. 16710/1/24 REV 1, 2024. december 20. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16710-2024-REV-1/en/pdf> Utolsó letöltés: 2025.12.14.

A párhuzamos eljárások kockázata és az EUB egységesítő szerepe. Az EUB előzetes döntéshozatali ítélezési gyakorlata részben kompenzálja a kodifikált harmonizáció hiányát. Az *FCI*-ügyben az EUB kimondta, hogy a védjegyjogosult közvetlenül – törlési eljárás előzetes lefolytatása nélkül – léphet fel a bitorlóval szemben, megszüntetve a párhuzamos eljárás kényszere miatt keletkező hatékonysági veszteséget. A *Gilead*-ügyben az EUB az SPC-rendelet értelmezésével kapcsolatban adott iránymutatást, amely az ekvivalens hatóanyag-kombinációk oltalmát érinti, az ítélet rámutatott, hogy e területen a tagállami jogalkalmazás korábban egymásnak ellentmondó álláspontokat alakított ki. E döntések jól mutatják, hogy az EUB ítélezési gyakorlata nélkülözhetetlen korrekciós szerepet tölt be, ugyanakkor e szerepet strukturálisan nem helyettesítheti az anyagi jogi harmonizáció hiánya.

Az unifikáció határának kérdése a szuverenitási szempontok lesznek. A teljes körű unifikáció normatív lehetőségei kizárólag elméleti síkon vizsgálhatók a szuverenitási korlátok és a tagállami jogrendszerek strukturális különbségei miatt. Az EU egységes belső piacán belül is fennáll a territorialitás alapelve, amely az abszolút szerkezetű iparjogvédelmi jogviszony immanens jellemzője, a kizárólagos jog csak annyi tagállamban érvényesíthető, ahányban az oltalmat megszerezték. Ez a strukturális korlát különösen a közösségi szinten nem egységesített oltalmi formák (használati minták, bizonyos növényfajta-oltalmi kérdések) esetében generál jogbizonytalanságot.

A digitális és határokon átnyúló jogsértéseknek különös kockázata van. A 2024-es EUIPO-jelentés szerint az EU határainál feltartóztatott, szellemi tulajdon-jogsértő áruk becsült értéke az importból érkező áruk 0,75 ezrelékét tette ki – a 2023-as szinttel megegyező mértékben. A digitális platformokon és globális ellátási láncokon keresztül megvalósuló jogsértések esetén az elkövető személye, székhelye és a jogsértés helye szétválík egymástól, amely a területiális jogérvényesítési rendszerre komoly kihívást jelent. Az EU egységes belső piacán tapasztalható szabályozási összetettséget egy 2024-es svéd tanulmány⁵⁹⁶ is megállapította, hogy a különböző tagállami szabályozások párhuzamos fennállása a vállalkozások számára komplexitásként és nem könnyen kezelhetőként érzékelhető.

⁵⁹⁶ The National Board of Trade Sweden: The EU Single Market in the Digital Era From legislative complexity to clarity. 2024. február URL: <https://www.kommerskollegium.se/globalassets/publikationer/rapporter/2024/the-eu-single-market-in-the-digital-era.pdf> Utolsó letöltés: 2026.01.14.

A H1 hipotézis igazolásból levezethető következtetések

A H1 hipotézis igazolható. A kutatás során feltárt dogmatikai anyag, az EUB ítélkezési gyakorlata és az empirikus adatok egybehangzóan alátámasztják, hogy a jelenlegi harmonizációs minimum a határokon átnyúló és digitális jogsértések terén azonosítható és igazolt jogsértési kockázatot generál.⁵⁹⁷ A teljes körű unifikáció – a szuverenitási korlátok miatt – nem reális célkitűzés. A kutatás eredménye pontosan azon területek azonosítása, ahol célzott EU-szintű beavatkozás eredményes lehet:

- a bitorlás törvényi fogalmának oltalmi formánként történő egységesítése (elsősorban szabadalom és védjegy vonatkozásában),
- az ekvivalencia-elv alkalmazásának közelítése a tagállami bírósági gyakorlatban,
- az UPC-n belüli határokon átnyúló eljárás kereteinek megerősítése,
- a *DSA* és az *AI Act* iparjogvédelmi vonatkozású rendelkezéseinek analogikus alkalmazhatóságának kodifikálása.

⁵⁹⁷ KOVÁCS György: „AI Act and IPR Enforcement: The European Regulatory Framework and Practical Challenges.” Hungarian Yearbook of International Law and European Law, Vol. 13. No. 1. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest. 2025.

6.1.2. A H2 hipotézis részletes vizsgálata és következtetései

A digitális technológiák – különösen a mesterséges intelligencia, az online platformok és a globális e-kereskedelem – a bitorlási magatartások felismerésének, bizonyításának és jogérvényesítésének hagyományos eszköztárát meghaladó kihívásokat generálnak, amelyekre az európai szabályozói válasz (*DSA*, *AI Act*) iparjogvédelmi szempontból részleges és kiegészítést igényel.

A H2 hipotézis igazolás analitikai kerete

A H2 hipotézis tudományos tétje nem abban áll, hogy a digitalizáció növeli a jogsértési kockázatokat – ez önmagában kevésbé vitatott állítás. A valódi kérdés az, hogy a meglévő uniós és tagállami szabályozói eszközök (elsősorban a *DSA* és az *AI Act*) milyen mértékben nyújtanak adekvát választ az iparjogvédelmi bitorlás digitális kihívásaira, és hol maradnak lényeges rések. Az analízis három pilléren nyugszik, a bitorlási cselekmény digitális környezetben való fogalmi megragadhatósága; a *DSA* és az *AI Act* iparjogvédelmi relevanciájának értékelése; a technológia kettős szerepe (jogsértés eszköze és fellépés eszköze).

A H2 hipotézis tételes bizonyítása

Az első pillér a bitorlás fogalmának digitális kihívásai. Az online termékforgalmazás révén megvalósuló iparjogvédelmi jogsértések – különösen a védjegybitorlás digitális platformokon – a hagyományos bitorlás-fogalom alapján megítélhetők; az EUB az *L'Oréal v. eBay* ügyben már 2011-ben megállapította a platformok lehetséges közreműködői felelősségét. Súlyosabb értelmezési hézag keletkezik azonban az AI-generált tartalmak és a metaverzum-beli jogsértések terén. Az AI-rendszerek által generált tartalomban bekövetkező védjegybitorlás esetén a hagyományos fogalmi séma nem alkalmazható változtatás nélkül, ki a jogsértő – az AI-modell fejlesztője, az üzemeltető vagy a felhasználó? A *Hermès v. Rothschild* (2023) ügyben az amerikai bíróság NFT-ekkel összefüggő védjegybitorlást állapított meg, igazolva, hogy a virtuális tér bitorlási kockázatai reálisak; ugyanakkor az iparjogvédelmi dimenzió fogalmi kerete még nem kristályosodott ki az EU-jogban. A *Getty Images v. Stability AI* (2023–2024) eljárás az AI-alapú képgenerálók és a szerzői/iparjogvédelmi oltalmak közötti feszültséget exponálja. Az *AI Act* (2024/1689 rendelet) e problémát szerzői jogi aspektusból próbálja kezelni az átláthatósági kötelezettségeken keresztül, de iparjogvédelmi dimenzióban explicit rendelkezést nem tartalmaz.

A második pillér a *DSA* és az *AI Act* értékelése iparjogvédelmi szempontból. A digitális szolgáltatásokról szóló rendelet (*DSA*, 2022/2065/EU) általános keretet nyújt a jogellenes tartalmak kezelésére az online platformokon. A „jogellenes tartalom” fogalma elvben magában foglalja az iparjogvédelmi jogsértéssel kapcsolatos tartalmakat is; a rendelet *notice-and-action* eljárása révén a jogosultak bejelentést tehetnek a platformoknak. Ugyanakkor a *DSA* nem határoz meg iparjogvédelem-specifikus kötelezettségeket, és nem szabályozza a bitorlás megállapításának anyagi jogi feltételeit – ezeket a tagállami jogra utalja vissza. Az *AI Act* szintén nem tartalmaz iparjogvédelmi bitorlás-specifikus rendelkezéseket, az általános célú AI-modellekre vonatkozó átláthatósági kötelezettségek elsősorban szerzői jogi adatbázisok felhasználásának közzétételét írják elő, nem az iparjogvédelmi oltalmi tárgyak AI-alapú reprodukálásának megakadályozását. Mindkét eszköz „részleges” az iparjogvédelem szempontjából, a szerzői joggal való párhuzamos sérelem esetén indirekt védelmet nyújthatnak, de önálló iparjogvédelmi dimenzióban kiegészítő szabályozást igényelnek. Az e-kereskedelem bővülése – az európai piac 2024-ben 8%-os növekedéssel elérte a 958 milliárd eurós forgalmat – tovább erősíti a digitális csatornákon átáramló jogsértő áruk problémáját. A feltartóztatott jogsértő áruk értéke az EU-importon belül stagnál (0,75 ezrelék), ami részben arra utal, hogy a detekciós kapacitás és a jogsértések volumene közötti arány nem javul jelentős mértékben.⁵⁹⁸

A harmadik pillér pedig a technológia kettős szerepe. A technológia egyszerre a jogsértés eszköze és a fellépés potenciális eszköze. A *blockchain*-alapú eredet-igazolás lehetővé teszi az iparjogvédelmi oltalmi tárgyak hitelességének ellenőrzését az ellátási lánc minden pontján; az AI-alapú bitorlás detektáló eszközök (pl. *EUIPO's TMview* és *DesignView* automatizált keresőrendszerei) gyorsíthatják a jogsértések azonosítását. Ugyanakkor e technológiai eszközök jogi státusa, bizonyítási értéke és eljárásjogi kezelése az egyes tagállami jogrendszerekben rendezetlen. Az EUIPO 2025-ös éves adatai szerint a rekordszámú – 327 735 db – EU védjegy- és mintaoltalmi bejelentés jól jelzi, hogy a digitális piac bővülésével párhuzamosan az oltalmi igény is nő; ezt a jogérvényesítési kapacitásnak is követnie kellene.⁵⁹⁹

⁵⁹⁸ EUIPO: EU Enforcement of Intellectual Property Rights_Results 2024. 2025. szeptember 18.URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2025_EU_Enforcement_report/EU_enforcement_of_IPRs_results_at_EU_border_&_EU_internal_market_2024_en.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.

⁵⁹⁹ EUIPO: EUIPO records the highest number of applications in its history. 2026. január 14. URL: <https://www.euipo.europa.eu/en/news/euipo-records-the-highest-number-of-applications-in-its-history> Utolsó letöltés: 2026.03.26.

A H2 hipotézis igazolásból levezethető következtetések

A H2 hipotézis igazolható azzal a pontosítással, hogy a „részlegesség” mértéke és tartalma oltalmi formánként eltér. A legélesebb rész az AI-generált tartalmakban megvalósuló iparjogvédelmi bitorlás fogalmi besorolhatóságának hiánya, a *notice-and-action* mechanizmus iparjogvédelmi specificitásának hiánya, és a technológiai bizonyítékok eljárásjogi értékelésének tagállami szintű fragmentációja. A *DSA* és az *AI Act* önmagában nem elégséges az iparjogvédelmi bitorlás hatékony kezelésére, de – különösen a szerzői jogi és iparjogvédelmi sérelem párhuzamos esetein keresztül – indirekt védelmet nyújthat, ha azt a tagállami jogalkalmazás tudatosan alkalmazza.

6.1.3. A H3 hipotézis részletes vizsgálata és következtetései

Az iparjogvédelmi bitorlási eljárások strukturális komplexitása és kiszámíthatatlan költségvonzata a kis- és középvállalkozások (KKV) számára aránytalanul nagy terhet jelent, amely *de facto* jogvesztést okozhat, és negatívan hat az innovációs hajlandóságra; e rendszerszintű egyenlőtlenség csökkentésére célzott jogalkotói beavatkozás – különösen az UPC és az egységes hatályú szabadalom keretein belül – indokolt.

A H3 hipotézis igazolás analitikai kerete

A H3 hipotézis tudományos tétje az, hogy az eljárási rendszer semlegesnek tűnő szabályai valójában strukturálisan hátrányos helyzetbe hozzák az erőforrás-hiányos jogosultakat, és ez az innovációra nézve mérhető externáliás veszteséget generál. A vizsgálat négy részterületre bontható, a KKV-k iparjogvédelmi oltalomban való részvételének adatai; az ideiglenes intézkedés kérésének és a bizonyítási tehernek a KKV-kra nehezedő hatása; az UPC eddigi tapasztalatai KKV-perspektívából; *de lege ferenda* megoldási irányok.

A H3 hipotézis tételes bizonyítása

Az első részterület a KKV-k és az iparjogvédelmi oltalom gazdasági korlátai. Az EUIPO 2025 januárjában közzétett átfogó gazdasági elemzése szerint a szellemi tulajdon-intenzív ágazatokban az alkalmazottak 41%-kal magasabb hozzáadott értéket termelnek, és bérelőnyük is 22%-os a nem oltalommal rendelkező szektorokhoz képest. Ennek ellenére az EU-ban csak a nagyvállalatok közel 50%-a rendelkezik valamilyen iparjogvédelmi oltalommal, míg a KKV-k körében ez az arány mindössze 10% körüli.⁶⁰⁰ Ez az adat önmagában is felveti a kérdést, az alacsony részvételi arány mennyiben tudható be a védelem szükségtelenségének, és mennyiben a megszerzés és érvényesítés költségei előtt meghozott döntésnek, azaz *de facto* joglemondásnak? Az iparjogvédelmi oltalomban való részvétel és az innovációs teljesítmény közötti korreláció jól dokumentált, a KKV-k körében az IPR-tulajdonosok magasabb árbevételt, több munkahelyet és magasabb bért biztosítanak. Az alacsony KKV-részvétel tehát nemcsak egyéni hátrány, hanem makrogazdasági veszteség, az iparjogvédelmi rendszer akkor tölti be

⁶⁰⁰ EUIPO: Intellectual property rights and firm performance in the European Union. Firm-level analysis report 2025. január URL: <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/firm-level-analysis-report-january-2025> Utolsó letöltés: 2026.02.12.

ösztönző funkcióját a legteljesebben, ha a KKV-szektorra is hatékony védelmi csatornákat biztosít.

A második részterület az ideiglenes intézkedés és a bizonyítási teher. A bitorlással szembeni hatékony fellépés kritikus eszköze az ideiglenes intézkedés. A magyar jog – a 2004/48/EK irányelv minimumszabályainak megfelelően – az ideiglenes intézkedés kérését a bitorlás megkezdésétől számított hat hónapon, a tudomásszerzéstől számított hatvan napon belüli bejelentéshez köti. E határidők egyenlő mértékben terhelik a nagyvállalat és a KKV jogosultját. A nagy szervezetek azonban állandó monitoring-kapacitással rendelkeznek – külön szellemi tulajdon védelmi osztályokkal, automatizált keresőeszközökkel –, míg a kisebb jogosultak a jogsértésről akár hónapokkal késve szerezhetnek tudomást. A hatvan napos határidő ezért *de jure* semleges, azonban *de facto* differenciált terhet ró a piaci szereplőkre. Szabadalombitorlási eljárásokban a bizonyítási költségek különösen magasak, a műszaki tartalom értelmezése és az ekvivalencia-elv alkalmazása szakértői vélemények sorozatát igényli. Az igazságügyi szakértői díjak, az ügyvédi költségek és az eljárás elhúzódása olyan pénzügyi kockázatot jelent, amelyet a KKV-k nem képesek előzetesen kalkulálni. Az eljárási bizonytalanság és a kiszámíthatatlan költségvonzat együttesen eltántorítja a szűkebb forráskerettel rendelkező jogosultakat.

A harmadik részterület az UPC tapasztalatai KKV-perspektívából. Az UPC 2023. június 1-jén lépett működésbe, és 2024. október végéig 538 ügyet regisztráltak előtte – a bíróság saját előrejelzéseit meghaladó ütemben. Az UPC-n indított peres eljárások közel 20%-a KKV-t érintett; az európai szabadalomból egységes hatályú szabadalommal konvertált oltalmakon belül az európai KKV-k aránya kiemelkedő volt, 2023-ban az EPO-nál regisztrált egységes hatályú szabadalmak 35,5%-át KKV-k igényelték.⁶⁰¹ Ez az adat – bár önmagában nem cáfolja a hipotézist – azt jelzi, hogy a KKV-k az egységes szabadalmi rendszerben aktívan részt vesznek, ami tudatos előnyfelismerést tükröz. Az egységes hatályú szabadalom megújítási díjai tíz évre összesen kevesebb mint 5000 EUR-ra rúgnak (szemben a korábbi fragmentált tagállami validációs és megújítási díjakkal); a KKV-k 40%-os perköltség-kedvezményben részesülnek az UPC-n; a fordítási költségek csökkentésére kompenzációs rendszer működik kis entitások

⁶⁰¹ JONES Day: The Unified Patent Court: Also an Attractive Jurisdiction for SMEs. 2024. november URL: <https://www.jonesday.com/en/insights/2024/11/the-unified-patent-court-also-an-attractive-jurisdiction-for-smes>
Utolsó letöltés: 2025.08.16.

számára.⁶⁰² Ugyanakkor a rendszer hátránya is valódi, az UPC előtt indított perköltség 2026. január 1-jétől megemelkedett – egy bitorlási eljárás fix díja 11 000 EUR-ról 14 600 EUR-ra, az értékalapú díj 5 millió EUR alatti jogvita esetén 32 000 EUR-ról 44 600 EUR-ra nőtt. E költségszint a KKV-k számára – a kedvezményekkel is – kihívást jelent, különösen ha a KKV alperesként kerül az eljárásba. A *revokációs* kereset lehetősége (amely az UPC-n egyetlen eljárásban valamennyi részes tagállamban megsemmisítheti a szabadalmat) ráadásul fordított kockázatot jelent, a szellemialkotás-portfólió erőforrás-hiányos kezelése komoly *revokációs* kitettséget teremthet.⁶⁰³

A H3 hipotézis igazolásból levezethető következtetések és a de lege ferenda irány

A H3 hipotézis igazolható, de árnyalással. Az UPC első két évének adatai azt mutatják, hogy a rendszer a KKV-k számára potenciálisan kedvezőbb korábbi tagállami eljárásainál, de a perköltségszint – különösen a 2026-os emelést követően – továbbra is strukturális akadályt képez az erőforrás-hiányos jogosultak számára. A „*de facto jogvesztés*” kockázata különösen ott fennáll, ahol az ideiglenes intézkedés határideje már lejárt; a bizonyítás szakértőintenzív; az ügy határokon átnyúló, ami párhuzamos eljárásokat tesz szükségessé.

⁶⁰² KLAUS Haft: The Unitary Patent System from an SME's Perspective. les Nouvelles – Journal of the Licensing Executives Society, Volume LII No. 4, 2017.11.10. URL: <https://ssrn.com/abstract=3068807> Utolsó letöltés: 2025.12.14.

⁶⁰³ Lásd: UPC: Table of Court Fees 2022.09.01. URL: https://www.unifiedpatentcourt.org/sites/default/files/upc_documents/ac_05_08072022_table_of_court_fees_en_final_for_publication_clean.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.22.

UPC: Table of Court Fees 2026.01.01. URL: https://www.unifiedpatentcourt.org/sites/default/files/upc_documents/Consolidated%20Table%20of%20Court%20fees_EN.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.22.

6.1.4. A hipotézisekből levezethető *de lege ferenda* javaslatok

A H3 hipotézis közvetlen *de lege ferenda* következtetéseket alapoz meg, amelyek a H1 hipotézis unifikációs célkitűzésével szorosan összefüggenek. Ezek alapján felmerülhet az igény specializált KKV-jogsegélyprogramok az EUIPO keretein belül (a 2025-ös KKV-alap bővítése az eljárási költségek részleges finanszírozásával); Egyszerűsített sommás eljárás szabadalmak esetén meghatározott perértéken alul az UPC-n, hasonlóan a szerzői jogi kispereljárási modellekhez; WIPO ADR és mediáció kötelező felajánlása iparjogvédelmi bitorlási ügyekben az eljárás megindítása előtt – különösen határokon átnyúló ügyek esetén; A 40%-os UPC-kedvezmény alkalmazási körének pontosítása és az értékalapú díjak KKV-s sávjának rugalmasabbá tétele az új díjszabás keretein belül.

A kutatás eredményei alapján a jogalkotó számára ismételten hangsúlyozni szeretném a szellemi tulajdonjogok fontosságát és a bennük rejlő egyéni és társadalmi érdekeket. Az iparjogvédelem rendszere a történelmi hagyományokon és jól működő alapstruktúrákon keresztül megfelelően képes hozzájárulni mindezekhez. A társadalom és a technológia fejlődése ugyan új kihívások elé állíthatja a jogalkotást és a jogalkalmazást, azonban az elsődlegesen szem előtt tartandó szempont a feltalálók, alkotók (jogosultak) érdekének védelme kell legyen. A szellemi tulajdon védelme érdekében kiemelt fontosságú a nemzetközi együttműködésekben történő részvétel és megfontolandó az egységes hatályú szabadalom, vagy más oltalmi formák irányába történő szakmai diskurzusok lefolytatása és egyfajta, akár utilitarista jellegűnek is mondható költség-haszon elemzés elvégzése. Az innovációban rejlő piaci és társadalmi lehetőségek ugyanis lehet kellő ellensúlyt jelenthetnének *Justicia* mérlegén a felmerülő – sokszor nem új keletű⁶⁰⁴ – szuverenitási kérdésekkel szemben.

⁶⁰⁴ Lásd: FICSOR Mihály: Nyugaton a helyzet változatlan? Jelentés a közösségi szabadalomért vívott állóháborúból. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 4.sz. 2009. p. 5-26.

TATTAY Levente: Az egységes hatályú európai szabadalom. In: Gazdaság és Jog, 26. évf. 3. sz. 2018. p. 22-25.

RÉTI Eszter: Az egységes európai szabadalom eszméje és megvalósulása. In: Európai Jog, 14. évf. 1. sz. 2014. p. 29-35.

SCHADE Jürgen: Megkésett a közösségi EU-. szabadalom? – A globalizáció többoldalú együttműködést sürget. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 6.évf. 3.sz. 2011. p. 5-18.

Fontos hangsúlyt helyezni a független szellemi tulajdon védelmi hivatal kérdésére is, mivel annak, mint országos hatáskörű és kizárólagos illetékességű szakigazgatási szervnek a feladata túlmutat az egyes eljárások lefolytatásán. Kiemelt szerepet lát el a nemzeti és nemzetközi együttműködésekben, és mint egyedi szakterület olyan jólképzett specialistákkal rendelkezik, akik a szellemi alkotások cél- és eszközrendszerét ismerve végzik munkájukat.

Az egyes jogalkotási folyamatokban célszerű nagyobb hangsúlyt fektetni a nemzetközi trendek vizsgálatára – ugyanis pont a jogterület által igényelt magas szintű unifikáció révén, az azokat háttérbe szorító megoldások a jogosultak számára bizonytalanságokat okoznak, és a jogalkotói szándék elérésére is nem, vagy csak korlátozottan alkalmasak – úgy, mint a közegészségügyi kényszerengedély⁶⁰⁵, vagy a szabadalmi jog tisztán bifurkációs jellegének megbontása.

A jogalkotási folyamatokban az egyén – jogosult – és a társadalom érdekei közötti egyensúly megtalálásakor pedig ne felejtsük el soha azt a többletráfordítást, amelyet a feltaláló, alkotó, jogosult investált a szellemi alkotás létrehozása céljából.

⁶⁰⁵ Lásd: SZILÁGYI Gábor: Adok is kizárólagosságot, meg nem is, avagy a pandémia kezelésének lehetőségei a szabadalmi jog rendszerében, különös tekintettel a közegészségügyi kényszerengedély, valamint a Bolar kivétel hazai implementációjára. In: Kúriai Döntések. Bíróági Határozatok 70. évf. 4. sz. 2022. p. 626-631.

6.2. Konklúzió

A kutatásban három hipotézist vizsgáltam a bitorlási magatartásokkal kapcsolatban, amelyek mindegyike megalapozottnak bizonyult. A digitalizáció és a globális kereskedelem új kihívásokat teremt a bitorlás felismerésében és az ellene való fellépésben. A digitális környezetben történő jogsértések felismerése és bizonyítása speciális szakértelmet és eszközöket igényel, amelyek nem minden jogosult számára egyformán hozzáférhetők. A bitorlással kapcsolatos jogérvényesítési eljárások komplexitása és költségvonzata valóban eltérően érinti a piaci szereplőket, ami rendszerszintű egyenlőtlenségekhez vezethet. A nagyvállalatok előnyben vannak a kisebb piaci szereplőkkel szemben a jogérvényesítés terén, ami negatívan befolyásolhatja az innovációt és a piaci versenyt.

Ahogy a hipotézis analízisben láthattuk, a három hipotézis nem elszigetelten, hanem egymást erősítő logikai rendszert képez. Az összefüggés strukturális. A H1 hipotézis által azonosított szabályozási fragmentáció a H2 hipotézisben leírt digitális kihívások kezelését is megnehezíti (mert a nemzeti jogok eltérően reagálnak az *AI* és a *DSA* adta keretekre), és a H3 hipotézisben leírt KKV-hátrányokat is felerősíti (mert a határokon átnyúló jogsérelem esetén a KKV-nak nem egy, hanem több tagállamban kell eljárni). Mindhárom hipotézis igazolása ezért azonos irányba mutat: a célzott, területspecifikus EU-szintű beavatkozás – különösen az *UPC*-keretrendszer és a *DSA/AI Act* iparjogvédelmi alkalmazhatóságának pontosítása – az iparjogvédelmi bitorlás elleni hatékony fellépés strukturális előfeltétele.

Az írásban – az elemzett európai és magyar joggyakorlat alapján – láthattuk az iparjogvédelmi bitorlási perek jogi környezete jelentősen átalakulóban van, különösen a határon átnyúló jogérvényesítés terén. Az újabb európai jogalkotási tendenciák igyekeznek megkönnyíteni a jogosultak számára a jogérvényesítést, ugyanakkor új stratégiai kihívásokat is teremtenek a vállalkozások számára. Az európai joggyakorlat továbbra is az egyensúlyt keresi a szabadalmak területi jellege és a globalizált gazdasági környezet között. A bitorlást abszolút mértékben megszüntetni nem lehet, azonban a társadalmunk felelőssége, hogy mennyire értékeli a szellemi alkotásokat létrehozó feltalálók, alkotók munkáját. Milyen módon ismeri el az innovatív tevékenységeket, és milyen jogokat biztosít az alkotáshoz, valamint, hogy mennyire egyszerű és hatékony jogvédelmi lehetőségeket ad. A feltalálást, alkotást nemcsak morálisan hanem materiálisan is támogatni kell, ugyanis ezen tevékenységek nem csak az egyén – hanem sokkal inkább a társadalom – érdekét szolgálják, így mindannyiunk közös célja.

6.3. Záró gondolatok

A doktori kutatásom során nyilvánvalóvá vált, hogy az iparjogvédelmi bitorlás nem csupán jogi kérdéskör, hanem gazdasági, innovációs és etikai dilemmákat is felvető komplex jelenség. A szabadalmak, védjegyek és formatervezési minták jogosulatlan hasznosítása közvetlenül érinti a versenyképességet, a befektetések biztonságát és a társadalmi innovációs kultúra fejlődését. A magyar jogrendszer – a nemzetközi normákkal összhangban – kifejezetten szigorú szankciókat állapít meg a bitorló tevékenységek ellen, beleértve a polgári jogi kártérítést, a gazdasági haszon visszaszerzését, valamint a büntetőjogi felelősségre vonást. Ugyanakkor a gyakorlatban a bitorlás megállapításának folyamata számos kihívással néz szembe, például az ekvivalencia-elv alkalmazásának nehézségeivel a szabadalmi jogban vagy a védjegyek esetében a fogyasztói megtévesztés mértékének objektív értékelésével.

A bitorlás az iparjogvédelem területén nem pusztán jogászok, hanem közgazdászok, mérnökök közös kihívása. A kutatás alátámasztja, hogy a hatékony védelem érdekében a jogszabályoknak folyamatosan adaptálódniuk kell a gazdasági-társadalmi környezet változásaihoz, miközben megőrzik a feltalálók, alkotók és a társadalom közötti kényes egyensúlyt. A jövőben kulcsfontosságú lesz a nemzetközi együttműködés erősítése és a digitális kor kihívásainak proaktív kezelése, hogy a szellemi tulajdon ne váljon innovációs gáttá, hanem maradjon annak motorja.

Az írásom szakmai részét a kutatás szellemiségét is tükröző Mark Twain gondolatokkal zárnám „Tudtam, hogy egy ország, amelynek nincs szabadalmi hivatala és jó szabadalmi törvényei, csak egy rák, amely csak oldalra vagy hátrafelé tud haladni.”

Szeretnék *de facto* záróként pedig köszönetet mondani a témavezetőimnek, nagyszüleimnek, szüleimnek – a családomnak, barátaimnak és kollégáimnak a folytonos és szüntelen támogatásukért.

7. A FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

- 1) ÁDÁM Flóra Julianna: A szabadalmak és a védjegyek joghatósági és alkalmazandó jogi kérdései az Európai Unió szabályozási rendszerében. 1.r. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 13. évf. 1. sz. 2018. p. 7-43.
- 2) ADDOR Felix, GRAZIOLI Alexandra: Geographical indications beyond wines and spirits. A roadmap for a better protection for geographical indications in the WTO/TRIPS Agreement. In: The Journal of World Intellectual Property 5.évf. 6.sz. 2002. p . 865-897.
- 3) ALEKSANDR Suglobov, SERGEEVNA Orlova Katerina, KONSTANTINOVICH Kalliopin Alexander, KATYS Petr, NOVIKOV Aleksey Valeryevich: Intellectual property policy of universities: specific regulation, Revista Tempos E Espaços Em Educação(33), 14:e16155, 2021. <https://doi.org/10.20952/revtee.v14i33.16155> Utolsó letöltés: 2024.08.13.
- 4) AMBRUS István, GLAVANITS Judit: A gazdasági jogalkotás aktuális kérdései. Budapest, 2019. p. 278.
- 5) ARCHIBUGI Daniele: Szabadalmi statisztikák és innovációs mutatók. In: Európa Fórum. Gazdaság - politika – jog, 1.sz. 1994. p. 29-50.
- 6) ARENA Christopher, CARRERAS Eduardo: The business of intellectual property. New York: Oxford. 2008.
- 7) ÁRKOSY Lilla: A hatályos védjegy forgalom vizsgálata a jogtörténeti előzmények fényében, különös tekintettel a védjegy vállalatjelző szerepére. In: Profectus in Litteris, 7. évf. 2015. p .25-31.
- 8) ÁRKOSY Lilla: A védjegyoltalom történeti aspektusai és hatályos szabályozása. In: Doktori műhelytanulmányok 2015: Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola [kiadványa]. Győr, 2015. p. 8-21.
- 9) ÁRKOSY Lilla: Leíró jellegű megjelölések az ókori kereskedelmi forgalomban és napjainkban. In: BOÓC Ádám et al. (szerk.): 65: studia in honorem Éva Jakab. Budapest, 2023. p. 23-30.
- 10) BACHER Gusztáv, FALUDI Gábor: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. VARGA István (szerk.) Budapest: HVG-ORAC. 2018. p. 2147-2209.
- 11) BACHER Vilmos, FALUDI Gábor: Jogérvényesítés a szellemi tulajdonjogok területén. Jogtudományi Közlöny, 2005/9., p. 372-387.

- 12) BACHER Vilmos, VIDA Sándor: A védjegy pszichológiai és jogi megközelítésben. In: Magyar Iparjogvédelmi Egyesület közleményei. 28. 1986. p. 90-96.
- 13) BACHER Vilmos: A feltalálói jogok védelmében. *Gazdaság és Jog*. 2001/6. p. 3-8.
- 14) BACHER Vilmos: A szellemi tulajdon büntetőjogi védelme, figyelemmel a jogsértő magatartások polgári jogi összefüggéseire. In: *Gazdaság és Jog*, 12. sz. 2002. p.3-11.
- 15) BAKOS Gábor: A márka és a védjegy jelentősége. In: *Külkereskedelem*, 11.évf. 1967. p. 241-242.
- 16) BAKOS-KOVÁCS Kitti: A szellemi tulajdonvédelem újkori dogmatikai alapjai. In: *FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA* 13 : 2. 2023. p. 5-12.
- 17) BAKSAY-NAGY György: A pótalkatrészek formatervezésiminta-oltalmának jelene és jövője Európában. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 14. évf. 6. sz. 2019. p. 72-99.
- 18) BAKSAY-NAGY György: Dizájnvédelem az autóiparban. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 12. évf. 3. sz. 2017. p. 24-44. URL: <https://infojog.hu/baksay-nagy-gyorgy-modernkori-problema-k-dizajnvedelem-a-kepnyoinknek-20182-71-78-85-o/> Utolsó letöltés: 2024.03.30.
- 19) BAKSAY-NAGY György: Modernkori problémák: dizájnvédelem a képernyőinknek. In: *Infokommunikáció és Jog*, 15. évf. 2. sz. 2018. p. 78-85.
- 20) BÁNYAI Orsolya; FODOR László: Zöld jelzést kapott?: termékjelölések a fogyasztó- és a környezetvédelemben. In: Szikora Veronika et al. (szerk.): *A fogyasztók védelmének új irányai és kihívásai a XXI. században*. Debrecen, 2018. p. 275-294.
- 21) BÁNYÁSZ Jenő: A védjegy és védjegyes vállalat jogviszonyai. In: *Kereskedelmi Jog*, 15.évf. 15-16.sz. 1918. p. 160-161.
- 22) BARANYI Tamás: A termékjelzések és a környezetvédelem kapcsolata. In: *Doktoranduszok fóruma*: Miskolc, 2002. november 6. Miskolc, 2003. p. 32-39.
- 23) BARKAI Léda: A kiegészítő oltalmi tanúsítvány és a feltételhez kötött forgalomba hozatali engedély: az AstraZeneca kontra Comptroller General of Patents, Designs and Trade Marks-ügy. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 13. évf. 4. sz. 2018. p. 30-38.
- 24) BARRIE Trinder: *The Blackwell Encyclopedia of Industrial Archaeology*. Blackwell Publishers., 1992. p. 207–208.
- 25) BARTA Judit: Iparjogvédelem által oltalmazott és oltalom alá nem tartozó egyes szellemi tulajdonjogok bitorlása elleni fellépés a versenyjog eszközével. In: BARZÓ Zímea (szerk.): *A szellemi tulajdon: az Állam- és Jogtudományi Kar által 2010. június hó 4. napján A szellemi tulajdon védelme címmel szervezett konferencián elhangzott előadások alapján készült tanulmányok gyűjteménye*. Miskolc, 2011. p. 9-26.

- 26) BASTIAN Vanessa, COLLOPY Dennis, DRYE Tim, JENNER Peter, KOEMPEL Florian, LEWIS David: Measuring Infringement of Intellectual Property Rights. UK Intellectual Property Office, 2014.
- 27) BECK Salamon: Magyar védjegyjog. Kertész József Könyvnyomdája. Budapest. 1934.
- 28) BENDZSEL Miklós: A védjegy és versenyképesség. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 4.sz. 2007. p. 5-11.
- 29) BEZZEGH Tibor: A harmonizált formatervezési jog problémái. In: Doktoranduszok fóruma: Miskolc, 2002. november 6. In: [Miskolc]: Miskolc, 2003. p. 45-49.
- 30) BIDDINGER Brian P.: Limiting the Business Method Patent: A Comparison and Proposed Alignment of European, Japanese and United States Patent Law, 69 Fordham L. Rev. 2523 (2001). URL: <https://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol69/iss6/8> Utolsó letöltés: 2025.02.10.
- 31) BLACKWELL Joshua: The Death of Article 17: How the CJEU in Poland v. Parliament and Council Resurrected the E-Commerce Directive. Southwestern Law Review, 2024. URL: <https://www.swlaw.edu/sites/default/files/2024-06/9%20-%20Blackwell.pdf> Utolsó letöltés: 2025.11.23.
- 32) BLAKENEY Michael: Geographical indications and the marketing of agricultural products: Mauritius - a case study. In: International Trade Law and Regulation, 17.évf. 2.sz. 2011. p. 58-69.
- 33) BOBROVSZKY Jenő.: A műszaki szellemi termékek találmányok, újítások, ipari minták, know-how-ok. jogi védelme. Budapest, 1971. 70 p.
- 34) BOBROVSZKY Jenő: Az enyém, a tied és a miénk a szellemi tulajdonban. Áttekintés a közkinccs és a szellemi magántulajdon egyes összefüggéseiről az Internet tükrében. In: FALUDI Gábor (szerk.) Liber amicorum. Ünnepi dolgozatok GYERTYÁNFY Péter tiszteletére. Budapest, 2008. p. 7-97.
- 35) BOGNÁR Istvánné: A márka és a védjegy fogalma. In: Külkereskedelem, 11.évf. 1967. p. 239-240.
- 36) BOHADANA Martins, T.: Beyond the Bag: MetaBirkins, Hermès, and the Legal Frontier of NFTs in Trademark Law. University of Bologna Law Review, 10(1), 2025. p. 121–176. URL: <https://doi.org/10.6092/issn.2531-6133/20653> Utolsó letöltés: 2026.03.12.
- 37) BORONKAY Miklós, WELLMANN György: A színvédjegyek oltalmáról. In: Gazdaság és Jog 18.évf. 2.sz. 2010. p. 9-14.
- 38) BOSSE Jocelyn: Strengthening the Role of the Breeder’s Exemption in Patent Law. Queen’s University Belfast, School of Law, Working Paper. 2025. november 9. URL: https://pureadmin.qub.ac.uk/ws/portalfiles/portal/661955343/2025_Bosse_-

- [Strengthening the role of the breeder s exemption in patent law.pdf](#) Utolsó letöltés: 2025.12.18.
- 39) BOYTHA György: A szellemi alkotások joga és az új Ptk. In: PJK, 2000/2., p. 46-56.
- 40) BRADLY Condon, TAPEN Sinha: Global Diseases, Global Patents and Differential Treatment in WTO Law Criteria for Suspending Patent Obligations in Developing Countries. Northwestern Journal of International Law and Business. vol. 26. issue 1. 2005. p. 1-41. URL: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/njilb/vol26/iss1/6> Utolsó letöltés: 2020.12.10.
- 41) BRAZSIL David, SIDLOVITS Diana: Az eredetmegjelölés koncepcionális kérdései a Balatoni Borrégióban. In: Gazdálkodás, 53. évf. 4. 2019. p. 376-384.
- 42) BUDILEANU Cristiana: European Union Geographical Indications for Craft and Industrial Products. A Comparative Look at Geographical Indications for Other Types of Products. In: Lex et Scientia International Journal (LESIJ), No. XXXI, Vol. 1/2024. URL: http://lexetscientia.univnt.ro/wp-content/uploads/arhive/fulltext/2024_LESIJ_XXXI_1.pdf Utolsó letöltés: 2025.08.11.
- 43) BUKODI Blanka: A Tokaji termékleírás mint az eredetvédelem egyik eszköze. In: KÉKESI Tamás et al. (szerk.): In: Diáktudomány: a Miskolci Egyetem Tudományos Diákköri munkáiból. Miskolc, [2016]. p. 121-127.
- 44) CESAREO Ludovica, PASTORE Alberto, WILLIAMS Patti: Social Media's impact on Intellectual Property Rights. Edward Elgar Publishing, 2017. p. 276 – 321. URL: <https://doi.org/10.4337/9781785366451.00022> Utolsó letöltés: 2024.09.11.
- 45) CESARONI Fabrizio, GIURI Paola: Intellectual Property Rights and Market Dynamics, LEM Working Papers, Sant'Anna School of Advanced Studies, University of Lecce, 2005. p. 1 - 22.
- 46) CHAMBERS William, LANGLEY Suchada V., MILLER Andrew D.: Current issues affecting trade and trade policy: an annotated literature review, International Agricultural Trade Research Consortium, 2003.
- 47) CONSTANTINOS Alexiou, NELLIS Joseph G., PAPAGEORGIADIS Nikolaos: The effect of patent enforcement strength and fdi on economic growth, Multinational Business Review 4., 24, 2014. p. 334-353. <https://doi.org/10.1108/mbr-07-2016-0024> Utolsó letöltés: 2024.09.05.
- 48) CONTRERAS Jorge L., BUGGENHAGEN Magnus: Standards Essential Utility Models, 64 Jurimetrics J. 2023. URL: <https://www.americanbar.org/content/dam/aba/publications/Jurimetrics/fall2023/standards-essential-utility-models.pdf> Utolsó letöltés: 2024.12.31.

- 49) CSÉCSY György: A Hungarian speciality in protection of origin: the designation Hungarikum. In: SZIKORA Veronika (szerk.): Civil law issues in intellectual property rights and consumer protection. Debrecen, 2014. p. 51-55.
- 50) CSÉCSY György: A tanúsító védjegyek jelentősége a fogyasztók tájékoztatásában. In: FODOR László (szerk.): A gazdasági szabályozóeszközök szerepe a környezetvédelemben, különös tekintettel a termékjelölésre, valamint Az egységes környezethasználati engedély IPPC. a gyakorlatban című debreceni konferenciák előadásai. Debrecen, 2003. p. 91-98.
- 51) CSÉCSY György: Adalékok a franchise fogalmának meghatározásához és a franchise szerződésekhez. In: Jogtudományi Közlöny, 50.évf. 5-6.sz. 1995. p. 228-235.
- 52) CSÉCSY György: Az iparjogvédelem heterogenitása. In: Debreceni Jogi Műhely, 15. évf. 3-4. sz. 2018. p. [10 p.] URL: https://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/3_4_2018/az_iparjogvedelem_heterogenitasa/ Utolsó letöltés: 2024.04.07.
- 53) CSÉCSY György: Fogyasztóvédelem a szellemi alkotások joga területén. In: NOCHTA Tibor et al. (szerk.): Ünnepi tanulmányok KECSKÉS László professzor 60. születésnapja tiszteletére. Pécs, 2013. p. 163-170.
- 54) CSÉCSY György: Hatályos védjegyjogunk a fogyasztóvédelem tükrében. In: Magyar Jog, 9. sz. 1995. p. 523-527.
- 55) CSER Melinda: Az európai szabadalmi egyezmény megszületése, Állam-és Jogtudomány, 2004/1-2.
- 56) CSÓTI Tamás: Az új Pp. alkalmazásának tapasztalatai a szellemi alkotásokkal kapcsolatos perekben és nemperes eljárásokban. Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület, Szellemi Tulajdoni Konferencia 2019 ősz, Mezőkövesd. 2019. nov. 21.
- 57) CSÓTI Tamás: Bírósági eljárások iparjogvédelmi ügyekben – Különleges jogérvényesítési eszközök az iparjogvédelmi perekben. Budapest. 2018.
- 58) CSÓTI Tamás: Bírósági eljárások iparjogvédelmi ügyekben – Polgári peres eljárások II., SZTNH, 2018
- 59) DARÁZS Lénárd: „Jellegbitorlás” a tisztességtelen verseny elleni jogban. Gazdaság és Jog. 2007. p. 21-23.
- 60) DETRY Arnaud: GI Protection against Evocation in the EU – Assessment of the CJEU’s Interpretation and Comparison with Reputed European Trademark Protection. 2022. november 2. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4266440 Utolsó letöltés: 2025.10.23.

- 61) DEUTSCH Izidor: A használati mustrák védelméről szóló osztrák törvénytervezet. In: *Ügyvédek Lapja*, 11.évf. 11.sz. 1894. p. 4-5.
- 62) DEUTSCH Izidor: A használati mustrák védelméről szóló osztrák törvényjavaslat. Befejező közlemény. In: *Ügyvédek Lapja*, 11.évf. 13.sz. 1894. p. 3-5.
- 63) DOGAN Stacey: Greeted with a Shrug -The Impact of the Community Design System on United States Law, In: *The EU Design Approach: A Global Appraisal*, 2018.
- 64) ECHOLS Marsha A.: Geographical indications for food products: international legal and regulatory perspectives. *Alphen aan den Rijn*, 2008. X, 315 p.
- 65) ERSTLING Jay, SALMELA Amy M., WOO Justin N.: Usefulness Varies by Country: The Utility Requirement of Patent Law in the United States, Europe and Canada, 2011, URL: <http://open.mitchellhamline.edu/facsch/242> Utolsó letöltés: 2024.03.22.
- 66) EVANS Lewis, HEMPHILL C. Scott: The Law, Culture, and Economics of Fashion, *Stanford Law Review*, Volume 61, Issue 5, 2009. p. 1148-1176. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1323487 Utolsó letöltés: 2022.08.03.
- 67) FALUDI Gábor, LUKÁCSI Péter, BACHER Gusztáv: A védjegy törvény magyarázata. Budapest, 2014. 721 p.
- 68) FALUDI Gábor: A szerzői jogi és iparjogvédelmi jogátruházás a Ptk. háttere előtt. In: *Jogtudományi Közlöny*, 68.évf. 12.sz. 2013. p. 581-592.
- 69) FICSOR Mihály: A gyógyszertermékek kiegészítő oltalmi tanusítványa az Európai Közösségben. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 4.sz. 1994. p. 38-51.
- 70) FICSOR Mihály: Az Egységes Szabadalmi Bíróságról szóló megállapodás: alkotmányossági nézetben. In: *Jogtudományi Közlöny*, 72. évf. 1. sz. 2017. p. 1-15.
- 71) FICSOR Mihály: Nyugaton a helyzet változatlan? Jelentés a közösségi szabadalomért vívott állóháborúból. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 4.sz. 2009. p. 5-26.
- 72) FISHER William W. *Theories of Intellectual Property*. In *New Essays in the Legal and Political Theory of Property*, ed. Stephen Munzer. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2001.
- 73) FRENCH Robert: A public law perspective on intellectual property, *The Journal of World Intellectual Property* (3-4), 17, 2014. <https://doi.org/10.1002/jwip.12024> Utolsó letöltés: 2024.08.13.
- 74) FROMER C. JEANNE: Expressive Incentives in Intellectual Property. *Virginia Law Review*, 98(8). 2012. URL: <https://virginialawreview.org/wp-content/uploads/2020/12/1745.pdf> Utolsó letöltés: 2026.03.20.

- 75) GANGJEE Dev Saif: Overlaps Between Trademarks and Geographical Indications. In: Overlapping Intellectual Property Rights. 2. kiadás. Oxford University Press, Oxford, 2023. URL: <https://academic.oup.com/book/46118/chapter/404672631> Utolsó letöltés: 2025.09.23
- 76) GEDEON Sándor: Fórum: Néhány gondolat a találmánybitorlásról: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle. SZTNH, Budapest. 2010. augusztus, 5. (115.) évfolyam 4. szám. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201008-pdf/03.pdf> Utolsó letöltés: 2025.04.15.
- 77) GOMMERS Carina, DE PAUW Eva: Liability for trade mark infringement of online marketplaces in Europe: are they ‘caught in the middle’?, Journal of Intellectual Property Law & Practice, Volume 15, Issue 4, 2020.
- 78) GOYAL Daksh, CHITRA, B. T., VARSHA Praveen Hegde, SITHIJ Shetty, ADVITH R. Padyana: Blockchain Technologies and Intellectual Property Rights: Implications for Entrepreneurs. In: International Journal of Innovative Research In Technology, Volume 12, Issue 2. 2025. URL: https://ijirt.org/publishedpaper/IJIRT181849_PAPER.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.
- 79) GÖDÖLLE István: A jó hírű védjegy mint kizáró ok a védjegyjogban. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 8. évf. 6. sz. 2013. p. 148-169.
- 80) GÖRÖG Márta: A tudás hatalma vs. a jog keretrendszere (?) Gondolatok a tudás, s különösen az ötlet jogi keretrendszerbe vonhatóságáról. Debreceni Jogi Műhely, 15(1-2), 3-8. 2018. URL: <https://ojs.lib.unideb.hu/DJM/article/view/6904> Utolsó letöltés: 2024.05.20.
- 81) GRAD-GYENGE Anikó, BAKSAY-NAGY György, GYÖRGY Ádám, MUNKÁCSI Péter: Használati dísz tárgyak keresik helyüket – néhány gondolat a Cofemel-döntés kapcsán a szerzői jog és a formatervezési mintajog viszonyáról. MIE konferencia, Mezőkövesd, 2019. november 21. URL: http://mie.org.hu/2019_osz/MIE_Cofemel_kozos_20191121_v2.pdf Utolsó letöltés: 2023.02.12.
- 82) GUBICZ Flóra Anna: A design oltalmának formálódása az évek során: hogyan alakult maga a design oltalom és mire is terjed ki pontosan? In: Iustum – Aequum – Salutare, 19. évf. 4. sz. 2023. p. 151-165.
- 83) HARHOFF Dietmar, HOISL Hall Bronwyn, VON GRAEVENITZ Georg, WAGNER Stefan: The strategic use of patents and its implications for enterprise and competition policies. European Commission, 2007. URL: https://madoc.bib.uni-mannheim.de/47310/1/study-202852-2008_en_2475.pdf Utolsó letöltés: 2023.08.02.
- 84) HELFER Laurence R.: The New Innovation Frontier? Intellectual Property and the European Court of Human Rights., Harvard International Law Journal, Vol. 49, 2008. p. 1 – 52.

- 85) HERGÁR Jenő: Módszerek a találmányok oltalmába ütköző termékek gyártása és forgalmazása miatt indított bitorlási perek elkerülésére, a lehetséges ellenlépések. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 4.sz. 2009. p. 104-109.
- 86) HOLCZAPFEL Katalin: A magyar borok eredetvédelme. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 18. évf. 2. sz. 2023. p. 7-43. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2023-2/01-holczapfelkatalin.pdf> Utolsó letöltés: 2024.04.13.
- 87) HOMOKI-NAGY Mária: A védjegy magyarországi történetéről. In: GÖRÖG Márta et al. (szerk.): A szellemi tulajdonvédelem és a szabadkereskedelem aktuális kérdései. Szeged, 2018. p. 68-77.
- 88) HORVÁTH Gyula: Iparjogvédelem Magyarországon. Budapest, 1994. 39 p.
- 89) HU Albert G. Z., PNG Ivan P. L.: Patent rights and economic growth: evidence from cross-country panels of manufacturing industries, Oxford Economic Papers 3., 65, 2013. p. 675-698. <https://doi.org/10.1093/oep/gpt011> Utolsó letöltés: 2024.09.05.
- 90) Indian School of Business: Trademark Infringement Lookout, Identification and Stoppage Automation Using Machine Learning (Tilism) 2025. URL: <https://www.isb.edu/faculty-and-research/isb-institute-of-data-science/research/trademark-infringement-lookout-identification-and-stoppage-automation-using-machine-learning-tilism> Utolsó letöltés: 2026.03.12.
- 91) JANKOWSKA-AUGUSTYN Marlena, MIROSLAW Pawełczyk. „Intellectual Property Law: Philosophical Foundations, Theoretical Frameworks, and Cross-Pollination.” Prawo I Więż, 4. 2023. p. 549–87, URL: <https://doi.org/10.36128/PRIW.VI47.823>. Utolsó letöltés: 2025.04.24.
- 92) JÓKÚTI András, KÓKAI-KUNNÉ Szabó Ágnes: A földrajzi árujelzők közösségi és hazai szabályozása. In: BACHER Vilmos et al. (szerk.): Fehér könyv a szellemi tulajdon védelméről. 2005. Budapest, 2006. p.85-103.
- 93) JÓKÚTI András: Európai szabadalmi oltalom. in JAKAB András, KÖNCZÖL Miklós, MENYHÁRD Attila, SÜLYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) 2020. URL: <http://ijoten.hu/szocikk/europai-szabadalmi-oltalom> Utolsó letöltés: 2022.02.01.
- 94) JORGE L. Contreras, HUSOVEC Martin, RIMMER Matthew: Utility Models and Other Forms of Sub-Patent Protection. In Sub-Patent Innovation Rights: Utility Models, Petty Patents and Innovation Patents Around the World, ed. Jorge L. Contreras. 2025. Cambridge: Cambridge University Press. chapter, 1–18.

- 95) JUHÁSZ Ágnes: A szerződések tipizálásáról és a franchise szerződésről, az új Ptk. főbizottsági javaslata kapcsán. In: Pro Futuro, 2012-05, Vol.2 1., p. 68-79.
- 96) KACSUK Zsófia: Az igénypontok szerepe a szabadalmi jogban – 4 r. A szabadalmi oltalom terjedelme, bitorlása és az ekvivalencia elve. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 5.évf. 4.sz. 2010. p. 5-20.
- 97) KANT Immanuel: Von der Unrechtmäßigkeit des Büchernachdrucks, 1785.
- 98) KARSAI Krisztina: Iparjogvédelmi jogok megsértése – egy jobb sorsra érdemes büntetőjogi tényállás. 2.r. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 16. évf. 2. sz. 2021. p. 7-17. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2021-2/01-karsaikrisztina-ii.pdf> Utolsó letöltés: 2024. 05. 31.
- 99) KASMAWATI, WIRANATA I Gede AB: Urgency of protection of intellectual property rights in the era of economic globalization, International Journal of Social Science and Human Research (01) 06., 2023. <https://doi.org/10.47191/ijsshr/v6-i1-14> Utolsó letöltés: 2024.08.13.
- 100) KEIST Carmen N., MARCKETTI Sara B.: Supporting acts: patents for undergarments for stout women, 1891–1956, Clothing and Textiles Research Journal (3), 37., 2019. p. 200-214. <https://doi.org/10.1177/0887302x19836513> Utolsó letöltés: 2024. 09. 06.
- 101) KERESZTY Marcell: Jellegbitorlás vs. védjegybitorlás, avagy hogyan „szokták felismerni” az „összetéveszthetőséget”. Gödölle, Kékes, Mészáros & Szabó Szabadalmi és Védjegy Iroda. 2018. URL: https://www.les-hungary.hu/wp-content/uploads/2020/11/SZTV_20180425_KeresztyMarcell_letltshez.pdf Utolsó letöltés: 2024.11.20.
- 102) KESERŰ Barna Arnold: A fenntartható fejlődés hatása a szellemitulajdon-védelem rendszerére. Budapest: Dialóg Campus, 2019. 310 p. URL: https://nkerepo.unike.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/14748/Web_PDF_A_fenntarthato_fejlodes_hatasa.pdf?sequence=1 Utolsó letöltés: 2024.05.31.
- 103) KESERŰ Barna Arnold: John Locke tulajdonelmélete a szellemi tulajdonjogok nézőpontjából. In: KESERŰ Barna Arnold, KÖHIDI Ákos (szerk.): Tanulmányok a 65 éves Lenkovic Barnabás tiszteletére. Budapest, Eötvös, 2015. p. 206–223.
- 104) KIEFF F. Scott: Coordination, Property & Intellectual Property: An Unconventional Approach to Anticompetitive Effects & Downstream Access., GW LAW Scholarly Commons, 2006.
- 105) KISER M. Jessica: Brandright, Arkansas Law Review, Vol. 70 No: 3. (2017). p.489 – 552. URL: <http://scholarworks.uark.edu/alr/vol70/iss3/1> Utolsó letöltés: 2024.11.25.

- 106) KISS Marietta: Viták az alkatrészekkel kapcsolatos formatervezési minta-oltalom szabályozását módosító közösségi irányelvjavaslatról. In: BACHER Vilmos et al. (szerk.): Fehér könyv a szellemi tulajdon védelméről, 2005. Budapest, 2006. p.145-151.
- 107) KISS Tibor: A szerzői jogi jogsértések szankcionálásak sajátosságai. Állam és Jogtudomány. 2007/1., p. 181-203.
- 108) KLAUS Haft: The Unitary Patent System from an SME's Perspective. les Nouvelles – Journal of the Licensing Executives Society, Volume LII No. 4, 2017.11.10. URL: <https://ssrn.com/abstract=3068807> Utolsó letöltés: 2025.12.14.
- 109) KOCK Michael A.: Essentially Derived Varieties in View of New Breeding Technologies – Plant Breeders' Rights at a Crossroads. In: GRUR International, Volume 70, Issue 1, January 2021. URL: <https://academic.oup.com/grurint/article/70/1/11/6030001> Utolsó letöltés: 2025.10.23.
- 110) KOHNER Artúr: A kártérítési igény érvényesítése a védjegy- és szabadalomtörvényi büntető eljárás során. In: Kereskedelmi Jog, 8.évf. 17.sz. 1911. p. 293-296.
- 111) KÓKAI-KUNNÉ Szabó Ágnes: A földrajzi árujelzők uniós oltalmának tervezett új szabályozása. In: Miskolci Jogi Szemle, 17. évf. 2 1. különszám. sz. 2022. p. 218-227.
- 112) KÓKAI-KUNNÉ SZABÓ Ágnes: A növényfajta-oltalom, a közösségi növényfajta-oltalom. In JAKAB András, KÖNCÖL Miklós, MENYHÁRD Attila, SÜLYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi URL: <https://real.mtak.hu/188073/1/a-novenyfajta-oltalom-a-kozossegi-novenyfajta-oltalom.pdf> Utolsó letöltés: 2025.03.22.
- 113) KÓKAI-KUNNÉ Szabó Ágnes: A növényfajta-oltalomtól az eredetvédelemig: az agrártermelést érintő szellemi tulajdonvédelmi kérdések. Budapest, 2021. 376 p.
- 114) KÓKAI-KUNNÉ Szabó Ágnes: Az agrárágazatot érintő iparjogvédelmi szabályok alakulása, figyelemmel az egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról szóló 2009. évi XXVII. törvény rendelkezéseire. In: Profectus in litteris. [1. köt.] Előadások a 6. debreceni állam- és jogtudományi doktorandusz-konferenciáról. 2009. május 29., 2010. p. 111-120.
- 115) KÓKAI-KUNNÉ Szabó Ágnes: Az agrártermékek eredetmegjelöléseinek és földrajzi jelzéseinek oltalma, a hagyományos értékek megőrzése. In: MENYHÁRD Attila et al. (szerk.): 350 éves az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, 1. köt. Budapest, 2018. p. 303-314.
- 116) KÓKAI-KUNNÉ Szabó Ágnes: Hungarikumok, avagy a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek oltalmának lehetőségei. In: Miskolci doktoranduszok jogtudományi tanulmányai. 11. köt. Miskolc, 2012.p. 331-344.

- 117) KÓSA Zsigmond: A magyar védjegy-, mustra- és modell-oltalomról szóló törvények. Budapest: Toldi L., 1899. 300 p.
- 118) KÓSA Zsigmond: Bevezetés a szabadalmi jog tanába. Iparjogi Szemle. 1914. 4–5. sz., p. 42.
- 119) KOVÁCS György: „AI Act and IPR Enforcement: The European Regulatory Framework and Practical Challenges.” Hungarian Yearbook of International Law and European Law, Vol. 13. No. 1. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest. 2025.
- 120) KOVÁCS Józsefné: A vámhatóság szerepe a hamisítók elleni küzdelemben. In: Magyar Iparjogvédelmi Egyesület közleményei. 37. 1995. p. 24-28.
- 121) KOVÁCS László: A „franchise” jogviszony fogalmának megjelenése az új Ptk.-nak a forgalmazási és jogbérleti (franchise) szerződéstípusokat bevezető XIX. címében II., Céghírnök, 2017/11., p. 3-6.
- 122) KÖVECSES Bettina: A nemleges megállapítási eljárás és összefüggései a bitorlási perrel. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 13. évf. 3. sz. 2018. p. 7-29.
- 123) KRATOCHWILL György: Munkaviszony és szabadalom – Az egyik leggyakrabban megreformálni kívánt terület? Arsoni, 2019.11.13., URL: <https://arsboni.hu/munkaviszony-es-szabadalom-az-egyik-leggyakrabban-megreformalni-kivant-terulet/> Utolsó letöltés: 2023.02.12.
- 124) KRIEGER Edgar, DE KEYSER Ellen, DE RIEK Jan: Do New Breeding Techniques in Ornamentals and Fruits Lead to Essentially Derived Varieties? In: Frontiers in Plant Science, Volume 10. 2020. március 4. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpls.2019.01612> Utolsó letöltés: 2025.11.23.
- 125) KRIEGER Edgar, DE KEYSER Ellen, DE RIEK Jan: Do New Breeding Techniques in Ornamentals and Fruits Lead to Essentially Derived Varieties? In: Frontiers in Plant Science, Volume 10. 2020. március 3. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpls.2019.01612> Utolsó letöltés: 2025.10.20.
- 126) KUMAR Sana: Blockchain and Intellectual Property Governance in the Digital Economy: Innovation, Smart Licensing, and Structural Challenges. In: European Economic Letters, Vol. 15, Issue 3. 2025. URL: <https://www.eelet.org.uk/index.php/journal/article/download/3761/3368/4263> Utolsó letöltés: 2025.12.23.
- 127) KUR Annette, DREIER Thomas: European Intellectual Property Law. Text, Cases and Materials. Cheltenham–Northampton: Edward Elgar, 2013.

- 128) KURUCZ Mihály: A szellemi tulajdon védelme az agrárjogban – a növényfajta oltalom agrárjogi specifikumai. In: SZALMA József (szerk.) A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2015. Újvidék, Szerbia: Vajdasági Magyar Tudományos Társaság, 2016. p. 152-191. URL: https://www.vmtt.org.rs/mtn2015/152_191_Kurucz.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.18.
- 129) LANDI Balázs: Szellemi értékek nemzeti mértéke, avagy nemzeti értékek szellemi mértéke: a hungarikum. In: POGÁCSÁS Anett (szerk.): Szellemi alkotások az ember szolgálatában. Budapest, 2022. p. 45-55.
- 130) LÁSZLÓ Áron Márk: Szellemi tulajdon az Európai Unió jogrendjében. In: Szabó Marcel et al. (szerk.): Uniós szakpolitikák. Budapest, 2014. p. 122-143.
- 131) LAWSON Charles: Propagating Materials and Harvested Materials: Clarifying the Scope of Plant Variety or Breeder's Rights. In: Journal of Intellectual Property Law & Practice, Volume 18, Issue 9, 2023. URL: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpad065> Utolsó letöltés: 2026.01.23.
- 132) LEGEZA Dénes (szerk.): Iparjogvédelem, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest 2020. URL: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/kozepfoku_tankonyv_2020_e-verzio.pdf Utolsó letöltés: 2024.10.25.
- 133) LEGEZA Dénes: Bevezetés az iparjogvédelembe. Budapest, 2020. 231 p. URL: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/iparjogkonyv_web_0914.pdf Utolsó letöltés: 2024.03.30.
- 134) LEGEZA Dénes: Iparjogvédelem. Budapest, 2020. 343 p.
- 135) LEMLEY Mark A., MCKENNA, Mark P.: Scope. William & Mary Law Review, 57(6) 2016. URL: <https://scholarship.law.wm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3659&context=wmlr> Utolsó letöltés: 2026.03.20.
- 136) LONTAI Endre, FALUDI Gábor, GYERTYÁNFY Péter, VÉKÁS Gusztáv: Szellemi alkotások joga. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2006, p. 13.
- 137) LONTAI Endre, FALUDI Gábor, GYERTYÁNFY Péter, VÉKÁS Gusztáv: Szerzői jog és iparjogvédelem. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2017.
- 138) LONTAI Endre: Fogyasztóvédelmi aspektusok az iparjogvédelem területén. In: Állam- és Jogtudomány, 3.sz. 1979. p. 425-453.
- 139) LONTAI Endre: Szerzői jog és iparjogvédelem. Budapest, 2012. 338 p.
- 140) MALACKOWSKI James E.: Next Big Thing in Monetizing IP: A Natural Progression to Exchange-Traded Units. Landslide, 3. évf. 5. sz., 2011. május/június, p. 32.

- 141) MARCKETTI Sara B., PARSONS Jean L.: Design Piracy and Self-Regulation: The Fashion Originators' Guild of America, 1932-1941. In: Clothing and Textiles Research Journal Vol. 24 Iss. 3., 2006. p. 214 – 228
- 142) MARKÓ József: A feltalálói lépés követelménye a használatiminta-oltalmi jogban. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 4.sz. 2007. p. 12-42.
- 143) MARKÓ József: Az ipari mintaoltalmi jog fejlődési irányai, 1993 URL: https://www.markopatent.hu/p/docs/AZ_IPARI_MINTAOLTALMI_JOG_FEJLODESI_IRANYAI.pdf Letöltés: 2023.03.24.
- 144) MAYER Géza: A szabadalomsértés. Kereskedelmi Jog, 31.évf. 9.sz. 1934. p. 152-153.
- 145) MENELL S. Peter: Intellectual Property: General Theories. Levine's Working Paper Archive by David K. Levine. 2003. URL: <https://dlc.dlib.indiana.edu/dlcrest/api/core/bitstreams/444f314a-71bd-46c8-98a4-2cd0ac70d980/content> Utolsó letöltés: 2025.04.24.
- 146) METZGER Axel: Legal options for changing the patent protection of plants in Germany, Europe and in international law. Legal study commissioned by the parliamentary group of Bündnis 90 / Die Grünen in the German Bundestag. 2024. december 4. . URL: https://www.martin-haeusling.eu/images/Legal_study_possibilities_for_a_bio_patent_reform_parliamentary_Group_B%C3%BCndnis90DieGruenen_in_the_German_Bundestag_EN.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.13.
- 147) MEZEI Péter: A fájlcsere dilemma. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012, p. 17–18.
- 148) MEZEI Péter: Jogkimerülés a szerzői jogban és az iparjogvédelemben (MEZEI Péter, IJOTEN/Szerzői jog és iparjogvédelem in JAKAB András, KÖNCZÖL Miklós, MENYHÁRD Attila, SÜLYÖK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) 2020. URL: <http://ijoten.hu/szocikk/jogkimerules-a-szerzoi-jogban-es-az-iparjogvedelemben> Utolsó letöltés: 2024.05.12.
- 149) MIKÓFALVI Gábor: A védjegybitorlási perek elbírálásának kérdései. In: Magyar Jog, 7.sz. 1993. p. 412-418.
- 150) MILLISITS Endre: Térbeli védjegy megkülönböztetőképességének feltételei: az Európai Bíróság ítélete a Rubik-kocka-ügyben. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 12. évf. 1. sz. 2017. p. 34-39.

- 151) MISKOLCZI-STEURER Annamária: A „jellegbitorlás” komplex megítélése a magyar jogban. Themis. 2017. p.130.
- 152) MOORE D. Adam: A Lockean Theory of Intellectual Property Revisited, 49 San Diego L. Rev. 1069. 2012. URL: <https://digital.sandiego.edu/sdlr/vol49/iss4/6> Utolsó letöltés: 2025.04.23.
- 153) MORENO Juan Benjumea: Publisher or technical provider? monitoring as editorial control and the safe harbour of art. 14 e-commerce directive. Jura Falconis, 2012.
- 154) MUNKÁCSI Péter: „Nemzetközi Szerzői és Szomszédos Jogi Egyezmények” In JAKAB András, KÖNCZÖL Miklós, MENYHÁRD Attila, SÜLYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői Jog és Iparjogvédelem rovat, Rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) 2023 URL: <http://ijoten.hu/szocikk/nemzetkozi-szerzoi-es-szomszedos-jogi-egyezmenyek> Utolsó letöltés: 2025.01.12.
- 155) NAGY Péter: A marketing, a reklám és a márka egymásrautaltsága. In: Magyar Iparjogvédelmi Egyesület közleményei. 37. 1995. p. 58-61.
- 156) NAGY Zoltán András: A 3D nyomtatás mint a jogrendszer érintő új kihívás. In: Magyar Jog, 64. évf. 10. sz. 2017. p. 613-621.
- 157) NICHOLAS Short: The Political Economy of the Research Exemption in American Patent Law, 26 Fordham Intell. Prop. Media &Ent. L.J., 2016., URL: <https://ir.lawnet.fordham.edu/iplj/vol26/iss3/2> Utolsó letöltés: 2024.01.06.
- 158) NITSCHÉ Győző: A cég és védjegy viszonya. In: Jogtudományi Közlöny, 47.évf. 51.sz. 1912. p. 448-450.
- 159) NYIRI István: Közreműködés a védjegybitorlásnál. In: Ügyvédek Lapja, 14.évf. 9.sz. 1897. p. 5.
- 160) ORBÁN Andrea: A formatervezési mintaoltalom története Magyarországon 1858-tól napjainkig. In: Jogtudományi Közlöny, 61.évf. 10.sz. 2006. p. 385-392.
- 161) ÖDÖNFI Miksa: Szabadalom és védjegybitorlás: büntetőeljárás: gyakorlati kézikönyv szabadalom és védjegybitorlási ügyekben a Btkv. és Bpts. rendelkezéseivel és magyarázatokkal. Budapest, 1912. 239 p.
- 162) ÖZTÜRK Özgün: Intellectual Property in NFTs and Legal Challenges. 2023. január 11.. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4322697> Utolsó letöltés: 2025.11.10.
- 163) PALÁGYI Tivadar: Az egységes európai szabadalom és az Egységes Európai Szabadalmi Bíróság. In: Európai Jog, 14. évf. 1. sz. 2014. p. 20-28.
- 164) PAPP László: A nyilvános gyakorlatba vétel, mint újdonságromboló körülmény eredete a magyar szabadalmi jogban. In: Jogtörténeti Szemle, 3-4. sz. 2013. p. 55-61.

- 165) PAPP László: A szabadalmi jogvédelem történeti perspektívái. Budapest, 2015. 283 p.
- 166) PAPP László: A találmány fogalmának értelmezési kerete a XX. század első harmadában. In: *Profectus in litteris*. [2. köt.] Előadások a 7. debreceni állam- és jogtudományi doktorandusz-konferencián. 2010. május 21. 2010. p. 261-268.
- 167) PAPP László: Mérföldkövek a szabadalmi jog egyetemes fejlődésében a XIX. század végéig. *Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle*. 118 (5), 2013. p. 42-59
- 168) PASSADOR Maria Lucia: Algorithmic Couture: Trademark Protection in the AI Era. In: *Bocconi Legal Studies Research Paper No. 5311228*. 2025. június 1. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5311228> Utolsó letöltés: 2025.11.12.
- 169) PÁZMÁNDI Kinga, VEREBICS János (szerk.): *E-jog*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012.
- 170) PERLMUTTER Alfréd: A szabadalom lefoglalhatóságáról. In: *Jogtudományi Közlöny*, 61.évf. 21.sz. 1926. p. 174-175.
- 171) PETKÓ Mihály: A szolgálati és az alkalmazotti találmány szabályainak értékelése a hatályos szabályozás alapján. *Gazdaság és Jog*, 2004/3. p. 20-24.
- 172) PINTZ György, BENCZE Krisztina, BEDE Máté: *Védjeggyel a csúcsra! : névadás, európai védjegy, domain*. Budapest: Pintz és Társai, 2010. 246 p.
- 173) POGÁCSÁS Anett, UJHELYI Dávid: *Szellemi alkotások joga*. Budapest: Pázmány Press, 2022. 351 p.
- 174) POGÁCSÁS Anett: Új dizájn? – A formatervezési mintaoltalom keletkezése és 'ereje'. In: *Iustum – Aequum – Salutare*, 19. évf. 4. sz. 2023. p. 167-182.
- 175) POSTEINERNÉ TOLDI Márta, BELÉNYI Andrea: *Iparjogvédelem*. Budapest, 2012. 253 p.
- 176) PRASETYO HADI Purwandoko, IMANULLAH Moch Najib: Application of natural law theory (the natural right) to protect the intellectual property, *Yustisia Jurnal Hukum* (1) 6. 2017. <https://doi.org/10.20961/yustisia.v6i1.11516> Utolsó letöltés: 2024.01.04.
- 177) PRUD'HOMME Dan: Creating a „model” utility model patent system: A comparative analysis of the utility model patent systems in Europe and China, IP Key Project Working Paper, 2014. URL: https://ipkey.eu/sites/default/files/legacy-ipkey-docs/ip-key_comparative_analysis_ums_europe_china_en_cl.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.02.
- 178) RADNAI Anna: A lajstromozás nélküli formatervezésiminta-oltalom. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 11. évf. 3. sz. 2016. p. 46-70.
- 179) RAMELLO Giovanni B., SILVA Francesco: Appropriating signs and meaning: The elusive economics of trademark, *Industrial and Corporate Change*, Vol. 15, Issue 6, 2006., p. 937-963 URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.936653> Utolsó letöltés: 2022.02.14.

- 180) RAZAK Abd, SURAYA Siti: Intellectual property rights for 3d bioprinting in malaysia, UUM Journal of Legal Studies 2.14. 2023. p. 709-733. <https://doi.org/10.32890/uumjls2023.14.2.12> Utolsó letöltés: 2024.09.06.
- 181) RÉTI Eszter: Az egységes európai szabadalom eszméje és megvalósulása. In: Európai Jog, 14. évf. 1. sz. 2014. p.29-35.
- 182) RICHARDS John: Utility model protection throughout the world 6–7 tbl.1, 2010., p. 1-40. URL: https://ipo.org/wp-content/uploads/2013/03/Utility_Model_protection.pdf Utolsó letöltés: 2023.07.15.
- 183) RITU Paul: Intellectual Property Rights: A Utilitarian Perspective. 2021. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3842429> Utolsó letöltés: 2025.04.23.
- 184) ROMERO Thamara, CORREA Carlos M.: Patenting of Plants and Exceptions to Exclusive Rights: Lessons from European Law. South Centre Study. 2021. URL: https://www.southcentre.int/wp-content/uploads/2021/09/PATENTING-OF-PLANTS-AND-EXCEPTIONS-TO-EXCLUSIVE-RIGHTS-Lessons-from-European-Law_EN.pdf Utolsó letöltés: 2025.09.23.
- 185) RUSMININGSIH Diah, FINA Amaliah hidayanti, DANANG Dwi Gusti Fajar Yanto: The role of wongsorejo integrated industrial estate agglomeration in banyuwangi community welfare method of content analysis, Tamansiswa Accounting Journal International 1., 5, 2022. p. 76-82. <https://doi.org/10.54204/taji/vol512022012> Utolsó letöltés: 2024.09.05.
- 186) SÁPI Edit: Agrártermékek védelme a szellemi tulajdon eszközeivel. In: Agrár- és Környezetjog, 25. sz. 2018. p. 257-269.
- 187) SÁPI Edit: Ítéljünk a külső alapján?: a formatervezési minta-oltalom tárgya iparjogvédelmi és szerzői jogi oldalról. In: Aktuális kérdések és európai válaszok a jog és igazságszolgáltatás területén Romániában és Magyarországon. Miskolc, 2015. p. 234-244.
- 188) SÁPI Edit: Protection of agricultural products with intellectual property rights. In: Agrár- és Környezetjog, 2018, Vol.13 25., p. 244-269.
- 189) SCHADE Jürgen: Megkésett a közösségi EU- szabadalom? – A globalizáció többoldalú együttműködést sürget. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 6.évf. 3.sz. 2011. p . 5-18.
- 190) SCHUSTER Rudolf: A név, cég, védjegy és vállalati ismertetőjel oltalma. In: Jogállam, 23.évf. 9-10.sz. 1924. p. 428-439.
- 191) SHEN Zhongyang: The conflict and coordination between data sharing and intellectual property protection in the era of big data, Lecture Notes in Education Psychology and Public

- Media (1), 24., 2023. <https://doi.org/10.54254/2753-7048/24/20230634> Utolsó letöltés: 2024.08.13.
- 192) SHOEN Ono: Overview of Japanese Trademark Law 2nd Edition (English translation) 1999, URL: <https://www.iip.or.jp/e/translation/pdf/ono/ch2.pdf> Utolsó letöltés: 2024.08.25.
- 193) SIMON Dorottya: A dizájn vs. formatervezésminta-oltalom gazdasági szerepe. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 9. évf. 6. sz. 2014. p.5 -26.
- 194) SMITH Ford E.: Serendipity and Patentable Invention. Journal of the Patent Office Society, 42. évf. 6. sz., 1960. június, p. 431.
- 195) SOROSI Gyula: A közösségi védjegyrendszer főbb jellemzői. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 3.sz. 2002. p. 3-10.
- 196) SÜLYOK Ádám Miklós: A szerzői jog megjelenése a védjegyjogban – 1. r. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 14. évf. 3. sz. 2019. p. 36-57.
- 197) SÜLYOK Ádám Miklós: A szerzői jog megjelenése a védjegyjogban – 2. r. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 14. évf. 4. sz. 2019. p. 19-45.
- 198) SURI Noémi: Kereskedelmi jelmondatok szlogenek. védjegyjogi oltalma. In: Szellemi alkotások az ember szolgálatában. Budapest, 2022. p. 63-76.
- 199) SUTHERSANEN Uma: Design law in Europe: an analysis of the protection of artistic, industrial and functional designs under copyright, design, unfair competition and utility model laws in Europe, including a Review of the E.C. design regulation, the E.C. design directive and international design protection. London, 2000. LXXVIII, 705 p.
- 200) SÜLE Ákos: A védjegycsalád mint relatív kizáró ok. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2.sz. 2009. p. 42-59.
- 201) SÜLE Ákos: Az egyenlő bánásmód elve a védjegyjogban. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 6.sz. 2009. p. 81-87.
- 202) SÜLE Ákos: Közösségi és magyar védjegyek használatának rehabilitációja. In: Európai Jog 10.évf. 6.sz. 2010. p.22-26.
- 203) SÜMEGHY Pálné: A külföldi védjegyek oltalmával kapcsolatos néhány gazdasági és jogi kérdés. In: ZAKARIÁS Egon (szerk.): A szegedi, pécsi és győri védjegy napok előadásai. Budapest, 1975. p. 69-79.
- 204) SÜMEGHY Pálné: Fogyasztóvédelem és verseny kapcsolata védjegyjogunkban, néhány gyakorlati példa tükrében. In: PUSZTAI Gyula et al. (szerk.): Névjegyünk a védjegy. [Budapest], 1988. p. 51-53.
- 205) SZABÓ Livia: A szoftverek védelmének jogi lehetőségei – különös tekintettel a mesterséges intelligencia vívmányaira. [Győr], 2021. 50 p. URL:

<https://blszk.sze.hu/images/Dokumentumok/p%C3%A1ly%C3%A1zat/Szab%C3%B3%20L%C3%ADvia.pdf> Utolsó letöltés: 2024.04.07.

- 206) SZAKÁCS Eszter: Párban vagy szingliként: Bifurkáció, avagy a szabadalombitorlási és megsemmisítési kérelmek szét(nem) választása itthon, külföldön és az Egységes Szabadalmi bíróságra vonatkozó tervekben. *MIE Konferencia*, Szeged, 2012. május 10-11.
- 207) SZAKÁCS Lilla Fanni: Új típusú védjegyek: középpontban a színvédjegyek. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 8. évf. 6. sz. 2013. p. 40-68.
- 208) SZAMOSI Katalin: A domain név és a védjegyek ütközésének problémája. In: *Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület közleményei*. 41. 2000. p. 161-166.
- 209) SZÉP Erika: Védjegyek a metaverzumban. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 18. évf. 1. sz. 2023. p. 17-22.
- 210) SZILÁGYI Gábor, CSÉCSY György: A generikus gyógyszergyárak fejlesztései mint a szabadalmi jog korlátja, avagy a Bolar-kivétel kapcsán felmerülő egyes értelmezési kérdések. *GAZDASÁG ÉS JOG* 11-12 p. 29-31. 2021.
- 211) SZILÁGYI Gábor, FÖLDI Kata: Economic impact of intellectual property in Europe and Hungary, *Economica X. Új évf.*, 2. sz., 2019., p. 83-89.
- 212) SZILÁGYI Gábor, GYARMATHY Judit: Emergence of Digitalization and Artificial Intelligence in the Intellectual Property System. *INSTITUTIONES ADMINISTRACIONIS – JOURNAL OF ADMINISTRATIVE SCIENCES* 3: 2. 2023. 122-141. p. URL: <https://doi.org/10.54201/iajas.v3i2.88> Utolsó letöltés: 2024.04.05.
- 213) SZILÁGYI Gábor: A bifurkáció jogintézménye, a magyar szabadalmi jog rendszerében. In: MARGITTAY-MÉSZÁROS Árpád (szerk.) *Ünnepi Tanulmányok Siska Katalin 60. születésnapjának tiszteletére – Viginti Quinque Anni In Ministerio Universitatis Et Iurisprudentiae Debrecen*, Magyarország: Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 2021. p. 262-268.
- 214) SZILÁGYI Gábor: A bitorlás jogintézményének megjelenése és jelentősége az iparjogvédelem körében I. In: *Fontes Iuris*. Évf. 8 szám 4., 2022.
- 215) SZILÁGYI Gábor: A bitorlás jogintézményének megjelenése és jelentősége az iparjogvédelem körében II. In: *Fontes Iuris*. 9 szám 1., 2023.
- 216) SZILÁGYI Gábor: A Jász-Nagykun-Szolnok megyei vállalkozások iparjogvédelmi tudatossága. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*. 15 (125): 4. 2020. 7-16. p.
- 217) SZILÁGYI Gábor: Adok is kizárólagosságot, meg nem is, avagy a pandémia kezelésének lehetőségei a szabadalmi jog rendszerében, különös tekintettel a közegészségügyi

- kényszerengedély, valamint a Bolar kivétel hazai implementációjára. In: Kúriai Döntések. Bírósági Határozatok 70. évf. 4. sz. 2022. p. 626-631.
- 218) SZILÁGYI Gábor: Fogyasztóvédelmi szempontok a szellemi alkotások területén. In: Miskolci Jogi Szemle, 16. évf. 1/1. sz. 2021. p. 149-166. URL: https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/15070/11_szil%C3%A1gyig%C3%A1bor_t%C3%B6rdelt_DOI.pdf
Utolsó letöltés: 2024.04.13.
- 219) SZILÁGYI Gábor: Megfigyelések a magyar szabadalmi jog bifurkációs jellegében. In: Kúriai Döntések. Bírósági Határozatok, 69. évf. 12. sz. 2021. p. 1884-1886.
- 220) SZILÁGYI János Ede: Földrajzi árujelzők szabályozása a multilaterális nemzetközi megállapodásokban, különös tekintettel a TRIPS Megállapodásra. In: Miskolci Jogi Szemle, 3.évf. 2.sz. 2008. p. 95-120.
- 221) SZILÁGYI János Ede: Protection of origin and wine law. A version of the abstract of the PhD Thesis 'Wine law, Particularly as to the questions of the protection of origin', provided with references, University of Miskolc, 2008. In: Agrár- és Környezetjog, 3.évf. 6.sz. 2008. p. 62-89.
- 222) SZUPERA Blanka: A szabadalmi jog kihívásai járványhelyzetben – A szabadalmi kényszerengedély. MISKOLCZI-BODNÁR Péter (szerk.): Jog és Állam 34. szám, KRE, Budapest, 2021, p. 330.
- 223) TATTAY Levente, ASZALÓS Dániel: Versenyképesség és szellemi alkotások az Európai Unióban. Budapest, 2016. 483 p.
- 224) TATTAY Levente: A bor és az agrártermékek eredetvédelme. Budapest: Mezőgazda, 2001. 225 p.
- 225) TATTAY Levente: A boreredet-megjelölések és borvédjegyek. In: Magyar Jog, 10.sz. 2002. p. 604-609.
- 226) TATTAY Levente: A szabadalmi és know-how licencia csoportmentesítések. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 8. évf. 5. sz. 2013. p. 5-24.
- 227) TATTAY Levente: A szellemi alkotások joga és a fogyasztóvédelem. In: KOZMA György et al. (szerk.): Ünnepi tanulmánykötet Petrik Ferenc 70. születésnapjára. Budapest, 2003. p. 245-272.
- 228) TATTAY Levente: A szellemi alkotások teljes körű újraszabályozása Magyarországon. In: Iustum Aequum Salutare, V. 2009/2. 2009. p. 149–164. URL: <https://ias.jak.ppke.hu/20092sz/11.pdf> Utolsó letöltés: 2025.04.20.
- 229) TATTAY Levente: Az egységes hatályú európai szabadalom. In: Gazdaság és Jog, 26. évf. 3. sz. 2018. p. 22-25.

- 230) TATTAY Levente: Lehetőség a marketingben: a merchandising. Marketing & Menedzsment, 335., p. 54–58. 2019. URL: <https://journals.lib.pte.hu/index.php/mm/article/view/1895> Utolsó letöltés: 2024.08.30
- 231) TOMASOVSKY Edit: Szellemi tulajdon – vagy mégsem? Jogtudományi Közlöny 71 évf. 10 szám. 2016. p. 519-526.
- 232) TÖRÖK Áron: Az eredetvédelem szerepe a XXI. századi mezőgazdaságban és élelmiszertermelésben – a pálinka példájának tanulságai. URL: https://phd.lib.uni-corvinus.hu/733/14/Torok_Aron_thu.pdf Letöltés dátuma: 2025.04.06.
- 233) TÖRÖK Áron: Az eredetvédelem szerepe a XXI. századi mezőgazdaságban és élelmiszertermelésben – a pálinka példájának tanulságai. URL: https://phd.lib.uni-corvinus.hu/733/14/Torok_Aron_thu.pdf Letöltés dátuma: 2025.04.06.
- 234) TÖRÖK Áron: Hungarikumok – Magyarország földrajzi árujelzői. Az eredetvédelem szerepe a XXI. századi mezőgazdaságban és élelmiszertermelésben – a pálinka példájának tanulságai. Budapesti Corvinus Egyetem. 2023.
- 235) TÖRÖK Áron, MARÓ Zalán Márk: A földrajzi árujelzők gazdaságtana – az empirikus bizonyítékok. In: Közgazdasági Szemle, 2020-03, Vol.67 3., p. 263-317.
- 236) TSOUTSANIS Alexander: Front Matter for: Trade Mark Registrations in Bad Faith. Oxford University Press: 2010, URL.: <https://ssrn.com/abstract=2406696> Utolsó letöltés: 2025.10.14.
- 237) VASTAGH Pál, SZARKA Ernő: Előterjesztés a Kormány részére a védjegyjogi szabályozás reformjának koncepciójáról és az iparjogvédelemmel kapcsolatos egyéb kérdésekről. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle. 101. ÉVFOLYAM KÜLÖNSZÁM 1996. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/199603/feloterj.html> Utolsó letöltés: 2025.02.26.
- 238) VIDA Sándor: A bitorlási eljárás egyszerűsítése: közösségi védjegy. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 8. évf. 5. sz. 2013. p. 29-41.
- 239) VIDA Sándor: A közösségi védjegy bíróságok hatásköre – A Webshipping-ügy. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 7.évf. 1.sz. 2012. p. 94-113.
- 240) VIDA Sándor: A magyarországi védjegyoltalom története. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 7. évf. 4. sz. 2012. p. 52-58.
- 241) VIDA Sándor: A védjegybitorlás elkövetésének motivációja. In: Magyar Jog, 5.sz. 1994. p. 266-272.

- 242) VIDA Sándor: A védjegyoltalom története Magyarországon, 1858-1969. In: JAKAB Éva (szerk.): Geistiges Eigentum und Urheberrecht aus der historischen Perspektive. Szeged, 2013. p. 133-145.
- 243) VIDA Sándor: Trademark infringement by domain name registrars. In: Acta Juridica Academiae Scientiarum Hungaricae, 52.évf. 4.sz. 2011. p. 341-347.
- 244) VIDA Sándor: Védjegy és vállalat. Budapest, KJK., 1982. 403 p.
- 245) WAGNER Stefan: Business Method Patents in Europe and their Strategic Use – Evidence from Franking Device Manufacturers. University of Munich Discussion paper 2006-15. 2006. p. 173-194. URL: <https://doi.org/10.1080/10438590600984042> Utolsó letöltés: 2023.08.19.
- 246) WAJSMAN Nathen, MÉNIÈRE Yann., KAZIMIERCZAK Michal, ARIAS BURGOS Carolina, DVOŘÁKOVÁ A., RUDYK Ilja, TERZIC K.: A szellemi tulajdon-intenzív ágazatok és gazdasági teljesítmény az Európai Unióban. (Európai Unió Szerveinek Fordítóközpontja, Ford.) Alicante, Spanyolország EUIPO. 2016.
- 247) WELTEVREDEN Jesse: European E-commerce Report 2024. Amsterdam/Brussels: Amsterdam University of Applied Sciences & Ecommerce Europe. 2025. URL: https://ecommerce-europe.eu/wp-content/uploads/2024/10/CMI2024_Complete_light_v1.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.20.
- 248) XUE Hong: Intellectual property law in China. Alphen aan den Rijn, 2015. 96 p.
- 249) XUJIA Fan, ZHANG Tao: The impact of intellectual property quality on economic development: insights from jiangsu province, Asian Journal of Economics, Business and Accounting 8., 23, 2023. p. 29-35. <https://doi.org/10.9734/ajeba/2023/v23i8951> Utolsó letöltés: 2024.09.05.
- 250) YAMAMOTO Shimpei: Utility Models in Japan, WIPO, 2012., URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/aspac/en/wipo_ip_kul_12/wipo_ip_kul_12_ref_t3.pdf Utolsó letöltés: 2023.12.20.
- 251) ZAMADITS Péter: Védjegy. In: Világgazdaság, 1995. 07. 12. p. 10.
- 252) ZOMBORI Zsolt: Formatervezésiminta-oltalom Magyarországon és az Európai Közösségben. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2006. p. 55.
- 253) ZSIGMOND Attila Márk: A pálinka-előállítás európai uniós és hazai szabályozása. In: Acta iuvenum Caroliensia VIII. Budapest, 2016. p. 376-412.
- 254) ZSIGMOND Attila Márk: A pálinka-előállítás európai uniós és hazai szabályozása. In: BÁLINT Tamás et al. (szerk.): Acta iuvenum Caroliensia VIII. Budapest, 2016. p. 376-402.

8. EGYÉB INTERNETES FORRÁSOK

JEGYZÉKE

- 1) Agrárágazat: Agrár-eredetvédelem: egységesülő hazai szabályozás. 2023.04.14. URL: <https://agraragazat.hu/hir/agrar-oltalom-arujelzo-foldrajzi-eredetvedelem-mezogazdasag/> Utolsó letöltés: 2025.04.14.
- 2) AL-KHALILI David: UP & UPC statistics and trends: a two-year check in., 2025. június 12., URL: <https://www.dyoung.com/en/knowledgebank/articles/up-upc-statistics-jun2025> Utolsó letöltés: 2026.03.30.
- 3) Amazon: 2024 Brand Protection Report. 2025. március 25. URL: <https://trustworthysopping.aboutamazon.com/2024-brand-protection-report> Utolsó letöltés: 2025.11.23.
- 4) ANACLETO Domenico: Plant variety infringement: Court of Venice Rules Professional Negligence Trumps ‘Good Faith’ Defence. 2025. december 19. URL: <https://www.trevisancuonzo.com/en/2025/12/plant-variety-infringement-court-of-venice-rules-professional-negligence-trumps-good-faith-defence/> Utolsó letöltés: 2026.01.02.
- 5) Az Európai Unió Bírósága: Közösségi formatervezési minták (tematikus tájékoztató) 2023. URL: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2023-10/tra-doc-hu-div-c-0000-2023-202302952-05_00.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.18.
- 6) Cégvezetés: A földrajzi származásra utaló jelzések és jogi védelmük. Cégvezetés 97. szám. 2006. május 1. URL: <https://cegvezetes.hu/2006/05/a-foldrajzi-szarmazasra-utalo-jelzesek-es-jogi-vedelmuk/> Utolsó letöltés: 2024.06.14.
- 7) Concil of the European Union: Policy questionnaire on the relationship between generative Artificial Intelligence and copyright and related rights – Revised Presidency summary of the Member States contributions. 16710/1/24 REV 1, 2024. december 20. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16710-2024-REV-1/en/pdf> Utolsó letöltés: 2025.12.14.
- 8) EPO: Agreement on a Unified Patent Court. <https://www.epo.org/en/legal/up-upc/2022/upca.html> Utolsó letöltés: 2026.03.30.

- 9) EUIPO: A védjegyek története, 2023.08.14. URL: <https://www.euipo.europa.eu/hu/news/the-history-of-trade-marks> Utolsó letöltés: 2023.09.21.
- 10) EUIPO: Economic impact of counterfeiting in the clothing, cosmetics, and toy sectors in the EU. 2024. január URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2024_Clothing_Cosmetics_Toys/2024_Economic_Impact_of_counterfeiting_in_clothing_cosmetics_toys_FullR_en.pdf Utolsó letöltés: 2026.01.20.
- 11) EUIPO: ED Decision Rules on Mediation. 2025. július 14. URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/law_and_practice/decisions_president/EX-25-09_en.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.
- 12) EUIPO: EU Enforcement of Intellectual Property Rights_Results 2024. 2025. szeptember 18.URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2025_EU_Enforcement_report/EU_enforcement_of_IPRs:_results_at_EU_border_&_EU_internal_market_2024_en.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.
- 13) EUIPO: EUIPO records the highest number of applications in its history. 2026. január 14. URL: <https://www.euipo.europa.eu/en/news/euipo-records-the-highest-number-of-applications-in-its-history> Utolsó letöltés: 2026.03.26.
- 14) EUIPO: Intellectual property rights and firm performance in the European Union. Firm-level analysis report 2025. január URL: <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/firm-level-analysis-report-january-2025> Utolsó letöltés: 2026.02.12.
- 15) EUIPO: IPR-intensive industries and economic performance in the European Union Industry-level analysis report, fourth edition October 2022. URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IPR-intensive_industries_and_economic_in_EU_2022/2022_IPR_Intensive_Industries_FullR_en.pdf Utolsó letöltés: 2024.08.30.
- 16) EUIPO: Mapping Global Trade in Fakes 2025. URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2025_Global_Trade_in_Fakes/2025_Global_Trade_in_Fakes_FullR_en.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.30.

- 17) EUIPO: Statistics & Trends Centre. URL: <https://www.epo.org/en/about-us/statistics/statistics-centre#/unitary-patent> Utolsó letöltés: 2026.03.30.
- 18) EUIPO: Statistics for Community Designs 2003-01 to 2025-03 Evolution, 2025 URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_euipo/the_office/statistics-of-community-designs_en.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.14.
- 19) EUIPO: Study on EU Member States' Potential for Protecting Craft and Industrial Geographical Indications. 2024. december 3. URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2024_Protection_of_craft_and_industrial_GIs/Study_on_EU_Member_States_potential_for_protecting_craft_and_industrial_GIs_en.pdf Utolsó letöltés: 2025.08.11.
- 20) EUIPO: Annex: Direct infringement economic costs by sector and Member State. Data in million euros, as a percentage of sales and per inhabitant (2012-2016) 2019, URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2019_Status_Report_on_IPR_infringement/Status_report_Annex_2019_en.pdf Utolsó letöltés: 2019.12.11.
- 21) Európai Parlament: Mediation Directive 2008/52/EC. AT A GLANCE Implementation in action. 2018. november 27. URL: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/226405/EPRS_ATAG_627135_Mediation_Directive-FINAL.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.30.
- 22) Európai Számvevőszék: Különjelentés: Uniós szellemi tulajdon-jogok. 2022. URL: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/intellectual-property-rights-06-2022/hu/> Utolsó letöltés: 2025.08.12.
- 23) European Commission: GREEN PAPER – The Protection of Utility Models in the Single Market. 1995. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51995DC0370> Utolsó letöltés: 2025.07.14.
- 24) European Parliament: Plants produced by certain new genomic techniques – Legislative train. 2026. január 27. URL: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-sustaining-our-quality-of-life-food-security-water-and-nature/file-plants-produced-by-certain-new-genomic-techniques> Utolsó letöltés: 2025.11.23.

- 25) GYÖRGY Ádám, KISS Dóra: A szabadalmi oltalom korlátozásának lehetőségei a koronavírus idején, SBGK, Budapest, 2020. URL: <https://sbgk.hu/hu/hirek/2020/a-szabadalmi-oltalom-korlatozasanak-lehetosegei-a-koronavirus-idejen> Utolsó letöltés: 2022.02.10.
- 26) Hamisítás Elleni Nemzeti Testület: Milyen jogi lépéseket tehet a hamisítóval szemben. URL: <http://www.hamisitasellen.hu/vallalkozasoknak/milyen-jogi-lepeseket-tehet-a-hamisitoval-szemben/> Utolsó letöltés: 2019.11.10.
- 27) Herbert Smith Freehills Kramer: The UPC at 18 months., 2025. január 30., URL: <https://www.hsfkramer.com/notes/ip/2025-01/The-UPC-at-18-months> Utolsó letöltés: 2026.01.30.
- 28) INCZE Johanna: Gigászok csatája: létezik-e jogszerű összehasonlító reklám? 2019. URL: <https://arsboni.hu/gigaszkok-csataja-letezik-e-jogszeru-osszehasonlito-reklam/> Utolsó letöltés: 2020.01.03.ű
- 29) IP Matters: Theories of Intellectual Property Rights. 2021. URL: <https://www.theipmatters.com/post/theories-of-intellectual-property-rights> Utolsó letöltés: 2025.04.24.
- 30) IP-PorTal: The legal foundation of intellectual property rights. URL: <https://www.ippt.eu/legal-texts/fundamentals-eu-ip-law/fundamentals-eu-ip-law-2> Utolsó letöltés: 2025.04.24.
- 31) JAPAN PATENT OFFICE: Establishment of the Utility Model System URL: https://www.jpo.go.jp/e/resources/shingikai/sangyou_kouzou/archive/document/utilitymodel/material1.pdf Utolsó letöltés: 2023.12.10.
- 32) JEHAN Robert, POWELL Williams: EPO Legal Board of Appeal Decision J0008/20 Application No 18275163.6 (Publication EP-A-3,564,244) Stephen L Thaler (The DABUS case) COMMENTARY ON THE POINTS MADE BY THE LEGAL BOARD OF APPEAL. 2022. URL: https://www.williamspowell.com/images/easyblog_articles/63/Commentary-on-EPO-Appeal-Decision-J0008-2_20220727-133638_1.pdf Utolsó letöltés: 2026.01.14.
- 33) Jogifórum: A magyar védjegyek megérkeztek Európába – védjegykutatás online. 2012.06.26. URL: <https://www.jogiforum.hu/blog-ip-it-vedjegy-domain-internet-jogi-blog-2/2012/06/25/a-magyar-vedjegyek-megerkeztek-europaba-vedjegykutatas-online/> Utolsó letöltés: 2025.04.20.
- 34) Jones Day: The Unified Patent Court: Also an Attractive Jurisdiction for SMEs. 2024. november URL: <https://www.jonesday.com/en/insights/2024/11/the-unified-patent-court-also-an-attractive-jurisdiction-for-smes> Utolsó letöltés: 2025.08.16.

- 35) KIRÁLY Tamás: Geographical Indications Craft and Industrial Products Scheme in the EU. 2024. szeptember 30. URL: https://ipkey.eu/sites/default/files/ipkey-docs/2024/IPKEY_SEA_act13_Session_2_Protecting_Craft_and_Industrial_Products_in_the_EU.pdf Utolsó letöltés: 2025.10.23.
- 36) KLOS Mathieu: UPC received 50% more infringement cases in 2025., 2026. február 17. URL: <https://www.juve-patent.com/legal-commentary/upc-received-50-more-infringement-cases-in-2025/> Utolsó letöltés: 2026.03.30.
- 37) KOVÁTS Borbála Lili: Már a magyar bírósági gyakorlat szerint is lehet bitorolni lajstromozott védjeggyel. 2018.07.15. URL: <https://komorhennel.hu/mar-a-magyar-birosagi-gyakorlat-szerint-is-lehet-bitorolni-lajstromozott-vedjeggyel/> Utolsó letöltés: 2023.04.20.
- 38) LAI Laurence: UPC opt-outs: statistics and trends one month in. In: Kluwer Patent Blog. 2023. július 2. URL: <https://legalblogs.wolterskluwer.com/patent-blog/upc-opt-outs-statistics-and-trends-one-month-in/> Utolsó letöltés: 2026.01.12.
- 39) LAWRENCE Rebecca: UPC Legal Compass: Ready, Set, Stop – Preliminary Injunctions. 2026. január 14. URL: <https://www.dlapiper.com/en-sk/insights/publications/2026/01/upc-legal-compass-ready-set-stop> Utolsó letöltés: 2026.03.30.
- 40) Legfőbb Ügyészség: Tájékoztató a bűnözésről. Budapest 2023. URL: <https://ugyeszseg.hu/az-ugyeszsegrol/statisztikai-adatok/tajekoztato-a-bunozesrol/> Utolsó letöltés: 2024.09.10.
- 41) MAGYAR INNOVÁCIÓS SZÖVETSÉG: Innováció értelmezése. 2022. URL: https://www.innovacio.hu/1g_hu.php Utolsó letöltés: 2024.09.27.
- 42) MENKES Jonathan, ROSENBERG Oren J.: AI, Gaming, and the Metaverse Collide: The Next Wave of Trademark Infringement in Virtual Worlds. Knobbe Martens IP + Technology Law. 2025. október 24. URL: <https://www.knobbe.com/updates/ai-gaming-and-the-metaverse-collide-the-next-wave-of-trademark-infringement-in-virtual-worlds/> Utolsó letöltés: 2026.03.12.
- 43) MICHAELSON Peter L.: WIPO Arbitration and Mediation Center: Mediation of IP Disputes The WIPO Experience. 2024. november 12. URL: [https://www.mandw.com/PRESENTATIONS/WIPO-Mediation_presentation\(111214\).pdf](https://www.mandw.com/PRESENTATIONS/WIPO-Mediation_presentation(111214).pdf) Utolsó letöltés: 2026.01.20.

- 44) MÜLLER-STOY Tilman: Open Letter: Uneven distribution of UPC cases between the different Local/Regional/Central Divisions of the Court of First Instance. 2026. március 25. URL: <https://www.bardehle.com/en/ip-news-knowledge/ip-news/news-detail/open-letter-uneven-distribution-of-upc-cases-between-the-different-local-regional-central-divisions-of-the-court-of-first-instance-by-bardehle-pagenberg> Utolsó letöltés: 2026.03.30.
- 45) Nébih: Jogszerű fajtahasználat a fajtaoltalommal védett gyümölcsfajták esetében. 2020.04.28. URL: <https://portal.nebih.gov.hu/-/jogszeru-fajtahasznalat-a-fajtaoltalommal-vedett-gyumolcsfajtak-eseteben> Utolsó letöltés: 2024.05.20.
- 46) Nébih: Oltalom alatt álló földrajzi árujelzők használatával kapcsolatos tudnivalók. Nincs dátum. URL: <https://portal.nebih.gov.hu/-/oltalom-alatt-allo-foldrajzi-arujelzok> Utolsó letöltés: 2025.04.14.
- 47) Nemzeti Adó- és Vámhivatal. NAV évkönyv 2023. Budapest. 2024. URL: <https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/kiadvanyok/evkonyvek/nav-evkonyv-2023> Utolsó letöltés: 2024.08.02.
- 48) Nemzeti Adó- és Vámhivatal. NAV évkönyv 2024. Budapest. 2025. URL: <https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/kiadvanyok/evkonyvek/nav-evkonyv-2024> Utolsó letöltés: 2026.04.03.
- 49) Nemzeti Agrárgazdasági Kamara: Megjelent a földrajzi árujelzőkről szóló új horizontális EU rendelet. 2024.05.02. URL: <https://nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatas/elemiszer-feldolgozas/107139-megjelent-a-foldrajzi-arujelzokrol-szolo-uj-horizontalis-eu-rendelet> Utolsó letöltés: 2024.09.16.
- 50) OBH: A szabadalom a találmányt védi – interjú a Magyar feltalálók napja alkalmából. 2018. június 13. URL: <https://birosag.hu/hirek/kategoria/magazin/szabadalom-talalmanyt-vedi-interju-magyar-feltalalok-napja-alkalmabol> Utolsó letöltés: 2019.12.25.
- 51) OLTERMANN Philip: Matterhorn no more: Toblerone to change design under ‘Swissness’ rules. 2023.03.04. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/mar/05/matterhorn-mountain-toblerone-packaging-design-switzerland> Utolsó letöltés: 2025.04.20.
- 52) oriGIn: Activities’ Report 2024–2025. Organization for an International Geographical Indications Network. 2025. URL: https://www.origin-gi.com/wp-content/uploads/2025/10/Activities_Report_ENG_2024_2025.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.

- 53) Paris Convention for the Protection of Industrial Property, 1883., URL: https://www.unido.org/sites/default/files/2014-04/Paris_Convention_0.pdf Utolsó letöltés: 2022.03.14.
- 54) Parlamenti Napló 61. ülésnap, 1995.03.06. URL: <https://www.parlament.hu/naplo35/061/0610032.htm> Utolsó letöltés: 2023.05.08.
- 55) PAZAUREK Szabina: Az EU jogszabályt fogadott el az élelmiszerek és az italok földrajzi árujelzői oltalmának megerősítéséről, PBKIK, 2024.03.27., URL: <https://pbkik.hu/2024/03/27/hirek/fooldal/az-eu-jogszabalyt-fogadott-el-az-elelmiszerek-es-az-italok-foldrajzi-arujelzoi-oltalmanak-megerositeserol/> Utolsó letöltés: 2024.08.16.
- 56) PETRIK Noémi: Változik a piac: veszélyben az európai e-kereskedők? Growww Digital. 2024.12.18. URL: <https://www.growwwdigital.com/hu/valtozik-a-piac-veszelyben-az-europai-e-kereskedok/> Utolsó letöltés: 2025.04.20.
- 57) Pintz és Társai Szabadalmi, Védjegy és Jogi Iroda: Növényfajta oltalma. 2025. URL: <https://www.pintz.hu/novenyfajta> Utolsó letöltés: 2025.04.14.
- 58) ROSE Anna: Blockchain: Transforming the registration of IP rights and strengthening the protection of unregistered IP rights. In: WIPO magazine. 2020 július 2. URL: <https://www.wipo.int/en/web/wipo-magazine/articles/blockchain-transforming-the-registration-of-ip-rights-and-strengthening-the-protection-of-unregistered-ip-rights-55817> Utolsó letöltés: 2026.01.14.
- 59) SERGHERAERT Eric: Preliminary injunctions at the UPC: Speed, success and strategy. Clarivate. 2026. január 27. URL: <https://clarivate.com/intellectual-property/blog/preliminary-injunctions-at-the-upc/> Utolsó letöltés: 2026.03.16.
- 60) SHARIFI David N.: The Fascinating History of Trademark Law, L.A: Tech & Media Law URL: <https://techandmedialaw.com/the-fascinating-history-of-trademark-law/> Utolsó letöltés: 2024.04.06.
- 61) SMARTLEGAL Schmidt & Partners: Miért erősebb a jóhírű védjegy? Az EU Bíróság döntése az ÖKO-TEST ügyben. 2019.05.02. URL: <https://smartlegal.hu/hu/publikaciok/miert-erosebb-a-johiru-vedjegy-az-eu-birosag-dontese-az-oko-test-ugyben> Utolsó letöltés: 2020.01.02.
- 62) SZTNH: Egyéb országokban (nemzetközi védjegy) 2015.01.30., URL: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/vedjegy/hol-szeretne-vedjegyoltalmat-szerezni/egyeb-oroszagokban-nemzetkozi-vedjegy> Utolsó letöltés: 2024.03.25.

- 63) SZTNH: Európai Unió védjegy. 2015.05.24. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/europai-unios-vedjegy> Utolsó letöltés: 2024.02.12.
- 64) SZTNH: Földrajzi árujelzők oltalma, 2023. URL: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/04_foldrajzi_szoro_2023.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.19.
- 65) SZTNH: Földrajzi árujelzők oltalma. 2023. URL: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/04_foldrajzi_szoro_2023.pdf Utolsó letöltés: 2024.04.14.
- 66) SZTNH: Hamisítás Elleni Nemzeti Testület Éves jelentése 2010. URL: https://www.innovacio.hu/download/hirek/2011_11/HENT_EVES_JELENTES_2010.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.20.
- 67) SZTNH: Közösségi formatervezésiminta-oltalom. 2013. URL: https://www.sztnh.gov.hu/hu/kiadv/ingy_magy/RCD_kerdesfelelet_web_s.pdf Utolsó letöltés: 2025.04.18.
- 68) SZTNH: Növényfajta oltalom. 2020. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/novenyfajta-oltalom> Utolsó letöltés: 2025.04.18.
- 69) SZTNH: Növényfajta oltalom. 2020.04.21. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/novenyfajta-oltalom> Utolsó letöltés: 2023.04.10.
- 70) SZTNH: Növényfajta-oltalom. 2023. URL: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/07_novenyfajtaoltalom_2023.pdf Utolsó letöltés: 2024.02.12.
- 71) SZTNH: Oltalomképesség feltételei – Formatervezésiminta-oltalom. 2024.08.07. URL: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/dizajn/oltalomkepesség-feltetelei> Utolsó letöltés: 2025.04.14.
- 72) SZTNH: Tények és adatok 2020. BOTOS-PENYIGEY Krisztina (szerk), Budapest, 2021, URL: https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/sztnh_tenyek_es_adatok_2019_final.pdf Utolsó letöltés: 2022.02.10.
- 73) SZTNH: Tények és adatok 2023. BOTOS-PENYIGEY Krisztina (szerk), Budapest, 2024, URL: [tenyek_es_adatok_2023_web_1resz.pdf](https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/tenyek_es_adatok_2023_web_1resz.pdf) (gov.hu), [tenyek_es_adatok_2023_web_2resz.pdf](https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/tenyek_es_adatok_2023_web_2resz.pdf) (gov.hu) Utolsó letöltés: 2024.10.03.
- 74) The National Board of Trade Sweden: The EU Single Market in the Digital Era From legislative complexity to clarity. 2024. február URL: <https://www.kommerskollegium.se/globalassets/publikationer/rapporter/2024/the-eu-single-market-in-the-digital-era.pdf> Utolsó letöltés: 2026.01.14.

- 75) UPC: Statistics & Trends of the Unified Patent Court – 2026. február 26. URL: https://www.unifiedpatentcourt.org/sites/default/files/upc_documents/202603%20-%20UPC%20Statistics%20-%20end%20feb%20-%20published_1.pdf Utolsó letöltés: 2026. április 3.
- 76) UPC: Patent Mediation and Arbitration Centre of the Unified Patent Court. URL: <https://www.unifiedpatentcourt.org/en/court/patent-mediation-and-arbitration-centre> Utolsó letöltés: 2026.03.30.
- 77) UPC: Table of Court Fees 2022.09.01. URL: https://www.unifiedpatentcourt.org/sites/default/files/upc_documents/ac_05_08072022_table_of_court_fees_en_final_for_publication_clean.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.22.
- 78) UPC: Table of Court Fees 2026.01.01. URL: https://www.unifiedpatentcourt.org/sites/default/files/upc_documents/Consolidated%20Table%20of%20Court%20fees_EN.pdf Utolsó letöltés: 2026.03.22.
- 79) UPOV: Working group on biochemical and molecular techniques, and DNA-profiling in particular 2011. URL: https://www.upov.int/edocs/mdocs/upov/en/bmt_13/bmt_13_32.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.23.
- 80) Vereenigde Octrooibureaux: Urgency and standing in UPC preliminary injunction proceedings: UPC_CFI_374/2025., 2026. február 3. URL: https://www.vo.eu/news/urgency-and-standing-in-upc-preliminary-injunction-proceedings-upc_cfi_374-2025-local-division-the-hague/ Utolsó letöltés: 2026.02.18.
- 81) VOLVO CAR: *A heritage of safety innovations*, Volvo Car Corporation, 2020. URL: <https://www.volvocars.com/en-th/why-volvo/human-innovation/future-of-driving/safety/safety-heritage> Utolsó letöltés: 2022. február 20.
- 82) WIPO: 2025 Marks Record-Breaking Year for WIPO Domain Name Disputes. URL: https://www.wipo.int/amc/en/domains/news/2026/news_0001.html Utolsó letöltés: 2026.01.14.
- 83) WIPO: ADR Highlights 2023. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/center/summary2023.html> Utolsó letöltés: 2026.01.14.
- 84) WIPO: ADR Highlights 2024. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/center/summary2024.html> Utolsó letöltés: 2026.01.14.

- 85) WIPO: ADR Highlights 2025. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/center/summary2025.html> Utolsó letöltés: 2026.01.14.
- 86) WIPO: Caseload Summary, Mediation, Arbitration, Expert Determination Cases and Good Offices Requests, 2018. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/center/caseload.html> Utolsó letöltés: 2019.12.16.
- 87) WIPO: Caseload Summary, Mediation, Arbitration, Expert Determination Cases and Good Offices Requests, 2018. URL: <https://www.wipo.int/amc/en/center/caseload.html> Utolsó letöltés: 2024.09.11.
- 88) WIPO: Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright-Based Industries. Geneva, Switzerland: World Intellectual Property Organization, 2015.
- 89) YAMAMOTO Kazuto: History of the Japanese patent system, IRGLOBAL, 2024. URL: <https://irglobal.com/article/history-of-the-japanese-patent-system-4591/> Utolsó letöltés: 2024.09.09.
- 90) YUAN Lily: Personality Theory and Intellectual Property. URL: <https://personality-psychology.com/personality-theory-intellectual-property/> Utolsó letöltés: 2026.03.20.

9. FELHASZNÁLT JOGESETEK JEGYZÉKE

BÍRÓSÁGI JOGESETEK

- 1) C-101/11. számú ügy
- 2) C-102/07. számú ügy
- 3) C-102/11. számú ügy
- 4) C-127/09. számú ügy
- 5) C-132/05 számú ügy
- 6) C-168/09. számú ügy
- 7) C-176/18. számú ügy
- 8) C-176/18. számú ügy
- 9) C-180/11. számú ügy
- 10) C-206/01. számú ügy
- 11) C-236/08. számú ügy
- 12) C-237/08. számú ügy
- 13) C-238/08 számú ügy
- 14) C-252/07. számú ügy
- 15) C-281/10. számú ügy
- 16) C-30/15. számú ügy
- 17) C-307/18. számú ügy
- 18) C-316/05. számú ügy
- 19) C-323/09. számú ügy
- 20) C-324/09 számú ügy
- 21) C-339/22. számú ügy
- 22) C-343/07. számú ügy
- 23) C-355/96. számú ügy
- 24) C-361/15. számú ügy
- 25) C-375/09. számú ügy
- 26) C-382/21. számú ügy
- 27) C-393/16 számú ügy
- 28) C-395/16. számú ügy
- 29) C-395/16. számú ügy
- 30) C-397/16. számú ügy

- 31) C-408/01. számú ügy
- 32) C-419/22. számú ügy
- 33) C-435/16. számú ügy
- 34) C-44/17. számú ügy
- 35) C-473/22. számú ügy
- 36) C-481/14. számú ügy
- 37) C-481/14. számú ügy
- 38) C-487/07. számú ügy
- 39) C-59/08. számú ügy
- 40) C-561/11. számú ügy
- 41) C-614/17. számú ügy
- 42) C-655/21. számú ügy
- 43) C-683/17. számú ügy
- 44) C-686/21. számú ügy
- 45) C-783/19. számú ügy
- 46) C-833/18. számú ügy
- 47) C-87/97. számú ügy
- 48) Fővárosi Ítéltábla 8. Pf. 20.913/2013/4. számú határozata
- 49) Fővárosi Ítéltábla 8. Pf. 21.269/2012/4. számú határozata
- 50) Fővárosi Ítéltábla 8. Pf. 21.425/2006/3. számú határozata
- 51) Fővárosi Ítéltábla 8.Pf. 21.425/2006/3. számú határozata
- 52) Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.318/2022/4. számú határozata
- 53) Fővárosi Ítéltábla 8.Pkf. 26.549/2006/3. számú határozata
- 54) Fővárosi Ítéltábla Pf. 8. 20.318/2022/04 számú határozata
- 55) Fővárosi Ítéltábla Pf. IV.20.123/2004/4. számú határozata
- 56) Fővárosi Ítéltábla Pf.20.214/2019/7. számú határozata
- 57) Fővárosi Ítéltábla Pf.20.255/2016/6. számú határozata
- 58) Fővárosi Ítéltábla Pf.20.535/2022/42. számú határozata
- 59) Fővárosi Ítéltábla Pf.20.640/2015/6. számú határozata
- 60) Fővárosi Ítéltábla Pf.20126/2018/9. számú határozata
- 61) Fővárosi Ítéltábla Pf.21.865/2010/7. számú határozat
- 62) Fővárosi Ítéltábla Pkf.25.536/2021/6. számú határozata
- 63) Fővárosi Ítéltábla Pkf.25.537/2021/6. számú határozata
- 64) Fővárosi Ítéltábla Pkf.25.538/2021/6. számú határozata

- 65) Fővárosi Törvényszék B.529/2010/40. számú határozata
- 66) Fővárosi Törvényszék P.21.444/2013/62. számú határozata
- 67) Fővárosi Törvényszék P.23.145/2012/15. számú határozata
- 68) Fővárosi Törvényszék P.24.614/2010/12. számú határozata
- 69) Fővárosi Törvényszék Pk.20.219/2021/16. számú határozata
- 70) Fővárosi Törvényszék Pk.20.224/2021/17. számú határozata
- 71) Fővárosi Törvényszék Pk.20.225/2021/18. számú határozata
- 72) Kúria Gfv.VII. 30.419/2014/1. számú határozata (BH+ 2015.9.396)
- 73) Kúria Pfv. IV. 20.033/2017/6. számú határozata
- 74) Kúria Pfv. IV. 20.167/2014/4. számú határozata
- 75) Kúria Pfv. IV. 20.530/2023/2. számú határozata
- 76) Kúria Pfv. IV. 20.728/2016/6. számú határozata
- 77) Kúria Pfv. IV. 20.866/2013. számú határozata (BH 2014.5.141)
- 78) Kúria Pfv. IV. 20.866/2013. számú ügy (BH 2014.5.141)
- 79) Kúria Pfv. IV. 20369/2012/7. számú határozata
- 80) Kúria Pfv. IV. 21.464/2021/9. számú határozata
- 81) Kúria Pfv. IV. 21.465/2021/10. számú határozata
- 82) Kúria Pfv. IV. 21.466/2021/11. számú határozata
- 83) Kúria Pfv. IV. 21.578/2016/4. számú határozata (BH 2017.6.190)
- 84) Kúria Pfv. IV. 21.738/2018/17. számú határozata
- 85) Kúria Pfv. IV. 22.020/2012/8. számú határozata
- 86) Kúria Pfv. IV. 22.372/2016/6. számú határozata
- 87) Kúria Pfv.IV.20.429/2015/3 számú határozata
- 88) Legfelsőbb Bíróság Pf.IV.20.838/1977. számú határozata (BH 1978/7/279.)
- 89) Legfelsőbb Bíróság Pf.IV.22.261/1997/9. számú határozata
- 90) Legfelsőbb Bíróság Pf. IV. 22.724/2000/3. számú határozata
- 91) Legfelsőbb Bíróság Pf. IV. 25.551/2001/5. számú határozata
- 92) Legfelsőbb Bíróság Pf. IV. 25.869/2001. számú határozata (EH 2003.948)
- 93) Legfelsőbb Bíróság Pfv. IV. 21.797/2004/5 számú határozata (EH 2006.1514)
- 94) Legfelsőbb Bíróság Pfv.20.520/2009/7. számú határozata
- 95) Legfelsőbb Bíróság Pfv.20448/2007/9. számú határozata (EH 2007.1686)
- 96) Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.20.473/2007. számú határozata (BH+ 2007.12.544)
- 97) UPC_CFI_213/2025
- 98) UPC_CFI_449/2025

- 99) UPC_CFI_624/2025
- 100) UPC_CFI_347/2024
- 101) UPC_CFI_374/2025
- 102) UPC_CFI_239/2023
- 103) UPC_CoA_796/2025
- 104) UPC_CFI_1/2023
- 105) UPC_CFI_2/2023
- 106) UPC_CFI_15/2023
- 107) H&M Hennes & Mauritz kontra OHIM – Yves Saint Laurent ügy (T-525/13)
- 108) Majomselfie ügy: Naruto v. Slater, et al., no. 16-15469 (9th Cir. 23 April 2018).
- 109) A szögesdrót ügy, Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága, 143 U.S. 154, 158 (1892.)
- 110) Thaler v Comptroller [2023] UKSC 49
- 111) Federal Circuit a Thaler v Vidal, 43 F.4th 1207 (Fed. Cir. 2022)
- 112) Hermes Int'l v. Rothschild, No. 22-CV-384-JSR, 2023 WL 1458126 (S.D.N.Y. Feb. 2, 2023)
- 113) Tribunale di Venezia, Sezione specializzata in materia di impresa, 2025. november 12., n. 2380/2025.
- 114) Cultivaust Pty Ltd v Grain Pool Pty Ltd – FCA 1366
- 115) Dyson Ltd v Vax Ltd EWCA Civ 1206.

EGYÉB JOGESETEK

- 1) 3434/2023. (X. 25.) AB határozat
- 2) 452/B/2003. számú AB határozat
- 3) GVH-172/2002/14 számú határozata
- 4) ISZT-13/2015. számú szakvéleménye
- 5) ISZT-23/2011. számú szakvéleménye
- 6) ISZT-3/2013. számú szakvéleménye
- 7) ISZT-3/2017. számú szakvéleménye
- 8) ISZT-3/2017. számú szakvéleménye
- 9) ISZT-6/2014/2. számú szakvéleménye
- 10) ISZT-7/2014. számú szakvéleménye
- 11) ISZT-7/2014. számú szakvéleménye
- 12) EPO Legal Board of Appeal Decision J0008/20